NEVINOVATUL

UNEORI JUSTIȚIA ESTE CEL MAI CRUD CĂLĂU

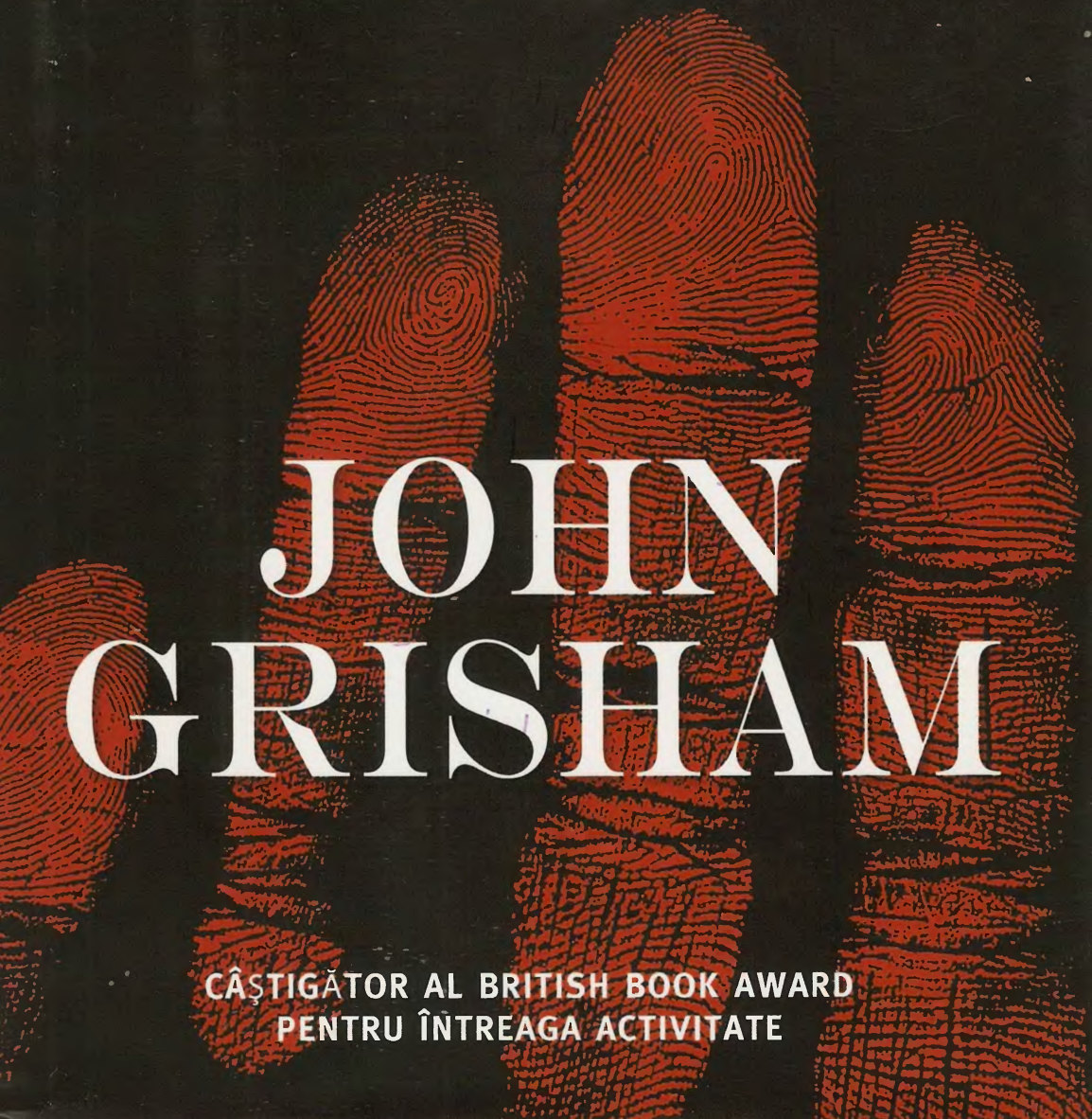

JOHN GRISHAM

CÂȘTIGĂTOR AL BRITISH BOOK AWARD
PENTRU ÎNTREAGA ACTIVITATE

„*Nevinovatul* lui Grisham este nu numai
cel mai plin de forță thriller juridic scris până
acum, ci şi analiza unei tragedii americane –
cu atât mai impresionant, cu cât este,
din nefericire, adevărat."

ENTERTAINMENT WEEKLY

„Dacă mai credeți că în America ești nevinovat
până la dovedirea vinovăției, această carte
vă va șoca. Dacă mai credeți în pedeapsa
cu moartea, această carte vă va tulbura profund.
Iar dacă mai credeți că sistemul de justiție
penală este corect, această carte vă va revolta."

NEW YORK TIMES

„Multe dintre calitățile literare care l-au pus
pe Grisham în fruntea scriitorilor de thrillere
juridice se regăsesc în această primă lucrare
de nonficțiune: simțul acut al binelui și răului,
atenția acordată celor acuzați pe nedrept
și o minte ascuțită pricepută la legi.
Toate acestea l-au ajutat să prezinte cititorilor
o critică fățișă a abuzurilor care pot sta
în spatele pedepsei cu moartea."

BOOKMARKS MAGAZINE

JOHN GRISHAM

NEVINOVATUL

Traducere din limba engleză
Ana-Veronica Mircea

CLASS

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
GRISHAM, JOHN
Nevinovatul / John Grisham; trad.: Ana Veronica Mircea. Bucureşti: RAO International Publishing Company, 2007

ISBN 978-973-103-191-0

I. Mircea, Ana-Veronica (trad.)

821.111(73)-31=135.1

RAO International Publishing Company
Grupul Editorial RAO
Str. Turda nr. 117-119, Bucureşti, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

JOHN GRISHAM
The Innocent Man
© Bennington Press, LLC, 2006
Toate drepturile rezervate.

© RAO International Publishing Company, 2007
pentru versiunea în limba română

2007

ISBN 978-973-103-191-0

Pentru Annette Hudson și Renee Simmons
și în memoria fratelui lor

CAPITOLUL 1

Dealurile unduitoare din sud-estul Oklahomei încep din Norman, întinzându-se de-a curmezișul Arkansasului și lasă prea puțin să se vadă bogatele zăcăminte de țiței care se aflau cândva în pântecele lor. Ținutul e presărat cu o serie de sonde vechi; cele active se agită, pompând câțiva litri de petrol cu fiecare răsucire domoală și îndemnând trecătorii să se întrebe dacă efortul merită făcut într-adevăr. Altele s-au dat, pur și simplu, bătute și stau neclintite în mijlocul câmpurilor, ca un memento ruginit al zilelor de glorie, când existau jeturi în plină erupție, prospectori și averi dobândite peste noapte.

Sondele sunt împrăștiate prin întreaga regiune agricolă care înconjoară Ada, un vechi oraș petrolier cu șaisprezece mii de locuitori, unde există un colegiu și un tribunal districtual. Dar sunt inutile – țițeiul a dispărut. Acum, în Ada banii sunt aduși de orele de muncă în fabrici, în morile de grâne și în livezile cu nuci americani.

Centrul orașului se află în plină activitate. Pe Main Street nu există clădiri pustii sau cu ferestrele bătute în scânduri. Comercianții supraviețuiesc, cu toate că multe dintre afacerile lor s-au mutat la periferie. Restaurantele sunt aglomerate la ora prânzului.

Tribunalul districtului Pontotoc e vechi, strâmt și ticsit de avocați și de clienții lor. În jurul său se află obișnuita harababură de clădiri administrative și de birouri avocățești. Închisoarea, un bloc scund și fără ferestre, a fost construită, dintr-o rațiune uitată, pe peluza tribunalului. Năpasta metamfetaminei o menține plină.

Main Street se termină în campusul Universității East Central, căminul a patru mii de studenți, majoritatea navetiști. Acesta pompează

viață în venele comunității, grație prinosului de prospețime al tinereții și al facultății care aduce o notă de diversitate în sud-estul Oklahomei.

Puține lucruri scapă vigilenței ziariștilor de la *Ada Evening News*, un cotidian difuzat în toată regiunea, care face față cu mult efort competiției cu *The Oklahoman*, cel mai puternic ziar din stat. Pe prima pagină se găsesc, de obicei, noutățile apărute pe plan mondial și național, urmând cele din stat și din zonă, apoi problemele importante – competițiile sportive între licee, politica locală, agenda comunității și necrologurile.

Locuitorii din Ada și din districtul Pontotoc sunt un amalgam plăcut de sudiști provinciali și de oameni independenți, din vest. Vorbesc cu un accent care ar putea fi din Texas sau Arkansas, cu *i*-uri plate și alte vocale prelungi. Suntem în ținutul indienilor Chickasaw. În Oklahoma se află mai mulți băștinași americani decât în oricare alt stat și, după o sută de ani de căsătorii mixte, mulți dintre cei care se consideră albi au sânge indian. Stigmatizarea se estompează cu repeziciune; acum sunt cu adevărat mândri de obârșia lor.

Fundamentalismul religios este o realitate în Ada. Orașul are cincizeci de biserici, aparținând unei duzini de culte creștine. Toate sunt active, și nu numai duminica. Există o biserică catolică și una episcopală, dar nici un templu și nici o sinagogă. Majoritatea locuitorilor sunt creștini, sau se pretind a fi, și este de așteptat să fie enoriașii unei biserici. Statutul social al unei persoane este adesea determinat de afilierea sa religioasă.

Având șaisprezece mii de locuitori, Ada este considerat un oraș mare pentru un stat rural ca Oklahoma și atrage investiții în fabrici și magazine cu prețuri reduse. Muncitorii și vânzătorii fac naveta, cu automobilul, din mai multe districte. Ada e la douăzeci și nouă de kilometri sud-est de Oklahoma City și la trei ore de mers către nord față de Dallas. Toată lumea cunoaște pe cineva care lucrează sau care locuiește în Texas.

Cel mai important suport al mândriei locale este creșterea de cai „de curse". Unii dintre cei mai buni provin din ranch-urile din Ada. Iar când echipa Ada High Cougars mai câștigă titlul la fotbal, orășenii sunt țanțoși ani de-a rândul.

E un loc prietenos, plin de oameni care stau de vorbă cu străinii, discută întotdeauna între ei și sunt dornici să ajute pe oricine a dat de

greu. Copiii se joacă pe peluzele umbrite din faţa caselor. Uşile stau descuiate în timpul zilei. Escapadele nocturne ale adolescenţilor pricinuiesc foarte puţine necazuri.

Dacă nu ar fi fost săvârşite cele două crime notorii de la începutul anilor 1980, Ada ar fi rămas un oraş neremarcat de restul lumii. Ceea ce le-ar fi convenit de minune oamenilor de treabă din districtul Pontotoc.

PARCĂ SUPUNÂNDU-SE unei hotărâri nescrise a municipalităţii, majoritatea cluburilor de noapte şi barurilor din Ada se aflau la periferia oraşului, exilate pentru a ţine drojdia societăţii şi necazurile pe care le provoacă departe de cetăţenii mai cumsecade. Unul dintre aceste localuri era Coachlight, o construcţie cavernoasă, metalică, cu lumină slabă, bere ieftină, tonomat, orchestră în weekenduri, ring de dans şi o parcare întinsă, pietruită, în care numărul camionetelor prăfuite îl depăşea cu mult pe al berlinelor. Clienţii obişnuiţi erau cei la care te-ai fi putut aştepta – muncitori din fabrică dornici să guste un păhărel înainte de întoarcerea acasă, băieţi de la ţară amatori de distracţie, noctambulii de douăzeci şi ceva de ani şi mulţimea cu chef de dans şi de petrecere adunată ca să asculte muzică live. Vince Gill şi Randy Travis trecuseră pe acolo în primii ani ai carierelor lor.

Era un loc popular şi aglomerat, având ca angajaţi cu program redus numeroşi barmani, oameni de ordine şi chelneriţe. Una dintre cele din urmă era Debbie Carter, o fată de douăzeci şi unu de ani din localitate, care absolvise liceul cu câţiva ani în urmă şi se bucura de viaţa de femeie necăsătorită. Mai avea încă două slujbe cu program redus şi lucra, ocazional, şi ca dădacă. Avea maşină şi locuia singură într-un apartament cu trei camere situat deasupra unui garaj din Eighth Street, în apropierea Universităţii East Central. Era o fată frumoasă, cu părul negru, zveltă, atletică, populară printre băieţi şi foarte independentă.

Mama ei, Peggy Stillwell, era îngrijorată pentru că fata petrecea prea mult timp la Coachlight şi în alte cluburi. Nu o crescuse pentru o astfel de viaţă; de fapt, Debbie fusese crescută în spiritul bisericii. Totuşi, după terminarea liceului, începuse să umble pe la petreceri şi să prefere orele târzii. Peggy obiectase şi se certaseră uneori din cauza noului ei stil de viaţă. Debbie se hotărâse să devină independentă. Îşi găsise un apartament şi plecase de acasă, dar rămăsese foarte apropiată de mama ei.

În noaptea de 7 decembrie a anului 1982, Debbie era de serviciu la Coachlight, servind clienții cu băutură și tot uitându-se la ceas. Era o noapte lejeră și și-a întrebat șeful dacă își putea lua liber, ca să petreacă în local cu cunoscuții ei. El a fost de acord, așa că, în curând, era așezată la o masă, bând ceva împreună cu Gina Vietta, o bună prietenă din anii de liceu, și cu alți câțiva amici. Un alt prieten din liceu, Glen Gore, s-a apropiat de ei, invitând-o la dans. Ea a acceptat invitația, dar la mijlocul melodiei s-a oprit brusc și s-a îndepărtat, furioasă, de Gore. Mai târziu, în toaleta femeilor, a spus că s-ar fi simțit mai în siguranță dacă una dintre prietene și-ar fi petrecut noaptea în apartamentul ei, însă fără să precizeze ce anume o îngrijora.

La Coachlight, pregătirile pentru închidere au început devreme, în jurul orei douăsprezece și jumătate noaptea, iar Gina Vietta a invitat o parte a grupului să mai bea ceva în apartamentul ei. Mulți au acceptat, însă Debbie era obosită și flămândă și, pur și simplu, dorea să se ducă acasă. Au ieșit cu toții din club, fără nici o grabă.

Mai multe persoane au văzut-o pe Debbie în parcare, stând de vorbă cu Glen Gore în timp ce localul se închidea. Tommy Glover o cunoștea foarte bine pentru că lucraseră împreună la o fabrică locală de sticlă. Îl cunoștea și pe Gore. Când se urca în camionetă ca să plece, a zărit-o pe Debbie deschizând portiera din stânga a mașinii ei. Gore a apărut ca din pământ, au vorbit câteva secunde, apoi ea l-a împins, îndepărtându-l.

Atât Mike, cât și Terri Carpenter lucrau la Coachlight, el fiind om de ordine, iar ea chelneriță. Au trecut pe lângă mașina lui Debbie, îndreptându-se către a lor. Ea stătea pe locul șoferului, discutând cu Glen Gore, care se afla dincolo de portieră. Cei doi Carpenter le-au făcut cu mâna și și-au văzut de drum. Cu o lună mai înainte, Debbie îi spusese lui Mike că se temea de Gore din cauza temperamentului lui.

Toni Ramsey lucra la club, lustruind încălțămintea clienților. În 1982, afacerile cu petrol din Oklahoma erau încă înfloritoare. În zona orașului Ada, oamenii purtau încălțăminte elegantă. Uneori trebuia lustruită și Toni făcea rost de banii de care avea atâta nevoie. Îl cunoștea bine pe Gore. În noaptea aceea, la plecare, Toni a dat cu ochii de Debbie la volanul propriului automobil. Gore era în partea pasagerului, ghemuit lângă ușa deschisă, în afara mașinii. Stăteau de vorbă în ceea ce părea a fi o manieră civilizată. După toate aparențele, totul era în ordine.

Gore, care nu avea mașină, își rugase o cunoștință, pe nume Ron West, să-l aducă la Coachlight, unde sosiseră pe la unsprezece și jumătate. West comandase bere și se așezase, relaxându-se, în timp ce Gore umbla de colo-colo. Părea să cunoască pe toată lumea. Când s-a anunțat că era momentul să comande ultima băutură, West l-a tras de mânecă pe Gore, întrebându-l dacă voia să-l ducă și înapoi. Da, a spus Gore, așa că West s-a dus să-l aștepte în parcare. Au trecut câteva minute, apoi Gore a apărut în grabă și s-a urcat în mașină.

Au hotărât că le era foame și Gore a condus până la Waffler, un restaurant din centru, unde au comandat un mic dejun. West a plătit mâncarea, după cum plătise și băutura la Coachlight. Își începuse noaptea la Harold's, un alt club la care se dusese în căutarea unor parteneri de afaceri. În loc de asta, dăduse nas în nas cu Gore, care lucra acolo ca barman de ocazie și ca disc-jockey. Cei doi abia dacă se cunoșteau, dar când Gore îl rugase să-l ducă cu mașina până la Coachlight, West nu se îndurase să spună nu.

West avea o căsătorie fericită, era tatăl a două fetițe și, de obicei, nu stătea prin baruri până la ore târzii. Voia să se ducă acasă, dar nu mai scăpa de Gore, care devenea din ce în ce mai costisitor. Când au părăsit restaurantul, l-a întrebat unde își dorea să meargă. Acasă la mama lui, a spus Gore, pe Oak Street, la doar câteva cvartale către nord. West cunoștea bine orașul și s-a îndreptat într-acolo, dar înainte de a intra pe strada indicată, Gore s-a răzgândit pe neașteptate. După ce West îl plimbase cu mașina vreme de mai multe ore, intenționa acum să meargă pe jos. Era frig, temperatura fiind în scădere, și bătea un vânt aspru. Se apropia un front de aer rece. S-au oprit lângă biserica baptistă de pe Oak Avenue, nu departe de locul în care spusese Gore că locuia mama sa. El a sărit din mașină, a mulțumit pentru tot și a luat-o către vest.

Biserica era la peste un kilometru de apartamentul lui Debbie Carter.

Mama lui Gore locuia, de fapt, în partea cealaltă a orașului, nicidecum în apropiere.

În jurul orei două și jumătate dimineața, Gina Vietta era în apartamentul ei, împreună cu niște prieteni, când a primit două telefoane neobișnuite, amândouă de la Debbie Carter. Când a sunat prima dată, Debbie a rugat-o pe Gina să vină cu mașina până la ea și s-o ia de acolo, pentru că avea în apartament pe cineva, un musafir, care o făcea

să nu se simtă în largul ei. Gina întrebat cine era şi ce căuta acolo. Conversaţia a fost întreruptă de nişte voci înăbuşite şi de zgomotul unei lupte legate de folosirea telefonului. Gina s-a îngrijorat, pe bună dreptate, şi a început să se gândească la cererea aceea ciudată. Debbie avea propria maşină, un Oldsmobile din 1975, şi putea, cu siguranţă, să o conducă, ajungând oriunde ar fi dorit. În timp ce Gina se grăbea să iasă din apartament, telefonul a sunat pentru a doua oară. Era Debbie, spunându-i că se răzgândise, că totul era bine în ceea ce o privea, că nu era nevoie să se deranjeze. Gina a întrebat din nou cine era oaspetele, dar ea a schimbat vorba şi nu i-a spus numele. A rugat-o s-o trezească sunând-o în dimineaţa următoare, ca să nu întârzie la lucru. Era straniu, Debbie nu-i mai ceruse aşa ceva niciodată.

Gina s-a hotărât să plece oricum într-acolo, dar s-a răzgândit. Avea oaspeţi. Era foarte târziu. Debbie Carter îşi putea purta singură de grijă şi, în afară de asta, dacă era cu un tip, nu dorea s-o deranjeze. S-a dus la culcare şi, câteva ore mai târziu, a uitat să o sune pe Debbie.

Pe data de 8 decembrie, în jurul orei unsprezece şi jumătate, Donna Johnson a trecut pe la Debbie, dornică s-o salute. Fuseseră apropiate în liceu, înainte ca Donna să se mute la Shawnee, la un ceas depărtare. Venise în oraş pentru o zi, să-şi vadă părinţii şi să dea de urma unor prieteni. S-a repezit pe scara îngustă, exterioară, a apartamentului lui Debbie de deasupra garajului şi şi-a încetinit goana când s-a pomenit călcând pe cioburi de sticlă. Mica fereastră a uşii de la intrare era spartă. Din anumite motive, s-a gândit mai întâi că Debbie rămăsese încuiată pe dinafară şi că fusese nevoită s-o spargă ca să poată intra. A bătut la uşă. N-a primit nici un răspuns. Apoi a auzit un radio cântând în interior. Când a răsucit mânerul, a realizat că uşa nu era încuiată. A făcut un pas înăuntru şi şi-a dat seama că ceva nu era în ordine.

Micul salon era răvăşit – pernele de pe canapea aruncate pe podea, haine împrăştiate peste tot. De-a curmezişul peretelui din dreapta, cineva mâzgălise, folosind un soi de lichid de culoare roşie, cuvintele „Jim Smith e următoru care o să moară".

Donna a strigat-o de Debbie. Nu i-a răspuns nimeni. Se afla pentru a doua oară în apartament, aşa că s-a grăbit către dormitor, continuând să-şi strige prietena. Patul fusese mutat, deplasat brusc din locul lui, toate aşternuturile fiind aruncate. A văzut un picior, apoi, pe podeaua

din partea cealaltă a patului, a văzut-o pe Debbie – cu faţa în jos, despuiată, plină de sânge, având ceva scris pe spate.

A înlemnit de groază, incapabilă să se mişte, fixându-şi în schimb prietena şi aşteptând să o vadă că respiră. Poate nu e decât un vis, s-a gândit.

A ieşit de-a-ndăratelea şi s-a dus în bucătărie unde, pe o măsuţă albă, a văzut şi alte cuvinte mâzgălite şi lăsate în urmă de ucigaş. Ar fi putut fi încă acolo, i-a trecut brusc prin minte, apoi a ieşit în fugă din apartament şi s-a urcat în maşina. A condus în viteză până în josul străzii, spre magazinul de mărunţişuri în care a găsit un telefon, de unde a sunat-o pe mama lui Debbie.

Peggy Stillwell i-a auzit cuvintele, dar nu i-a venit să-şi creadă urechilor. Fiica ei zăcea pe podea, goală, însângerată, nemişcată. I-a cerut Donnei să-şi repete spusele, apoi a fugit spre maşină. Dar bateria era moartă. Amorţită de spaimă, a alergat înapoi, în casă, şi l-a sunat pe Charlie Carter, tatăl lui Debbie şi fostul ei soţ. Divorţul lor, care se consumase cu câţiva ani înainte, nu fusese amiabil şi cei doi îşi vorbeau foarte rar.

Acasă la Charlie Carter nu răspundea nimeni. Vizavi de Debbie locuia o prietenă, pe nume Carol Edwards. Peggy i-a telefonat, i-a spus că se întâmplase ceva cumplit şi a rugat-o să dea o fugă, să vadă ce se întâmplase cu fiica ei. Apoi a aşteptat, şi iar a aşteptat. În cele din urmă, l-a sunat din nou pe Carter şi el a răspuns.

Carol Edwards s-a grăbit către apartamentul din josul străzii, a observat aceleaşi cioburi de sticlă şi a deschis uşa din faţă. A intrat şi a dat cu ochii de cadavru.

Charlie Carter era un zidar cu pieptul lat, care lucra, din când în când, ca om de ordine la Coachlight. A sărit în camionetă şi a gonit către apartamentul fiicei sale, prin cap trecându-i între timp toate gândurile oribile care pot veni în mintea unui tată. Dar scena era mai cumplită decât tot ceea ce şi-ar fi putut imagina.

Când i-a văzut trupul, a strigat-o de două ori pe nume. A îngenuncheat alături de ea şi i-a săltat cu delicateţe umărul, ca să-i poată vedea faţa. O cârpă de vase plină de sânge îi fusese îndesată în gură. Nu se îndoia că fiica lui era moartă, dar a rămas totuşi în aşteptare, sperând într-un semn de viaţă. După ce nu a observat nici unul, s-a ridicat încet şi a privit în jur. Patul fusese deplasat, tras de lângă perete,

așternuturile lipseau, camera era în dezordine. Era evident că avusese loc o luptă. S-a dus în salonaș și a văzut cuvintele de pe perete, apoi a intrat în bucătărie și și-a rotit privirea. Acela era acum locul crimei. Charlie și-a îndesat mâinile în buzunare și s-a răsucit pe călcâie.

Donna Johnson și Carol Edwards erau pe palierul din fața ușii, plângând și așteptând. L-au auzit luându-și rămas-bun de la fiica lui și spunându-i cât de rău îi părea pentru cele întâmplate. Când a ieșit, împleticindu-se, și ochii lui erau în lacrimi.

– Să chem o ambulanță? l-a întrebat Donna.

– Nu, a spus el. Ambulanța nu-i de nici un folos. Cheamă poliția.

PRIMII AU AJUNS paramedicii. S-au grăbit în susul scărilor, intrând în apartament și, după câteva secunde, unul era din nou afară, pe palier, vomitând.

La sosirea detectivului Dennis Smith, locul din preajma apartamentului era plin de polițiști de stradă, de paramedici și de gură-cască, ba veniseră chiar și doi procurori locali. Realizând că avea de-a face cu o potențială omucidere, a izolat zona și a interzis accesul vecinilor.

Fiind căpitan și având o vechime de șaptesprezece ani în departamentul de poliție, Smith știa ce avea de făcut. I-a scos afară pe toți cei aflați în apartament, rămânând singur cu un alt detectiv, apoi i-a trimis pe ceilalți polițiști prin cartier să bată pe la uși în căutarea unor martori. Era furios și se străduia să-și înfrângă emoțiile. O cunoștea foarte bine pe Debbie; fiica lui era prietenă cu sora ei mai mică. Îi cunoștea pe Charlie Carter și pe Peggy Stillwell și nu-i venea să creadă că fata lor zăcea moartă pe podeaua propriului dormitor. Când a considerat că locul crimei se afla sub control, a început să cerceteze apartamentul.

Sticla de pe palier provenea din geamul spart al ușii din față, fiind împrăștiată de ambele părți ale acesteia. În partea din stânga a salonașului se afla o canapea, ale cărei perne fuseseră aruncate prin încăpere. În fața ei a găsit o cămașă de noapte nouă, din flanel, de care mai era încă atașată eticheta cu prețul de la magazinul Wal-Mart. A studiat mesajul de pe peretele opus, dându-și imediat seama că fusese scris cu lac de unghii. „Jim Smith e următoru care o să moară."

Îl cunoștea pe Jim Smith.

În bucătărie, pe o măsuță albă, pătrată, a zărit un alt mesaj, probabil scris cu sos picant – „Nu ne căutați sau altăceva". Alături, pe dușumea, a văzut niște blugi și o pereche de cizme. Avea să afle curând că Debbie le purtase în noaptea precedentă, la Coachlight.

S-a dus în dormitor, unde patul bloca parțial ușa. Ferestrele erau deschise, cu draperiile date în lături, și în cameră era foarte frig. Moartea fusese precedată de o luptă îndârjită; podeaua era acoperită cu haine, cearșafuri, pături și animale de pluș. Nimic nu părea să fi rămas la locul lui. Când a îngenuncheat lângă cadavrul lui Debbie, detectivul Smith a dat cu ochii de al treilea mesaj lăsat de criminal. Folosindu-se de ceva care aducea a sos picant uscat, pe spatele ei fuseseră scrise cuvintele „Duke Gram".

Îl cunoștea pe Duke Graham.

Sub cadavru se aflau un cordon electric și o curea în stil western cu o cataramă mare, din argint. Numele „Debbie" era gravat în centrul acesteia.

În timp ce ofițerul Mike Kieswetter, tot de la departamentul de poliție din Ada, fotografia scena, Smith a început să adune dovezi. A găsit fire de păr pe cadavru, pe dușumea, pe pat și pe animalele de pluș. Le-a strâns pe toate, sistematic, punându-le într-o foaie de hârtie împăturită, o „punguță", și a notat apoi exact unde le găsise.

A dat deoparte, a etichetat și a împachetat cu grijă cearșafurile, fețele de pernă, păturile, cordonul electric și cureaua, o pereche de chiloți de damă rupți pe care i-a găsit pe podeaua camerei de baie, niște animale de pluș, un pachet de țigări Marlboro, o cutie goală de suc 7-Up, o sticlă din plastic pentru șampon, mucuri de țigară, un pahar de apă din bucătărie, telefonul și niște fire de păr descoperite sub cadavru. Sticla de sos picant Del Monte era alături de Debbie, înfășurată într-un cearșaf. La rândul ei, a fost ambalată cu grijă pentru a fi examinată în laboratorul de criminologie statal. Îi lipsea capacul, dar avea să fie găsit ceva mai târziu, de medicul legist.

Când a terminat cu strângerea probelor, detectivul Smith a început să se ocupe de prelevarea amprentelor, lucru pe care îl făcuse, de multe ori, la locul faptei, în cazul multor crime. A presărat praf pe ambele părți ale ușii din față, pe pervazurile ferestrelor, pe toate suprafețele de lemn din dormitor, pe masa din bucătărie, pe cioburile mai mari, pe

telefon, pe zugrăveala din jurul uşilor şi a ferestrelor, ba chiar şi pe maşina lui Debbie, parcată afară.

Gary Rogers era agent al Biroului de Investigaţii din Oklahoma, sau OSBI (Oklahoma State Bureau of Investigation) şi locuia în Ada. Pe la ora douăsprezece şi jumătate, când a intrat în apartament, Dennis Smith i-a relatat pe scurt faptele. Cei doi erau prieteni şi se ocupaseră împreună de rezolvarea multor cazuri de crimă.

Rogers a observat ceva care părea a fi o mică pată de sânge la baza peretelui dinspre sud al dormitorului, exact deasupra ramei podelei şi în apropierea unei prize electrice. Mai târziu, după îndepărtarea cadavrului, i-a cerut poliţistului Rick Carson să taie o bucată de zece pe zece centimetri din tapet şi să păstreze pata de sânge.

Atât Dennis Smith cât şi Gary Rogers aveau, la prima vedere, impresia că nu era vorba doar de un singur criminal. Haosul de la faţa locului, absenţa urmelor de legături de pe gleznele şi încheieturile mâinilor lui Debbie, traumatismul ei cranian extins, spălătorul de vase adânc îndesat în gură, vânătăile de pe coaste şi de pe braţe, prezumptiva folosire a cordonului electric şi a curelei – pur şi simplu, prea multă violenţă pentru un singur ucigaş. Debbie nu era mărunţică – avea un metru şaptezeci şi cinci înălţime şi şaizeci de kilograme. Era energică şi nu se îndoiau că se luptase cu mult curaj ca să-şi salveze viaţa.

Şi-a făcut apariţia, pentru o scurtă examinare, şi doctorul Larry Cartmell, medicul legist din localitate. Iniţial, a fost de părere că moartea survenise în urma strangulării. A autorizat îndepărtarea cadavrului şi încredinţarea acestuia în mâinile lui Tom Criswell, antreprenorul de pompe funebre al oraşului. Trupul neînsufleţit a fost încărcat într-un dric Criswell şi transportat la cabinetul medicului legist din oraşul Oklahoma, unde a ajuns la ora 6.25 după-amiază, fiind plasat într-un sertar al congelatorului.

DETECTIVUL Smith şi agentul Rogers s-au întors la secţie şi şi-au petrecut timpul alături de familia lui Debbie Carter. În timp ce se străduiau să-i consoleze rudele, au notat, totodată, o serie de nume. Ale prietenilor, ale iubiţilor, ale colegilor de serviciu, ale duşmanilor, ale foştilor şefi, ale tuturor celor care o cunoscuseră pe Debbie şi ar fi putut şti ceva despre moartea ei. În timp ce lista lua proporţii, Smith şi

Rogers au început să-i convoace cunoştinţele de sex masculin. Le adresau o cerere simplă: vă rugăm să vă prezentaţi la departamentul de poliţie pentru a vi se lua amprentele şi pentru a ne furniza mostre de salivă, din părul capului şi din cel pubian.

Nimeni nu i-a refuzat. Mike Carpenter, gorila de la Coachlight care o văzuse pe Debbie în parcare, alături de Glen Gore, în jurul orei 12.30 din noaptea precedentă, s-a numărat printre primele persoane care au oferit probe din proprie iniţiativă. Tommy Glover, un alt martor al întâlnirii lui Debbie cu Gore, s-a prezentat cu promptitudine pentru a furniza eşantioanele.

În data de 8 decembrie, în jurul orei 7.30 seara, Glen Gore a apărut la Harold's Club, unde trebuia să schimbe benzile de magnetofon şi să se ocupe de bar. Localul era, practic, pustiu şi, când a întrebat de ce era atât de puţină lume, cineva i-a povestit despre crimă. Majoritatea clienţilor, ba chiar şi o parte dintre angajaţi, fuseseră la poliţie ca să dea declaraţii şi ca să li se ia amprentele.

Gore s-a grăbit să meargă la secţie, unde a fost interogat de Gary Rogers şi de D.W. Barrett, alt poliţist din Ada. Le-a povestit că o ştia pe Debbie din liceu şi că o văzuse la Coachlight, cu o noapte în urmă.

Raportul poliţiei asupra interogatoriului lui Gore suna astfel:

> Glen Gore lucrează la Harold's Club ca disc-jockey. Susie Johnson i-a povestit despre Debbie la Harold's Club, în jurul orei 7.30 PM, 8.12.82. Glen a fost coleg de şcoală cu Debbie. Glen a văzut-o luni, 6 decembrie, la Harold's Club. Glen a văzut-o pe 7.12.82 la Coachlight. Au discutat despre vopsirea maşinii lui Debbie. Nu i-a spus niciodată lui Glen că ar fi avut probleme cu cineva. Glen a ajuns la Coachlight în jurul orei 10.30 PM, împreună cu Ron West. A plecat împreună cu el, în jur de 1.15 AM. Glen nu a intrat niciodată în apartamentul lui Debbie.

Raportul a fost redactat de D.W. Barrett şi îndosariat alături de mai multe alte duzini, după ce fusese semnat de Gary Rogers în calitate de martor.

Gore avea să-şi schimbe mai târziu declaraţia, pretinzând că îl văzuse pe un bărbat pe nume Ron Williamson sâcâind-o pe Debbie la club, în noaptea zilei de 7 decembrie. Nimeni nu avea să verifice

declarația revizuită. Mulți dintre cei prezenți îl știau pe Ron Williamson, un cheflîu oarecum notoriu, cu gura mare. Nimeni nu și-a amintit că l-ar fi văzut la Coachlight; de fapt, majoritatea celor interogați au declarat cu vehemență că nu fusese acolo.

Când se afla într-un bar, Ron Williamson nu trecea neobservat.

În toiul activității de colectare de amprente și de fire de păr din 8 decembrie, Gore a scăpat, într-un mod destul de ciudat, printre degete. Fie că a plecat pe furiș, fie că ignorarea lui avea unele avantaje, fie a fost, pur și simplu, neglijat. Indiferent din ce motive, nu i s-au luat nici amprentele, nici eșantioane de salivă și de păr.

Poliția din Ada avea să ia mostrele de la Gore, ultimul om care o văzuse pe Debbie Carter înainte de a fi ucisă, abia după trei ani și jumătate.

ÎN DUPĂ-AMIAZA următoare, pe 9 decembrie, la ora 3.00, doctorul Fred Jordan, medic legist al statului Oklahoma și patolog criminalist, a efectuat autopsia. Erau de față agentul Gary Rogers și Jerry Peters, tot de la OSBI.

Doctorul Jordan, un veteran care făcuse mii de autopsii, a constatat mai întâi că avea în față cadavrul unei femei tinere, neacoperit de nici un fel de haine, cu excepția unei perechi de șosete. Rigor mortis se instalase cu desăvârșire, ceea ce însemna că decedase de cel puțin douăzeci și patru de ore. De-a curmezișul pieptului se vedea cuvântul „mori", probabil trasat cu lac roșu de unghii. Trupul era mânjit cu o altă substanță roșie, probabil sos picant, iar pe spate apărea numele „Duke Gram", scris cu același sos.

Pe piept, pe brațe și pe față avea mai multe vânătăi de mici dimensiuni. A remarcat mai multe tăieturi mărunte în interiorul buzelor și a îndepărtat cu grijă un spălător verzui de vase, îmbibat în sânge, care îi fusese afundat adânc în gât și al cărui capăt îi ieșea din gură. Pe gât avea rosături și vânătăi amplasate în semicerc. Vaginul prezenta contuzii. Rectul era foarte dilatat. Examinându-l, doctorul Jordan a găsit și a îndepărtat un capac de sticlă metalic, mic, cu filet.

Examinarea organelor interne nu a dat la iveală nimic surprinzător – colaps pulmonar, inimă dilatată, câteva mici vânătăi de-a lungul scalpului, dar nici o vătămare a creierului.

Toate leziunile fuseseră provocate în timp ce mai era încă în viață.

Nu exista nici o urmă care să indice că încheieturile mâinilor şi gleznele i-ar fi fost legate. Vânătăile de pe antebraţe erau, probabil, răni defensive. În momentul morţii, cantitatea de alcool din sânge era scăzută, de numai 0,04 la mie. Au fost extrase mostre din secreţiile prezente în gură, în vagin şi în anus. Examinarea microscopică ulterioară avea să confirme prezenţa spermatozoizilor în ultimele două, dar nu şi în gură.

Pentru a conserva dovezile, doctorul i-a tăiat unghiile, a răzuit o mostră de sos picant şi una de ojă, a adunat părul pubian desprins şi i-a tăiat şi o şuviţă din părul capului.

Cauza morţii era asfixia, provocată de combinaţia dintre spălătorul de vase şi cordonul electric sau cureaua care o strangulase.

După ce doctorul Jordan a încheiat autopsia, Jerry Peters a fotografiat cadavrul şi a luat un set complet de amprente ale degetelor şi ale palmelor.

PEGGY STILLWELL era atât de înnebunită încât nu era capabilă să acţioneze şi să ia decizii. Nu-i păsa cine se ocupa de înmormântare sau ce pregătiri se făceau, fiindcă ea nu dorea să ia parte. Nu se simţea în stare să mănânce şi să se spele şi, fără nici o îndoială, nu putea accepta faptul că fiica ei murise. Una dintre surorile sale, Glenna Lucas, a venit să stea cu ea şi a preluat pe nesimţite controlul. S-a stabilit ziua înhumării, iar rudele au înştiinţat-o cu menajamente pe Peggy că se aşteptau ca ea să fie de faţă.

Funeraliile lui Debbie s-au oficiat pe 11 decembrie, într-o sâmbătă, în capela Criswell Funeral Home. Glenna a spălat-o şi a îmbrăcat-o pe Peggy, a dus-o cu maşina la înmormântare şi a ţinut-o de mână în timpul calvarului.

În zona rurală a Oklahomei, aproape toate serviciile funerare au loc cu sicriul descoperit şi plasat sub amvon, astfel încât mortul să poată fi văzut de către rudele şi de prietenii îndoliaţi. Motivele sunt obscure şi uitate, dar efectul este sporirea suferinţei cu un alt chin.

Capacul fiind ridicat, era evident că Debbie fusese bătută. Avea faţa vânătă, tumefiată, dar o bluză dantelată, cu gulerul foarte înalt, ascundea urmele strangulării. Avea să fie îngropată purtând blugii şi cizmele ei favorite, cu o centură de cowboy cu cataramă lată şi cu

inelul cu diamant în formă de potcoavă pe care mama ei i-l cumpărase din timp drept cadou de Crăciun.

Reverendul Rick Summers a oficiat slujba în fața unei asistențe numeroase. Apoi, sub o ninsoare liniștită, Debbie a fost înhumată în cimitirul Rosedale. Îi supraviețuiau părinții ei, două surori, doi dintre cei patru bunici și doi nepoți de soră. Era membră a unei mici biserici baptiste, în care fusese botezată la vârsta de șase ani.

Crima a zguduit Ada. Cu toate că istoria localității era bogată în violențe și omucideri, victimele erau, de obicei, argați, pierde-vară sau alții de teapa lor, oameni care, dacă n-ar fi încasat un glonț, și-ar fi primit pedeapsa la timpul potrivit. Dar un viol atât de brutal, urmat de uciderea unei tinere femei, era înspăimântător, iar orașul clocotea de bârfe, de speculații și de spaime. Noaptea, ferestrele și ușile erau zăvorâte. Adolescenților li s-a interzis, cu strictețe, să iasă din casă la ore târzii. Tinerele mame vegheau asupra copiilor care se jucau pe peluzele umbrite din fața caselor.

Iar în cluburile de noapte se discuta foarte puțin despre altceva. De când Debbie începuse să facă turul localurilor, obișnuiții acestora o cunoșteau. Avea o serie de iubiți și poliția i-a interogat pe toți în zilele de după moartea ei. Apăreau tot mai multe nume, mai mulți prieteni, mai multe cunoștințe, mai mulți iubiți. Zecile de interogatorii dădeau la iveală altele și altele, dar nici un suspect în adevăratul sens al cuvântului. Fusese o fată foarte populară, foarte apreciată și foarte sociabilă și era greu de crezut că cineva ar fi vrut să-i facă vreun rău.

Poliția a alcătuit o listă de douăzeci și trei de persoane aflate la Coachlight pe data de 7 decembrie și le-a interogat pe cele mai multe dintre ele. Nimeni nu-și amintea să-l fi văzut pe Ron Williams, cu toate că foarte mulți îl cunoșteau. O tânără pe nume Angelia Nail l-a căutat pe Dennis Smith și i-a povestit despre o întâlnire cu Glen Gore. Ea și Debbie Carter fuseseră prietene apropiate, iar cea din urmă era convinsă că Gore îi furase ștergătoarele de parbriz de la mașină. Îl cunoștea încă din liceu și se temea de el. Cu o săptămână și ceva înainte de crimă, Angelia o dusese pe Debbie cu mașina acasă la Gore, pentru o confruntare. Debbie dispăruse înăuntru și stătuse de vorbă cu el. Când revenise la mașină, era furioasă și convinsă că el i le furase. Se

duseseră la poliție și discutaseră cu un polițist, dar nu fusese făcută nici o plângere oficială.

POLIȚIȘTII DIN ADA îi cunoșteau foarte bine atât pe Duke Graham, cât și pe Jim Smith. Graham își conducea, împreună cu soția, Johnnie, propriul club de noapte, un local foarte civilizat, în care nu tolerau nici un fel de scandal. Altercațiile erau rare, dar avusese loc una extrem de urâtă, provocată de Jim Smith, un bătăuș din localitate și un infractor mărunt. Smith se îmbătase și începuse scandalul, iar când refuzase să plece, Duke pusese mâna pe o carabină și îl dăduse afară. Își azvârliseră amenințări și, pentru câteva zile, toată lumea din zona clubului fusese încordată. Smith era genul care s-ar fi putut întoarce, aducându-și propria pușcă și începând să tragă.

Glen Gore fusese unul dintre obișnuiții localului lui Duke până când începuse să petreacă ceva cam mult timp flirtând cu Johnnie. Când devenise puțin mai agresiv, ea îl îmbrâncise și Duke preluase controlul. Lui Gore nu i se mai permitea să intre.

Indiferent cine ar fi fost, ucigașul lui Debbie Carter se străduise, cu stângăcie, să arunce vina pe Duke Graham și, în același timp, să-l sperie pe Jim Smith. Pe cel din urmă îl șterseseră deja de pe listă; își ispășea pedeapsa într-una dintre închisorile statului. Duke Graham a venit la secția de poliție și a dovedit că avea un alibi solid.

FAMILIA LUI DEBBIE a fost înștiințată că apartamentul închiriat de ea trebuia eliberat. Mama fetei continua să nu fie bună de nimic. Mătușa sa, Glenna Lucas, s-a oferit să ducă la bun sfârșit acea îndatorire neplăcută.

A intrat, fără grabă, în apartamentul a cărui ușă i-a fost descuiată de un polițist. Din ziua crimei, nimeni nu mai clintise nici un obiect, și prima ei reacție a fost una de mânie sălbatică. Era evident că avusese loc o încăierare. Nepoata ei se luptase cu disperare ca să-și apere viața. Cum putea cineva să dea dovadă de atâta violență față de o fată atât de dulce, de frumoasă?

În apartament era frig și plutea un miros neplăcut, pe care nu l-a putut identifica. Cuvintele „Jim Smith e următoru care o să moară" mai erau încă pe perete. Nevenindu-i să-și creadă ochilor, Glenna s-a uitat cu gura căscată la mesajul mâzgălit de ucigaș cu stângăcie. A avut

timp, s-a gândit. A stat aici o groază de timp. Nepoata ei murise, în cele din urmă, după un supliciu cumplit. În dormitor, somiera stătea sprijinită de perete şi nimic nu era la locul lui. În dulap, nici măcar o singură rochie sau bluză nu mai rămăsese pe umeraş. Din ce motiv le dăduse criminalul jos pe toate?

În bucătăria micuţă era dezordine, dar nu existau urme de luptă. Din ultima masă a lui Debbie făcuseră parte cartofii congelaţi – Tater Tots – şi resturile încremeniseră, neatinse, pe o farfurie de carton cu sos picant. Lângă farfurie se afla o solniţă, amândouă fiind pe măsuţa albă la care mânca de obicei. Alături de ele era o altă frază rudimentară – „Nu ne căutaţi sau altăceva". Glenna ştia că ucigaşul folosise sos picant ca să-şi scrie unele dintre mesaje. Era şocată de greşelile de ortografie.

A reuşit să-şi stăvilească gândurile înspăimântătoare şi s-a apucat să împacheteze. A avut nevoie de două ore ca să adune şi să pună în cutii toate hainele, tacâmurile, prosoapele şi celelalte lucruri. Plapuma însângerată nu fusese ridicată de poliţie. Pe duşumea rămăseseră urmele de sânge.

Glenna nu avusese de gând să facă curăţenie în apartament, ci doar să ia lucrurile lui Debbie şi să plece de acolo cât mai curând cu putinţă. Totuşi, era ciudat să lase în urmă cuvintele scrise de criminal cu oja fetei. Şi nu se cuvenea să-i lase petele de sânge pe podea, pentru a fi şterse de altcineva.

S-a gândit să cureţe fiecare centimetru pătrat al apartamentului, pentru a îndepărta orice urmă a crimei. Dar văzuse prea multe. Nu şi-ar fi putut dori să se afle mai aproape de moarte.

CONVOCAREA cunoscuţilor suspectaţi a continuat în zilele de după crimă. Un număr de douăzeci şi unu de bărbaţi dăduseră mostre de salivă şi de păr şi li se luaseră amprentele. În ziua de 16 decembrie, detectivul Smith şi agentul Rogers s-au urcat în maşină, s-au dus la laboratorul de criminalistică din Oklahoma City şi au predat probele adunate de la locul crimei, alături de mostrele obţinute de la şaptesprezece dintre bărbaţi.

Bucata de zece centimetri pătraţi de tapet era cea mai promiţătoare dovadă. Dacă peretele se pătase într-adevăr în timpul luptei şi a săvârşirii crimei şi dacă sângele nu-i aparţinea lui Debbie Carter, atunci

poliția avea un indiciu solid care ar fi putut-o conduce, eventual, la ucigaș. Agentul OSBI Jerry Peters a studiat tapetul și i-a comparat, cu minuțiozitate, caracteristicile cu cele ale mostrelor prelevate de la Debbie în timpul autopsiei. Prima sa impresie fusese că pata nu era din sângele victimei, dar dorea să-și verifice rezultatele analizei.

Pe 4 ianuarie 1983, Dennis Smith a mai adus, în vederea examinării, și alte amprente. În aceeași zi, mostrele luate de la Debbie Carter și de la locul crimei i-au fost predate lui Susan Land, o specialistă în analizarea părului de la OSBI. Două săptămâni mai târziu, pe biroul ei au aterizat și alte probe de la fața locului. Au fost clasificate, puse lângă celelalte și plasate în coada unui lung șir, pentru a fi studiate și analizate într-o bună zi de către Lang, care era suprasolicitată și se lupta cu o mulțime de cazuri restante. Aidoma majorității laboratoarelor criminalistice, cel din Oklahoma City era slab finanțat, avea prea puțin personal și lucra sub presiunea enormă a rezolvării crimelor.

În vreme ce așteptau rezultatele de la OSBI, Smith și Rogers și-au continuat cercetările, căutând indicii. Crima se mai număra încă printre evenimentele fierbinți din Ada și lumea dorea să fie rezolvată. Dar, după ce au discutat cu toți barmanii, cu toți oamenii de ordine, cu toți iubiții și cu toate persoanele care duceau o viață de noapte, ancheta s-a transformat, curând, într-o corvoadă. Nimeni nu era cu adevărat suspect; nu exista nici un indiciu clar.

În ziua de 7 martie a anului 1983, Gary Rogers l-a interogat pe Gene Deatherage, unul dintre localnici. Acesta tocmai își ispășise o scurtă pedeapsă în închisoarea din districtul Pontotoc, pentru conducerea unui vehicul în stare de ebrietate. Stătuse în aceeași celulă cu un oarecare Ron Williamson, închis tot pentru conducerea sub influența alcoolului. În închisoare, pălăvrăgelile pe marginea crimei Carter erau în plin avânt, împănate cu o mulțime de teorii aberante despre cele petrecute și nelipsite de pretenția că cei care le emiteau ar fi fost bine informați. Colegii lor de celulă vorbeau despre omor în repetate rânduri și, după părerea lui Deatherage, discuțiile păreau să-l deranjeze pe Williamson. Se certau adesea cu el, ajungând chiar să se încaiere. În scurt timp, Williamson fusese mutat într-o altă celulă. Deatherage ajunsese să aibă impresia vagă că Ron era, cumva, amestecat în ițele crimei

şi i-a sugerat lui Gary Rogers că poliţia ar fi trebuit să-şi concentreze atenţia asupra lui, considerându-l suspect.

Era pentru prima oară când, în timpul anchetei, se pomenea numele lui Ron Williamson.

Peste două zile, poliţiştii l-au interogat pe Noel Clement, unul dintre primii bărbaţi care se oferiseră spre a li se lua amprentele şi mostrele de păr. Acesta a povestit cum făcuse Ron Williamson o vizită recentă în apartamentul lui, chipurile căutând pe altcineva. Intrase fără să bată la uşă, dăduse cu ochii de o chitară, o luase în braţe şi începuse să discute cu Clement despre omuciderea Carter. Pe parcursul conversaţiei, spusese că, în dimineaţa crimei, când văzuse maşinile poliţiei în cartierul său, îşi închipuise că sticleţii erau pe urmele lui. Avusese, zicea el, nişte necazuri în Tulsa şi se străduia să evite ca asta să i se întâmple şi în Ada.

POLIŢIŞTII au pătruns, în mod inevitabil, pe o pistă care ducea spre Ron Williamson; era într-adevăr ciudat că lăsaseră să se scurgă trei luni înainte de a-i lua un interogatoriu. Câţiva, printre care şi Rick Carson, copilăriseră împreună cu el şi mulţi îl ţineau minte din vremea în care făcuse parte din echipa de baseball a liceului. În 1983, continua să fie cel mai bun prinzător recrutat dintre amatorii care se născuseră vreodată în Ada. În 1971, când semnase contractul cu Oakland A's, multe persoane, printre care şi el însuşi, îşi închipuiseră că ar fi putut fi următorul Mickey Mantle, devenind al doilea jucător celebru din Oklahoma.

Dar epoca baseballului se încheiase de mult şi poliţia îl ştia acum drept un cântăreţ la chitară fără angajament, care locuia cu mama sa, bea prea mult şi se purta ciudat.

Avea la activ două condamnări pentru conducere sub influenţa alcoolului şi una pentru beţie într-un loc public şi o proastă reputaţie dobândită în Tulsa.

CAPITOLUL 2

Ron Williamson s-a născut în Ada, la data de 3 februarie 1953, fiind singurul fiu şi cel mai mic dintre copiii Juanitei şi al lui Roy Williamson. Roy era angajat comis-voiajor pentru articolele de uz casnic produse de compania Rawleigh. Era un personaj asociat cu Ada, pe ale cărei trotuare îşi târşâia picioarele, purtând costum şi cravată şi cărându-şi servieta grea, plină cu mostre de suplimente nutritive, mirodenii şi produse de bucătărie. Avea întotdeauna buzunarul plin cu bomboane pentru copiii care îl întâmpinau cu nerăbdare. Era un mod dificil de a-şi câştiga existenţa, istovitor din punct de vedere fizic şi care implica ore lungi de punere la punct a hârtiilor în timpul nopţii. Comisioanele lui erau modeste şi, la scurt timp după naşterea lui Ron, Juanita şi-a luat o slujbă la spitalul orăşenesc.

Pentru că ambii părinţi lucrau, Ronnie a rămas, în mod firesc, în grija lui Annette, sora lui de doisprezece ani, iar ea n-ar fi putut fi mai fericită. Îl hrănea, îl spăla, se juca cu el, îi făcea toate poftele şi îl răzgâia – era o mică jucărie splendidă şi ea fusese suficient de norocoasă ca s-o dobândească. Când nu era la şcoală, Annette îşi dădăcea frăţiorul, făcând totodată curăţenie în casă şi pregătind cina.

Renee, fiica mijlocie, avea cinci ani la naşterea lui Ron şi, cu toate că nu era câtuşi de puţin dornică să-i poarte de grijă, a devenit, în curând, tovarăşa lui de joacă. Annette o domina şi pe ea şi, pe măsură ce creşteau, Renee şi Ronnie se aliaseră adesea împotriva protectoarei lor cu apucături de mamă.

Juanita era o creştină cucernică, o femeie foarte încăpăţânată, care îşi ducea familia la biserică în fiecare duminică, în fiecare miercuri şi în

oricare altă zi în care se oficiau slujbe. Copiii nu lipseau niciodată de la şcoala de duminică, de la şcoala biblică de vacanţă, din taberele de vară, de la slujbele de renaştere, de la întrunirile sociale organizate de biserică, şi nici chiar de la unele nunţi şi funeralii. Roy era mai puţin evlavios, dar, în ciuda acestui fapt, adoptase un stil disciplinat de viaţă: era prezent întotdeauna la biserică, nu bea nici un fel de alcool, nu practica jocurile de noroc, nu înjura, nu juca cărţi, nu dansa; şi se devota cu trup şi suflet familiei. Ţinea la respectarea cu stricteţe a regulilor sale şi nu stătea pe gânduri când era vorba să-şi scoată la repezeală cureaua şi treacă la ameninţări sau chiar să tragă vreo două, de obicei pe spinarea singurului său fiu.

Familia aparţinea de Prima Sfântă Biserică Penticostală, o congregaţie activă, pe deplin evanghelică. Ca penticostali, credeau într-o viaţă plină de rugăciuni fervente, în cultivarea permanentă a relaţiei individuale cu Hristos, în fidelitatea faţă de biserică şi faţă de toate aspectele activităţii sale, în aprofundarea sârguincioasă a Bibliei şi în apropierea plină de dragoste faţă de ceilalţi membri. Serviciul divin nu era pentru cei sfioşi, fiind caracterizat de muzica vibrantă şi de predicile pătimaşe care solicitau participarea emoţională a congregaţiei, ceea ce includea, adesea, vorbirea în limbi necunoscute, tămăduirea spontană sau prin „invocarea divinităţii" şi, în general, exprimarea deschisă, zgomotoasă, a oricărei emoţii primite prin Sfântul Duh.

Copiilor li se istoriseau poveşti pline de culoare din Noul Testament şi erau îndemnaţi să memoreze cele mai cunoscute versete din Biblie. Erau încurajaţi să-l accepte pe Hristos la o vârstă fragedă – să-şi mărturisească păcatele, să-i ceară Sfântului Duh să pătrundă în viaţa lor pentru vecie, să urmeze exemplul Mântuitorului botezându-se în public. Ronnie l-a acceptat pe Hristos la vârsta de şase ani şi a fost botezat în Blue River, în sudul localităţii, în încheierea unei lungi slujbe de renaştere de primăvară.

Familia Williamson locuia, cu discreţie, într-o căsuţă de pe Fourth Street, în partea estică a oraşului Ada, în vecinătatea facultăţii. Ca să se distreze, îşi vizitau rudele din zonă, se implicau în activităţile bisericii şi poposeau în parcul public din apropiere. Erau foarte puţin interesaţi de sport, ceea ce s-a schimbat, în mod spectaculos, când Ronnie a descoperit baseballul. A început să joace împreună cu ceilalţi băieţi de

pe stradă, în mereu alte zeci de moduri, după reguli care se schimbau la nesfârşit, în echipe improvizate la întâmplare. Era evident, de la bun început, că avea braţul puternic şi mâinile iuţi. Lovea cu bâta din partea stângă a bazei principale. Jocul l-a obsedat încă din prima zi şi, în curând, a început să-şi sâcâie tatăl, cerându-i să-i cumpere o mănuşă şi o bâtă. În casă se găseau rareori bani de prisos, dar Roy l-a dus pe băiat la cumpărături. A iniţiat un ritual anual – vizita de la fiecare început de primăvară la Haynes Hardware, pentru alegerea unei mănuşi noi. Care era, de obicei, cea mai scumpă din magazin.

Când nu folosea mănuşa, o păstra într-un colţ al dormitorului său, unde înălţase un altar al lui Mickey Mantle, cel mai bun jucător de la Yankee şi dintre reprezentanţii Oklahomei din Prima Ligă. Mantle era idolatrizat de toţi puştii din ţară, însă pentru cei din Oklahoma era un zeu. Fiecare băiat din Liga Mică din stat visa să ajungă un al doilea Mantle, iar unul dintre ei era Ronnie, care îi lipise fotografiile, alături de acele cartonaşe cu sportivi care îl înfăţişau, pe suportul de postere din colţul camerei sale. La vârsta de şase ani, era în stare să înşire, pe de rost, toate rezultatele obţinute de Mantle, precum şi pe ale altor jucători.

Când nu juca baseball pe stradă, Ronnie era în camera de primire, mânuind bâta cu toată forţa de care era în stare. Casa era foarte mică, cu mobilă modestă, dar imposibil de înlocuit, şi, de câte ori îl surprindea agitând-o şi ratând cu câţiva centimetri o lampă sau un scaun, mama lui îl dădea afară. El se întorcea peste câteva minute. Pentru Juanita, băieţelul ei era deosebit. Deşi oarecum răsfăţat, nu îl credea în stare să facă nici un rău.

Ronnie era, totodată, şi extrem de derutant. Putea fi foarte dulce şi sensibil, nesfiindu-se să-şi arate dragostea faţă de mama şi de surorile lui, pentru ca, o clipă mai târziu, să devină obraznic şi egoist, dând porunci întregii familii. Dispoziţia sa schimbătoare a fost remarcată de la o vârstă fragedă, dar nimeni nu s-a alarmat în mod deosebit. Pur şi simplu, Ronnie era, uneori, un copil dificil. Poate din cauză că era mezinul, adorat de o casă plină de femei.

ÎN FIECARE orăşel există un antrenor al unei echipe din Liga Mică atât de îndrăgostit de joc încât colindă periodic străzile în căutarea unui talent, chiar şi al unuia de numai opt ani. În Ada, acesta era Dewayne

Sanders, antrenorul echipei Police Eagles. Lucra într-un atelier dosnic de reparații, aflat nu departe de locuința familiei Williamson de pe Forth Street. Antrenorul Sanders a auzit despre micul Williamson, care a intrat curând în echipă.

Chiar și la vârsta aceea fragedă, era limpede că Ronnie putea să joace. Și asta era ciudat, pentru că tatăl său nu știa prea multe despre baseball. Ronnie deprinsese totul de pe stradă.

În lunile de vară, baseballul începea dimineața, devreme, când băieții se adunau și discutau jocul echipei Yankee din ziua precedentă. Numai al echipei Yankee. Analizau rezumatul partidei, vorbeau despre Mickey Mantle și aruncau mingea de colo-colo, în timp ce așteptau să se strângă mai mulți jucători. Un grup mic însemna o partidă desfășurată pe stradă, ferindu-se, din când în când, de câte o mașină și spărgând, tot din când în când, câte o fereastră. Când se adunau mai mulți copii, jocul de pe stradă era abandonat și se îndreptau spre un teren gol, pentru o partidă serioasă, care dura toată ziua. După-amiaza, târziu, se întorceau acasă, exact la timp ca să se spele, să îmbuce ceva, să-și pună echipamentul și să plece în grabă către Kiwanis Park, pentru un meci adevărat.

Police Eagles ocupa, de obicei, locul întâi, ca dovadă a dăruirii lui Dewayne Sanders. Iar steaua echipei era Ronnie Williamson. Numele lui a apărut în *Ada Evening News* când nu avea decât nouă ani – „Police Eagles a reușit 12 lovituri, inclusiv 2 tururi complete realizate de Ron Williamson, care a reușit, de asemenea, și 2 duble".

Roy Williamson era prezent la fiecare meci, privind în tăcere din tribună. Nu urla niciodată la vreun arbitru sau la antrenor, ba nici măcar la fiul său. Uneori, după un joc slab, îi oferea sfaturi părintești, de obicei referindu-se la viață în general. Nu practicase niciodată baseballul și încă mai avea de învățat regulile jocului. În această privință, fiul său îl depășea cu câțiva ani buni.

La unsprezece ani, Ronnie a intrat în Liga pentru Copii din Ada și a fost cel mai bun dintre puștii recrutați de Yankees, intrând în Oklahoma State Bank. Și-a condus echipa către un sezon în care nu a suferit nici o înfrângere.

Când avea doisprezece ani și încă juca pentru Yankees, ziarul din Ada a urmărit echipa pe întreaga durată a sezonului: „Oklahoma State

Bank a marcat 15 puncte în prima repriză... Ronnie Williamson a reuşit 2 triple" (9 iunie 1965); „Yankees au fost la bătaie numai de trei ori... dar loviturile puternice date de Roy Haney, Ron Williamson şi James Lamb au fost decisive. Williamson a reuşit o triplă" (11 iunie 1965); „Oklahoma State Bank a marcat de două ori în deschidere... Ron Williamson şi Carl Tiley au dat două dintre cele patru lovituri... fiecare dintre ele fiind o dublă" (13 iulie 1965); „În timp ce echipa Bank pătrundea în cuibul dina doua bază... Ronnie Williamson a marcat două duble şi o simplă" (15 iulie 1985).

ÎN ANII 1960, liceul Byng se afla la vreo treisprezece kilometri către nord-est faţă de marginea oraşului. Era considerat o şcoală de ţară, fiind mult mai mic decât liceul din Ada. Deşi orice copil din cartier putea frecventa cursurile liceului din oraş, dacă ar fi dorit şi ar fi vrut să bată drumul până acolo, au optat practic cu toţii pentru şcoala mai mică, mai ales fiindcă, spre deosebire de autobuzul liceului din Ada, cel al liceului Byng trecea prin partea de est a oraşului. Majoritatea copiilor de pe strada lui Ron au preferat să meargă la Byng.

În cursul inferior al liceului, Ronnie a fost ales secretar al clasei a şaptea, iar în anul următor, într-a opta, a fost votat ca preşedinte şi favorit al clasei.

În 1967 a intrat în clasa a noua a liceului Byng, fiind unul dintre cei şaizeci de boboci.

La Byng nu se juca fotbal – acesta era rezervat, în mod tacit, pentru Ada, ale cărei echipe puternice intrau, în fiecare an, în competiţia pentru titlul statal. Byng era o şcoală în care se practica baschetul, iar Ronnie a deprins jocul în primul său an din cursul superior şi l-a învăţat tot atât de uşor cum învăţase şi baseballul.

Deşi nu a fost niciodată un şoarece de bibliotecă, îi plăcea să citească şi lua note de nouă şi zece. Obiectul lui favorit era matematica. Când se sătura de manuale, se refugia printre dicţionare şi enciclopedii. Ajunsese să fie obsedat de anumite subiecte. În timp ce îşi petrecea timpul cu un dicţionar, îşi chinuia prietenii spunându-le cuvinte de care nu auziseră niciodată şi îi ocăra dacă nu le cunoşteau semnificaţia. A studiat viaţa tuturor preşedinţilor Americii, memorând nenumărate detalii despre fiecare dintre ei, pentru ca, după aceea, vreme de luni de

zile, să nu mai vorbească despre nimic altceva. Deşi se îndepărta în mod constant de biserică, ştia încă pe de rost zeci de versete din Scriptură, pe care le folosea adesea în avantajul său şi, încă şi mai des, pentru a-i provoca pe cei din jur. Din când în când, propriile obsesii îi şubrezeau relaţiile cu prietenii şi cu familia.

Dar Ronnie era un sportiv talentat, fiind, de aceea, foarte popular printre colegii de şcoală. A fost ales vicepreşedinte al clasei lui de boboci. Fetele îl remarcau, îl plăceau, voiau să se întâlnească cu el şi, fără nici o îndoială, el nu era câtuşi de puţin timid din acest punct de vedere. A devenit foarte pretenţios în privinţa aspectului său exterior şi exagera în privinţa propriei garderobe. Îşi dorea haine mai bune decât îşi permiteau părinţii lui şi el le cerea, oricum, cu insistenţă. Roy a început, pe tăcute, să-şi cumpere haine la mâna a doua pentru ca fiul său să se poată îmbrăca mai bine.

Annette se măritase şi locuia în Ada. În 1969, a deschis, împreună cu mama ei, un salon de înfrumuseţare, un coafor, la parterul vechiului hotel Julienne din centrul oraşului. Munceau din greu şi şi-au construit, în scurtă vreme, o afacere înfloritoare, în aceasta fiind incluse mai multe prostituate care foloseau etajele superioare ale hotelului. Doamnele nopţii erau o prezenţă obişnuită în Ada de mai multe decenii şi îşi luaseră obolul din mai multe căsătorii. Juanita abia dacă le putea suporta.

Neputinţa de-o viaţă a Annettei de a-i refuza ceva frăţiorului ei s-a făcut din nou simţită când el a s-a apucat s-o linguşească, în permanenţă, ca să capete bani pentru îmbrăcăminte şi pentru fete. Când a descoperit, într-un fel sau altul, că ea avea un cont deschis la un magazin de confecţii, a început să-l folosească. Şi nu i-a trecut niciodată prin cap să cumpere lucruri ieftine. Uneori îi cerea permisiunea; alteori n-o făcea. Annette îşi ieşea din fire, se certau, apoi el reuşea s-o convingă să plătească. Îl adora într-o asemenea măsură încât nu era în stare să spună nu şi dorea ca frăţiorul ei să aibă parte, în toate privinţele, de tot ceea ce era mai bun. În toiul fiecărei dispute, el izbutea întotdeauna să-i spună cât de mult o iubea. Şi, fără nici o îndoială, acesta era adevărul.

Atât Renee, cât şi Annette erau îngrijorate fiindcă fratele lor mai mic devenea tot mai răsfăţat şi făcea tot mai multe presiuni asupra

părinților lor. Îl ocărau din când în când; unele certuri erau greu de uitat, dar Ronnie avea câștig de cauză. Plângea, și își cerea scuze, și îi făcea pe toți să surâdă și să izbucnească în râs. Surorile lui se pomeneau adeseori dându-i bani ca să-și poată cumpăra lucruri pe care părinții lor nu și le puteau permite. Putea să fie preocupat doar de el însuși, intolerant, egoist, de-a dreptul copilăros – evident, mezinul familiei – și apoi, printr-o dezlănțuire a personalității sale supradimensionate, îi făcea pe toți să-i mănânce din palmă.

Îl iubeau din toată inima, iar el le întorcea dragostea. Și, chiar în toiul ciorovăielilor, știau că avea să capete ceea ce își dorea.

ÎN VARA de după absolvirea clasei a noua, câțiva dintre băieți plănuiau să ia parte la un cantonament de baseball organizat de un colegiu din vecinătate. Și Ronnie ar fi vrut să meargă, dar Roy și Juanita, pur și simplu, nu și-o puteau permite. El a insistat; era o ocazie rară de a-și perfecționa jocul și, poate, de a fi remarcat de antrenorii de la colegiu. Vreme de săptămâni, n-a vorbit despre nimic altceva, bosumflându-se când se părea că nu exista nici o speranță. În cele din urmă, Roy a fost de acord, fără prea mare entuziasm, și a făcut un împrumut la o bancă.

Următorul proiect al lui Ron a fost achiziționarea unei motociclete, idee căreia i se opuneau Roy și Juanita. Au trecut prin obișnuita serie de refuzuri, de dojeni și de declarații că așa ceva le depășea, pur și simplu, posibilitățile și era, oricum, mult prea periculos, așa că Ronnie le-a adus la cunoștință că avea s-o plătească el însuși. Și-a luat prima slujbă din viața lui, livrând ziare după-amiaza și economisind fiecare bănuț. Când a adunat destul de mulți ca să dea avansul, a luat motocicleta și a aranjat cu vânzătorul să-i plătească restul în rate lunare.

Planul lui de rambursare s-a dat peste cap când în oraș a început o sesiune de slujbe de reînnoire desfășurate în cort. Cruciada lui Bud Chambers a lovit Ada – adunări numeroase, multă muzică, predici charismatice, ceva de făcut în fiecare noapte. Ronnie a participat la primul serviciu religios, a fost profund impresionat și s-a întors, în noaptea următoare, cu majoritatea economiilor sale. Când au trecut cu tava pentru colecte, și-a golit buzunarele. Dar fratele Bud avea nevoie de mai mult, așa că Ronnie a revenit, în a treia noapte, cu restul banilor.

În ziua următoare, a strâns toți banii pe care i-a găsit sau pe care i-a putut împrumuta și, noaptea, a venit în cort pentru a asculta o altă slujbă zgomotoasă și a oferi o altă donație agonisită cu trudă. Vreme de o săptămână încheiată, Ronnie a izbutit cumva să dea și iarăși să dea și când, în sfârșit, cruciada a părăsit orașul, era complet pe drojdie.

Pe urmă a renunțat la livrarea ziarelor pentru că se suprapunea cu antrenamentele. Roy a făcut rost de bani și a achitat motocicleta.

Amândouă surorile fiind plecate de acasă, Ronnie cerea să i se acorde toată atenția. Un copil mai puțin încântător ar fi fost, probabil, considerat intolerabil, dar el dobândise talentul de a fi fermecător. Fiind afectuos, expansiv și generos el însuși, se aștepta, fără să-și facă probleme, la o generozitate necondiționată din partea familiei sale.

Când Ronnie intra în clasa a zecea, antrenorul echipei de fotbal de la liceul din Ada l-a abordat pe Roy și i-a sugerat să-și înscrie fiul la liceul mai mare. Puștiul era un atlet înnăscut; la vremea aceea, tot orașul știa că Ronnie era un jucător remarcabil de baseball și de baschet. Dar Oklahoma este patria fotbalului, iar antrenorul l-a asigurat pe Roy că reflectoarele erau mai puternice când juca pe teren pentru Ada Cougars. Ținând cont de talia, viteza și brațul lui, băiatul putea ajunge, în scurt timp, un jucător de frunte, poate chiar un nou membru al echipei. Antrenorul s-a oferit să treacă în fiecare dimineață prin fața casei lor, pentru a-l duce pe puști la școală.

Decizia i-a aparținut lui Ronnie, care nu a trădat liceul Byng, cel puțin nu în următorii doi ani.

COMUNITATEA rurală din Asher este o prezență aproape de neobservat pe Autostrada 177 – la treizeci de kilometri către nord față de Ada. Are puțini locuitori – sub cinci sute –, nici un fel de așa-numit centru, câteva biserici, un turn de apă, câteva străzi asfaltate și case care se învechesc risipite de-a lungul acestora. Mândria ei este splendidul teren de baseball plasat exact lângă micul liceu de mâna a doua pe de Division Street.

Precum majoritatea orașelor mici, Asher nu pare să fie locul potrivit pentru ceva demn de luat în seamă, dar, vreme de patruzeci de ani, a avut cea mai de succes echipă de baseball din întreaga țară. De fapt,

nici o echipă a unui liceu, fie el public sau particular, nu a câştigat, în întreaga istorie, atât de multe meciuri ca Asher Indians.

Totul a început în 1959, la sosirea tânărului antrenor Murl Bowen, care a moştenit o activitate îndelung neglijată – în 1958, echipa nu câştigase nici măcar o singură partidă. Lucrurile s-au schimbat cu repeziciune. După trei ani, Asher a câştigat primul său titlul la nivelul statal. Aveau să urmeze alte zeci.

Din motive care, probabil, nu vor fi niciodată clare, Oklahoma acceptă baseballul ca sport principal, însă numai în şcolile prea mici pentru fotbal. Faptul că, pe durata activităţii sale din Asher, echipa antrenorului Bowen a câştigat un campionat statal în toamnă şi un altul în primăvara următoare nu e neobişnuit. Într-un interval de timp neîntrerupt, demn de luat în seamă, Asher s-a calificat în finalele din Oklahoma de exact şaizeci de ori – treizeci de ani la rând, toamna şi primăvara.

În patruzeci de ani, echipa antrenorului Bowen a câştigat 2115 meciuri, nu a pierdut decât 349, a adus acasă 43 de trofee obţinute în campionatele statale şi a trimis zeci de jucători la colegiu şi în liga mică de baseball. În 1975, Bowen a fost nominalizat drept antrenorul anului pentru licee, iar oraşul l-a răsplătit numind terenul de joc Bowen Field. În 1995 a primit, din nou, acelaşi titlu.

– N-a fost meritul meu, spunea el, cu modestie, privind înapoi. A fost al copiilor. Eu n-am marcat nici un punct.

Poate că nu, dar a muncit, cu siguranţă, suficient, organizând totul. În fiecare an, începând din luna august, când, în Oklahoma, temperatura ajunge adesea la treizeci şi opt de grade, antrenorul Bowen îşi aduna micul grup de jucători şi plănuia următoarea cursă către meciurile decisive. Niciodată nu prea avea de unde alege – în fiecare an de studiu din Asher erau cam zece copii, dintre care jumătate fete – şi nu era deloc neobişnuit să aibă o echipă alcătuită din numai doisprezece jucători, incluzând ocazional câte unul din clasa a opta, care părea promiţător. Ca să fie sigur că nimeni nu-l părăsea, le împărţea, în primul rând, echipamentul. Fiecare puştan reprezenta echipa.

Pe urmă trecea la lucru, începând cu antrenamentele ţinute de trei ori pe zi. Şedinţele de lucru erau mai mult decât riguroase – ore întregi de exerciţii pentru menţinerea condiţiei fizice, sprinturi, alergări către baze, lovituri bruşte. Recomanda munca susţinută, picioarele

puternice, dăruirea și, mai presus de toate, sportivitatea. Nici un jucător din Asher nu se certa vreodată cu arbitrul, nu-și arunca casca din cauza frustrării și nici nu făcea nici un gest care l-ar fi putut pune pe un adversar într-o situație neplăcută. Dacă era posibil, cei din Asher nu se grăbeau să ridice scorul într-un meci cu o echipă care le era inferioară.

Antrenorul Bowen încerca să evite adversarii slabi, mai ales primăvara, când sezonul era mai lung și orarul mai flexibil. Echipa din Asher era renumită pentru că accepta provocările unor școli mai mari și le înfrângea. De obicei, bătea echipele din Ada și Norman și pe 4A și 5A Giants din Oklahoma City și Tulsa. După ce i s-a dus vestea, aceste echipe preferau să vină la Asher, să joace pe terenul imaculat, întreținut de Bowen însuși. De cele mai multe ori, în autobuzul cu care se întorceau acasă era liniște.

Echipele pe care le antrena erau foarte disciplinate și, după părerea unor critici, foarte atent recrutate. Asher devenise un magnet pentru jucătorii serioși de baseball cu vise mari și era inevitabil ca Ron Williamson să nu ajungă până la urmă acolo. S-a împrietenit cu Bruce Leba, un băiat din Asher care era, probabil, al doilea din clasamentul celor mai buni jucători din zonă, fiind cu una sau două trepte sub el însuși, și pe care l-a cunoscut în timpul ligilor de vară. Au devenit inseparabili și, în curând, au început să discute despre posibilitatea de a juca împreună, la Asher, în ultimul lor an de liceu. În jurul terenului lui Bowen dădeau târcoale mai mulți recrutori ai echipelor de colegiu sau profesioniste. Și era o ocazie excelentă de a câștiga câte un titlu statal în toamna anului 1970 și în primăvara anului 1971. Ron ar fi ieșit în evidență mult mai mult decât până atunci.

Schimbarea școlii implica închirierea unei locuințe în Asher, un sacrificiu enorm pentru părinții lui. Banii erau întotdeauna pe sponci, iar Roy și Juanita ar fi fost nevoiți să facă naveta la Ada. Dar Ronnie era hotărât. Era convins, așa cum erau majoritatea antrenorilor și a recrutorilor de jucători de baseball din regiune, că, în vara de după ultimul an de liceu, ar fi fost jucătorul cu cele mai mari șanse de a fi selectat de o echipă profesionistă. Își putea îndeplini acest vis; nu avea nevoie decât de un impuls suplimentar.

Se șoptea că ar fi putut deveni al doilea Mickey Mantle, iar el auzise.

Fiind ajutată pe tăcute de câţiva susţinători ai baseballului, familia Williamson a reuşit să se mute într-o căsuţă situată la două cvartale de liceul din Asher şi Ronnie s-a prezentat, în august, pe terenul de antrenament al lui Bowen. La început, a fost copleşit de nivelul la care trebuia să-şi aducă condiţia fizică, de timpul îndelungat pe care şi-l petrecea alergând, şi alergând, şi tot alergând. Antrenorul a fost nevoit să-i explice noului său star, în repetate rânduri, că picioarele de oţel sunt de o importanţă crucială când loveşti, când arunci, când alergi către baze, când trebuie să-ţi reuşească o lovitură lungă din exterior şi când trebuie să faci faţă în ultimele reprize ale celui de-al doilea meci al zilei, având o echipă cu puţini jucători. Lui Ronnie îi era greu să vadă lucrurile în acest mod, dar, în scurtă vreme, a căzut sub influenţa puternicei etici a muncii de care dădeau dovadă prietenul lui, Bruce Leba, şi ceilalţi jucători din Asher. S-a aliniat şi a ajuns repede într-o formă excelentă. Fiind unul dintre cei patru elevi din ultimul an din echipă, a devenit curând căpitanul neoficial al acesteia şi, alături de Leba, un lider.

Lui Murl Bowen îi plăceau statura şi iuţeala lui, precum şi loviturile pe care le dădea din centrul terenului, propulsând mingea ca pe o rachetă. Avea un tun în loc de braţ şi lovea cu mare putere dinspre stânga. Unele dintre loviturile sale ajungeau dincolo de limita din dreapta a terenului interior, fiind remarcabile. După începerea sezonului din toamnă, recrutorii au revenit şi, în scurt timp, au început să-i urmărească cu mare seriozitate pe Ron Williamson şi pe Bruce Leba. Având planificate o serie de meciuri cu echipele unor şcoli mici, în care nu se juca fotbal, Asher nu a pierdut decât unul singur, avansând către cele decisive pentru câştigarea noului titlu. Ron a obţinut o medie de 0,468, reuşind şase tururi complete. Media realizată de Bruce, prietenul şi rivalul său, a fost de 0,444, tot cu şase alergări până în baza principală. Se impulsionau unul pe celălalt, fiind amândoi siguri că se îndreptau către liga mare.

Aşa că au început să joace tare şi în afara terenului. Beau bere în weekenduri şi au descoperit marijuana. Alergau după fete, care erau o pradă uşoară, fiindcă Asher îşi adora eroii. Petrecerile au devenit un obicei, iar cluburile şi discotecile din jurul oraşului Ada s-au dovedit irezistibile. Dacă se îmbătau şi le era teamă să se urce la volan ca să se întoarcă la Asher, aterizau la Annette, o trezeau din somn şi, de obicei,

îi cereau ceva de mâncare şi se scuzau tot timpul. Ronnie o implora să nu le spună nimic părinţilor lor.

Erau totuşi prudenţi şi reuşeau să evite necazurile cu poliţia. Trăiau cu frica lui Murl Bowen şi, în plus, primăvara anului 1971 era purtătoarea unei promisiuni mult prea importante.

În Asher, baschetul însemna ceva mai mult decât o metodă indicată pentru a menţine jucătorii de baseball în formă. Ron a început în forţă şi şi-a condus echipa către obţinerea punctelor pe tabela de marcaj. Două mici colegii şi-au manifestat interesul, dar nici unul în privinţa lui. Pe măsură ce sezonul se apropia de sfârşit, a început să primească scrisori de la recrutorii echipelor de baseball, care îl salutau, îi promiteau că aveau să-i aştepte decizia câteva săptămâni, doreau să-i afle programul, îi cereau să participe la cantonamentele din timpul verii. Şi Bruce Leba primea scrisori şi se distrau cât se poate de bine comparându-şi corespondenţa. Phillies şi Cubs într-o săptămână – Angels şi Athletics în următoarea.

Către sfârşitul lui februarie, la încheierea sezonului de baseball, în Asher a fost momentul marelui spectacol.

S-au încălzit de minune cu câteva victorii uşoare, apoi au arătat cu adevărat ce puteau înfruntând echipele şcolilor mai mari. Ron a început lovind mingea cu o aprindere care nu s-a domolit niciodată. Recrutorii telefonau, echipa câştiga, viaţa era frumoasă la liceul din Asher. De vreme ce, de obicei, se confruntau cu cei mai buni oameni ai echipelor adverse, jucătorii lui Bowen erau blocaţi intens în fiecare săptămână. Evoluând în faţa unor tribune din ce în ce mai pline de recrutori, Ron demonstra, la fiecare meci, că putea face faţă oricărui blocaj. În sezonul acela, a realizat o medie de 0,500 cu cinci tururi complete şi patruzeci şi şase de bătăi datorită îndemânării sale ca jucător aflat la bătaie. I s-a întâmplat extrem de rar să rateze o lovitură şi a alergat mult cu mingea asupra sa, fiindcă echipele adverse se străduiau să-l înconjoare, blocându-l. Recrutorilor le plăceau forţa şi disciplina de care dădea dovadă pe teren, sprinturile sale către prima bază şi, bineînţeles, puterea braţului lui.

La sfârşitul lunii aprilie a fost nominalizat pentru premiul Jim Thorpe, în calitate de cel mai bun sportiv din liceele statului Oklahoma.

Asher a câştigat douăzeci şi şase de partide, a pierdut cinci şi, la 1 mai 1971, a învins echipa din Glenpool cu 5-0, câştigând campionatul.

Antrenorul Bowen i-a nominalizat pe Ron şi pe Bruce Leba ca jucători demni de stima întregului stat. O meritau, cu siguranţă, dar au fost pe punctul de a pierde respectul tuturor.

Cu câteva zile înainte de absolvire, având în faţă o schimbare radicală a vieţilor lor, au realizat că urmau să lase curând în urmă echipa de baseball din Asher. Nu aveau să mai fie nicicând atât de apropiaţi cum fuseseră în anul care trecuse. Se impunea o petrecere de despărţire, o noapte memorabilă, de adevărat scandal.

La vremea respectivă, în Oklahoma City erau trei cluburi de striptease. Cel mai select se numea Red Dog şi, înainte de a se îndrepta într-acolo, au luat o sticlă de jumătate de whisky şi o ladă cu şase sticle de bere din bucătăria lui Leba. Au plecat din Asher cu prada şi, când au ajuns la Red Dog, erau deja beţi. Au mai comandat bere şi s-au uitat la stripteuse, care se făceau din minut în minut mai frumoase. Au fost solicitate dansuri din buric şi cei doi băieţi au dat iama prin banii lor de buzunar. Tatăl lui Bruce le ceruse, cu strictеţe, să se întoarcă la ora unu dimineaţa, dar dansatoarele şi băutura nu-i lăsau nicidecum să părăsească localul. În cele din urmă au ieşit, clătinându-se, pe la douăsprezece şi jumătate, având înainte două ore de mers până acasă. Bruce, care conducea noul şi puternicul său Camaro, a accelerat, dar a oprit brusc când Ron a spus ceva care l-a deranjat. Au început să se înjure şi au hotărât că problema trebuia rezolvată atunci şi acolo. Au sărit din automobil şi au început prima lor bătaie în mijlocul drumului, pe Tenth Street.

După câteva minute în care au făcut schimb de pumni şi de lovituri cu piciorul, s-au plictisit amândoi şi au căzut de acord să pună capăt ostilităţilor. S-au urcat din nou în maşină şi şi-au reluat drumul către casă. Nici unul din ei nu-şi amintea de ce se încăieraseră; era unul dintre amănuntele acelei nopţii care se pierduseră pentru totdeauna în ceaţă.

Bruce a ratat o ieşire de pe autostradă, a virat într-o direcţie greşită, după care, fiind foarte derutat, a decis să facă un lung ocol pe nişte drumuri de ţară necunoscute, luând-o, după cum îşi închipuia el, înapoi, în direcţia oraşului Asher. Pentru că ora întoarcerii se dusese naibii, zbura traversând ţinutul. Prietenul lui dormea dus pe bancheta

din spate. Totul era cufundat în întuneric, până în momentul apariției unor lumini roșii care îl ajungeau cu repeziciune din urmă.

Își amintea că se oprise în fața firmei Williams Meat Packing, dar nu era sigur în privința numelui orașului aflat în apropiere. De fapt, nu știa nici măcar numele districtului.

A coborât din mașină. Polițistul era foarte amabil și l-a întrebat dacă băuse.

– Da, domnule.

– Îți dai seama că ai depășit viteza legală?

– Da, domnule.

Au stat de vorbă, omul legii nepărând prea interesat să-i dea o amendă sau să-l aresteze. Bruce îl convinsese că era în stare să conducă, ajungând cu bine acasă, când Ron și-a scos pe neașteptate capul pe geamul din spate și a zbierat ceva de neînțeles cu o voce groasă, cleioasă.

– Cine-i ăsta? a întrebat polițistul.

– Un prieten.

Prietenul a mai urlat ceva și polițistul i-a cerut să se dea jos din mașină. Dintr-un anumit motiv, Ron a deschis portiera dinspre marginea autostrăzii și, când a făcut-o, a căzut într-un șanț adânc.

Au fost arestați amândoi și duși la închisoare, un loc rece și deprimant, în care era mare criză de paturi. Un paznic a aruncat două saltele pe podeaua unei celule minuscule și acolo și-au petrecut noaptea, înfrigurați, îngroziți și încă beți. Știau că era mai bine decât să-și sune tații.

Pentru Ron, a fost prima dintre multele nopți în spatele gratiilor.

În dimineața următoare, paznicul le-a adus cafea și costiță și i-a sfătuit să dea telefon acasă. Au făcut-o, amândoi, cu foarte puțină tragere de inimă și, două ore mai târziu, au fost eliberați. Bruce s-a urcat singur în automobilul său Camaro și s-a întors în Asher, în timp ce Ron, din anumite motive, a fost silit să călătorească în aceeași mașină cu domnii Leba și Williamson. A fost un drum de două ore foarte lung, care a părut încă și mai îndelungat din cauza perspectivei de a da ochii cu antrenorul Bowen.

Ambii tați au insistat ca băieții să se ducă direct la acesta din urmă, spunându-i adevărul. Murl i-a pedepsit neadresându-le nici un cuvânt, dar nu și-a retras propunerea ca cei doi să aibă parte de onoruri după încheierea sezonului.

Au reuşit să treacă de absolvire fără nici un alt incident. Bruce a ţinut, din partea clasei, discursul de rămas-bun, care a fost apreciat în mod deosebit. Diplomele de absolvire au fost înmânate de respectatul Frank H. Seay, un judecător popular de la tribunalul districtual, aflat în vecinătatea ţinutului Seminole.

În 1971, elevii din ultimul an al liceului din Asher erau în număr de şaptesprezece, absolvirea reprezentând pentru toţi un eveniment important, o piatră de hotar pe care au apreciat-o împreună cu familiile lor pline de mândrie. Numai câţiva dintre părinţii lor avuseseră ocazia să urmeze cursurile unui colegiu; unii nu terminaseră nici măcar liceul. Dar pentru Ron şi Bruce ceremonia n-a însemnat mare lucru. Pe ei îi încălzea gloria adusă de titlurile statale şi, ceea ce era mult mai important, visau la intrarea în liga majoră. Viaţile lor nu aveau să se sfârşească în ţinuturile rurale ale Oklahomei.

O lună mai târziu, amândoi au intrat în clasamentul pe stat, iar Ron se afla pe locul doi în cursa pentru obţinerea titlului de cel mai bun jucător al anului din Oklahoma. În meciul anual susţinut de toate stelele sportului din stat, au evoluat în faţa tribunelor ticsite, în care se aflau recrutorii tuturor echipelor din liga majoră şi ai celor din numeroase colegii. După meci, doi dintre aceştia, de la Phillies şi de la Oakland A's, i-au tras pe cei doi băieţi deoparte, făcându-le oferte confidenţiale. Dacă erau de acord cu câte o primă de 18 000 de dolari pentru fiecare, Phillies l-ar fi recrutat pe Bruce, iar Oakland A's l-ar fi luat pe Ron. Ron s-a gândit că oferta era prea scăzută şi a refuzat. Bruce începuse să-şi facă griji pentru genunchii lui şi a considerat şi el, de asemenea, că i se ofereau prea puţini bani. A încercat să scoată mai mult de la recrutant, spunând că intenţiona să joace, vreme de doi ani, pentru colegiul Seminole Junior. Poate că mai mulţi bani l-ar fi convins, dar oferta a rămas aceeaşi.

Peste încă o lună, Ron a fost selecţionat de echipa Oakland Athletics în a doua serie, prin intermediul agentului independent de recrutare al acesteia, fiind al patruzeci şi unulea jucător ales dintr-un total de opt sute, dar primul din Oklahoma. Phillies nu l-au recrutat pe Bruce, însă i-au oferit un contract. El a refuzat din nou şi a plecat la colegiu. Visul lor de a juca împreună ca profesionişti începea să destrame.

Prima ofertă oficială făcută de Oakland era jignitoare. Familia Williamson nu avea un impresar sau un avocat, dar știa că se făcea o încercare de a pune mâna pe Ron pentru o nimica toată.

Ron s-a dus singur la Oakland, unde s-a întâlnit cu administratorii echipei. Discuția nu a fost productivă, așa că s-a întors în Ada fără contract. Ei l-au chemat curând înapoi și, la această a doua vizită, a stat de vorbă cu Dick Williams, managerul, și cu mai mulți jucători. Omul de la a doua bază al echipei A era Dick Green, un tip prietenos, care i-a arătat lui Ron clubul și terenul. Au dat nas în nas cu Reggie Jackson, un star arogant, și cu domnul Oakland însuși și, când a aflat că Ron făcea parte din a doua serie de jucători recrutați, Reggie l-a întrebat pe ce poziție juca.

Dick Green l-a împuns puțin pe Reggie, spunând:

– Ron e extremă dreaptă.

Bineînțeles că era poziția pe care o avea Reggie.

– Omule, o să mori în liga mică, a zis el, în timp ce se îndepărta.

Și, cu aceasta, conversația a luat sfârșit.

Oakland nu se îndura să ofere o primă mai mare, pentru că intenționau să-l preia pe Ron ca prinzător, dar trebuiau să-l vadă în această postură. Negocierile au trenat, fiind oferiți prea puțini bani.

La cină, familia discuta despre plecarea la colegiu. Ron făgăduise, verbal, că avea să accepte o bursă de la Universitatea din Oklahoma și părinții îl constrângeau să ia în considerare această opțiune. Era șansa lui de a absolvi un colegiu, dobândind o educație, adică un lucru pe care nimeni nu i-l putea lua. Ron îi înțelegea, dar a adus argumentul că la colegiu putea merge oricând, mai târziu. Când Oakland i-a oferit, pe neașteptate, 50 000 de dolari ca primă la intrarea în echipă, Ronnie a înhățat banii tot atât de brusc și a dat uitării colegiul.

Era o veste importantă pentru Asher și Ada. Ron era cel mai bun jucător din zonă recrutat ca profesionist și, pentru o scurtă vreme, atenția care i se acorda a avut darul de a-l face să se smerească. Visul său devenea realitate. Acum era jucător profesionist de baseball. Sacrificiile făcute de familia lui erau răsplătite. Se simțea împins de Sfântul Duh către o reconciliere cu Dumnezeu. S-a întors către biserică și, în timpul unei slujbe de duminică noaptea, s-a dus la altar și s-a rugat alături de pastor. Când s-a adresat congregației, le-a mulțumit fraților

și surorilor lui întru Hristos pentru dragostea și ajutorul pe care i le oferiseră. Dumnezeu îl binecuvântase; se simțea cu adevărat norocos. În timp ce se lupta cu lacrimile, a promis să-și folosească banii și talentul numai pentru gloria lui Dumnezeu.

Și-a cumpărat un automobil, Cutlass Supreme, și o serie de haine. Și le-a luat părinților săi un televizor nou, color. După care a pierdut restul banilor la pocher.

ÎN ANUL 1971, echipa Oakland Athletics era deținută de Charlie Finley, un nonconformist care mutase echipa din Kansas City în 1968. Se considera un vizionar, dar se purta mai degrabă ca un măscărici. Îi plăcea să zguduie lumea baseballului cu inovații cum ar fi echipamente multicolore, fete care să recupereze mingile, mingi portocalii (o idee care a avut o viață foarte scurtă) și un iepure mecanic care i le aducea arbitrului din baza principală. Făcea orice pentru a atrage cât mai mult atenția. A cumpărat un catâr, pe care l-a botezat Charley O. și pe care îl punea să defileze pe teren și chiar și prin holurile hotelurilor.

Dar, în timp ce excentricitățile sale apăreau în titlurile ziarelor, a construit o dinastie. A angajat un manager priceput, pe nume Dick Williams, care a alcătuit o echipă din care făceau parte Reggie Jackson, Joe Rudi, Sal Bando, Bert Campaneris, Rick Monday, Vida Blue, Catfish Hunter, Rollie Fingers și Tony LaRussa.

La începutul anilor 1970, A's era, fără îndoială, cea mai grozavă echipă de baseball. Jucătorii aveau blacheuri albe – fiind prima și singura echipă care optase pentru așa ceva – și un set de echipamente care-ți luau ochii, în diverse combinații de verde, auriu, alb și gri. Aveau un aspect tipic californian, fiind pletoși, mustăcioși și bărboși, și un aer nonconformist. Pentru un joc cu o vechime mai mare de o sută de ani și ale cărui tradiții erau respectate cu venerație, băieții din A's erau extravaganți. Aveau ținută. Țara se resimțea încă de pe urma anilor 1960. Cine avea nevoie de autoritate? Toate regulile puteau fi călcate în picioare, până și într-un domeniu atât de strict ca baseballul.

Spre sfârșitul lunii august a anului 1971, Ron a făcut o a treia călătorie la Oakland, de data asta sub culorile Athletics, fiind un membru al clubului, unul dintre băieți, o stea a viitorului, deși nu jucase încă în nici un meci ca profesionist. A fost bine primit, bătut prietenește pe spate și

i s-au adresat vorbe de încurajare. Avea optsprezece ani, dar fața rotundă, de copilaș, și bretonul care-i cădea în ochi îl făceau să pară de cincisprezece. Veteranii știau că sorții îi erau potrivnici, așa cum se întâmpla în cazul oricărui puști care semna un contract, dar, cu toate acestea, l-au făcut să se simtă bine-venit. Și ei fuseseră cândva în pielea lui.

Mai puțin de zece procente dintre cei care aveau un precontract intrau în liga mare pentru mai mult de o partidă, dar nici un băiat de optsprezece ani nu vrea să audă despre asta.

Ron hoinărea în jurul băncii de rezerve și a terenului, își pierdea vremea împreună cu jucătorii, făcea antrenamente, privea mulțimea nu prea numeroasă de pe Oakland Alameda Country Coliseum. Cu mult timp înainte de întâia lui aruncare, a fost condus către un loc de pe primul rând din spatele tribunei echipei sale de unde a privit-o jucând. A doua zi s-a întors în Ada, fiind mai hotărât decât oricând să treacă repede de liga mică și să intre în Marele Spectacol la douăzeci de ani. Poate la douăzeci și unu. Văzuse, simțise și inhalase aerul electrizant al stadionului din timpul unui meci din liga mare, ceea ce îl schimbase pentru totdeauna.

Părul îi crescuse, apoi încercase să-și lase și o mustață, cu toate că natura nu voia să coopereze. Prietenii îl credeau bogat, iar el se străduia din răsputeri să le lase această impresie. Era diferit, le dădea clasă tuturor băieților din Ada și din împrejurimi. Fusese în California!

În decursul lunii septembrie i-a privit, cu mare plăcere, pe jucătorii din A's, care au câștigat o sută unu meciuri, conducând detașat în Liga Americană de Vest. În curând, avea să fie în mijlocul lor, interceptând mingea sau jucând la centru, purtând echipament viu colorat, având părul lung și toate celelalte, ca membru al celei mai hippiote echipe care practicase vreodată jocul.

În luna noiembrie, a semnat un contract cu Toops Chewing Gum, acordându-i companiei dreptul exclusiv de a-i expune, tipări și reproduce numele, chipul, fotografia și semnătura pe un cartonaș cu jucători de baseball.

Ca orice alt băiat din Ada, colecționase mii de astfel de cartonașe; le păstrase, le dăduse la schimb, le înrămase, le purtase după el într-o cutie de pantofi și își economisise fiecare bănuț ca să mai cumpere și altele. Mickey Mantle, Whitey Ford, Yogi Berra, Roger Maris, Willie

Mays, Hank Aaron, toți marii jucători erau pe cartonașe valoroase. Iar acum avea să apară și el pe unul!

Visul i se realiza cu repeziciune.

TOTUȘI, a început prin a fi distribuit departe de Oakland, în Oregon, în echipa Coos Bay, de clasă A, din Liga de Nord. În primăvara anului 1972, antrenamentul său din Mesa, Arizona, nu a avut nimic remarcabil. Nu a făcut nici un cap să se întoarcă, nu a atras atenția nimănui, iar Oakland încă încerca să stabilească în ce postură să-l plaseze. L-au așezat în spatele bazei principale, într-o poziție care nu-i era familiară. Îl foloseau ca aruncător, pur și simplu fiindcă putea azvârli mingea cu atâta putere.

Spre sfârșitul primăverii, a avut ghinion. Apendicele i-a cedat și s-a întors în Ada, pentru operație. În timp ce își aștepta cu nerăbdare vindecarea, a început să bea din greu, ca să-i treacă mai repede timpul. Berea era ieftină la Pizza Hut și, când începea să se satureze de local, își conducea noul Cutlass până la Elks Lodge, unde își clătea gâtlejul cu câteva whisky-uri și cu cola. Se plictisea, era nerăbdător să ajungă undeva, pe un stadion, și, nu ar fi putut spune de ce, își găsea refugiul în băutură. În cele din urmă, a primit telefonul așteptat și s-a întors în Oregon.

Jucând în numai câteva dintre partidele susținute de Coos Bay-North Bend Athletics, a reușit 41 de lovituri în cele 155 de rânduri când s-a aflat la bătaie, adică o medie absolut neimpresionantă, de 0,265. A participat la patruzeci și șase de meciuri și a jucat câteva reprize la mijlocul terenului. Către sfârșitul sezonului, contractul său a fost transferat la Burlington, Iowa, în Liga din Midwest, tot în Clasa A, dar cu o treaptă mai sus și mult mai aproape de casă. A jucat doar șapte meciuri pentru Burlington, după care, în extrasezon, s-a reîntors în Ada.

Fiecare popas în ligile minore e temporar și neliniștitor. Jucătorii câștigă o nimica toată și trăiesc din puținii bani alocați pentru masă și din orice altceva le mai oferă generozitatea clubului gazdă. „Acasă" stau în moteluri care acceptă o chirie lunară, sau locuiesc, în grup, în apartamente mici. Pe traseu, de-a lungul rutelor de autobuz, sunt multe moteluri. Și baruri, cluburi de noapte și localuri ieftine, cu striptease. Jucătorii sunt tineri, rareori căsătoriți, departe de familie și de orice altă comunitate care să le poarte de grijă, așa că au tendința de a pierde nopțile.

Cei mai mulţi abia dacă au ieşit din adolescenţă, sunt imaturi, au fost răsfăţaţi în cea mai mare parte a scurtei lor vieţi şi trăiesc cu convingerea că, în curând, vor scoate bani buni jucând pe marile stadioane.

Petrec din plin. Meciurile încep la şapte seara. Se termină în jur de ora zece. Urmează un duş rapid, după care e momentul să dea buzna în baruri. Umblă toată noaptea şi dorm toată ziua, fie acasă, fie în autobuz. Beau din belşug, umblă după femei, joacă pocher, fumează marijuana – toate acestea fac parte din latura decadentă a vieţii în ligile minore. Iar Ron le-a îmbrăţişat cu entuziasm.

PRECUM ORICE TATĂ, Roy urmărea cu mare curiozitate şi cu mândrie evoluţia fiului său din timpul sezoanelor de baseball. Ronnie dădea câte un telefon din când în când şi scria încă şi mai rar, dar Roy reuşea să fie la curent cu realizările sale. De două ori s-a urcat în maşină, împreună cu Juanita, şi a condus până în Oregon, ca să-şi vadă fiul jucând. Ronnie străbătea acel an de nesiguranţă suferind, străduindu-se să-şi pună la punct aruncările dificile şi mingiile cu efect, surprinzătoare.

Odată întors în Ada, Roy a primit un telefon de la antrenorul echipei A's. Obiceiurile lui Ron din afara terenului erau oarecum îngrijorătoare – o mulţime de petreceri, băutură, nopţi pierdute, mahmureli. Puştiul exagera, ceea ce nu era neobişnuit pentru un băiat de nouăsprezece ani în primul lui sezon petrecut departe de casă, dar poate că sfaturile pline de hotărâre ale unui tată l-ar fi putut domoli.

Şi Ron dădea telefoane. Pe măsură ce vara se apropia de sfârşit şi timpul pe care şi-l petrecea jucând continua să fie scurt, începuse să se simtă frustrat din cauza managerului şi a colegilor şi să aibă impresia că nu se foloseau de el atât cât ar fi trebuit. Cum putea să-şi îmbunătăţească stilul de joc dacă îl lăsau pe banca rezervelor?

A ales strategia riscantă şi rar folosită de a trece peste capetele antrenorilor săi. A început să sune la biroul organizatoric al echipei, prezentându-şi lista de nemulţumiri. Viaţa era mizerabilă, iar el juca, pur şi simplu, prea puţin şi voia ca grangurii care îl recrutaseră să afle totul despre asta.

Nu a găsit prea multă înţelegere. Având sute de jucători în ligile minore, dintre care destui cu mult mai buni decât Ron Williamson,

telefoanele şi plângerile lui au început să prezinte tot mai puţin interes. Ştiau de ce era în stare şi mai ştiau şi că se străduia.

Lumea se prăbuşea de pe acele culmi de care avea nevoie ca să se liniştească şi ca să joace.

ÎN 1972, la început de toamnă, a revenit în Ada, fiind încă eroul local, acum avantajat de şederea în California şi purtându-se cu preţiozitate. Şi-a reluat obiceiurile nocturne. Când, la sfârşitul lunii octombrie, echipa A's din Oakland a câştigat pentru prima oară campionatul anual de baseball, a sărbătorit evenimentul organizând o petrecere zgomotoasă într-un local ieftin.

– Asta-i echipa mea! zbiera, iarăşi şi iarăşi, în faţa televizorului, în timp ce prietenii lui beţi îl admirau.

Totuşi, obiceiurile lui Ron s-au schimbat pe neaşteptate, când a cunoscut-o pe Patty O'Brien, o tânără superbă, fosta Miss Ada, cu care a început să se întâlnească. Relaţia lor a devenit în curând serioasă şi au început să se vadă cu regularitate. Ea era o baptistă evlavioasă, nu bea şi nu tolera deprinderile lui proaste. Ron era mai mult decât fericit să-şi schimbe comportamentul şi a promis să ducă un alt fel de viaţă.

ÎN 1973 A DESCOPERIT că nu era câtuşi de puţin mai aproape de liga mare. După încă o primăvară mediocră în Mesa, a fost retrimis la Burlington Bees, unde nu a jucat decât cinci meciuri înainte de a fi transferat la Key West Conchs, din liga statului Florida, Clasa A. În cele cincizeci şi nouă de meciuri de acolo, a ajuns la o jalnică medie de 0,137.

Pentru prima dată în viaţa lui, a început să se întrebe dacă era în stare să pătrundă în liga mare. Având două sezoane total nespectaculoase în urmă, a învăţat repede că aruncarea profesionistă, chiar şi la nivelul Clasei A, era mult mai greu de realizat decât tot ceea ce văzuse la liceul din Asher. Fiecare aruncător azvârlea cu putere, fiecare minge cu efect te lua prin surprindere. Toţi jucătorii de pe teren erau buni, iar unii aveau să izbutească să ajungă în liga mare. Prima încasată la angajare fusese de mult cheltuită şi irosită. Chipul său zâmbitor de pe cartonaşul de baseball nu era tot atât de entuziast cum ar fi fost cu numai doi ani în urmă.

Şi avea senzaţia că toată lumea era cu ochii pe el. Toţi prietenii lui şi toţi oamenii cumsecade din Ada şi din Asher se aşteptau să le îndeplinească visele, să-i aducă în centrul atenţiei. Era al doilea mare jucător din Oklahoma. Mickey Mantle devenise vedetă la nouăsprezece ani. O vârstă pe care Ron deja o depăşise.

S-a reîntors în Ada şi la Patty, care a insistat cu tărie ca el să-şi ia o slujbă serioasă în extrasezon. Un unchi avea o cunoştinţă în Texas, aşa că Ron s-a urcat în maşină şi a plecat la Victoria, unde a lucrat câteva luni la un antreprenor care se ocupa de acoperişuri.

Pe data de 3 noiembrie 1973, Ron şi Patty s-au căsătorit, celebrându-şi nunta fastuoasă în Prima Biserică Baptistă din Ada, de care ea aparţinea de când se născuse. El avea douăzeci de ani şi, din punctul lui de vedere, era încă o tânără speranţă.

Ada îl considera pe Ron Williamson cel mai important dintre eroii săi. Iar acum se însurase cu o regină a frumuseţii, dintr-o familie respectabilă. Viaţa lui era fascinantă.

ÎN FEBRUARIE 1974, tinerii căsătoriţi au plecat la Mesa, pentru antrenamentul de primăvară. Proaspăta soţie a făcut ca avansarea lui – poate nu chiar în Liga Triple A, dar măcar în Double A – să devină tot mai presantă. Contractul pe 1974 era tot cu Burlington, dar Ron nu plănuia să se întoarcă acolo. Se săturase de Burlington şi de Key West şi, dacă cei de la A's îl trimiteau din nou într-unul din acele locuri, mesajul era clar – nu-l mai considerau o speranţă.

A început să se străduiască din greu, să facă alergări suplimentare, să exerseze loviturile cu bâta şi în afara antrenamentelor, să lucreze tot atât de mult cum o făcuse în Asher. Apoi, într-o bună zi, în timpul unui antrenament de rutină, când arunca mingea cu putere către a doua bază, cotul i-a fost străpuns de o durere ascuţită. A încercat să o ignore, spunându-şi, aşa cum o fac toţi jucătorii, că putea să o suporte, ducând partida la bun sfârşit. Avea să dispară, era doar o durere minoră, pricinuită de antrenamentele de primăvară. Însă i-a revenit a doua zi, înrăutăţindu-se cu timpul. La sfârşitul lunii martie, abia dacă mai putea să arunce mingea în interiorul terenului.

Pe data de 31 martie, a fost eliminat din echipă şi s-a întors în Oklahoma, împreună cu Patty, după un drum lung cu maşina.

Au evitat Ada și s-au stabilit în Tulsa, unde Ron și-a găsit un post de reprezentant în cadrul Departamentului de relații cu publicul al companiei Bell Telephone. Nu era o nouă carieră, ci mai degrabă un mod de a face rost de bani până când i se vindeca brațul și în vreme ce aștepta un telefon de la o autoritate în domeniul baseballului, de la cineva care îi cunoștea adevăratele posibilități. Totuși, după câteva luni, el a fost cel care a telefonat, iar interlocutorul s-a dovedit lipsit de interes.

Patty și-a luat o slujbă la un spital și erau preocupați de stabilirea definitivă în oraș. Annette a început să le trimită câte cinci sau zece dolari pe săptămână, pentru cazul că ar fi avut nevoie de ajutor ca să-și plătească facturile. Micile suplimente au fost suprimate după ce Patty a sunat-o și i-a povestit că Ron folosea banii pentru bere, lucru cu care ea nu era de acord.

Au apărut certurile. Annette era îngrijorată pentru că Ron reîncepuse să bea. Totuși, nu știa mare lucru despre ceea ce se petrecea între cei doi. Patty era retrasă și timidă din fire și nu se simțea niciodată cu adevărat în largul ei în preajma membrilor familiei Williamson. Annette și soțul ei îi vizitau o dată pe an.

După ce a fost neglijat în momentul avansărilor, Ron și-a dat demisia de la Bell și a început să vândă asigurări de viață pentru Equitable. Erau în anul 1975, iar el continua să nu mai aibă nici un contract ca jucător de baseball și să nu mai primească solicitări din partea nici unei echipe interesate de un talent ignorat.

Dar, datorită siguranței de sine specifice sportivilor și a personalității sale expansive, vindea o mulțime de asigurări. Totul se petrecea ca de la sine și s-a pomenit bucurându-se de succes și de bani. Dar savura și timpul petrecut prin baruri și prin cluburi până la ore târzii. Patty detesta băutura și nu suporta petrecerile. Ron fuma marijuana, un alt obicei pe care ea nu-l putea suferi. Schimbările lui de dispoziție erau tot mai profunde. Tânărul drăguț cu care se căsătorise se schimba.

Într-o noapte din primăvara anului 1976, Ron și-a sunat părinții și, plângând isteric, i-a anunțat că el și Patty avuseseră o ceartă urâtă și se despărțiseră. Roy și Juanita, precum și Annette și Renne, au fost șocați și au sperat că, totuși, căsnicia ar fi putut fi salvată. Toate cuplurile tinere treceau prin câteva furtuni. Ronnie putea primi oricând un telefon, își putea reîmbrăca din nou echipamentul sportiv, reluându-și

cariera. Viețile celor doi și-ar fi reluat făgașul; căsătoria lor putea supraviețui celor câteva zile întunecate.

Însă nimic nu se mai putea repara. Indiferent care le-ar fi fost problemele, Ron și Patty au preferat să nu discute despre ele. Și-au completat în liniște cererile de divorț, pe motivul unor diferențe ireconciliabile de opinie. Despărțirea lor a fost definitivă. Căsătoria nu durase nici măcar trei ani.

ROY WILLIAMSON avea un prieten din copilărie pe nume Harry Brecheen, sau Harry Motanul, cum i se zicea în vremea când juca baseball. Amândoi crescuseră în Francis, Oklahoma. Harry făcea recrutări pentru Yankees. Roy i-a dat de urmă și i-a spus fiului său numărul lui de telefon.

Puterea de convingere a lui Ron a făcut toții banii în iunie 1976, când cei de la Yankees au crezut că brațul îi era pe deplin vindecat și mai în formă decât oricând. După ce văzuse suficient de multe lovituri bune ca să-și dea seama că lui nu-i reușeau, Ron se hotărâse să mizeze pe piesa lui de rezistență – brațul drept. Asta atrăsese întotdeauna atenția recrutorilor. La Oakland se vorbea întruna despre transformarea lui în aruncător.

A semnat un contract cu Oneonta Yankees din Liga New York-Penn, Clasa A, și abia aștepta să plece din Tulsa. Visul său prinsese din nou viață.

Fără îndoială, putea arunca cu putere, dar, adesea, nu prea știa încotro se ducea mingea. Modul în care o controla nu era cizelat; pur și simplu, nu avea destul de multă experiență. Tot aruncând prea tare și prea repede, durerea i-a revenit, înstăpânindu-se mai întâi încet, apoi lăsându-i brațul complet fără vlagă. Cei doi ani de întrerupere își cereau tributul și, la sfârșitul sezonului, era din nou pe tușă.

Evitând iarăși Ada, s-a reîntors să vândă asigurări la Tulsa. Annette i-a făcut o scurtă vizită și, când a venit vorba de baseball și de eșecurile lui, Ron a izbucnit într-un plâns isteric, din care nu se mai putea opri. A recunoscut față de ea că avea accese sumbre și îndelungate de depresie.

După ce se reobișnuise cu viața din liga mică, își reluase vechile obiceiuri, cutreierând prin baruri, umblând după femei și bând o grămadă de bere. Ca să treacă timpul, a intrat într-o echipă de softball

și i-a făcut plăcere să fie starul unei scene minuscule. În timpul unei partide dintr-o noapte răcoroasă, a aruncat mingea către prima bază și în umăr i-a pocnit ceva. A ieșit din echipă și a renunțat la softball, dar răul fusese făcut. S-a dus la un doctor și și-a impus un program susținut de refacere, însă ameliorările au fost neglijabile.

A ținut din nou rana sub tăcere, sperând, încă o dată, că odihna avea să-l tămăduiască până la sfârșitul iernii.

Ultima sa incursiune în baseballul profesionist a avut loc în primăvara următoare, în 1977. Vorbele lui convingătoare i-au croit din nou drum către echipamentul echipei Yankee. A reușit să treacă peste antrenamentul din primăvară, tot ca aruncător, și a fost trimis la echipa Fort Lauderdale din liga statului Florida. Acolo a trecut prin chinurile ultimului său sezon, prin toate cele o sută patruzeci de meciuri, dintre care jumătate în deplasare, călătorind în autobuze, în vreme ce lunile se scurgeau, iar el era folosit cât mai rar cu putință. Nu a participat decât la paisprezece meciuri, având, în total, treizeci și trei de reprize. Avea douăzeci și patru de ani și un umăr schilodit, care nu voia să se vindece. Onorurile din Ashen, din zilele lui Murl Bowen, rămăseseră departe, în urmă.

Majoritatea sportivilor au un simț al inevitabilului, care lui Ron îi lipsea. Acasă rămăseseră prea mulți oameni care contau pe el. Familia făcuse prea multe sacrificii. El renunțase la colegiu și la educație pentru a deveni jucător în liga majoră, așa că abandonul nu putea fi considerat o opțiune. Căsnicia lui dăduse greș, iar el nu era obișnuit cu eșecurile. În plus, purta culorile echipei Yankee, ceea ce reprezenta un simbol însuflețitor, care îi ținea visul în viață zi de zi.

A rezistat, vitejește, până la încheierea sezonului, când iubiții lui Yankee l-au dat din nou afară.

CAPITOLUL 3

La câteva luni după încheierea sezonului, Bruce Leba hoinărea, la întâmplare, prin Southroads Mall din Tulsa şi a încremenit locului când a dat cu ochii de o faţă cunoscută. Chiar în magazinul Toppers Menswear se afla vechiul său prieten Ron Williamson, îmbrăcat foarte şic şi încercând să le vândă clienţilor haine la fel de elegante. Cei doi s-au îmbrăţişat cu putere şi s-au lansat într-o lungă succesiune de aduceri aminte. Pentru doi băieţi care se avuseseră, practic, ca fraţii, era surprinzător cât de radical se îndepărtaseră unul de celălalt.

După absolvirea liceului din Asher, cei doi porniseră pe căi diferite şi pierduseră legătura. Bruce jucase baseball vreme de doi ani, la colegiu, apoi renunţase când, în cele din urmă, îi cedaseră genunchii. Cariera lui Ron nu evoluase cu mult mai bine. Fiecare din ei trecuse printr-un divorţ, fără ca nici măcar să ştie că şi prietenul lui fusese căsătorit. Nici unul nu fusese surprins să afle că celălalt continua să se simtă atras de viaţa de noapte.

Erau tineri, arătoşi, din nou burlaci, munceau din greu şi aveau buzunarele pline de bani, aşa că au început imediat să umble prin cluburi şi să alerge împreună după femei. Lui Ron îi plăcuseră întotdeauna fetele, dar cele câteva sezoane petrecute în liga mică îl făcuseră să vâneze fustele cu o şi mai mare ardoare.

Bruce locuia în Ada şi, de câte ori trecea prin Tulsa, era momentul să petreacă o noapte întreagă cu Ron şi cu prietenii lui.

Deşi le frânsese inimile, baseballul continua să fie subiectul lor preferat de discuţie: vorbeau despre zilele bune din Asher, despre antrenorul Bowen, despre visurile pe care pe împărţiseră cândva, despre

vechii colegi de echipă care își încercaseră norocul și eșuaseră, așa cum li se întâmplase și lor. Ajutat din plin de cei doi genunchi șubrezițI, Bruce reușise să se elibereze de obsesia jocului, sau cel puțin de visele despre gloria din liga majoră. Ron nu o făcuse. Era convins că mai putea încă să joace, că, într-o bună zi, ceva urma să se schimbe, că brațul avea să i se vindece pe neașteptate, că cineva avea să-l caute. Viața avea să fie din nou frumoasă. La început, Bruce nu a dat importanță unor astfel de vorbe; nu erau altceva decât ultimele licăriri ale celebrității care se stingea. Așa cum constatase el însuși, faima starurilor pălea mai repede decât a sportivilor din liceu. Unii se puteau descurca, o acceptau și își vedeau de drum. Alții continuau să viseze cu zecile de ani.

Convingerea lui Ron că încă mai putea să joace era aproape deziluzionantă. Era deranjat, ba chiar mistuit, de eșecurile sale. Îl întreba întruna pe Bruce ce vorbea lumea despre el în Ada. Era dezamăgită pentru că nu ajunsese un al doilea Mickey Mantle? Se discuta despre el în cafenele și în restaurante? Nu, l-a asigurat Bruce, nimeni nu o făcea.

Dar asta nu avea nici o importanță. Ron era convins că, în orașul său natal, oamenii îl considerau un ratat și că singurul mod de a le schimba impresia era să obțină un ultim contract și să-și croiască drum către ligile majore.

„Las-o mai moale, omule, îi tot spunea Bruce. Lasă-l încolo de joc. Visul s-a sfârșit."

FAMILIA LUI RON a început să remarce schimbările drastice ale comportamentului său. Din când în când, era nervos și agitat, neizbutind să se concentreze, să acorde atenție unui subiect înainte ca gândurile să-i ricoșeze asupra altuia. La reuniunile de familie, stătea pentru câteva minute liniștit, fără să scoată nici o cuvânt, apoi se băga în vorbă, făcând numai comentarii despre el însuși. Când deschidea gura, se străduia cu insistență să domine conversația, iar toate subiectele trebuiau să se refere la viața lui. Nu era în stare să stea liniștit, fuma cu disperare și căpătase prostul obicei de a pleca, pur și simplu, din încăpere. În 1977, de Ziua Recunoștinței, Annette a invitat toată familia și a încărcat masa cu mâncărurile tradiționale. După ce s-a așezat toată lumea, Ron s-a ridicat brusc, fără o vorbă, a părăsit val-vârtej sufrageria și a traversat orașul ca să ajungă la părinții săi. Nu a oferit nici o explicație.

În timpul altor întruniri de familie se retrăgea în dormitor, încuia ușa și stătea de unul singur, ceea ce nu numai că îi indispunea pe ceilalți, dar nici nu le îngăduia să-și petreacă timpul discutând despre lucruri plăcute. Pe urmă ieșea pe neașteptate din cameră, vorbind cu emfază despre ceea ce se întâmpla să-i treacă prin minte, adică, întotdeauna, despre ceva care nu avea nici o legătură cu subiectul conversației celorlalți. Stătea în mijlocul încăperii și trăncănea ca un nebun până ce obosea, după care se repezea înapoi, în dormitor, și reîncuia ușa.

O dată, și-a făcut intrarea zgomotoasă aducând cu sine o chitară, pe care a început să o zdrăngăne cu furie în timp ce cânta fals și le cerea celorlalți să i se alăture. După câteva melodii de nesuportat, a renunțat și s-a întors cu pași apăsați în dormitor. Toți au răsuflat adânc, și-au rostogolit ochii, apoi lucrurile au reintrat în normal. Era jalnic, dar, în familie, comportamentul lui începuse să devină o obișnuință.

Ron putea fi ursuz, închizându-se în sine însuși, supărându-se, preț de zile întregi, din nimic și pentru orice, pentru ca să revină apoi, dintr-odată, la vechea lui personalitate exuberantă. Cariera lui de jucător de baseball îl deprima și prefera să nu vorbească despre asta. Un apel telefonic îl găsea deprimat și plângându-și de milă, pentru ca, la următorul, să fie mult prea sensibil și jovial.

Familia știa că bea, iar zvonul că se droghează lua amploare. Poate că alcoolul și drogurile erau cauza labilității și îi provocau schimbările bruște de dispoziție. Annette și Juanita i-au pus întrebări cu toată delicatețea de care erau capabile și au fost întâmpinate cu ostilitate.

Pe urmă s-a descoperit că Roy Williamson avea cancer și problemele lui Ron au trecut pe planul al doilea. Tumoarea era localizată la colon și câștiga teren cu rapiditate. Deși fusese întotdeauna băiatul mamei, Ronnie își iubea și își respecta tatăl. Și se simțea vinovat pentru stilul său de viață. Nu se mai ducea la biserică și avea probleme serioase legate de credința sa creștină, dar nu-și pierduse convingerea, caracteristică penticostalilor, că păcatele sunt pedepsite. Tatăl lui, care dusese o viață curată, plătea acum pentru lunga listă de nelegiuiri săvârșite de fiul său.

Sănătatea tot mai precară a lui Roy a accentuat depresia lui Ron. Gândurile celui din urmă stăruiau asupra egoismului său – pretenția ca părinții să-i cumpere haine elegante, echipament sportiv costisitor, cantonamentele de baseball și excursiile, mutarea temporară la Asher,

toate acestea fiind recompensate, în mod ostentativ, cu un singur televizor color ciupit din prima de angajare primită de la echipa A's. Și a amintit că Roy își cumpăra, fără zarvă, haine la mâna a doua pentru ca fiul său răzgâiat să fie cât mai bine îmbrăcat în timpul liceului. I-a revenit în minte imaginea tatălui său târșâindu-și obosit picioarele pe asfaltul încins al trotuarelor din Ada, cărându-și servieta burdușită cu mostre și vânzând, din ușă-n ușă, pliculețe cu vanilie și cu mirodenii. Și l-a revăzut sus, în tribună, de unde nu lipsise nici măcar la un singur meci.

La începutul anului 1978, Roy a fost internat la secția de chirurgie exploratorie a spitalului orășenesc din Oklahoma City. Cancerul era într-o stare avansată și se extinsese, iar chirurgii nu l-au putut ajuta. S-a întors în Ada, a refuzat chimioterapia și a început să alunece pe panta unui sfârșit dureros. Ron s-a urcat în mașină și a venit de la Tulsa, pentru a se învârti, înnebunit și înlăcrimat, în preajma tatălui său, în ultimele zile ale acestuia. Și-a cerut scuze în repetate rânduri și l-a implorat să-l ierte.

La un moment dat, Roy a simțit că se săturase. „E timpul să te maturizezi, fiule, i-a spus. Să fii bărbat. Termină cu plânsul și cu isteri-calele. Lasă-ți viața să meargă înainte."

Roy a murit în ziua de 1 aprilie a anului 1978.

ÎN 1978, Ron mai locuia încă la Tulsa și își împărțea apartamentul cu Stan Wilkins, un forjor cu patru ani mai tânăr. Cei doi îndrăgeau muzica pentru chitară și pe cea country și petreceau ceasuri întregi zdrăngănind și cântând din gură. Ron avea o voce puternică, neantrenată și dădea dovadă de un talent promițător în privința chitarei, un Fender scump. Era în stare să cânte ore de-a rândul.

Pentru muzica disco, Tulsa era o scenă fierbinte, iar cei doi colegi de apartament ieșeau des în oraș. După ce beau câteva pahare, se îndreptau către cluburi, unde Ron era un personaj bine-cunoscut. Îi plăceau femeile și nu se sfia deloc să le urmărească. Studia mulțimea, o alegea pe cea mai sexy, apoi o invita la dans. Dacă accepta, o aducea, de obicei, acasă. Nu urmărea decât să aibă o altă femeie în fiecare noapte.

Deși îi plăcea băutura, o gusta cu prudență când era în căutare de pradă. O cantitate prea mare de alcool îi putea limita performanțele. Ceea ce nu se întâmpla însă în cazul anumitor droguri. Cocaina era la

modă în toată țara și se găsea din belșug în cluburile din Tulsa. Nimeni nu-și făcea prea multe griji din pricina bolilor venerice. Cea mai periculoasă era sifilisul; SIDA încă nu apăruse. Pentru cei cu astfel de înclinații, sfârșitul anilor 1970 era neînfrânat și hedonistic. Iar Ron Williamson își pierduse controlul.

În 1978, pe data de 30 aprilie, poliția din Tulsa a fost chemată în apartamentul Lyzei Lentzch. Când au ajuns, fata le-a spus polițiștilor că Ron Williamson o violase. A fost arestat și apoi eliberat, după depunerea unei cauțiuni de zece mii de dolari.

L-a angajat pe John Tanner, un avocat veteran, specializat în apărarea infractorilor și a recunoscut, de bunăvoie, că avusese raporturi sexuale cu Lentzch. A jurat că o făcuseră de comun acord; se întâlniseră într-un club, apoi fata îl invitase în apartamentul ei, unde ajunseseră, până la urmă, în pat. Tanner și-a crezut clientul, ceea ce i se întâmpla foarte rar.

Ideea violului li s-a părut ridicolă prietenilor lui Ron. Femeile se aruncau, practic, în brațele lui. O putea alege pe oricare și nu s-ar fi putut spune că se furișa pe urma fecioarelor în biserică. Femeile pe care le întâlnea în cluburi și în discoteci erau dornice să treacă la fapte.

Deși acuzația îl umilea, s-a hotărât să se poarte ca și cum nu s-ar fi sinchisit. Petrecea cu aceeași înfrigurare ca întotdeauna și râdea de orice aluzie la faptul că ar fi dat de necaz. Avea un avocat bun. Să înceapă procesul!

Totuși, în sinea lui, ideea îl îngrozea, și încă pe bună dreptate. O acuzație care implica o infracțiune atât de serioasă era destul de gravă, dar perspectiva de a apărea în fața unui juriu care l-ar fi putut trimite la închisoare pentru mai mulți ani era înfiorătoare.

A ascuns majoritatea amănuntelor față de familie – Ada era la două ceasuri depărtare –, dar rudele au observat curând că era mult mai abătut decât până atunci. Și că schimbările de dispoziție erau tot mai violente.

Pe măsură ce lumea sa devenea tot mai întunecată, Ron se apăra cu singurele arme pe care le avea la dispoziție. Bea mai vârtos, se culca la ore tot mai târzii, alerga încă și mai mult după fete, toate acestea în strădania de a avea o viață frumoasă și de a scăpa de griji. Dar alcoolul îi sporea depresia, sau poate starea de depresie îi cerea tot mai mult alcool – oricare ar fi fost explicația, devenea din ce în ce mai capricios și mai demoralizat. Și tot mai imprevizibil.

*

PE DATA DE 9 septembrie, poliția din Tulsa a primit un telefon referitor la un alt viol. O tânără de optsprezece ani, pe anume Amy Dell Ferneyhough, se întorsese acasă în jurul orei patru dimineața, după o noapte lungă petrecută prin cluburi. Era certată cu prietenul ei, care se afla în apartament și dormea, cu ușa încuiată. Nu a reușit să-și găsească cheia și, fiindcă simțea într-adevăr nevoia să se odihnească undeva, s-a grăbit în josul străzii, către un magazin de cartier cu program non-stop. Acolo a dat peste Ron Williamson, care se bucura de o altă noapte albă. Cei doi nu se cunoșteau, dar au intrat în vorbă, apoi au dispărut în spatele magazinului, pe un teren cu iarbă înaltă, unde au făcut dragoste.

Conform declarației lui Ferneyhough, Ron i-a dat un pumn, i-a sfâșiat mai toate hainele și a violat-o.

În versiunea lui Ron, fata era furioasă fiindcă prietenul ei încuiase ușa apartamentului și a fost de acord cu o tăvăleală rapidă în iarbă.

Pentru a doua oară în cinci luni, a fost nevoit să achite cauțiunea și să-l sune pe John Tanner. Cu două acuzații de viol atârnate deasupra capului, a lăsat-o în cele din urmă mai ușor cu viața de noapte, după care s-a izolat. Trăia singur și nu vorbea, practic, cu nimeni. Annette știa câteva amănunte fiindcă îi trimitea bani. Bruce Leba nu aflase mare lucru despre cele petrecute.

În februarie 1979, s-a judecat mai întâi violul reclamat de Ferneyhough. Ron a depus mărturie și i-a explicat juriului că, da, avuseseră într-adevăr un raport sexual, dar de comun acord. Era destul de ciudat, dar amândoi preferaseră să consume actul la ora patru dimineața, în spatele unui magazin de cartier. Juriul a deliberat vreme de o oră, i-a dat crezare și și-a pronunțat verdictul, declarându-l nevinovat.

În luna mai, pe lista juraților au fost înscrise alte persoane, care l-au audiat pe Ron în privința acuzației de viol aduse de Lyza Lentzch. El a dat din nou explicații detaliate. O cunoscuse pe Lentzch într-un local de noapte, dansase cu ea, îi plăcuse și fusese evident că și el îi plăcuse fetei, pentru că îl invitase în apartamentul ei, unde făcuseră dragoste fiind amândoi de acord. Victima a spus juriului că luase hotărârea de a nu se culca cu Ron Williamson cu mult timp înainte de a trece la fapte, dar se temuse de el și, în cele din urmă, cedase pentru a nu fi lovită. Juriul i-a dat dreptate lui Ron și de data aceasta, găsindu-l nevinovat.

*

LA ÎNCEPUT, faptul că era considerat un violator îl umilise şi ştiuse că era o etichetă pe care urma s-o poarte multă vreme. Dar sunt puţini cei cărora le este atribuită pentru a doua oară, şi încă după nici cinci luni. Cum era cu putinţă ca el, marele Ron Williamson, să fie stigmatizat ca violator? Neluând în seamă verdictele celor două jurii, oamenii aveau să bârfească pe la colţuri, să pălăvrăgească şi să nu dea nimic uitării. Aveau să-l arate cu degetul când trecea pe stradă.

Avea douăzeci şi şase de ani şi, în cea mai mare parte a vieţii sale, fusese o stea a baseballului, un sportiv încrezut, care se îndrepta spre gloria din liga majoră. Pe urmă continuase să fie un jucător sigur de sine cu un braţ sensibil, care ar fi putut avea şanse de vindecare. Oamenii din Ada şi din Asher îl ţineau minte. Era tânăr; talentul lui exista încă. Toată lumea îi ştia numele.

Acuzaţiile de viol schimbaseră totul. Ştia că urma să fie uitat ca jucător, rămânând în amintirea comunităţii doar ca un bărbat acuzat de viol. Îşi păstra frământările pentru sine, retrăgându-se, pe zi ce trecea, tot mai mult în lumea lui întunecată şi confuză. A început să lipsească de la slujbă, în cele din urmă demisionând din postul de la Toppers Menswear. A urmat ruina şi, după ce a ajuns falit, şi-a strâns fără zarvă bagajele şi a plecat din Tulsa. Era în declin, prăbuşindu-se într-o lume a deprimării, a băuturii şi a drogurilor.

Juanita îl aştepta, fiind profund îngrijorată. Nu ştia prea multe despre necazurile lui din Tulsa, dar ea şi Annette aflaseră destule pentru a-şi face griji. Viaţa lui Ron era vraişte – băutura, schimbările bruşte şi dezgustătoare ale dispoziţiei, comportamentul din ce în ce mai bizar. Arăta groaznic – plete, obraji nebărbieriţi, haine murdare. Şi era vorba de acelaşi Ron Williamson căruia îi plăcea să fie atât de elegant şi de spilcuit, care vindea haine de bună calitate şi se grăbea întotdeauna să sublinieze că o anumită cravată nu se asorta în cel mai fericit mod cu un costum.

S-a instalat pe canapeaua din salonaşul mamei sale şi a adormit. Nu după multă vreme, a ajuns să doarmă câte douăzeci de ore pe zi, întotdeauna pe canapea. Dormitorul lui era liber, dar refuza să-i treacă pragul după lăsarea întunericului. Înăuntru era ceva, ceva care îl băga în sperieţi. Cu toate că dormea buştean, sărea uneori în sus, urlând că podeaua era plină de şerpi sau că pe pereţi mişunau păianjenii.

A început să audă voci, însă nu-i povestea mamei sale ce anume îi spuneau. Apoi a început să le răspundă.

Totul îl obosea – mâncarea și baia erau niște corvezi îngrozitoare, urmate întotdeauna de un somn îndelungat. Era apatic și nemotivat, chiar și în timpul scurtelor perioade în care dădea dovadă de bun-simț. Juanita nu tolerase niciodată alcoolul în casa ei – detesta băutura și țigările. Au ajuns la un soi de armistițiu când Ron s-a mutat în apartamentul înghesuit de deasupra garajului, situat lângă bucătărie. Acolo putea să fumeze, să bea și să cânte la chitară fără să-și supere mama. Când voia să doarmă, se întorcea înapoi, în salonaș, și se lăsa să cadă pe canapea, iar când era treaz stătea în apartament.

Din când în când își schimba dispoziția, recăpătându-și energia, și atunci simțea iarăși nevoia vieții de noapte. Băutură și droguri, și vânătoare de fuste, deși cu ceva mai multă precauție. Lipsea zile întregi, locuind pe la prieteni și cerând bani de la orice cunoștință peste care se întâmpla să dea. Urma o altă schimbare de vânt și se întorcea pe canapea, fiind ca și mort pentru toată lumea.

Juanita aștepta și-și făcea griji la nesfârșit. Nu mai avuseseră nici un bolnav mintal în familie, așa că nu știa ce ar fi fost de făcut. Se ruga foarte mult. Era cât de poate de închisă în sine și se străduia din toate puterile pentru ca Annette și Renne să nu afle nimic despre problemele lui Ronnie. Amândouă erau măritate și fericite, iar el era crucea ei, nu a lor.

Ron pomenea, din când în când, despre găsirea unei slujbe. Se simțea ca un nemernic pentru că nu muncea ca să se întrețină. Un prieten avea, în California, o cunoștință care căuta mână de lucru, așa că Ron a pornit-o către vest, spre marea ușurare a familiei. Peste câteva zile, și-a sunat mama și i-a povestit, plângând, că locuia cu niște sataniști care îl îngrozeau și care nu-l lăsau să plece. Ea i-a trimis un bilet de avion și a reușit să scape.

În căutare de lucru, s-a dus în Florida, și în New Mexico, și în Texas, dar niciodată nu a rămas mai mult de o lună. Fiecare dintre aceste scurte călătorii îl istovea și se prăbușea pe canapea, din ce în ce mai dărâmat.

În cele din urmă, Juanita l-a convins să meargă la un psihiatru, care l-a diagnosticat ca fiind maniaco-depresiv. I-a prescris litiu, dar el nu-l lua cu regularitate. Lucra, din când în când, cu jumătate de normă, fără să fie vreodată în stare să păstreze o slujbă. Singurul său talent

erau vânzările, dar, în starea în care se afla, nu era în stare să încânte pe nimeni. Continua să se refere la sine însuşi ca la un jucător profesionist de baseball, prieten intim cu Reggie Jackson, dar, între timp, localnicii din Ada aflaseră care era adevărul.

Spre sfârşitul anului 1979, Annette a obţinut o întrevedere cu judecătorul districtual Ronald Jones, de la curtea de justiţie din districtul Pontotoc. I-a explicat în ce situaţie se afla fratele ei şi l-a întrebat dacă statul sau sistemul de justiţie îl putea ajuta într-un anume fel. Nu, i-a răspuns judecătorul Jones, nu înainte ca Ron să devină un pericol pentru el însuşi sau pentru ceilalţi.

ÎNTR-UNA DINTRE zilele sale deosebit de bune, Ron a apelat la serviciile unui centru profesionist de refacere. Consilierul cu care a stat de vorbă a fost alarmat de starea lui şi l-a trimis la doctorul M.P. Prosser de la spitalul St. Anthony din Oklahoma City, unde a fost internat la data de 3 decembrie 1979.

Necazurile au început în scurt timp, când Ron a solicitat favoruri pe care personalul nu i le putea oferi. Voia mult mai mult decât acea parte din timpul şi atenţia lor care i se cuvenea şi se purta de parcă ar fi fost singurul lor pacient. Când a văzut că nu îi îndeplinesc dorinţele, a părăsit spitalul, dar numai pentru a se întoarce peste câteva ore, cerând să fie reprimit.

Pe 8 ianuarie 1980, doctorul Prosser a notat următoarele: „Băiatul a dat dovadă de un comportament mai degrabă bizar şi uneori psihopat, fiind posibil să nu reuşim să stabilim vreodată dacă este maniac, aşa cum a considerat consilierul din Ada, sau fie un schizoid cu tendinţe sociopate, fie, din contră, un sociopat cu tendinţe schizoide... Tratamentul de lungă durată ar putea fi o necesitate, dar el nu pare să aibă senzaţia că ar trebui să fie tratat pentru schizofrenie".

Ron trăise într-un vis încă din primii ani de adolescenţă, din zilele de glorie de pe terenul de baseball, şi nu acceptase niciodată realitatea, sfârşitul carierei sale sportive. Continua să fie convins că „ei" – potentaţii din lumea baseballului – urmau să-l caute, să-l includă printre titularii echipei şi să-l transforme într-o celebritate. „Iată care este adevărata parte schizofrenică a acestei dereglări, a consemnat Prosser. Vrea, pur şi simplu, să reintre pe teren, de preferat în calitate de vedetă."

I s-a prescris un tratament pentru schizofrenie, de lungă durată, dar Ron nu avea să-l ia în considerare. Din cauza lipsei lui de cooperare, nu au reușit niciodată să-l supună unui examen fizic complet, dar doctorul Prosser a remarcat că era un „tânăr care nu are nevoie de spitalizare, sănătos, puternic, activ... într-o stare mult mai bună decât majoritatea persoanelor de vârsta sa".

Când era în stare să o facă, Ron se număra printre comis-voiajorii bunurilor de larg consum comercializate de firma Rawleigh și străbătea aceleași cartiere ale orașului în care lucrase tatăl său. Dar munca era anostă, comisioanele mici, avea prea puțină răbdare când era vorba de ținerea evidențelor și, în plus, el era Ron Williamson, marea stea a baseballului, care vindea acum produse de bucătărie, strigându-și marfa din ușă-n ușă!

Fără să facă vreun tratament, fără să ia medicamente și bând întruna, Ron a devenit unul dintre obișnuiții cârciumilor din jurul orașului. Era un bețiv soios, vorbea prea tare, se fălea cu cariera lui de jucător de baseball și agasa femeile. Mulți se temeau de el, iar barmanii și oamenii de ordine îl cunoșteau foarte bine. Când Ron Williamson își făcea apariția, dornic de un păhărel, o știa toată lumea. Unul dintre cluburile sale preferate era Coachlight, unde gorilele îl supravegheau îndeaproape.

Nu s-a scurs prea mult timp înainte ca cele două acuzații de viol din Tulsa să îl ajungă din urmă. Poliția a început să-l supravegheze, urmărindu-l uneori prin tot orașul. Într-o noapte, când umbla din bar în bar împreună cu Bruce Leba, și-au întrerupt periplul ca să-și alimenteze mașina. Un polițist i-a urmărit preț de câteva cvartale, după care i-a oprit, acuzându-i că ar fi furat benzina. Cu toate că nu era vorba decât de o hărțuire, abia au reușit să nu ajungă la pușcărie.

Însă seria arestărilor avea să înceapă în curând. În aprilie 1980, la doi ani după moartea tatălui său, Ron a fost închis pentru prima dată, sub acuzația de conducere a unui vehicul în stare de ebrietate.

În noiembrie, Juanita Williamson și-a convins fiul să ceară să fie ajutat pentru a se lăsa de băutură. La îndemnul ei, Ron s-a adresat biroului din Ada al Serviciilor de Sănătate Mentală din Oklahoma de Sud, unde a discutat cu Duane Logue, consilier în privința abuzului de droguri. A mărturisit, din proprie inițiativă, care îi erau problemele, a spus că bea de unsprezece ani, că se drogase cel puțin în ultimii șapte,

cantitatea de alcool consumat crescând, în mod dramatic, după excluderea sa din echipa Yankees. Nu a pomenit de cele două acuzații de viol din Tulsa.

Logue l-a trimis la o clinică numită Bridge House, din Ardmore, Oklahoma, aflată la nouăzeci și cinci de kilometri depărtare. Acolo s-a prezentat Ron a doua zi, fiind de acord să se interneze pentru un tratament de dezalcoolizare de douăzeci și opt de zile, timp în care nu putea părăsi clinica. Era foarte nervos și îi tot repeta consilierului că săvârșise „fapte cumplite". După două zile, a devenit un singuratic, care dormea ore în șir și nu apărea la masă. După o săptămână, a fost surprins fumând în dormitor, ceea ce reprezenta o încălcare clară a regulamentului, și i s-a cerut să părăsească clinica. A plecat împreună cu Annette, care se întâmplase să vină în Ardmore, special pentru a-i face o vizită, dar a revenit a doua zi, cerând să fie reprimit. I s-a spus să se întoarcă în Ada și să-și repete cererea peste două săptămâni. Pentru că se temea de furia mamei sale, nu s-a dus acasă, preferând ca, în loc de asta, să umble încoace și încolo câteva săptămâni, fără să spună nimănui unde se afla.

În ziua de 25 noiembrie, Duane Logue i-a trimis o scrisoare prin care îi cerea să se întâlnească pe 4 decembrie. Logue îi scria, printre altele: „Sunt îngrijorat pentru sănătatea ta și sper să ne vedem atunci".

La data de 4 decembrie, Juanita a informat Serviciile de Sănătate Mentală că Ron avea o slujbă și locuia în Ardmore. Se întâlnise cu niște prieteni, făcea parte dintr-o parohie, acceptase din nou credința în Hristos și nu mai avea nevoie de ajutor. Cazul său a fost închis.

A fost redeschis peste zece zile, după o altă întrevedere cu Duane Logue. Ron avea nevoie de un tratament pe termen lung, dar nu voia să-l accepte. Nici nu lua cu regularitate medicamentele prescrise, mai ales litiul. Uneori recunoștea de bunăvoie că abuza de băutură și de droguri, pentru ca apoi s-o nege cu încăpățânare. Doar câteva beri, spunea, dacă era întrebat cât beą de obicei.

Nefiind în stare să păstreze nici o slujbă, era întotdeauna lefter. Când Juanita refuza să-i mai „împrumute" bani, cutreiera tot orașul, căutând o altă sursă. Nu era surprinzător că cercul său de prieteni era tot mai restrâns; cei mai mulți oameni îl evitau. De câteva ori s-a urcat în mașină și s-a repezit până la Asher, unde îl găsea, întotdeauna, pe Murl Bowen pe terenul de baseball. Stăteau de vorbă, Ron îi povestea încă odată

despre ghinionul său și bătrânul lui antrenor mai scotea încă odată din buzunar douăzeci de dolari. Când îi promitea că avea să-i înapoieze, Murl îi ținea o predică severă despre punerea în ordine a vieții sale.

Refugiul lui Ron era Bruce Leba, care se recăsătorise și ducea un trai mult mai liniștit în căminul său aflat la câțiva kilometri de oraș. De vreo două ori pe lună, Ron se înființa, clătinându-se, în fața ușii, beat și ciufulit, și îl implora pe Bruce să-i îngăduie să se culce pe undeva. Acesta îl chema întotdeauna înăuntru, îl lăsa să doarmă până se trezea din beție, îl hrănea și, de obicei, îi împrumuta zece dolari.

În februarie 1981, Ron a fost din nou arestat pentru că a condus la beție și și-a recunoscut vina. După câteva zile de pușcărie, s-a dus la Chikasha, în vizită la sora lui, Renee, și la soțul ei, Gary. L-au găsit în curtea din dosul casei într-o duminică, când s-au întors de la biserică. Le-a povestit că locuise într-un cort, dincolo de gardul din spate, și arăta, cu siguranță, de parcă ar fi fost adevărat. Pe urmă, pe șoseaua din Lawton, de-abia scăpase din mâinile unor soldați care ascunseră, în casele lor, arme și explozibili și care aveau de gând să distrugă baza. Spre norocul lui, evadase la timp și avea nevoie de un loc în care să stea.

Renee și Gary l-au lăsat să se instaleze în dormitorul fiului lor. Gary i-a găsit de lucru la o fermă, la strânsul fânului, angajament care a durat două zile, după care Ron l-a abandonat, pretinzând că găsise o echipă de softball care avea nevoie de el. Fermierul a sunat ceva mai târziu și i-a spus lui Gary că Ron nu era binevenit dacă intenționa să se întoarcă și că, după părerea lui, avea niște probleme emoționale serioase.

Lui Ron i s-a redeșteptat, dintr-odată, interesul față de președinții Americii și, vreme de câteva zile, nu a mai vorbit despre nimic altceva. Nu numai că le putea înșirui numele cu repeziciune, în ordine cronologică și invers, dar știa totul despre ei – când și unde se născuseră, detaliile personale, vicepreședinții, soțiile și copiii, elementele de bază ale administrației, și așa mai departe. Orice conversație din casa familiei Simmons trebuia să se axeze pe unul dintre președinți. În prezența lui Ron nu se putea discuta despre nimic altceva.

Era cu desăvârșire nocturn. Deși ar fi vrut să doarmă după căderea întunericului, nu reușea să o facă. În plus, îi plăcea să se uite toată noaptea la televizor, cu volumul dat la maximum. Odată ce vedea primele raze ale soarelui, se simțea moleșit și adormea. Soții Simmons,

obosiți și cu ochii roșii, își luau micul dejun în tăcere înainte de a pleca la lucru.

Se plângea adesea de dureri de cap. Într-o noapte, Gary a auzit zgomote și a dat peste Ron cotrobăind prin dulăpiorul cu medicamente, căutând ceva care să-i potolească durerea.

Când nervii li s-au tocit suficient, Gary i-a cerut lui Ron să se instaleze pe un scaun, pentru o inevitabilă discuție serioasă. I-a explicat că era bine venit la ei, însă trebuia să-și schimbe programul după obiceiurile casei. Ron nu a dat nici un semn că ar fi înțeles că avea probleme. A plecat în liniște și s-a întors în casa mamei lui, unde fie că stătea pe canapea, în letargie, fie că se ascundea în apartamentul lui, nefiind în stare să admită, la cei douăzeci și opt de ani ai săi, că avea nevoie de ajutor.

ANNETTE ȘI RENEE erau îngrijorate din cauza fratelui lor, dar nu aveau mare lucru de făcut. El era la fel de încăpățânat ca întotdeauna și părea mulțumit să ducă o viață de terchea-berchea. Comportamentul lui devenea tot mai straniu; nu aveau prea multe îndoieli că mintea i se deteriora. Dar acesta era un subiect tabu; au făcut greșeala de a-l discuta, pe larg, împreună cu el. Juanita ar fi putut să-l ia cu binișorul, convingându-l să meargă la un psihiatru, sau să caute un tratament antialcoolic, dar el nu reușise niciodată să ducă la bun sfârșit o terapie îndelungată. Fiecare scurt răstimp de cumpătare fusese urmat de săptămâni de incertitudine, în care nu știuseră unde se afla sau ce făcea.

Ca să se distreze, dacă putea fi vorba de așa ceva, cânta la chitară, de obicei pe veranda din fața casei mamei sale. Era în stare să stea locului ore întregi, zdrăngănind și cântând din gură pentru păsări, iar, când se sătura de verandă, continua să-și vadă de treabă pe drum. Pentru că, adesea, nu avea mașină sau bani cu care să cumpere benzină, hoinărea, pur și simplu, prin oraș și putea fi văzut în diferite locuri și la orice oră, ducându-și cu sine chitara.

Rick Carson, prietenul lui din copilărie, se număra printre polițiștii din Ada. Când era în tura de noapte, îl vedea adesea pe Ron hoinărind de-a lungul trotuarelor și chiar printre case, zdrăngănind din chitară și cântând cât îl ținea gura, târziu după miezul nopții. Rick îl întreba unde se duce. Nicăieri în mod deosebit. Se oferea să-l ducă acasă cu mașina. Uneori, Ron accepta; alteori prefera să-și continue plimbarea.

Pe data de 4 iulie 1981 a fost arestat pentru că se îmbătase într-un loc public și și-a recunoscut vina. Juanita s-a înfuriat și i-a cerut, cu insistență, să accepte să fie ajutat. A fost internat la Central State Hospital, în Norman, unde a fost consultat de doctorul Sambajon, un psihiatru care făcea parte din personalul spitalului. Ron nu s-a plâns de nimic, spunând doar că dorea „să fie ajutat". Părerea despre sine însuși și dinamismul se situau la un nivel scăzut și era împovărat de sentimentul de inutilitate, de lipsa de speranță și chiar de gânduri de sinucidere.

– Nu sunt în stare de nimic bun, a spus, nici pentru mine, nici pentru cei din jurul meu. Nu pot păstra nici o slujbă și am un comportament negativ.

I-a povestit doctorului Sambajon că prima sa criză serioasă de depresie se declanșase cu patru ani în urmă, când i se sfârșise cariera de jucător de baseball în același moment în care i se năruise căsnicia. A recunoscut că făcea abuz de alcool și de droguri, dar era de părere că asta nu avea nimic de-a face cu problemele sale.

Doctorul l-a găsit „șleampăt, murdar, dezordonat... nepăsător față de aspectul său exterior". Judecata pacientului nu era serios afectată și era conștient de condiția sa actuală. Diagnosticul a fost cel de distimie, o formă cronică de depresie ușoară. I-a prescris un tratament medicamentos și i-a recomandat mai multe ședințe de consiliere, mai multă terapie de grup și menținerea susținerii din partea familiei.

După trei zile de spitalizare, Ron a cerut să i se dea drumul acasă și a fost externat. Peste o săptămână, a apărut în clinica de sănătate mentală din Ada, unde a fost consultat de Charles Amos, un psiholog asistent. Ron s-a prezentat drept un fost jucător profesionist de baseball care era deprimat din momentul încheierii carierei. De asemenea, a aruncat vina pentru depresia sa asupra religiei. Amos l-a trimis la Marie Snow, singurul psihiatru din Ada, cu care a început să țină ședințe săptămânale. I-a fost prescris un tratament cu Asendin, un antidepresiv folosit pe scară largă, și, într-o mică măsură, starea i s-a îmbunătățit. Doctorul Snow a încercat să-și convingă pacientul că avea nevoie de mai multă psihoterapie intensivă, dar, după trei luni, Ron a renunțat.

Pe data de 30 septembrie 1982, a fost din nou acuzat de conducerea unui vehicul motorizat sub influența alcoolului. A fost arestat și, mai târziu, la proces, și-a recunoscut vinovăția.

CAPITOLUL 4

La trei luni după uciderea lui Debbie Carter, detectivii Dennis Smith și Mike Kieswetter au ajuns la locuința familiei familiei Williamson și l-au interogat pe Ron pentru prima oară. Juanita era acasă și a luat parte la întrevedere. Când a fost întrebat unde se aflase în noaptea de 7 decembrie, Ron a răspuns că nu-și aduce aminte – trecuseră trei luni de atunci. Da, frecventa Coachlight, așa cum frecventa toate celelalte cluburi din Ada. Juanita și-a consultat jurnalul, a căutat data respectivă și le-a spus detectivilor că, în noaptea aceea, fiul ei se întorsese acasă la ora zece seara. Le-a arătat ce notase în ziua de 7 decembrie.

Ron a fost întrebat dacă o cunoscuse pe Debbie Carter. A răspuns că nu era sigur. Bineînțeles că îi știa numele, pentru că, după săvârșirea crimei, în oraș se discuta foarte rar despre altceva. Smith a scos o fotografie a victimei, iar Ron a privit-o cu atenție. Poate că o întâlnise vreodată, poate că nu. Mai târziu, a cerut din nou să vadă fotografia. Figura îi era, oarecum, familiară. A negat cu vehemență că ar fi știut ceva despre crimă, dar și-a dat cu părerea, spunând că ucigașul fusese, probabil, un psihopat care o urmărise până acasă, intrase prin efracție și fugise din oraș imediat după săvârșirea crimei.

După treizeci de minute, polițiștii l-au întrebat dacă era de acord să i se ia amprentele și mostre de păr. El nu a avut nimic împotrivă și i-a însoțit la secție după terminarea întrevederii.

Trei zile mai târziu, pe 17 martie, au revenit, punându-i aceleași întrebări. Ron a declarat din nou că nu avea nici o legătură cu omuciderea și că fusese acasă în noaptea de 7 decembrie.

Poliția l-a interogat, de asemenea, pe un anume Dennis Fritz, a cărui singură legătură cu anchetarea crimei era prietenia sa cu Ron Williamson. Conform unui raport anterior al poliției, Fritz era „suspect sau cel puțin o cunoștință a unui suspect în cazul Carter".

Dennis mergea rar la Coachlight și, înainte de data crimei, nu mai fusese acolo de luni de zile. Nici un martor nu îl văzuse; de fapt, până în martie 1983, nici un martor nu-i pomenise numele. Venise de curând în regiune și nu era cunoscut prea bine în oraș. Nu îl adusese niciodată pe Ron Williamson cu mașina la Coachlight. Nu o cunoscuse pe Debbie Carter, nu era sigur dacă o văzuse vreodată și nu avea idee unde locuise. Dar, de vreme ce investigatorii erau acum pe urmele lui Ron Williamson și, după toate aparențele, acționau ținând cont de teoria, emisă în grabă, a existenței a doi ucigași, aveau nevoie de încă un suspect. Fritz era omul lor.

DENNIS FRITZ copilărise în apropiere de Kansas City, urmase cursurile liceului din oraș și își luase diploma în biologie la Universitatea de Stat Southeastern Oklahoma, în anul 1971. În 1973, soția sa, Mary, dăduse naștere singurului lor copil, Elizabeth. În vremea aceea, locuiau în Durant, Oklahoma. Mary lucra la un colegiu din apropiere, iar Dennis avea un post bun la căile ferate.

În ziua de Crăciun a anului 1975, în timp ce el lucra în afara orașului, Mary fusese ucisă de un vecin de șaptesprezece ani, împușcată în cap – în timp ce stătea într-un balansoar din camera ei de zi.

Doi ani după aceea, Dennis nu fusese în stare să muncească. Avea sufletul rănit și nu făcea altceva decât să se ocupe de Elizabeth. În 1891, când fetița începuse să meargă la școală, reușise să se adune și obținuse un post de profesor la un liceu din orașul Konawa. După câteva luni, se mutase într-o casă cu chirie din Ada, nu departe de familia Williamson și de apartamentul pe care avea să-l închirieze Debbie Carter într-o bună zi. Mama sa, Wanda, venise să locuiască împreună cu el, ajutându-l să se ocupe de Elizabeth.

El își mai luase o altă slujbă, de profesor de biologie la clasa a noua și de antrenor de baschet, în orașul Noble, la o oră depărtare. Conducerea școlii îi îngăduise să locuiască într-o mică rulotă din campus și făcea naveta în weekenduri, ca să și le petreacă alături de Elizabeth și

de mama lui. În Noble nu exista viaţă de noapte, aşa că, în timpul săptămânii venea, din când în când, cu maşina în Ada, ca să-şi vadă fiica, să bea un păhărel şi, poate, să se întâlnească cu o fată.

Într-una dintre nopţile lunii noiembrie a anului 1971, Dennis era în Ada. Se plictisea şi avea chef de o bere, aşa că s-a urcat în maşină, îndreptându-se către un magazin de cartier. În faţa acestuia era parcat vechiul Buick al Juanitei, iar Ron Williamson stătea pe bancheta din faţă, zdrăngănind la chitară şi privind trecătorii. Şi Dennis cânta la chitară şi chiar se întâmplase să o aibă pe a sa în maşină. Cei doi au intrat în vorbă, discutând despre muzică. Ron a spus că locuia doar cu câteva cvartale mai încolo şi l-a invitat pe Dennis la el, pentru un concert improvizat. Amândoi erau în căutare de prieteni.

Apartamentul era înghesuit şi murdar, un locuşor trist, s-a gândit Fritz. Ron i-a explicat că stătea împreună cu mama lui, care nu tolera tutunul şi alcoolul. Nu avea nici o slujbă şi, când Dennis l-a întrebat ce făcea toată ziua, i-a răspuns că, de obicei, dormea. Era destul de prietenos, vorbăreţ şi râdea cu uşurinţă, dar Fritz a observat că avea un aer absent. Privea în gol vreme îndelungată, apoi se uita lung către Dennis, de parcă n-ar fi fost acolo. Un tip ciudat, şi-a spus cel din urmă.

Dar i-a făcut plăcere să cânte împreună la chitară şi să discute despre muzică. După câteva vizite, Fritz a început să-şi dea seama că celălalt bea prea mult şi i-a remarcat schimbările bruşte de dispoziţie. Lui Ron îi plăceau berea şi votca şi obişnuia să înceapă să bea seara târziu, imediat ce se trezea de-a binelea şi nu mai era în preajma mamei sale. Era plictisit şi deprimat până când băutura începea să-şi facă efectul, apoi personalitatea sa prindea viaţă. Începeau să umble prin baruri şi prin alte localuri din oraş.

Într-o după-amiază, Dennis a venit mai devreme decât de obicei şi înainte ca Ron să bea primul pahar. A discutat cu Juanita, o femeie plăcută, dar care suferea mult, vorbea puţin şi părea să se fi săturat de fiul ei până peste cap. Ea s-a făcut nevăzută, iar Dennis l-a găsit pe Ron în dormitor, uitându-se pe pereţi. Camera aceea îl făcea să devină nervos şi îi trecea rareori pragul.

Înăuntru erau fotografiile mari, colorate, ale lui Patty, fosta lui soţie; şi ale lui, în diferite echipamente de baseball.

– Era frumoasă, a spus Fritz, uitându-se la Patty.

– Cândva, am avut totul, a răspuns Ron, melancolic și cu amărăciune. Avea douăzeci și opt de ani și se dăduse bătut fără drept de apel.

UMBLATUL prin baruri era o adevărată aventură. Ron nu intra niciodată într-un local în mod discret și, odată ce se afla înăuntru, se aștepta să fie în centrul atenției. Unul dintre obiceiurile sale favorite era să se îmbrace într-un costum elegant și să se dea drept un avocat bogat din Dallas. În 1981, petrecuse deja destul timp prin tribunale ca să se deprindă cu jargonul și cu obiceiurile avocățești, iar această „reprezentație" se desfășura în localurile din Norman și Oklahoma City.

Fritz stătea deoparte și savura spectacolul. Îl lăsa pe Ron să se desfășoare. Totodată, aventurile începuseră să-l cam obosească. O ieșire nocturnă împreună cu Ron presupunea, de obicei, un anumit soi de conflict și avea un sfârșit neașteptat.

În vara anului 1982, erau pe drumul de întoarcere către Ada, după o noapte prin baruri, când Ron a anunțat că voia să meargă la Glaveston. Fritz făcuse greșeala de a-i povesti despre pescuitul în apele adânci de acolo, iar el susținea că își dorise să facă asta dintotdeauna. Erau beți și acea călătorie neprevăzută, de opt ore, nu părea întrutotul nepotrivită. Erau în camioneta lui Dennis. Ca de obicei, Ron nu avea mașină, nu avea permis, nu avea bani pentru benzină.

Școlile intraseră în vacanță, iar în buzunarul lui Fritz se găseau ceva bani gheață, așa că de ce nu ar fi mers la pescuit? Au mai cumpărat niște bere și au luat-o către sud.

Undeva, în Texas, Dennis a simțit nevoia să tragă un pui de somn și Ron a trecut la volan. Când s-a trezit, cel dintâi a dat cu ochii de un negru cu înfățișare ciudată în partea din spate a camionetei.

– Am luat un autostopist, l-a anunțat Ron, cu mândrie.

La un moment dat, în Huston, exact înainte de a se lumina de ziuă, s-au oprit în fața unui magazin, au cumpărat bere și mâncare și, când au ieșit, camioneta dispăruse, furată de autostopist. Ron a spus că uitase cheile în contact și, după o serie de reflecții ulterioare, a recunoscut că, pe lângă faptul că nu luase cheile, mai lăsase și motorul pornit. Au băut câteva beri și au meditat asupra ghinionului de care avuseseră parte. Fritz a insistat să cheme poliția, dar Ron nu era prea

convins. S-au certat, iar Dennis a sunat totuși la poliție. Când a auzit povestea, sticletele le-a râs în nas.

Erau într-un cartier mizer, dar au găsit totuși un local Pizza Hut. Au mâncat pizza și au băut mai multe halbe de bere, după care au început să cutreiere prin oraș, rătăcindu-se cu totul. Spre seară, au dat peste un bar ieftin, pentru negri, iar Ron s-a hotărât să intre și să se distreze. Era o idee nebunească, dar Fritz și-a dat repede seama că erau, probabil, mai în siguranță înăuntru decât afară. În bar, Dennis a sorbit pe îndelete o bere, rugându-se să nu-i remarce nimeni. Dar Ron a început să vorbească în gura mare, așa cum îi era obiceiul, atrăgând atenția. Era îmbrăcat în costum și a început să se dea drept avocatul de succes din Dallas. Dennis își făcea griji pentru camioneta lui și spera că aveau să scape neînjunghiați, în timp ce amicul lui născocea povești despre prietenul său intim, Reggie Jackson.

Cea mai influentă persoană din bar era un tip pe nume Cortez, cu care Ron s-a împrietenit repede. Când i-a povestit despre camioneta furată, Cortez s-a prăpădit de râs. După închiderea speluncii, Ron și Dennis s-au urcat în mașina lui Cortez, al cărui apartament era în apropiere, dar care nu avea destule paturi. Cei doi albi au dormit pe dușumea. Când s-a trezit, Fritz era mahmur, furios din pricina camionetei și hotărât să se întoarcă întreg în Ada. L-a zgâlțâit pe Ron, scoțându-l din letargie, și, împreună, l-au convins pe Cortez să-i ducă cu mașina, contra unei mici recompense, până la o bancă de la care Dennis spera să poată scoate ceva bani. Odată ajunși, Cortez a rămas în mașină în timp ce Ron și Dennis au intrat înăuntru. Cel din urmă și-a luat banii și, când ieșeau, o duzină de mașini de poliție au apărut din toate direcțiile, cu sirenele urlând, și l-au înconjurat pe Cortez. Polițiștii înarmați până-n dinți l-au smuls din mașină și l-au aruncat pe bancheta din spate a unuia dintre automobilele lor.

Ron și Dennis s-au repezit înapoi, în bancă, au cântărit cu repeziciune semnificația raidului din parcare și s-au grăbit să iasă prin partea opusă. Și-au cumpărat bilete de autobuz. Drumul către casă a fost lung și chinuitor. Fritz se săturase de Ron, pe care era furios fiindcă nu avusese grijă de camionetă. Și-a făgăduit să-l evite multă vreme de atunci înainte.

O lună mai târziu, Ron l-a sunat, dorind să meargă în oraș. După aventura din Huston, prietenia lor se răcise într-o foarte mare măsură. Lui Fritz îi făcea plăcere să iasă pentru câteva beri și câteva dansuri, dar păstra lucrurile sub control. Ron era băiat bun atâta vreme cât beau și cântau la chitară în apartamentul lui, însă, odată ce începeau să umble prin baruri, se putea întâmpla orice.

Dennis l-a luat cu mașina și au plecat să bea ceva. I-a explicat că avea să fie o noapte scurtă, fiindcă, peste puțin timp, avea o întâlnire cu o fată. Căuta pe cineva de care s-ar fi putut îndrăgosti. Soția lui murise de șapte ani, iar el tânjea după o relație stabilă. Ceea ce nu se putea spune despre Ron. Cu femeile te culcai doar, nimic mai mult.

Totuși, în noaptea aceea, i-a fost greu să scape de Ron, care l-a însoțit când a plecat să-și viziteze prietena. Când, într-un târziu, și-a dat seama că nu era binevenit, s-a înfuriat și a plecat, dar nu pe jos. A furat mașina lui Dennis și s-a dus acasă la Bruce Leba. Fritz a rămas în locuința femeii și, când s-a trezit, în dimineața următoare, a constatat că mașina îi dispăruse. A chemat poliția și a dat o declarație, după care i-a telefonat lui Bruce Leba, interesându-se dacă știa ceva de Ron. Bruce a fost de acord să-l aducă pe acesta din urmă înapoi în Ada, odată cu mașina furată, și, când au ajuns la destinație, au fost opriți de poliție. Acuzațiile au fost retrase, dar Dennis și Ron nu și-au mai vorbit vreme de luni de zile.

FRITZ era acasă, în Ada, când a primit un telefon de la detectivul Dennis Smith. Poliția îi cerea să vină la secție și să răspundă la câteva întrebări. „Ce fel de întrebări?" s-a interesat Fritz. „O să aflați când ajungeți aici", i-a răspuns Smith.

Fritz s-a dus fără prea multă tragere de inimă. Nu avea nimic de ascuns, însă o astfel de întâlnire cu poliția te întorcea pe dos. Smith și Garry Rogers s-au interesat despre relațiile sale cu Ron Williamson, un vechi prieten pe care nu-l mai văzuse de luni întregi. La început, întrebările au fost politicoase, dar au devenit, pe nesimțite, acuzatoare.

– Unde erați în noaptea de 7 decembrie?

Pe moment, Dennis nu era sigur; avea nevoie de timp ca să-și aducă aminte.

– O cunoșteați pe Debbie Carter?

Nu. Şi tot aşa. După o oră, Fritz a părăsit secţia de poliţie, oarecum îngrijorat de faptul că era amestecat în anchetă.

Dennis Smith l-a sunat din nou şi l-a întrebat dacă era de acord să fie testat cu detectorul de minciuni. Având pregătire ştiinţifică, Fritz ştia că detectoarele de minciuni sunt cât se poate de nedemne de încredere şi nu dorea să participe la nici un test. Pe de altă parte, nu o văzuse în viaţa lui pe Debbie Carter şi vroia să le dovedească asta lui Smith şi Rogers. A acceptat în silă şi testul a fost programat, urmând să se desfăşoare în birourile OSBI din oraşul Oklahoma. Pe măsură ce se apropia ziua stabilită, Fritz devenea din ce în ce mai nervos şi, chiar înainte de test, a luat o tabletă de valium.

Testul a fost făcut de către agentul OSBI Rusty Featherstone, iar Dennis Smith şi Gary Rogers au stat în umbră, trăgând cu urechea. După ce s-a încheiat, poliţaii s-au îngrămădit în jurul diagramelor, scuturând cu înverşunare din cap la auzul veştilor proaste.

Fritz a fost informat că „picase" testul, „în mod dezastruos".

– Imposibil, a fost primul lui răspuns.

„Ne ascundeţi ceva", spuneau ei. A recunoscut că fusese nervos şi, în cele din urmă, a mărturisit că luase valium. Asta i-a tulburat pe poliţişti, care au insistat să repete testul. El a simţit că nu avea încotro.

Peste o săptămână, Featherstone şi-a adus aparatul în Ada şi l-a instalat în subsolul departamentului de poliţie. Fritz era încă şi mai nervos decât înainte, dar a răspuns la întrebări cu exactitate şi cu uşurinţă.

A „picat în mod dezastruos" încă o dată, numai că, după spusele lui Featherstone, Smith şi Rogers, acum era încă şi mai rău. Interogatoriul de după test a început cu furie. Jucând rolul poliţistului rău, Rogers a început să înjure, să-l ameninţe şi să spună, iarăşi şi iarăşi:

– Ne ascunzi ceva, Fritz.

Smith a încercat să joace rolul adevăratului prieten al lui Fritz, dar era lipsit de convingere şi, pe deasupra, trucul era vechi.

Rogers era îmbrăcat ca un cowboy, cu cizme şi tot tacâmul, şi stilul lui era să umble ţanţoş prin încăpere, pufnind, înjurând şi ameninţând, vorbind despre celulele condamnaţilor la moarte şi despre injecţii letale, şi să se repeadă la el, înşfăcându-l de pieptul hainei şi spunându-i că urma să mărturisească. Procedeul era destul de înspăimântător, dar nu foarte eficient. Fritz îi repeta întruna:

– Pleacă din fața mea.

În cele din urmă, Rogers l-a acuzat de viol și de crimă. S-a înfuriat și a descris, într-un limbaj încă și mai murdar, felul în care Fritz și Williamson, bunul lui prieten, dăduseră buzna peste fată, o violaseră și o uciseseră, adăugând că, în momentul acela, el, Rogers, îi cerea să mărturisească.

În lipsa oricărei dovezi, cazul nu putea fi rezolvat decât în urma unei mărturisiri, iar polițiștii se străduiau, cu disperare, să stoarcă una de la Fritz. Dar el nu ceda. Nu avea ce să recunoască, dar, după două ore de violențe verbale, voia să le ofere ceva. Le-a spus povestea unui drum până în orașul Norman, pe care îl făcuse, împreună cu Ron, cu o vară în urmă, dând un tur zgomotos prin baruri, în căutare de fete, dintre care una călătorise, pentru scurtă vreme, pe bancheta din spate a mașinii lui și devenise isterică când nu o lăsase să plece. În cele din urmă, sărise, o luase la fugă și chemase poliția, iar el și Ron dormiseră în mașină, într-o parcare, ascunzându-se de oamenii legii. Nu fuseseră puși sub nici un fel de acuzare.

Istorisirea a părut să-i îmbuneze pe polițiști, cel puțin câteva minute. Ținta lor bine definită era Williamson, iar acum mai aveau încă o dovadă că el și Fritz erau prieteni și tovarăși de băutură. Lui Fritz nu-i era clar ce importanță avea asta pentru rezolvarea cazului Carter, dar multe dintre spusele polițailor nu aveau nici un sens. Știa că era nevinovat și că, dacă Smith și Rogers umblau pe urmele lui, adevăratul ucigaș nu prea avea de ce să-și facă griji.

Cei doi au renunțat, într-un târziu, după ce l-au mai hărțuit încă vreo trei ore. Erau convinși că Fritz era implicat, dar cazul nu se putea rezolva fără o mărturisire. Era nevoie de o activitate susținută a poliției, așa că au început să-l supravegheze, urmărindu-l prin tot orașul și oprindu-l fără nici un motiv. În mai multe dimineți, Fritz s-a ridicat din pat și a dat cu ochii de o mașină a poliției parcată în fața casei sale.

Le-a oferit, din proprie inițiativă, mostre de păr, de sânge și de salivă. De ce nu le-ar fi dat tot ce le trebuia? Nu avea de ce să se teamă. Gândul de a se adresa unui avocat i-a trecut de vreo câteva ori prin cap, pentru scurtă vreme, dar de ce să se fi deranjat? Era complet nevinovat, iar polițiștii aveau să-și dea seama de asta în curând.

Detectivul Smith i-a cercetat trecutul și a descoperit că, în 1973, fusese condamnat, în orașul Durant, pentru că plantase marijuana.

Înarmat cu această informație, polițistul din Ada a luat legătura cu liceul din Noble, la care Fritz era profesor, și a informat conducerea că aceasta nu numai că era cercetat pentru crimă, dar avea la activ și o condamnare pentru trafic de droguri pe care neglijase să o menționeze când solicitase postul. Fritz a fost concediat fără întârziere.

PE DATA DE 17 martie, Susan Land, de la OSBI, a primit, din partea lui Dennis Smith, „mostre din părul scalpului și din cel pubian cunoscute ca aparținându-le lui Fritz și Williamson".

Pe data de 21 martie, Ron s-a prezentat la sediul poliției și s-a supus, de bunăvoie, la testul cu detectorul de minciuni coordonat de B.G. Jones, un alt anchetator de la OSBI. Acesta a declarat că rezultatul nu era concludent. Ron a dat, de asemenea, și o mostră de salivă. Peste o săptămână, eșantionul a fost trimis, pentru examinare, la OSBI, împreună cu cel recoltat de la Dennis Fritz.

Pe data de 28 martie, angajatul OSBI Jerry Peters a finalizat analiza amprentelor. În raportul său, a afirmat, fără rezerve, cu toată responsabilitatea și fără echivoc, că amprenta palmei de pe bucata de tapet nu îi aparținea nici lui Debbie Carter, nici lui Dennis Fritz, nici lui Ron Williamson. Ceea ce, pentru poliție, ar fi trebuit să fie o veste bună. Dacă descopereau o amprentă care să coincidă, aveau în mâini criminalul.

ÎN LOC DE ASTA, poliția a informat familia Carter, fără vâlvă, că Ron Williamson era principalul suspect. Cu toate că nu aveau dovezi suficiente, urmăreau toate pistele și își construiau cazul împotriva lui metodic și pe îndelete. Williamson le trezea, cu siguranță, suspiciunile; avea un comportament bizar, umbla la ore neobișnuite, stătea cu mama lui, nu avea nici o slujbă, toată lumea știa că sâcâia femeile, era un obișnuit al localurilor ieftine și, ceea ce îl încrimina în cea mai mare măsură, casa lui se afla în apropierea locului crimei. Luând-o pe una dintre aleile din spate, putea ajunge la apartamentul lui Debbie Carter în numai câteva minute!

În afară de asta, avusese acele două probleme în Tulsa. Omul era, probabil, un violator, în ciuda hotărârilor juraților.

Când nu trecuse prea multă vreme de la săvârşirea crimei, Glenna Lucas, mătuşa lui Debbie, a primit un telefon anonim, dat de un bărbat care i-a spus:

– Debbie e moartă, iar tu eşti următoarea care o să moară.

Ea şi-a reamintit, cu groază, cuvintele mâzgălite cu lac de unghii: „Jim Smith e următorul care o să moară". Asemănarea a făcut-o să intre în panică, dar, în loc să anunţe poliţia, l-a sunat pe procurorul districtual.

Bill Peterson, un tânăr bine făcut dintr-o familie importantă din Ada, era procuror de trei ani. Districtul de care se ocupa acoperea trei ţinuturi – Pontotoc, Seminole şi Hugues –, iar biroul său se afla în clădirea tribunalului din Pontotoc. Cunoştea familia Carter şi, aidoma oricărui alt procuror dintr-un oraş mic, era nerăbdător să găsească un suspect şi să rezolve cazul. Dennis Smith şi Gary Rogers aveau obiceiul de a-l ţine la curent cu mersul anchetei.

Glenna i-a descris lui Peterson convorbirea cu interlocutorul anonim şi au fost cu toţii de acord că acesta, era, probabil, Ron Williamson, tot el fiind şi criminalul. Ieşind din apartamentul lui de deasupra garajului şi înaintând pe aleea din spate, putea, efectiv, să vadă locuinţa lui Debbie, iar, dacă făcea câţiva paşi în afara uşii mamei sale, vedea casa Glennei. Era plasat exact la mijloc, el, tipul ciudat, fără nici ocupaţie, care bătea străzile la ore bizare, căscând gura prin cartier.

Bill Peterson a pus telefonul Glennei sub supraveghere, dar n-a mai urmat nici un alt apel anonim.

Fiica ei, Christy, avea opt ani şi înţelegea foarte bine prin ce experienţă dureroasă trecuse familia. Glenna o ţinea închisă, nu o lăsa niciodată singură, nu-i dădea voie să se atingă de telefon şi avea grijă să fie supravegheată îndeaproape când era la şcoală.

În casă şi în familie se şuşotea despre Williamson. De ce ar fi omorât-o pe Debbie? Şi ce mai aştepta poliţia?

Clevetelile din colţuri şi bârfele continuau. Spaima s-a răspândit iute prin cartier, apoi în întregul oraş. Criminalul era liber, acolo, în văzul tuturor, dar nimeni nu-i ştia numele. De ce îl lăsa poliţia să bântuie pe străzi?

LA UN AN şi jumătate după ultima sa şedinţă cu dr. Snow, Ron trebuia, cu siguranţă, să nu mai bată străzile. Nevoia de a face un

tratament pe termen lung, fiind internat într-un spital, era de-a dreptul disperată. În iunie 1983, tot la îndemnul mamei sale, a străbătut, pe jos, drumul, de acum bine cunoscut, către clinica de sănătate mintală din Ada. A cerut ajutor, spunând, încă o dată, că era deprimat şi incapabil să muncească. A fost trimis la o altă clinică din Cushing, unde a fost consultat de Al Roberts, consilier în probleme de refacere. Roberts a consemnat că valoarea coeficientului de inteligenţă a lui Ron era 114, înscriindu-se „în zona superioară a domeniului normal de activitate intelectuală", dar a avertizat că era posibil ca pacientul să fi fost afectat de o deteriorare a creierului, datorată abuzului de alcool.

„E posibil ca acest om să strige, în faţa lumii întregi, după ajutor", a notat Roberts. Ron era instabil, tensionat, îngrijorat, nervos şi deprimat.

> E o persoană extrem de neconformistă şi care refuză să se supună oricărei autorităţi. Comportamentul său are tendinţa de a deveni schimbător şi imprevizibil. Are probleme în ceea ce priveşte controlul propriilor impulsuri. E foarte suspicios şi nu se încrede în oamenii din jurul lui. Este lipsit de abilităţile sociale şi dă dovadă de un comportament excesiv de stânjenitor. Acceptă într-o foarte mică măsură responsabilitatea propriilor fapte şi este gata să se înfurie sau să devină ostil pentru a se feri de orice vătămare. Vede lumea ca pe un loc înspăimântător şi plin de ameninţări şi se apără devenind agresiv sau retrăgându-se. Ron pare foarte imatur şi creează impresia unei persoane mai degrabă apatice.

Ron a recurs la un program de pregătire profesională susţinut de Universitatea East Central din Ada, afirmând că dorea să obţină o diplomă de chimist sau, ca alternativă, de profesor de educaţie fizică, pentru a putea deveni antrenor. A fost de acord să treacă prin mai multe evaluări psihologice, supunându-se unei serii de teste. Examinatorul era Melvin Brooking, un asistent psiholog, specializat în reabilitarea profesională.

Brooking îi cunoştea pe Ron şi pe ceilalţi membri ai familiei Williamson foarte bine, poate chiar prea bine. Observaţiile sale comportamentale au fost împănate cu anecdote şi s-a referit la pacientul său numindu-l Ronnie.

„Nu știu ce fel de elev a fost Ronnie în liceu", a consemnat Brooklin, vorbind despre cariera de baseballist a acestuia, „dar știu că a fost un sportiv remarcabil, însă întotdeauna handicapat de temperamentul irascibil de care dădea dovadă pe și în afara terenului de joc, de comportamentul în general necivilizat și imatur și de atitudinea egoistă și arogantă. Purtările sale de primadonă, inabilitatea de se înțelege cu cei din jur și nesocotirea legilor și regulamentelor l-au transformat într-un jucător necorespunzător, indiferent de locul în care s-ar fi aflat."

„Mama lui Ronnie este o femeie care a muncit din greu toată viața ei", a scris, referindu-se la familie. „Deține, de mai mulți ani, un salon de înfrumusețare, în care își desfășoară activitatea. Atât mama cât și tatăl lui Ronnie i-au fost alături în timpul multor, multor perioade de criză, iar cea dintâi continuă, evident, să îl susțină încă, cu toate că este secătuită din punct de vedere emoțional, fizic și financiar."

A menționat și căsătoria ratată: „Ronnie s-a însurat cu o fată superbă, fosta Miss Ada, care, în cele din urmă, nu i-a mai putut tolera schimbările de dispoziție și incapacitatea de a-și câștiga existența, motiv pentru care au divorțat".

Ron era predispus, fără îndoială, la excesul de băutură și de stupefiante. „În trecut, Ronnie a avut probleme grave în ceea ce privește abuzul de alcool și de halucinogene...", a remarcat Brooking. „Era un consumator serios de droguri. Se pare că le înghițea, de obicei, încercând să-și trateze, pe cont propriu, depresia severă. Susține că, în prezent, a renunțat la băutură și la stupefiante."

Brooking l-a diagnosticat ca suferind de de reglare bipolară, pe care a descris-o după cum urmează:

> Prin dereglare bipolară se înțelege faptul că acest tânăr este afectat de schimbări uluitoare de dispoziție, mergând de la crize acute de furie până la căderea într-o stare de depresie apatică. Diagnosticul meu îl încadrează în categoria depresivă, pentru că aceasta este starea care îl caracterizează în cea mai mare parte a timpului. Crizele de furie se datorează, de obicei, consumului de droguri și sunt de scurtă durată. În ultimii trei sau patru ani, Ronnie a suferit de o depresie severă, locuind în camerele din spatele casei mamei sale, dormind în cea mai mare parte a timpului, lucrând foarte, foarte puțin și fiind total dependent de cei din jur în ceea ce privește asigurarea întreținerii.

A ieşit din casă de trei sau patru ori, făcând deplasări majore cu scopul de a se reabilita, dar nu a obţinut nici un rezultat.

Din cauza „suspiciunilor omniprezente şi nefondate, a neîncrederii în oameni, a hipersensibilităţii şi a afectivităţii reduse", Brooking l-a diagnosticat, de asemenea, ca suferind de o dereglare paranoică a personalităţii.

Şi, pe lângă toate acestea, a adăugat dependenţa de alcool şi de droguri. Prognoza sa asupra evoluţiei bolii a fost „prudentă" şi a încheiat afirmând: „De când a plecat de acasă, cu mai bine de zece ani în urmă, acest tânăr nu a reuşit niciodată să-şi dea seama pe ce lume e. Viaţa lui e o înşiruire de probleme şi de crize devastatoare. Continuă să se străduiască să-şi proptească tălpile pe un teren solid, dar, până în momentul de faţă, nu a reuşit niciodată."

Sarcina lui Brooking era să facă o evaluare, nu să recomande un tratament. Către sfârşitul verii anului 1983, starea mentală a lui Ron s-a înrăutăţit şi nu a primit ajutorul de care ar fi avut nevoie. Era necesară internarea într-o clinică, pentru psihoterapie pe termen lung, dar familia nu şi-o putea permite, statul nu i-o putea oferi, iar el nu ar fi acceptat-o în nici un caz.

Programul Universităţii East Central în care se implicase includea şi o cerere de ajutor bănesc. Aceasta a fost aprobată, iar el a fost înştiinţat că, la Departamentul financiar al facultăţii, îl aştepta un cec. A venit să îl ridice, având obişnuita sa înfăţişare neîngrijită, plete şi mustăţi, şi fiind însoţit de doi indivizi dubioşi, care păreau foarte interesaţi de perspectiva unor bani care să ajungă în mâinile lui Ron. Cecul putea fi încasat de acesta din urmă, dar numai împreună cu un funcţionar din cadrul universităţii. Ron se grăbea, dar i s-a spus să se aşeze la o coadă lungă. Simţea că banii i se cuveneau lui, pe bună dreptate, şi nu avea chef să aştepte. Prietenii lui erau nerăbdători să intre în posesia banilor, aşa că a falsificat, la repezeală, semnătura reprezentantului facultăţii.

A plecat luând cu sine trei sute de dolari.

Falsificarea a fost urmărită de Nancy Carson, soţia lui Rick Carson, acel prieten din copilărie al lui Ron care era poliţist în Ada. Doamna Carson lucra la Departamentul financiar şi îl cunoştea pe Ron de ani de zile. A fost scandalizată ce ceea ce văzuse şi şi-a sunat soţul.

Unul dintre angajaţii facultăţii cunoştea familia Williamson. S-a urcat în maşină şi s-a dus direct la salonul de înfrumuseţare al Juanitei, căreia i-a povestit despre falsul în acte făcut de Ron. Dacă ea putea rambursa cei trei sute de dolari, universitatea nu avea să depună nici o plângere penală împotriva lui Ron. Juanita s-a grăbit să scrie un cec şi a plecat să-şi caute fiul.

A doua zi, Ron a fost arestat pentru folosirea unui instrument de plată falsificat, o infracţiune care se pedepsea cu maximum opt ani de puşcărie. A fost dus în închisoarea ţinutului Pontotoc. Nu a fost acceptată depunerea unei cauţiuni şi familia nu a avut cum să-l ajute.

ANCHETA avansa cu viteza melcului. Laboratorul OSBI nu dăduse încă nici o veste despre primele mostre de sânge, păr şi salivă depuse. Fuseseră examinate eşantioanele provenind de la treizeci şi unu de bărbaţi, printre care se numărau Ron Williamson şi Dennis Fritz. Lui Glen Gore încă nu i se ceruseră probe de păr şi de salivă.

În septembrie 1983, toate mostrele se aflau pe masa cu restanţe a lui Melvin Hett, un specialist în examinarea părului de la OSBI. Pe data de 9 noiembrie, Ron, care se afla încă în închisoare, a fost supus unui alt test cu detectorul de minciuni, efectuat tot de agentul Rusty Featherstone. A fost o şedinţă de două ore, timp în care lui Ron i s-au pus o mulţime de întrebări înainte de a fi conectat la detector. El a continuat să nege, cu hotărâre, orice amestec în săvârşirea crimei, despre care a susţinut că nu ştia absolut nimic. Şi acest test a fost considerat neconcludent, iar întregul interogatoriu a fost înregistrat pe o videocasetă.

Ron şi-a pus la punct viaţa din spatele gratiilor. A renunţat la băutură şi la droguri pentru că nu avea încotro, dar a reuşit să-şi păstreze obiceiul de a dormi douăzeci de ore pe zi. Însă, fiind lipsit de orice medicamentaţie şi fără nici un fel de tratament, declinul lui mental şi-a continuat progresia lentă.

Către sfârşitul lunii noiembrie, o altă deţinută, Vicki Michelle Owens Smith, i-a relatat detectivului Dennis Smith o poveste ciudată despre Ron. Poliţistul a întocmit următorul raport:

> În dimineaţa zilei de sâmbătă, la orele 03.00 sau 04.00, Ron Williamson s-a uitat pe fereastră şi a văzut-o pe Vicki. Ron a zbierat

la ea, spunându-i că era o vrăjitoare, că ea îl dusese în casa lui Debbie Carter şi că trimisese apoi fantoma fetei în celula lui, iar aceasta îl bântuia. Williamson şi-a strigat şi mama, cerându-i să-l ierte.

ÎN LUNA DECEMBRIE, la un an după săvârşirea crimei, lui Glen Gore i s-a cerut să treacă pe la secţia de poliţie pentru a da o declaraţie. A negat orice amestec în uciderea lui Debbie Carter. A relatat că o văzuse la Coachlight cu câteva ore înainte de a fi fost ucisă şi a pus faptele într-o nouă lumină adăugând că fata îl rugase să danseze cu ea din cauză că Ron Williamson o agasa. Faptul că nici una dintre celelalte persoane prezente la Coachlight nu a menţionat că l-ar fi văzut pe Ron era aparent lipsit de semnificaţie.

Dar, oricât de nerăbdătoare ar fi fost poliţia să încropească un caz împotriva celui din urmă, dovezile erau, pur şi simplu, prea puţine. Nici măcar una dintre amprentele din apartamentul lui Debbie nu se potrivea cu ale lui Ron sau Dennis Fritz, ceea ce reprezenta o fisură amplă a teoriei că cei doi s-ar fi aflat acolo în timpul unei lupte prelungite şi violente. Nu exista nici un martor ocular; în noaptea aceea, nimeni nu auzise nici măcar un singur sunet. Firele de păr, a căror analiză oferea întotdeauna cel mai bun argument, continuau să fie înţepenite la OSBI, în biroul lui Melvin Hett.

Cazul împotriva lui Ron consta în două teste „neconcludente" cu detectorul de minciuni, o reputaţie proastă, o locuinţă în preajma apartamentului victimei şi în declaraţia întârziată şi nefondată a lui Glen Gore, în calitate de martor ocular.

Cazul împotriva lui Dennis Smith era încă şi mai firav. La un an după crimă, singurul rezultat concret al anchetei era concedierea profesorului de ştiinţe naturale al clasei a noua.

ÎN IANUARIE 1984, Ron a recunoscut că se făcuse vinovat de fals şi a fost condamnat la trei ani de închisoare. A fost transportat într-un centru de detenţie din apropiere de Tusla şi nu a fost nevoie de mult timp pentru ca atenţia personalului să fie atrasă de comportamentul lui straniu. A urmat transferul său într-o unitate auxiliară de evaluare a sănătăţii mintale. „În general, este calm şi pare să-şi controleze acţiunile", a consemnat doctorul Robert Briody, după ce l-a consultat, în

dimineața zilei de 13 februarie. Dar, în timpul unei discuții din după-amiaza aceleiași zile, doctorul s-a confruntat cu o cu totul altă persoană. Ron era „hipomaniac, gălăgios, iritabil, ușor tulburat, incapabil să facă asociații, își pierdea șirul gândurilor, avea idei iraționale și paranoice". S-a sugerat efectuarea unor teste evaluatorii suplimentare.

În unitatea auxiliară, paza nu era foarte strictă. Ron descoperise, în preajmă, un teren de baseball și se furișa acolo în timpul nopții, bucurându-se de singurătate. O dată, un polițist a dat peste el în timp ce trăgea un pui de somn și l-a escortat înapoi, la clinică. Membrii personalului l-au mustrat și i-au cerut să dea o declarație. El a scris:

> Noaptea trecută mă simțeam deprimat și aveam nevoie de un timp în care să-mi liniștesc gândurile. Pe un stadion mă simt întotdeauna împăcat. Am făcut o plimbare pe cel dinspre sud-est și m-am ghemuit așa, cam în stilul unui ogar bătrân, sub un copac umbros. Peste câteva minute, un polițist mi-a cerut să mă întorc în clădirea Centrului. La jumătatea drumului m-am întâlnit cu Brents și am mers împreună până la ușa din față. După ce și-a dat seama că nu puneam nimic la cale, el a spus că o să dea totul uitării. Oricum, după cum o atestă acest document, dau o declarație scrisă.

CU PRINCIPALUL SUSPECT în spatele gratiilor, anchetarea uciderii lui Debbie Carter a început, efectiv, să stagneze. Vreme de săptămâni de-a rândul, s-au întreprins foarte puține activități. Dennis Fritz a lucrat, pentru scurtă vreme, la o creșă, apoi într-o fabrică. Poliția din Ada îl hărțuia din când în când, dar, în cele din urmă, și-a pierdut interesul. Glen Gore încă se mai afla în oraș, dar oamenii legii nu-i dădeau cine știe ce importanță.

Detectivii erau frustrați, încordarea se accentuase, iar presiunea exercitată asupra lor avea să crească în mod substanțial.

În luna aprilie a anului 1984, în Ada a fost ucisă încă o femeie tânără și, în final, cu toate că moartea ei nu avea nici o legătură cu a lui Debbie Carter, impactul evenimentului asupra vieților lui Ron Williamson și Dennis Fritz avea să fie profund.

DENICE HARAWAY avea douăzeci și patru de ani, era studentă la East Central și lucra, cu jumătate de normă, la McAnally's, un

magazin de cartier aflat la marginea dinspre răsărit a oraşului. Era măritată, de opt luni, cu Steve Haraway, student şi el la East Central şi fiul unuia dintre cei mai buni dentişti din Ada. Tinerii căsătoriţi locuiau într-un mic apartament care era proprietatea doctorului Haraway şi făceau eforturi ca să termine facultatea.

Pe 28 aprilie, într-o noapte de sâmbătă, un client se apropia de uşa magazinului McAnally's când a dat nas în nas cu o fată atrăgătoare, care ieşea. Era însoţită de un bărbat tânăr. Braţul lui îi înconjura talia; păreau să nu fie altceva decât o pereche de îndrăgostiţi. S-au îndreptat spre o camionetă în care s-a urcat mai întâi femeia, pe locul pasagerului. Pe urmă s-a urcat şi bărbatul, a trântit portiera cu zgomot şi a pornit motorul după numai câteva secunde. Au luat-o către est, părăsind oraşul. Camioneta era un Chevrolet vechi, prost vopsit într-un gri plin de pete.

Odată intrat în magazin, clientul nu a văzut pe nimeni. Sertarul pentru bani al casei de marcat era deschis şi gol. În scrumieră zăcea o ţigară încă aprinsă. Alături de ea se afla o cutie începută de bere, iar în spatele tejghelei erau o geantă maro şi o agendă deschisă. Clientul a încercat să dea de urma vânzătoarei, dar magazinul era gol. Pe urmă s-a gândit că, probabil, avusese loc un jaf, aşa că a chemat poliţia.

Unul dintre poliţişti a găsit, în geanta maro, un permis de conducere pe numele lui Denice Haraway. Clientul s-a uitat la fotografie şi a recunoscut figura fără să aibă nici o îndoială. Era a tinerei pe lângă care trecuse când se îndrepta spre intrarea magazinului, cu o jumătate de oră în urmă. Da, era sigur că era vorba de Denice Haraway, pentru că se oprea adesea la McAnally's şi chipul ei îi era cunoscut.

Când i s-a dat telefon, detectivul Dennis Smith intrase deja în pat.

– Consideraţi că vă aflaţi la locul unei crime, a spus el, după care s-a culcat din nou.

Însă ordinul său nu a fost respectat. Administratorul magazinului locuia în apropiere şi a venit foarte repede. A verificat seiful; nu fusese deschis. Sub tejghea a găsit patru sute de dolari care urmau să fie transferaţi în seif, plus încă o sută cincizeci într-un alt sertar cu bani lichizi. În timp ce aşteptau sosirea unui detectiv, el a făcut ordine. A aruncat singurul chiştoc din scrumieră şi cutia de bere. Poliţiştii nu l-au împiedicat. Dacă existaseră cumva amprente, au dispărut cu desăvârşire.

Acasă, Steve Haraway învăța și își aștepta soția, care trebuia să se întoarcă după unsprezece seara, aceasta fiind ora închiderii. Telefonul primit de la poliție l-a năucit și a ajuns repede la magazin, unde a identificat mașina, geanta și agenda lui Denice. Le-a oferit polițiștilor o descriere a tinerei femei și s-a străduit să-și aducă aminte cu ce era îmbrăcată – blugi, pantofi de sport și o bluză care îi scăpa din memorie.

În zorii zilei de duminică, toți cei treizeci și trei de polițiști din Ada au fost chemați la datorie. Poliția statală din districtele învecinate a trimis ajutoare. Zeci de grupuri de localnici, printre care se numărau și membrii frăției lui Steve, s-au oferit să ajute la efectuarea căutărilor. Lui Gary Rogers i s-a încredințat conducerea operațiunilor la nivel statal, iar Dennis Smith a coordonat, din nou, operațiunile poliției din Ada. Au împărțit ținutul în sectoare și au trimis echipe care să cerceteze fiecare stradă, autostradă, drum de țară, curs de apă, șanț, pășune sau ogor.

O vânzătoare de la JP's, o altă prăvălie de cartier aflată la aproape un kilometru de McAnally's, s-a prezentat la poliție și a povestit despre doi bărbați tineri , ciudați, care trecuseră pe la magazin și o speriaseră, nu cu mult timp înainte de dispariția lui Denice. Amândoi erau abia trecuți de douăzeci de ani, aveau plete și un comportament bizar. Au făcut un biliard înainte de a pleca cu o camionetă veche.

Clientul de la McAnally's văzuse un singur bărbat ieșind din magazin împreună cu Denice, iar tânăra nu părea să se teamă de el. Descrierea generală a acestuia se potrivea, întru câtva, cu a celor doi băieți ciudați de la JP's, așa că poliția avea un prim punct de plecare. Căutau doi bărbați albi, cu vârsta cuprinsă între douăzeci și doi și douăzeci și patru de ani, unul cu o înălțime de un metru șaptezeci și cinci până la un metru optzeci, cu părul blond trecându-i de urechi și tenul de culoare deschisă, iar celălalt zvelt și cu părul castaniu-deschis, lung până la umeri.

Razia amănunțită de duminică nu a dat nici un rezultat, nu s-a descoperit nici măcar un singur indiciu. Dennis Smith și Gary Rogers au încheiat-o după căderea întunericului și au plănuit să o reia la primele ore ale dimineții următoare.

Luni au obținut una dintre fotografiile de la facultate ale lui Denice și au tipărit fluturași cu chipul ei frumos însoțit de o descriere generală – un metru șaizeci și șapte înălțime, cincizeci de kilograme, ochi căprui, păr blond, ten de culoare deschisă. Nu lipseau nici descrierile celor doi tineri

văzuți la JP's și a camionetei vechi. Polițiștii și voluntarii au lipit fluturașii pe vitrinele tuturor magazinelor din Ada și din împrejurimi.

Ajutat de vânzătoarea de la JP's, unul dintre artiștii din slujba poliției a întocmit două schițe. Când i-au fost arătate, clientul de la McAnally's a afirmat că cel puțin una dintre ele „era asemănătoare". Cele două portrete-robot au fost difuzate pe postul local de televiziune și, după ce orașul a aruncat o primă privire asupra posibililor suspecți, la sediul poliției a început să plouă cu telefoane.

La vremea aceea, în Ada existau patru detectivi – Dennis Smith, Mike Baskin, D.W. Barrett și James Fox – care au fost în curând copleșiți de numărul apelurilor. Au primit peste o sută și li s-au oferit în jur de douăzeci și cinci de nume ale potențialilor suspecți.

Dintre acestea, au ieșit în evidență două. Al lui Bill Charley a fost sugerat de vreo treizeci dintre apelanți, așa că a fost invitat la secție, în vederea unei anchete. A venit însoțit de părinți, care au declarat că fusese acasă, împreună cu ei, pe tot parcursul nopții de sâmbătă.

Celălalt nume, dat de alte aproximativ treizeci de persoane, era al lui Tommy Ward, un băiat din zonă bine cunoscut de poliție. Tommy fusese arestat de mai multe ori pentru o serie de infracțiuni – beție în locuri publice, furturi mărunte – dintre care nici una nu implica violența. Avea rude răspândite prin tot orașul, acestea fiind cunoscute, în general, drept persoane serioase, care munceau din greu și își conduceau propriile afaceri. Tommy avea douăzeci și patru de ani, era penultimul dintre cei opt copii ai familiei și abandonase liceul.

A venit de bunăvoie la secție, gata să răspundă la întrebările polițiștilor. Detectivii Smith și Baskin au vrut să știe cum își petrecuse noaptea de sâmbătă. Fusese la pescuit cu un prieten, Karl Fontenor, după care merseseră la o petrecere, stătuseră până la patru dimineața, apoi se duseseră pe jos acasă. Tommy nu avea mașină. Detectivii au remarcat că părul blond al lui Tommy fusese tuns foarte scurt, sau mai degrabă ciopârțit, ceea ce, evident, nu era opera unui profesionist. I-au făcut o fotografie polaroid a cefei, pe care au trecut data de 1 mai.

Ambii suspecți din portretele-robot aveau păr lung și deschis la culoare.

Detectivul Basckin a luat legătura cu Karl Fontenot, un bărbat pe care nu-l cunoștea, și i-a cerut să treacă pe la secție pentru a răspunde

la câteva întrebări. Acesta a fost de acord, dar nu a venit nici până în ziua de astăzi. Baskin nu l-a pus sub urmărire. Fontenot avea părul lung, dar de culoare închisă.

În timp ce căutările din ținutul Pontotoc și din împrejurimi continuau în regim de extremă urgență, numele și descrierea lui Denice Hataway le-au fost transmise tuturor oficialităților polițienești din țară. Se primeau telefoane de pretutindeni, dar nici unul nu era de vreun folos. Denise dispăruse, pur și simplu, fără nici o urmă. Când nu împărțea fluturași și nu bătea cu mașina drumurile dosnice, Steve Hataway se închidea în apartament, împreună cu câțiva prieteni. Telefonul suna întruna și, în timpul fiecărei convorbiri, exista o clipă de speranță.

Denice nu ar fi avut nici un motiv să fugă. Se căsătoriseră de mai puțin de un an și erau încă foarte îndrăgostiți unul de celălalt. Amândoi erau în ultimul an de studiu la East Central, așteptând cu nerăbdare ziua absolvirii pentru a părăsi Ada, ca să se stabilească în altă parte. Tânăra fusese luată împotriva voinței ei, Steve nu se îndoia de asta.

Probabilitatea ca Denice să mai fie găsită în viață scădea cu fiecare zi. Dacă ar fi fost victima unui violator, ar fi fost eliberată după consumarea actului. Dacă ar fi fost răpită, cineva ar fi cerut o răscumpărare. Au circulat o serie de zvonuri despre un fost iubit din Texas, dar au dispărut așa cum apăruseră. Și s-a mai vorbit și despre traficanți de droguri și despre alte lucruri de același gen, însă nu trebuie să uităm că în delictele cele mai neobișnuite sunt implicați câțiva dintre aceștia.

Comunitatea din Ada era, din nou, șocată din pricina crimei. Debbie Carter fusese ucisă cu șaptesprezece luni înainte și orașul abia își revenise după coșmarul de atunci. Acum ușile au început să fie încuiate, ba chiar zăvorâte de două ori, adolescenților li s-au impus restricții severe și, la casele de amanet din regiune, au început să meargă bine vânzările de arme. Ce se petrecea în micul orășel universitar cu câte două biserici la fiecare colț de stradă?

Săptămânile treceau și, pentru cea mai mare parte a populației din Ada, viața reintra încet în normal. Vara s-a instalat în scurtă vreme, iar copiii au luat vacanță. Zvonurile s-au domolit, dar nu au dispărut cu desăvârșire. Un suspect din Texas se lăuda că omorâse zece femei și polițiștii din Ada s-au grăbit să-l interogheze. În Missouri a fost

descoperit cadavrul unei femei ale cărei picioare erau tatuate. Denice nu avea nici un tatuaj.

Așa s-a scurs vara și a început toamna. Fără nici un indiciu și fără nici cea mai mică dovadă care ar fi putut conduce poliția către cadavrul lui Denice Haraway.

Și fără nici un progres în investigarea cazului Carter. Cu două crime senzaționale rămase nerezolvate, atmosfera din jurul departamentului de poliție era apăsătoare și încordată. Lucrau până la ore târzii, dar nimic nu justifica timpul investit. Vechile piste erau trecute din nou în revistă, fiind reurmărite, dar cu aceleași rezultate. Cele două crime le mâncau zilele lui Dennis Smith și Gary Rogers.

Pentru cel din urmă, lucrurile erau încă și mai presante. Cu un an înainte de dispariția lui Denice Hataway, în Semiole, la cincizeci de kilometri nord față de Ada, se petrecuse o crimă similară. O fată de optsprezece ani, pe nume Patty Hamilton, lucra într-un magazin de cartier deschis toată noaptea când dispăruse fără urmă. Un client intrase și găsise magazinul gol, banii din sertarul aparatului de taxare lipseau, pe tejghea erau două cutii deschise cu băuturi răcoritoare și nu exista nici un semn de luptă. Mașina încuiată a vânzătoarei fusese descoperită alături de magazin. Fata dispăruse fără să lase în urmă nici un indiciu și, de un an de zile, poliția presupunea că fusese răpită și ucisă.

Agentul OSBI care se ocupa de cazul lui Patty Hamilton era Gary Rogers. Debbie Carter, Denice Hataway, Patty Hamilton – trei femei tinere fuseseră ucise, iar dosarele nerezolvate ale crimelor erau pe biroul agentului Rogers.

PE VREMEA când Oklahoma era încă un teritoriu liber, Ada avea binemeritata reputație extravagantă și plină de culoare a unui rai al pistolarilor și al proscrișilor. Disputele se rezolvau cu revolverul cu șase gloanțe și cel care îl scotea mai repede părăsea locul fără să se teamă de pedeapsa autorităților civile. Jefuitorii de bănci și hoții de vite se refugiau în Ada, pentru că încă mai era un ținut al indienilor, nefăcând parte din Statele Unite. Atunci când existau, șerifii nu se puteau măsura cu criminalii de profesie care se stabiliseră în oraș și în împrejurimi.

Reputația orașului de tărâm nelegiuit s-a schimbat în mod spectaculos în anul 1909, când localnicii s-au săturat până-n gât de teama care le guverna viața. Un crescător respectat de vite, pe nume Gus Bobbitt, a fost ucis de un ucigaș plătit aflat în solda unui proprietar rival de pământuri. Criminalul a ajuns la pușcărie, împreună cu trei complici, iar orașul a fost cuprins de febra execuțiilor prin spânzurătoare. În zorii zilei de 19 aprilie 1909, cetățenii integri ai orașului au format, sub conducerea masonilor, un detașament de linșaj. Mărșăluind solemn, cei patruzeci de membri au ieșit din Masonic Hall, clădirea aflată în centrul orașului, pe Broadway, la numărul doisprezece, și au ajuns la închisoare peste câteva minute. L-au dat deoparte pe șerif, i-au smuls pe cei patru ucigași din celulele lor și i-au târât de partea cealaltă a străzii, într-un grajd ales anume pentru acea ocazie. Încheieturile mâinilor și gleznele fiecăruia dintre cei patru erau legate cu sârmă pentru balotat și au fost spânzurați pe rând, în mod ceremonios.

În primele ore ale dimineții următoare, un fotograf și-a instalat aparatul în grajd și a făcut câteva poze. Una a supraviețuit de-a lungul timpului, o imagine în alb și negru cu o tentă de galben, care îi înfățișează, limpede, pe toți cei patru bărbați suspendați de frânghii, nemișcați, aproape odihnindu-se în pace și morți pe de-a binelea. Peste ani de zile, a fost reprodusă pe o carte poștală ilustrată distribuită de biroul Camerei de Comerț.

Vreme de zeci de ani, episodul linșajului a reprezentat momentul de glorie al orașului Ada.

CAPITOLUL 5

În cazul Carter, Dennis Smith şi Gary Rogers aveau nu numai rezultatele autopsiei, mostrele de păr şi rezultatele „dubioase" ale testelor făcute cu detectorul de minciuni, ci şi convingerea că găsiseră criminalul. Ron Williamson le scăpase pentru un scurt timp, dar urma să se întoarcă. Aveau să pună mâna pe el, mai curând sau mai târziu.

În cazul Haraway nu aveau însă nimic – nici un cadavru, nici un martor, nici un indiciu solid. Portretele-robot realizate de artistul din solda poliţiei semănau, la drept vorbind, cu jumătate dintre tinerii din Ada. Detectivii erau în aşteptarea unui răsturnări de situaţie.

Aceasta a apărut din senin, la începutul lunii octombrie 1984, când un bărbat pe nume Jeff Miller a intrat în clădirea Departamentului Poliţiei din Ada şi a cerut să discute cu detectivul Dennis Smith. A spus că deţinea informaţii despre cazul Haraway.

Miller era un localnic fără cazier, dar poliţia îl ştia drept unul dintre numeroşii tineri din oraş care pierdeau nopţile şi îşi tot schimbau slujbele, lucrând de obicei în fabrici. Şi-a tras un scaun şi a început să-şi spună povestea.

În noaptea dispariţiei lui Denice Haraway avusese loc o petrecere, în apropiere de Blue River, într-un cotlon aflat undeva, la vreo patruzeci de kilometri sud faţă de Ada. De fapt, Jeff Miller nu luase parte, dar cunoştea două fete care se aflaseră acolo. Ele – i-a dezvăluit lui Smith cum se numeau – îi povestiseră mai târziu că Tommy Ward era prezent şi că, la un moment dat, în primele ore ale chefului, băutura era pe sfârşite. Ward, care nu avea maşină, s-a oferit să se ducă după bere şi a împrumutat o camionetă de la o oarecare Janette Roberts. A

plecat singur, a lipsit câteva ore și, când s-a întors, fără nici un strop de bere, era tulburat și plângea. Fiind întrebat ce se întâmplase, a răspuns că făcuse ceva îngrozitor. Ce anume? au vrut să știe toți cei de față. Ei bine, dintr-un anumit motiv, se dusese tocmai în Ada, trecând pe lângă numeroasele magazine cu bere de pe traseu, și se pomenise la McAnally's, în estul orașului, de unde răpise o vânzătoare tânără, o violase, o ucisese și scăpase de cadavru, iar acum se simțea ca un mizerabil din pricina asta.

A face o astfel de mărturisire unui grup de beți și de drogați adunați la întâmplare părea cel mai logic lucru cu putință.

Miller nu a oferit nici o explicație pentru faptul că cele două fete îi spuseseră totul lui și nu poliției și nu a sugerat nici un motiv care le-ar fi putut determina să aștepte cinci luni.

Oricât de absurdă ar fi fost povestea, Dennis Smith s-a grăbit să o verifice. A încercat să le găsească pe cele două fete, dar ele se mutaseră, deja, la mare depărtare de Ada. (O lună mai târziu, când le-a dat în sfârșit de urmă, au negat că ar fi fost la petrecere, au negat că l-ar fi văzut pe Tommy acolo sau la orice alt chef, au negat că ar fi auzit vorbindu-se despre o tânără vânzătoare răpită și ucisă, ori despre orice altă femeie care ar fi pățit așa ceva, și au negat, în general, tot ce povestise Jeff Miller.)

Dennis Smith a găsit-o pe Janette Roberts. Locuia, împreună cu soțul ei, Mike Roberts, în Norman, la o sută zece kilometri depărtare. Pe data de 12 octombrie, Smith și detectivul Mike Baskin s-au dus la Norman și i-au făcut o vizită neanunțată lui Janette. I-au cerut să îi însoțească la secția de poliție pentru a le răspunde la câteva întrebări, ceea ce ea a făcut fără nici un chef.

În timpul interogatoriului, Janette a recunoscut că ea, Mike, Tommy Ward și Karl Fontenot, alături de mulți alții, chefuiseră adesea pe lângă Blue River, dar era aproape sigură că asta nu se întâmplase în acea noapte de sâmbătă în care dispăruse tânăra Haraway. Îi împrumutase adesea camioneta lui Tommy Ward, dar el nu o folosise niciodată ca să plece în toiul unei petreceri de pe râu (sau de oriunde altundeva), nu-l văzuse niciodată plângând și frământându-se și nici nu-l auzise vreodată smiorcăindu-se fiindcă violase și ucisese o femeie

tânără. Nu, domnule, nimic din toate asta nu se întâmplase vreodată. Era cât se poate de sigură.

Detectivii fuseseră plăcut surprinşi aflând că Tommy Ward stătea la familia Roberts şi lucra împreună cu Mike. Cei doi bărbaţi erau angajaţii unui fabricant de macazuri şi aveau program prelungit, de obicei zi lumină. Detectivii s-au hotărât să rămână în oraş până la întoarcerea lui Tommy de la lucru, pentru a-i pune apoi câteva întrebări.

În drum spre casă, Tommy s-a oprit la o bere, împreună cu Mike, faptul că băuse fiind unul dintre motivele pentru care nu voia să stea de vorbă cu poliţiştii. Şi, ceea ce era şi mai important, Tommy, pur şi simplu, nu-i putea suferi. Nu-l trăgea inima să meargă la secţia de poliţie din Norman. Sticleţii din Ada îi mai luaseră un interogatoriu legat de crimă cu câteva luni înainte şi credea că epuizaseră subiectul. Unul dintre motivele pentru care plecase din Ada era faptul că o mulţime de oameni făceau tot felul de comentarii, tot spunând cât de bine semăna cu unul dintre suspecţii din portretele-robot, iar el se săturase de asta până-n gât. Se uitase de multe ori la schiţe şi nu observase nici o asemănare. Nu era decât un portret-robot ca oricare altul, desenat de un tip care nu-l văzuse în viaţa lui pe suspect şi nici nu avea să-l vadă vreodată şi difuzat într-o comunitate nerăbdătoare să facă o legătură între chipul acela şi unul dintre locuitorii oraşului. Toată lumea voia să ajute poliţia la rezolvarea cazului. Era un oraş mic. Dispariţia reprezenta un eveniment senzaţional. Într-un moment sau altul, toate cunoştinţele lui Tommy îşi dăduseră cu părerea asupra identităţii suspecţilor.

În decursul anilor, Tommy avusese mai multe conflicte cu poliţiştii din Ada, fără a fi vorba de o infracţiune serioasă sau de violenţă, dar ei îl cunoşteau şi el îi ştia şi, dacă era posibil, prefera să-i evite pe Smith şi Rogers întru totul.

După părerea lui Janette, dacă Tommy nu avea nimic de ascuns, atunci era de preferat să meargă la secţie şi să discute cu Dennis Smith şi cu Mike Baskin. Tommy nu avea nimic de-a face cu Haraway, dar nu avea nici încredere în poliţie. După ce a răsucit problema pe toate părţile vreme de o oră, l-a rugat pe Mike să-l ducă cu maşina la secţia de poliţie din Norman.

Smith şi Baskin l-au condus la parter, într-o încăpere cu echipament video, şi i-au explicat că intenţionau să înregistreze interogatoriul. Tommy era nervos, dar a acceptat. Aparatura a fost pornită, ei i-au citit drepturile, iar el a semnat că luase cunoştinţă.

La început, detectivii au fost suficient de politicoşi; nu era decât un interogatoriu de rutină, lipsit de importanţă. L-au întrebat pe Tommy dacă îşi aducea aminte de discuţia lor anterioară, care avusese loc cu cinci luni înainte. Bineînţeles că da. Le spusese adevărul atunci? Da. Le spunea adevărul acum? Da.

Tot agasându-l cu diverse întrebări, Smith şi Baskin l-au zăpăcit în câteva minute pe Tommy, care a început să încurce zilele săptămânii de mult trecute, din luna aprilie. În ziua în care dispăruse Denice Haraway, Tommy lucrase la instalaţia de alimentare cu apă a casei mamei sale, apoi făcuse un duş şi se dusese la o petrecere desfăşurată în casa familiei Roberts din Ada. Plecase de acolo la patru dimineaţa şi mersese pe jos până acasă. Cu cinci luni înainte, le spusese poliţiştilor că asta se petrecuse în ziua dinaintea dispariţiei.

– Am încurcat zilele, a încercat el să le explice, dar poliţiştii nu erau convinşi.

Replicile lor au fost:

– Când ţi-ai dat seama că atunci nu ne-ai spus adevărul?

Apoi:

– Acum eşti sincer?

Şi pe urmă:

– Te bagi singur într-o într-un necaz şi mai mare.

Tonul a devenit aspru şi acuzator. Smith şi Baskin l-au minţit, pretinzând că existau mai mulţi martori care aveau să depună mărturie că el fusese la petrecerea de lângă Blue River în noaptea de sâmbătă, de unde plecase cu o camionetă împrumutată.

– Au greşit ziua, a spus Tommy, susţinându-şi versiunea.

Se dusese la pescuit vineri, petrecuse în casa familiei Roberts sâmbătă şi mersese la petrecerea de pe râu duminică.

Oare sticleţii îl minţeau? s-a întrebat. El ştia care era adevărul.

Minciunile au continuat.

– Nu-i adevărat că aveai de gând să jefuieşti magazinul McAnally's? Avem oameni care o să depună mărturie pentru asta.

Tommy a clătinat din cap şi a rămas ferm de poziţie, dar era foarte neliniştit. Dacă poliţia mintea aşa de obicei, de ce altceva mai era în stare?

Pe urmă, Dennis Smith a scos o fotografie mare, care o înfăţişa pe Denice Haraway, şi a vârât-o sub nasul lui Tommy.

– O cunoşti pe fata asta?

– N-o cunosc. O ştiu din vedere.

– Ai omorât-o?

– Nu. N-aş lua viaţa nimănui.

– Cine a omorât-o?

– Nu ştiu.

Smith a continuat să-i ţină fotografia înaintea ochilor în timp ce îl întreba dacă fata era frumoasă.

– Familia doreşte s-o înmormânteze. Ar vrea să ştie unde e, ca s-o poată înmormânta.

– Nu ştiu unde e, a spus Tommy, uitându-se la fotografie şi întrebându-se de ce îl acuzau pe el.

– O să-mi spui unde e, pentru ca familia s-o poată îngropa?

– Nu ştiu unde e.

– Foloseşte-ţi imaginaţia, i-a cerut Smith. Doi tipi o iau, o urcă în camionetă, o scot din oraş. Ce crezi c-au făcut cu cadavrul?

– N-aş putea să spun.

– Foloseşte-ţi imaginaţia. Ce crezi?

– Ar putea fi în viaţă, din câte ştiu eu, din câte ştiţi dumneavoastră, din câte ştie oricine altcineva.

Smith continuă să-i ţină fotografia în faţă în timp ce-i punea întrebări. Toate răspunsurile lui erau trecute imediat cu vederea sau tratate de parcă nu ar fi fost adevărate sau de parcă detectivii nu le-ar fi auzit. L-au întrebat, în repetate rânduri, dacă fata era frumoasă. Credea că ţipase în timp ce fusese agresată? Nu era de părere că familia ar fi trebuit s-o poată înmormânta?

– Tommy, te-ai rugat pentru asta? l-a întrebat Smith.

În cele din urmă, a lăsat fotografia deoparte şi a început să-l întrebe despre sănătatea lui mentală, despre portretele-robot, despre pregătirea lui educaţională. Apoi a ridicat din nou fotografia, i-a vârât-o sub nas şi a luat-o de la început cu întrebările despre uciderea fetei, despre înhumarea cadavrului, şi nu-i aşa că era o fată frumoasă?

Detectivul Baskin a făcut o încercare grosolană de abordare sentimentală, vorbind despre coşmarul prin care trecea familia lui Denice:

– Şi singurul lucru care ar pune capăt suferinţelor lor ar fi să li se spună unde este.

Tommy a încuviinţat, dar a adăugat că nu avea idee unde se afla fata.

În cele din urmă, aparatul de înregistrare a fost oprit. Interogatoriul a durat o oră şi patruzeci şi cinci de minute, iar Tommy nu s-a abătut nici un moment de la declaraţia sa iniţială – nu ştia nimic despre dispariţia lui Denice Haraway. Întrebările l-au năucit cu desăvârşire, dar a fost de acord să facă un test cu detectorul de minciuni peste câteva zile.

Familia Roberts locuia la numai câteva cvartale de secţia de poliţie din Norman şi Tommy s-a hotărât să meargă pe jos până acolo. Aerul proaspăt îi făcea bine, dar era furios fiindcă fusese tratat cu atâta asprime de către poliţişti. Îl acuzaseră de uciderea fetei. Şi îl minţiseră în mod repetat, încercând să-l păcălească.

În maşina cu care se întorceau la Ada, Smith şi Baskin erau convinşi că îşi găsiseră omul. Tommy Ward semăna cu unul dintre portretele-robot ale băieţilor cu comportament ciudat care se opriseră la magazinul JP's sâmbătă noaptea. Îşi schimbase povestea referitoare la locul în care se aflase în momentul dispariţiei lui Denice. Şi păruse nervos în timpul interogatoriului pe care tocmai îl încheiaseră.

LA ÎNCEPUT, Tommy se simţise uşurat la gândul că avea să fie testat cu detectorul de minciuni. Avea să spună adevărul, rezultatul testului urma s-o confirme şi, în final, poliţiştii aveau să înceteze să-l tot hărţuiască. Pe urmă a început să aibă coşmaruri legate de crimă; de acuzaţiile poliţiei; de comentariile despre asemănarea lui cu bărbatul din portretul-robot; de chipul frumos al lui Denice Haraway şi de chinurile familiei ei. De ce îl acuzau pe el?

Poliţia îl credea vinovat. Voia să fie vinovat! De ce ar fi avut încredere în testul cu detectorul de minciuni? Oare trebuia să vorbească cu un avocat?

Şi-a sunat mama şi i-a povestit că era îngrozit de poliţie şi de detectorul de minciuni.

– Mă tem c-o să mă facă să zic ceea ce n-ar trebui, i-a mărturisit.

– Spune-le adevărul, l-a sfătuit ea, şi totul o să fie bine.

În dimineaţa zilei de joi, 18 octombrie, Mike Roberts l-a dus pe Tommy cu maşina până la birourile OSBI din Oklahoma City, aflate la douăzeci de minute distanţă. Testul avea să dureze în jur de o oră. Mike urma să-l aştepte în parcare, ca să meargă apoi împreună la lucru. Şeful îi învoise pentru două ore. În timp ce îl privea intrând în clădire, Mike Roberts nu îşi imagina că Tommy făcea ultimii săi paşi în libertate. Avea să-şi petreacă tot restul vieţii între zidurile închisorii.

Dennis Smith l-a întâmpinat cu un zâmbet larg şi cu o strângere călduroasă de mână, apoi l-a dus într-un birou în care l-a lăsat să aştepte, singur, timp de o jumătate de oră – trucul favorit al poliţiştilor, prin care îl făceau pe suspect să devină şi mai nervos. La zece şi jumătate, a fost condus într-o altă încăpere, unde îl aşteptau agentul Rusty Featherstone şi detectorul său de minciuni atât de demn de încredere.

Smith a dispărut. În timp ce-i fixa chingile şi conecta electrozii, Featherstone i-a explicat cum funcţiona aparatul, sau cum ar fi trebuit să funcţioneze. Înainte de a începe întrebările, Tommy era deja plin de sudoare. Primele au fost uşoare – despre familie, educaţie, slujbă – toată lumea ştia care era adevărul şi aparatul îl confirma. Asta o să fie floare la ureche, a început să-şi spună Tommy.

La ora unsprezece şi cinci minute, Featherstone i-a citit drepturile şi a început să atace cazul Haraway. Timp de două ore şi jumătate de întrebări torturante, Tommy a susţinut cu curaj adevărul – nu ştia nimic despre cele petrecute cu Denice Haraway.

Testul a durat, fără nici o pauză, până la unu şi jumătate, când Featherstone l-a deconectat şi a părăsit încăperea. Tommy se simţea uşurat, ba chiar în culmea fericirii, pentru că, în cele din urmă, coşmarul se încheiase. Trecuse de test; poliţiştii aveau să-l lase, în sfârşit, în pace.

Featherstone s-a întors după cinci minute, studiind cu atenţie graficul ieşit din aparat şi evaluând rezultatul. L-a întrebat pe Tommy ce părere avea. El i-a răspuns că ştia că trecuse testul, că totul se terminase şi că trebuia într-adevăr să ajungă la lucru.

– Nu chiar atât de repede, i-a răspuns Featherstone. Ai dat greş.

Lui Tommy nu-i venea să creadă, dar celălalt a spus că era evident că minţise şi că era implicat în răpirea tinerei Haraway. Voia să stea de vorbă despre asta?

Despre ce să vorbească?

– Poligraful nu minte, a afirmat Featherstone, arătând rezultatul întipărit pe hârtie. Știi ceva despre crimă, i-a spus, repetându-i-o întruna.

Tommy avea să scape mult mai ușor dacă mărturisea, dacă povestea ce se petrecuse, dacă spunea adevărul. Featherstone era un polițist de treabă, nerăbdător să-l ajute, dar, dacă Tommy nu-i aprecia bunătatea, avea să fie nevoit să-l dea pe mâna lui Smith și Rogers, sticleții dați dracului, care așteptau, gata să-l înșface.

– Să discutăm despre asta, l-a îndemnat Featherstone.

– Nu avem despre ce discuta, a insistat Tommy.

A repetat, iarăși și iarăși, că detectorul de minciuni era dereglat, sau ceva de genul ăsta, fiindcă el spusese adevărul, dar Featherstone nu s-a dat bătut.

Tommy a recunoscut că fusese nervos înainte de test și nerăbdător în timpul acestuia, fiindcă întârzia la serviciu. A recunoscut și că interogatoriul luat de Smith și Rogers îl tulburase și îl făcuse să aibă un vis.

– Ce fel de vis? s-a interesat Featherstone.

Tommy i l-a povestit: Era la un chef, apoi într-o camionetă, împreună cu doi bărbați și o fată, în preajma uzinei electrice de lângă Ada, unde copilărise. Unul dintre bărbați a încercat s-o sărute pe fată, ea l-a refuzat, iar Tommy i-a cerut tipului s-o lase în pace. Și a adăugat că voia să plece acasă. „Ești deja acolo", i-a spus unul dintre bărbați. El s-a uitat pe geam și s-a pomenit dintr-odată acasă. Chiar înainte a se trezi, stătea în fața unei chiuvete, încercând zadarnic să spele lichidul de culoare întunecată care îi mânjea mâinile. Nu știa cine era fata; nici cine erau cei doi bărbați.

– Visul ăsta n-are nici un sens, a spus Featherstone.

– Cele mai multe vise nu au, i-a întors-o Tommy.

Celălalt și-a păstrat calmul, dar a continuat să insiste, cerându-i să mărturisească, să-i povestească tot ce știa despre crimă și, mai ales, să-i spună unde era cadavrul. L-a amenințat din nou că avea să-l dea pe mâna celor „doi sticleți" care așteptau în camera de alături, de parcă i s-ar fi pregătit o lungă ședință de tortură.

Tommy era uluit, confuz și foarte speriat. Când a refuzat să-i facă mărturisiri lui Featherstone, polițistul de treabă l-a lăsat la bunul plac al lui Smith și Rogers, care erau deja furioși și păreau gata să-l ia la

pumni. Featherstone a rămas în încăpere și, imediat ce ușa s-a închis, Smith s-a repezit la Tommy, zbierând:

– Tu, Karl Fontenot și Odell Titsworth ați răpit fata, ați dus-o la uzina electrică, ați violat-o și ați ucis-o, nu-i așa?

– Nu, a răspuns Tommy, străduindu-se să gândească limpede și să nu intre în panică.

– Mărturisește, nemernic mincinos, a mârâit Smith. Ai picat testul cu poligraful, știm că minți și că ai omorât-o pe fata aia!

Tommy făcea eforturi să înțeleagă ce era cu Odell Titsworth, un nume pe care îl mai auzise, dar care îi aparținea unui bărbat pe care nu-l întâlnise niciodată. Odell locuia undeva, în apropiere de Ada, credea el, și avea o reputație proastă, dar nu-și amintea să-l fi întâlnit vreodată. Poate să-l fi văzut o dată sau de două ori, dar, în momentul acela, nu era în stare să-și aducă aminte, fiindcă Smith urla, îl împungea cu degetul și era gata să-l pocnească.

Smith și-a repetat teoria despre cei trei bărbați care răpiseră fata, iar Tommy l-a contrazis.

– Nu, n-am avut nimic de-a face cu asta. Nici măcar nu-l cunosc pe Odell Titsworth.

– Ba da, îl cunoști, l-a corectat Smith. Termină cu minciunile.

Amestecul lui Karl Fontenot în teoria lor era lesne de înțeles, pentru că, timp de doi ani, acesta îi fusese prieten de ocazie. Dar Tommy era uluit de acuzații și îngrozit de siguranța plină de infatuare a lui Smith și Rogers. Se foiau încoace și încolo, amenințându-l și agresându-l verbal. Limbajul lor a devenit din ce în ce mai violent, până ce a ajuns să cuprindă toate impietățile și obscenitățile posibile.

Tommy asuda, era năucit și se străduia cu disperare să judece logic. Se rezuma la răspunsuri scurte. „Nu, n-am făcut-o. Nu, n-am fost implicat." De câteva ori, a vrut să treacă la comentarii sarcastice, dar i-a fost teamă. Smith și Rogers plesneau de furie și erau înarmați, iar el era încuiat în cameră cu ei și cu Featherstone. Interogatoriul nu dădea semne că avea să se termine curând.

După ce transpirase vreme de trei ore în compania lui Featherstone și fusese chinuit o oră întreagă de Smith și Rogers, Tommy avea cu adevărat nevoie de un moment de respiro. Dorea să găsească o toaletă,

să fumeze o țigară și să-și limpezească gândurile. Avea nevoie de ajutor, trebuia să vorbească cu cineva care să-i spună ce se petrecea.

– Putem face o pauză? a întrebat.

– Numai câteva minute, i s-a răspuns.

Tommy a observat, pe o masă din apropiere, o cameră video închisă, care ignora înfruntarea verbală în plină desfășurare. Fără îndoială, a chibzuit el, asta nu poate fi una dintre procedurile standard ale poliției.

Smith și Rogers i-au amintit, în repetate rânduri, că statul Oklahoma folosea injecția letală ca să-și execute criminalii. Se confrunta cu moartea, cu o moarte sigură, dar ar fi putut exista o cale prin care să o evite. „Mărturisește, povestește ce s-a întâmplat, arată unde e cadavrul", iar ei își vor folosi influența ca să aranjeze lucrurile.

– N-am făcut-o eu, spunea Tommy întruna.

– A avut un vis, și-a informat Featherstone colegii.

L-a povestit încă o dată și s-a lovit din nou de dezaprobarea ascultătorilor. Cei trei polițai au căzut de acord că visul nu avea cine știe ce sens, la care el a replicat, încă o dată:

– Cele mai multe vise nu au.

Dar coșmarul le-a oferit interogatorilor un punct de plecare și au început să-i facă adăugiri.

– Ceilalți doi bărbați din camionetă erau Odell Titsworth și Karl Fontenot, este?

– Nu, a insistat Tommy.

Bărbații din vis erau neidentificați. Nu aveau nici un nume.

– Aiurea! Fata era Denice Haraway, este?

Nu, în visul lui, fata nu avea nici o identitate.

– Aiurea!

Preț de încă o oră, polițiștii au adăugat la visul lui Tommy detaliile care le erau necesare, iar el le-a negat pe fiecare în parte.

– Nu e decât un vis, le tot spunea, iarăși, și iarăși, și iarăși.

Numai un vis.

– Aiurea! ripostau polițiștii.

ÎN CELE DIN urmă, după două ore de hărțuire neîncetată, Tommy a cedat. Frica a fost cea care l-a constrâns – Smith și Rogers erau furioși și păreau perfect capabili și dornici să-l ia la palme, dacă nu cumva să-l

împuște pe loc –, precum și oroarea stârnită de gândul că avea să-și petreacă viața în închisoarea condamnaților la moarte înainte de a fi executat în cele din urmă.

Și îi era limpede că nu aveau să-l lase să plece înainte de a le oferi, cât de cât, ceva. După cele cinci ore petrecute în încăpere, era extenuat, năucit și aproape paralizat de frică.

A făcut o greșeală, una care avea să-l conducă în rândurile condamnaților la moarte și pe care avea să o plătească, în final, pierzându-și libertatea pentru o viață întreagă.

Tommy s-a hotărât să intre în joc. De vreme ce ești complet nevinovat și presupui că tot așa sunt și Karl Fontenot, și Odell Titsworth, dă-le sticleților ceea ce vor. Fii de acord cu închipuirile lor. Adevărul urma să iasă în curând la iveală. A doua sau a treia zi, polițiștii aveau să-și dea seama că povestea nu se potrivea. Aveau să stea de vorbă cu Karl, iar el avea să le spună adevărul. Aveau să-l găsească pe Odell Titsworth, care avea să le râdă în nas.

A intrat în jocul lor. Poliția avea să-și facă treaba ca lumea, descoperind adevărul.

Dacă povestea din coșmarul lui era suficient de ridicolă, cine avea să-i dea crezare?

– Odell a intrat primul în magazin?

– Sigur că da, de ce nu, a spus Tommy.

Nu era decât un vis.

Polițiștii ajungeau, în sfârșit, undeva. Băiatul cedase, în cele din urmă, datorită tacticii lor inteligente.

– Jaful e fost motivul, este?

Sigur că da, ce importanță avea asta, doar nu era decât un vis.

Pe toată durata după-amiezii, Smith și Roger au născocit tot mai multe amănunte pe care le-au adăugat visului, iar Tommy le-a cântat în strună.

Nu era decât un vis.

CHIAR ÎN TIMP ce acea „mărturisire" ridicolă era în plină desfășurare, poliția ar fi trebui să realizeze că avea probleme serioase. Detectivul Mike Baskin era în Ada, la departamentul poliției, stând lângă telefon și dorindu-și să se fi aflat la OSBI, în miezul lucrurilor.

În jurul orei 15, a sunat Gary Rogers, dându-i vestea cea mare – Tommy Ward mărturisea!

– Urcă-te în mașină, du-te la uzina electrică din vestul orașului și caută cadavrul.

Baskin s-a grăbit într-acolo, sigur că cercetările aveau să se încheie rapid. Nu a descoperit nimic și și-a dat seama că era nevoie de mai mulți oameni pentru o căutare amănunțită. S-a întors la secția de poliție. Telefonul a sunat din nou. Povestea se schimbase. Înainte de a ajunge la uzina electrică, pe partea dreaptă a drumului, era o casă veche, arsă. Acolo se găsea cadavrul!

Baskin a plecat din nou, a scormonit printre dărâmături, nu a găsit nimic și s-a întors în oraș.

Căutarea potcoavelor de cai morți a continuat cu un al treilea telefon de la Rogers. Povestea se schimbase încă o dată. Undeva, în apropiere de uzina electrică și de casa arsă se afla un buncăr de beton. Acolo ascunseseră cadavrul.

Baskin a mai luat doi polițiști și niște reflectoare, după care a plecat iarăși. Au descoperit buncărul de beton, prin care mai căutau încă la căderea întunericului.

Nu au găsit nimic.

La fiecare telefon de răspuns al lui Baskin, Smith și Rogers schimbau visul lui Tommy. Pe măsură ce orele se târau, suspectul era mai mult decât sfârșit de oboseală. Anchetatorii își tot alternau rolurile, polițistul bun, polițistul rău, îi vorbeau cu voce scăzută, aproape compătimitoare, pentru ca apoi să treacă la urlete, înjurături și amenințări. „Minți, nemernicule!" era replica lor favorită. Tommy i-a auzit zbierându-i-o în față de o mie de ori.

– Ar trebui să te bucuri că Mike Baskin nu-i aici, i-a spus Smith. El ți-ar fi zburat creierii.

Un glonț în cap nu l-ar fi luat prin surprindere pe Tommy.

După lăsarea serii, când și-au dat seama că, în ziua aceea, nu puteau da de urma cadavrului, Smith și Rogers au hotărât să pună capăt mărturisirii. Cu camera video încă închisă, l-au purtat pe Tommy prin povestea lor, începând cu drumul făcut de cei trei ucigași în camioneta lui Odell și continuând cu punerea la cale a jafului și cu concluzia că Denice i-ar fi putut recunoaște, motiv pentru care o răpiseră, după

care se hotărâseră să o violeze şi să o ucidă. Amănuntele referitoare la locul în care se afla cadavrul erau neclare, dar detectivii erau siguri că era ascuns pe undeva, prin preajma uzinei electrice.

Creierul lui Tommy era ca şi mort, iar el de-abia mai putea să bâiguie câteva cuvinte. A încercat să recite povestea lor, dar amesteca întruna lucrurile. Smith şi Rogers erau nevoiţi să-l oprească, să-i repete născocirea lor şi să-l pună s-o ia de la început. În cele din urmă, după patru repetiţii care n-au fost de mare folos şi în timpul cărora starul reprezentaţiei îşi pierdea cu repeziciune orice strălucire, poliţiştii au decis să deschidă camera video.

– Dă-i drumul acum, i-au cerut. Şi fă-o ca lumea, fără aiurelile alea cu visul.

– Dar povestea nu e adevărată, a zis Tommy.

– Tu spune-o oricum, au insistat detectivii, iar noi o să te ajutăm să dovedeşti că nu e adevărată.

Şi fără aiurelile alea cu visul.

LA ORA 18.58, Tommy Ward şi-a îndreptat privirea către cameră şi şi-a spus numele. Fusese interogat vreme de opt ore şi jumătate şi era dărâmat, fizic şi psihic deopotrivă.

Fuma o ţigară, prima din după-amiaza aceea, iar în faţa lui se afla o cutie cu o băutură răcoritoare, de parcă el şi poliţiştii tocmai ar fi încheiat o mică discuţie prietenească, totul desfăşurându-se într-o atmosferă plăcută şi civilizată.

Şi-a spus povestea. El, Karl Fontenot şi Odell Titsworth au răpit-o pe Denice Haraway din magazin, au dus-o cu camioneta la uzina electrică din vestul oraşului, au violat-o, au ucis-o şi i-au aruncat cadavrul pe undeva, în apropierea buncărului de beton de lângă Sandy Creek. Arma crimei a fost şişul lui Titsworth.

– Totul s-a petrecut într-un vis, a spus el.

Sau a avut de gând să spună. Sau a crezut că o spusese.

A rostit, de mai multe ori, numele „Titsdale". Anchetatorii l-au întrerupt şi i-au sugerat, îndatoritori, că numele era „Titsworth". Tommy s-a corectat şi şi-a continuat corvoada. „Până şi un poliţist tâmpit o să-şi dea seama că mint", îşi tot spunea întruna.

După treizeci și unu de minute, camera video a fost închisă. Lui Tommy i s-au pus cătușe, fiind apoi dus la Ada și aruncat în pușcărie. Mike Roberts îl mai aștepta încă în parcarea sediului OSBI. Stătuse acolo aproape nouă ore și jumătate.

În dimineața zilei următoare, Smith și Rogers au convocat o conferință de presă și au anunțat că rezolvaseră cazul Haraway. Tommy Ward, în vârstă de douăzeci și patru de ani, din Ada, mărturisise și implicase alți doi bărbați, care se aflau încă în libertate. Polițiștii le-au cerut ziariștilor să păstreze tăcerea încă două zile, timp în care aveau să-i aresteze pe ceilalți suspecți. Ziarul le-a îndeplinit rugămintea, dar unul dintre posturile de televiziune nu a făcut-o. Știrea a fost difuzată, în scurt timp, în tot sud-estul statului Oklahoma.

Peste câteva ore, Karl Fontenot a fost arestat în apropiere de Tulsa și adus în Ada. Smith și Rogers, care abia repurtaseră victoria asupra lui Tommy Ward, s-au ocupat de interogatoriu. Deși camera video era pregătită, desfășurarea acestuia nu a fost înregistrată.

Karl avea douăzeci și unu de ani și locuia singur de la vârsta de șaisprezece. Crescuse în Ada, într-o sărăcie demnă de milă – avea un tată alcoolic și fusese martor la moartea mamei sale într-un accident de mașină. Era un puști impresionabil, cu puțini prieteni și, efectiv, fără familie.

A insistat asupra faptului că era nevinovat și că nu știa nimic despre dispariția lui Haraway.

S-a dovedit a fi o pradă mult mai ușoară decât Tommy și, în mai puțin de două ore, poliția avea o altă mărturisire înregistrată, una dubios de asemănătoare cu a lui Ward.

Karl a refuzat să-și recunoască mărturisirea imediat ce a ajuns la pușcărie și, mai târziu, avea să declare: „În toată viața mea, n-am mai stat niciodată la închisoare, n-am avut cazier și nimeni nu s-a mai proptit în fața mea, zbierând că am ucis o femeie frumoasă și că o să fiu condamnat la moarte, așa că le-am spus povestea sperând că aveau să înceteze. Ceea ce au făcut după ce am înregistrat declarația. Mi-au explicat că puteam alege între a o scrie și a o înregistra. Nici măcar n-am știu ce înseamnă cuvintele declarație și mărturisire până când nu mi-au spus că îmi recunoscusem vina. Așa că acesta este motivul pentru care am dat o declarație falsă, sperând că aveam să fiu lăsat în pace".

Poliția s-a asigurat că povestea a ajuns la urechile presei. Ward și Fontenot făcuseră mărturisiri complete. Misterul Haraway fusese rezolvat, cel puțin în cea mai mare parte. Se ocupau de Titsworth și sperau să îi poată acuza pe toți trei de crimă peste câteva zile.

Casa arsă a fost reperată și poliția a găsit rămășițele a ceea ce părea să fie un maxilar. În curând, vestea a fost anunțată în ziarul *Ada Evening News.*

ÎN CIUDA regizării atente, mărturisirea lui Karl încurca lucrurile. Discrepanțele dintre versiunea lui și a lui Tommy erau enorme. Se contraziceau în privința unor detalii precum ordinea în care cei trei o violaseră pe Denice, înjunghierea ei în timpul agresiunii sexuale sau după aceea, locul și numărul rănilor de cuțit, faptul că reușise sau nu să scape și să alerge câțiva pași înainte de a fi prinsă și momentul în care murise în cele din urmă. Cea mai evidentă contradicție se referea la modul în care o uciseseră și la ceea ce făcuseră cu leșul.

Tommy Ward a declarat că fata primise mai multe lovituri de cuțit în timp ce zăcea în spatele camionetei, în timpul violului în grup. Murise acolo, iar ei îi aruncaseră trupul într-un șanț de lângă un buncăr de beton. Fontenot își amintea cu totul alte fapte. În versiunea lui, o duseseră într-o casă părăsită, unde Odell Titsworth o înjunghiase, o îndesaseră sub dușumea, o stropiseră cu benzină și dăduseră foc clădirii.

Dar cei doi erau aproape întru totul de acord în privința lui Odell Titsworth. El fusese organizatorul, creierul care îi luase pe Ward și pe Fontenot la o plimbare cu camioneta, ca să bea niște bere și să fumeze marijuana, și care hotărâse, la un moment dat, să jefuiască magazinul McAnally's. Odată ce banda alesese locul tâlhăriei, Odell intrase și luase banii, o răpise pe fată și le spusese prietenilor lui că trebuia ucisă ca să nu-i poată identifica. El condusese camioneta până la uzina electrică. Organizase violul în grup, fiind cel dintâi care trecuse la fapte. Și adusese arma, un șiș cu lama de cincisprezece centimetri. Înjunghiase femeia, omorând-o, și tot el îi dăduse foc într-una dintre versiuni, dar nu și în cealaltă.

Deși recunoșteau că fuseseră implicați, adevărata vină cădea asupra lui Odell Titsworth, sau Titsdale, sau oricare altul ar fi fost numele lui.

*

ÎN ZIUA DE VINERI, 19 octombrie, înainte de lăsarea serii, poliția l-a arestat și l-a interogat pe Titsworth. Acesta era un infractor care fusese condamnat de patru ori, avea o atitudine impertinentă față de polițiști și o mult mai mare experiență în privința tacticilor folosite în timpul interogatoriilor. Nu a cedat nici măcar cu un centimetru. Nu știa nimic despre cazul Haraway, nu dădea nici măcar o ceapă degerată pe ceea ce spuseseră Ward și Fontenot, indiferent dacă declarațiile lor fuseseră sau nu înregistrate. Nu îl întâlnise, niciodată, pe nici unul dintre acești domni.

În timpul interogatorului său, nu a fost făcută nici o înregistrare video. Titsworth a fost aruncat în închisoare, unde și-a amintit, în scurtă vreme, că pe 26 aprilie își rupsese brațul într-o încăierare cu poliția. Două zile mai târziu, la data dispariției lui Denice, se afla în casa prietenei lui, cu brațul în ghips și având dureri foarte mari.

În ambele mărturisiri, fusese descris ca purtând un tricou și având ambele brațe tatuate. În realitate, stângul îi era în ghips, iar el nu se aflase nicidecum în apropierea magazinului McAnally's. Verificându-i spusele, Dennis Smith a găsit înregistrări, făcute de personalul spitalului și de poliție, care îi susțineau povestea, fără să lase nici o îndoială. A stat de vorbă cu medicul care îl tratase și care a descris brațul rupt ca prezentând, în zona dintre cot și umăr, o fractură în spirală, extrem de dureroasă. La două zile după ce o suferise, lui Titsworth i-ar fi fost imposibil să care un cadavru sau să comită un atac violent. Avea brațul în ghips, fiind susținut de o eșarfă. Ar fi fost imposibil.

Faptele relatate în cele două mărturisiri au continuat să se descâlcească. În timp ce polițiștii studiau dărâmăturile casei arse, și-a făcut apariția proprietarul clădirii, care i-a întrebau ce anume făceau. Când i-au spus că erau în căutarea rămășițelor pământești ale tinerei Haraway și că unul dintre suspecți mărturisise că o arseseră odată cu casa, le-a răspuns că așa ceva nu era posibil. El însuși îi dăduse foc acelei construcții vechi, în iunie 1983, cu zece luni înaintea dispariției.

Medicul legist a finalizat analizele maxilarului găsit și a tras concluzia că îi aparținea unui oposum. Știrea a fost comunicată presei.

Totuși, nici un reporter nu a aflat despre casa arsă și despre brațul rupt al lui Titsworth, nici despre retractarea imediată a declarațiilor lui Ward și Fontenot.

În închisoare, cei doi își susțineau cu înverșunare nevinovăția și povesteau, oricui era dispus să asculte, că mărturisirile le fuseseră smulse cu amenințări și promisiuni. Membrii familiei Ward au reușit ca, împreună, să strângă destui bani pentru un avocat bun, căruia Tommy i-a descris cu lux de amănunte trucurile folosite de Smith și Rogers în timpul interogatoriului. E numai un vis, le repetase el de o mie de ori.

Karl Fontenot nu avea o familie care să îi dea o mână de ajutor.

Căutarea rămășițelor lui Denice Haraway a continuat, cu toată seriozitatea. Multe persoane își puneau o întrebare care se impunea în mod evident: „Dacă cei doi au mărturisit, atunci de ce poliția nu știe unde a fost îngropat cadavrul?"

CEL DE-AL CINCILEA AMENDAMENT al Constituției Statelor Unite garantează protecția împotriva autoincriminării și, de vreme ce cel mai simplu mod de a rezolva o crimă constă în obținerea unei mărturisiri, există un corp amplu și amănunțit de legi care reglementează comportamentul polițiștilor în timpul interogatoriilor. Multe au fost pe deplin implementate înainte de 1984.

Cu o sută de ani înainte, în cazul *Hopt vs. Utah,* Curtea Supremă a decretat că o mărturisire nu poate fi luată în considerare dacă este obținută prin exploatarea speranțelor sau a temerilor acuzatului și dacă, procedându-se astfel, acesta este deposedat de libertatea voinței sau de autocontrolul necesar pentru a se hotărî să mărturisească.

În 1897, în cazul *Bram vs. United States,* Curtea a stipulat că declarația trebuie să fie dată de bunăvoie și din proprie inițiativă, și nu smulsă prin orice fel de amenințări, violențe sau promisiuni, oricât de insignifiante. Mărturisirea obținută de la un acuzat care a fost amenințat nu poate fi acceptată.

În 1960, în cazul *Blackburn vs. Alabama,* Curtea a precizat: „Constrângerea poate fi atât mentală, cât și fizică". Pentru a stabili dacă poliția a obținut o mărturisire în urma constrângerii, se iau în considerare factorii care urmează și a căror importanță este crucială: (1) durata interogatoriului, (2) dacă a fost sau nu prelungit în mod firesc, (3) dacă a avut loc ziua sau noaptea, asupra celor obținute în timpul nopții planând suspiciuni serioase și (4) particularitățile de natură psihologică ale suspectului – inteligență, rafinament, educație, și așa mai departe.

Iar în *Miranda vs. Arizona*, cel mai celebru caz de autoincriminare, Curtea Supremă a impus măsuri de prevedere procedurale pentru a garanta drepturile acuzatului. Un suspect are dreptul esențial de a *nu* fi silit să vorbească și nici una dintre declarațiile făcute pe durata interogatoriului nu poate fi folosită decât în cazul în care poliția sau procurorul pot dovedi că suspectul a înțeles pe deplin că (1) are dreptul să păstreze tăcerea, (2) tot ce spune poate fi folosit împotriva lui în desfășurarea procesului și (3) are dreptul la un avocat, indiferent dacă își poate sau nu permite să îl plătească. Interogatoriul este întrerupt dacă și imediat ce acuzatul solicită prezența acestuia.

Prevederile *Miranda* au fost stabilite în 1966 și au devenit celebre peste noapte. Multe secții de poliție le-au ignorat, până în momentul în care mai mulți criminali cu adevărat vinovați au fost eliberați pentru că nu li se explicase în mod corespunzător drepturile de care beneficiau. Faptul a fost aspru criticat de către reprezentanții legii și ai ordinii, care au acuzat Curtea că îi răsfață pe infractori. Drepturile *Miranda* au pătruns în cultura noastră pas cu pas, odată cu fiecare polițist de pe ecranul televizorului care scuipa cuvintele: „Ai dreptul să nu spui nimic" în timp ce făcea o arestare.

Rogers, Smith și Featherstone le cunoșteau importanța, pentru că au luat măsuri ca procedura în timpul căruia lui Tommy i se citeau drepturile să fie înregistrată în mod corespunzător. Ceea ce fusese omis din înregistrare erau cele cinci ore și jumătate de amenințări și agresiuni verbale.

Din punct de vedere constituțional, mărturisirile lui Tommy Ward și Karl Fontenot erau adevărate dezastre, dar, la vremea aceea, în octombrie 1984, polițiștii încă mai credeau că aveau să descopere cadavrul, obținând niște dovezi evidente. De proces îi mai despărțeau luni de zile. Aveau timp suficient pentru a construi un caz solid împotriva lui Ward și Fontenot, sau cel puțin ei erau convinși de asta.

Dar Denice nu a fost găsită. Tommy și Karl nu aveau idee unde se afla și o repetau întruna în fața polițiștilor. Lunile se scurgeau fără să apară nici cel mai mic indiciu. Mărturisirile deveneau din ce în ce mai importante; aveau să fie, într-adevăr, singurele dovezi aduse la proces de către reprezentanții statului.

CAPITOLUL 6

Ron Williamson cunoştea foarte bine cazul Haraway. Asistase la spectacol având cel mai bun loc – un pat în închisoarea districtului Pontotoc. După ce a ispăşit zece luni din condamnarea sa de trei ani, a fost eliberat în mod condiţionat şi trimis înapoi, în Ada, fiind ţinut în arest la domiciliu, un aranjament mai degrabă vag, care îi limita în mod serios libertatea de mişcare. Lucrurile nu au mers aşa cum ar fi trebuit, ceea ce nu a reprezentat o surpriză. Ron nu urma nici un tratament medicamentos şi nu era capabil să ţină socoteala timpului, a datelor şi a orice altceva.

În luna noiembrie, când stătea acasă, a fost acuzat că „în timp ce îşi ispăşea condamnarea stabilită de Departamentul de Corecţie pentru infracţiunea de utilizare a unui instrument falsificat de plată fiind arestat la domiciliu, şi-a ignorat acest statut în mod deliberat şi nejustificat, părăsindu-şi locuinţa la o oră neîngăduită de D.O.C.".

Conform versiunii sale, Ron se dusese în josul străzii ca să-şi cumpere un pachet de ţigări şi se întorsese acasă cu o jumătate de oră mai târziu decât ar fi trebuit. A fost arestat, dus la închisoare şi, peste patru zile, judecat pentru infracţiunea de evadare dintr-o instituţie penală. A depus o declaraţie de pauperitate şi a solicitat ajutorul unui avocat numit din oficiu.

Închisoarea vuia de discuţii despre cazul Haraway. Tommy Ward şi Karl Fontenot erau deja acolo. Neavând nimic altceva de făcut, deţinuţii stăteau întruna de vorbă. Ward şi Fontenot erau în centrul atenţiei, crima lor fiind cea mai recentă şi cea mai spectaculoasă. Tommy a descris mărturisirea referitoare la vis şi la tacticile folosite de

Smith, Rogers şi Featherstone. Detectivii erau cunoştinţe vechi ale ascultătorilor săi.

El a insistat, iarăşi şi iarăşi, asupra faptului că nu avea nimic de-a face cu Denice Haraway şi că adevăraţii ucigaşi erau undeva, în libertate, râzând de cei doi băieţi proşti care mărturisiseră şi de poliţiştii care îi atrăseseră în capcană.

ÎN LIPSA cadavrului lui Denice Haraway, Bill Peterson se găsea, din punct de vedere legal, în faţa unei provocări de proporţii. Cazul consta din două mărturisiri înregistrate care nu se bazau pe nici cea mai mică dovadă concretă. Peterson avea cele două portrete-robot ale suspecţilor, dar până şi acestea reprezentau o problemă. Unul dintre ele amintea, în mod discutabil, de Tommy Ward, dar nimeni nu sugerase că cel de-al doilea ar fi avut cea mai vagă asemănare cu Karl Fontenot.

Sărbătoarea de Ziua Recunoştinţei a venit şi a trecut fără să se fi descoperit vreun cadavru. Şi apoi Crăciunul. În luna ianuarie 1985, Bill Peterson a convins un judecător că existau suficiente dovezi în favoarea faptului că Denice Haraway murise. În timpul audierii preliminare, mărturisirile au fost redate într-o sală a tribunalului plină până la refuz. Reacţia generală a fost una de şoc, cu toate că multe persoane au sesizat discrepanţele evidente dintre spusele lui Ward şi Fontenot. Cu toate acestea, venise vremea desfăşurării procesului, cu sau fără existenţa cadavrului.

Dar controversele pe tema legalităţii continuau fără întrerupere. Doi judecători au refuzat să conducă procesul. Căutările cadavrului erau tot mai lipsite de interes şi au încetat, în cele din urmă, la un an după dispariţia lui Denice. Majoritatea locuitorilor din Ada erau convinşi de vinovăţia lui Ward şi Fontenot – altfel, de ce ar fi mărturisit? –, dar se făceau şi speculaţii pe tema lipsei de dovezi. De ce era nevoie de atât de mult timp pentru începerea procesului?

În aprilie 1985, la un an după dispariţia lui Denice Haraway, *Ada Evening Post* a publicat un articol scris de Dorothy Hogue despre frustrarea orăşenilor din pricina mersului lent al anchetei. Titlul era „Crime violente, nerezolvate obsedează Ada", iar Hogue le prezenta, pe scurt, pe amândouă. „În ciuda faptului că autorităţile au cercetat multe zone din împrejurimi, atât înainte, cât şi după arestarea lui Ward

și Fontenot, nu a fost găsită nici o urmă a cadavrului lui Haraway", consemna ea. „Totuși, detectivul Dennis Smith afirmă că este convins că acest caz este rezolvat." Așa-zisele mărturisiri nu erau menționate.

În ceea ce privea cazul Carter, Hogue scria: „Dovezile găsite la locul crimei, precum și cele referitoare la persoana suspectată au fost trimise la laboratorul Biroului Statal de Investigații din Oklahoma acum ceva mai puțin de doi ani, iar poliția afirmă că încă este în așteptarea rezultatelor". Restanțele celor de la OSBI erau renumite. Dennis Smith a declarat: „În acest caz, poliția și-a concentrat atenția asupra unui suspect, dar nimeni nu a fost arestat".

ÎN FEBRUARIE 1985, Ron a fost judecat sub acuzația de evadare. Avocatul său din oficiu era David Morris, un om care cunoștea foarte bine familia Williamson. Ron a pledat recunoscându-și vinovăția și a fost condamnat la doi ani închisoare, cea mai mare parte a pedepsei fiind suspendată cu condiția ca Ron (1) să finalizeze un program de consiliere în privința sănătății mintale, (2) să nu mai intre în bucluc, (3) să nu părăsească districtul Pontotoc și (4) să renunțe la consumul de alcool.

Câteva luni mai târziu, a fost arestat pentru beție într-un loc public, în districtul Pottawatomie. Bill Peterson a completat o hotărâre de revocare a suspendării pedepsei și a cerut ca Ron să execute restul sentinței. David Morris a fost desemnat, încă o dată, pentru a-l reprezenta la proces. La data de 26 iulie, a avut loc o audiere de revocare în fața judecătorului districtual special John David Miller; sau, cel puțin, a existat această intenție. Ron, care nu mai lua nici un fel de medicament, nu și-a ținut gura. S-a certat cu Morris, cu judecătorul Miller și cu polițiștii și a devenit atât de turbulent încât audierea a fost amânată.

Trei zile mai târziu, s-a făcut o nouă încercare. Judecătorul Miller le-a cerut gardienilor și polițiștilor să-l avertizeze pe Ron în privința comportamentului său, dar acesta a intrat în sala tribunalului țipând și înjurând. Judecătorul i-a atras atenția în mod repetat, iar el i-a răspuns, de fiecare dată, cu vorbe de ocară. A cerut un alt avocat, dar, când judecătorul l-a întrebat care era motivul, nu a găsit nici unul.

Comportamentul să era dezgustător, însă, chiar și în mijlocul scandalului, era evident că avea nevoie de ajutor. Din când în când, părea să fie conștient de ceea ce se petrecea, pentru ca o clipă mai târziu,

cuvintele lui bombastice să-şi piardă coerenţa. Era furios, înverşunat şi arunca injurii asupra tuturor.

După mai multe admonestări, judecătorul Miller a ordonat să fie dus înapoi, la închisoare, audierea fiind din nou amânată. În ziua următoare, David Morris a solicitat o alta, pe tema sănătăţii mentale a lui Ron. A întocmit şi o cerere de retragere, prin care renunţa să îl mai reprezinte.

În lumea sa diformă, Ron se vedea ca fiind perfect normal. Era jignit de faptul că avocatul său îi punea sănătatea mintală sub semnul întrebării, aşa că a încetat să-i mai vorbească. Morris se săturase până-n gât.

Audierea pentru stabilirea discernământului a fost aprobată. Cea de retragere a fost respinsă.

Prima a început peste două săptămâni şi a fost imediat anulată. Ron era chiar mai nebun decât înainte. Judecătorul Miller a ordonat să se recurgă la o evaluare psihiatrică.

LA ÎNCEPUTUL LUI 1985, Juanita Williamson a fost diagnosticată ca având cancer ovarian, boală care a evoluat cu repeziciune. Vreme de doi ani şi jumătate, trăise auzind în permanenţă zvonuri despre uciderea lui Debbie Carter de către fiul ei şi voia să lămurească lucrurile înainte de a-şi găsi sfârşitul.

Juanita era exigentă în privinţa evidenţelor scrise. De zeci de ani, ţinea un jurnal amănunţit. Registrele ei de afaceri erau în perfectă stare; nu avea nevoie decât de un minut ca să-i spună unei cliente datele ultimelor ei cinci programări. Nu arunca nimic – notele de plată achitate, cecurile anulate, chitanţele, carnetele de note ale copiilor şi orice alte amintiri.

Îşi consultase jurnalul de o sută de ori şi ştia că în noaptea de 7 decembrie 1982, Ron fusese acasă, împreună cu ea. Le spuse asta poliţiştilor, şi nu doar o singură dată. Teoria lor era că el s-ar fi putut furişa cu uşurinţă afară din casă, luând-o la fugă pe o alee întunecată, săvârşind crima şi întorcându-se apoi. Dădeau uitării mobilul. Dădeau uitării faptul că Glen Gore minţise spunând că îl văzuse pe Ron la Coachlight, hărţuind-o pe Debbie. Amănunte fără importanţă; poliţaii îşi găsiseră omul.

Dar aceiaşi poliţai ştiau şi că Juanita Williamson era extrem de respectată. Era devotată credinţei creştine, fiind bine-cunoscută în toate comunităţile penticostale. Avea sute de cliente la salonul de

înfrumusețare și le trata ca pe niște prietene apropiate. Dacă Juanita ar fi intrat în boxa martorilor și ar fi spus că Ronnie fusese acasă în noaptea crimei, jurații i-ar fi dat crezare. Poate că fiul ei avea probleme, dar cu siguranță primise o educație sănătoasă.

Acum, Juanita și-a mai reamintit și altceva. În 1982, închirierea videocasetelor era un obicei răspândit. Un magazin de pe strada lor descoperise afacerea. Pe 7 decembrie, Juanita închiriase un videocasetofon și cinci dintre filmele ei preferate, la care ea și Ron se uitaseră până a doua zi dimineața. În noaptea aceea, el fusese acolo, acasă, în salonaș, pe canapea, și se distrase foarte bine urmărind acele filme vechi alături de mama lui. Iar Juanita avea chitanța cu care achitase taxa de închiriere.

David Morris o ajutase întotdeauna pe Juanita să rezolve problemele legale de care se lovise. O admira într-o foarte mare măsură și, pentru a-i face o favoare, îl reprezentase pe Ron în cazul unora dintre escapadele sale, cu toate că el era departe de a fi un client ideal. Morris i-a ascultat povestea, s-a uitat la chitanță și nu s-a îndoit că ea îi spunea adevărul. La rândul său, s-a simțit ușurat, pentru că auzise și el, ca toată lumea din oraș, zvonurile neîntrerupte despre implicarea lui Ron în cazul Carter.

Principala îndeletnicire a lui Morris era apărarea infractorilor și nu avea cine știe ce respect pentru polițiștii din Ada. Dar îi cunoștea și a aranjat o întâlnire între Dennis Smith și Juanita. Ba chiar a dus-o cu mașina la secție și a rămas alături de ea în timp ce îi explica lui Dennis Smith cum stăteau lucrurile. Detectivul a ascultat-o cu atenție, a studiat chitanța de închiriere și a întrebat-o dacă era de acord să dea o declarație înregistrată pe bandă video. Sigur că da.

Din încăperea alăturată, David Morris a privit-o prin geam pe Juanita, care a fost așezată pe un scaun, cu fața către cameră, și a răspuns la întrebările lui Smith. În mașină, pe drumul către casă, ea s-a simțit ușurată, fiind sigură că rezolvase problema.

Dacă în camera video s-a aflat o casetă, ea nu a fost vizionată niciodată. Dacă detectivul Smith a întocmit un raport asupra întrevederii, el nu a fost niciodată folosit în timpul procedurilor legale care au urmat.

ZILE și săptămâni de-a rândul, în vreme ce-și omora timpul în închisoare, Ron își făcea griji pentru mama lui. În luna august, ea era în spital, pe moarte, iar lui nu i se îngăduia să o vadă.

În luna aceea, a fost examinat din nou, din ordinul tribunalului, de către doctorul Charles Amos, care şi-a propus să-i facă o serie de teste. Însă în timpul celui dintâi a observat că Ron marca, pur şi simplu, toate răspunsurile ca fiind adevărate.

– Ce e mai important, a ripostat el, când Amos l-a luat în râs, testul sau mama mea?

Evaluarea a fost amânată, dar doctorul a consemnat: „Trebuie subliniat faptul că această şedinţă de examinare a domnului Williamson a dat la iveală o deteriorare evidentă a capacităţii sale emoţionale, care a avut loc după ultima noastră întrevedere, din 1982".

Ron a implorat poliţia să-i permită să-şi vadă mama înainte ca ea să-şi dea sfârşitul. Şi Annette a insistat. De-a lungul anilor, ajunsese să-i cunoască foarte bine pe poliţiştii de la închisoare. Când îi aducea lui Ronnie prăjituri şi ciocolată, erau suficient de multe ca să le ajungă tuturor deţinuţilor şi tuturor gardienilor. Uneori chiar gătea pentru toţi, în bucătăria închisorii.

Spitalul nu era departe, a socotit ea. Oraşul era mic; toată lumea îl cunoştea pe Ron şi îi cunoştea şi familia. Nu era câtuşi de puţin posibil ca el să facă cumva rost de o armă şi să rănească pe cineva. În cele din urmă, au ajuns la o înţelegere şi Ron a fost scos din închisoare după miezul nopţii, încătuşat, înlănţuit şi înconjurat de poliţişti înarmaţi până în dinţi, fiind dus cu maşina până la spital, unde a fost aşezat într-un scaun cu rotile şi transportat de-a lungul coridoarelor.

Juanita spusese limpede că nu voia să-şi vadă fiul în cătuşe. Annette îi implorase pe poliţişti să-i îndeplinească dorinţa, iar ei fuseseră de acord, fără prea mare tragere de inimă. Dar undeva, pe traseu, înţelegerea fusese dată uitării. Cătuşele şi lanţurile nu au fost îndepărtate. Ron s-a rugat îndelung de poliţişti – să i le scoată doar pentru câteva minute, în timp ce îşi vedea mama pentru ultima oară. Ceea ce nu s-a putut rezolva. I s-a spus să rămână aşezat în scaunul cu rotile.

El a cerut o pătură care să i le ascundă. Poliţiştii au ezitat – putea exista un risc –, apoi s-au lăsat înduplecaţi. L-au dus în rezerva Juanitei şi au insistat ca Annette şi Renne să părăsească încăperea. Ele au insistat să rămână, pentru ca familia să mai fie reunită pentru o ultimă oară. „Prea riscant, au ripostat poliţiştii. Aşteptaţi pe coridor."

Ron i-a spus mamei sale cât de mult o iubea, cât de rău îi părea pentru dezastrul în care se transformase viaţa lui, pentru toate

dezamăgirile pricinuite. A plâns şi a implorat-o să-l ierte şi, bineînţeles, ea a făcut-o. El a citat câteva versete din Biblie. Totuşi, a fost oarecum dificil să se simtă în intimitate, pentru că poliţiştii patrulau ameninţători în preajma lui Ron, ca nu cumva să sară pe vreo fereastră sau să facă vreun rău cuiva.

Scena de rămas-bun a fost scurtă. Poliţiştii i-au întrerupt după câteva minute, spunând că trebuiau să se întoarcă la închisoare. Annette şi Renne şi-au putut auzi fratele plângând în timp ce scaunul cu rotile în care se afla era scos afară.

Juanita a murit la data de 31 august 1985. Iniţial, poliţia a refuzat cererea familiei de a i se permite lui Ron să asiste la funeralii. S-au înduplecat numai după ce soţul Annettei s-a oferit să plătească doi foşti poliţişti, care îi erau veri, pentru a ajuta la supravegherea lui Ron în timpul ceremoniei.

Pentru sporirea efectului dramatic, oamenii legii au tratat prezenţa lui la înmormântare ca pe o problemă majoră de securitate. Au insistat ca toată lumea să-şi ocupe locurile înainte de a fi permisă intrarea răufăcătorului. Şi au refuzat să-i scoată cătuşele.

Evident că astfel de precauţii erau necesare în cazul unui infractor care falsificase un cec de trei sute de dolari!

Biserica era plină până la refuz. Sicriul deschis a fost plasat în faţa altarului, astfel încât toată lumea să poată vedea profilul subţiat al Juanitei. Uşile din spate s-au deschis şi fiul ei a fost escortat de gardieni de-a lungul culoarului dintre scaune. Gleznele îi erau încătuşate, la fel şi încheieturile mâinilor, cu lanţuri fixate, pentru mai multă siguranţă, de un altul, care îi înconjura mijlocul. În timp ce îşi târşâia picioarele făcând jumătăţi de paşi, zornăitul şi clinchetul lanţurilor toceau ceea ce mai rămăsese din nervii mulţimii. Când a dat cu ochii de mama sa în coşciugul deschis, Ron a început să suspine, spunând întruna:

– Îmi pare rău, mamă, îmi pare rău.

Suspinele s-au transformat în bocete când a ajuns lângă sicriu.

A fost aşezat pe scaunul lui, flancat de paznici şi cu lanţurile zăngănindu-i la fiecare mişcare. Era nervos, supărat, înnebunit şi incapabil să rămână liniştit şi să tacă.

Ron stătea în Prima Sfântă Biserică Penticostală, în sanctuarul unde se rugase cu veneraţie în copilărie, unde Annette mai cânta încă la orgă

în fiecare dimineață de duminică și de unde mama lui lipsise arareori când se desfășura o întrunire, și plângea cu ochii țintă la chipul ei veștejit.

După slujbă, participanților li s-a servit o masă în biserică, în sala comunității. Ron și-a târșâit picioarele într-acolo, cu paznicii la o lungime de braț în urma lui. Vreme de aproape un an, trăise numai cu mâncarea de la pușcărie și bucatele întinse în fața ochilor lui erau un adevărat ospăț. Annette l-a rugat pe polițaiul care răspundea de el să-i scoată cătușele, ca să poată mânca. Rugămintea i-a fost refuzată. Ea l-a implorat, cu blândețe. „Nu", a venit răspunsul.

Familia și prietenii l-au privit pe Ron cu milă, în timp ce surorile lui îl hrăneau cu schimbul.

La cimitir, după câteva versete din Biblie și o rugăciune, rudele îndoliate s-au apropiat pe rând de Annette, Renne și Ron, împărtășindu-le condoleanțele și gândurile lor bune. Au făcut schimb îmbrățișări politicoase și de strângeri călduroase la piept, dar Ron nu a avut cum să participe. Neputând să-și miște brațele, a fost nevoit să le răspundă femeilor cu sărutări stângace pe obraz, iar bărbaților cu strângeri neîndemânatice de mână, însoțite de zăngănitul lanțurilor. Erau în luna septembrie, era încă foarte cald și sudoarea îi șiroia în josul frunții, căzându-i pe obraji. Nu putea să-și șteargă fața, așa că Annette și Renne o făceau în locul lui.

DOCTORUL CHARLES AMOS a înaintat tribunalului un raport în care afirma că Ron Williamson era ceea ce legea din Oklahoma descria drept un bolnav mintal, că nu putea înțelege natura acuzațiilor care i se aduceau, că nu-și putea ajuta avocatul să-i susțină apărarea și că nu își putea redobândi competența mintală decât după un tratament îndelungat. Declara, de asemenea, că dacă era eliberat fără a urma un astfel de tratament, ar fi reprezentat un pericol pentru sine însuși și pentru cei din jur.

Judecătorul Miller a acceptat concluziile doctorului Amos și a emis un ordin care îl declara pe Ron drept alienat mintal. A fost transportat la Spitalul Eastern State din Vinita. Acolo a fost consultat de doctorul R.D. Garcia care i-a prescris Dalmane și Restornil pentru insomnie, Mellarnil pentru halucinații și închipuiri și Thorazine pentru schizofrenie, hiperactivitate și agresivitate și pentru crizele prea puternice de manie

depresivă. Dozele de medicamente i-au fost ajustate vreme de câteva zile şi starea lui Ron s-a stabilizat şi a început să se îmbunătăţească.

După două săptămâni, doctorul Garcia a tras concluziile: „Este un sociopat din al cărui istoric face parte consumul excesiv de alcool. Trebuie să continue tratamentul cu Thorazine, în doze de 100 mg, de patru ori pe zi. Nu există riscul unei evadări".

Ceea ce era oarecum ironic, de vreme de condamnarea pe cale de a fi revocată fusese primită pentru o evadare.

Răspunzând la întrebările scrise ale tribunalului, doctorul Garcia a afirmat: „(1) Este capabil să înţeleagă natura acuzaţiilor care i se aduc, (2)... se poate consulta cu avocatul său, ajutându-l, în mod raţional, în ceea ce priveşte pregătirea apărării, (3)... nu mai este bolnav mintal şi (4)... chiar dacă este pus în libertate fără să urmeze un tratament, o terapie sau să ia parte la un program de reeducare, nu va reprezenta, după toate probabilităţile, o ameninţare semnificativă pentru viaţa şi siguranţa sa sau a altora, în afara cazului în care sociopatia nu i se va accentua, putând deveni potenţial periculos, mai ales în condiţiile consumului excesiv de alcool".

Ron a fost retrimis la Ada, unde urma să fie reluat procesul de revocare a sentinţei. Însă, în loc să solicite o investigare post-examinatorie acapacităţilor sale, judecătorul Miller a acceptat, pur şi simplu, ca atare, constatările doctorului Garcia. Ron, considerat incompetent din punct de vedere mintal prin sentinţa tribunalului, nu a fost niciodată reevaluat ca fiind competent.

În baza concluziilor doctorului Garcia, anularea sentinţei a fost revocată şi Ron a fost trimis înapoi, la închisoare, pentru ceea ce mai avea de ispăşit din sentinţa sa de doi ani. Când a părăsit Spitalul Eastern State, i s-a dat o cantitate de Thorazine suficientă pentru două săptămâni.

ÎN LUNA SEPTEMBRIE, la Ada, a avut loc procesul lui Tommy Ward şi Karl Fontenot. Avocaţii au pledat, cu înverşunare, pentru judecarea separată a celor doi şi, ceea ce era mult mai important, pentru ca procesul să se desfăşoare în afara districtului Pontotoc. Denice Haraway era, în continuare, dispărută, fapt despre care se mai discuta încă, iar la căutarea ei participaseră sute de localnici. Socrul ei îşi practica meseria de dentist în oraş, fiind foarte respectat. Ward şi Fontenot stătuseră în

închisoare vreme de unsprezece luni. Mărturisirile lor fuseseră subiecte fierbinți, despre care se vorbise, cu aprindere, în cafenele și în saloanele de înfrumusețare, începând din luna octombrie, când presa le menționase pentru prima oară.

Cum ar fi putut acuzații să se aștepte să apară în fața unui juriu imparțial? Procesele notorii sunt transferate, întotdeauna, în alte localități.

Moțiunea de schimbare a locului judecății a fost respinsă.

Celălalt război premergător procesului a fost legat de mărturisirile acuzaților. Avocații lui Ward și Fontenot au atacat declarațiile și, mai ales, metodele folosite de detectivii Smith și Rogers pentru a le obține. Era evident că relatările celor doi băieți nu erau adevărate; nimic din ceea ce spuseseră nu era susținut de nici măcar de cea mai firavă dovadă concretă.

Peterson a ripostat cu vârf și îndesat. Fără declarațiile înregistrate, cazul nu mai exista, indiferent ce s-ar fi întâmplat. După discuții îndelungate și pline de aprindere, judecătorul a decretat că declarațiile puteau fi aduse la cunoștința juriului.

Statul a adus cincizeci și unu de martori, dintre care puțini au declarat ceva important. Mulți erau prieteni cu Denice Haraway, fiind chemați în boxa martorilor pentru a adeveri că ea dispăruse într-adevăr și că era considerată moartă. Procesul a oferit o singură surpriză. O infractoare de carieră, pe nume Terri Holland, a fost citată ca martoră. Ea i-a povestit juriului că se afla în închisoarea districtului în luna octombrie, când fusese adus Karl Fontenot. Cei doi stătuseră din când în când de vorbă și Karl recunoscuse în fața ei că el, Tommy Ward și Odell Titsworth o răpiseră, o violaseră și o uciseseră pe fată.

Fontenot a negat că ar fi întâlnit-o vreodată pe Terri Holland.

Cea din urmă nu a fost singura informatoare din pușcărie care s-a numărat printre martori. După gratii se mai afla și un găinar, pe nume Leonard Martin. Acuzarea l-a adus la proces, unde le-a spus juraților că, odată, îl auzise din întâmplare pe Karl vorbind singur în celula lui și zicând:

– Știam c-o să fim prinși. Știam c-o să fim prinși.

Acestea erau dovezile aduse de acuzare – mărturii menite să convingă juriul că vinovăția acuzaților era dincolo de orice îndoială rezonabilă.

În lipsa oricărei probe concrete, mărturisirile înregistrate aveau o importanță mai mult decât crucială, însă erau împănate cu discrepanțe

şi neadevăruri evidente. Acuzarea a fost silită să se plaseze pe o poziţie bizară, recunoscând că Ward şi Fontenot mînţeau şi, în acelaşi timp, cerându-le juraţilor să le dea totuşi crezare.

„Vă rog, nu luaţi în seamă toată vorbăria despre Titsworth, pentru că, de fapt, el nu a fost implicat."

„Vă rog, treceţi cu vederea amănuntele nesemnificative despre casa arsă odată cu cadavrul, fiindcă respectiva clădire a fost incendiată cu zece luni mai înainte."

În sală au fost aduse monitoare. Luminile au fost stinse. Benzile au fost derulate, iar Ward şi Fondenot au fost împinşi pe drumul către celulele condamnaţilor la moarte.

În pledoaria sa finală, prima dintr-un caz de crimă, Chris Ross, procuror districtual adjunct, a mizat pe un dramatism exagerat. Într-un discurs elocvent, a reamintit detaliile sângeroase din înregistrări, rănile de cuţit, sângele şi reacţiile instinctive, violul brutal şi înjunghierea unei fete atât de frumoase, apoi oribila incinerare a cadavrului.

Juraţii erau suficient de furioşi. După o scurtă deliberare, au revenit cu verdictul conform căruia acuzaţii erau vinovaţi şi condamnaţi la moarte.

ÎNSĂ ADEVĂRUL era că fata nu fusese înjunghiată şi nici cadavrul nu arsese, indiferent ce ar fi declarat Ward şi Fontenot în mărturisirile lor inventate şi indiferent ce i-ar fi spus juriului Bill Peterson şi Chris Ross.

Denice Haraway fusese ucisă cu un singur glonţ tras în cap. Rămăşiţele ei au fost găsite de un vânător, în luna ianuarie a anului care a urmat, în adâncul pădurii din preajma localităţii Gerty din districtul Hugues, la patruzeci şi trei de kilometri de Ada şi departe de orice loc în care se făcuseră cercetări.

Adevărata cauză a morţii ar fi trebuit să-i convingă pe toţi cei implicaţi că poveştile ridicole pe care Ward şi Fontenot fuseseră constrânşi să le mărturisească erau, într-adevăr, nişte vise. Dar asta nu s-a întâmplat.

Cauza reală a morţii ar fi trebuit să îndemne autorităţile să admită că se înşelaseră şi să reînceapă căutările adevăratului ucigaş. Ceea ce nu s-a întâmplat.

După proces, dar înainte de descoperirea cadavrului, Tommy Ward aştepta să fie transferat în celulele condamnaţilor la moarte din

McAlester, o închisoare situată la nouăzeci de kilometri est față de Ada. Încă năucit de evenimentele care îl aduseseră față în față cu moartea prin injecție letală, era înfricoșat, confuz și deprimat. Numai cu un an înainte fusese un băiat obișnuit, de douăzeci și ceva de ani, din Ada, aflat în căutarea unei slujbe bune, a unei petreceri pe cinste și a unei fete drăguțe.

„Adevărații ucigași sunt acolo, afară, râzând de noi", continua să se tot gândească. Râzând de polițai. Se întreba dacă ei, ucigașii, fuseseră destul de neobrăzați ca să asiste la proces. Și de ce nu? Erau în siguranță.

Într-o zi a avut vizitatori – doi polițiști din Ada. Acum erau prietenii lui, camarazii lui, foarte îngrijorați de ceea ce avea să i se întâmple, odată ajuns la McAlester. Erau duși pe gânduri, tăcuți și își măsurau cuvintele – nu tu amenințări, țipete sau înjurături, sau făgăduieli de moarte prin injecție letală. Vroiau într-adevăr să găsească trupul lui Denice Haraway; de aceea, îi propuneau un târg. Dacă Tommy le spunea unde era îngropată, ei aveau să facă presiuni asupra lui Peterson pentru a obține schimbarea pedepsei cu moartea în închisoare pe viață. Pretindeau că ar fi avut o astfel de putere, dar nu o aveau. Cazul era cu mult în afara controlului lor.

Tommy nu știa unde se afla cadavrul. Le-a repetat ceea ce tot spunea de aproape un an – nu avea nimic de-a face cu crima. Acum, când se confrunta cu moartea, Tommy tot nu le putea da polițailor ceea își doreau.

LA PUȚIN TIMP după arestarea lui Ward și Fontenot, povestea lor a atras atenția unui jurnalist respectat din New York, Robert Mayer, care, pe vremea aceea, locuia în sud-vest. Auzise despre cele întâmplate de la prietena lui; fratele femeii era căsătorit cu una dintre surorile lui Tommy Ward.

Mayer a fost intrigat de mărturisirea visului și de dezastrul pe care îl atrăgea după sine. De ce ar mărturisi cineva o crimă oribilă, se întreba el, dar ar împăna mărturisirea cu minciuni? S-a dus la Ada și a început să cerceteze toată istoria. În timpul îndelungatelor dezbateri premergătoare procesului și, apoi, chiar în timpul acestuia, Mayor a studiat cu sârguință orașul, locuitorii, crima, poliția, procurorii și, mai ales, pe Ward și Fontenot.

Ada îl urmărea îndeaproape. Se întâmpla rar ca printre locuitori să se afle un scriitor adevărat, făcând cercetări, pândind şi fiind pe punctul de a scrie Dumnezeu ştia ce. Cu timpul, Mayer a câştigat încrederea tuturor protagoniştilor. L-a intervievat pe Bill Peterson pe îndelete. A asistat la întâlnirile cu avocaţii apărării. A petrecut ore întregi cu poliţiştii. În timpul uneia dintre întâlniri, Dennis Smith i-a vorbit despre tensiunea sub care se aflau, având două crime nerezolvate într-un oraş atât de mic. A scos o fotografie a lui Debbie Carter şi i-a arătat-o lui Meyer.

– Ştim că Ron Williamson a ucis-o. Numai că n-o putem dovedi.

Când începuse să lucreze la proiect, Meyer crezuse că exista o cât de mică şansă ca băieţii să fie vinovaţi. Dar acţiunile lui Smith şi Rogers l-au scandalizat în curând, ca şi procedurile legale declanşate împotriva lui Ward şi Fontenot. Nu exista nici o dovadă, cu excepţia mărturisirilor, iar acestea, oricât de şocante ar fi fost, erau atât de pline de contradicţii, încât nu li se putea da crezare.

Cu toate acestea, Meyer s-a străduit să redea o imagine nepărtinitoare a crimei şi a procesului. Cartea sa, *Visele din Ada,* a fost publicată de editura Viking, în aprilie 1987, fiind aşteptată cu nerăbdare de către întreg oraşul.

Reacţia stârnită a fost promptă, dar previzibilă. O serie de persoane au discreditat cartea, din cauza prieteniei autorului cu familia Ward. Alţii erau convinşi că băieţii erau vinovaţi, pentru că mărturisiseră, şi nimic nu le putea schimba părerea.

Totodată, exista şi opinia, răspândită pe scară largă, că poliţia şi procurorii făcuseră varză cazul, trimiseseră la închisoare pe cine nu ar fi trebuit şi îi lăsaseră pe adevăraţii vinovaţi în libertate.

RĂNIT DE CRITICILE care i se aduceau – unui procuror într-un oraş mic i se întâmpla rar ca despre unul dintre cazurile sale să se scrie o carte, şi încă una atât de defăimătoare ca aceea –, Bill Peterson a trecut cu furie la acţiune în privinţa cazului Carter. Avea ceva de dovedit.

Investigaţia era tardivă – biata fată murise de mai bine de patru ani –, dar venise timpul să arunce pe cineva în închisoare.

Peterson şi poliţia credeau, de ani de zile, că ucigaşul era Ron Williamson. Poate că era implicat şi Dennis Fritz, sau poate că nu, dar

ei știau că Wilkiamson fusese în apartamentul lui Carter în noaptea aceea. Nu aveau dovezi, era vorba doar de instinct.

Ron fusese eliberat și se întorsese în oraș. În august 1985, când mama lui murise, el se afla în închisoare, așteptând o audiere de stabilire a competenței și având în față perspectiva a mai mult de doi ani de închisoare. Annette și Renne vânduseră, cu inima îndoită, micuța casă în care își petrecuseră copilăria. În octombrie 1986, la data eliberării sale condiționate, Ron nu avea unde locui. S-a mutat împreună cu Annette, cu soțul și cu fiul ei și, pentru câteva zile, s-a străduit din greu să se adapteze la stilul lor de viață. Dar vechile lui obiceiuri au ieșit la suprafață – mesele luate noaptea, târziu, și pregătite cu mult zgomot, televizorul deschis până în zori, cu sonorul la maximum, fumatul și băutura, dormitul pe canapea cât era ziua de lungă. După vreo lună, Annette, cu nervii la pământ și familia la marginea răbdării, a fost nevoită să-i ceară să plece.

Cei doi ani petrecuți în pușcărie nu-i îmbunătățiseră cu nimic sănătatea mintală. Fusese internat în mereu alte spitale, unde diverși doctori încercaseră să-l trateze cu diverse combinații de medicamente. Adesea, nu urmase nici un fel de tratament. Supraviețuia o vreme printre deținuții obișnuiți, după care cineva îi remarca comportamentul bizar și era trimis la o altă unitate medicală.

După eliberare, Departamentul de Corecție i-a stabilit o întâlnire cu un asistent social de la Serviciile de Sănătate Mintală din Ada. Pe data de 15 octombrie, a discutat cu Norma Walker, care a notat că el lua litiu, Navane și Artane. A găsit că era un tip plăcut, controlat și ceva cam ciudat, „privind uneori fix, fără să spună nimic, timp cam de un minut". Ron intenționa să meargă la un colegiu biblic sau chiar să devină pastor. Sau și-ar fi putut pune pe picioare propria companie de construcții. Planuri mari, un pic cam pretențioase, și-a spus Walker.

Ron și-a continuat tratamentul și a venit la întâlnirea stabilită peste două săptămâni, părând să se simtă foarte bine. A sărit peste următoarele două programări și, pe 9 decembrie, când a apărut, a cerut să o vadă pe doctorița Marie Show. Nu mai lua medicamente, cunoscuse o fată care nu avea încredere în ele. Marie Show a încercat să-l convingă să reia tratamentul, dar el a răspuns că Dumnezeu îi ceruse să renunțe la băutură și la orice fel de pastile.

A lipsit de la întâlnirile stabilite pe 18 decembrie și pe 14 ianuarie. Pe 16 februarie, Annette a sunat-o pe Norma Walker și i-a povestit că nu mai putea fi controlat. L-a descris drept „psihotic" și a spus că pomenise despre intenția de a se sinucide cu un pistol. El a apărut a doua zi, foarte nervos, dar oarecum rezonabil. A cerut să i se schimbe medicația. Trei zile mai târziu, Walker a primit un telefon de la capela McCall's. Ron era acolo și se dădea în spectacol – zbierând și cerând să i se ofere un post. Ea i-a sfătuit să-l trateze cu prudență și să cheme poliția, dacă era necesar. În după-amiaza aceea, Annette și soțul ei l-au adus la o întâlnire cu Walker. Erau înnebuniți și cereau cu disperare ajutor.

Walker a constatat că Ron nu mai urma nici un tratament, era tulburat, dezorientat, deziluzionat, rupt de realitate și complet incapabil să-și asigure hrana și adăpostul. Se îndoia că ar fi putut supraviețui pe cont propriu, chiar și luând medicamentele recomandate. Soluția era „internarea pe termen lung, din cauza diminuării capacităților mintale și a comportamentului incontrolabil".

Cei trei au plecat fără să aibă nici un plan și fără nici un medicament. Ron a umblat la întâmplare prin Ada și, în cele din urmă, a dispărut. Într-o noapte, Gary Simmons era acasă, în Chickasha, stând de vorbă cu doi prieteni, când a auzit soneria. A deschis ușa și cumnatul lui a dat buzna înăuntru, prăbușindu-se pe podeaua camerei de zi.

– Am nevoie de ajutor, repeta Ron, iarăși și iarăși. Sunt nebun și am nevoie de ajutor.

Nebărbierit, murdar, cu părul stufos și încâlcit, era dezorientat și nu știa unde se află.

– Nu mă mai descurc, a spus.

Oaspeții lui Gary nu îl cunoșteau pe Ron și au fost șocați de apariția și de disperarea lui. Unul a plecat, celălalt a mai rămas. Ron a amuțit, apoi a căzut în letargie. Gary i-a promis că o să-l ajute într-un fel sau altul și, în cele din urmă, l-au urcat într-o mașină. S-au oprit mai întâi la cel mai apropiat spital, unde li s-a spus să se adreseze centrului local de sănătate mintală. De acolo au fost trimiși la Spitalul Central State din Norman. Pe drum, Ron a devenit aproape catatonic. A reușit să spună că era mort de foame. Gary știa un local Ribs renumit pentru porțiile mari, dar când s-au oprit în parcare, Ron a întrebat:

– Unde suntem?

– Luăm ceva de mâncare, a răspuns Gary.

Ron a jurat că nu-i era foame, așa că au plecat spre Norman.

– De ce ne-am oprit acolo? a întrebat Ron.

– Pentru că ai spus că ți-era foame.

– N-am spus.

Pe Ron îl enerva modul în care acționa Gary.

După alți câțiva kilometri, Ron a spus din nou că nu mai putea de foame. Gary a văzut un McDonald's și a oprit.

– Ce facem aici? a întrebat Ron.

– Luăm ceva de mâncare, a răspuns Gary.

– De ce?

– Pentru că ai spus că ți-e foame.

– Nu mi-e foame. Te rog, n-am putea să ne grăbim la spital?

Au părăsit parcarea localului și au ajuns în sfârșit în Norman, moment în care Ron a anunțat din nou că îi era foame. Gary a căutat, cu răbdare, un alt McDonald's, iar Ron a întrebat, așa cum era de așteptat, de ce nu-și vedeau de drum.

Ultima oprire dinainte de a ajunge la spital a fost la o stație de benzină Vickers de pe Main Street. După ce au alimentat mașina, Gary s-a întors cu două batoane mari de ciocolată, pe care Ron le-a înhățat și le-a devorat în câteva secunde. Gary și prietenul lui au fost uluiți de repeziciunea cu care le mânca.

La Central State, Ron se foia în toate părțile, stupefiat fiindcă se afla acolo. Primul doctor s-a simțit frustrat când el nu a fost în stare să coopereze și, după ce a părăsit încăperea, Gary și-a plesnit cumnatul.

Ron a reacționat rămânând în picioare, cu fața spre un perete alb și îndoindu-și brațele în poziția specifică unui nătărău, postură în care a înțepenit vreme de câteva minute lungi. Gary a încercat să-i vorbească, dar el era absent. Au trecut zece minute în care Ron nu s-a mișcat. Se holba în tavan, fără să scoată nici un sunet și fără să i se clintească vreun mușchi. Au trecut douăzeci de minute, iar Gary era gata să o ia la fugă. După treizeci de minute nesfârșite, Ron a clănțănit din dinți, dar tot nu i-a vorbit.

Din fericire, personalul medical a sosit și Ron a fost dus în rezerva sa.

– De data asta, am vrut să vin aici fiindcă aveam nevoie de un loc în care să stau, i-a spus unui doctor.

I s-a dat litiu, pentru depresie, şi Navane, un medicament antipsihotic folosit în tratamentul schizofreniei. Imediat ce starea i s-a stabilizat, a cerut să fie externat, în ciuda sfaturilor doctorilor care îl tratau, şi, peste câteva zile, era înapoi, în Ada.

Următoarea călătorie făcută de Gary împreună cu cumnatul său a fost la Dallas, unde o misiune creştină organiza un program pentru foşti deţinuţi şi pentru dependenţii de droguri. Pastorul parohiei lui Gary îl întâlnise pe Ron şi dorise să-l ajute. Îi spusese lui Gary părerea lui, cu voce scăzută:

– La Ron sunt aprinse luminile, dar nu-i nimeni acasă.

Gary l-a înscris pe Ron în programul din Dallas. După ce l-a văzut instalat, şi-a luat rămas-bun. În timp ce o făcea, i-a strecurat cincizeci de dolari, încălcând astfel regulamentul, pe care nici unul din ei nu îl cunoştea. Gary s-a întors în Oklahoma, ceea ce a făcut şi Ron. La câteva ore după înscriere, a folosit banii ca să-şi ia un bilet de autobuz către Ada, unde a ajuns la scurt timp după Gary.

Următoarea internare a lui Ron la Grand Central nu s-a făcut de bunăvoie. Pe 21 martie, la nouă zile după ce fusese externat, Ron a încercat să se sinucidă, înghiţind douăzeci de tablete de Navane. Motivul pe care i l-a destăinuit unei infirmiere a fost faptul că se simţea deprimat fiindcă nu-şi putea găsi o slujbă. Starea i-a fost stabilizată şi i s-au prescris medicamentele necesare, pe care nu le-a mai luat după trei zile. Doctorii au ajuns la concluzia că era un pericol pentru sine însuşi şi pentru ceilalţi şi au recomandat o internare de douăzeci şi opt la zile la Central State. A fost externat pe 24 martie.

DUPĂ ÎNTOARCEREA în Ada, Ron şi-a găsit o cameră în partea din spate a unei case mici de pe Twelfth Steet, în partea de vest a oraşului. Nu avea bucătărie şi canalizare. Când voia să se spele, făcea duş folosindu-se de un furtun din dosul casei. Annette îi aducea mâncare şi încerca să-i poarte de grijă. În timpul unei vizite, a observat că încheieturile mâinilor lui sângerau. Şi le tăiase cu o lamă, i-a povestit el, ca să sufere tot atât de mult cât sufereau toţi ceilalţi din cauza lui. Dorea să moară şi să fie alături de părinţii săi, de cei doi oameni cărora le făcuse atâtea necazuri. Annette l-a implorat să meargă la un doctor,

dar el a refuzat. A refuzat şi să mai ceară ajutor din partea biroului de sănătate mentală, la care apelase de atât de multe ori.

Nu mai lua absolut nici un medicament.

Bătrânul proprietar al casei se purta bine cu Ron. Chiria era mică, adesea inexistentă. În garaj se afla o maşină veche de tuns iarba, căreia îi lipsea o roată. Ron o împingea în susul şi în josul străzilor oraşului, tunzând peluzele contra cinci dolari, şi îi dădea banii proprietarului.

Pe data de 4 aprilie, proprietarul unei case situate în partea de vest a Tenth Steet a sunat la poliţie. L-a informat pe poliţistul din zonă că trebuia să părăsească oraşul pentru a-şi şti familia în siguranţă, din cauză că Ron Williamson cutreiera toată noaptea prin cartier. Bineînţeles că îl cunoştea pe Ron şi că îl urmărea cu atenţie. A povestit că acesta se dusese de patru ori la magazinul Circle K şi de trei ori la celălalt magazin de cartier, Love's, şi asta într-o singură noapte.

Poliţistul a fost înţelegător – toată lumea îl ştia pe Ron şi îi cunoştea apucăturile ciudate –, dar nu exista nici o lege care să interzică mersul pe străzi după miezul nopţii. A promis că avea să patruleze prin zonă.

Pe data de 10 aprilie, la ora trei dimineaţa, poliţia a primit un telefon din partea unui vânzător de la Circle K. Ron Williamson fusese acolo de mai multe ori, purtându-se cu adevărat ciudat. În timp ce poliţistul Jeff Smith îşi scria raportul, suspectul a apărut din nou. Smith i-a cerut lui „Ronnie" să plece, ceea ce acesta a şi făcut.

O oră mai târziu, Ron a ajuns la uşa închisorii, a apăsat pe sonerie şi a anunţat că voia să mărturisească mai multe crime pe care le săvârşise în trecut. I s-a dat un formular pentru declaraţii benevole şi a început să scrie. A recunoscut că furase o poşetă la Coachlight, cu patru ani în urmă, că şterpelise un pistol de acasă, că atinsese două fete în zonele lor intime şi că lovise şi aproape violase o fată în Asher. Dar şi-a abandonat mărturisirea şi a părăsit închisoarea. Poliţistul Rick Carson l-a urmărit şi l-a ajuns după ce se îndepărtase la o distanţă de câteva cvartale. Ron a încercat să-i explice ce făcea acolo la ora aceea, dar era foarte confuz. În cele din urmă, a spus că era în căutarea unor peluze care trebuiau tunse. Carson i-a sugerat să se întoarcă acasă, spunându-i că, probabil, era mai uşor să găsească peluzele de tuns la lumina zilei.

Pe data de 13 aprilie, Ron s-a dus clinica de sănătate mentală şi a băgat în sperieţi personalul. Unul dintre angajaţi a povestit că „aiura".

A cerut să o vadă pe doctorița Snow și a pornit-o de-a lungul coridorului, îndreptându-se către cabinetul ei. Când i s-a spus că ea nu era acolo, a plecat fără alte incidente.

Trei zile mai târziu, a apărut cartea *Visele din Ada.*

ORICÂT DE MULT ar fi vrut să rezolve cazul Carter dând vina pe Ron Williamson, polițiștii nu aveau, pur și simplu, nici o dovadă. Către sfârșitul primăverii anului 1987, nu obținuseră cu mult mai multe probe decât dețineau în vara anului 1983. La doi ani după crimă, OSBI terminase, în sfârșit, analizele firelor de păr. Unele dintre eșantioanele obținute de la Ron și Dennis erau „compatibile din punct de vedere al analizei microscopice" cu câteva dintre cele găsite la locul crimei, dar această comparație nu prezenta absolut nici un fel de garanții.

Acuzarea trebuia să treacă peste un obstacol important – amprenta însângerată a palmei de pe mica bucată de tapet decupată de pe peretele dormitorului lui Debbie. În 1983, fusese examinată cu minuțiozitate de Jerry Peters, de la OSBI, care ajunsese la concluzia că nu era a lui Dennis Fritz sau a lui Ron Williamson. Nu se potrivea nici cu a lui Debbie Carter. Era o amprentă lăsată de ucigaș.

Dar dacă Jerry Peters greșise, sau lucrase în grabă, sau trecuse ceva cu vederea? Dacă amprenta îi aparținea totuși lui Debbie Carter, atunci Fritz și Williamson nu puteau fi excluși de pe lista suspecților.

Peterson a îmbrățișat ideea exhumării cadavrului și a reexaminării amprentelor palmelor. Cu puțin noroc, era posibil ca acestea să nu se fi descompus decât într-o foarte mică măsură și ca un nou set de amprente, examinate, eventual, dintr-un alt unghi, să dea la iveală informații care i-ar fi putut oferi procurorului un ajutor semnificativ pentru a-i aduce pe criminali, în sfârșit, în fața justiției.

Peggy Stillwell a primit un telefon de la Dennis Smith. Detectivul i-a cerut să vină la secția de poliție, dar a refuzat să-i spună pentru ce. Ea s-a gândit, ca întotdeauna, că, probabil, obținuseră un nou indiciu pentru rezolvarea cazului. Când a ajuns, Bill Peterson era așezat la birou, cu o coală de hârtie în față. I-a explicat că intenționau să exhumeze corpul lui Debbie, motiv pentru care aveau nevoie de aprobarea ei. Charlie Carter trecuse deja pe acolo și semnase.

Peggy era îngrozită. Ideea de a tulbura pacea veşnică a fiicei sale era şocantă. A spus nu, dar Peterson se aştepta la asta. A insistat, întrebând-o dacă dorea ca crima să fie rezolvată. Sigur că da, dar nu exista şi o altă cale? Nu. Dacă voia ca ucigaşul lui Debbie să fie găsit şi adus în faţa justiţiei, trebuia să fie de acord cu exhumarea. După câteva minute, Peggy şi-a mâzgălit semnătura, a ieşit în grabă din secţia de poliţie, s-a urcat în maşină şi s-a dus la sora ei, Glenna Lucas.

I-a povestit despre întrevederea cu Bill Peterson şi despre planul de a dezgropa cadavrul. De fapt, în momentul acela era emoţionată şi nerăbdătoare să-şi revadă fiica.

– O s-o ating şi-o s-o strâng la piept din nou, spunea ea, întruna.

Glenna nu-i împărtăşea entuziasmul şi nu era sigură că o asemenea revedere era benefică. Şi avea dubii în privinţa celor care conduceau ancheta. În cei patru ani şi jumătate care trecuseră de la săvârşirea crimei, fusese nevoită să discute de mai multe ori despre caz cu Bill Peterson.

Peggy era labilă. Nu acceptase niciodată moartea lui Debbie. Glenna îi rugase întotdeauna pe Peterson şi pe poliţişti să-i dea veşti despre investigaţie prin intermediul ei sau al unui alt membru al familiei. Sora sa nu se putea controla în cazul răsturnărilor bruşte de situaţie şi trebuia protejată de familie.

Glenna l-a sunat imediat pe Bill Peterson şi i-a cerut să-i spună despre ce era vorba. El i-a explicat că exhumarea era necesară dacă familia voia ca Ron Williamson şi Dennis Fritz să fie aduşi în faţa tribunalului şi judecaţi pentru crimă. Amprenta însângerată le stătea în drum şi, dacă îi aparţinea, de fapt, lui Debbie, atunci poliţia putea lua măsuri urgente împotriva lui Fritz şi Williamson.

Glenna era nedumerită. De unde ştia Peterson rezultatul reanalizării amprentei, dacă trupul nici nu fusese încă dezgropat? Şi cum putea fi sigur că exhumarea avea să-i încrimineze pe Fritz şi Williamson?

Peggy era obsedată de gândul că urma să-şi revadă fiica.

– Am uitat cum îi suna vocea, a spus, la un moment dat, în timpul discuţiei cu Glenna.

Peterson i-a promis acesteia din urmă că exhumarea avea să se facă repede, încheindu-se înainte să prindă cineva de veste.

Peggy era la postul său de lucru de la Brokway Glass când o colegă s-a apropiat de ea, întrebând-o ce se întâmpla în cimitirul Rosedale, lângă

mormântul lui Debbie. A plecat de la fabrică și a traversat în goană orașul, dar nu a mai găsit decât un mormânt gol. Fiica ei nu mai era acolo.

PRIMUL SET DE amprente ale palmei fusese luat de agentul OSBI Jerry Peters la data de 9 decembrie 1982, în timpul autopsiei. La vremea aceea, mâinile erau perfecte și Peters nu se îndoise că obținuse un set complet și detaliat de amprente. Trei luni mai târziu, când își întocmise raportul, afirmase, fără nici un dubiu, că urma însângerată de pe tapet nu fusese lăsată nici de Fritz, nici de Williamson, nici de victimă.

Totuși, acum, după patru ani și jumătate, când cazul era încă nerezolvat, iar autoritățile căutau un indiciu, a început dintr-odată să se îndoiască de rezultatul analizei sale anterioare. La trei zile după exhumare, a elaborat un report revizuit, în care conchidea că amprenta însângerată era a palmei lui Debbie Carter. Pentru prima și singura dată din cariera sa de douăzeci și patru de ani, Jerry Peters se răzgândise.

Raportul era tocmai ceea ce își dorea Bill Peterson. Înarmat cu dovada că urma însângerată nu fusese lăsată de un ucigaș necunoscut, ci de Debbie, în timp ce se lupta ca să-și salveze viața, era liber să-i urmărească pe suspecții săi inițiali. Și era important să-i anunțe pe locuitorii orașului – potențialii jurați.

În timp ce autoritățile pretindeau că exhumarea și detaliile referitoare la aceasta erau confidențiale, Peterson stătea de vorbă cu reporterii de la *Ada Evening News*. Spusele sale au fost citate:

– Ceea ce am descoperit ne-a confirmat suspiciunile. Verificăm niște probe.

Mai exact, ce anume se descoperise? Peterson nu a dat amănunte, dar o „sursă" a fost dornică să o facă. Sursa a afirmat:

– Cadavrul a fost exhumat pentru a se lua amprentele palmelor fetei, care au fost comparate cu o alta, însângerată, descoperită pe peretele apartamentului. Eliminarea posibilității ca acesta din urmă să nu-i aparțină victimei, ci unei alte persoane era de o importanță crucială pentru desfășurarea anchetei, a adăugat, apoi, aceeași sursă.

– Sunt mai liniștit în privința acestui caz, a declarat Peterson.

După care a obținut mandate de arestare pentru Ron Williamson și Dennis Fritz.

*

ÎN DIMINEAȚA zilei de vineri, 8 mai, Rick Carson l-a văzut pe Ron împingându-și mașina de tuns iarba de-a lungul străzilor din partea de vest a orașului. Cei doi au stat puțin de vorbă. Pletos, fără cămașă, cu blugi jerpeliți și tenișI, Ron arăta la fel de neîngrijit ca de obicei. Voia să obțină o slujbă în cadrul administrației orașului și Rick i-a promis să avea să treacă pe la el ca să-i ia cererea. Ron i-a spus că avea să-l aștepte în noaptea aceea acasă.

Carson și-a informat șeful că suspectul lor urma să se afle în preajma locuinței sale de pe Twelfth Street la orele târzii ale serii. A fost stabilit modul de desfășurare a arestării, iar Rick a cerut să ia parte. Voia să fie sigur că nimeni nu era rănit, în caz că Ron ar fi devenit violent. În loc de asta, au fost trimiși alți patru polițiști, printre care și detectivul Mike Baskin.

Ron a fost arestat fără nici un incident. Purta aceiași blugi și aceiași tenișI și era tot fără cămașă. La închisoare, Mike Baskin i-a citit drepturile și l-a întrebat dacă era de acord să stea de vorbă. Da, de ce nu. Detectivul James Fox li s-a alăturat în vederea interogatoriului.

Ron a spus, în repetate rânduri, că nu o cunoscuse niciodată pe Debbie Carter, că nu fusese niciodată în apartamentul ei și că, din câte știa el, nici măcar nu o văzuse vreodată. Nu a ezitat nici o clipă, în ciuda zbieretelor și a afirmațiilor intimidante ale polițailor, care susțineau fără întrerupere că știau că era vinovat.

Ron a fost dus în închisoarea districtului. Trecuse mai bine de o lună de când nu mai luase nici un medicament.

DENNIS FRITZ locuia, împreună cu mama și cu mătușa lui, în orașul Kansas, unde se ocupa de zugrăvit. Părăsise Ada cu câteva luni în urmă. Prietenia lui cu Ron Williamson nu mai era decât o amintire îndepărtată. În ultimii ani, nu mai vorbise cu nici un detectiv și aproape că uitase de cazul Carter.

Pe data de 8 mai, seara, târziu, se uita la televizor de unul singur. Lucrase toată ziua și mai era încă îmbrăcat cu salopeta sa albă, de zugrav. Noaptea era călduroasă, așa că ținea ferestrele deschise. A sunat telefonul și o voce necunoscută, de femeie, l-a întrebat:

– Dennis Fritz e acolo?

– Eu sunt Dennis Fritz, a răspuns el, după care ea a închis.

Poate că greșise numărul, sau poate că fosta lui soție punea ceva la cale. S-a așezat din nou în fața televizorului. Mama și mătușa lui dormeau deja în camerele din spate. Era aproape unsprezece și jumătate.

Cincisprezece minute mai târziu, a auzit o serie de portiere trântindu-se în apropiere. S-a ridicat, desculț, și se îndrepta spre ușa din față când a văzut o mică armată de soldați gata de luptă, îmbrăcați în negru și înarmați până în dinți, care traversa peluza. „Ce naiba?" și-a spus. Pentru o fracțiune de secundă, s-a întrebat dacă să cheme poliția.

Soneria a sunat și, când a deschis ușa, doi polițiști în haine civile l-au înhățat, l-au tras afară și l-au întrebat:

– Ești Dennis Fritz?

– Da, sunt.

– Atunci ești arestat pentru crimă de gradul unu, a mârâit unul din ei, în timp ce celălalt îi punea cătușele.

– Despre ce crimă vorbiți? a întrebat Dennis, după care un gând i-a trecut fulgerător prin minte: „Câți de-alde Dennis Fritz sunt în Kansas City? Bineînțeles că nu ajunseseră la cel care trebuia."

Mătușa a apărut în ușă, a văzut echipa SWAT înaintând către Dennis, cu pistoale mitralieră gata de tragere și ațintite înspre el, și a devenit isterică. Mama lui a ieșit în fugă din dormitor în timp ce poliția intra în casă pentru a o „apăra", cu toate că, dacă ar fi fost întrebați, nu ar fi putut spune de cine și ce voiau să apere. Dennis nu avea nici o armă de foc. În clădire nu se aflau alți infractori dovediți sau suspectați, dar băieții de la SWAT aveau procedurile lor.

Tocmai când era convins că urma să fie împușcat în fața ușii, Dennis și-a ridicat privirea și a văzut o pălărie Stetson albă, care se apropia. Două coșmaruri ale trecutului veneau pe aleea din față. Dennis Smith și Gary Rogers s-au alăturat fericiți tărăboiului, cu rânjete până la urechi pe fețele lor de „mâncători de rahat".

„Oh, crima aia", și-a spus Dennis. În cele mai plăcute ore ale vieții lor, cei doi cowboy din micul orășel preluaseră conducerea Echipei de Arestare a Evadaților din Kansas City, organizând acel raid dramatic, dar lipsit de sens.

– Pot să-mi iau pantofii? a întrebat Dennis, iar polițaii s-au declarat de acord, fără prea multă tragere de inimă.

A fost așezat pe bancheta din spate a unei mașini de poliție, unde i s-a alăturat un Dennis Smith extaziat. Unul dintre detectivii din Kansas s-a așezat la volan. „Ce tâmpenie", și-a spus Fritz, în timp ce demarau, uitându-se la băieții înarmați până în dinți din echipa SWAT. Orice polițist angajat cu jumătate de normă ar fi putut face arestarea, în magazinul alimentar din cartier. Oricât de năucit ar fi fost, nu a putut să nu râdă pe înfundate de figurile deprimate ale polițiștilor din Kansas City.

Ultima imagine pe care a zărit-o în momentul plecării a fost cea a mamei sale, stând în pragul ușii din față, cu amândouă mâinile la gură.

A fost dus într-o mică sală de interogatoriu de la o secție de poliție din Kansas City. Smith și Rogers i-au citit în grabă drepturile, apoi l-au anunțat că aveau intenția să obțină o mărturisire. Dennis se gândea întruna la Ward și la Fontenot și era hotărât să nu cedeze. Smith a adoptat postura tipului de treabă, a prietenului care voia neapărat să-l ajute. Rogers insista în mod abuziv – înjurându-l, amenințându-l și împungându-l întruna cu degetul în piept.

De la ultima lor întâlnire trecuseră patru ani. În iunie 1983, după ce „picase în mod dezastruos" la al doilea test cu detectorul de minciuni, Smith, Rogers și Featherstone îl ținuseră în subsolul secției de poliție din Ada vreme de trei ore și îl bătuseră la cap. Nu obținuseră nimic atunci, așa cum nu obțineau nici acum.

Rogers era furios. Polițiștii știau de ani de zile că Fritz și Williamson o violaseră și o omorâseră pe Debbie Carter, iar acum cazul fusese rezolvat. Nu le mai trebuia decât o mărturisire.

– Nu am ce să mărturisesc, le spunea Fritz, iarăși și iarăși. Ce dovezi aveți? Arătați-mi dovezile.

Una dintre replicile favorite ale lui Rogers era:

– Îmi insulți inteligența.

Și, de fiecare dată, Fritz era tentat să spună: „Care inteligență?" Dar nu voia să fie pălmuit.

– Bine, mărturisesc, a zis el după două ore de abuzuri verbale.

Polițiștii s-au simțit ușurați; de vreme ce nu aveau nici o dovadă, erau pe punctul de rezolva cazul obținând o mărturisire. Smith s-a grăbit să plece în căutarea unui magnetofon. Rogers și-a pregătit la repezeală blocnotesul și pixurile. „Să-i dăm drumul."

Când totul a fost pus la punct, Fritz s-a uitat la magnetofon și a spus:

– Iată care e adevărul. Nu am omorât-o pe Debbie Carter şi nu ştiu nimic despre uciderea ei.

Smith şi Rogers şi-au ieşit din fire – mai multe ameninţări, mai multe invective. Fritz era confuz şi înspăimântat, dar s-a menţinut pe poziţie. Şi-a susţinut în continuare nevinovăţia şi, în cele din urmă, cei doi au pus capăt interogatoriului. A refuzat să fie extrădat în Oklahoma şi a rămas în închisoare, aşteptând ca lucrurile să-şi urmeze cursul.

CĂTRE SFÂRŞITUL acelei zile de sâmbătă, Ron a fost scos din închisoare şi dus la sediul poliţiei, pentru un alt interogatoriu. Era aşteptat de Smith şi de Rogers, care se întorseseră după arestarea palpitantă a lui Fritz. Ţelul lor era să-l facă să vorbească.

Interogatoriul fusese pregătit încă din ziua premergătoare arestării. Volumul *Visele din Ada*, în cuprinsul căruia metodele lor erau criticate, abia văzuse lumina tiparului. Au hotărât ca Smith, care locuia în Ada, să fie înlocuit de Rusty Featherstone, al cărui domiciliu se afla în Oklahoma City. Şi au mai hotărât şi să nu mai apeleze la înregistrarea video.

Dennis Smith se afla în clădire, dar nu s-a apropiat de camera de interogatoriu. Deşi condusese ancheta vreme de patru ani, fiind convins, în cea mai mare parte a acestui timp, că Williamson era vinovatul, evita totuşi să participe la interogatoriul crucial.

Departamentul Poliţiei din Ada era bine dotat cu aparatură audio şi video, aceasta fiind utilizată în mod frecvent. Interogatoriile, şi mai ales mărturisirile, erau înregistrate aproape întotdeauna. Poliţia era cât se poate de conştientă de impactul puternic al unei înregistrări video asupra juriului. Întrebaţi-i pe Ward şi Fontenot. Al doilea test cu detectorul de minciuni, la care fusese supus Ron cu patru ani în urmă, fusese înregistrat de Featherstone la sediul poliţiei din Ada.

Când nu se apela la camera video, mărturisirile erau adesea stocate pe bandă audio. Poliţia avea magnetofoane din belşug.

Atunci când nu se folosea nici înregistrarea audio, nici cea video, suspectului i se cerea, de obicei, să-şi treacă pe hârtie, dacă ştia să scrie şi să citească, propria versiune a celor întâmplate. Dacă se întâmpla să fie analfabet, atunci declaraţia sa era scrisă de un detectiv, care i-o citea apoi, cerându-i să o semneze.

Nici una dintre aceste metode nu a fost folosită pe data de 9 mai. Williamson, care era un om instruit și avea un vocabular mult mai bogat decât oricare dintre cei doi anchetatori ai săi, se uita la Featherstone în timp ce acesta lua notițe. A spus că înțelesese care îi erau drepturile și a fost de acord să vorbească.

Versiunea poliției suna după cum urmează:

WILLIAMSON a spus: „OK, 8 decembrie 1982, pe atunci îmi pierdeam adesea vremea la Coachlight și eram acolo într-o noapte uitându-mă la o fată, o fată frumoasă, pe care m-am gândit că ar fi trebuit s-o urmăresc până acasă".

WILLIAMSON s-a oprit, apoi a lăsat impresia că ar fi vrut să spună ceva care începea cu litera F, dar s-a oprit din nou. După aceea a continuat: „Mă gândeam ce-ar fi fost să se întâmple ceva rău în noaptea aia și am urmărit-o până acasă".

Pe urmă, WILLIAMSON s-a întrerupt și a început să spună cum furase un casetofon stereo.

WILLIAMSON a spus, apoi: „Eram cu DENNIS, și am intrat în Holiday Inn, unde i-am zis unei fete că aveam un bar în mașina noastră, am dus-o acolo și ea a sărit".

WILLIAMSON rostea fraze izolate și agentul ROGERS i-a cerut să se concentreze și să revină la discuția despre cazul DEBBIE CARTER.

WILLIAMSON a spus: „OK, am avut un vis în care o omoram pe Debbie, eram deasupra ei, avea o funie de gât, o înjunghiam, cu lovituri dese, și îi strângeam frânghia tare în jurul gâtului".

WILLIAMSON a spus: „Sunt îngrijorat de efectul pe care o să-l aibă asta asupra familiei mele", iar pe urmă a adăugat: „Mama e moartă acum".

Agentul ROGERS l-a întrebat pe WILLIAMSON dacă el și DENNIS erau acolo în noaptea aceea, iar WILLIAMSON a spus „da". Agentul FEATHERSTONE l-a întrebat pe WILLIAMSON: „V-ați dus la ea cu intenția de a o ucide?" WILLIAMSON a răspuns: „Probabil".

Agentul FEATHERSTONE a întrebat: „De ce?"

WILLIAMSON a răspuns: „Mă înnebunea".

Agentul FEATHERSTONE a întrebat: „Cum adică? Ce înțelegi prin asta? Era o ticălpasă?"

WILLIAMSON a răspuns: „Nu".

WILLIAMSON a amuțit pentru puțin timp, după care a spus: „O, Doamne, nu vă puteți aștepta să fac o mărturisire. Am familie.

Am un nepot pe care trebuie să-l protejez. Și sora mea, asta ar distruge-o. Mamei nu-i mai pot face rău acum, de vreme ce e moartă. Asta-i în mintea mea de când s-a întâmplat".

În jurul orei 19.38, WILLIAMSON a spus: „Dacă aveți de gând să mă judecați pentru asta, atunci îl vreau pe TANNER din Tulsa. Ba nu, îl vreau pe DAVID MORRIS".

Menționarea numelui unui avocat i-a speriat pe detectivi și au întrerupt mărturisirea. L-au sunat pe David Morris, care le-a cerut să pună imediat capăt interogatoriului lui Ron.

Declarația nu fost semnată de Ron. Nu i-a fost arătată niciodată.

CAZUL SE CONTURA promițător pentru polițiștii și procurorii înarmați cu mărturisirea unui alt vis. Învățaseră din cazul lui Ward și Fontenot că lipsa dovezilor concrete nu stătea în calea unei puneri rapide sub acuzare. Faptul că Debbie nu fusese înjunghiată nu avea prea mare importanță. Jurații urmau să-l declare vinovat dacă erau suficient de șocați.

Dacă mărturisirea unui vis putea să-l înfunde pe Williamson în pușcărie, atunci a altuia putea să-l ucidă. Câteva zile mai târziu, un temnicer pe nume John Christian a trecut pe la celula lui Ron. Cei doi crescuseră în același cartier. În familia lui Christian erau o mulțime de băieți, dintre care unul de aceeași vârstă cu Ron, iar acesta din urmă era adesea așezat alături de ei la masa de prânz sau la cină. Jucaseră baseball împreună, pe străzi sau în ligă, și merseseră la liceul Byng.

Neurmând nici un tratament și neluând nici un medicament, Ron era departe de a fi un deținut model. Închisoarea districtului Pontotoc e un buncăr de beton, fără ferestre, construit, dintr-un anume motiv, în partea de vest a peluzei din fața tribunalului. Plafoanele sunt joase, locul e înghesuit și atmosfera claustrofobică și, atunci când cineva țipă, îl aude toată lumea. Ron țipa des. Când nu zbiera, cânta, plângea, se lamenta, făcea reclamații, sau fie că protesta, spunând că era nevinovat, fie că devenea gălăgios, vorbind despre Debbie Carter. Se afla într-una dintre cele două celule pentru o singură persoană ale închisorii, cât mai departe posibil de celelalte celule înghesuite, dar clădirea era atât de mică încât Ron, încât indiferent unde ar fi fost plasat, putea deranja pe toată lumea.

Numai John Christian îl putea liniști și ceilalți deținuți ajunseseră să aprecieze schimbarea gărzii. Imediat ce sosea, Christian se ducea direct la celula lui Ron și îl potolea. Vorbeau despre zilele de demult, despre modul în care crescuseră și se jucaseră cu mingea, despre prietenii pe care și-i făcuseră atunci. Vorbeau și despre cazul Carter și despre acuzația nedreaptă adusă lui Ron. Acesta stătea liniștit vreme de opt ore. Celula lui era ca o gaură de șobolan, dar el reușea să doarmă și să citească. Înainte de a pleca, Christian trecea să vadă ce făcea Ron, care de obicei umbla în sus și-n jos, fuma sau se lăsa cuprins de nebunie, ca să înceapă tărăboiul imediat ce sosea celălalt paznic.

Pe data de 22 mai, la ultimele ore ale serii, Ron era treaz și știa că John Christian se afla la biroul din partea din față a închisorii. Ron l-a chemat și a vrut să discute despre crimă. Avea un exemplar din *Visele din Ada* și spunea că și-ar fi putut mărturisi unul dintre vise. Conform spuselor lui Christian, Ron ar fi zis:

– Închipuie-ți, am visat că s-au întâmplat toate astea. Se făcea că locuiam în Tulsa și că beam și luam sedative toată ziua, și m-am dus cu mașina la Buzzy's Club (Coachlight), și se făcea că acolo am mai băut în plus și m-am cam îmbătat. Închipuie-ți că am sfârșit prin a ajunge la ușa lui Debbie și am bătut, iar ea a spus: „Așteaptă puțin, vorbesc la telefon". Se făcea că am spart ușa și am violat-o și am ucis-o.

Pe urmă, Williamson a adăugat:

– Nu crezi că, dacă aș fi fost eu ucigașul, aș fi făcut rost de ceva bani de la prieteni și aș fi plecat din oraș?

Christian nu s-a gândit prea mult la această discuție, dar i-a redat-o unui coleg. A fost povestită și răspovestită și, în cele din urmă, a ajuns la urechile lui Gary Rogers. Detectivul a considerat-o o ocazie de a obține dovezi suplimentare împotriva criminalului pe care și-l alese-seră. Peste două luni, i-a cerut lui Christian să repete ceea ce îi spusese Ron. Apoi a întocmit un raport, a pus ghilimele acolo unde a crezut că se potriveau, iar poliția și procurorul au avut a doua mărturisire a unui vis. Nu a fost inclus nici măcar un singur cuvânt care să reflecte faptul că Ron negase, în repetate rânduri, participarea sa la crimă.

Ca de obicei, faptele nu erau importante. La data crimei, Ron nu locuia în Tulsa. Și nu avea nici mașină, nici permis de conducere.

CAPITOLUL 7

Pentru Annette Hudson și Renee Simmons, vestea că fratele lor fusese arestat și acuzat de crimă a fost copleșitoare. Încă de la eliberarea lui din închisoare, în octombrie trecut, fuseseră îngrijorate de deteriorarea sănătății lui mentale și fizice, dar nu știau că plana deasupra lui acuzația de crimă. Zvonuri circulaseră ani în șir, dar trecuse atâta timp, familia presupusese că poliția era ocupată cu alți suspecți și alte cazuri. Când Juanita murise cu doi ani în urmă, ea fusese convinsă că îi oferise lui Dennis Smith dovezi clare că Ron nu fusese implicat. Annette și Renee credeau același lucru.

Ambele trăiau pe sponci – își îngrijeau familiile, lucrau din când în când, economiseau bani atunci când era posibil. Nu aveau bani să angajeze un avocat penalist. Annette a vorbit cu David Morris, dar acesta nu a fost interesat de caz. John Tanner era tocmai în Tulsa, prea departe și prea scump.

Deși Ron le târâse prin tribunale de multe ori, ele tot nu erau pregătite pentru neașteptatea sa arestare și acuzația de crimă. Prietenii s-au tras un pas înapoi. Au început zvonurile. O cunoștință i-a spus lui Annette:

– Nu-i vina ta. Nu poți să îndrepți ce a făcut fratele tău.

– Fratele meu nu-i vinovat, i-a răspuns Annette.

Ea și Renee repetau mereu acest lucru, dar puțini doreau să le asculte. Uitaseră de prezumpția de nevinovăție. Polițiștii puseseră mâna pe omul lor; de ce l-ar fi arestat pe Ron dacă el nu era vinovat?

Fiul lui Annette, Michael, pe atunci având cincisprezece ani şi fiind elev în anul al doilea, a asistat la o discuţie în clasă pe marginea evenimentelor locale, principalul fiind arestarea pentru crimă a lui Ron Williamson şi a lui Dennis Fritz. Cum numele lui de familie era Hudson, nici unul dintre colegi nu ştia că unchiul lui Michael era cel acuzat de crimă. Iar cei din clasă erau clar împotriva celor doi. Annette s-a dus a doua zi la şcoală şi a rezolvat lucrurile. Profesorul şi-a cerut sincer scuze şi a promis să redirecţioneze discuţiile din clasă.

Renee şi Gary Simmons locuiau în Chickasha, la o sută douăzeci de kilometri depărtare, iar distanţa i-a mai ferit puţin. Annette, în schimb, nu părăsise niciodată Ada şi, chiar dacă acum îşi dorea cu disperare să fi plecat, trebuia să stea şi să-l sprijine pe fratele ei mai mic.

EDIŢIA DE DUMINICĂ, din 10 mai, din *Ada Evening News,* avea pe prima pagină un articol despre arestare ilustrat cu o fotografie a lui Debbie Carter. Bill Peterson oferea majoritatea detaliilor. El confirma că trupul fusese deshumat şi că misterioasa amprentă aparţinea, de fapt, victimei. El susţinea că atât Fritz, cât şi Williamson deveniseră suspecţi de mai bine de un an, dar nu explica de ce. Cât despre investigaţie în sine, el spunea: „Ajunseserăm la capătul cercetărilor cu şase luni în urmă şi ne gândeam cum să abordăm lucrurile".

Interesantă mai ales era ştirea că FBI fusese implicat în caz. Cu doi ani în urmă, poliţia din Ada ceruse ajutorul. FBI-ul studiase dovezile şi furnizase poliţiei profilul psihologic al criminalilor, dar Peterson nu mai spusese şi asta celor de la ziar.

A doua zi a urmat un alt articol pe prima pagină, de data asta ilustrat cu figurile lui Ron şi Dennis. În acele fotografii, chipurile lor erau suficient de ameninţătoare ca să fie acuzaţi.

Articolul relua informaţiile din ziua precedentă, în special cele conform cărora amândoi fuseseră arestaţi şi acuzaţi de viol de gradul întâi, viol cu ajutorul unor obiecte şi crimă de gradul întâi. Ciudat, dar „persoanele oficiale" refuzau să specifice care anume din cei doi dăduse declaraţii despre crimă. Evident, reporterii din Ada erau atât de obişnuiţi cu mărturisirile că au presupus că asta este regula în toate anchetele referitoare la crime.

Deşi deţineau noutăţi din prima mărturie depusă de Ron, autorităţile au dat publicităţii depoziţia utilizată pentru eliberarea pe cauţiune. Reportajul cita depoziţia ca spunând: „Atât părul pubian, cât şi cel de pe cap recoltat de pe corpul şi aşternuturile domnişoarei Carter este compatibil microscopic cu acela recoltat de la Ronald Keith Williamson şi Dennis Fritz".

Şi ambii aveau un cazier bogat. Pe răbojul lui Ron figurau cincisprezece contravenţii – conducere sub influenţa alcoolului şi altele asemănătoare –, plus infracţiunea de fals în acte în urma căreia ajunsese la închisoare. Fritz avea două conduceri sub influenţa alcoolului, câteva alte contravenţii legate de conducerea maşinii, plus vechea condamnare legată de marijuana.

Bil Peterson confirma încă o dată că trupul fusese exhumat pentru a fi verificată amprenta palmei, care se dovedise a fi a victimei. El mai adăuga faptul că cei doi „fuseseră suspecţi în acel caz de mai bine de un an".

Povestea se încheia amintindu-le tuturor faptul că „decesul lui Carter fusese provocat de asfixierea cu spălătorul de vase îndesat pe gât în timp ce era violată".

ÎN ACEEAŞI LUNI, Ron a fost scos din închisoare, dus cei cincizeci de paşi peste peluză, şi a apărut pentru prima dată înaintea judecătorului John David Miller, magistratul care se ocupa de procedurile preliminare. A declarat că nu are un avocat şi că nu este sigur că-şi poate permite unul. A fost dus înapoi în celulă.

Se spune că, peste câteva ore, un deţinut pe numele lui Mickey Wayne Harrell l-ar fi auzit pe Ron izbucnind în plâns şi strigând: „Îmi pare rău, Debbie". Lucru ce a fost raportat imediat paznicului. Se mai spune că Ron l-ar fi întrebat pe Harrell dacă poate să-i facă un tatuaj pe braţ, unul în care să scrie „Ron o iubeşte pe Debbie".

Cu o crimă nouă pe tapet, bârfele s-au răspândit prin închisoare. A început imediat jocul de-a turnatul, mereu parte a vieţii din închisoare din cauză că şi poliţia doreşte să-l joace. Cea mai rapidă cale către libertate, sau măcar către o reducere a sentinţei, era aceea de a auzi sau de a susţine că ai auzit un suspect atunci când îşi mărturisea în întregime sau măcar în parte crima şi de a negocia o mărturie referitoare la asta cu acuzarea. În cele mai multe închisori, turnătoria era rară deoarece

informatorul se temea de răzbunarea celorlalți deținuți. În Ada, era practicată pe scară largă deoarece dădea rezultate foarte bune.

DOUĂ ZILE MAI târziu, Ron a fost adus din nou în fața Curții pentru a se discuta problema reprezentării lui legale. A apărut în fața judecătorului John David Miller și lucrurile nu au mers bine. Încă lipsit de medicația adecvată, era gălăgios și pus pe scandal și a început să țipe:

– Nu eu am ucis-o! M-am săturat să fiu acuzat. Îmi pare rău pentru familie, dar...

Judecătorul Miller a încercat să-l oprească, dar Ron dorea să vorbească:

– Nu eu am ucis-o. Nu știu cine a ucis-o! Mama trăia pe atunci și ea știe unde am fost.

Judecătorul Miller a încercat să-i explice că scopul audierii nu era acela de a permite acuzatului să se apere, dar Ron a ținut-o pe a lui:

– Vreau să renunțați la acuzații, a tot repetat el, este ridicol.

Judecătorul Miller l-a întrebat dacă înțelege acuzațiile care i se aduc, la care Ron a răspuns:

– Sunt nevinovat, niciodată nu am fost cu ea, niciodată nu m-am suit în mașina ei.

După ce i s-au citit drepturile, Ron a continuat la fel de gălăgios:

– Am fost închis de trei ori și de fiecare dată au încercat să spună că am o legătură cu crima asta.

Când s-a auzit numele lui Dennis Fritz, Ron i-a întrerupt:

– Individul ăsta nu are nici o legătură cu toate astea. Eram prieteni pe atunci. Nu s-a dus la Coachlight.

Judecătorul a notat atunci că pledează nevinovat. Ron a fost dus de acolo în timp ce înjura. Annette privea și plângea în tăcere.

Ea s-a dus în fiecare zi la închisoare, uneori și de două ori când i-au permis paznicii. Îi cunoștea aproape pe toți, iar ei toți îl cunoșteau pe Ronnie, astfel că regulile au fost încălcate tacit pentru a i se permite mai multe vizite.

Era tulburat, încă nu i se asigurase medicația corespunzătoare, și avea nevoie de tratament. Era furios și supărat că fusese arestat pentru o crimă cu care nu avea nici o legătură. Și umilit. Timp de patru ani și jumătate plutise deasupra lui suspiciunea că ar fi comis o crimă

abominabilă. Şi suspiciunile erau suficiente. Ada era oraşul lui natal, acolo trăiau prietenii lui, de ieri şi de azi, oamenii care îl văzuseră cum creşte mergând la biserică, suporterii care îşi aminteau de el ca de un mare sportiv. Privirile cu subînţeles şi şoaptele pe la spate fuseseră şi ele dureroase, dar le îndurase. Era nevinovat, iar adevărul, dacă ar fi fost descoperit de poliţişti, urma să spele pata de pe numele lui.

Dar să fie arestat pe neaşteptate şi aruncat în închisoare, şi să-şi vadă faţa pe prima pagină a ziarelor, era îngrozitor.

Nici nu era sigur dacă se întâlnise vreodată cu Debbie Carter.

ÎN TIMP CE Dennis Fritz stătea în celula lui din Kansas City şi aştepta formalităţile de extrădare, ca să fie trimis în Ada, a remarcat ironia arestării sale. Crimă? Ani în şir fusese bântuit de soarta soţiei sale şi de cele mai multe ori se considerase el însuşi o victimă.

Crimă? Niciodată nu rănise pe cineva. Era subţirel şi plăpând şi nu putea suferi bătăile şi violenţa. Desigur, fusese prin multe baruri şi alte locuri cu oameni aspri, dar reuşise mereu să se topească atunci când lucrurile o luau razna. Dacă Ron Williamson nu începea bătaia, oricum stătea acolo până când aceasta se încheia, dar nu şi Dennis. Era suspect doar din cauza prieteniei lui cu Ron.

Fritz a trimis o lungă scrisoare la *Ada Evening News* pentru a explica de ce se împotrivea extrădării. Spunea că refuzase să se întoarcă împreună cu Smith şi Rogers din cauză că nu-i venise să creadă că este acuzat de crimă. Era nevinovat, nu avea nimic de-a face cu crima şi avea nevoie de ceva timp pentru a-şi pune gândurile în ordine. Încerca să-şi găsească un avocat cât mai bun, iar familia se străduia să facă rost de bani.

Şi relua implicarea lui în cercetarea faptelor. Din cauză că nu avea nimic de ascuns şi dorea să coopereze, făcuse tot ceea ce solictase poliţia: dăduse probe de salivă, amprente, mostră de scris şi fire de păr (unul chiar din mustaţă); trecuse două teste cu poligraful pe care, după cum spunea Dennis Smith, le „buşise". Fritz spunea că descoperise ulterior că nu picase la testul cu poligraful.

Despre anchetă, Fritz scria: „Timp de trei ani şi jumătate au avut la dispoziţie amprentele mele, proba de scris, mostrele de păr pentru a le compara cu orice dovezi fuseseră descoperite la locul crimei, iar dacă ar fi fost dovezi ar fi putut să mă aresteze cu mult timp în urmă. Dar

aşa cum am aflat din ziarul dumneavoastră, cu şase luni în urmă ajunseseră într-o fundătură şi trebuiseră să decidă ce să facă cu toate «acele lucruri». Nu sunt atât de prost încât să cred că un laborator criminalistic ar avea nevoie de trei ani şi jumătate ca să analizeze probele date de mine de bunăvoie".

Dennis, fost profesor de ştiinţe, studiase problema probelor de păr cu ani înainte să fi dat mostrele. Scrisoarea lui cuprindea şi acest paragraf: „Cum pot fi eu acuzat de viol şi de crimă pe baza unor dovezi atât de subţiri cum ar fi firele de păr, când acestea pot numai să indice apartenenţa la un grup etnic, dar nu şi să indice o anumită persoană din cadrul acelui grup? Un expert ştie că pot exista o jumătate de milion de oameni cu aceeaşi compoziţie a firului de păr".

Şi trăgea inocent concluzia că este nevinovat, punând întrebarea: „Sunt vinovat până când mi se dovedeşte nevinovăţia, sau sunt nevinovat până când se dovedeşte că sunt vinovat?"

DISTRICTUL PONTOTOC nu avea un apărător permanent. Acuzaţii de crimă care nu-şi permiteau să angajeze un avocat trebuiau să dea o declaraţie de pauperitate, apoi judecătorul numea un avocat din oficiu.

Cum puţini oameni înstăriţi erau acuzaţi de infracţiuni, în cele mai serioase crime pledau avocaţi de-ai locului. Furturi, droguri, molestări erau infracţiuni ale păturii sărace, iar cum majoritatea acuzaţilor erau vinovaţi, avocaţii numiţi din oficiu pledau, făceau toată hârţogăraia, clasau dosarele şi primeau o sumă modestă.

De fapt, onorariul era atât de modest încât cei mai mulţi avocaţi preferau să se sustragă de la astfel de cazuri. Sistemul de apărare era fraudat prin invocarea de diverse probleme. Judecătorii încredinţau adeseori cazurile unor avocaţi cu foarte puţină experienţă sau chiar deloc. Nu existau bani pentru experţi sau pentru alte cheltuieli.

Nimic nu-i împrăştia mai repede pe membrii baroului unui mic oraş de provincie decât un caz de crimă. Vizibilitatea cazului făcea ca avocatul să fie urmărit cu grijă în timp ce apăra drepturile unui amărât acuzat de o crimă atroce. Era nevoie de multe ore de muncă, iar risipirea acestora putea duce la falimentul unui birou de avocatură mai mic. Onorariul era o nimica toată faţă de volumul de muncă necesar. Iar apelurile durau la nesfârşit.

Teama cea mai mare era însă aceea că nimeni nu va dori să-l reprezinte pe acuzat, iar judecătorul va numi pe cineva din oficiu. Cele mai multe tribunale sunt pline de avocaţi atunci când se întruneşte curtea, dar devin pustii când este căutat apărătorul pentru un inculpat care a semnat declaraţia de pauperitate. Avocaţii fug pe la birourile lor, încuie uşile şi scot din priză telefoanele.

POATE CĂ CEL MAI pitoresc personaj din tribunalul din Ada era Barney Ward, un avocat orb recunoscut pentru modul lui ferchezuit de a se îmbrăca, stilul lui de a trăi totul din plin, poveştile sale exagerate şi înclinarea de a fi „implicat" în toate bârfele avocăţeşti din Ada. Părea să cunoască tot ceea ce se întâmpla în tribunal.

Barney îşi pierduse vederea în adolescenţă, într-un experiment nereuşit la ora de chimie. Tratase tragedia ca pe o neplăcere temporară şi terminase şcoala. Pe urmă intrase la East Central, în Ada, unde mama lui îi servise drept maşină de citit. După absolvire, mersese la Norman şi studiase dreptul la Universitatea Oklahoma, având-o din nou alături de el pe mama lui. Absolvise, luase examenul de intrare în barou, se întorsese în Ada şi candidase pentru postul de procuror districtual. Câştigase şi timp de mai mulţi ani fusese procurorul-şef al districtului. Pe la jumătatea anilor 1950, îşi deschisese biroul de avocatură, specializându-se în apărarea celor acuzaţi de infracţiuni şi în scurt timp devenise renumit ca avocat al clienţilor săi. Cu mintea ageră, Barney sesiza imediat slăbiciunile din dosarul întocmit de acuzare şi se năpustea asupra martorilor. Interogatoriile încrucişate la care recurgea erau recunoscute ca extrem de dure şi se lega de orice amănunt.

Într-o înfruntare rămasă legendară, Barney aproape că-l pocnise pe un alt avocat. El şi David Morris îşi susţineau probatoriul. Amândoi erau frustraţi şi atmosfera era tensionată, iar Morris făcuse greşeala de a spune: „Domnule judecător, până şi un orb ar putea vedea asta!" Barney se repezise la el, mai bine zis în direcţia lui, şi trimisese o directă de dreapta care ratase ţinta de puţin. Ordinea a fost restabilită. Morris şi-a cerut scuze, dar a păstrat distanţa în contiuare.

Toţi îl ştiau pe Barney şi adeseori era văzut la tribunal însoţit de asistentul lui credincios, Linda, care citea totul pentru el şi lua notiţe în locul său. Uneori se plimba cu ajutorul unui câine dresat pentru

acompanierea orbilor, dar prefera compania unei tinere. În general era prietenos cu toată lumea şi nu uita niciodată o voce auzită. Ceilalţi avocaţi îl aleseseră preşedinte al baroului şi se bucura de simpatia acestora. Era atât de îndrăgit, încât fusese rugat să intre într-un club de pocher. Fabricase un set de cărţi de joc Braille, susţinând că numai el poate să le împartă şi începuse imediat să câştige tot. Ceilalţi jucători deciseseră că ar fi mai bine să nu mai împartă el cărţile, ci numai să joace. Câştigurile lui fuseseră apoi ceva mai mici.

În fiecare an, ceilalţi avocaţi îl invitau pe Barney la vânătoare de căprioare, un weekend petrecut numai între băieţi, stropit cu mult bourbon şi în care se juca pocher şi se făceau tot felul de glume, iar dacă timpul o permitea se mai ieşea şi la vânătoare. Visul lui Barney era acela de a vâna o căprioară. Prietenii lui dăduseră peste un exemplar frumos şi-l puseseră în cea mai mare tăcere în poziţie de tragere, punându-i arma în mână, reglând-o, apoi şoptindu-i: „Trage". Barney apăsase pe trăgaci şi, chiar dacă ratase cu mult, prietenii lui susţinuseră că fusese doar cu puţin. Barney spusese povestea decenii în şir.

Ca orice alt mare băutor, până la urmă fusese obligat să renunţe. Pe când utiliza un câine ca ajutor, acesta trebuia mereu înlocuit deoarece nu putea să-i schimbe lui Barney obiceiul de a merge la magazinul cu băuturi. Şi în mod evident se ducea foarte des acolo, deoarece povestea spune că în momentul în care renunţase la băutură magazinul dăduse faliment.

Îi plăcea să facă bani şi nu-i plăceau clienţii care nu puteau plăti. Motto-ul lui era: „Nevinovat până când se dovedeşte a fi falit". Pe la jumătatea anilor 1980, Barney începuse să-şi piardă din strălucire. S-a observat că începea să piardă amănunte din proces deoarece adormise. Purta ochelari mari, negri, care-i acopereau o bună parte a feţei, iar judecătorul şi avocaţii nu aveau cum să ştie dacă ascultă sau moţăie. Adversarii prinseseră de ştire, iar strategia, transmisă în şoaptă, deoarece Barney auzea totul, era de a târî procesul sau audierea până după ora prânzului, când îşi făcea siesta. Dacă reuşeai să tragi de timp până pe la 3 după-amiază, şansele de a-l învinge pe Barney creşteau în mod spectaculos.

Cu doi ani înainte, fusese abordat de familia lui Tommy Ward şi, fără să-şi ia un angajament, răsfoise cazul. Fusese convins că Ward şi Fontenot

erau nevinovați, dar prefera să nu se mai ocupe de cazuri de acest fel. Hârtogăraia era năucitoare și întocmirea ei nu era marea lui calitate.

Acum fusese contactat din nou. Judecătorul John David Miller îl rugase pe Barney să-l reprezinte pe Ron Williamson. Pentru un astfel de caz, Barney era avocatul cu cea mai mare experiență în tot districtul și era nevoie de experiența lui. După o scurtă ezitare, acceptase. Avocat pur-sânge, cunoștea pe dinafară Constituția și credea că orice acuzat, indiferent cum era privit de ceilalți, avea dreptul la apărare.

În 1 iunie 1987, Barney Ward a fost numit de curte să-l reprezinte pe Ron, primul lui client acuzat de crimă. Annette și Renee au fost mulțumite. Îl cunoșteau și aflaseră de reputația lui ca fiind unul dintre cei mai buni avocați din oraș.

Avocatul și clientul au pornit mai greu la drum. Ron se săturase de închisoare și închisoarea se săturase de el. Întâlnirea a avut loc într-o minusculă încăpere destinată vizitelor, aflată în apropierea intrării, loc considerat convenabil de Barney pentru clientul lui neascultător. A dat un telefon și a programat un control psihiatric pentru Ron. Acestuia i s-a prescris Thorazine, iar spre ușurarea lui Barney și a întregii închisori, medicamentul a fost eficient. De fapt, a fost atât de eficient încât paznicii au făcut abuz de el pentru a avea liniște. Ron dormea din nou ca un copil.

Pe parcursul uneia dintre întâlniri aproape că nu mai putuse să vorbească. Barney luase legătura cu paznicii, doza fusese ajustată, iar Ron se trezise din nou la viață.

În general, nu coopera cu avocatul lui. Nu oferea mai nimic în afara unui șir nesfârșit de tăgăduiri. Se trezise acuzat, exact ca Ward și Fontenot. Barney, nemulțumit încă din ziua în care fusese numit din oficiu, a mers mai departe.

GLEN GORE se afla în închisoare sub acuzația de răpire și ultraj. Avocatul lui, numit din oficiu, era Greg Saunders, un tânăr avocat care începea să facă o carieră în Ada. Cu ocazia unei întâlniri cu clientul în închisoare, el și Gore aproape că săriseră la bătaie. Saunders traversase la tribunal și îl rugase pe judecătorul Miller să-i ia cazul. Judecătorul Miller refuzase, așa că Saunders se oferise să preia următorul caz de crimă dacă scapă de Gore. Judecătorul Miller îi

spusese că este de acord și că tocmai îl reprezintă pe Dennis Fritz în cazul Carter.

Deși lui Greg Saunders îi era teamă de cazul de crimă, era entuziasmat să lucreze împreună cu Barney Ward. Ca absolvent al East Central, visase să fie avocat pledant și adeseori chiulise de la ore ca să-l vadă pe Barney în acțiune. Îl admirase pe Barney cum înspăimânta martorii și cum îi intimida pe procurori. Barney îi respecta pe judecători, dar nu îi era teamă de aceștia și putea să glumească cu juriul. Niciodată nu-și folosea handicapul ca argument, dar în momentele cruciale știa să-l folosească pentru a obține simpatia celor din jur. Pentru Greg Saunders, Barney era un avocat pledant strălucit.

Lucrând independent, dar și în mod tacit împreună, ei au depus un teanc de întâmpinări care au zguduit procuratura. În 11 iunie, judecătorul a stabilit o audiere a problemelor ridicate atât de acuzare, cât și de apărare. Barney solicitase o listă a tuturor martorilor pe care acuzarea intenționa să-i aducă în fața curții. Legea statului Oklahoma includea o astfel de aducere la cunoștință, dar Bill Peterson nu știa asta. Barney îi explicase. Procurorul dorea să destăinuie numai martorii pe care intenționa să-i cheme la audierile preliminare. Nu era suficient, i-a spus judecătorul Miller, și i s-a ordonat lui Peterson să înștiințeze din timp apărarea de orice nou martor utilizat.

Barney era într-o formă de zile mari și i-au reușit aproape toate întâmpinările. Dar dădea și semne de nemulțumire. La un moment dat, s-a plâns că fusese numit din oficiu de curte și că nu dorește să-și piardă prea mult timp cu acel caz. Dorea să-și facă serios treaba, dar era îngrijorat de cât de mult îl va consuma primul lui caz de crimă.

În ziua următoare, făcuse o cerere prin care solicita asistență suplimentară pentru Ron. Statul nu a obiectat și, în 16 iunie, Frank Baber a fost numit de judecătorul Miller ca ajutor pentru Barney. Înfruntările pe temeiuri legale și hârțogăraia au continuat și ambele tabere se pregăteau pentru audierea preliminară.

DENNIS FRITZ a fost pus într-o celulă în apropierea lui Ron Williamson. Nu-l putea vedea pe Ron, dar este cert că-l putea auzi. Când nu era îndopat cu medicamente, Ron se plângea încontinuu. Ore în șir stătea agățat de barele celulei sale și urla mereu și mereu:

„Sunt nevinovat, sunt nevinovat". Vocea lui groasă și aspră se auzea în întreaga clădire. Un animal rănit, închis într-o cușcă, care avea mare nevoie de ajutor. Deținuții erau stresați oricum, dar vocea iritantă a lui Ron era un factor în plus de stres.

Unii deținuți se repezeau la el și îl acuzau că o ucisese pe Debbie Carter. Scandalurile iscate erau uneori amuzante, dar îi călcau pe nervi. Paznicii l-au mutat pe Ron din celula de la izolator într-o alta în care se mai aflau doisprezece oameni, o decizie care s-a dovedit un adevărat dezastru. Oamenii nu aveau deloc intimitate și stăteau practic umăr la umăr. Ron nu respecta spațiul vital al nimănui. A apărut imediat o petiție. Era semnată de ceilalți deținuți care îi implorau pe gardieni să-l ducă pe Ron înapoi, la izolator. Pentru a evita o răzmeriță sau o crimă, gardienii au acceptat.

Pe urmă erau lungi momente de liniște și toți, deținuți și paznici, răsuflau ușurați. Imediat, întreaga închisoare știa că fie John Christian este de serviciu, fie gardienii îi dăduseră lui Ron o doză năucitoare de Thorazine.

Medicamentul îl potolea, deși apăreau efecte secundare. Adeseori îi dădea o mâncărime în picioare, iar „bâțâiala Thorazine" devenea parte din rutina închisorii și Ron stătea agățat de barele celulei sale și se freca încolo și încoace timp de ore în șir.

Fritz ar fi vrut să stea de vorbă cu el și să-l calmeze, dar nu avea nici o șansă. Urletele lui Ron că este nevinovat erau dureroase pentru cei care le ascultau, mai ales pentru Dennis, care îl cunoștea cel mai bine. Era evident că Ron are nevoie de mai mult decât de o cutie cu pastile.

MEDICAMENTELE neuroleptice sunt sinonime cu tranchilizantele și antipsihoticele și sunt utilizate mai ales pentru schizofrenici. Thorazine este un neuroleptic și are o istorie chinuită. În anii 1950, începuse să inunde spitalele de boli mentale. Este un drog puternic care reduce îngrijorarea și atenția. Psihiatrii care erau în favoarea medicamentului susțineau chiar că vindecă pacienții modificând sau reparând mecanismul chimic defect al creierului.

Dar contestatarii, care îi copleșeau numeric pe susținători, citau numeroase studii care demonstrau că medicamentul producea o listă îngrozitoare de efecte secundare. Sedare, somnolență, letargie, lipsa

capacității de concentrare, coșmar, dificultăți emoționale, depresie, disperare, lipsă de interes față de mediu, pierderea atenției și a controlului neuromotor. Thorazine era toxic pentru cele mai multe funcții ale creierului și le tulbura aproape pe toate.

Cei mai aprigi contestatari îl numeau „nimic altceva decât o lobotomie chimică". Susțineau că singurul scop al utilizirii lui era acela de a economisi banii clinicilor și ai închisorilor și de a-i face mai ușor de manevrat pe pacienți și pe deținuți. Ron primea Thorazine de la gardienii lui, uneori la cererea avocatului său. Adeseori, se întâmpla fără prescripția cuiva. I se dădea pilula când era prea zgomotos.

CHIAR DACĂ Dennis Fritz rămăsese în Ada timp de patru ani după crimă, se considera că el poate să fugă. Ca și în cazul lui Ron, cauțiunea lui fusese uriașă și nici nu putea fi vorba de așa ceva. Ca orice acuzat, se presupunea că este nevinovat, dar era ținut în închisoare ca să nu fugă sau ca să nu rătăcească pe străzi și să săvârșească alte crime.

Considerat nevinovat, el a stat totuși aproape un an în închisoare înainte de a fi judecat.

LA CÂTEVA ZILE după ce Dennis a sosit în închisoare, un om numit Mike Tenney a apărut brusc în fața celulei sale. Gras, chel și nu foarte bine-crescut, Tenney avea un zâmbet larg pe chip și era prietenos, tratându-l pe Dennis ca pe un vechi prieten. Și dorea să vorbească mereu despre cazul Carter.

Dennis stătuse suficient în Ada ca să știe că închisoarea era o cloacă de turnători și de mincinoși și că orice discuție, cu oricine, putea să fie repetată în fața curții într-o versiune modificată în defavoarea acuzatului. Orice deținut, gardian, polițist, om de serviciu, bucătar, era un potențial delator, preocupat să obțină o informație și să o ofere poliției.

Tenney spunea că era nou prin locurile acelea și susținea că ar fi șeful, dar de fapt încă nu fusese angajat. Fără să i se ceară și în mod evident nu pe baza experienței sale, Tenney avea o grămadă de sfaturi pentru Dennis. După el, Dennis era într-un mare bucluc ca martor al crimei și cea mai bună metodă de a-și salva pielea era aceea de a mărturisi totul, de a încheia o înțelegere cu Peterson și cu procurorii și de a pune totul în cârca lui Ron Williamson.

Peterson ar fi respectat o astfel de înțelegere.

Dennis doar asculta.

Tenney nu pleca de acolo. Se întorcea în fiecare zi, clătina îngrijorat din cap, bombănea la adresa sistemului și dădea sfaturi pe gratis.

Dennis doar asculta.

O AUDIERE preliminară în fața judecătorului John David Miller fusese programată în 20 iulie. La fel ca în cele mai multe jurisdicții, audierile preliminare erau cruciale în Oklahoma deoarece acuzarea își juca principala carte, arătând Curții și tuturor celor interesați cine va depune mărturie și ce va spune.

Provocarea pentru procuror era aceea de a demonstra că are suficiente dovezi pentru a convinge juriul și că există toate argumentele că acuzatul este vinovat, fără a dezvălui totul apărării. Era un joc ușor riscant.

În mod normal, un procuror nu avea de ce să se teamă. Judecătorilor locali le era greu să fie realeși dacă respingeau cazurile de crimă.

Dar cu dovezi atât de subțiri împotriva lui Fritz și Williamson, Bill Peterson trebuia să joace tare la audierea preliminară. Avea atât de puțin de oferit încât nu putea să păstreze nimic pentru runda următoare. Iar ziarele locale urmau să fie și ele prezente să relateze fiecare cuvânt. La trei luni după apariție, *Visele din Ada* încă era discutată în oraș. Audierea preliminară urma să fie prima apariție a lui Peterson într-un proces important după apariția cărții.

Lumea se înghesuise în sala de judecată. Mama lui Dennis Fritz se afla acolo, așa cum se aflau și Annette Hudson, și Renee Simmons. Peggy Stillwell, Charlie Carter și cele două fiice ale lor au ajuns din vreme. Obișnuiții locului – avocați plictisiți, clevetitori de doi bani, funcționari inutili, pensionari care nu aveau nimic de făcut – așteptau să se uite la spectacolul oferit de cei doi ucigași. Mai erau luni bune până la proces, dar mărturiile urmau să fie făcute acum.

Înainte de audiere și mai mult în bătaie de joc, poliția din Ada l-a informat pe Ron că Dennis Fritz făcuse în sfârșit o mărturisire care îi implica pe amândoi în viol și în crimă. Vestea șocantă l-a năucit pe Ron.

Dennis stătea liniștit alături de Greg Saunders la masa apărării, uitându-se peste niște documente, așteptând să înceapă audierea. Ron

stătea alături, încă încătușat și se uita la Fritz ca și cum ar fi vrut să treacă prin el. Brusc și fără nici un avertisment, Ron a sărit de pe scaun și a început să urle la Fritz, care se afla la câțiva pași distanță. O masă a zburat prin aer și a aterizat pe asistenta lui Barney, Linda. Dennis a sărit imediat și s-a apropiat de colțul martorilor în timp ce gardienii îl prindeau pe Ron.

– Dennis! Ești un fiu de cățea! a zbierat el. O să rezolvăm lucrurile chiar acum!

Vocea lui aspră răsuna în sala de judecată. Barney a fost și el lovit și a căzut de pe scaun. Gardienii l-au prins pe Ron, l-au înghesuit și au încercat să-l stăpânească. Se zbătea ca un nebun și gardienii se luptau din greu cu el. Dennis, Greg Saunders și restul funcționarilor făcuseră un pas înapoi și se uitau prosteşte la încăierarea din centrul sălii de judecată.

A durat câteva minute să-l stăpânească pe Ron, care era mai mare decât oricare dintre gardienii lui. În timp ce-l trăgeau într-o parte, Ron a scos numai înjurături și amenințări la adresa lui Fritz.

După ce s-a așternut liniștea, mesele și scaunele au fost puse la loc și toți au răsuflat ușurați. Barney nu văzuse încăierarea, dar știa că se aflase în mijlocul ei. S-a sculat în picioare și a spus:

– Doresc să fie înregistrat faptul că solicit în mod oficial să mi se retragă cazul. Băiatul ăsta nu cooperează deloc cu mine. Dacă ar fi încercat să mă angajeze, astăzi nu aș fi fost aici. Nu pot să-l reprezint, domnule judecător, pur și simplu nu pot. Nu știu cine ar putea, dar eu nu pot. Iar în cazul în care cererea mea va fi respinsă aici, o să încerc să obțin aprobarea ei la Curtea de Apel. Nu pot să mă împac cu așa ceva. Sunt mult prea bătrân pentru asta, domnule judecător. Nu doresc să mai am de a face cu el, sub nici o formă. Nu am nici o idee despre vinovăția lui – nu are legătură cu asta –, dar nu pot să mă împac cu așa ceva. Singurul lucru pe care îl știu este că o să sară pe mine; iar dacă va face așa ceva, va da de bucluc, iar eu o să dau peste o belea și mai mare.

La care judecătorul Miller a răspuns:

– Cererea este respinsă.

ANNETTE ȘI RENEE au fost distruse să-și vadă fratele purtându-se ca un nebun, tras de colo-colo cu cătușele la mâini. Era bolnav și avea nevoie de ajutor, de o internare într-o instituție în care doctori adevărați

să-l facă bine. Cum putea statul Oklahoma să-l judece când el era în mod evident bolnav?

De cealaltă parte a culoarului, Peggy Stillwell îl privea pe nebun și se gândea la ce violențe trebuie să fi fost supusă fiica ei.

DUPĂ CE A FOST restabilită ordinea, judecătorul Miller a ordonat ca Williamson să fie adus din nou. În camera rezervată inculpaților, gardienii îi explicau lui Ron că întreg comportamentul lui era nepotrivit pentru un proces și că alte manifestări similare vor fi pedepsite cu asprime. Dar în timp ce îl duceau, cum l-a văzut pe Dennis Fritz, a început să-l înjure. Judecătorul l-a trimis înapoi, la închisoare, a golit sala și a așteptat timp de o oră.

În închisoare, gardienii și-au întărit amenințările, dar lui Ron nu-i păsa. Înțelegerile cu martorii erau mult prea banale în Pontotoc, dar nu-i venea să creadă că polițiștii obținuseră așa ceva de la Dennis Fritz. Ron era nevinovat și era determinat să nu fie persecutat precum Ward și Fontenot. Dacă ar fi putut să-l strângă de gât pe Dennis, ar fi scos de la el adevărul.

A treia sa apariție a fost identică celorlalte două. În timp ce era adus în sală, a urlat:

– Fritz, trebuie să rezolvăm asta chiar acum – noi doi, acum, pe loc!

Judecătorul Miller l-a întrerupt, dar Ron nu s-a oprit.

– Noi doi, rezolvăm asta chiar acum! a urlat el la Dennis. Nu am ucis pe nimeni.

– Țineți-l bine, a spus judecătorul Miller gardienilor. Domnule Williamson, dacă o să mai aveți în continuare izbucniri de furie, audierea se va desfășura în absența dumneavoastră.

– E perfect din punctul meu de vedere, i-a răspuns Ron.

– OK, înțelegi că...

– Mai bine nu sunt de față. Dacă nu vă deranjează, aș dori să mă întorc în celulă.

– Dorești să renunți la dreptul de a fi prezent la audierea preliminară?

– Da, doresc.

– Nimeni nu te amenință și nu te forțează să faci asta, este dorința...

– Sunt amenințat, răspunse Ron obraznic, uitându-se la Dennis.

– Și nu te-a amenințat cineva – este deciza ta personală de a renunța...

– Am spus că sunt amenințat.

– OK, nu dorești să mai participi la audiere; este corect?

– Este corect.

– OK, să fie dus la închisoarea districtuală. Să se înregistreze faptul că acuzatul Ronald K. Williamson renunță la dreptul său de a apărea în fața curții din cauza izbucnirilor sale de furie. Curtea constată că audierea nu poate continua în prezența lui dată fiind declarația sa prezentată în fața curții și izbucnirea sa.

Ron a fost dus în celulă și audierea preliminară a început.

ÎN 1956, Curtea Supremă, în cazul cunoscut ca *Bishop vs. Statele Unite,* a stabilit faptul că, fără excepții, condamnarea unei persoane iresponsabile mental anulează întregul proces. Dacă există dubii referitoare la starea mentală a unei persoane, eșecul anchetei este o privare de la drepturile sale constituționale.

Deși Ron Williamson petrecuse două luni în arest, nici unul dintre cei implicați în acuzarea sau apărarea sa nu pusese problema responsabilității sale mentale. Dovezile erau strigătoare la cer. Antecedentele sale medicale erau numeroase și ușor accesibile curții. Gălăgia făcută în închisoare, cumva moderată de administrarea oarecum haotică de medicamente de către avocatul și gardienii săi era și ea un semn de avertizare. Reputația sa era cunoscută în Ada, mai ales de către poliție.

Iar un comportament asemănător mai fusese văzut în acel tribunal. Cu doi ani în urmă, când statul încercase să revoce anularea sentinței referitoare la acuzația de evadare, fusese atât de distrus de audiere încât fusese trimis la spital pentru o evaluare psihiatrică. Instanța fusese condusă de John David Miller, același judecător Miller care conducea acum audierea preliminară. Sentința dată atunci de judecătorul Miller fusese aceea că nu era responsabil.

Acum, cu doi ani mai târziu și într-un caz de crimă, judecătorul Miller nu mai considerase necesară evaluarea psihiatrică a lui Ron.

În Oklahoma există regula ce-i permite judecătorului, chiar și la o audiere preliminară, să suspende întreaga procedură dacă responsabilitatea acuzatului este pusă sub semnul întrebării. Dar apărarea nu a depus nici o întâmpinare. Majoritatea avocaților pledanți ar fi insistat că acuzatul avea numeroase antecedente și că trebuie evaluat

psihiatric, dar în absența unei astfel de pledoarii rămânea de datoria judecătorului să apere drepturile constituționale ale acuzatului.

TĂCEREA judecătorului Miller trebuia atacată de Barney Ward. Ca avocat al apărării, ar fi trebuit să ceară examinarea clientului său. Următorul pas ar fi fost stabilirea responsabilității, aceeași procedură de rutină pe care o urmase David Morris cu doi ani în urmă. Pasul final ar fi fost o apărare bazată pe nebunia acuzatului.

Cu Ron scos din sala de judecată, audierea preliminară s-a desfășurat în liniște. A durat câteva zile, iar Ron nu și-a mai părăsit celula. Dacă ar fi fost sau nu în stare să asiste la audiere în sprijinul apărării sale, nu mai conta.

DOCTORUL FRED JORDAN a fost primul care a depus mărturie și a prezentat autopsia și cauzele decesului – asfixiere cu centura sau cu spălătorul de vase înfundat în gură, ori ambele.

Minciuna a început cu al doilea martor, Glen Gore, care a declarat că în noaptea de 7 decembrie se afla la Coachlight cu câțiva prieteni, printre care se afla și Debbie Carter, o fată cu care fusese coleg la școală și pe care o cunoștea de mult. De câteva ori în acea noapte, ea îl rugase pe Gore să o „salveze" sau să o „scape" pentru că Ron Williamson era pe acolo și nu o lăsa în pace.

Nu îl văzuse pe Dennis Fritz la Coachlight în 7 decembrie.

Interogat de apărare, Gore a declarat că spusese totul poliției în 8 decembrie, dar declarația luată atunci nu-l menționează pe Ron Williamson. Iar aceasta nu a fost înmânată apărării, așa cum cere procedura.

În acest fel, Glen Gore a devenit singurul martor care aducea probe directe împotriva lui Ron Williamson. Punându-l în contact și în conflict cu Debbie Carter doar la câteva ore înaintea crimei, el practic stabilea legătura între victimă și ucigaș. Toate celelalte dovezi erau indirecte.

Numai un procuror atât de pornit precum Bill Preston ar fi putut avea tupeul să permită prezența lui Glen Gore în acest caz. Gore fusese adus încătușat la audierea preliminară. Ispășea o sentință de patruzeci de ani de închisoare pentru spargere, intrare prin efracție, răpire și tentativă de ucidere a unui polițist. Cu cinci luni în urmă,

Gore intrase în casa fostei lui soții, Gwen, și o luase ostatică împreună cu fiica ei. Era beat și timp de cinci ore le ținuse sub amenințarea armei. Când un polițist, Rick Carson, intrase pe fereastră, Gore țintise, trăsese și îl lovise pe Carson în plină față. Din fericire, rănile nu fuseseră grave. Înainte de a se fi trezit din beție și de a se fi predat, Gore mai trăsese și asupra altui polițist.

Nu era prima lui altercație violentă cu Gwen. În 1986, pe parcursul căsătoriei lor furtunoase, Gore fusese acuzat că intrase prin efracție în casa lui Gwen și o înjunghiase în mod repetat cu un cuțit de măcelărie. Ea supraviețuise și făcuse plângere, iar Gore fusese acuzat de spargere, molestare și atac cu armă letală.

Două luni mai înainte, fusese acuzat că a încercat să o sufoce pe Gwen.

În 1981, fusese acuzat de intrare prin efracție în casa unei alte femei. Gore mai avea la cazier o acuzație de molestare din timpul serviciului militar și o lungă listă de infracțiuni minore.

La o săptămână după ce numele lui fusese înregistrat pe lista martorilor suplimentari împotriva lui Ron Williamson, fusese stabilită o înțelegere pentru un apel. Tot atunci, una din acuzațiile de răpire și una din acuzațiile de atac cu armă letală fuseseră retrase. Când Gore fusese condamnat, părinții fostei soții trimiseseră o scrisoare curții în care implorau o sentință cât mai grea. Iată o parte din scrisoare:

> Dorim să fiți conștienți de cât de periculos este acest om. A intenționat să ne ucidă fata, nepoata și pe noi înșine. Am făcut mari eforturi pentru a proteja de hoți casa fiicei noastre, dar a fost inutil. Dacă am enumera toate ocaziile în care a fost molestată, scrisoarea ar deveni prea lungă. Vă rugăm să-i oferiți fiicei noastre suficient timp să-și crească fiica înainte ca el să iasă din închisoare și să reînceapă teroarea, pentru ca micuța să nu mai treacă prin așa ceva.

TIMP DE mai mulți ani, Barney Ward suspectase faptul că Glen Gore ar fi fost implicat în crima Carter. Era un criminal cu cazier, cu un întreg șir de acte de violență împotriva femeilor și fusese ultima persoană văzută în apropierea victimei. Este de neînțeles cum de poliția nu i-a acordat mai multă atenție lui Gore.

Amprentele lui Gore nu au fost trimise niciodată la analiză la OSBI. Fuseseră trimise acolo amprentele a patruzeci de oameni, dar nu şi cele ale lui Gore. La un moment dat, el fusese de acord cu un test cu poligraful, dar acesta nu avusese loc. Poliţia din Ada pierduse primul set de fire de păr prelevate de la Gore la circa doi ani după crimă. Îi fusese prelevat un al doilea set, poate şi încă unul. Nimeni nu ştia exact.

Barney, cu abilitatea lui excepţională de a asculta şi memora toate zvonurile, considera că Gore trebuia cercetat pentru crimă.

Şi mai ştia că omul lui, Ron Williamson, nu era vinovat.

MISTERUL LUI GORE a fost parţial explicat la paisprezece ani după audierea preliminară. Glen Gore, încă în închisoare, a dat o declaraţie sub jurământ că pe parcursul anilor 1980 vindea droguri în Ada. A menţionat amfetamina. În unele tranzacţii fuseseră implicaţi şi poliţişti, mai ales un anume Dennis Corvin, pe care Gore îl descrie drept „furnizorul principal", şi care frecventa Harold's Club, locul de muncă al lui Gore.

Când Gore le datora bani, era arestat sub o falsă acuzaţie, dar poliţiştii îl lăsau în pace în general. Sub jurământ, el a declarat: „Oricum, la începutul anilor 1980 eram conştient de faptul că beneficiam de un tratament favorabil din partea oamenilor legii din Ada deoarece eram implicat cu ei în afaceri cu droguri".

Şi: „Acest tratament preferenţial a încetat când nu m-am mai implicat în afaceri cu droguri cu poliţia din Ada".

El punea cei patruzeci de ani de închisoare pe seama faptului că „nu mai vindea droguri pentru poliţia din Ada".

Referitor la Williamson, Gore spunea în 2001 că nu ştia dacă Ron fusese la Coachlight în noaptea crimei. Poliţiştii îi puseseră în faţă un set de fotografii, i-l arătaseră pe Ron şi spuseseră că era persoana de care erau interesaţi. „Pe urmă mi-au sugerat direct să-l identific pe domnul Williamson."

Şi: „Nici până astăzi nu ştiu dacă Ron Williamson a fost în bar în noaptea în care a dispărut Debbie Carter. L-am identificat deoarece poliţia aştepta de la mine să fac asta".

Declaraţia lui Gore a fost redactată de un procuror şi a fost revăzută de avocatul acestuia înainte ca el să o semneze.

*

AL DOILEA MARTOR din partea acuzării a fost Tommy Glover, un obişnuit al localului Coachlight şi unul dintre ultimii care o văzuseră pe Debbie Carter. Prima lui amintire era aceea că ea vorbea cu Glen Gore în parcare şi că îl respinsese pe acesta înainte să plece.

Dar, peste patru ani şi şapte luni, el îşi amintea lucrurile un pic diferit. Gore a declarat la audierea preliminară că îl văzuse pe Gore vorbind cu Debbie, apoi că ea plecase cu maşina. Nimic mai mult, nimic mai puţin.

Charlie Carter a fost următorul martor şi el a relatat cum a găsit-o pe fiica lui în dimineaţa lui 8 decembrie 1982.

Agentul OSBI Jerry Peters, „specialist în investigaţii la locul crimei", a fost chemat la bară. Nu a durat mult până s-a poticnit. Barney l-a mirosit şi l-a prăjit la foc mic pe Peters din cauza părerilor lui contradictorii referitoare la amprenta de pe fragmentul de tapet. Oferise un rezultat în martie 1983, pe urmă, surpriză!, îşi schimbase cu totul părerea în mai 1987. Ce-l împinsese pe Peters să-şi reformuleze părerea iniţială că amprenta palmei nu-i aparţinea nici lui Debbie Carter, nici lui Ron Williamson, nici lui Dennis Fritz? Era posibil ca opinia lui să nu fie de nici un ajutor acuzării?

Peters a admis că nu se întâmplase nimic deosebit în cei patru ani, apoi un telefon de pe la începutul lui 1987, de la Bill Peterson, l-a determinat să-şi schimbe prima opinie. După exhumare şi prelevarea amprentelor, el îşi schimbase brusc părerea, iar raportul care rezultase era exact cel dorit de acuzare.

Greg Saunders s-a alăturat atacului din partea lui Dennis Fritz, declarând că este evident că dovezile au fost refăcute. Dar era vorba numai de o audiere preliminară, nu procesul în sine, acolo unde probele administrate trebuiau susţinute.

Peters a mai depus mărturie că, din cele douăzeci şi una de amprente găsite în casă şi în maşină, nouăsprezece îi aparţineau lui Debbie Carter, una lui Mike Carpenter, una lui Dennis Smith şi nici una lui Fritz sau Williamson.

PRINCIPALUL MARTOR al acuzării era uluitoarea Terri Holland. Din octombrie 1984 până în ianuarie 1985, Holland stătuse în închisoarea

districtului Pontotoc pentru cecuri fără acoperire. Din punct de vedere al anchetei, au fost patru luni extrem de productive.

Mai întâi, ea a declarat că l-a auzit pe Karl Fontenot recunoscând totul despre răpirea și uciderea lui Denice Haraway. Ea a depus mărturie în primul proces Ward/Fontenot din septembrie 1985 și a oferit juriului toate detaliile pe care detectivii Smith și Rogers i le furnizaseră lui Tommy Ward în timpul mărturiei sale halucinante. După ce depusese mărturia, i se dăduse o sentință ușoară pentru cecurile fără acoperire, în ciuda faptului că mai avea la activ două infracțiuni. Ward și Fontenot au fost condamnați la moarte; Terri Holland a părăsit țara.

A lăsat în urma ei câteva amenzi neplătite, lucruri pe care autoritățile, în circumstanțe obișnuite, nu le-ar fi luat în serios. Dar au găsit-o și au adus-o înapoi. Pusă în fața unor noi acuzații, ea a oferit lucruri noi și uluitoare anchetatorilor. Pe când se afla în închisoare și auzea povestea lui Fontenot, ea îl auzise și pe Ron Williamson făcând o mărturisire completă.

Ce noroc pe polițiști! Nu numai că declanșaseră o mărturie ca prin vis – metoda lor favorită –, dar acum aveau și o turnătoare, a doua lor armă favorită.

Holland nu a explicat limpede de ce, până în primăvara lui 1987, nu spusese nimănui despre mărturia lui Ron. Trecuseră peste doi ani fără ca ea să scoată o vorbă. Și nu a fost întrebată de ce se grăbise să le spună lui Smith și lui Rogers despre cum recunoscuse Fontenot.

Ca martor în timpul audierii preliminare, ea s-a desfășurat cu povestea ei. Ron fiind absent, a fost liberă să spună tot felul de lucruri. A relatat un episod în care el îi zbiera la telefon mamei sale spunându-i: „O să te ucid așa cum am făcut-o cu Debbie Carter".

Singurul telefon din închisoare se afla pe peretele biroului de la intrare. În rarele ocazii când deținuților li se permitea să dea un telefon, ei trebuiau să se întindă peste un ghișeu ca să apuce receptorul și vorbeau în prezența oricui se întâmpla să lucreze acolo. Cu greu, dacă nu chiar imposibil, ca un alt deținut să audă ce se vorbea acolo.

Terri Holland a mărturisit că Ron a sunat odată și la o biserică, a cerut cuiva de acolo țigări și i-a amenințat că le dă foc dacă nu i se aduc.

Din nou, nimeni nu a verificat această declarație. Și cum s-ar fi aflat o femeie atât de aproape de zona rezervată bărbaților?

Peterson o dirija:

– L-ai auzit spunând ce-i făcuse lui Debbie Carter?

– Da, vorbea în celula lui, a răspuns ea. Chiar după ce fuseseră aduși Tommy Ward și Karl Fontenot.

– Ce a spus în celulă referitor la ce-i făcuse lui Debbie Carter?

– A spus... nu știu cui îi spunea. A spus că el crezuse că ar fi fost mai bună decât era și că i-a arătat ceea ce merita.

– Altceva?

– A spus că a făcut sex cu ea, doar că nu s-a exprimat așa. Nu-mi mai amintesc exact cum a spus. A spus că i-a arătat sticla de cola, i-a turnat sos picant pe fund și i-a înfundat pe gât chiloții, ca să o învețe minte.

Bill Peterson a îndemnat-o mai departe.

– A spus ceva despre cum vedea legătura lui cu Debbie sau altceva de genul acesta? a întrebat Peterson.

– Da, că încercase să iasă cu ea, iar ea nu voise să facă nimic cu el, și că ar fi fost mai bine dacă ea ar fi acceptat.

– Și ce legătură are cu toate astea? a întrebat Peterson, grăbit să-și aducă pe făgaș martorul nesigur.

– Nu ar mai fi fost nevoit să o ucidă.

Este remarcabil faptul că Bill Peterson, însărcinat să descopere adevărul, a recurs la asemenea gunoaie.

Un element important în orice turnătorie este plata. Lui Terri Holland i s-a permis să-și negocieze situația și a fost eliberată. Ea a acceptat o eșalonare a înapoierii banilor, dar în scurt timp a uitat de obligațiile asumate.

ÎN ACEL MOMENT, puțină lume știa că Terri Holland îl cunoștea de mai mult timp pe Ron Williamson. Cu ani în urmă, pe când se chinuia să vândă produsele Rawleigh prin Ada, beneficiase de o neașteptată partidă de sex. Bătuse la o ușă, iar un glas de femeie îl invitase înăuntru. Ascultător, se trezise cu Marlene Keutel, care îl aștepta în pielea goală. Nu părea să mai fi fost cineva pe acasă, iar lucrurile s-au legat imediat.

Marlene Keutel era instabilă mintal și, la o săptămână după acel episod, se sinucisese. Ron se întorsese de mai multe ori acolo, ca să-i vândă produse casnice, dar nu o mai găsise acasă. Nu știa că este moartă.

Sora ei era Terri Holland. La scurt timp după partida amoroasă, Marlene i se destăinuise lui Terri şi susţinuse că Ron o violase. Deşi Terri ştia că sora ei este nebună, considera că Ron este vinovat pentru decesul lui Marlene. Ron uitase de mult timp de toată povestea şi habar nu avea cine era Terri Holland.

PRIMA ZI a audierii preliminare a continuat cu mărturia elaborată a lui Dennis Smith, care a descris în detaliu scena crimei şi investigaţiile făcute. Singura surpriză a apărut când Smith a discutat despre numeroasele inscripţii lăsate în urmă de ucigaşi – mesajul de pe perete scris cu ojă roşie, acel „Nu ne căutaţi sau altăceva" scris cu sos picant pe masa din bucătărie şi cuvintele greu de descifrat de pe trupul lui Debbie. Detectivii Smith şi Rogers se gândiseră că scrisul putea fi atribuit cuiva în urma unei expertize, drept care, cu patru ani în urmă, le ceruseră lui Dennis Fritz şi Ron Williamson să scrie ceva pe o bucată de carton.

Detectivii nu aveau nici o experienţă în grafologie, dar, deloc surprinzător, ajunseseră la concluzia că scrisurile se potriveau. Mostrele date de Fritz şi de Williamson, cuvinte scrise cu stiloul pe un carton, păreau suspect de asemănătoare cu mesajul scris cu oja de unghii pe perete şi cu acela scris cu sos picant în bucătărie.

Şi-au expus bănuielile unui agent neidentificat din OSBI şi, după cum spunea Smith, acel agent le oferise o confirmare „verbală".

Interogat de Greg Saunders, Smith a mărturisit:

– Scrisul de mână, după părerea persoanei cu care am vorbit, era asemănător celui descoperit pe perete.

– Şi cel de pe masă?

– Ambele erau asemănătoare.

Câteva minute mai târziu, Barney l-a pus la foc mic pe Smith cu privire la analiza grafologică. L-a întrebat pe Smith dacă are un raport al OSBI referitor la scrisul de mână al lui Ron.

– Nu le-am cerut asta, a recunoscut Smith.

Barney arăta ca un om căruia nu-i vine să creadă aşa ceva. De ce nu fusese supus examinării OSBI? Acolo aveau experţi. Poate că aceştia i-ar fi putut scoate pe Ron şi Dennis de pe lista suspecţilor.

Smith a trecut în defensivă.

– Existau asemănări; dar, știți, se bazau pe observațiile noastre, nu era ceva științific. Adică, înțelegeți, existau similitudini; dar, știți, compararea a două mostre de scris de acest fel este aproape imposibilă. Dacă scrii cu o pensulă apoi cu un stilou, sunt două stiluri de scris diferite.

Barney i-a răspuns:

– Așadar, nu încercați să susțineți în fața curții că există șansa ca acești doi oameni, Dennis Fritz și Ronnie Williamson, să fi scris cu pensula din sticluța de ojă cuvintele referitoare la Jim Smith sau că altceva de genul ăsta vă îndeamnă să trageți astfel de concluzii?

– Nu, dar părerea noastră este că amândoi au colaborat la scriere, nu neapărat la același text, dar, știți, în apartament s-au găsit mai multe tipuri de scriere.

Cu toate că mărturia referitoare la grafologie a fost dată în cadrul audierii preliminare pentru a ajuta cazul să meargă mai departe, ea s-a dovedit a fi mult prea subțire chiar și pentru Bill Peterson pentru a mai fi utilizată în proces.

LA SFÂRȘITUL primei zile, judecătorul Miller a fost preocupat de absența lui Ron. Într-o discuție cu avocații, le-a expus acestora îngrijorarea sa.

– M-am documentat referitor la absența inculpatului. O să solicit aducerea lui la ora nouă fără un sfert și o să-l întreb încă o dată dacă nu dorește să fie prezent. Dacă vrea, va fi adus înapoi.

Barney s-a grăbit să-l ajute:

– Îmi permiteți să-i administrez o sută de miligrame de...

– Eu nu vă spun ce trebuie să faceți, l-a întrerupt judecătorul Miller.

În dimineața zilei următoare, la 8.45, Ron a fost escortat în sala de judecată. Judecătorul Miller i s-a adresat, spunându-i:

– Domnule Williamson, ieri v-ați exprimat dorința de a nu fi prezent la audierea preliminară.

– Nici aici nu aș dori să fiu, a spus Ron. Nu am nimic de a face cu crima asta. Niciodată... nu știu cine a ucis-o. Nu știu nimic despre asta.

– OK. Comportamentul dumneavoastră a fost agresiv – puteți solicita dreptul de a fi prezent, dar trebuie să vă angajați că nu mai produceți dezordine. Și să vă și respectați angajamentul. Doriți să fiți prezent?

– Nu, nu doresc să fiu acolo.

– Şi înţelegeţi că aveţi dreptul să fiţi prezent şi să ascultaţi depoziţiile martorilor?

– Nu doresc să fiu acolo. Nu vă pot ajuta cu nimic. M-am săturat de toate astea. Îmi produc o enormă suferinţă, nu vreau să fiu acolo.

– OK, este decizia dumneavoastră. Nu doriţi să fiţi prezent?

– Este corect.

– Şi renunţaţi la dreptul dumneavoastră constituţional de a fi confruntat cu martorii?

– Da. Toţi mă acuzaţi de ceva ce nu am făcut. Puteţi să faceţi ce vreţi, spuse Ron, apoi se uită la Gary Rogers şi spuse: Mă sperii, Gary. Mă acuzi după patru ani şi jumătate de hărţuire, iar toate astea se întâmplă pentru că puterea se află în mâinile tale.

Ron a fost dus înapoi în închisoare, iar audierea preliminară a continuat cu mărturia lui Dennis Smith. Au urmat Gary Rogers cu o relatare tendenţioasă a anchetei, apoi agenţii OSBI Melvin Hett şi Mary Long, care au depus mărturie referitor la probele administrate – amprente, mostre de păr şi componente din sânge şi salivă.

După ce statul a terminat susţinerea cazului, Barney a chemat zece martori – toţi deţinuţi sau foşti deţinuţi. Nici unul nu şi-a amintit să fi auzit ceva măcar în parte asemănător cu ceea ce susţinuse Terri Holland.

Când depoziţiile s-au încheiat, Barney şi Greg Saunders au solicitat curţii să respingă acuzaţiile de viol, deoarece nu fuseseră făcute în primii trei ani după crimă, aşa cum cerea legea statului Oklahoma. Crima nu se prescria, dar celelalte infracţiuni aveau termen de prescriere. Judecătorul Miller a declarat că va analiza întâmpinarea lor la o dată ulterioară.

Pierdut din vedere era Dennis Fritz. Acuzarea construită de Peterson era evident concentrată asupra lui Ron Williamson, iar principalii martori ai acestuia – Gore, Terri Holland, Gary Rogers (cu confesiunea din timpul visului) – depuseseră mărturie împotriva lui Ron. Singura mărturie care îl lega pe Fritz de crimă era analiza lui Melvin Hett.

Greg Saunders a pledat îndelung că statul nu şi-a făcut datoria de a dovedi faptul că Dennis Fritz are legătură cu crima. Judecătorul Miller a luat la cunoştinţă de acest lucru.

Barney a ieşit iar la atac cu o moţiune în care solicita respingerea tuturor acuzaţiilor dată fiind puţinătatea dovezilor, iar Greg Saunders

l-a imitat. În momentul în care judecătorul Miller nu a luat imediat o hotărâre, devenind evident că el cântărește cele spuse de apărare, poliția și procuratura au realizat că au nevoie de mai multe dovezi.

EXPERȚII criminaliști cântăresc greu în ochii membrilor juriilor, mai ales în micile orășele, iar când acești experți sunt angajați ai statului și sunt chemați de acuzare să depună mărturie împotriva acuzaților, părerile lor sunt considerate a fi infailibile.

Barney și Greg Saunders știau că depoziția referitoare la amprente venită din partea OSBI era suspectă, dar aveau nevoie de ajutor pentru a o pune la îndoială. Li s-ar fi permis să-i interogheze pe experții veniți din partea statului și să-i discrediteze, dar știau că avocații câștigă arareori astfel de dispute. Experții erau greu de atacat, iar membrii juriului deveneau confuzi. Apărarea avea nevoie de un expert sau doi de partea ei.

Au făcut o cerere în care solicitau o astfel de asistență. Astfel de cereri erau adeseori întocmite, dar arareori îndeplinite. Experții costau și multe oficialități locale, inclusiv judecătorii ezitau în a-i pune la plată pe contribuabili.

Moțiunea a fost susținută. Numai că Barney era orb nu se spusese acolo. Dacă era cineva care să aibă nevoie de ajutor în analiza amprentelor și a firelor de păr, atunci Barney Ward era acela.

CAPITOLUL 8

Hârtiile au mers de colo-colo. Procurorul districtual a evaluat și modificat acuzațiile, renunțând la acuzația de viol. Avocații apărării au atacat noua punere sub acuzare. Era nevoie de o nouă audiere preliminară.

Judecătorul curții districtuale era Ronald Jones din districtul Pontotoc, cel care, împreună cu Seminole și Hughes, alcătuiește cel de-al douăzeci și unulea district judiciar. Judecătorul Jones fusese ales în 1982 și, deloc surprinzător, era recunoscut a fi de partea acuzării și aspru cu acuzații. Creștin practicant, diacon baptist printre ale cărui porecle figurau Ron Botezătorul și Jones Buchea-Cărții. Avea totuși o slăbiciune pentru cei care se converteau, iar unii avocați își sfătuiau clienții că un brusc interes față de Domnul se putea dovedi benefic atunci când apăreau în fața judecătorului Jones.

În 20 august, Ron, lipsit de remușcări, a fost adus în fața sa pentru punerea sub acuzare, aceasta fiind prima dată când cei doi s-au întâlnit în sala de judecată. Judecătorul Jones a vorbit cu Ron și l-a întrebat ce face. A auzit mai multe decât se aștepta.

– Un singur lucru am de spus, domnule, a început Ron pe ton ridicat. Îmi pare rău pentru familia Carter și apropiații ei.

Judecătorul Jones a cerut să se facă liniște.

Ron a continuat:

– Domnule, știu că nu asta doriți să auziți, dar nu eu am făcut asta, domnule.

Gardienii l-au temperat și a tăcut. Punerea sub acuzare a fost amânată pentru ca judecătorul Jones să poată vedea transcrierea audierii preliminare.

Două săptămâni mai târziu, Ron s-a întors aducând cu el mai multe întâmpinări realizate de avocații săi. Gardienii reglaseră cu mare grijă doza de Thorazine. Când Ron se afla în celulă și ei doreau liniște, îl îndopau și toată lumea era fericită. Dar atunci când era programat să apară în fața curții, reduceau doza, așa că devenea mai zgomotos, mai războinic, mai iritabil. Norma Walker de la Serviciul pentru Sănătatea Mintală i-a bănuit pe gardieni că-l înviorează pe Ron și a redactat o notă în dosarul ei.

A doua apariție înaintea judecătorului Jones nu a mers bine. Ron a fost deschis. Și-a susținut nevinovăția, a susținut că oamenii spun minciuni despre el și, la un moment dat, a spus:

– Mama știe că am fost acasă în noaptea aceea.

Până la urmă a fost dus înapoi în celulă și audierea a continuat. Barney Ward și Greg Saunders au solicitat disjungerea dosarului și procese separate, punând accentul pe acest lucru. Mai ales Saunders își dorea propriul juriu care să nu fie influențat de un acuzat precum Ron Williamson.

Judecătorul Jones a fost de acord și a decis procese separate. Tot el a pus problema sănătății mintale a lui Ron, spunându-i lui Barney în plen că subiectul trebuie rezolvat înainte de proces. Ron a fost pus până la urmă sub acuzare, a pledat nevinovat și a fost trimis înapoi la închisoare.

Cazul Fritz urma acum alt drum. Judecătorul Jones a ordonat o nouă audiere preliminară, deoarece statul adusese prima dată mult prea puține dovezi împotriva lui Dennis.

Autoritățile nu aveau suficienți martori.

ÎN MOD NORMAL, o punere sub acuzare fără dovezi concludente ar fi preocupat poliția, dar nu și în Ada. Nimeni nu a intrat în panică. Închisoarea districtului Pontotoc era plină de turnători potențiali. Primul pe care l-au găsit pentru Dennis Fritz a fost o jalnică infractoare, Cindy McIntosh.

Dennis a fost mutat în mod strategic într-o celulă apropiată de Ron pentru ca cei doi să poată vorbi. Conflictul lor s-a rezolvat, Dennis l-a convins că nu făcuse nici o mărturisire.

Cindy McIntosh a susținut că era suficient de aproape ca să-i audă vorbind pe cei doi, apoi a anunțat poliția că are noutăți. După McIntosh, Fritz și Williamson au discutat despre unele fotografii depuse ca probe pe parcursul audierii preliminare. Ron nu fusese acolo, desigur, și era curios ce văzuse Dennis. Fotografiile erau luate la locul crimei și Ron îl întrebase pe Dennis:

– Era [Debbie Carter] în pat sau pe podea?

– Pe podea, răspunsese Dennis.

Pentru poliție, asta a fost o dovadă certă că ambii bărbați fuseseră în acea locuință și săvârșiseră violul și crima.

Bill Peterson a fost rapid convins. În 22 septembrie, el a depus o cerere ca Cindy McIntosh să fie inclusă pe lista martorilor acuzării.

Următorul delator a fost James Riggins, deși cariera lui a fost foarte scurtă. Adus din închisoare pentru a fi pus în fața acuzațiilor din districtul Pontotoc, Riggins a fost mutat dintr-o celulă în alta. De acolo, el a auzit pe cineva, poate pe Ron, recunoscând că o ucisese pe Debbie Carter, că mai fusese acuzat de două violuri în Tulsa și că urma să scape de acuzația de viol și de crimă la fel cum scăpase de acuzațiile de viol. Riggins nu era foarte clar cui îi mărturisea Ron toate astea, dar în lumea turnătorilor astea sunt detalii fără importanță.

Cam o lună mai târziu, Riggins și-a schimbat părerea. Interogat de polițe, el a declarat că a fost incorect față de Ron Williamson, că îl auzise de fapt pe Glen Gore făcând acea mărturisire.

CONFESIUNILE ERAU contagioase în Ada. În 23 septembrie, un tânăr drogat, Ricky Joe Simmons a intrat în sediul poliției, a anunțat că el a ucis-o pe Debbie Carter și că vrea să vorbească despre asta. Dennis Smith și Gary Rogers au găsit o cameră video, iar Simmons și-a început confesiunea. A recunoscut că făcea abuz de droguri de mai mulți ani, drogul favorit fiind unul preparat în casă, cunoscut sub numele de veselie, rețeta acestuia incluzând, printre mai multe ingrediente, și acid din baterie. A continuat spunând că renunțase la droguri, îl găsise pe Domnul și, într-o noapte de decembrie din 1982 – credea că este vorba

de 1982, dar nu era sigur –, în timp ce citea Biblia simțise impulsul de a hoinări pe jos prin Ada. Dăduse peste o fată, probabil Debbie Carter, nu era sigur și a relatat mai multe versiuni ale modului în care o întâlnise. Poate că o violase, poate că nu, și se gândea că o sugrumase cu mâinile goale, după care se rugase și vomitase prin toată casa.

Voci îi spuseseră ce trebuia să facă. Detaliile erau înceţoşate şi la un moment dat Simmons a spus:

– Părea un vis.

În mod ciudat, Smith și Rogers nu au mai fost încântați de o mărturie dată ca prin vis.

Când l-au îndemnat să spună de ce așteptase aproape cinci ani ca să apară, el a fost capabil până la urmă să explice că toate zvonurile care circulau prin oraș îi readuseseră în memorie noaptea fatidică din 1982, poate din 1981. Dar nu-și putea aminti cum intrase în casa lui Debbie, sau câte camere avea, sau în ce cameră o ucisese. Pe urmă, brusc, și-a adus aminte de sticla cu sos picant și de cuvintele scrise pe pereți. Ulterior, a spus că un coleg de muncă îi spusese aceste detalii.

Simmons susținea că este curat în timp ce face mărturisirea, dar pentru Smith și Rogers era limpede că veselia își făcea efectul. Și au respins imediat toată povestea. Deși avea tot atâtea neclarități ca și aceea a lui Tommy Ward, detectivii nu au fost impresionați. Smith a decis că auzise destule și a spus:

– După mine, nu tu ai ucis-o pe Debbie Carter.

Apoi s-a oferit să-i facă rost lui Simmons de un avocat.

Simmons, și mai confuz, a insistat că el a ucis-o. Cei doi detectivi au insistat că nu el.

I-au mulțumit pentru timpul pierdut acolo și l-au dat afară.

VEȘTILE BUNE erau rare în închisoarea districtului Pontotoc, dar la începutul lui noiembrie, Ron a primit o scrisoare neașteptată. Un judecător civil îi acordase un ajutor pentru persoane cu dizabilități după Legea securității sociale.

Cu un an în urmă, Annette făcuse cererea în numele lui Ron, susținând că nu mai fusese capabil să lucreze din 1979. Judecătorul, Howard O'Bryan, parcursese fișa medicală și decisese o audiere în 26 decembrie 1987. Ron a fost scos din închisoare.

În hotărârea sa, judecătorul O'Bryan menționa: „Este evident că solicitantul deține documentele medicale necesare pentru a dovedi antecedentele de alcoolism și depresie care a fost stabilizată prin administrare de litiu și a fost înregistrat cu dezordine bipolară atipică complicată de o tulburare a personalității atipică, probabil la limita unei paranoia și a comportamentului antisocial. Evident, fără medicație este agresiv, abuziv și violent fizic, deziluzionat din punct de vedere religios și cu tulburări de gândire".

În plus: „Au apărut repetate episoade de dezorientare, de tulburare a atenției, ca și de deteriorare a gândirii abstracte și a nivelului de conștiență".

Judecătorului O'Bryan nu-i fusese greu să ajungă la concluzia că Ron avea „dezordine bipolară atipică, tulburare a personalității și tulburări în urma abuzului de medicamente". Mai mult, starea sa era destul de gravă pentru ca el să nu poată fi angajat.

Perioada în care i se acorda statutul de persoană cu dizabilități începea în 31 martie, 1985, și continua.

Misiunea judecătorului civil era aceea de a stabili dacă petentul avea dizabilități, fizice sau mintale, și putea primi un sprijin financiar lunar. Erau cazuri serioase, dar nu de viață și de moarte. Judecătorii Miller și Jones, pe de altă parte, aveau datoria să se asigure că toți acuzații, mai ales aceia care înfruntau o potențială condamnare la moarte, aveau parte de o judecată dreaptă. Tristă ironie faptul că judecătorul O'Bryan putuse vedea problemele evidente ale lui Ron, în timp ce judecătorii Miller și Jones nu putuseră.

BARNEY ERA PREOCUPAT de evaluarea lui Ron. Stabilise o testare la Departamentul pentru Sănătate al districtului Pontotoc. Șefa clinicii, Claudette Ray, l-a supus unor teste psihologice și i-a înmânat raportul lui Barney. Se încheia cu: „Ron este în mod conștient anxios din cauza stresului. Se simte neajutorat și fără nici o putere. Este posibil să se fi comportat nepotrivit, așa cum a fost cu neprezentarea la audierea preliminară, care i-ar fi fost de ajutor, din cauza panicii și a gândurilor confuze. Marea majoritate a oamenilor ar fi dorit să audă informații și opinii care le-ar fi influențat viața sau moartea".

Raportul a fost pus în dosarul lui Barney şi lăsat acolo. O cerere pentru stabilirea responsabilităţii era o problemă de rutină, una cu care Barney se mai întâlnise. Clientul său stătea în închisoare, la treizeci de metri de sala tribunalului, un loc prin care Barney trecea aproape zilnic.

Cazul necesita imperios ca o persoană să ridice problema responsabilităţii.

PENTRU DENNIS FRITZ, acuzarea a primit un sprijin uriaş prin mărturia unui indian semianalfabet, James C. Harjo. La douăzeci şi doi de ani, Harjo era deja închis pentru spargere şi furt – prins după ce spărsese de două ori aceeaşi casă. În septembrie şi octombrie, în timp ce aştepta să fie transferat la închisoarea federală, a fost coleg de celulă cu Dennis Fritz.

Cei doi au devenit oarecum prieteni. Lui Dennis i se făcuse milă de Harjo şi îi scrisese câteva scrisori, cele mai multe pentru soţia acestuia. Şi era conştient de ce puneau la cale poliţiştii. În fiecare zi, ei îl scoteau pe Harjo din celulă fără nici un motiv aparent –, iar când era adus înapoi, acesta începea imediat să-l chestioneze pe Dennis despre crima Carter. Într-o închisoare plină de turnători calificaţi, Harjo se dovedea a fi cel mai rău.

Schema era atât de evidentă, încât Dennis şi-a pregătit o declaraţie de o frază pe care i-a repetat-o lui Harjo de fiecare dată când era luat de poliţişti. În parte, ea suna astfel: „Dennis Fritz declară mereu că este nevinovat".

Şi Dennis a refuzat categoric să discute cu el cazul.

Dar asta nu l-a oprit pe Harjo. În 19 noiembrie, Peterson l-a trecut pe James C. Harjo ca martor al acuzării. În aceeaşi zi, audierea preliminară în cazul lui Dennis a fost reluată în faţa judecătorului David Miller.

Când Peterson a anunţat că următorul său martor va fi Harjo, Dennis a tresărit. Ce putea să spună prostul ăla?

Harjo, sub jurământ şi minţind îngrozitor, i-a explicat zelosului Bill Peterson că fusese coleg de celulă cu Fritz, iar dacă la început fuseseră prieteni, în noaptea de Halloween conversaţia devenise neplăcută. Harjo îl întrebase pe Dennis despre amănuntele crimei. Dennis avea probleme cu detaliile, iar povestea lui Harjo era şi ea plină de goluri.

Oricum, se convinsese că Dennis era vinovat, așa că-l înfruntase. Ceea ce-l înfuriase pe Dennis. Începuse să se învârtă prin celulă, luptându-se cu vinovăția sa, apoi îl privise pe Harjo, cu ochii în lacrimi, și spusese: „Nu am vrut să-i facem rău".

Prezent în sală, Dennis nu a mai putut să suporte toată porcăria. A urlat la martor:

– Minți! Minți!

Judecătorul Miller a pus lucrurile la punct. Harjo și Peterson au continuat cu poveștile lor. După Harjo, Dennis se arătase îngrijorat de soarta fiicei sale: „Ce o să spună când va afla că tatăl ei este un criminal?" A urmat o mărturisire incredibilă. Dennis i-a spus lui Harjo că el și cu Ron aduseseră cu ei bere în locuința lui Debbie, iar când terminaseră cu violul și crima adunaseră cutiile goale, șterseseră toate amprentele și plecaseră.

La contrainterogatoriu, Greg Saunders l-a întrebat pe Harjo dacă Dennis i-a explicat cum de șterseseră numai amprentele lor în timp ce lăsaseră acolo multe altele. Harjo nu avea idee. Și a fost de acord că mai erau alți șase deținuți în seara de Halloween în care mărturisise Dennis, dar că nici un altul nu mai auzise povestea. Greg a adus un exemplar al declarației pregătite de Dennis și semnată de Harjo.

Harjo s-a discreditat sub jurământ, dar după interogatoriul lui Saunders arăta ca un imbecil. Dar judecătorul Miller nu avea ce face decât să-l trimită pe Dennis în fața Curții cu juriu. După legea statului Oklahoma, un judecător de la audierea preliminară nu poate să stabilească credibilitatea martorilor.

TERMENUL de judecată a fost stabilit, apoi amânat. În iarna 1987–1988, Ron și Dennis au îndurat viața din închisoare cu speranța că vor ajunge mai repede în fața curții. După atâtea luni în spatele gratiilor, încă mai credeau că se poate face dreptate și că adevărul va ieși la iveală.

În toată hărțuiala preliminariilor, apărarea obținuse o singură victorie semnificativă – hotărârea judecătorului Jones că vor fi judecați separat. Chiar dacă Bill Peterson contestase separarea cazurilor, avea un avantaj în judecarea unuia după celălalt. Cu Fritz înainte și ziarele gata să relateze toate amănuntele pentru orășelul plin de oameni curioși.

Încă din primele zile de după crimă, poliția insistase că fuseseră doi criminali, iar prima (și singura) pereche pe care o suspectaseră fusese aceea formată din Fritz și Williamson. La fiecare pas – suspiciuni, anchete, acuzații, arestări, puneri sub acuzație, audieri preliminare –, cei doi fuseseră puși în discuție. În titlurile ziarelor apăruse mereu: „Williamson și Fritz..."

Dacă Bill Peterson obținea condamnarea lui Fritz în primul proces, juraților lui Williamson urmau să stea bine pe scaunele lor și să se gândească la ștreang pentru el.

În Ada, era cinstit să fie judecat Fritz primul, urmat imediat de Ron – în aceeași sală, cu același judecător, aceiași martori și aceleași ziare care relatau totul.

ÎN 1 APRILIE, cu trei săptămâni înainte de începerea procesului lui Ron, al doilea avocat numit din oficiu, Frank Baber, a cerut să i se ia cazul. Baber găsise un post de procuror în alt district.

Judecătorul Jones i-a aprobat cererea. Baber a plecat. Barney a rămas fără ajutor – nici un ochi de specialist nu-l mai ajuta cu documentele, probele, fotografiile și schițele aduse împotriva clientului său.

ÎN 6 APRILIE 1988, la cinci ani și jumătate după uciderea lui Debbie Carter, Dennis Fritz a fost escortat în sala de judecată plină ochi, aflată la etajul întâi al Tribunalului Districtului Pontotoc. Proaspăt tuns, proaspăt bărbierit, purtând hainele lui, un costum cumpărat de mama lui special pentru proces. Wanda Fritz stătea în primul rând, cât mai aproape posibil de fiul ei. Așezată lângă ea era sora acestuia, Wilma Foss. Nu au scăpat nici un cuvânt pe parcursul procesului.

După ce i-au fost scoase cătușele, Dennis a scrutat mulțimea întrebându-se cine din suta de potențiali jurați va face parte din cei doisprezece. Care dintre persoanele cu drept de vot care stăteau acolo îl vor judeca?

Lunga lui așteptare se terminase. După ce îndurase unsprezece luni sufocante în închisoare, acum se afla în fața curții. Avea un avocat bun; presupunea că judecătorul va judeca drept; doisprezece semeni de-ai săi vor cântări dovezile și vor realiza că Peterson nu are nici o dovadă.

Începerea procesului era o ușurare, dar îl și îngrozea Se afla, în fond, în districtul Pontotoc, iar Dennis știa că puteau fi condamnați și

oameni nevinovați. Împărțise o scurtă vreme celula cu Karl Fontenot, un suflet simplu și tulburat care stătea acum pe culoarul condamnaților la moarte pentru o crimă cu care nu avea nici o legătură.

Judecătorul Jones a intrat și a salutat masa potențialilor jurați. S-au rezolvat câteva probleme preliminare, apoi a început selecția juriului. Un proces lent și plictisitor. Orele treceau pe măsură ce bătrânii, surzii și bolnavii erau eliminați. Au urmat întrebările, unele puse de avocați, cele mai multe de judecătorul Jones. Greg Saunders și Bill Peterson s-au tocmit ce juraţi să păstreze și pe care să-i elimine.

La un moment dat, pe parcursul îndelungului proces, judecătorul Jones a pus următoarea întrebare potențialului jurat Cecil Smith:

– Ce slujbă ați avut înainte?

– Corpul de inspectori ai statului Oklahoma, a răspuns acesta.

Nu a urmat nici o întrebare din partea judcătorului sau a avocaților. Ce omisese Cecil Smith să spună în elipticul său răspuns era faptul că avusese o lungă carieră ca apărător al legii.

Câteva momente mai târziu, judecătorul Jones l-a întrebat pe Cecil Smith dacă îl cunoaște pe detectivul Dennis Smith, sau dacă este rudă cu acesta.

– Nu suntem rude.

– De unde îl cunoști? a continuat judecătorul Jones.

– Pur și simplu îl cunosc, am vorbit cu el de câteva ori, poate am și colaborat de câteva ori.

Câteva ore mai târziu, juriul a depus jurământul. Pe Fritz îl îngrijora prezența lui Cecil Smith.

Când și-a luat locul în boxa juraților, Smith l-a scrutat pe Dennis pentru prima, dar nu și pentru ultima dată.

Adevăratul proces a început de a doua zi. Nancy Shew, procuror districtual, a prezentat juriului care vor fi dovezile. Greg Saunders a respins spusele ei, în declarația de deschidere, spunând că sunt prea puține dovezi.

Primul martor a fost Glen Gore, care a fost adus de la închisoare. Gore, interogat de Peterson personal, a depus o mărturie mai degrabă ciudată, cum că *nu* l-a văzut pe Dennis Fritz cu Debbie Carter în noaptea crimei.

Cei mai mulţi procurori preferă să demareze cu un prim martor care să-l plaseze pe acuzat în preajma victimei, la momentul crimei. Peterson a optat pentru o altă metodă. Gore a spus că este posibil să-l fi zărit pe Dennis la Coachlight cândva, în trecut, sau poate că nu-l văzuse deloc.

Strategia acuzării a devenit evidentă cu acest prim martor. Gore a vorbit mai mult despre Ron Williamson decât despre Dennis Fritz, iar Peterson a pus mai multe întrebări despre Ron. Încerca o schemă a dovedirii vinovăţiei prin asociere.

Înainte ca Greg Saunders să aibă şansa de a-i pune la îndoială credibilitatea lui Gore pe baza cazierului acestuia, Peterson s-a decis să-şi discrediteze singur martorul. El l-a întrebat pe Gore despre cazierul lui. Multe condamnări, pentru crime precum răpire, huliganism şi împuşcarea unui poliţist.

Nu numai că primul martor al acuzării nu a reuşit să-l implice pe Dennis, dar a mai fost şi dovedit a fi un răufăcător înrăit, condamnat la patruzeci de ani de închisoare.

După acest start greoi, Peterson a continuat cu un alt martor care nu ştia nimic. Tommy Glover a descris juriului cum a văzut-o pe Debbie Carter vorbind cu Glen Gore înainte să plece acasă de la Coachlight. După scurta sa apariţie în boxa martorilor, Glover a fost expediat fără să fi rostit numele lui Dennis Fritz.

Gina Vietta şi-a spus strania ei poveste despre ciudatul telefon primit de la Debbie în zorii zilei de 8 decembrie. Tot ea a depus mărturie că îl văzuse de mai multe ori pe Fritz la Coachlight, dar nu şi în noaptea crimei.

Pe urmă, Charlie Carter a spus povestea lui lacrimogenă cu descoperirea fiicei lui moarte, iar în continuare detectivul Dennis Smith a fost chemat la bară. Smith a fost ajutat să descrie pe larg scena crimei şi au fost introduse ca dovezi numeroase fotografii. El a vorbit despre ancheta pe care a întreprins-o, despre mostrele de salivă şi de păr şi aşa mai departe. Prima întrebare a lui Nancy Shew despre posibilii suspecţi nu a amintit, deloc surprinzător, de Dennis Fritz.

– Aţi interogat o persoană numită Ronald Keith Williamson pe parcursul anchetei? a întrebat ea.

– Da, așa este, apoi Smith, fără să fie întrerupt sau să fie ridicate obiecții a bătut câmpii despre investigațiile făcute de poliție în legătură cu Ron Williamson, explicând cum a devenit acesta suspect. În final, Nancy Shew și-a amintit cine era judecat de fapt și a întrebat despre mostra de salivă de la Dennis Fritz.

Smith a descris cum recoltase mostra de salivă și o trimisese la laboratorul OSBI din Oklahoma City. Shew a încheiat interogarea martorului în acest punct și a predat martorul apărării. În momentul în care s-a așezat la locul ei, acuzarea încă nu reușise să aducă un indiciu conform căruia Dennis Fritz să devină suspect. Nu avea nici o legătură cu victima. Nimeni nu-l plasa în preajma victimei la momentul crimei, chit că Smith depusese mărturie că Fritz locuia „aproape" de locuința lui Debbie. Nu fusese identificat nici un mobil.

Fritz a fost până la urmă legat de crimă prin mărturia lui Gary Rogers, următorul martor, care a spus:

– Pe parcursul anchetei noastre referitoare la Ron Williamson, numele acuzatului, Dennis Fritz, a apărut pe scenă, în calitate de cunoscut al lui Ron Williamson.

Rogers a explicat juriului cum el și Dennis Smith au ajuns cu multă istețime la concluzia că o astfel de crimă necesita doi ucigași. Crima părea mult prea violentă pentru un singur om, în plus ucigașul/ucigașii lăsaseră în urma lor un indiciu scris cu sos picant: „Nu ne căutați sau altăceva". Acel „ne" implicând mai mult decât un criminal, iar Smith și Rogers sesizaseră rapid asta.

Prin metode specifice poliției, ei reușiseră să afle că Williamson și Fritz erau prieteni. Acest lucru, după ei, făcea legătura între cei doi criminali.

GREG SAUNDERS îl instruise pe Dennis să ignore juriul, dar el a descoperit că este imposibil acest lucru. Cei doisprezece oameni țineau în mâinile lor soarta sa și se uita la ei din când în când. Cecil Smith stătea în primul rând și, ori de câte ori Dennis se uita la juriu, Smith îi întorcea privirea.

„Care era problema?" s-a întrebat Dennis. Pe urmă a descoperit.

Sosit pentru un alt caz, în timp ce Greg Saunders intra în tribunal, un avocat bătrân din Ada l-a întrebat:

– Care-i deşteptul care l-a acceptat pe Cecil Smith în juriu?

– Păi, cred că eu sunt acela. Cine este Cecil Smith? a spus Greg.

– A fost şeful poliţiei din Ada, asta-i tot.

Lui Saunders i-a căzut tavanul în cap. A mers imediat la biroul judecătorului Jones şi a cerut anularea procesului pe baza faptului că juratul nu fusese sincer în timpul procedurii de selecţie şi că era mult prea legat de poliţie şi acuzare.

Întâmpinarea lui a fost respinsă.

DOCTORUL FRED JORDAN a depus mărturie referitor la autopsia pe care o realizase, iar juriul a auzit detalii îngrozitoare. Au fost prezentate fotografii ale cadavrului, iar acestea au fost arătate juriului, producând şocul şi oroarea uzuale în orice proces al unei crime. Câţiva juraţi l-au privit dezgustaţi pe Fritz.

Cu solida şi greu de ignorat mărturie a doctorului Jordan plutind în aer, acuzarea a decis să arunce în arenă câţiva dintre martorii cheie. A fost chemat Gary Allen şi a luat loc în boxa martorilor. Implicarea lui Allen era cam subţire. El a declarat juriului că locuia în apropiere de Dennis Fritz, şi că târziu, într-o noapte de decembrie 1982, pe la 3.30, a auzit doi oameni care făceau zgomot în faţa locuinţei sale. Nu era sigur de dată, dar, din anumite motive, era cert că se întâmpla înainte de 10 decembrie. Cei doi oameni, pe care nu reuşise să-i identifice, râdeau, înjurau şi se stropeau unul pe altul cu un furtun de grădină. Era rece, dar bărbaţii se dezbrăcaseră de tricouri. Îl cunoştea de o vreme pe Dennis Fritz şi i s-a părut că recunoaşte vocea acestuia. Dar nu era sigur. A ascultat gălăgia timp de zece minute, pe urmă s-a întors în pat.

Când Allen a fost eliberat din postura de martor, prin sala tribunalului se puteau vedea câteva priviri nedumerite. Care fusese scopul mărturiei sale? Lucrurile au devenit şi mai confuze cu următorul martor, Tony Vick.

Vick locuia într-un mic apartament sub Gary Allen şi îl cunoştea pe Dennis Fritz. Îl cunoştea şi pe Ron Williamson. El a depus mărturie că-l zărise pe Ron la poarta lui Dennis şi că ştia de excursia celor doi în Texas, în vara lui 1982.

Avea nevoie juriul de mai mult?

Dovezile evidente au continuat să se adune cu Donna Walker, vânzătoare la un magazin, care l-a identificat pe Dennis şi a declarat că-l cunoştea foarte bine într-o vreme. În 1982, Dennis era un client frecvent, un băutor de cafea căruia îi plăcea să stea de vorbă cu ea în fiecare dimineaţă. Şi Ron era client acolo, iar ea ştia că cei doi sunt prieteni. Pe urmă, brusc, după crimă, cei doi nu şi-au mai băut cafeaua acolo. Au dispărut, atât putea să spună. Pe urmă, după ce stătuseră departe câteva săptămâni, au reapărut, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Dar erau schimbaţi! Cum anume?

– Firea, hainele. Înainte se îmbrăcaseră mereu îngrijit şi curat, acum erau la pământ, cu hainele neîngrijite, nebărbieriţi, cu părul în dezordine; firea lor era cu totul alta. Păreau nervoşi şi paranoici, aşa cred.

Presată de Greg Saunders, Walker nu a putut explica de ce a aşteptat cinci ani înainte de a împărtăşi dovezi atât de importante poliţiei. Şi a recunoscut că a fost contactată de poliţie în august, cu un an în urmă, după ce Dennis şi Ron fuseseră arestaţi.

Parada a continuat cu Letha Caldwell, o femeie divorţată care fusese colegă de şcoală cu Ron la Byng. Ea a declarat juriului că Dennis Fritz şi Ron Williamson erau musafiri frecvenţi în casa ei, noaptea târziu, şi că mereu consumau băuturi alcoolice. La un moment dat, se speriase de ei şi le ceruse să o lase în pace. Când ei refuzaseră, îi ameninţase cu o armă, iar ei înţeleseseră că era vorba de ceva serios.

Mărturia ei nu avea nici o legătură cu uciderea lui Debbie Carter, iar în multe alte tribunale ar fi fost respinsă ca neavând nimic de a face cu cauza.

Obiecţia finală a venit atunci când agentul OSBI Rusty Featherstone a depus mărturie. Peterson, într-o încercare neîndemânatică de a dovedi că Ron şi Dennis chefuiau prin Norman cu luni de zile înainte de crimă, l-a chemat pe Featherstone la bară. Featherstone îl testase de două ori cu poligraful pe Dennis, în 1983, dar din numeroase motive, rezultatul nu fusese admis. Pe parcursul acelor interogatorii, Dennis relatase o noapte în Norman în care era vorba de baruri şi băutură. Când Peterson a încercat să smulgă povestea asta de la Featherstone, Greg Saunders a obiectat energic. Judecătorul Jones a fost de acord pe motiv că lucrurile sunt irelevante.

Chemat în faţa judecătorului, Peterson a spus:

– El [Featherstone] îi pune în legătură pe Ron Williamson şi pe Dennis Fritz în august 1982.

– Şi prin ce este relevant acest lucru? l-a întrebat judecătorul Jones.

Peterson nu a putut să dea un răspuns, iar Featherstone a părăsit imediat sala de judecată. Fusese încă un martor care nu ştia absolut nimic despre uciderea lui Debbie Carter.

Următorul martor a fost la fel de inutil, deşi mărturia lui era cumva interesantă. William Martin fusese directorul liceului Noble, unde Dennis preda în 1982. El a depus mărturie că în 8 decembrie, o miercuri, Dennis anunţase că este bolnav şi îi ţinuse orele un suplinitor. Conform documentelor aduse de Martin, Dennis lipsise şapte zile în total în timpul celor nouă luni efective de predare ale anului şcolar.

DUPĂ DOISPREZECE martori, acuzarea nu reuşise să-i pună probleme lui Dennis Fritz. Dovedise fără putinţă de tăgadă că era consumator de băuturi alcoolice, că avea un anturaj dubios (Ron Williamson), că locuia cu mama şi cu fiica sa în acelaşi cartier cu Debbie Carter şi că lipsise de la şcoală în ziua care urmase crimei.

Peterson lucra metodic. El considera că un caz trebuie construit încetul cu încetul, martor cu martor, nu prin acţiuni spectaculoase. Adică să adune dovezile şi să îndepărteze orice îndoială din mintea juraţilor. Dar cu Fritz era greu, deoarece nu exista nici o dovadă concretă.

Era nevoie de turnători.

Primul care a depus mărturie a fost James Harjo, adus ca şi Gore, din închisoare. Prost şi sărac cu duhul, Harjo nu numai că spărsese de două ori aceeaşi casă, dar utilizase şi aceleaşi metode de a intra – fereastra aceluiaşi dormitor. Prins, a fost interogat de poliţie. Utilizând un creion şi o foaie de hârtie, articole necunoscute lui Harjo, poliţiştii prezentaseră lui Harjo totul sub formă de schiţe şi rezolvaseră cazul. Evident că asta îl impresionase pe Harjo. Ajuns în aceeaşi celulă cu Dennis, la cererea poliţiei, luase hotărârea de a rezolva cazul Carter tot cu ajutorul unei bucăţi de hârtie.

Şi a prezentat juriului subtila lui strategie. În celulă, îl chestionase pe Dennis referitor la crimă. În timp ce jucau x şi 0, el îi spunea lui Dennis:

– Ei, se pare că eşti vinovat.

Dennis, doborât de logica lui Harjo, mărturisise cu ochii în lacrimi, spunând:

– Nu am vrut să-i facem rău.

Când Harjo aruncase minciuna în timpul audierii preliminare, Dennis sărise în sus, urlând:

– Minți! Minți!

Dar în fața unui juriu care îl scruta cu mare atenție, fusese nevoit să treacă din nou prin asta fără să arate cea mai mică emoție. Deși îi era greu, fusese mulțumit să vadă cum unii dintre jurați își înăbușesc râsul auzind povestea stupidă a lui Harjo.

La contrainterogatoriu, Greg Saunders a stabilit că Dennis și Harjo fuseseră închiși într-una din cele două celule-dormitor ale închisorii, alcătuite din patru celule, fiecare cu câte două priciuri. Fiecare era destinată să găzduiască opt oameni, dar adeseori era o înghesuială mult mai mare acolo. În mod ciudat, nimeni altul din închisoarea Pontotoc nu mai auzise spectaculoasa mărturie.

Harjo a mărturisit că îi plăcea să-i spună lui Ron minciuni despre Dennis și viceversa. Greg Saunders l-a întrebat:

– De ce-i mințeai pe Dennis și Ron Williamson? De ce le spuneai minciuni unuia despre celălalt?

– Doar ca să văd ce spun. Erau gata să-și ia gâtul unul altuia.

– Și îl mințeai pe Ron despre Dennis, sau pe Dennis despre Ron; este adevărat, numai ca să-i vezi cum își iau gâtul unul altuia?

– Da, doar ca să văd ce se întâmplă, ca să aud ce spun.

Harjo a recunoscut mai târziu că nu cunoaște semnificația noțiunii de „sperjur".

Următorul informator a fost Mike Tenney, gardianul debutant utilizat de poliție să adune ceva despre Dennis. Cu puțină experiență și fără pregătire în apărarea legii, Tenney își începuse cariera la închisoare, iar prima lui însărcinare fusese Dennis Fritz. Dornic să-i impresioneze pe cei care ar fi putut să-l angajeze permanent, el petrecuse o grămadă de timp în fața celulei lui Dennis, discutând cu el despre toate, dar mai ales despre crima Carter. Și fusese plin de sfaturi. După părerea lui avizată, situația lui Dennis era gravă, așa că cel mai bun lucru pentru el era să ajungă la o înțelegere, să-și salveze pielea

depunând mărturie împotriva lui Ron Williamson. Peterson urma să fie înțelegător cu el.

Dennis acceptase jocul, grijuliu să nu spună nimic ce ar fi putut fi repetat în timpul procesului.

Fiind un ageamiu, Tenney a fost incoerent, ca și cum nu și-ar fi învățat lecția. A început prin a încerca să relateze povestea lui Dennis și Ron hălăduind prin barurile din Oklahoma City, poveste nici măcar pe departe legată de crima Carter. Saunders a obiectat. Judecătorul Jones a fost de acord.

Pe urmă, Tenney a intrat pe nisipuri mișcătoare când a spus că el și Dennis au discutat despre o înțelegere. A menționat de două ori asta, un lucru periculos, deoarece implica faptul că Dennis se gândea să pledeze vinovat.

Greg Saunders a obiectat zgomotos și a cerut anularea procesului. Judecătorul Jones a respins cererea lui.

Tenney a reușit până la urmă să spună ceva fără să-i mai ridice în picioare pe avocați. A explicat juriului că stătuse adeseori de vorbă cu Dennis și că, la sfârșitul fiecărei discuții se dusese la birou și scrisese tot ceea ce se discutase. Așa se desfășuraseră lucrurile, depusese mărturie și șeful lui, Gary Rogers. Muncă de poliție bine făcută. Pe parcursul uneia dintre întâlniri, se presupune că Dennis ar fi spus: „Hai să spunem că așa s-a întâmplat. Poate că Ron s-a dus la ușă și a intrat în casa lui Carter. Pe urmă, să spunem că a mers mai departe. Poate că Ron era cam pornit și a dorit să-i dea o lecție. Ea a murit. Să spunem că așa s-ar fi întâmplat. Dar nu l-am văzut pe Ron ucigând-o, așa că nu am cum să relatez procuraturii ceva ce nu am văzut".

După Tenney, procesul a fost suspendat pentru ziua aceea, iar Dennis a fost dus înapoi în închisoare. Acolo și-a scos cu grijă costumul și l-a pus pe umeraș. S-a așezat pe priciul lui, a închis ochii și s-a întrebat cum se va termina acel coșmar. El știa că martorii mint, dar juriul știa asta?

A DOUA ZI, dimineața, Peterson a chemat-o la bară pe Cindy McIntosh, care a recunoscut că se afla în închisoare, acuzată de infracțiuni serioase, când îi întâlnise pe Dennis Fritz și pe Ron

Williamson. A depus mărturie că-i auzise pe amândoi stând de vorbă, pe Ron întrebându-l pe Dennis despre fotografiile de la locul crimei.

– Era în pat sau pe podea? îl întrebase Ron pe Dennis.

– Pe podea, spusese Dennis.

McIntosh a recunoscut că nu a fost condamnată pentru acuzațiile referitoare la cecuri.

– Am plătit și m-au lăsat liberă, a spus ea.

Cu turnătorii scoși oarecum din joc, Peterson s-a întors la dovezi mai credibile. Ceva mai credibile. A chemat să depună mărturie succesiv patru martori care lucraseră pentru laboratoare criminalistice. Impactul asupra juriului a fost mare, așa cum se întâmplă întotdeauna. Erau educați, instruiți, certificați, cu experiență și lucraseră pentru statul Oklahoma. Erau experții! Și se aflau acolo ca să depună mărturie împotriva acuzatului, să ajute la demonstrarea vinovăției acestuia.

Primul a fost expertul în amprente digitale, Jerry Peters. El a explicat juriului că a examinat douăzeci și una de amprente prelevate din locuința și mașina lui Debbie, nouăsprezece fiind ale lui Debbie. Una era a detectivului Dennis Smith, o alta a lui Mike Carpenter, nici una nu aparținea nici lui Dennis Fritz, nici lui Ron Williamson.

Ciudat ca expertul în amprente să depună mărturie că acuzații nu lăsaseră în urmă nici o amprentă.

Larry Mullins a descris atunci cum a prelevat amprenta palmei lui Debbie în luna mai a anului precedent, atunci când fusese exhumată. A oferit noile amprente lui Jerry Peters, care a zărit brusc lucruri pe care nu le văzuse cu patru ani și jumătate în urmă.

Teoria acuzării, aceeași care urma să fie utilizată împotriva lui Ron Williamson, a fost aceea că, pe parcursul agresiunii prelungite și violente, Debbie a fost rănită, sângele i-a fugit cumva din mâna stângă, iar palma a atins o mică porțiune de tapet, chiar deasupra podelei din dormitor. Cum amprenta nu le aparținea lui Ron sau pe Dennis, și cu siguranță nu aparținea adevăratului criminal, ea trebuie să fi aparținut lui Debbie.

MARY LONG era un criminalist specializat mai ales în fluidele corpului. Ea a explicat juriului că la aproape 20% dintre oameni nu poate fi evidențiată grupa de sânge în fluide precum saliva, sperma și transpirația. Acest segment al populației este cunoscut ca „nonsecretor".

Pornind de la examinarea mostrelor de sânge şi de salivă de la Ron şi Dennis, ea era sigură că ei sunt nonsecretori.

Individul care lăsase spermă la locul crimei era şi el probabil un nonsecretor, cu toate acestea Long nu era sigură, deoarece proba era insuficientă.

În acest fel, 80% din populaţie a fost eliminată din discuţie. Sau „aproape" 80%, plus sau minus ceva. Cu toate acestea, Fritz şi Williamson purtau acum eticheta rău prevestitoare de „nonsecretori".

Aritmetica lui Long a fost spulberată la contrainterogatoriu, când Greg Saunders a forţat-o să admită că majoritatea mostrelor de sânge şi de salivă prelevate şi analizate în cazul Carter proveneau de la nonsecretori. Din cele douăzeci de mostre examinate, două erau de la nonsecretori, inclusiv Fritz şi Williamson.

Şaizeci la sută dintre suspecţi erau nonsecretori, faţă de media naţională de numai 20%.

Nu conta. Mărturia ei îi excludea pe mulţi şi ajuta la sporirea suspiciunii faţă de Dennis Fritz.

Ultimul martor al acuzării a fost de departe cel mai eficient. Peterson îşi păstrase lovitura de graţie pentru runda finală, iar când Melvin Hett şi-a încheiat depoziţia, juriul era convins.

Hett era specialistul OSBI în păr, un expert legist care ajutase la trimiterea la închisoare a multor oameni.

ANALIZA părului făcută de legişti avusese un start ezitant în 1982. Într-un caz din Wisconsin, din acel an, un „expert" al acuzării a comparat o mostră de păr „cunoscut" cu una găsită la locul crimei şi a depus mărturie că provin din aceeaşi sursă. Sursa a fost condamnată, dar la apelul făcut la Curtea Supremă din Wisconsin a fost de părere contrarie, afirmând în plus, la modul cel mai hotărât: „O astfel de dovadă este periculoasă".

Mii de acuzaţi nevinovaţi ar fi fost scăpaţi dacă această sentinţă judecătorească s-ar fi păstrat. În schimb, poliţia, anchetatorii, laboratoarele criminalistice şi procurorii au mers mai departe cu analiza părului, care de multe ori era singura dovadă palpabilă prelevată de la locul crimei. Analiza părului a devenit un lucru atât de comun şi atât

de controversat, încât a fost studiată de mai multe ori pe parcursul secolului XX.

Numeroase cercetări au indicat o rată ridicată a erorilor, iar ca răspuns la această controversă, în 1978, autoritățile au finanțat un program pentru eficientizarea laboratoarelor de criminalistică. Două sute și patruzeci dintre cele mai bune laboratoare din țară au participat la program, comparându-și rezultatele pe diverse tipuri de probe, inclusiv pe mostre de păr.

Evaluarea a fost un eșec. Majoritatea laboratoarelor au dat rezultate greșite în patru din cinci cazuri.

Și alte studii au alimentat controversa referitoare la mostrele de păr. Unul dintre ele a dovedit creșterea acurateței atunci când examinatorul compara părul de la locul crimei cu acela prelevat de la cinci persoane, fără să știe cine era suspectul numărul unu al polițiștilor. Șansa unei părtiniri neintenționate era exclusă. Dar același studiu a dovedit că acuratețea scădea drastic când examinatorului i se spunea cine este adevăratul „suspect".

Experții în analiza părului pășeau pe o gheață subțire, iar părerile lor evitau un răspuns direct, fiind de genul: „Părul cunoscut și părul dat sunt microscopic concordante și ar putea proveni din aceeași sursă".

Existau șanse mari ca ele să nu provină din aceeași sursă, dar astfel de declarații erau evitate, cel puțin în prima instanță.

SUTELE DE FIRE de păr recoltate de Dennis Smith de la locul crimei au avut un parcurs sinuos până au ajuns în fața curții. Cel puțin trei experți diferiți ai OSBI au lucrat cu ele, comparându-le cu duzinile de fire colectate de la suspecții principali desemnați de detectivii Smith și Rogers la scurt timp după crimă.

Mai întâi, Mary Long a adunat și sortat toate firele de păr în laboratorul criminalistic, dar la scurt timp a predat totul lui Susan Land. Pe când Susan Land primea mostrele în martie 1983, Dennis Smith și Gary Rogers erau convinși că ucigașii erau Fritz și Williamson. Spre disperarea anchetatorilor, raportul ei trăgea concluzia că părul era compatibil microscopic numai cu acela al lui Debbie Carter.

Pentru o scurtă perioadă, Fritz și Williamson au ieșit din scenă, deși ei nu au știut asta. Ani mai târziu, avocații lor au fost informați despre rezultatele lui Susan Land.

Acuzarea avea nevoie de o altă opinie.

În septembrie 1983, invocând stresul și solicitarea pe care le suferea Land la locul de muncă, șeful ei a ordonat să-i fie „transferat" cazul lui Melvin Hett. Un astfel de transfer este puțin obișnuit și a devenit și mai neobișnuit cu cât Land și Hett lucrau în laboratoare diferite, amplasate în locuri diferite. Land lucra la sediul central din Okahoma City. Hett lucra la o filială din Enid. Răspundea de optsprezece districte, unul dintre acestea întâmplându-se să fie Pontotoc.

Hett s-a dovedit a fi extrem de metodic. I-a luat douăzeci și șapte de luni să analizeze părul, o perioadă a cărei lungime este și mai ciudată cu cât analiza numai mostrele prelevate de la Fritz, Williamson și Debbie Carter. Celelalte douăzeci și unu nu erau la fel de importante și mai puteau aștepta.

Cum poliția știa cine o omorâse pe Debbie Carter, serviabilă, a oferit informația și lui Melvin Hett. Când a primit mostrele de la Susan Land, cuvântul „suspect" era scris lângă numele lui Fritz și Williamson.

Glen Gore încă mai era așteptat la poliția din Ada ca să i se preleveze mostra de păr.

În 13 decembrie, 1985, la trei ani după crimă, Melvin Hett și-a încheiat primul raport, declarând că șaptesprezece probe de păr sunt compatibile cu cele ale lui Fritz și Williamson.

După ce petrecuse peste doi ani și peste două sute de ore analizând primele mostre, Hett a luat viteză și a rezolvat celelalte douăzeci și una de mostre în mai puțin de o lună. În 9 ianuarie, 1986, el a redactat al doilea raport, declarând că toate celelalte mostre prelevate de la tinerii din Ada nu seamănă cu cele descoperite în locuința Carter.

Iar lui Glen Gore încă nu i se ceruseră mostre de păr.

O muncă dificilă, tenace și cu unele puncte ezitante. Hett și-a schimbat de mai multe ori opinia în timp ce lucra la microscop. O dată fusese sigur că un fir de păr îi aparține lui Debbie Carter, dar ulterior își schimbase părerea și decisese că-i aparține lui Fritz.

Așa se întâmplă cu analiza probelor de păr. Hett a contrazis ferm unele rezultate obținute de Susan Land, ba chiar a încercat să pună la

îndoială toată munca acesteia. Inițial descoperise că treisprezece fire de păr pubian proveneau de la Fritz și numai două de la Williamson. Ulterior totuși, a schimbat cifrele – douăsprezece de la Fritz și două de la Williamson. Pe urmă unsprezece de la Fritz, plus două fire de păr de pe cap.

Din anumite motive, Gore a apărut și el în cadru în iulie 1986. Cineva de la departamentul de poliție din Ada s-a trezit și a realizat că Gore fusese neglijat. Dennis Smith a prelevat păr de pe cap și păr pubian de la Gore și de la ucigașul care-și recunoscuse vina, Ricky Joe Simmons și i le-a expediat lui Melvin Hett, care, evident, era foarte aglomerat din moment ce nu mai dăduse nimic la iveală de un an de zile. În iulie 1987, lui Gore i s-au cerut din nou mostre. „De ce?", a întrebat el. Pentru că poliția nu mai găsea mostrele prelevate anterior.

Au trecut luni de zile și nu s-a mai auzit nici o veste de la Hett. În primăvara lui 1988, procesele se apropiau și încă nu sosise nici un rezultat de la Hett referitor la mostrele de la Gore și Simmons.

În 7 aprilie, 1988, după ce începuse deja procesul lui Fritz, Melvin Hett a redactat al treilea și ultimul său raport. Părul lui Gore nu era compatibil cu părul de la locul crimei. Lui Hett îi trebuise doi ani ca să ajungă la această concluzie, iar timpul consumat era în afara oricărei suspiciuni. O altă indicație clară că acuzarea credea atât de mult în vina lui Fritz și Williamson încât nu mai considerase necesar să aștepte terminarea analizelor.

ÎN CIUDA PERICOLELOR și a incertitudinilor, Melvin Hett era un adept al analizei părului. El și Peterson au devenit prieteni și, înainte să înceapă procesul lui Fritz, Hett i-a oferit acestuia articole științifice care căutau să demonstreze temeinicia unor dovezi puțin temeinice. Cu toate acestea, el nu i-a dat totuși procurorului nici unul dintre numeroasele articole care condamnau analiza părului și valoarea ei ca dovadă.

Cu două luni înainte de procesul lui Fritz, Hett a mers la Chicago și a solicitat opinia unui laborator particular, McCrone. Acolo, un oarecare Richard Bisbing, o cunoștință a lui Hett, i-a revăzut munca. Bisbing fusese angajat de Wanda Fritz să revadă mostrele de păr și să depună mărturie la proces. Pentru a-i plăti onorariul, Wanda fusese nevoită să vândă mașina lui Dennis.

Bisbing s-a dovedit a fi extrem de eficient, dar rezultatele au fost contradictorii.

În mai puțin de șase ore, Bisbing a respins aproape toate rezultatele lui Hett. Analizând doar cele unsprezece fire de păr pubian de care Hett era sigur că erau compatibile microscopic cu cel al lui Fritz, Bisbing a descoperit că numai trei ar fi putut fi. Numai trei „ar fi putut" proveni de la Dennis Fritz. Hett greșise în legătură cu celelate opt.

Fără să fie descurajat de modul în care îi fusese apreciată munca de un alt expert, Hett s-a întors în Oklahoma, gata să depună mărturie fără să-și fi schimbat părerea.

EL A AJUNS în boxa martorilor vineri după-amiază, în data de 8 aprilie, și imediat s-a lansat într-o prelegere stufoasă, înțesată cu termeni științifici, menită mai degrabă să impresioneze juriul decât să-l informeze. Dennis, absolvent de facultate, având experiență în predarea științelor, nu l-a putut urmări pe Hett și a fost sigur că nici jurații nu au putut să o facă. S-a uitat la ei de mai multe ori. Erau pierduți, dar evident impresionați de expert. Știa atât de multe!

Hett lansa noțiuni precum „morfologie", „cortex", „scala de mărime", „valori limită", „tulburări corticale" și „corp ovoidal" ca și cum oricine din sală ar fi știut exact ce înseamnă. Arareori se oprea să explice ce vrea să spună.

Hett era un expert de top, aureolat de încrederea conferită de experiență, vocabular, stăpânire de sine, și declara ferm că firele de păr ale lui Dennis Fritz erau asemănătoare cu unele descoperite la locul crimei. Pe parcursul mărturiei sale el a spus de șase ori că părul lui Dennis și părul suspectului erau compatibile la nivel microscopic și că ar putea proveni din aceeași sursă. Nici măcar o dată nu a spus juriului adevărul că la fel de bine părul putea să *nu* provină din aceeași sursă.

Pe tot parcursul depoziției sale, Bill Peterson s-a referit permanent la „acuzatul Ron Williamson și acuzatul Dennis Fritz". În acele momente, Ron era închis într-o celulă solitară, zdrăngănind la chitară, fără să aibă habar că este judecat in absentia și că lucrurile nu merg prea bine.

Hett și-a încheiat depoziția recapitulând pentru juriu descoperirile sale. Unsprezece fire de păr pubian și două de pe cap puteau proveni

de la Dennis Fritz. Erau aceleași unsprezece fire de păr pubian pe care le dusese la laboratorul McCrone, din Chicago, și i le înmânase lui Richard Bisbing spre verificare.

Contrainterogatoriul făcut de Greg Saunders nu a făcut prea mult. Hett a fost obligat să admită că analiza părului este foarte speculativă pentru a fi utilizată la o identificare certă. Precum cei mai mulți dintre experți, era capabil să discute această problemă spinoasă utilizând nenumărați termeni științifici.

Când i s-a permis să plece, acuzarea a răsuflat ușurată.

PRIMUL MARTOR al apărării a fost Dennis Fritz. El a depus mărturie despre trecutul lui, despre prietenia cu Ron și așa mai departe. A recunoscut că fusese condamnat în 1973 pentru că cultivase marijuana și că mințise referitor la acest lucru atunci când se angajase la liceul Noble șapte ani mai târziu. Motivul fusese simplu, avea nevoie de o slujbă. A negat în mod repetat că s-ar fi întâlnit vreodată cu Debbie Carter, drept care nu știa nimic despre uciderea ei.

Pe urmă a venit rândul lui Bill Peterson la contrainterogatoriu.

Este o regulă încetățenită în lumea avocaților ca, atunci când nu prea ai dovezi, să faci cât mai mult scandal. Peterson s-a repezit pe podium, l-a privit suspicios pe acuzat și a început să zbiere.

După numai câteva secunde, judecătorul Jones l-a chemat în fața lui pentru o mică discuție.

– Poate că nu-ți place acuzatul, i-a șoptit judecătorul, dar nu trebuie să fii furios în sala asta de judecată.

– Nu sunt furios, a răspuns Peterson înfuriat.

– Ba ești. Este pentru prima dată când ridici tonul.

– Am înțeles.

Peterson s-a aprins pe tema minciunii spuse de Fritz la angajare. Era clar că nu se poate pune bază pe spusele lui. Iar Peterson a mai scos la iveală o minciună, un formular completat de Dennis când și-a amanetat pistolul în Durant, Oklahoma. Încă o dată, Dennis încercase să-și ascundă infracțiunea de a fi cultivat droguri.

Două motive evidente de indignare justificată, nici unul însă având legătură cu cazul Carter. Peterson l-a hărțuit cât de mult a fost posibil pentru a scoate totul din minciuna mărturisită de Dennis.

Era ciudat şi ar fi fost amuzant dacă atmosfera nu ar fi fost atât de încordată, faptul că Peterson se indigna atât de tare referitor la martorii care nu spun adevărul. El, procurorul care îşi construise cazul pe baza mărturiei unor indivizi condamnaţi şi a unor turnători.

Când Peterson s-a decis în sfârşit să treacă mai departe, nu mai avea încotro să se îndrepte. A încercat să strângă tot veninul din mărturiile martorilor acuzării, dar Dennis păruse credibil ignorându-i. După o oră de spectacol, Peterson s-a aşezat la locul lui.

Singurul alt martor chemat de Greg Saunders a fost Richard Bisbing, care a explicat juraţilor că nu este de acord cu majoritatea concluziilor la care ajunsese Melvin Hett.

Era târziu, vineri după-amiază, iar judecătorul Jones a suspendat şedinţa curţii pentru weekend. Dennis a păşit pe scurtul drum până la închisoare, şi-a schimbat hainele şi a încercat să se relaxeze în gaura de şoarece care era celula lui. Era convins de faptul că acuzarea nu reuşise să-i dovedească vinovăţia dar nu era nici pe departe încrezător. Zărise privirile rele ale juraţilor când li se arătaseră fotografiile de la locul crimei. Îi privise când îl ascultau pe Melvin Hett şi credeau în spusele lui.

Pentru Dennis, timpul s-a scurs greu în acel weekend.

PLEDOARIA finală a început luni dimineaţa. Nancy Shew a fost prima din partea acuzării şi a reluat plictisitoare spusele martorilor acuzării.

Greg Saunders a contraargumentat că acuzarea nu dovedise nimic; sarcina de a dovedi fără nici o urmă de îndoială că Dennis era vinovat nu fusese îndeplinită; nu fusese prezentat decât un caz de învinuire prin asociere; iar juriul trebuia să ajungă la concluzia că clientul lui era nevinovat.

Bill Peterson a avut ultimul cuvânt. Timp de aproape o oră, el a divagat, a reluat punctele principale din declaraţiile martorilor săi, a încercat cu disperare să convingă juraţii că escrocii şi turnătorii lui erau credibili.

Juriul s-a retras la amiază pentru deliberări, iar şase ore mai târziu s-a întors pentru a anunţa că votul este de unsprezece la unu. Judecătorul i-a trimis înapoi dându-le termen până mai pe seară. În jur de 8.00 p.m., ei au revenit cu verdictul de vinovat.

Dennis a ascultat verdictul într-o tăcere glacială, uluit pentru că era nevinovat, şocat pentru că fusese condamnat pe baza unor dovezi meschine. Ar fi vrut să se repeadă la juraţi, la judecător, la poliţişti, la sistem, dar procesul nu era încheiat.

Într-un fel, nu era surprins. Studiase juraţii şi le zărise neîncrederea. Reprezentau oraşul Ada, iar oraşul avea nevoie de o condamnare. Dacă poliţiştii şi Peterson erau într-atât de convinşi că Dennis era vinovat, atunci aşa trebuia să fie.

A închis ochii şi s-a gândit la fiica lui, Elizabeth, care la paisprezece ani era suficient de mare ca să înţeleagă ce-i vinovăţia şi nevinovăţia. Acum, că fusese condamnat, cum o va mai putea convinge că este nevinovat?

Pe măsură ce gloata ieşea din sală, Peggy Stillwell a căzut la pământ. Era epuizată şi copleşită de emoţie şi de inimă rea. A fost dusă la cel mai apropiat spital, dar nu a fost internată.

Cu problema vinovăţiei stabilită, procesul a trecut în etapa stabilirii pedepsei. Teoretic, juriul determina acum sentinţa pe baza circumstanţelor agravante prezentate de acuzare, care erau menite să ducă la pedeapsa cu moartea, şi evalua circumstanţele atenuante prezentate de acuzat, care i-ar fi putut salva viaţa.

În cazul lui Fritz, lucrurile au mers repede. Peterson l-a chemat la bară pe Rusty Featherstone, care într-un final a reuşit să spună juriului că Dennis recunoscuse în faţa lui că el şi cu Ron hălăduiseră prin barurile din Norman cu luni de zile înainte de crimă. Ăsta era tot suplimentul la mărturia sa. Cei doi suspecţi merseseră o sută de kilometri până în Norman şi îşi petrecuseră noapea prin baruri şi bodegi.

Următorul şi ultimul martor a dezvoltat această poveste profundă. Numele ei era Lavita Brewer şi, în timp ce bea la barul hotelului Holiday Inn din norman, dăduse peste Fritz şi Williamson. După mai multe rânduri de băutură, cei trei plecaseră împreună. Brewer stătuse pe bancheta din spate. Dennis conducea. Ron stătea lângă el. Ploua. Dennis conducea repede, trecând pe roşu şi tot felul de lucruri de felul ăsta, iar Brewer începuse să ţipe. Deşi cei doi nu o atinseseră şi nu o ameninţaseră, a decis că vrea să coboare. Dar Dennis nu a oprit. Au mers aşa cincisprezece sau douăzeci de minute, pe urmă maşina a

încetinit suficient de mult ca ea să deschidă ușa și să sară. A fugit până la un telefon public și a sunat la poliție.

Nimeni nu fusese rănit. Nu fusese depusă nici o plângere. Nimeni nu fusese condamnat.

Dar pentru Bill Peterson, incidentul era o dovadă clară că Dennis Fritz era o amenințare permanentă pentru societate și trebuia condamnat la moarte pentru a proteja alte tinere. Lavita Brewer era cel mai bun, dar și singurul martor pe care îl putuse aduce.

Pe durata pledoariei sale pentru pedeapsa cu moartea, Peterson s-a uitat la Dennis, l-a arătat cu degetul, apoi a spus:

– Dennis Fritz, meriți să mori pentru ceea ce tu și Ron Williamson i-ați făcut lui Debra Sue Carter.

La care Dennis l-a întrerupt și s-a adresat juriului:

– Nu eu am ucis-o pe Debbie Carter.

Două ore mai târziu, juriul s-a întors cu o sentință de închisoare pe viață. După ce a fost citit verdictul, Dennis s-a sculat în picioare, s-a întors către juriu, și a spus:

– Doamnelor și domnilor jurați, vreau să spun...

– Te rog, a spus judecătorul Jones.

– Dennis, nu poți să faci așa ceva, a spus Greg Saunders.

Dar Dennis nu putea fi contrazis. El a continuat:

– Domnul și Isus din ceruri știu că nu eu am făcut asta. Vreau să spun doar că vă iert. Și că mă rog pentru sufletele voastre.

Înapoi în celulă, în întunecimea iadului său, nu a considerat că este o ușurare faptul că scăpase de sentința de condamnare la moarte. Avea treizeci și opt de ani, și era un om nevinovat și fără tendințe violente, copleșit de perspectiva de a-și petrece într-o închisoare restul vieții sale.

CAPITOLUL 9

Annette Hudson urmărise îndeaproape procesul lui Fritz citind relatările zilnice din *Ada Evening News*. Marți, 12 aprilie, pe prima pagină apărea un titlu de o șchioapă: „Fritz găsit vinovat în cazul Carter".

Ca de obicei, articolul amintea de fratele ei. „Ron Williamson, de asemenea acuzat de crimă de gradul întâi în cazul Carter, este programat să fie judecat în 21 aprilie". De fapt, toate cele șase articole care relatau despre procesul lui Fritz menționau implicarea lui Ron și procesul lui care urma să înceapă.

„Cine se mai poate aștepta la un juriu imparțial?" se tot întreba Annette. Dacă unul dintre acuzați este găsit vinovat, cum ar putea beneficia celălat de un proces corect în același oraș?

I-a dus lui Ron un costum nou, gri, o pereche de pantaloni comozi, două cămăși albe, două cravate și o pereche de pantofi noi.

ÎN 20 APRILIE, ziua de dinaintea procesului, Ron a fost adus în fața judecătorului Jones. Judecătorul era îngrijorat că acuzatul ar putea fi agitat, o îngrijorare întemeiată, dat fiind comportamentul lui anterior. În timp ce Ron stătea în fața lui, judecătorul i-a spus:

– Aș vrea să știu cum stăm apropo de ziua de mâine și să mă asigur că atunci când vei fi adus nu se vor produce tulburări. Înțelegi îngrijorările mele?

– Da, atâta timp cât nu vor începe iar să spună că am ucis pe cineva.

– Înțelegi că asta urmează să facă?

– Înțeleg, dar nu este corect.

Judecătorul Jones știa că Ron fusese un mare sportiv, așa că a utilizat o analogie preluată din lumea sportului.

– Este ca un fel de întâlnire sportivă. Fiecare echipă are ocazia să fie în atac, dar și în apărare, nu poți să contești acest fapt. Face parte din regula jocului.

– Mda, dar sunt dat afară din teren.

PENTRU ACUZARE, procesul lui Fritz a fost o utilă încălzire pentru meciul principal. Urmau să fie utilizați practic aceiași martori, cam în aceeași ordine. Dar în al doilea proces, acuzarea avea două avantaje în plus. Mai întâi, acuzatul nu era stăpân pe el, era gata să dea cu scaunele de pereți și să înjure, comportament care ar fi nemulțumit pe cei mai mulți oameni, inclusiv pe jurați. Putea să fie înspăimântător, să îngrozească lumea. În al doilea rând, avocatul lui era orb și singur. După ce ajutorul numit din oficiu, Baber, se retrăsese la 1 aprilie, nu fusese numit un altul. Barney gândea iute și era specialist în contrainterogatorii, dar nu era eficient atunci când era vorba de amprente, fotografii și analiza probelor de păr.

Pentru apărare, era bine ca procesul să înceapă cât mai repede. Barney se săturase de Ron Williamson și era nemulțumit de numeroasele ore risipite cu acest caz, care-l ținuseră departe de alți clienți, care plăteau. Și îi era frică de Ron, la modul fizic. Așa că a aranjat ca fiul său, nu un alt avocat, să stea în spatele lui Ron la masa apărării. Barney se gândea să stea cât mai departe posibil, ceea ce oricum nu era suficient, iar dacă Ron făcea o mișcare agresivă către el, fiul lui urma să-i sară în spate și să-l pună la pământ.

Cam ăsta era nivelul de încredere în clientul său.

Dar puțini oameni aflați în sala înghesuită, în 21 aprilie, au realizat că fiul își proteja tatăl de clientul acestuia. Mulți dintre cei prezenți erau potențiali jurați, erau străini de aceste aranjamente și nu prea știau cine sunt cei din jurul lor. Mai erau pe acolo reporteri, avocați curioși și obișnuiții bârfitori pe care-i atrag procesele din micile orașe. În special procesele de crimă.

Annette Hudson și Renee Simmons stăteau în primul rând, cât mai aproape posibil de Ron. Mai mulți prieteni apropiați ai lui Annette se oferiseră să stea cu ea pe durata procesului și să-i ofere sprijinul lor. Ea

refuzase. Fratele ei era bolnav și imprevizibil, iar ea nu dorea ca prietenii ei să-l vadă încătușat. Nici nu dorea ca ei să asiste la mărturiile prea explicite. Ea și Renee suferiseră pe parcursul audierii preliminare și căpătaseră gustul amar a ceea ce urma să fie procesul.

Ron nu avea prieteni acolo.

Dincolo de culoar, familia Carter ocupase și ea primul rând, același loc în care se aflaseră și pe parcursul procesului lui Fritz. Taberele învrăjbite încercau să nu se privească în ochi.

Era o joi, aproape la un an după exhumarea corpului victimei și arestarea lui Ron și Dennis. Ultimul tratament serios de care beneficiase Ron fusese acela de la spitalul de stat cu treisprezece luni în urmă. La solicitarea lui Barney, fusese văzut o dată de Norma Walker în Ada, o consultație scurtă care începuse și se încheiase ca oricare altă consultație la o clinică. Timp de un an, medicamentele, atunci când le primise, fuseseră administrate de gardieni. Timpul petrecut în văgăuna izolată a închisorii nu-i îmbunătățise cu nimic sănătatea mintală.

Cu toate acestea, numai familia era preocupată de sănătatea lui mintală. Nici acuzarea, nici apărarea, nici curtea însăși nu puseseră această problemă.

Era momentul judecății.

ENTUZIASMUL PRIMEI zile s-a topit după ce a început anevoioasa operațiune de selectare a juraților. Orele treceau, avocații interogau candidații, iar judecătorul Jones îi respingea unul după altul.

Ron, în ceea ce-l privea, se purta frumos. Arăta bine – tuns, bărbierit, haine noi. Își lua notițe sub privirea fiului lui Barney care, deși la fel de plictisit ca toți ceilalți, stătea cu ochii pe client. Ron habar nu avea că este supravegheat de aproape.

Târziu după-amiază, cei doisprezece fuseseră aleși – șapte bărbați, cinci femei, toți caucazieni. Judecătorul Jones le-a făcut instructajul și i-a trimis acasă. Deocamdată nu erau izolați.

Annette și Renee erau pline de speranță. Unul dintre jurați era ginerele unui vecin care stătea vizavi de Annette. Un altul era rudă cu pastorul penticostal care, desigur, o cunoștea pe Juanita Williamson și devotamentul ei față de biserică. Un altul era un văr îndepărtat, prin alianță, al unui Williamson.

Cei mai mulţi dintre juraţi păreau cunoscuţi. Annette şi Renee îi zăriseră prin Ada. Era, într-adevăr, un oraş mic.

JURAŢII au fost înapoi a doua zi, la ora nouă dimineaţa. Nancy Shew a făcut prima declaraţie din partea acuzării, o copie aproape perfectă a celei utilizate în cazul lui Fritz. Barney a amânat orice reacţie până după expunerea integrală.

Primul martor chemat de acuzare a fost din nou Glen Gore, dar lucrurile nu au mers aşa cum se aşteptau. După ce şi-a spus numele, Gore a amuţit şi a refuzat să depună mărturie. I-a spus judecătorului Jones că nu are decât să-l acuze de ofensă adusă curţii; ce mai conta? Oricum era condamnat la patruzeci de ani. Motivele lui nu erau clare, dar poate că asta avea legătură cu faptul că petrecuse deja timp la închisoarea statului, acolo unde turnătorii nu erau priviţi bine de colegii lor, spre deosebire de închisoarea districtului Pontotoc, unde turnătoria era în floare.

După câteva momente de confuzie, judecătorul Jones a decis să fie citită juriului mărturia lui Gore de la audierea preliminară, din iulie precedent. Aşa s-a întâmplat şi, chiar dacă impactul a fost oarecum mai mic, juriul tot a auzit povestea lui Gore care-l văzuse pe Ron la Coachlight în noaptea crimei.

Barney a fost privat de oportunitatea de a-l chinui pe Gore referitor la numeroasele sale infracţiuni violente. Şi apărarea n-a avut nici ocazia de a-l interoga pe martor referitor la ceea ce făcuse în noaptea crimei.

Cu Gore scos din joc, cazul s-a întors pe făgaşul normal. Tommy Glover, Gina Vietta şi Charlie Carter au depus a treia oară aceleaşi mărturii.

Gary Allen a spus aceeaşi poveste ciudată a celor doi oameni pe care-i auzise stropindu-se cu apă la 3.30 dimineaţa, la începutul lui decembrie 1982, dar nu-l putuse identifica pe Ron Williamson. Celălalt om poate fusese Fritz, poate nu.

ADEVĂRUL ERA că Gary Allen nu putea identifica pe nimeni şi nu avea nici o idee despre când se petrecuse evenimentul. Era un consumator de droguri, bine cunoscut poliţiei. Îl cunoştea pe Dennis Smith pentru că fuseseră colegi de clasă.

Smith îl abordase la scurt timp după crimă şi-l întrebase dacă văzuse sau auzise ceva suspect în zorii zilei de 8 decembrie. Allen spusese că zărise doi oameni care se stropeau cu furtunul din grădina casei de vizavi, dar nu-şi putea aminti data. Dennis Smith şi Gary Rogers ajunseseră imediat la concluzia că erau Fritz şi Williamson, care se spălau de sângele lui Debbie Carter. L-au constrâns pe Allen să dea mai multe detalii, ba chiar i-au arătat o fotografie de la locul crimei. Au sugerat că cei doi oameni erau Fritz şi Williamson, dar Allen nu a putut şi nu a vrut să-i identifice pe cei doi.

Cu puţin timp înainte de începerea procesului, Gary Rogers a trecut pe la Allen şi i-a sugerat unele detalii. Nu erau oare Fritz şi Williamson ce-i pe care îi văzuse afară, în zorii zilei, cândva în 8 decembrie?

Nu, Allen nu putea să fie sigur. Rogers şi-a dezvelit tocul revolverului, pentru ca Allen să-l poată vedea. Şi a spus că Allen s-ar putea trezi cu ceva plumbi în el dacă nu-şi aminteşte mai bine. A încercat, dar nu suficient ca să depună mărturie.

DENNIS SMITH a prezentat apoi juriului locul crimei, fotografii, amprente, dovezile strânse. Fotografiile au fost înmânate juraţilor, iar reacţia a fost aceea previzibilă la vederea victimei. Utilizând o scară de pompieri, fotograful poliţei luase câteva imagini de sus ale locuinţei lui Debbie. Peterson a folosit una dintre acestea şi l-a rugat pe Smith să spună juriului cam pe unde se află casa lui Williamson. La numai câteva străzi distanţă.

Barney a spus:

– Să văd şi eu fotografiile astea, şi ele i-au fost oferite.

Aşa cum era regula nescrisă în Ada, Barney a luat fotografiile şi a ieşit afară însoţit de asistenta lui, Linda. Ea i le-a descris în amănunt.

Examinarea directă era o realitate, dar Barney avea câteva lucruri de spus. Întotdeauna considerase ciudat faptul că cei doi presupuşi criminali putuseră să săvârşească un astfel de viol şi o asemenea crimă fără să lase o singură amprentă. El l-a rugat pe Smith să explice, din punctul de vedere al anchetatorului, care sunt cele mai potrivite suprafeţe pentru prelevarea amprentelor. Netede, tari – sticlă, oglinzi, plastic, lemn vopsit şi aşa mai departe. Pe urmă l-a plimbat pe Smith

prin întreaga locuință și l-a obligat să recunoască faptul că neglijase multe locuri evidente – obiecte din bucătărie, sticla ferestrei din dormitor, care rămăsese deschisă, accesoriile sanitare din baie, ușile, oglinzile. Lista tot creștea, iar impresia era aceea că Smith făcuse o treabă de mântuială cu amprentele.

Cu martorul îngenuncheat, Barney a lovit mai departe. Când devenea prea agresiv, fie Bill Peterson, fie Nancy Shew obiectau la metodele sale, iar obiecțiile lor provocau de obicei o replică a lui Barney.

Gary Rogers a fost următorul care a luat loc în boxa martorilor și a continuat prezentarea anchetei. Dar cea mai importantă contribuție la prezentarea făcută de acuzare a fost relatarea pentru juriu a mărturisirii făcută în vis de Ron, a doua zi după ce fusese arestat. Suna bine la o primă examinare, dar Barney avea unele probleme și cu ea.

Era curios de ce mărturia nu fusese înregistrată. Rogers recunoscuse că poliția deținea și utiliza frecvent o cameră video și că el știa să o folosească. Nu fusese utilizată la interogatoriul lui Ron deoarece nu era o procedură normală. Barney nu a înghițit nici asta.

Rogers a mai recunoscut că departamentul de poliție are permanent provizii de creioane și de hârtie, dar s-a bâlbâit când a încerca să explice de ce el și Rusty Featherstone nu i-au permis lui Ron să-și scrie singur declarația. Și refuzaseră și să-l lase să vadă ceea ce scriseseră ei, iar Barney a devenit suspicios. În timp ce-l mustruluia pe Rogers cu privire la proceduri, Rogers a făcut o greșeală enormă. A amintit de interogatoriul lui Ron, din 1983, înregistrat video, în care Ron nega orice implicare.

Lui Barney nu-i venea să creadă. De ce nu spusese nimeni nimic de acea casetă? Acuzarea era obligată să prezinte toate dovezile. Barney depusese la timp cererea pentru a-i fi oferite, cu luni înainte. În septembrie trecut, curtea ordonase acuzării să ofere avocatului apărării toate declarațiile făcute de Ron referitor la anchetă.

Cum putuse poliția și acuzarea să dosească înregistrarea timp de patru ani și jumătate?

Barney avea puțini martori la dispoziție, cum cazul împotriva lui Ron se baza practic pe „recunoașterea" acestuia, iar acuzarea utilizase numeroși martori, o adunătură ciudată, pentru a demonstra că Ron, în diverse momente și în diverse moduri, recunoscuse crima. Singura

modalitate de a lupta cu o astfel de mărturie era aceea de a o nega, iar singura persoană care putea face asta era Ron însuşi. Barney plănuia să-l cheme în boxa martorilor chiar pe Ron, în apărarea sa, dar era îngrozit de această perspectivă.

Înregistrarea din 1983 ar fi fost un lucru bun de arătat juriului. Cu patru ani şi jumătate în urmă, cu mult timp înainte ca acuzarea să-şi adune ceata de martori dubioşi şi cu mult timp înainte ca Ron să-şi fi adăugat atâtea la cazier, el stătuse în faţa camerei şi negase orice implicare.

ÎNTR-O CELEBRĂ sentinţă din 1963, *Brady vs. Maryland*, Curtea Supremă a SUA stabilise că „ascunderea de către acuzare a unor dovezi favorabile acuzatului, solicitate de apărare, violează corectitudinea unui proces în care vinovăţia se stabileşte pe baza probelor materiale, indiferent de buna sau reaua credinţă a acuzării".

Anchetatorii deţin toate resursele. Adeseori, ei acoperă martorii sau dovezile favorabile suspectului sau acuzatului. Timp de decenii, ei putuseră ignora pur şi simplu aceste dovezi disculpatorii şi să meargă mai departe cu acuzarea. *Brady* schimbase regula şi se înrădăcinase ca procedură. O cerere de tip *Brady* este un lucru de rutină pentru orice avocat al apărării şi este făcută încă din primul moment. Întâmpinare *Brady*. Audiere *Brady*. Documente *Brady*. „L-am învins cu un *Brady*." Cazul făcuse şcoală în jargonul practicii judiciare.

ACUM BARNEY stătea în faţa judecătorului Jones, cu Rogers în boxa martorilor şi Peterson studiindu-şi atent pantofii, cu o clară violare a procedurii de tip *Brady*. A cerut anularea procesului, dar cererea i-a fost respinsă. Judecătorul Jones a promis să programeze o audiere referitoare la acest subiect – după încheierea procesului!

Era vineri, târziu, toată lumea era obosită. Judecătorul Jones a suspendat şedinţa până luni dimineaţa, la 8.30. Ron a fost încătuşat, înconjurat de gardieni şi dus cu forţa afară din sala de judecată. Se comportase bine până în acel moment, lucru ce nu a rămas neremarcat.

Pe prima pagină din ediţia de duminică a *Ada Evening News* apărea titlul: „Williamson şi-a păstrat controlul în prima zi a procesului".

*

PRIMUL MARTOR de luni a fost doctorul Fred Jordan, care, aflat a treia oară pe acel scaun, a descris în detaliu autopsia și cauzele morții. Era, de asemenea, a treia oară când Peggy Stillwell trecea prin asta, iar chinul nu-i era mai mic. Din fericire, ea nu putea să vadă pozele înmânate juriului. Putea numai să le vadă reacțiile și îi era suficient.

Doctorul Jordan a fost urmat de Tony Vick, vecinul lui Fritz; Donna Walker, vânzătoarea de la magazin; și Letha Caldwell, gazda din nopțile târzii – toți trei la fel de inutili ca și în procesul lui Fritz.

Spectacolul a început când a fost chemată Terri Holland. Pe durata audierii preliminare, fusese capabilă să înșire minciuni fără teama de a fi prinsă. Acum, cu Ron uitându-se țintă la ea și știind bine care era adevărul, lucrurile erau diferite.

Poveștile au început imediat – Holland a istorisit presupusele declarații făcute în închisoare de Ron cu privire la Debbie Carter – și era evident că Ron stătea să explodeze. A clătinat din cap, a scrâșnit din dinți, s-a uitat la Holland ca și cum ar fi dorit să-i sară la beregată. Ea a încheiat:

– A spus că, dacă ea ar fi acceptat să meargă cu el, nu ar fi fost obligat să o ucidă.

Ron a scos un „Oh".

Nancy Shew a întrebat-o atunci:

– Ai auzit o conversație telefonică a acestuia în care amintea de Debbie Carter?

– Lucram la spălătorie, a spus Holland. Ron vorbea la telefon cu mama lui și – încerca să o convingă să-i aducă țigări sau ceva, nu sunt sigură – țipa la ea. Și i-a spus că, dacă nu-l ascultă, o să o ucidă așa cum a făcut cu Debbie Carter.

– Minte! a strigat Ron.

– Domnișoară Holland, a continuat Nancy Shew, l-ați auzit descriind sau vorbind despre detaliile uciderii lui Debbie Carter?

– A povestit – probabil că în celulele bărbaților – cum i-a îndesat sticla de cola în anus și chiloții pe gât.

Ron a sărit, a țipat la ea și i-a spus:

– Minți! Nu am spus în viața mea așa ceva! Nu am ucis-o pe fata asta. Ești o mincinoasă!

– Stai cuminte, Ron, i-a spus Barney.

– Nici nu știu cine ești... O să plătești pentru asta.

A urmat o pauză în care toată lumea și-a tras sufletul, iar Barney s-a sculat încet în picioare. Știa exact ce urmează – trebuia să îndrepte lucrurile. Martorul principal al acuzării o ameținse cu două lucruri esențiale – sticla de cola și chiloții –, situație des întâlnită în cazul mărturiilor false.

Văzând că nervii tuturor erau întinși la maximum, că martorul era atât de vulnerabil, iar Barney se pregătea de contraatac, Nancy Shew a încercat să limiteze pagubele.

Shew: Domnișoară Holland, permiteți-mi să vă întreb câte ceva despre ceea ce tocmai ați spus. Din ce vă aduceți aminte, sunteți sigură că acelea au fost obiectele pe care a declarat că le-ar fi folosit? Ați spus o sticlă de cola.

Barney: Rog Curtea să intervină, rog Curtea să intervină. Am auzit ce s-a spus și nu doresc ca procurorul să schimbe mărturia. Obiectez!

Holland: A spus o sticlă de cola, sau una de sos picant, sau...

Barney: Vedeți ce vreau să spun. Rog Curtea să intervină.

Holland: Au trecut patru ani.

Ron: Da, iar tu ești o...

Barney: Taci!

Shew: Domnișoară Holland, puteți oare – știu că ați auzit de atâtea ori acest lucruri...

Barney: Curtea, vă rog...

Shew: Puteți să vă gândiți...

Barney: Obiectez la întrebările puse de procuror și care sugerează răspunsul martorului.

Curtea: Puneți întrebările fără a face enunțuri anticipate.

Shew: A spus de ce – spuneți că a declarat că a ucis-o...

Holland: Dorea să se culce cu Debbie Carter.

Ron: Ești o mincinoasă!

Barney: Taci!

Ron *(în picioare):* Este o mincinoasă. Nu o să înghit asta. Nu am ucis-o pe Debbie Carter, iar tu minți.

Barney: Ronnie, stai jos.

Peterson: Domnule judecător, ne putem apropia? Barney, obiectez la comentariile gratuite ale clientului tău. Onorată instanță...

Barney: Nu sunt comentarii gratuite.

Curtea: O clipă, vă rog.

Barney: Vorbeam cu acuzatul.

Curtea: O clipă. Puneți următoarea întrebare. Domnule Williamson, vă avertizez că nu aveți dreptul să vorbiți din locul în care vă aflați.

Shew: Domnișoară Holland, vă amintiți dacă a spus vreodată de ce a făcut asta?

Holland: Deoarece dorea să se culce cu ea.

Ron: Minți, la naiba, spune adevărul. Nu am ucis în viața mea.

Barney: Domnule judecător, putem să ne apropiem?

Curtea: De acord. Amintiți-vă instrucțiunile. Juriul se poate retrage.

Ron: Pot vorbi cu ea, vă rog? Lăsați-mă să-i vorbesc. Despre ce anume tot vorbește?

PAUZA a mai liniștit apele. Cum juriul lipsea, judecătorul a stat de vorbă cu Ron, care l-a asigurat că se poate comporta civilizat. La întoarcerea juriului, judecătorul a explicat că se va lua decizia numai și numai pe baza dovezilor. Nici un comentariu din partea acuzării și, evident, nici unul din partea apărării.

Dar amenințarea făcută de Ron cu sânge rece: „O să plătești pentru asta", fusese auzită de jurați. Și lor le era frică de el.

Cât a durat învălmășeala, Nancy Shew nu a reușit să-și refacă total martora. Prin întrebări bine puse, a fost capabilă să transforme cola în sos picant, dar detaliul cu chiloții înfundați în gât a rămas necorectat. Cârpa de vase plină de sânge nu a fost menționată niciodată de Terri Holland.

URMĂTORUL protagonist adus de acuzare a fost Cindy McIntosh, dar săraca fată era atât de confuză încât nu-și mai amintea ce poveste trebuia să spună. A rămas încremenită și a fost lăsată să plece fără să-și fi făcut datoria.

Mike Tenney și John Christian au relatat discuțiile lor nocturne cu Ron, în celulă, și lucrurile ciudate pe care el le spunea. Nici unul nu s-a obosit să spună că Ron negase în mod repetat orice implicare în crimă și că urlase ore în șir că era nevinovat.

După o scurtă pauză de masă, Peterson a venit cu agenții OSBI în aceeași ordine ca și în procesul lui Fritz. Jerry Peters a fost primul și a spus povestea prelevării de amprente după deshumarea mâinii lui Debbie, deoarece era nesigur în legătură cu o porțiune a palmei stângi. Barney a încercat să-l încurce pornind de la motivul pentru care lucrul devenise atât de important la patru ani și jumătate după autopsie, dar Peters a fost eluziv. Își făcuse el griji referitoare la munca lui atât de mult timp? Sau Bill Peterson aranjase să se întâlnească întâmplător cu el, la începutul lui 1987, și îi sugerase unele lucruri? Peters a fost vag.

Larry Mullins a oferit aceleași răspunsuri ca Peters – amprenta de pe tapet îi aparținuse lui Debbie Carter, nu misteriosului ucigaș.

Mary Long a depus mărturie că Ron era un nonsecretor, ceea ce-l plasa în minoritatea de 20% din populație. Violatorul lui Debbie făcea parte probabil din acest grup. Cu puțin efort, Barney a îngenuncheat-o punând problema numărului exact de persoane pe care le testase, ajungând la un total de douăzeci, inclusiv victima. Iar dintre acestea, douăsprezece erau nonsecretoare, adică 60%. Pe urmă a făcut glume pe seama aritmeticii ei.

Susan Land a depus o mărturie foarte scurtă. Începuse analiza firelor de păr în cazul Carter, apoi transferase cazul lui Melvin Hett. Forțată de Barney să spună de ce, ea a spus: „La acel moment, lucram la mai multe crime, toate presante, și am simțit că nu mai pot fi obiectivă și nu doream să greșesc".

Melvin Hett a depus și el jurământul și a început cu aceeași prelegere doctă pe care o oferise cu câteva zile în urmă și în procesul lui Fritz. A descris laboriosul proces al comparării microscopice a părului cunoscut cu cel suspect. A reușit să dea impresia că analiza părului este demnă de încredere. Trebuia să fie; fusese mereu utilizată în procesele de crimă. Hett a spus juraților că lucrase în „mii" de cazuri de acest fel. Și a prezentat schițe cu tot felul de tipuri de păr, explicând că părul are douăzeci și cinci până la treizeci de caracteristici distincte.

Când în sfârșit a ajuns la Ron Williamson, a depus mărturie că două fire de păr pubian găsite pe pat erau microscopic compatibile și ar fi putut proveni din aceeași sursă – Ron Williamson. Iar două fire de păr decoperite pe cârpa de vase plină de sânge erau și ele microscopic compatibile și ar fi putut avea aceeași proveniență – Ron Williamson.

Cele patru fire de păr la fel de bine puteau să *nu* fi provenit de la Ron, dar Hett nu a mai amintit acest lucru.

Plescăind, Hett şi-a depăşit competenţa. În timp ce depunea mărturie despre cele două fire de păr, a spus: „Singurele fire de păr de pe cap care se potrivesc sau sunt compatibile sunt cele ale lui Ron Williamson".

Cuvântul „potrivesc" depăşeşte cadrul analizei firelor de păr, deoarece este înţeles greşit. Profanii din juriu poate că aveau probleme cu conceptul de microscopic compatibil, dar înţelegeau ce înseamnă să se potrivească. Le acaparase atenţia. Ca şi în cazul amprentelor digitale, o potrivire elimina orice îndoială.

După ce Hett utilizase termenul de „potrivesc" pentru a doua oară, Barney a obiectat. Judecătorul Jones a respins spunând că va putea interveni la contrainterogatoriu.

Eroarea cea mai strigătoare la cer făcută de Hett a fost totuşi maniera în care a depus mărturie. În loc să le explice juraţilor, Hett a ales să-i copleşească cu părerea lui.

Pentru a ajuta juriul să evalueze dovezile, cei mai mulţi dintre specialişti aduc în instanţă fotografii mărite la scară ale firelor de păr puse în discuţie. Sunt alăturate fotografii ale părului recoltat de la locul faptei şi fotografii ale părului suspectului, iar expertul analizează în detaliu asemănările şi deosebirile. Aşa cum spusese Hett, există cel puţin douăzeci şi cinci de elemente caracteristice ale părului, iar un bun analist ar fi arătat juriului despre ce vorbeşte.

Hett nu a făcut nimic de genul ăsta. După ce lucrase la cazul Carter timp de aproape cinci ani, timp de sute de ore, întocmind trei rapoarte, el nu a arătat juriului nici măcar o singură fotografie. Nici măcar un singur fir de păr din capul lui Ron nu a fost comparat cu firele de păr găsite în locuinţa lui Debbie.

Hett spunea de fapt juriului că trebuie să aibă toată încrederea în el. Nu să caute dovezi, ci numai să-l creadă.

HETT SPUNEA practic în mărturia lui că patru dintre firele de păr găsite în locuinţa Carter proveneau de la Ron Williamson. Într-adevăr, era şi singurul motiv de a-l fi adus pe Hett ca martor.

Prezenţa lui şi mărturia făcută subliniază inechitatea situaţiei în care un acuzat nu poate beneficia de o judecată dreaptă dacă nu poate

apela și el la experți. Barney solicitase un astfel de expert cu luni în urmă, dar judecătorul Jones respinsese cererea lui.

Judecătorul Jones ar fi trebuit să știe că nu-i bine. Cu trei ani în urmă, un caz important din Oklahoma ajunsese la Curtea Supremă și devenise o pată pe fața justiției statului. În *Ake vs. Oklahoma*, Curtea Supremă declara: „Când acuzarea își utilizează puterea pentru a incrimina acuzatul pe parcursul procedurii judiciare, trebuie să facă totul pentru a se asigura că acuzatul are în mod echitabil posibilitatea de a-și construi apărarea... Justiția nu este dreaptă atunci când, doar ca urmare a puterii cu care este înzestrată, acuzatului îi este negat dreptul de a participa pe deplin la procedura judiciară în care libertatea sa este pusă în joc".

Sentința *Ake* prevedea ca acuzatului să i se ofere elementele de bază necesare apărării sale. Ea a fost ignorată de judecătorul Jones în procesul lui Fritz și Williamson.

Dovezile prezentate de legiști erau elemente importante ale acuzării. Jerry Peters, Larry Mullins, Mary Long, Susan Land și Melvin Hett erau cu toții experți. Ron a fost lăsat numai cu Barney, un avocat pledant competent, dar care, din nefericire, nu putea vedea dovezile.

ACUZAREA s-a oprit după Melvin Hett. La începutul procesului, Barney renunțase la declarația de deschidere, păstrându-se pentru pledoaria apărării. A fost o manevră riscantă. Cei mai mulți avocați sunt nerăbdători să se adreseze cât mai devreme juraților pentru a încerca să-și susțină îndoielile legate de dovezile prezentate de acuzare. Declarația de deschidere și pledoaria finală sunt singurele momente ale procesului în care avocatul se poate adresa direct juriului și ele nu trebuie ratate.

Barney, după ce acuzarea a încheiat, i-a surprins pe toți renunțând încă o dată la declarația de deschidere. Fără nici un motiv, nici nu era obligat s-o dea, dar era o tactică foarte neobișnuită.

Barney a chemat la bară șapte gardieni. Toți au negat că ar fi auzit de la Ron Williamson că ar fi fost implicat cumva în cazul Carter.

Wayne Joplin era funcționar al tribunalului din Pontotoc. Barney l-a chemat ca martor pentru a trece în revistă cazierul lui Terri Holland. Fusese arestată în New Mexico în octombrie 1984, adusă înapoi în Ada și încarcerată, unde ajutase imediat la soluționarea a două crime senzaționale, deși așteptase doi ani ca să informeze poliția

despre spectaculoasa mărturisire făcută de Ron. Pledase vinovată în cazul cecurilor false, primise o condamnare la cinci ani, dintre care trei cu suspendare, şi la plata a 70 de dolari cheltuieli de judecată, restituirea a 527,09 de dolari, 225 de dolari ca plată a avocatului, în rate de 50 de dolari pe lună, 10 dolari pe lună către Departamentul Închisorilor şi 50 dolari pe lună pentru Fondul de Despăgubire a Victimelor.

Făcuse o singură plată de 50 de dolari în mai 1986, pe urmă totul fusese aparent uitat.

Barney a ajuns la ultimul martor, acuzatul însuşi. Era riscant să-i permiţi lui Ron să depună mărturie. Era instabil – mai devreme strigase la Terri Holland –, iar juriului deja îi era frică de el. Avea cazier, iar Peterson urma să se lege de el, pentru a-i surpa credibilitatea. Nimeni nu era sigur ce medicaţie primise, dacă primise ceva. Era furios şi imprevizibil şi, cel mai rău dintre toate, nu fusese pregătit de avocatul său.

Barney a cerut să discute cu judecătorul şi i-a spus acestuia:

– Acum începe distracţia. Aş dori ca, la cererea mea, să suspendaţi şedinţa pentru a face tot ceea ce cred de cuviinţă, cât timp pot să-mi păstrez influenţa asupra lui. Deocamdată nu s-a urcat pe pereţi.

– Te rezumi la acest martor? l-a întrebat judecătorul Jones.

– Da, domnule judecător, cred că asta este.

Când s-a ajuns la pauza de prânz, Ron a fost dus în celula lui. Pe drum l-a văzut pe tatăl victimei şi i-a strigat:

– Charlie Carter, nu eu ţi-am ucis fata!

Iar gardienii l-au luat repede pe sus.

La ora 13.00 a fost adus din nou. După câteva întrebări introductive, el a negat că ar fi discutat vreodată cu Terri Holland şi a negat că s-ar fi întâlnit cu Debbie Carter.

– Când a-i auzit prima dată de moartea lui Carter? l-a întrebat Barney.

– În 8 decembrie, sora mea, Annette Hudson, a sunat la noi, iar mama a răspuns la telefon. Şi am auzit-o pe mama spunând: „Măcar ştiu că nu Ronnie a făcut asta, pentru că era acasă". Şi am întrebat-o despre ce era vorba. Mi-a spus că o sunase Annette şi-i spusese că fusese ucisă o fată în cartierul nostru.

Lipsa de pregătire a devenit şi mai evidentă câteva minute mai târziu când Barney l-a întrebat pe martor despre prima lui întâlnire cu Gary Rogers.

– Imediat după ce fusesem la poliție și trecusem prin testul cu poligraful, a răspuns Ron.

– Ronnie, nu trebuie să vorbești despre asta, i-a amintit Barney șocat.

Era interzisă orice menționare a poligrafului în fața juraților. Dacă acuzarea ar fi făcut așa ceva, procesul ar fi fost suspendat pentru erori procedurale. Nimeni nu se obosise să-l informeze pe Ron. Peste numai câteva clipe, el a călcat iar în străchini când a descris un incident cu Dennis Fritz.

– Eram cu Dennis Fritz și mergeam pe drum când i-am spus că Dennis Smith m-a chemat și mi-a spus că testul cu poligraful fusese neconcludent.

Barney s-a repezit să schimbe subiectul. Au vorbit scurt despre condamnarea lui Ron pentru falsificarea unui instrument de plată. Pe urmă câteva întrebări despre unde se afla în noaptea crimei. Barney a încheiat moale cu:

– Ai ucis-o pe Debbie Carter?

– Nu, domnule, nu.

– Cred că asta este totul.

Din grija de a-și scoate cât mai repede clientul de acolo, cu cât mai puține riscuri posibile, Barney a neglijat să dovedească netemeinicia celor mai multe afirmații făcute de martorii acuzării. Ron ar fi putut explica „mărturia din vis" dată în fața lui Rogers și Featherstone în noaptea de după arestarea sa. Ar fi putut explica discuția avută în închisoare cu John Christian și Mike Tenney. Ar fi putut prezenta o schiță a închisorii pentru a demonstra juriului că era imposibil ca Terri Holland să audă ceea ce auzise fără ca și alții să o fi făcut. Ar fi putut respinge mărturiile lui Glen Gore, Gary Allen, Tony Vick, Donna Walker și Letha Caldwell.

Precum toți procurorii, Peterson de abia aștepta ocazia unui contrainterogatoriu. Ce nu se aștepta era ca acuzatul să nu fie ușor de intimidat. A început prin a se lega de prietenia lui Ron cu Dennis Fritz, care era deja un criminal condamnat.

– Este adevărat, domnule Williamson, că Dennis Fritz este probabil singurul dumneavoastră prieten?

– Se poate spune și așa, i-a răspuns Ron glacial. L-ați condamnat pe el, acum încercați să mă condamnați și pe mine.

Cuvintele lui au răsunat în sala de judecată şi Peterson şi-a ţinut respiraţia.

Schimbând subiectul, el a întrebat dacă Ron îşi aminteşte de întâlnirea cu Debbie Carter, pe care o negase permanent. Întrebarea a fost pusă din nou, iar lui Ron i-a scăpat:

– Peterson, o să-ţi mai spun încă o dată!

Judecătorul Jones a intervenit şi l-a anunţat pe martor că trebuie să răspundă la întrebare. Încă o dată, Ron a negat că s-ar fi întâlnit cu Debbie Carter.

Peterson s-a învârtit ţanţoş de colo-colo. Şi a intrat iar în bucluc când s-a întors la ficţiunea pe care o construise.

Peterson: Unde te aflai după ora zece seara în ziua de 7 decembrie?

Ron: Acasă.

Peterson: Ce făceai?

Ron: Cu cinci ani în urmă, după ora zece seara, probabil că mă uitam la televizor sau dormeam.

Peterson: Este adevărat că ai ieşit pe uşă, ai mers pe alee...

Ron: Nu, nu, în nici un caz.

Peterson: ... ai mers pe alee.

Ron: În nici un caz, omule.

Peterson: Tu şi Dennis Fritz.

Ron: Eşti... Nu, în nici un caz.

Peterson: Te-ai îndreptat către acea locuinţă.

Ron: Nu.

Peterson: Ştii unde se afla Dennis Fritz în acea noapte?

Ron: Ştiu că nu se afla la Debbie Carter. Eu aşa aş spune.

Peterson: Cum de ştii că nu se afla la Debbie Carter?

Ron: Pun pariu pe viaţa mea. Hai să spunem aşa.

Peterson: Spune-ne ce ştii.

Ron: Nu ştiu nimic... nu-mi mai pune şi alte întrebări. O să mă enervez şi juriul o să vadă asta, dar tot ce am de spus este că l-ai condamnat pe el şi acum vrei să mă condamni şi pe mine.

Barney: Ronnie.

Ron: Mama ştia că am fost acasă. Mă hărţuieşti de cinci ani. Poţi să faci ce vrei cu mine. Nu-mi pasă.

Peterson a încheiat şi s-a aşezat la locul lui.

*

ÎN TIMPUL pledoariei finale, Barney a făcut totul ca să condamne munca poliției – ancheta prelungită, pierderea mostrelor prelevate de la Gore, aparenta lor orbire când era vorba de a-l considera pe Gore suspect, superficialitatea lui Dennis Smith la recoltarea amprentelor digitale de la locul crimei, repetatele cereri de mostre de la Ron, tactica dubioasă utilizată în înregistrarea mărturiei sale, faptul că nu i se oferise apărării declarația timpurie făcută de Ron, desele schimbări de opinie ale celor din OSBI. Lista erorilor era lungă, iar Barney s-a referit de mai multe ori la poliție ca fiind principalul vinovat.

Așa cum face orice bun avocat, el a argumentat că existau numeroase dubii și a făcut apel la jurați să-și utilizeze bunul-simț.

Peterson a susținut că nu există nici un dubiu. Polițiștii, toți niște profesioniști, făcuseră o treabă foarte bună cu ancheta, iar Peterson și echipa lui oferiseră juriului dovezi clare ale vinovăției.

Și utilizând ceva ce auzise de la Melvin Hett, s-a jucat un pic cu terminologia acestuia. Vorbind despre analiza părului, a spus:

– Astfel, după o lungă perioadă de timp, domnul Hett a examinat firele de păr și le-a eliminat, lucrând în paralel și la alte cazuri. Până când, în 1985, ele s-au potrivit.

Dar Barney a fost pe fază. A obiectat imediat spunând:

– Rog Curtea să intervină, nu a fost vorba de o potrivire. Obiectez la utilizarea acestui termen.

Obiecția a fost acceptată.

Peterson a mers mai departe, făcând rezumatul spuselor fiecărui martor. Când a ajuns la Terri Holland, Ron s-a încordat.

Peterson: Terri Holland vă spune ceea ce își amintește după doi ani, iar mărturia ei este aceea că acuzatul îi spunea mamei sale că, dacă nu-i aduce ceea ce ceruse...

Ron *(sărind în picioare și spunând):* Oprește-te!

Peterson: ... o va ucide așa cum o făcuse cu Debbie Carter.

Ron: Ține-ți gura, omule, niciodată nu am spus așa ceva!

Barney: Stai jos! Fii cuminte acum.

Curtea: Domnule Williamson.

Ron: Nu am spus așa ceva mamei mele.

Barney: Ronnie.

Curtea: Vă rog să vă ascultați avocatul.

Ron s-a așezat și s-a potolit. Peterson a vorbit mai departe, prezentând într-o lumină atât de favorabilă martorii acuzării, încât Barney s-a simțit obligat să obiecteze de mai multe ori și să-i solicite judecătorului Jones să-i amintească procurorului că trebuie să prezinte numai faptele.

JURIUL S-A RETRAS la ora 10.15, într-o miercuri. Annette și Renee au mai rămas o vreme în sală, apoi au plecat la masă. Le era greu să mănânce. După ce auziseră fiecare cuvânt al mărturiilor, erau și mai convinse că fratele lor era nevinovat, dar sala era de partea lui Peterson. Așa era curentul general. Adunase la un loc aceiași martori și tot atât de puține dovezi cu care obținuse un verdict de vinovăție împotriva lui Fritz.

Îl disprețuiau. Era arogant și călca oamenii în picioare. Îl detestau pentru ce îi făcea fratelui lor.

Orele au trecut. La ora 4.30, s-a zvonit că juriul a ajuns la un verdict, iar sala de judecată s-a umplut rapid. Judecătorul Jones s-a așezat la locul său și a potolit asistența. Annette și Renee se țineau de mână și se rugau. Dincolo de culoar, familia Carter, de asemenea, se ținea de mână și se ruga. Chinul lor era aproape de final.

La ora 4.40, reprezentantul juriului a dat verdictul aprodului, care l-a citit și l-a înmânat judecătorului Jones. Acesta a anunțat verdictul – vinovat la toate capetele de acuzare. Cei din familia Carter și-au ridicat în tăcere mâinile sus, în semn de victorie. Annette și Renee plângeau încetișor, așa cum făcea și Peggy Stillwell.

Ron și-a ridicat privirea, tulburat dar nu pe deplin surprins. După unsprezece luni în închisoarea districtului Pontotoc, devenise o rotiță a sistemului. Știa că Dennis Fritz era nevinovat, dar că fusese condamnat de aceiași polițiști, de aceiași procurori și în aceeași sală de judecată.

Judecătorul Jones era grăbit să termine procesul. Fără nici o pauză, el a ordonat acuzării să treacă la etapa penală a procesului. Nancy Shew s-a adresat juriului și a explicat că, din moment ce crima fusese deosebit de atroce și crudă, fiind făcută pentru a evita arestarea, și cum existau toate șansele ca Ron să ucidă din nou, fiind o continuă amenințare la adresa societății, el trebuie condamnat la moarte.

Pentru a dovedi toate acestea, acuzarea a adus la bară patru martore, patru femei cu care Ron se întâlnise, dar nici una dintre ele nu depusese plângere împotriva lui. Prima a fost Beverly Setliff, care a depus mărturie că în 14 iunie 1981, cu șapte ani în urmă, îl zărise pe Ron noaptea târziu, în fața casei sale, în timp ce se pregătea de culcare. El strigase: „Hei, pun eu mâna pe tine!" Nu-l mai văzuse până atunci. Încuiase ușile, iar el dispăruse.

Nu chemase poliția, nici nu se gândise la asta, și nici nu încercase să depună o plângere până a doua zi, când văzuse un polițist în magazin și-i spusese despre incident. Dacă fusese întocmit un raport, ea nu știa.

Trei săptămâni mai târziu, îl văzuse din nou pe Ron, iar un prieten îi spusese numele acestuia. Trecuseră șase ani. Când Ron fusese arestat, ea sunase la poliție și spusese istoria borfașului.

Următorul martor a fost Lavita Brewer, aceeași persoană care depusese mărturie și împotriva lui Dennis Fritz. Ea și-a spus din nou povestea – întâlnirea cu Ron și Dennis într-un bar din Norman, cum se urcase în mașină cu ei, cum se speriase, sărise, sunase la poliție. Din ce spunea ea, Ron nu o atinsese și nu o amenințase în nici un fel. Devenise isterică pe bancheta din spate a mașinii lui Dennis din cauză că nu oprea și nu o lăsa să coboare, iar cel mai rău lucru făcut de Ron pe parcursul întregii aventuri fusese acela că-i spusese să tacă.

Până la urmă sărise din mașină, sunase la poliție, dar nu depusese plângere.

Letha Caldwell a depus și ea mărturie din nou. Îl cunoștea pe Ron Williamson încă de când erau colegi la Byng și întotdeauna fusese prietenoasă cu el. La începutul anilor 1980, el și Dennis Fritz începuseră să treacă pe la ea, noaptea târziu, mereu băuți. Într-o zi se ocupa de florile din curte când apăruse Ron. Vorbiseră diverse nimicuri, iar ea continuase să grădinărească, ceea ce-l enervase. La un moment dat o prinsese de mână. Ea se eliberase, fugise în casă, apoi realizase că avea copiii înăuntru. El o urmase, dar nu o mai atinsese și plecase în scurt timp. Nu raportase incidentul la poliție.

Ultimul martor era de departe cel mai periculos. O femeie divorțată, Andrea Hardcastle, a povestit un chin care durase patru ore. În 1981, Ron și un prieten veniseră la ea acasă și, timp de patru ore, încercaseră să o convingă să iasă cu ei. Doreau să meargă la Coachlight.

Andrea avea în grijă cei trei copii ai ei, plus încă doi, așa că nu putea să plece. Ei plecaseră, dar la scurt timp Ron se întorsese ca să-și recupereze pachetul de țigări. Intrase neinvitat în casă și aproape imediat se dăduse la Andrea. Era după ora zece seara, copiii dormeau, iar ea era speriată. Nu dorea să facă sex cu el. El explodase, o lovise peste față și-i ceruse să facă sex oral. Ea refuzase și, făcând asta, descoperise că, vorbind mai mult, cu atât o lovea mai puțin.

Așa că stătuseră de vorbă. El povestise despre cariera lui în baseball, despre căsătoria nereușită, despre cântatul la chitară, despre Dumnezeu și religie, despre mama lui. Fusese coleg de liceu cu fostul ei soț, care era paznic cu jumătate de normă la Coachlight. Uneori era tăcut, liniștit, ba chiar îl podideau lacrimile, alteori era nervos, ciudat, furios. Andrea era îngrijorată pentru copii, pentru toți cinci. În timp ce vorbea, se gândea cum să iasă din încurcătură. El izbucnise iar violent, o lovise din nou și încercase să o dezbrace. Era mult prea beat ca să aibă o erecție continuă.

La un moment dat, afirma că Ron declarase că trebuie să o omoare. Andrea se ruga adeseori. A decis că este momentul să o facă din nou. L-a invitat să revină a doua zi, după masă, când copiii nu mai erau acolo, și puteau să facă tot ce doreau. Propunerea îi convenise, așa că plecase.

Ea își chemase fostul soț și tatăl și porniseră cu toții pe străzi, după Ron. Erau înarmați și doreau să-și facă singuri dreptate.

Fața lui Andrea era tumefiată – tăieturi, vânătăi, ochi umflați. Ron purta un inel pe care era gravat capul unui cal, iar acesta îi provocase numeroase răni în jurul ochilor. Poliția a fost chemată a doua zi, dar ea a refuzat să depună plângere. Ron locuia în apropiere și îi era frică de el.

Barney nu era pregătit pentru mărturia ei și a început cu inima îndoită interogatoriul.

Curtea a păstrat tăcerea în timp ce ea ieșea din boxa martorilor. Jurații s-au uitat la acuzat. Era momentul să-l trimită la spânzurătoare.

Inexplicabil, Barney nu a chemat nici un martor pentru a limita pagubele și a încerca să salveze viața lui Ron. Annette și Renee se aflau acolo, gata să depună mărturie. Pe toată durata procesului, nu se spusese nimic despre lipsa de discernământ a lui Ron. Nici o fișă medicală nu fusese depusă.

Ultimele cuvinte auzite de juraţi şi venite din boxa martorilor fuseseră acelea ale lui Andrea Hardcastle.

ÎN PLEDOARIA finală, Bill Peterson a cerut pedeapsa cu moartea. Şi avea unele dovezi noi, un eveniment care nu mai fusese prezentat pe parcursul procesului. Nu se mai spusese nimic despre inelul cu cap de cal al lui Ron până la mărturia făcută de Andrea Hardcastle. Peterson a sărit să tragă unele concluzii, extrapolând dovezile, ajungând la concluzia că Ron utilizase acelaşi inel când o bătuse pe Debbie Carter; era sigur că leziunile faciale erau asemănătoare celor pe care le prezenta Andrea Hardcastle în 1981. Era numai o ipoteză. Desigur că nu era o dovadă, dar nu mai era nevoie de dovezi.

Peterson a spus juriului cât mai teatral:

– A început cu Andrea Hardcastle, apoi a mers până la capăt cu Debbie Carter. Şi a încheiat: Când vă veţi întoarce aici, doamnelor şi domnilor, o să vă rog să spuneţi: „Ron Williamson, meriţi să mori pentru ce i-ai făcut lui Debra Sue Carter".

Instantaneu, Ron a trântit:

– Nu eu am ucis-o pe Debbie Carter.

Juriul s-a retras, dar deliberările nu au durat mult. În mai puţin de două ore, s-au întors cu condamnarea la moarte.

ÎN MOD CIUDAT, judecătorul Jones a programat a doua zi audierea pentru violarea de tip *Brady*. Deşi Barney era epuizat şi se săturase de caz, încă era indignat de faptul că poliţiştii şi Peterson ascunseseră în mod intenţionat înregistrarea video din 1983 a interogatoriului luat lui Ron după testul cu poligraful.

De ce să se mai obosească cu asta? Procesul se sfârşise. Înregistrarea video nu mai avea nici un rost.

Nu a surprins pe nimeni când judecătorul Jones a decis că ascunderea înregistrării nu era de fapt o violare în sens *Brady*. Banda nu fusese de fapt ascunsă; fusese depusă după proces, cu un fel de întârziere.

Ron Williamson era pe drumul către corpul F, de la McAlester, celebrul loc al condamnaţilor la moarte din închisoarea statului Oklahoma.

CAPITOLUL 10

În Oklahoma, pedeapsa cu moartea era privită cu extrem de multă seriozitate. În 1976, când Tribunalul Suprem al Statelor Unite a aprobat reînceperea execuțiilor, adunarea legislativă a statului s-a întrunit într-o sesiune specială, dedicată, în exclusivitate, adoptării regulamentului de punere în aplicare a acestora. În anul care a urmat, legiuitorii au dezbătut ideea inovatoare a execuției prin injecție letală, în opoziție cu cea a revenirii la Old Sparky, scaunul electric demn de încredere. Rațiunea consta în faptul că moartea adusă de chimicale era mai blândă; ceea ce micșora probabilitatea de a atrage atacuri constituționale la adresa pedepselor crude și inumane; ceea ce conducea la reluarea mai rapidă a execuțiilor. În toiul agitației de moment, când presa îi supraveghea îndeaproape, iar electoratul le cerea să acționeze, legislatorii polemizau asupra diferitelor moduri de a lua viața unui om. Câțiva conservatori doreau spânzurători, plutoane de execuție și altele de același gen, dar, în cele din urmă, injecția letală a întrunit o majoritate covârșitoare, așa că Oklahoma a devenit primul stat care a adoptat-o.

Dar nu și primul care a folosit-o. Spre frustrarea legiuitorilor, a poliției, a procurorilor și a majorității populației, a rămas curând în urma altor state care au repus în vigoare pedeapsa cu moartea. Treisprezece ani lungi au trecut fără ducerea la bun sfârșit a nici unei condamnări la moarte. În cele din urmă, în 1990, așteptarea a luat sfârșit și camera de execuție a reintrat în funcțiune.

Odată barajul spart, a început potopul. Începând din 1990, în Oklahoma au fost executați mai mulți condamnați la pedeapsa capitală

decât în oricare alt stat. Nicăieri, nici măcar în Texas, nu s-a atins un număr cât de cât apropiat.

EXECUȚIILE DIN Oklahoma au loc la McAlester, o închisoare de maximă securitate, situată la o sută nouăzeci și cinci de kilometri sud-est de Oklahoma City. Acolo se află și culoarul condamnaților la moarte, în rău famata secțiune numită Unitatea H.

Punerea în practică a sentinței se derulează fără probleme și execuțiile de la McAlester se desfășoară cu precizie. Deținutul căruia i-a sosit sorocul își petrece ultima zi primind vizitatori – rude, prieteni, de obicei și avocatul. Bineînțeles că vizitele sunt dureroase, fapt agravat de interzicerea oricărui contact fizic. Protagoniștii discută și își varsă lacrimile fiind despărțiți de un geam gros și folosindu-se de un telefon. Nici un fel de îmbrățișări și de sărutări de rămas-bun din partea familiei, doar un răscolitor „Te iubesc" rostit în receptorul negru. Adesea, deținutul și vizitatorii săi se sărută în mod simbolic, apăsându-și buzele pe sticlă. Mimează, de asemenea, și atingerea mâinilor.

Nu există nici o lege care să interzică contactul fizic înaintea execuțiilor. Fiecare stat are propriile reguli, iar Oklahoma preferă să rămână la niște ritualuri cât mai severe cu putință.

Dacă directorul închisorii e în toane bune, îi îngăduie deținutului să dea câteva telefoane. După încheierea vizitelor, e timpul pentru ultima masă, dar meniul trebuie să se încadreze într-o limită de cincisprezece dolari și directorul are drept de veto în privința oricărui fel de mâncare. Cel mai adesea sunt ceruți cheeseburgerii, puiul fript, somnul și înghețata.

Cu vreo oră înainte de execuție, deținutul este pregătit. Își schimbă hainele cu unele albastre, asemănătoare unui costum de chirurg. Se folosesc curele de nailon pentru a fi imobilizat pe o targă și, la începutul ultimului său drum, colegii de închisoare îi oferă un fel de manifestație de încurajare. Își zgâlțâie și își izbesc ușile celulelor. Zăngănesc gratiile metalice. Țipă și scot strigăte de luptă, iar zarva continuă până după momentul programat al execuției, când încetează dintr-odată.

În timpul pregătirii condamnatului, camera de execuție îl așteaptă, totul fiind extrem de bine pus la punct. Martorii intră, posomorâți, în cele două camere de vizionare – una pentru rudele victimei și una

pentru ale ucigașului. În încăperea destinată familiei victimei se află douăzeci și patru de scaune pliante, dar unele, de obicei patru sau cinci, sunt rezervate pentru mass-media, două sunt reținute pentru avocați, iar alte câteva pentru director și pentru alți membri ai conducerii închisorii. Șeriful local și procurorul scapă rareori evenimentul.

În spatele acestei camere și dincolo de panourile din sticlă tip oglindă se află cea destinată familiei criminalului. Înăuntru sunt douăsprezece scaune pliante, dar câteva rămân adesea libere. Există deținuți care nu vor ca familiile lor să urmărească execuția. Există și deținuți fără familie.

Și unele dintre victime nu au familie. Adesea, și camera destinată martorilor din partea acesteia e pe jumătate goală.

Cele două încăperi sunt separate și cele două grupuri sunt ținute cu grijă departe unul de celălalt. În timp ce își ocupă locurile, martorii nu văd nimic – niște jaluzele îi împiedică să se uite în camera de execuție.

Targa este adusă înăuntru și plasată la locul cuvenit. Tehnicienii așteaptă cu tuburile de perfuzie intravenoasă pregătite, câte unul pentru fiecare mână. Când totul este inserat și reglat, jaluzelele sunt ridicate și martorii îl pot vedea pe deținut. Sticla semitransparentă îl împiedică pe acesta să zărească familia victimei, dar bineînțeles că își poate privi rudele, pe care adesea le recunoaște. Din perete iese un microfon plasat la cinci centimetri deasupra capului său.

Un doctor îi atașază un aparat de monitorizare a activității cardiace. Locțiitorul guvernatorului închisorii stă pe un mic podium alb aflat într-un colț și consemnează totul într-un carnet. Alături de el, pe perete, este fixat un telefon, pentru cazul în care se impune comunicarea unei știri urgente, de ultimă oră, din domeniul legislativ sau a unei schimbări de opinie intervenite în biroul guvernatorului. Cu câțiva ani în urmă, în colțul opus stătea un preot care citea din Biblie pe toată durata execuției, dar acesta a ieșit la pensie.

Guvernatorul închisorii trece la acțiune, întrebându-l pe condamnat, sau pe condamnată, dacă dorește să spună câteva ultime cuvinte. De obicei, asta nu se întâmplă, dar, ocazional, câte unul cere să fie iertat, sau își proclamă nevinovăția, sau lansează câteva acuzații înverșunate. Cineva a cântat un imn. Altcineva a strâns mâna guvernatorului

închisorii și i-a mulțumit, lui și personalului închisorii, pentru că i-au purtat de grijă pe toată durata îndelungatei sale vizite.

Ultima cuvântare nu trebuie să depășească două minute, dar limita nu este niciodată invocată.

Condamnații sunt întotdeauna relaxați și calmi. Și-au acceptat soarta și au avut la dispoziție mulți ani în care să se pregătească pentru acest moment. Mulți îl consideră bine-venit. Preferă moartea în locul ororii de a mai trăi încă douăzeci sau treizeci de ani în Unitatea H.

În mica încăpere din spatele târgii sunt ascunși trei călăi. Nu trebuie să fie văzuți. În închisoare, identitatea lor nu este cunoscută. Nu sunt salariații statului, ci liber profesioniști de un anumit tip, care au fost angajați în secret, cu ani în urmă, de un fost guvernator al închisorii. Atât sosirea lor în incinta acesteia, cât și plecarea sunt învăluite de mister. Numai guvernatorul închisorii știe cine sunt, de unde vin și de unde își procură substanțele chimice. Le plătește fiecăruia câte trei sute de dolari, bani gheață, pentru o execuție.

Tuburile de perfuzie din brațele deținutului se întind către două orificii de câte cinci centimetri din perete, prin care pătrund în camera minusculă din care operează călăii.

După încheierea formalităților și după ce este sigur că nici un telefon nu va interveni în ultima clipă, guvernatorul închisorii face un semn din cap și substanțele sunt injectate.

Mai întâi este pompată o soluție salină, care deschide venele. Primul medicament injectat este tiopentalul de sodiu, care îl adoarme repede pe condamnat. Urmează un nou val de soluție salină, apoi respirația este blocată de cea de-a doua substanță chimică, bromura de vecuroniu. O altă pompare rapidă de soluție salină, după care cea de-a treia substanță, clorura de potasiu, oprește bătăile inimii.

Apare doctorul, face o verificare rapidă și anunță decesul. Jaluzelele coboară imediat și martorii, mulți dintre ei foarte tulburați, pleacă repede și în tăcere. Targa e scoasă din încăpere. Trupul neînsuflețit este preluat de o ambulanță. Familia trebuie să se ocupe de formalitățile necesare pentru a-l recupera, iar, în caz contrar, ajunge în cimitirul închisorii.

În afara porților acesteia, două grupuri stau de veghe, în scopuri diferite. Supraviețuitorii Tentativelor de Omucidere se află în fața

vehiculelor lor de vacanță, așteptând bine venita veste a finalizării execuției. În apropiere este plasat panoul lor tridimensional de afișaj, un memorial al victimelor criminalilor. Fotografii color, înfățișând copii și studenți surâzători; poezii dedicate morților; titlurile mărite ale unor articole de ziar care anunță crime duble, oribile; zeci și zeci de fotografii ale victimelor măcelărite de locuitorii culoarului condamnaților la moarte. Memorialul se numește „În amintirea victimelor".

La o distanță nu prea mare, un preot catolic conduce celălalt grup, un cerc de oameni care se roagă și cântă imnuri. O parte dintre adversarii pedepsei cu moartea asistă la fiecare execuție, rugându-se nu numai pentru condamnați, ci și pentru victimele lor.

Membrii celor două grupuri se cunosc și se respectă reciproc, dar convingerile lor sunt diametral opuse.

Când vestea încheierii execuției trece dincolo de zidurile închisorii, se înalță și mai multe rugăciuni. Pe urmă lumânările sunt stinse și cărțile de rugăciuni sunt date deoparte.

Participanții se îmbrățișează și își iau rămas-bun. „Ne vedem la următoarea execuție."

LA DATA DE 29 aprilie 1988, în ziua sosirii lui Ron Williamson la McAlester, Unitatea H nu era construită, dar proiectul ei se afla în discuție. Oficialitățile închisorii își doreau o clădire nou-nouță în care să-și adăpostească condamnații la moarte, al căror număr era în creștere, însă legislativul nu intenționa să cheltuiască banii necesari.

Ron a fost dus, în schimb, în Secția F, căminul altor optzeci și unu de bărbați condamnați la moarte. Aceasta, sau Culoarul, cum i se spunea de obicei, cuprindea cele două nivele inferioare ale unei aripi a clădirii vechii închisori, numită Casa Mare, o construcție mamut, pe patru nivele, ridicată în 1935 și abandonată definitiv cu cincizeci de ani mai târziu. Deceniile de supraaglomerare, violență, procese și revolte ale deținuților conduseseră la închiderea ei inevitabilă.

Singura parte încă în folosință a vastei, pustiei și ruinatei Case Mari era Secția F, având drept unic scop găzduirea condamnaților într-un spațiu bine zăvorât.

Ron a fost luat în primire. I-au fost date două perechi de pantaloni kaki, două cămăși albastre cu mâneci scurte, două tricouri albe și câte

două perechi de șosete și de boxeri de aceeași culoare. Numai haine uzate. Erau curate, dar mai ales boxerii aveau pete de neînlăturat. Nici bocancii din piele neagră nu erau noi. I s-au mai dat o pernă, o pătură, hârtie igienică, o periuță de dinți și pastă. În timpul unui scurt instructaj, i s-a explicat că își putea cumpăra alte articole de toaletă, precum și alimente și băuturi răcoritoare de la magazinul închisorii, cunoscut sub numele de bufet, un loc pe care nu avea permisiunea să-l viziteze. Toți banii primiți din lumea exterioară urmau să intre în contul lui, dându-i posibilitatea să-și cumpere „bufetăriile". Termenul desemna un mic stoc particular de bunuri, pe care fiecare deținut și-l depozita în celulă și și-l păzea cu ferocitate.

După ce a îmbrăcat hainele de pușcăriaș și după încheierea procedurii de înregistrare, a fost condus în aripa, sau pe coridorul unde avea să-și petreacă următorii câțiva ani, așteptându-și execuția. Încheieturile mâinilor și gleznele îi erau încătușate. În timp ce își înhăța perna, pătura, hainele de rezervă și celelalte lucruri, paznicii au deschis o ușă imensă, cu zăbrele, și a început defilarea.

Deasupra capului său era scrisă adresa, cu litere groase, negre: CULOARUL CONDAMNAȚILOR LA MOARTE.

Coridorul avea treizeci de metri lungime și doar patru lățime, celulele fiind înghesuite pe ambele sale laturi. Plafonul se afla la o înălțime de doi metri și jumătate.

Ron și cei doi paznici care îl însoțeau l-au străbătut mergând foarte încet. Era un ritual, o scurtă ceremonie de bun venit. Vecinii lui știau că trebuia să sosească și au început să-l fluiere:

– Om nou pe culoar!

– Cărniță proaspătă!

– Hei, iubitule!

Brațele stăteau suspendate printre gratiile ușilor, gata-gata să-l atingă. Brațe albe, brațe negre, brațe cafenii. Brațe pline de tatuaje. „Poartă-te ca un dur, și-a spus Ron. Nu arăta că ți-e frică." Deținuții loveau cu picioarele în uși, urlau, îi insultau în fel și chip, îi aruncau amenințări porcoase. „Poartă-te întotdeauna ca un dur."

Mai văzuse pușcării și înainte și tocmai supraviețuise unsprezece luni în închisoarea districtului Pontotoc. „Nimic nu poate fi mai rău", și-a spus.

S-au oprit în fața celulei 16 și larma s-a domolit. Bun venit pe culoarul condamnaților la moarte. Un paznic a descuiat ușa și Ron a intrat în noua lui locuință.

O vorbă veche din Oklahoma spune, despre cineva închis la McAlester – „Stă la Big Mac". Ron s-a întins pe patul îngust de campanie, a închis ochii și nu i-a venit să creadă că era întemnițat la Big Mac.

ÎN CELULĂ se aflau două paturi suprapuse, de cazarmă, o masă metalică cu o băncuță de metal încastrată în beton, o combină din inox cu toaletă și chiuvetă, o oglindă, un set de dulapuri cu rafturi și un bec electric. Încăperea avea cinci metri lungime, doi lățime și doi și jumătate înălțime. Podeaua era acoperită cu plăci albe și negre de linoleum. Pereții de cărămidă erau albi și fuseseră zugrăviți de atât de multe ori încât deveniseră netezi.

„Slavă Domnului că există o fereastră", s-a gândit el, și că, deși prin ea nu se vedea nimic, lăsa măcar lumina să pătrundă înăuntru. În închisoarea din Ada nu erau ferestre.

S-a dus lângă ușă, care nu era nimic altceva decât un șir de gratii cu o deschidere, numită gaura pentru fasole, folosită pentru introducerea tăvilor cu mâncare și a pachetelor mici. Și-a aruncat ochii pe coridor și a văzut trei bărbați – unul exact în fața lui, în celula 9, și ceilalți de o parte și de alta a celui dintâi. Nu a spus nimic și nici ei n-au făcut-o.

De obicei, cei mai mulți dintre noii deținuți vorbeau puțin în primele zile. Șocul sosirii în locul unde aveau să-și petreacă cei câțiva ani dinainte de a fi executați era copleșitor. Teama era pretutindeni: teama de viitor, teama de a nu mai revedea niciodată ceea ce pierduseră, teama de a nu supraviețui, teama de a fi uciși sau violați de unul dintre criminalii cu sânge rece pe care îi puteau auzi respirând la numai câțiva metri distanță.

Și-a făcut patul și și-a aranjat lucrurile. A apreciat intimitatea – majoritatea condamnaților la moarte stăteau singuri în celulă, dar puteau opta pentru varianta de a o împărți cu altcineva. Pe coridor era zarvă tot timpul – discuții între deținuți, râsetele gardienilor, un televizor dat la maximum, un radio, cineva strigând către un prieten aflat la mare distanță, în lungul culoarului. Ron stătea departe de ușă, cât mai departe cu putință de zgomot. Dormea, citea cărți și fuma. Pe

culoarul condamnaților la moarte, toată lumea fuma, iar mirosul de tutun vechi și nou plutea deasupra acestuia, precum o ceață deasă, pătrunzătoare. Exista un sistem de ventilație, dar era prea vechi ca să funcționeze. Bineînțeles că ferestrele nu se deschideau, deși erau dublate de gratii groase. Plictiseala era o lovitură grea. Nu exista nici un program zilnic. Nici o activitate pe care să o aștepți cu nerăbdare. Doar o scurtă oră petrecută uneori în aer liber. Plictiseala te paraliza.

Pentru niște bărbați închiși în celule douăzeci și trei de ore pe zi și având foarte puține de făcut, cea mai interesantă activitate era, fără nici o îndoială, mâncatul. De trei ori pe zi, tăvile erau aduse pe cărucioare de-a lungul coridorului și alunecau prin găurile pentru fasole. Fiecare mânca în celulă, singur. Micul dejun se servea la ora șapte și consta, de obicei, în omletă și cereale, plus ceva slănină în majoritatea zilelor, și două sau trei felii de pâine prăjită. Cafeaua era rece și slabă dar, cu toate acestea, foarte apreciată. La prânz primeau sandvișuri și fasole. Cina era cea mai rea – niște carne scârboasă, neidentificată, cu legume pe jumătate fierte. Porțiile erau ridicol de mici și mâncarea era întotdeauna rece. Pregătită într-o altă clădire și adusă pe cărucioare împinse fără grabă. Cui îi păsa? Erau, oricum, ca și morți. Hrana era groaznică, dar ora mesei era importantă.

Annette și Renee îi trimiteau bani și Ron își cumpăra mâncare, țigări, obiecte de toaletă și băuturi răcoritoare de la bufet. Completa un formular de comandă pe care erau înșirate puținele articole disponibile și i-l înmâna celui mai important om de pe culoarul condamnaților de moarte. Omul de pe Culoar era un deținut care intrase în grațiile paznicilor și căruia i se permitea să-și petreacă majoritatea timpului în afara celulei, făcând comisioane pentru ceilalți. Purta de la unul la altul bârfe și bilețele, ridica și aducea lenjeria și cumpărăturile de la bufet, dădea sfaturi și, ocazional, vindea droguri.

Curtea pentru exerciții era un loc binecuvântat – o zonă îngrădită, de dimensiunile a două terenuri de baschet, de lângă Unitatea F. Fiecare deținut putea ieși „în curte" o oră pe zi, în cinci dintre zilele săptămânii, ca să stea la soare, ca să se vadă cu alți condamnați care îi erau prieteni și ca să joace baschet, sau cărți, sau domino. Se formau grupuri mici, de obicei din cinci sau șase persoane, controlate cu strictețe chiar de deținuți. Prietenii, și numai prietenii, mergeau în

curte împreună. Un deținut nou trebuia să fie invitat înainte de a se simți în siguranță. Se încingeau lupte și bătăi, iar gardienii supravegheau curtea îndeaproape. În prima lună, Ron a preferat să iasă singur. Închisoarea era plină de criminali, iar el nu avea ce căuta printre ei.

Singurul alt punct în care deținuții intrau în contact era dușul. Puteau merge de trei ori pe săptămână, pentru cel mult cincisprezece minute, și numai câte doi în același timp. Dacă un condamnat nu voia un partener, sau nu avea încredere în nimeni, putea să facă baie de unul singur. Ron se ducea la duș fără partener. Apa caldă, precum și cea rece, erau din belșug, dar nu se puteau combina. Dușul fie te opărea, fie era rece ca gheața.

LA SOSIREA lui Ron, pe culoarul condamnaților la moarte se mai aflau alte două victime ale sistemului judiciar din districtul Pontotoc, dar, la început, el n-o știuse. Tommy Ward și Karl Fontenot așteptau de aproape trei ani, în timp ce recursurile lor se măcinau prin tribunale.

Omul de pe Culoar i-a dat lui Ron un bilet, sau un „uliu", un mesaj neautorizat pe care paznicii îl ignorau de obicei. Era de la Tommy Ward, care îl saluta și îi transmitea urări de bine. Ron i-a trimis un răspuns și i-a cerut niște țigări. Cu toate că îi părea rău pentru Tommy și Karl, se bucura să știe că nu toți deținuții din acea secție a închisorii erau niște casapi. Fusese întotdeauna convins că cei doi erau nevinovați și se gândise adesea la ei în timpul calvarului său.

Tommy își petrecuse timpul alături de Ron în închisoarea din Ada și știa că era instabil din punct de vedere emoțional. Gardienii și ceilalți deținuți de acolo îi luaseră în râs pe amândoi. Cu ani în urmă, în miez de noapte, o voce strigase din capătul întunecat al culoarului:

– Tommy, sunt Denice Haraway și te rog să le spui unde e cadavrul meu.

Îi auzise pe polițist șușotind și pe ceilalți deținuți înăbușindu-și râsul. Le ignorase farsele și, în cele din urmă, îl lăsaseră în pace.

Ron nu reușise să facă același lucru.

– Ron, de ce ai ucis-o pe Debbie Carter? reverberase prin închisoarea din Ada o voce obsedantă.

El sărise din pat ca o săgeată și începuse să țipe.

Pe culoarul condamnaţilor la moarte, Tommy se lupta în fiecare zi ca să-şi păstreze mintea întreagă. Locul era destul de înfiorător şi pentru criminalii adevăraţi, iar pentru un om nevinovat era de-a dreptul înnebunitor. Se temuse pentru sănătatea mintală a lui Ron chiar din momentul sosirii acestuia.

Unul dintre paznicii de pe culoarul condamnaţilor la moarte ştia amănunte despre cazul Carter. La scurt timp după sosirea lui Ron, Tommy a auzit un gardian strigând:

– Ron, sunt Debbie Carter. De ce m-ai omorât?

Ron, care fusese liniştit la început, a început să zbiere şi să protesteze, spunând că era nevinovat. O reacţie pe placul paznicilor, aşa că bătaia de joc a continuat. Se amuzau şi ceilalţi deţinuţi, care se alăturau adesea distracţiei.

LA CÂTEVA ZILE după sosirea lui Ron, Tommy a fost scos pe neaşteptate din celulă şi împodobit cu lanţuri şi cătuşe de mai mulţi paznici brutali şi bine înarmaţi. Era vorba de ceva serios, deşi nu-i spuneau încotro o porniseră. Nu spuneau niciodată.

Au ieşit mărşăluind împreună, un băieţel costeliv înconjurat de o escortă suficientă pentru protecţia unui preşedinte.

– Unde mergem? a întrebat el, dar răspunsul era mult prea important ca să-i fie dezvăluit.

Şi-a târşâit paşii de-a lungul culoarului, apoi în afara Unităţii F, prin rotonda precum un dom a Casei Mari, pustie dacă n-ar fi fost porumbeii, şi printr-o sală de şedinţe din clădirea administraţiei.

Guvernatorul închisorii îl aştepta şi avea veşti proaste.

L-au lăsat în lanţuri şi l-au aşezat pe scaunul de tortură, în capul unei mese lungi, la care se înghesuiseră şi asistenţi, şi funcţionari, şi secretare, şi oricine altcineva dorea să audă anunţul macabru. Gardieni cu chipuri împietrite stăteau în spatele lui precum nişte santinele, pregătiţi să intervină în cazul că, după ce primea vestea, ar fi încercat să fugă undeva. Toţi cei din jurul mesei aveau în mână câte un pix şi erau gata să consemneze ceea ce urma să se petreacă.

Guvernatorul închisorii i s-a adresat cu gravitate. Vestea rea era că Tommy nu beneficia de o amânare a execuţiei, aşa că îi sosise ceasul.

Da, părea să fie cam prea devreme – recursurile lui nu aveau încă o vechime de trei ani, dar uneori se mai întâmplau şi astfel de lucruri.

Guvernatorului închisorii îi părea extrem de rău, dar el nu-şi făcea decât datoria. Până la ziua cea mare mai erau două săptămâni.

Tommy respira cu greutate şi se străduia să accepte ideea. Avea avocaţi care se ocupau de recursul lui şi, după cum i se spusese, finalizarea acestuia urma să dureze ani de zile. Probabilitatea de a fi rejudecat în Ada era foarte mare.

Erau în 1988. De mai bine de douăzeci de ani, în Oklahoma nu se mai pusese în aplicare nici o sentinţă de condamnare la moarte. Poate că îndelungatul răstimp de inactivitate îi afectase şi nu-şi mai dădeau seama ce anume făceau.

Guvernatorul închisorii continua să vorbească. Pregătirile trebuiau începute imediat. Ceea ce avea să se întâmple cu trupul neînsufleţit reprezenta o problemă importantă.

„Trupul neînsufleţit, s-a gândit Tommy. Trupul meu neînsufleţit?"

Funcţionarii, asistenţii şi secretarele s-au încruntat la blocnotesuri şi au mâzgălit aceleaşi cuvinte. Ce caută toţi oamenii ăştia aici? s-a întrebat Tommy.

„Cred că, pur şi simplu, o să mă trimiteţi mamei", a spus el, sau a încercat să spună.

Când s-a ridicat, şi-a simţit genunchii moi. Gardienii l-au încadrat iarăşi şi au pornit-o înapoi, spre Secţia F. S-a strecurat în pat şi a plâns, nu pentru el, ci pentru familia şi, mai ales, pentru mama lui.

Peste două zile, a fost înştiinţat că se făcuse o greşeală. Undeva, pe traseu, cineva încurcase nişte hârtii. Amânarea era în vigoare şi doamna Ward nu urma să ia prea curând în primire trupul neînsufleţit al fiului ei.

ALARMELE FALSE de acest gen nu erau ceva neobişnuit. La câteva săptămâni după ce fratele ei părăsise Ada, Annette a primit o scrisoare de la guvernatorul închisorii. A crezut că era vorba despre o corespondenţă referitoare la probleme de rutină. Poate că avea dreptate, dat fiind faptul că, la McAlester, degetele stăteau în permanenţă pe trăgaci.

Stimată doamnă Hudson,

Cu regret, sunt nevoit să vă anunţ că fratele dumneavoastră, Ronald Keith Williamson, număr 134846, va fi executat în

Penitenciarul Statului Oklahoma, în ziua de 18 iulie 1988, la ora 12.02.

În dimineaţa premergătoare execuţiei, va fi mutat din celula sa actuală într-o alta, moment în care orele de vizită vor fi modificate după cum urmează: de la 9.00 A.M. la ora 12.00 a amiezii, de la 1.00 P.M. la 4.00 P.M. şi de la 6.00 P.M. la 8.00 P.M. În ultimele 24 de ore dinaintea execuţiei, nu va putea fi vizitat decât de preoţi, de avocatul său principal şi de alte două persoane aprobate de către guvernatorul închisorii. Fratele dumneavoastră se bucură de dreptul de a avea cinci martori care să asiste la execuţie. Aceştia trebuie să capete aprobarea guvernatorului închisorii.

Oricât de greu v-ar fi, pregătirile de înmormântare trebuie avute în vedere, ceea ce reprezintă o responsabilitate a familiei. Dacă aceasta nu şi-o asumă, statul se va ocupa de funeralii. Vă rog să ne aduceţi la cunoştinţă hotărârea dumneavoastră.

Vă rog să mă contactaţi dacă vă sunt necesare şi alte informaţii, sau dacă vă pot fi de ajutor într-un alt mod.

Cu stimă,

James L. Saffle, guvernatorul închisorii

Scrisoarea fusese redactată pe data de 21 iunie 1988, la mai puţin de două săptămâni după sosirea lui Ron la McAlester. Annette ştia că, în cazul condamnaţilor la pedeapsa capitală pentru săvârşirea unei crime, recursul se făcea automat. Poate că cineva trebuia să informeze autorităţile care se ocupau de execuţii.

Oricât de neliniştitoare ar fi fost scrisoarea, a reuşit să o ignore. Fratele ei era nevinovat, fapt care avea să fie dovedit într-o bună zi, în cadrul unui nou proces. O credea cu toată convingerea şi nu avea să înceteze vreodată să o facă. Citea Biblia, se ruga fără întrerupere şi discuta adesea cu pastorul.

Totuşi, nu putea să nu se întrebe ce fel de oameni conduceau închisoarea McAlester.

DUPĂ CE PETRECUSE în jur de o săptămână pe culoarul condamnaţilor la moarte, Ron s-a apropiat într-o bună zi de uşă şi l-a salutat pe bărbatul aflat în celula 9, situată de partea cealaltă a culoarului, la o distanţă de trei metri şi jumătate. Greg Wilhoit i-a răspuns şi au schimbat câteva cuvinte. Nici unul nu era amator de o

conversație îndelungată. A doua zi, Ron l-a salutat din nou și au avut o scurtă discuție. În ziua următoare, Greg a amintit că era din Tulsa. Ron locuise cândva acolo, împreună cu un tip pe nume Stan Wilkins.

– E forjor? s-a interesat Greg.

Da, întocmai, iar Greg îl cunoștea. Coincidența era uimitoare și a spart gheața. Au stat de vorbă despre vechii prieteni și despre o serie de locuri din Tulsa.

Și Greg avea treizeci și patru de ani, și lui îi plăcea baseballul, și el avea două surori care îl ajutau.

Și era tot nevinovat.

Așa a început prietenia strânsă care i-a ajutat pe amândoi să supraviețuiască acelui coșmar. Greg l-a invitat pe Ron la capelă, la serviciul religios care se ținea o dată pe săptămână în închisoare și la care participau mulți condamnați la moarte. Deținuții înlănțuiți și încătușați erau mânați într-o mică încăpere în care ascultau slujba oficiată de un preot pios, pe nume Charles Story. Ron și Greg lipseau rareori și stăteau întotdeauna alături.

GREG WILHOIT se afla la McAlester de nouă luni. Era forjor, un sindicalist dur, al cărui cazier menționa deținerea de marihuana, dar nici un act de violență.

În 1985, Greg s-a despărțit de soția lui, Kathy. Aveau două fetițe în scutece și o grămadă de probleme. Greg a ajutat-o pe Kathy să se mute într-un apartament și o vizita aproape în fiecare noapte, ca să-și vadă fiicele. Sperau într-o refacere a căsătoriei lor, dar amândoi aveau nevoie de o perioadă de singurătate. Au rămas activi din punct de vedere sexual, fiindu-și credincioși unul altuia; nici unul din ei nu avea aventuri.

Pe data de 1 iunie, la trei săptămâni după ce se despărțiseră, o vecină din blocul lui Kathy a fost alarmată de țipetele necontenite ale celor două fetițe. A bătut la ușă și, fiindcă nu a primit nici un răspuns, a chemat poliția. Înăuntru, pe podeaua de la primul nivel al apartamentului, au găsit cadavrul lui Kathy. Cele două copile erau sus, în pătuțurile lor, flămânde și speriate.

Kathy fusese violată și strangulată. Decesul survenise între orele unu noaptea și șase dimineața. Poliția l-a interogat pe Greg, care a declarat că fusese acasă, unde dormise de unul singur, neavând deci

nici un martor care să-i furnizeze un alibi. A negat cu hotărâre orice amestec în uciderea soției sale și s-a simțit jignit de întrebările poliției.

Ancheta a scos la iveală o amprentă, descoperită pe un telefon care fusese smuls din perete și zăcea pe podea, alături de Kathy. Nu îi aparținea nici lui Greg, nici soției sale. Polițiștii au găsit păr pubian și un indiciu mult mai important, reprezentat de ceea ce părea să fie o urmă de mușcătură pe pieptul lui Kathy. Un expert de la laboratorul de criminalistică a confirmat că ucigașul o mușcase cu putere de sân în timpul atacului.

Fiind soțul de care se despărțise victima, Greg a devenit curând principalul suspect, cu toate că amprenta nu se potrivea. Melvin Hett, de la laboratorul statal de criminalistică, a ajuns la concluzia că, din punct de vedere al analizei microscopice, părul pubian nu era compatibil cu mostra luată de la Greg. Poliția i-a cerut acestuia din urmă o amprentă dentară, pentru a fi comparată cu urma mușcăturii.

Greg nu a apreciat faptul că devenise suspect. Era complet nevinovat și nu avea încredere în poliție. Cu ajutorul părinților săi, a plătit douăzeci și cinci de mii de dolari și și-a făcut rost de un avocat.

Poliția nu a apreciat faptul că Greg își angajase un avocat. A obținut un ordin al tribunalului, care îi cerea să ofere o amprentă dentară. A făcut-o și nu a mai auzit nimic despre crimă vreme de cinci luni. Își creștea cele două fiice, lucrând, ca forjor, cu normă întreagă și nutrind speranța că toată povestea cu polițiștii era de domeniul trecutului, când, într-o zi din luna ianuarie a anului 1986, aceștia și-au făcut apariția cu un mandat de arestare pentru crimă de gradul întâi, pasibilă de pedeapsa cu moartea.

Cu toate că era bine plătit și se bucura de o reputație favorabilă, primul său avocat părea mult prea interesat de negocierea unei înțelegeri cu procurorul. Greg l-a concediat cu o lună înainte de proces, după care a făcut o greșeală imensă angajându-l pe George Briggs, un avocat bătrân, istovit, aflat la sfârșitul unei cariere îndelungate și pline de culoare. Onorariul lui consta în două mii cinci sute de dolari, ceea ce reprezenta un chilipir și un semnal de alarmă.

Briggs făcea parte din vechea școală de avocați de provincie. Tu îți aduni martorii, eu mi-i adun pe ai mei, după care mergem la tribunal, unde ne înfruntăm cu dârzenie. Nici un fel de discuții preliminare

revelatoare. Dacă ai dubii, în timpul procesului te bazezi pe fler și te lași călăuzit de propria experiență.

Briggs era, totodată, alcoolic și dependent de sedativele pe care începuse să le ia cu câțiva ani în urmă, după un accident de motocicletă care îi afectase parțial creierul. În zilele bune, duhnea a băutură, dar era totuși în stare să-și ducă intențiile la bun sfârșit. Se știa că, în zilele rele, trăgea aghioase în sala de judecată, urina în pantaloni și voma în biroul judecătorului. Era adesea văzut clătinându-se pe coridoarele tribunalului. Greg și părinții lui s-au alarmat când Briggs a golit câteva sticle de bere în timpul unui prânz.

Bețiile sale și dependența de medicamente le erau bine-cunoscute judecătorului de instrucție și baroului statului Oklahoma, dar, efectiv, nu era nimic de făcut nici pentru a-l dezbăra pe avocat sau pentru a-l ajuta, nici pentru a-i proteja clienții.

Familia lui Greg a descoperit, în Kansas, un expert reputat în studiul mușcăturilor, dar Brigg era prea ocupat sau prea mahmur ca să poată sta de vorbă cu acesta. Briggs nu discuta cu nici un martor și, din câte își putea da seama Greg, făcea foarte puține pregătiri.

Procesul a fost un coșmar. Statul a adus în boxa martorilor doi experți în mușcături, dintre care unul terminase facultatea de stomatologie cu nici un an înainte. Briggs nu a descoperit nimic nefondat în mărturiilor celor doi. Juriul a deliberat vreme de două ore și l-a considerat pe Greg vinovat. Avocatul apărării nu a chemat nici un martor care să ateste existența unor circumstanțe atenuante, iar juriul a deliberat o oră și a optat pentru pedeapsa capitală.

Peste trei zile, Greg a fost readus în sala tribunalului pentru a-și primi condamnarea la moarte.

ÎN CELULA 9, Greg a agățat ziare de-a curmezișul gratiilor ușii, ca să nu poată fi văzut de nimeni. S-a autoconvins că nu se afla pe culoarul condamnaților la moarte, ci mai degrabă în propriul cocon minuscul, undeva aiurea, citind cu lăcomie și uitându-se la micul lui televizor în așteptarea unor vremuri mai bune. Nu discuta decât cu Omul de pe Culoar, care l-a întrebat, chiar în timpul primului lor schimb de cuvinte, dacă nu voia niște marijuana. Da, dorea.

La început, Greg nu a realizat că, de fapt, în fiecare an, câțiva deținuți norocoși scăpau cu viață de pe culoarul condamnaților la moarte. Uneori, recursurile erau încununate de succes, avocații buni se implicau, judecătorii se trezeau la realitate și miracolele se întâmplau, dar lui nu-i povestise nimeni despre așa ceva. Era sigur că avea să fie executat și, la drept vorbind, chiar dorea să termine cu toate.

Vreme de șase luni n-a ieșit din celulă decât ca să meargă la duș, repede și singur.

Totuși, încet, încet, a reușit să-și facă vreo două cunoștințe și a fost invitat în curte, pentru o oră de exerciții fizice și de socializare. Odată ce a început să vorbească, a și devenit antipatic. Greg era o raritate pe Culoar, un om care susținea cu înverșunare justețea pedepsei cu moartea. Săvârșești infracțiunea cea mai cumplită, plătești prețul cel mai cumplit, argumenta el, cu voce puternică. Era o opinie fără precedent.

Pe de altă parte, căpătase obiceiul enervant de a se uita la emisiunea lui David Latterman cu sonorul dat la maximum. Pe culoar, somnul e foarte îndrăgit, mulți dintre deținuți petrecându-și jumătate din zi într-o altă lume. Când dormi, tragi sistemul pe sfoară. Somnul e timpul tău, nu al statului.

Criminalii condamnați nu ezită când e vorba să amenințe că vor ucide din nou, iar Greg a auzit curând zvonindu-se că se afla pe lista neagră. Pe fiecare culoar al condamnaților la moarte există cel puțin un șef și mai mulți indivizi amatori să-i ia locul. Există facțiuni rivale, dornice să preia controlul. Îi pândesc pe cei mai slabi, cerându-le adesea să plătească pentru dreptul de a „trăi" pe Culoar. Când i-a ajuns la urechi că trebuia să dea o taxă, Greg a râs și a ripostat trimițând vorbă că nu avea să-i plătească nimănui, niciodată, nici un șfanț pentru a trăi în gaura aia de șobolani.

Culoarul era condus de Soledad, un ucigaș poreclit astfel fiindcă fusese cândva găzduit de renumita închisoare cu același nume din California. Soledad nu aprecia părerea favorabilă enunțată de Greg în privința pedepsei capitale, îl detesta sincer pe David Latterman și, fiindcă orice șef demn de respect trebuie să fie gata să ucidă, Greg s-a transformat într-o țintă.

Pe Culoar, toată lumea are dușmani. Vrajba e periculoasă și se aprinde repede și din orice. Pentru un pachet de țigări se poate declanșa o bătaie în curte sau la duș. Pentru două poți să fii ucis.

Greg avea nevoie de un prieten care să-i păzească spatele.

PRIMA VIZITĂ a Annettei la McAlester a fost tristă și înfricoșătoare, cu toate că ea n-ar fi putut spune că se așteptase la altceva. Ar fi preferat să nu se ducă, dar, în afară de surorile lui, Ronnie nu avea pe nimeni.

Paznicii au percheziționat-o și i-au verificat poșeta. Deplasarea de pe un etaj pe altul al Casei Mari părea o coborâre în pântecul întunecat al unei fiare. Ușile se trânteau, cheile zăngăneau, gardienii o priveau de parcă n-ar fi avut ce căuta acolo. Ea era stângace, mergea precum o somnambulă, avea un nod dureros în stomac și un puls alert.

Crescuseră într-o familie cumsecade și într-o casă cu atmosferă plăcută, de pe o stradă umbroasă. Duminici petrecute la biserică. Mii de partide de baseball în copilăria lui Ronnie. Cum de se ajunsese aici?

Totul o să devină obișnuință, a acceptat, în sinea ei. Pe viitor, avea să audă aceleași sunete și să vadă aceiași gardieni de multe alte ori. S-a interesat dacă putea aduce diverse lucruri – dulciuri, haine, bani. Nu, a venit imediat răspunsul. Doar ceva mărunțiș, așa că i-a întins paznicului un pumn de monede de douăzeci și cinci de cenți, cu speranța că urmau să ajungă la Ronnie.

Camera de vizite era lungă, îngustă și împărțită în două, pe mijloc, de o placă groasă de plexiglas, prevăzută cu nișe, oferind o oarecare intimitate. Toate conversațiile se făceau la telefon și privind printr-o fereastră. Fără nici un fel de atingere.

Ronnie a apărut într-un târziu. În închisoare, nimeni nu se grăbea. Părea sănătos, poate chiar puțin cam durduliu, dar, după aceea, greutatea lui a început să oscileze în mod semnificativ.

I-a mulțumit pentru vizită, i-a spus că reușea să supraviețuiască fără probleme, dar că avea nevoie de bani. Mâncarea era groaznică și voia să-și cumpere ceva alimente de la bufet. Își dorea, de asemenea, cu disperare o chitară, ceva cărți și reviste și un mic televizor, toate putând fi achiziționate prin intermediul bufetului.

– Scoate-mă de aici, Annette, a insistat el, iarăși și iarăși. N-am omorât-o pe Debbie Carter și tu știi că e așa.

Ea nu se îndoise niciodată de nevinovăția lui, deși câțiva dintre membrii familiei aveau, în momentul acela, unele dubii. Ea și soțul ei, Marlon, munceau în aceeași măsură ca să-și întrețină familia și încercau să facă mici economii. Banii erau pe sponci. Ce ar fi trebuit să facă? Avocații sponsorizați de stat pentru apărarea nevoiașilor se ocupau de pregătirea recursurilor.

– Vinde-ți casa și angajează un avocat renumit, a spus Ron. Vinde totul. Numai să mă scoți de aici.

Discuția a fost încordată și s-au vărsat lacrimi. În cabina de lângă Ronnie a fost adus, pentru vizită, un alt deținut. Annette abia dacă îl putea zări prin peretele de sticlă, dar era curioasă să afle cine era și pe cine omorâse.

Roger Dale Stafford, i-a povestit Ronnie, era vestitul ucigaș din carmangerie. Primise nouă condamnări la moarte, ceea ce reprezenta recordul de pe Culoar din acel moment. Omorâse șase oameni, dintre care cinci adolescenți, în curtea din spatele unei carmangerii din Oklahoma City în timpul unui jaf prostesc, după care ucisese o familie de trei persoane.

– Toți sunt criminali, a continuat Ronnie să spună, și nu vorbesc despre altceva decât despre omoruri. Pe tot culoarul. Scoate-mă de aici!

Se simțea în siguranță? l-a întrebat ea.

Pe naiba, nu, trăind în mijlocul unei șleahte de ucigași. El crezuse întotdeauna în utilitatea pedepsei cu moartea, dar acum devenise unul dintre suporterii ei înfocați. Totuși, față de noii lui vecini, își ținea părerile sub tăcere.

Timpul de vizită nu era limitat. În cele din urmă, și-au luat rămas-bun, făgăduindu-și, cu toată sinceritatea, că aveau să-și scrie și să-și telefoneze. Annette a plecat de la McAlester secătuită de atâtea emoții.

Telefoanele au început imediat. Pe Culoar, puneau un telefon pe un cărucior și îl duceau de la o celulă la alta. Un paznic forma numărul, apoi dădea receptorul prin ușă. Toate convorbirile fiind cu taxă inversă, gardienilor chiar nu le păsa cât erau de multe. De prea multă plictiseală și de disperare, Ron a început curând să strige după telefon mai des decât oricine altcineva.

De obicei începea cerând bani, douăzeci sau treizeci de dolari, ca să poată cumpăra alimente și țigări. Annette și Renee încercau să-i trimită

câte patruzeci pe lună, dar își aveau propriile cheltuieli și le rămâneau puțini bani de prisos. Nu-i trimiteau niciodată destul, iar el le-o reamintea întruna. Se înfuria adesea, pretinzând că nu-l iubeau sau că nu voiau să-l scoată de acolo. Era nevinovat, toată lumea o știa și, în afară de surorile lui, dincolo de zidurile închisorii nu era nimeni care să-l elibereze.

Conversația era arareori plăcută, deși se străduiau să nu-l înfrunte. De obicei, Ron reușea să le reamintească la un moment dat surorilor lui cât de mult le iubea.

Soțul Annettei îi făcea abonamente la *National Geografic* și la *Ada Evening News.* Ron voia să urmărească ceea ce se petrecea acasă.

La scurt timp după sosirea sa la McAlester, a aflat despre mărturisirea ciudată a lui Ricky Joe Simmons. Barney știa despre confesiunea înregistrată, dar preferase să nu o folosească la proces și să nu-i spună nimic clientului său. Un anchetator din Sistemul de Apărare a Persoanelor cu Venituri Reduse a adus la McAlester caseta video care conținea înregistrarea mărturisirii și i-a arătat-o lui Ron. El și-a ieșit din fire. Cineva recunoscuse că o omorâse pe Debbie Carter, iar juriul nu o aflase niciodată!

Bineînțeles că vestea se răspândise repede în Ada, iar el dorea să citească despre asta în ziarul local.

Ricky Joe Simmons s-a transformat într-o altă obsesie, poate cea mai importantă, și Ron a căpătat o fixație care l-a urmărit vreme de mai mulți ani.

A încercat să le telefoneze tuturor; dorea ca întreaga lume să afle despre Ricky Joe Simmons. Mărturisirea acestuia era biletul lui de ieșire din închisoare și el dorea să treacă cineva la acțiune și să-l aducă pe băiat în fața judecății. L-a sunat pe Barney, pe alți avocați, pe oficialitățile districtului, ba chiar și pe vechii lui prieteni, dar cei mai mulți au refuzat să accepte convorbirea cu taxă inversă.

După ce doi condamnați la moarte au fost prinși sunând la familiile victimelor lor, pur și simplu ca să se amuze, regulile s-au schimbat și drepturile de folosire a telefonului au fost restrânse. Erau permise, în medie, două convorbiri pe săptămână, dar fiecare număr de telefon trebuia aprobat dinainte.

*

O DATĂ PE săptămână, Omul de pe Culoar împingea prin Unitatea F un cărucior cu cărţi uzate, în ediţie de buzunar. Greg Wilhoit citea orice îi pica în mână – biografii, mistere, western-uri. Stephen King se număra printre favoriţii săi, dar îi plăceau cu adevărat cărţile lui John Steinbeck.

L-a încurajat şi pe Ron să citească, făcând din lectură un mod de a se rupe de realitate, şi, după o scurtă vreme, discutau despre meritele unor cărţi precum *Fructele mâniei* şi *La răsărit de Eden*, un gen de conversaţie neobişnuită pe Culoar. Stăteau în picioare ore întregi, rezemaţi de gratiile uşilor, vorbind şi iar vorbind. Cărţi, baseball, femei, procesele lor.

Amândoi au aflat cu surprindere că cei mai mulţi dintre condamnaţii la pedeapsa capitală nu îşi susţineau nevinovăţia. Aveau în schimb tendinţa de a-şi înflori crimele când discutau între ei. Moartea era un subiect nelipsit – crime, procesele crimelor, crime care mai trebuiau săvârşite.

Când Ron a continuat să afirme că era nevinovat, Greg a început să-l creadă. Fiecare deţinut avea la îndemână dosarul cu toate documentele procesului, iar el l-a citit pe al lui Ron – toate cele două mii de pagini. A fost şocat de procesul din Ada. Ron a citit dosarul lui Greg şi a fost tot atât de şocat de procesul acestuia din districtul Osage.

Şi-au dat crezare unul altuia şi au ignorat scepticismul vecinilor lor.

În primele sale săptămâni de pe Culoar, prietenia lor a avut pentru Ron un efect terapeutic. În sfârşit, îl credea cineva, cineva cu care putea vorbi ore întregi, cineva care îşi apleca urechea către el, ascultându-l cu inteligenţă şi cu înţelegere. Departe de celula ca o grotă din Ada şi putând să-şi descarce sufletul în faţa unui prieten, comportamentul lui era stabil. Nu declama cu patos, nu umbla de colo până colo şi nu îşi urla nevinovăţia. Dormea foarte mult, citea ore întregi, fuma ţigară de la ţigară şi stătea de vorbă cu Greg. Mergeau să facă mişcare în curte împreună, fiecare păzind spatele celuilalt. Annette i-a trimis mai mulţi bani şi şi-a cumpărat un televizor. Ea ştia cât de importantă era o chitară pentru Ronnie, aşa că s-a agitat fără încetare, străduindu-se să-i facă rost de una. Bufetul nu avea aşa ceva. După o serie de telefoane şi de scrisori, a convins autorităţile să îngăduie unui magazin local, din McAlester, să-i vândă una şi să i-o trimită.

Odată cu sosirea chitarei, au început necazurile. Nerăbdător să-i impresioneze pe ceilalți cu talentul lui, Ron ciupea corzile cu putere și cânta cât îl ținea gura. Plângerile s-au făcut auzite cu furie, dar lui nu-i păsa. Își adora chitara și îi plăcea să cânte, mai ales melodiile lui Hank Williams. *Your Cheatin' Heart* răsuna în susul și în josul coridorului. Ceilalți zbierau obscenități. El le răspundea cu aceeași monedă.

Pe urmă, Soledad s-a săturat până peste cap de muzica lui Ronnie și l-a amenințat că-l omoară. „Cui îi pasă? a spus Ron. Mi-am primit deja condamnarea la moarte."

NU SE FĂCEA nici un fel de efort pentru montarea unei instalații de aer condiționat în Unitatea F și, când a venit vara, clădirea s-a încins ca o saună. Deținuții se dezbrăcau până la boxeri și se îngrămădeau în fața micilor ventilatoare vândute la magazinul închisorii. Nu era neobișnuit să te trezești, înainte de răsăritul soarelui, cu așternuturile ude leoarcă de sudoare. Câțiva își petreceau zilele stând în pielea goală.

Dintr-un anumit motiv, închisoarea organiza vizite turistice pe culoarul condamnaților la moarte. Vizitatorii erau, de obicei, elevi de liceu, ai căror părinți și profesori voiau să-i sperie, îndepărtându-i de calea către crimă. Când vremea era toridă, gardieni le ordonau deținuților să se îmbrace și începea un tur al Culoarului. Unii se supuneau, alții nu.

Un indian, poreclit Buck Despuiatul, prefera să arate cât mai natural cu putință și stătea dezbrăcat tot timpul. Avea talentul rar întâlnit de a trage vânturi la comandă și, când grupurile de turiști ajungeau în apropiere, farsa lui favorită consta în a-și lipi fesele de gratiile ușii, slobozind un jet tunător de gaze. Ceea ce îi șoca pe tineri și le și dădea vizita peste cap.

Gardienii i-au cerut să înceteze. El a refuzat. Ceilalți deținuți îi cereau stăruitor să o continue, dar numai în timpul vizitelor. În cele din urmă, paznicii îl îndepărtau la sosirea turiștilor. Câțiva alți condamnați au încercat să-l imite, dar le lipsea talentul.

Ron se mulțumea să cânte pentru vizitatori, la chitară și din gură.

PE DATA DE 4 iulie 1988, Ron s-a trezit prost dispus și nu și-a mai revenit niciodată. Era Ziua Independenței, un moment al festivităților,

paradelor, şi aşa mai departe, iar el era închis într-o gaură împuţită, pentru o crimă pe care nu o săvârşise. Unde era independenţa?

A început să ţipe, să înjure şi să-şi declare nevinovăţia şi şi-a ieşit din minţi când, din susul şi din josul coridorului, i s-a răspuns cu fluierături. S-a apucat să arunce cu tot ce-i cădea în mână – cărţi, reviste, obiecte de toaletă, micul lui radio, Biblia, haine. Gardienii erau cu ochii pe el şi i-au cerut să se potolească. I-a înjurat şi a devenit şi mai zgomotos. Creioane, hârtii, mâncare de la bufet. Pe urmă a înhăţat televizorul şi l-a izbit de peretele de cărămidă, făcându-l praf. În cele din urmă, a luat chitara pe care o îndrăgea atât de mult şi a lovit-o de gratiile uşii în repetate rânduri.

Majoritatea condamnaţilor la moarte luau o doză zilnică dintr-un antidepresiv uşor, numit Sinequan. Era de aşteptat să le liniştească nervii şi să îi ajute să doarmă.

În cele din urmă, paznicii au reuşit să-l convingă pe Ron să înghită ceva mai puternic, care l-a moleşit şi l-a liniştit. Mai târziu, în cursul aceleiaşi zile, s-a apucat să-şi facă curat în celulă.

Pe urmă a sunat-o pe Annette şi, plângând, i-a povestit episodul. Ea l-a vizitat ulterior şi întrevederea n-a fost plăcută. Ron a zbierat în receptor, acuzând-o că nu încerca să-l elibereze şi i-a cerut din nou să vândă tot şi să-i angajeze un avocat de prima mână, care să poată repara nedreptatea. Ea l-a rugat să se potolească şi să nu mai ţipe şi, fiindcă el n-a făcut-o, l-a ameninţat că pleacă.

În timp, ea şi Renee i-au înlocuit televizorul, aparatul de radio şi chitara.

ÎN LUNA SEPTEMBRIE 1988, Mark Barrett, un avocat din Norman, a venit la McAlester ca să-şi întâlnească noul client. Era unul dintre cei patru avocaţi care se ocupau de recursurile inculpaţilor cu venituri modeste condamnaţi la pedeapsa capitală. Primise cazul Williamson. Barney Ward ieşise din scenă.

În cazul condamnărilor la moarte, recursurile se fac în mod automat. Toate formularele necesare fuseseră completate şi procedura greoaie era în plină desfăşurare. Mark i-a explicat toate astea lui Ron Williamson şi i-a ascultat declaraţiile prelungite de nevinovăţie. N-a fost surprins să audă astfel de lucruri şi încă nu studiase dosarul procesului.

Ca să-şi ajute noul avocat, Ron i-a dat o listă a martorilor care mințiseră în sala tribunalului şi i-a descris, în amănunt, natura şi amploarea minciunilor.

Mark a găsit că Ron era inteligent, raţional şi pe deplin conştient de situaţia dificilă şi de locul în care se afla. Se exprima coerent şi a vorbit, pe larg şi în amănunt, despre minciunile de care se folosiseră, împotriva lui, poliţia şi procurorul. Era puţin cam înfricoşat, dar asta era de aşteptat. Mark nu ştia nimic despre istoria bolii lui Ron.

Tatăl lui Mark era unul dintre preoţii sectei Apostolii lui Isus, detaliu care l-a îmboldit pe Ron să deschidă o discuţie lungă despre religie. Vroia ca avocatul să ştie că el era un creştin cucernic, că fusese crescut în spirit religios de nişte părinţi cu frica lui Dumnezeu şi că citea adesea din Biblie. A citat multe versete din Sfânta Scriptură şi Mark a fost impresionat. Unul anume îl punea în încurcătură şi l-a întrebat pe avocat cum îl interpreta. L-au discutat în amănunt. Pentru Ron, era important să-l înţeleagă şi se simţea frustrat de incapacitatea de a-i pricepe mesajul. Durata vizitelor avocaţilor nu era limitată, iar deţinuţii erau dornici să iasă din celulă. Au stat de vorbă mai bine de o oră.

Prima impresie a lui Mark Barrett a fost că Ron era un fundamentalist şi că se exprima cu uşurinţă, fiind poate puţin prea alunecos. Era sceptic, ca întotdeauna, în privinţa pretenţiilor de nevinovăţie ale clientului, deşi avea o minte deschisă. Se ocupa şi de recursul lui Greg Wilhoit şi era pe deplin încredinţat că acesta nu-şi ucisese soţia.

Mark ştia că pe culoarul condamnaţilor la moarte erau şi oameni nevinovaţi şi, cu cât afla mai multe despre cazul lui Ron, cu atât îi dădea mai multă crezare.

CAPITOLUL 11

Cu toate că Dennis Fritz nu o realizase, cele douăsprezece luni petrecute în celulele închisorii districtuale îl ajutaseră să se pregătească pentru condițiile drastice ale traiului de pușcăriaș.

A sosit la Centrul Corecțional Conner în iunie, călătorind în partea din spate a unei camionete pline cu alți noi deținuți, încă năuc, refuzând să creadă ce i se întâmpla și cuprins de groază. Era important să pară sigur de sine și să acționeze de parcă ar fi fost, iar el s-a străduind din greu pentru a reuși. Conner avea reputația unei „gropi de gunoi" a închisorilor de securitate medie. Era un loc dur, mai dur decât multe altele, și Dennis se tot întrebase, iarăși și iarăși, de ce îl trimiseseră acolo, la întâmplare.

A trecut, laolaltă cu turma, prin procedurile de înregistrare, i s-au ținut prelegerile standard despre reguli și regulamente, după care a fost repartizat într-o celulă de două persoane, cu paturi de cazarmă și cu o fereastră prin care putea privi în afara închisorii. Aidoma lui Ron, i-a mulțumit Cerului pentru fereastră. În Ada trecuseră săptămâni întregi în care nu văzuse soarele.

Colegul lui de celulă era un mexican care nu vorbea aproape deloc engleza, ceea ce îi convenea de minune. El nu știa limba spaniolă și nu se simțea dispus să o învețe. Primul deziderat covârșitor era găsirea unor scurte răstimpuri de intimitate în condițiile în care o altă ființă umană se afla, în permanență, la o lungime de brat depărtare.

Dennis se jurase că avea să-și petreacă fiecare moment disponibil străduindu-se să-și anuleze sentința. Ar fi fost simplu să renunțe. Era hotărât să aibă câștig de cauză în fața sistemului atât de cumplit de nedrept față de deținuți.

Conner era o închisoare aglomerată, renumită din pricina violenței. Nu ducea lipsă de găști, de omoruri, de bătăi și de violuri, drogurile erau pretutindeni și paznicii se lăsau mituiți. A descoperit repede zonele sigure și i-a evitat pe toți cei despre care credea că i-ar fi putut face necazuri. Și-a folosit spaima ca pe un avantaj. Pentru majoritatea deținuților, totul se transforma, după câteva luni, în rutină și erau asimilați. Lăsau garda jos, își asumau riscuri, se credeau în siguranță.

O cale sigură către buclucuri, iar Dennis s-a jurat că niciodată nu avea să uite să-i fie frică.

Deținuții erau treziți la șapte dimineața, după care se descuiau ușile celulelor. Mâncau într-o sală mare și se puteau așeza oriunde ar fi dorit. Albii stăteau pe una dintre laturi, negrii pe cealaltă, iar indienii și hispanicii erau prinși la mijloc, dar înclinau către zona celor cu pielea întunecată. Mâncarea de la micul dejun nu era rea – ouă, cereale, slănină. Conversația era animată – contactul cu ceilalți îi ajuta să se destindă.

Cei mai mulți erau dornici să muncească; să facă orice i-ar fi ținut departe de zona în care se aflau celulele. Pentru că fusese cândva profesor, Dennis a fost recrutat ca să le predea celorlalți, în cadrul programului Diploma Echivalentă Globală. După micul dejun, se ducea în clasă și preda până la amiază. Avea un salariu de șapte dolari și douăzeci de cenți pe lună.

Mama și mătușa lui au început să-i trimită, lunar, câte cincizeci de dolari, bani pe care abia dacă reușeau să-i adune împreună, dar care reprezentau o prioritate. El îi cheltuia la bufet, pe tutun, conserve de ton, biscuiți și fursecuri. Realmente, fiecare deținut fuma, iar țigările reprezentau cea mai prețioasă valută. Un pachet de Marlboro făcea cât un buzunar plin de bancnote.

Dennis a descoperit repede biblioteca juridică și a fost încântat să afle că putea studia în fiecare după-amiază, între orele unu și patru, fără întrerupere. Nu mai pusese niciodată mâna pe o carte de drept, dar era hotărât să devină expert în investigații. Doi autodidacți – alți deținuți cărora le plăcea să se creadă avocați de închisoare și care erau foarte bine documentați – l-au luat sub aripa lor și l-au învățat să se descurce printre tratatele și compendiile groase. Ca de obicei, își ofereau serviciile contra cost.

Și-a început educația juridică citind sute de dosare ale cazurilor din Oklahoma, în căutarea similitudinilor cu procesul său și a posibilelor

greşeli făcute în timpul acestuia. Recursurile urmau să înceapă în curând şi voia să fie tot atât de bine documentat precum avocatul lui. A descoperit o revistă federală şi şi-a luat notiţe referitoare la sute de cazuri de pe tot cuprinsul ţării.

Deţinuţii erau închişi în celule între patru şi cinci după-amiaza; erau număraţi, se întocmeau rapoarte. Cina se încheia la şapte şi jumătate şi, de atunci şi până la zece şi un sfert, când erau puşi din nou sub cheie, li se permitea să umble prin clădire, să joace cărţi sau domino, sau baschet. Mulţi preferau să tândălească, adunându-se în grupuri ca să-şi omoare timpul discutând sau fumând.

Dennis se întorcea în biblioteca juridică.

Fiica lui, Elizabeth, împlinise cincisprezece ani şi cei doi întreţineau o corespondenţă activă. Fata era crescută de bunica dinspre mamă, bucurându-se de un cămin statornic. Deşi Dennis bănuise întotdeauna că avea nişte dubii, ea era convinsă de nevinovăţia tatălui ei. Făceau schimb de scrisori şi vorbeau la telefon cel puţin o dată pe săptămână. Totuşi, nu-i îngăduia să-l viziteze. Nu voia ca fiica sa să ajungă în preajma închisorii. Nu trebuia să-l vadă în haine de deţinut, trăind dincolo de un gard de sârmă ghimpată.

Mama lui, Wanda Fritz, a venit la Conner la scurt timp după sosirea lui Dennis. Vizitele se făceau duminica, între zece dimineaţa şi patru după-amiaza, într-o încăpere cu câteva şiruri de mese şi scaune pliante. O adevărată menajerie. Era admisă prezenţa simultană a vreo douăzeci de deţinuţi, iar familiile lor aşteptau – soţii, copii, mame şi taţi. Sentimentele se dezlănţuiau. Copiii erau adesea obraznici şi zgomotoşi. Deţinuţii nu purtau cătuşe şi contactul fizic era permis.

Exact asta îşi doreau bărbaţii, cu toate că sărutările şi pipăielile excesive erau interzise. Trucul consta în a avea un prieten care să „îl ia la dans" sau să-i distragă atenţia unuia dintre paznici preţ de câteva secunde, timp în care se consuma o partidă de sex sălbatic. Nu era neobişnuit să vezi un cuplu strecurându-se între două automate de băuturi răcoritoare, unde reuşea, cumva, să se împreuneze. Soţiile care stăteau calme la masă dispăreau adesea cu repeziciune, ghemuindu-se dedesubt pentru o rundă rapidă de sex oral.

Din fericire, în mijlocul acelor activităţi frenetice, Dennis reuşea să reţină atenţia mamei sale, însă vizita reprezenta cel mai stresant moment al săptămânii. Nu o încuraja să revină.

*

RON A ÎNCEPUT curând să-şi măsoare celula cu pasul şi să zbiere. Dacă erai în toate minţile când ajungeai pe Culoar, nu aveai nevoie de mult timp ca să ţi le pierzi după sosire. El se proptea în pragul uşii, strigând:

– Sunt nevinovat! Sunt nevinovat!

Şi o făcea ore de-a rândul, până când rămânea fără glas. Totuşi, datorită exerciţiului, coardele vocale i-au devenit tot mai puternice, aşa că putea urla pe durate tot mai lungi.

– N-am ucis-o pe Debbie Carter! N-am ucis-o pe Debbie Carter!

Memorase întreg cuprinsul mărturisirii lui Ricky Joe Simmons, cuvânt cu cuvânt, şi o reda la volum maxim, în beneficiul gardienilor şi al vecinilor. Era în stare şi să recite documentele procesului său, pagini după pagini de mărturii care îl trimiseseră printre condamnaţii la moarte. Ceilalţi deţinuţi şi-ar fi dorit să-l sugrume, dar, în acelaşi timp, se minunau de capacitatea lui de memorare.

Ceea ce nu-i impresiona însă şi la ora două noaptea.

Renee a primit o scrisoare bizară de la un alt deţinut. Acesta îi scria, printre altele:

> Dragă Renee,
>
> Lăudat fie numele Domnului! Sunt Jay Neill, deţinutul 141128, şi îţi scriu în numele şi la rugămintea fratelui tău Ron. Faţă de a mea, celula lui e pe cealaltă parte a culoarului. Din când în când, trece prin perioade foarte dificile, ceea ce se întâmplă în fiecare zi. Am impresia că i se administrează un oarecare tratament medicamentos, ca încercare de a i se stabiliza şi schimba comportamentul. În cel mai fericit caz, puţinele tipuri de medicamente care se distribuie aici au un efect minim. Ron e distrus, în cea mai mare măsură, de puţina lui încredere în sine însuşi. Cred că cei de aici, de la O.S.P., îi spun că are un coeficient scăzut de inteligenţă. Trece prin cea mai proastă perioadă între două noaptea şi patru dimineaţa.
>
> Din când în când, la intervale egale, strigă diferite lucruri cât îl ţine gura. Asta i-a deranjat pe mulţi deţinuţi din apropierea lui. La început au încercat să discute cu el, pe urmă, să-l tolereze. Dar nici asta nu mai ţine la majoritatea vecinilor lui. (Evident că din cauza nopţilor nedormite.)
>
> Sunt creştin şi mă rog pentru Ron în fiecare zi. Stau de vorbă cu el şi am răbdare să-l ascult. Vă iubeşte foarte mult, pe tine şi pe Annette.

Îi sunt prieten. Mi-am asumat rolul unui amortizor între el şi oamenii deranjaţi de ţipetele lui, sculându-mă şi vorbindu-i până se liniştește.

Dumnezeu să vă binecuvânteze, pe tine şi pe ai tăi.

Cu toată sinceritatea,
Jay Neill

Prietenia lui Neill cu oricine altcineva de pe culoarul condamnaţilor la moarte era dubioasă, iar conversaţiile se învârteau adesea în jurul convertirii lui la creştinism. „Prietenii" săi erau sceptici. Înainte de a ajunge la închisoare, el şi iubitul lui erau dornici să se mute la San Francisco ca să se bucure de un stil de viaţă mult mai liber. Pentru că le lipseau banii, s-au hotărât să jefuiască o bancă, acţiune în privinţa căreia nu aveau nici o experienţă. Au ales una din oraşul Geronimo şi, după ce şi-au făcut o intrare zgomotoasă, lucrurile au luat-o razna. În haosul din timpul jafului, Neill şi partenerul lui au înjunghiat mortal trei casieri, au ucis un client cu o împuşcătură şi i-au rănit pe alţi trei. În toiul băii de sânge, Neill a rămas fără gloanţe, fapt pe care l-a realizat când şi-a pus pistolul la capul unui copilaş şi a apăsat pe trăgaci. Nu s-a întâmplat nimic – copilul era nevătămat, cel puţin din punct de vedere fizic. Cei doi ucigaşi au fugit cu circa douăzeci de mii de dolari, bani gheaţă, şi au ajuns curând în San Francisco, unde au început să facă cumpărături cu frenezie – haine lungi de nurcă, eşarfe superbe şi alte lucruri de acest gen. Au aruncat cu bani prin barurile pentru homosexuali şi au intrat în declin după scurgerea a doar ceva mai mult de douăzeci şi patru de ore. Pe urmă au luat-o înapoi, spre Oklahoma, unde Neill ar fi putut fi executat în cele din urmă.

Pe Culoar, obişnuia să citeze din Biblie şi să ţină scurte predici, dar avea parte de un auditoriu foarte restrâns.

PE CULOARUL condamnaţilor la moarte, asistenţa sanitară nu reprezenta o prioritate. Toţi deţinuţii spuneau că mai întâi îţi pierzi sănătatea, apoi minţile. Ron a fost consultat de unul dintre medicii din închisoare, care a avut la dispoziţie rapoartele precedente asupra sănătăţii lui, întocmite de când fusese întemniţat, precum şi toată istoria tulburărilor lui mentale. Se consemnase că avea în urmă o lungă istorie de abuz de droguri şi de alcool, fapt câtuşi de puţin neobişnuit în Unitatea F a închisorii. Suferea de depresie şi fusese bipolar în ultimii cel puţin zece

ani. Mai era vorba şi de nişte accese de schizofrenie şi de tulburări de personalitate.

I s-a prescris din nou Mellaril, care l-a adus într-o stare stabilă.

Majoritatea celorlalţi deţinuţi erau de părere că, pur şi simplu, Ron „o făcea pe nebunul", pretinzând că nu era în toate minţile cu speranţa că avea să scape cumva de condamnarea la moarte.

În a doua celulă după cea a lui Greg Wilhoit stătea un puşcăriaş bătrân, pe nume Sonny Hays. Nimeni nu ştia de câtă vreme îşi aştepta Sonny execuţia, dar se afla acolo dinaintea tuturor celorlalţi. Se apropia de şaptezeci de ani, se bucura de o sănătate extraordinară şi nu voia să dea ochii sau să vorbească cu nimeni. Îşi acoperise uşa celulei cu ziare şi cu pături, lumina era întotdeauna stinsă, mânca doar atât cât să-şi ţină zilele, nu făcea niciodată duş, nu se bărbierea niciodată, nu avea niciodată vizitatori şi refuza să-şi vadă până şi avocaţii. Nu trimitea şi nu primea niciodată scrisori, nu dădea telefoane, nu cumpăra nimic de la bufet şi nu avea nici televizor, nici radio. Nu-şi părăsea niciodată celula mică şi întunecoasă şi puteau trece zile întregi fără să scoată vreun sunet.

Sonny era cu desăvârşire nebun şi, de vreme ce o persoană irresponsabilă nu putea fi executată, putrezea pur şi simplu în închisoare, fiind lăsat să se stingă de moarte bună. În momentul acela, pe culoar se afla un alt ţicnit, cu toate că lui Ron îi era greu să-i convingă pe ceilalţi. Credeau că o făcea doar pe nebunul.

Cu toate acestea, un anumit episod le-a atras atenţia. Ron a reuşit să-şi înfunde toaleta şi şi-a inundat celula, în care apa s-a ridicat la cinci centimetri. El s-a dezbrăcat în pielea goală şi a început să plonjeze în apă, pe burtă, sărind de pe patul de sus şi strigând tot timpul cuvinte lipsite de sens. Paznicii au reuşit, într-un târziu, să-l imobilizeze şi să-l sedeze.

DEŞI ÎN UNITATEA F nu exista aer condiţionat, clădirea era prevăzută cu un sistem de încălzire şi venirea iernii a fost însoţită de speranţa rezonabilă că, prin vechile conducte de ventilaţie, avea să fie pompat aer cald. Ceea ce nu s-a întâmplat. În celule, frigul era cumplit. În timpul nopţii, geamurile îngheţau adesea pe interior, iar deţinuţii bine înfofoliţi rămâneau în pat cât mai mult cu putinţă.

Nu puteai să dormi decât punându-ţi, unele peste altele, toate hainele disponibile – ambele seturi de ciorapi, boxeri, tricouri, pantaloni kaki, cămăşi de lucru şi orice altceva îţi mai permiteai să cumperi de la

magazinul închisorii. Păturile suplimentare reprezentau un lux pe care statul nu-l oferea. Mâncarea, rece la vreme de vară, abia dacă mai era comestibilă în timpul iernii.

CONDAMNĂRILE lui Tommy Ward şi Karl Fontenot nu au fost validate de Curtea de Apel din Oklahoma, pentru că, la proces, mărturisirea fiecăruia dintre ei fusese folosită împotriva celuilalt şi, de vreme ce nici unul nu şi-o confirmase, fiecăruia i se negase dreptul de a fi confruntat cu celălalt.

Dacă ar fi fost judecaţi în cadrul unor procese diferite, problemele constituţionale ar fi fost evitate.

Cei doi au fost scoşi de pe Culoar şi trimişi înapoi în Ada. Procesul lui Tommy s-a rejudecat în oraşul Shawnee, din districtul Pottawatomie. Acuzarea fiind reprezentată iarăşi de Bill Peterson şi Chris Ross şi judecătorul îngăduind ca juriul să vadă mărturisirea înregistrată, a fost găsit din nou vinovat, fiind condamnat la moarte. Pe toată durata procesului, zi de zi, Annette Hudson a adus-o pe mama lui Tommy la tribunal cu maşina. Karl a fost rejudecat în oraşul Holdenville, din districtul Hughes. Şi el a fost găsit vinovat şi condamnat la moarte.

Pe Ron l-a încântat revizuirea sentinţelor, după care l-au îngrozit condamnările ulterioare ale celor doi. Recursul lui îşi croia cu încetineală drumul prin sistem. Cazul fusese reatribuit unui alt avocat din Biroul Public de Apărare a Apelanţilor. Datorită numărului crescând al condamnărilor la pedeapsa capitală, se făcuseră noi angajări. Mark Barrett era supraaglomerat şi trebuia să renunţe la unul sau două cazuri. Pe de altă parte, era nerăbdător să afle hotărârea Curţii de Apel în privinţa lui Greg Wilhoit. Printre apărători, Curtea avea o faimă proastă, dar el era convins că Greg urma să aibă parte de un nou proces.

Noul avocat al lui Ron era Bill Luker, care i-a prezentat cazul susţinând, cu argumente vehemente, faptul că nu avusese parte de un proces corect. A atacat modul în care fusese apărat de Barney Ward şi a pretins că fusese vorba de o „ineficienţă a asistenţei juridice şi a consultanţei", ceea ce, în cazul pedepsei capitale, reprezenta, de obicei, primul argument. Dintre păcatele lui Barney, cel mai grav consta în faptul că nu reuşise să ridice problema iresponsabilităţii mentale a lui Ron. Nici una dintre fişele lui medicale nu se regăsea printre dovezi. Luker căuta greşelile lui Barney, a căror listă a devenit din ce în ce mai lungă.

A atacat metodele și tactica folosite de poliție și de procuror și declarația sa a luat proporții. A contestat și modul în care condusese judecătorul Jones procesul: faptul că îngăduise ca mărturisirea visului lui Ron să-i fie prezentată juriului, ignorarea încălcărilor repetate ale obligației *Brady* de către acuzare și, în general, incapacitatea de a apăra drepturile lui Ron, manifestată pe toată durata procesului.

În ceea ce-i privea pe cei mai mulți dintre clienții lui Bill Luker, vinovăția nu putea fi pusă la îndoială. Datoria lui era să se asigure că, la recurs, aveau parte de o audiere corectă. Însă cazul lui Ron era diferit. Cu cât își continua cercetările și cu cât punea mai multe întrebări, cu atât devenea mai convins că avea de-a face cu un apel pe care îl putea câștiga.

Ron s-a dovedit a fi un client foarte cooperant, cu puncte de vedere ferme, pe care era gata să i le împărtășească avocatului său. Îi telefona în mod frecvent și îi trimitea scrisori pline de divagații. De obicei, comentariile și observațiile lui erau utile. Uneori, își reamintea detaliile istoriei bolii sale cu o precizie uimitoare.

Insista asupra mărturisirii lui Ricky Joe Simmons și considera neprezentarea acesteia în timpul procesului o denaturare majoră. Iată ce îi scria lui Luker:

> Dragă Bill,
>
> Știi că eu sunt de părere că Ricky Simmons a ucis-o pe Debbie. Trebuie s-o fi făcut, fiindcă altfel n-ar fi mărturisit-o. Bill, eu trec, la propriu, printr-un adevărat iad. Cred că este corect ca Simmons să plătească pentru fapta lui, eu fiind eliberat. Nu vor să-ți arate mărturisirea sa pentru că știu că ai introduce-o în prezentarea cazului meu și mi-ai obține un nou proces. Așa că, pentru numele lui Dumnezeu, spune-le acestor nemernici că vrei mărturisirea lui.
>
> Prietenul tău,
> Ron

AVÂND o mulțime de timp liber, Ron întreținea o corespondență activă, mai ales cu surorile lui. Ele știau cât de importante erau scrisorile și își făceau timp să-i răspundă. Banii erau una dintre problemele ridicate de obicei. Nu putea să mănânce ceea ce primea la închisoare și prefera să cumpere, indiferent ce, de la bufet. I-a scris lui Renee și i-a spus, printre altele:

Renee,

Ştiu că Annette o să-mi trimită nişte bani. Dar suferinţa mea e tot mai puternică. Karl Fontenot e aici şi n-are pe nimeni, nu primeşte nimic. Te rog, trimite-mi, dacă poţi, ceva în plus, fie şi numai zece dolari.

Cu drag,
Ronnie

Chiar înaintea primului Crăciun petrecut pe Culoar, i-a scris lui Renee, printre altele:

Renee,

Ura, îţi mulţumesc fiindcă mi-ai trimis bani. O să-i cheltuiesc pentru nevoile mele speciale. Mai ales pentru corzi de chitară şi pentru cafea.

Anul ăsta am primit cinci felicitări de Crăciun, inclusiv pe a voastră. Crăciunul poate trezi sentimente minunate.

Renee, cei douăzeci de dolari au sosit cu adevărat la momentul potrivit. Tocmai împrumutasem nişte bani de la un prieten de-al meu, ca să-mi cumpăr corzi de chitară, şi ar fi trebuit să-i dau înapoi din suma de cincizeci de dolari pe lună pe care mi-o trimite Annette. Ceea ce m-ar cam fi strâmtorat. Ştiu că cincizeci de dolari ar putea părea o grămadă de bani, dar i-am dăruit, i-am împărţit cu un tip de aici, a cărui mamă nu-şi poate permite să-i dea nimic. I-a trimis zece dolari, dar ăştia sunt primii bani pe care i-a primit din septembrie, de când m-am mutat lângă el. Îi dau cafea, ţigări, şi aşa mai departe. Bietul om.

Azi e vineri, aşa că mâine o să vă desfaceţi cu toţii cadourile. Sper că toată lumea primeşte ceea ce îi e de folos. Copii cresc repede, cu siguranţă. O să încep să plâng dacă nu reuşesc să mă adun.

Spune-le tuturor că-i iubesc,
Ronnie

ERA GREU DE crezut că Ronnie avea „sentimente minunate" în timpul sărbătorilor. Plictiseala de pe culoarul condamnaţilor la moarte era suficient de cumplită, iar faptul că era despărţit de familie îi aducea suferinţa şi disperarea la un nivel pe care nu-l putea îndura. În primăvara anului 1989 a început să decadă cu repeziciune. Apăsarea, medicamentele, frustrarea deplină datorată faptului că fusese trimis în iad pentru o crimă pe care n-o săvârşise, toate îl consumau, îi spulberau

liniștea sufletească. A început să-și cresteze încheieturile mâinilor și să încerce să se sinucidă. Era deprimat și dorea să moară. Rănile erau superficiale, dar i-au lăsat cicatrice. Au avut loc câteva episoade de acest gen, așa că gardienii îl supravegheau îndeaproape. După ce încercarea de a-și tăia venele nu a avut succes, a reușit să dea foc saltelei și a lăsat bucățile aprinse să-i cadă pe picioare. Arsurile i-au fost tratate și, în cele din urmă, s-au vindecat. A fost pus sub supraveghere în mai multe rânduri, pentru ca nu cumva să se sinucidă.

Pe data de 12 iulie 1989 îi scria lui Renee:

> Dragă Renee,
>
> Trec printr-o atât de mare suferință. Am dat foc unor șervețele și m-am ales cu arsuri de gradul doi și trei. Aici, atmosfera e groaznic de apăsătoare. Nu poți să pleci nicăieri, niciodată, iar suferința e intolerabilă. Renee, am dureri de cap, m-am dat cu el de beton, m-am lăsat pe podea și m-am dat cu capul de beton. M-am lovit peste față până ce, a doua zi, am fost umflat din cauza pumnilor. Toată lumea e îndesată aici ca sardelele. Știu sigur că asta e cea mai mare suferință pe care am fost silit s-o îndur vreodată. Soluția magică a problemei sunt banii. Vorbesc despre a nu căpăta niciodată vreun aliment care să valoreze mai mult decât o ceapă degerată. Mâncăm de parcă am trăi din rațiile de război pe cine știe ce blestemată de insulă uitată de Dumnezeu. Aici, oamenii sunt săraci, dar mi-a fost atât de foame încât m-am văzut silit să cerșesc o îmbucătură ca să mi-o astâmpăr. Am slăbit. E atât de multă suferință aici.
>
> Te rog, ajută-mă.
>
> Ron

ÎN TIMPUL UNUIA dintre accesele lui depresive prelungite, a încetat orice fel de comunicare și s-a izolat complet, până ce paznicii l-au descoperit încovrigat pe pat, într-o poziție fetală. Nu avea nici un fel de reacție, indiferent ce s-ar fi întâmplat.

Pe urmă, pe 29 septembrie, și-a tăiat din nou venele. Își lua medicamentele sporadic, vorbea întruna despre sinucidere și, în cele din urmă, a fost considerat o amenințare pentru sine însuși. A fost scos din Unitatea F și transferat la Spitalul Eastern State din Vinita. După internare, cea mai importantă dintre plângerile lui a fost:

– Am suferit atâtea abuzuri nejustificate!

La Eastern State a fost consultat mai întâi de un medic din personalul spitalului, un oarecare doctor Lizarraga, care a dat cu ochii de un bărbat de treizeci și șase de ani, cu antecedente în privința consumului de alcool și de droguri, nețesălat și nebărbierit, cu părul lung și încărunțit și cu mustață, în haine uzate de pușcăriaș, cu urme de arsuri pe picioare și cu cicatrice pe brațe, pe care s-a asigurat că doctorul le observase. Și-a recunoscut, de bunăvoie, multe dintre faptele rele, dar a negat, cu hotărâre, că ar fi ucis-o pe Debbie Carter. Nedreptatea de pe urma căreia suferea îl făcuse să-și piardă speranța și să-și dorească moartea.

În următoarele trei luni, s-a numărat printre pacienții de la Eastern State. I s-a prescris un tratament medicamentos stabil. A fost consultat de medici cu specialități diferite – un neurolog, un psiholog, mai mulți psihiatri. S-a consemnat, încă o dată, că era labil din punct de vedere emoțional, avea o toleranță scăzută la frustrări, era egocentric, se subestima, avea momente de pierdere a contactului cu realitatea și tendința de a-și ieși ușor din fire. Schimbările de dispoziție erau sălbatice și remarcabile.

Era obositor și devenea uneori agresiv față de personalul medical și de ceilalți pacienți. Ceea ce nu putea fi tolerat, așa că a fost externat și trimis înapoi la închisoare. Doctorul Lizaragga i-a prescris carbonat de litiu, Navane și Cogentin, un medicament indicat, în primul rând, pentru tratarea simptomelor de Parkinson, dar utilizat, în unele cazuri, și pentru a diminua tremurăturile și nervozitatea provocate de tranchilizante.

ÎNAPOI, la Big Mac, un gardian pe nume Savage a fost agresat cu brutalitate de Mikell Patrick Smith, un deținut condamnat la moarte considerat cel mai periculos ucigaș din închisoare. Smith a făcut un cuțit, sau „fus", din capătul unei cozi de mătură și l-a înfipt prin gaura pentru fasole în timp ce gardianul îi aducea mâncarea de prânz. Fusul l-a lovit pe Savage în piept și în inimă, dar acesta a supraviețuit ca prin minune.

Cu doi ani înainte, Smith înjunghiase un alt deținut.

Atacul nu s-a petrecut în culoarul condamnaților la moarte, ci în Unitatea D, unde era încarcerat Smith, din motive disciplinare. Cu toate acestea, oficialitățile închisorii au hotărât că, pentru cei condamnați la pedeapsa capitală, era necesară o altă clădire, prevăzută cu

dotări de ultimă oră. Atacul a fost foarte mediatizat, ceea ce a urgentat strângerea fondurilor pentru noua construcție.

Au fost realizate planurile unei unități H, care a fost proiectată, de la bun început, pentru a „maximiza siguranța și posibilitățile de control, oferindu-le, în același timp, deținuților și gardienilor o ambianță modernă în care să trăiască și să muncească". Urma să aibă două sute de celule, plasate pe două nivele și întinzându-se de-a lungul a patru sectoare.

Pentru început, proiectul a fost realizat de personalul închisorii. În atmosfera tensionată după atacul asupra gardianului Savage, au pus accentul, într-o foarte mare măsură, pe crearea unei facilități „noncontact". În primele faze ale proiectării, treizeci și cinci dintre angajații închisorii s-au întâlnit cu arhitecții din Tulsa angajați de Departamentul de Corecție.

Cu toate că din McAlester nu evadase niciodată vreun condamnat la moarte, proiectanții Unității H au adoptat soluția dramatică a realizării unei construcții în întregime subterane.

DUPĂ DOI ANI petrecuți pe culoarul condamnaților la moarte, sănătatea mentală a lui Ron se deteriora cu repeziciune. Zgomotul pe care îl făcea – țipete, urlete și înjurături la orice oră din zi și din noapte – era tot mai puternic. Reacționa cu tot mai multă disperare. Își ieșea din fire fără nici un motiv și se lansa într-un acces de sudalme, azvârlind cu tot felul de obiecte. În timpul altor crize, scuipa pe hol ore în șir; o dată a nimerit un gardian. Dar când a început să-și arunce fecalele printre gratii, a sosit timpul să fie mutat în altă parte.

– Aruncă iar cu rahat! a strigat un paznic și toată lumea s-a ghemuit imediat, adăpostindu-se.

După ce s-a liniștit, s-au repezit la el și l-au târât afară din celulă, expediindu-l înapoi, la Vinita, pentru o altă evaluare.

În iulie și august 1990, a petrecut o lună de zile la Eastern State. Doctorul Lazarraga l-a consultat din nou, punându-i același diagnostic. După trei săptămâni, Ron a început să ceară să fie trimis înapoi, la închisoare. Era îngrijorat în privința recursului, de care simțea că s-ar fi putut ocupa mai bine la McAlester, unde cel puțin aveau o bibliotecă juridică. I s-a prescris un tratament medicamentos adecvat și starea lui părea să fie stabilă, așa că a fost trimis înapoi.

CAPITOLUL 12

După treisprezece ani de frustrări, Oklahoma a reuşit în sfârşit să descurce iţele apelurilor şi să programeze o execuţie. Ghinionistul era Charles Troy Coleman, un bărbat alb care ucisese trei oameni şi fusese condamnat la moarte cu unsprezece ani în urmă. Era liderul unei mici facţiuni care provoca, de obicei, tulburări în închisoare, aşa că perspectiva ca Chuck să simtă, în sfârşit, înţepătura injecţiei letale nu îi indispunea pe majoritatea vecinilor lui de celulă. Totuşi, cei mai mulţi dintre deţinuţi ştiau că atunci când, în cele din urmă, se porneau execuţiile, nu mai era cale de întoarcere.

Execuţia a fost un eveniment mediatizat, presa concentrându-se în jurul clădirii Big Mac. Se adunaseră oameni cu lumânări, pentru priveghi, şi li se luau interviuri victimelor, protestatarilor, preoţilor, oricui se întâmpla să treacă prin apropiere. Agitaţia sporea cu fiecare oră.

Greg Wilhoit şi Coleman se împrieteniseră, cu toate că se certau cu înverşunare pe tema pedepsei cu moartea. Ron continua să fie în favoarea ei, deşi se tot răzgândea întruna. Nu se dădea în vânt după Coleman şi nu era nimic surprinzător în faptul că acesta ajunsese să se simtă frustrat de prezenţa lui gălăgioasă.

În noaptea execuţiei, Culoarul a fost liniştit şi supravegheat cu mare grijă. Circul se desfăşura în afara închisorii, unde presa făcea numărătoarea inversă a minutelor de parcă s-ar fi apropiat Anul Nou. Greg era în celula lui, privind totul la televizor. Emisiunea de ştiri a început exact după miezul nopţii – Charles Troy Coleman murise.

O serie de deţinuţi au aplaudat şi au ovaţionat; cei mai mulţi stăteau, tăcuţi, în celulele lor. Câţiva erau cufundaţi în rugăciune.

Reacția lui Greg a fost total neprevăzută. Emoția și înverșunarea împotriva celor care ovaționau la emisiunea de știri l-au copleșit dintr-odată. Prietenul lui dispăruse. Lumea încetase să mai fie un loc sigur. Nici măcar un singur potențial criminal nu avea să se răzgândească; îi cunoștea pe ucigași și știa ce îi împingea la acțiune. Dacă rudele victimei erau mulțumite, atunci erau departe de a fi dus lucrurile la bun sfârșit. Greg crescuse ca membru al bisericii metodiste, iar în închisoare studia Biblia în fiecare zi. Nu predicase Isus iertarea? Dacă era greșit să ucizi, de ce permitea statul ca oamenii să fie omorâți? Sub a cui autoritate fusese dusă la îndeplinire execuția? Se mai lovise de aceste argumente și înainte, de multe ori, dar, în clipa aceea, izvorau dintr-o altă sursă, intrând în rezonanță.

Pentru Greg, moartea lui Charles Coleman a fost o revelație dramatică. A reprezentat momentul în care și-a schimbat convingerile cu o sută optzeci de grade, spre a nu mai reveni niciodată la cele bazate pe principiul ochi pentru ochi și dinte pentru dinte.

Ceva mai târziu, i-a dezvăluit gândurile sale lui Ron, care a mărturisit că multe dintre ele erau și ale lui. Cu toate acestea, a doua zi, Ron era un susținător înfocat al pedepsei cu moartea, care dorea ca Ricky Joe Simmons să fie târât pe străzile din Ada și împușcat imediat.

PROCESUL LUI Ron Williamson a fost ratificat pe data de 15 mai 1991, când Curtea de Apel din Oklahoma a confirmat, în unanimitate, condamnarea la moarte. Conform părerii exprimate în scris de către judecătorul Gary Lumpkin, instanța a descoperit mai multe greșeli săvârșite pe timpul desfășurării procesului, însă „dovezile copleșitoare" aduse împotriva acuzatului contrabalansau, cu prisosință, oricare dintre erorile neglijabile ale lui Barney, ale polițiștilor, ale lui Peterson și ale judecătorului Jones. Curtea nu a petrecut prea mult timp întrebându-se care erau acele dovezi atât de copleșitoare.

Bill Luker i-a dat lui Ron vestea rea, iar el a suportat-o destul de bine. Studiase dosarele, discutase de multe ori cu Bill și se ferise să devină optimist.

LA ACEEAȘI DATĂ, Dennis Fritz a primit aceeași veste, din partea aceluiași tribunal. Justiția descoperise, din nou, mai multe greșeli în

desfășurarea procesului său, însă evident că balanța se înclina de partea „dovezilor copleșitoare" existente împotriva lui.

Nu fusese impresionat de prezentarea cazului, înaintată de avocatul său către Curtea de Apel, și nu a fost surprins atunci când aceasta a aprobat sentința. După trei ani petrecuți în biblioteca închisorii, era de părere că el însuși cunoștea legile și cazurile penale mai bine decât avocatul.

A fost dezamăgit, dar nu s-a dat bătut. Aidoma lui Ron, mai avea de făcut și alte contestații, în alte tribunale. Renunțarea nu era o opțiune. Însă, spre deosebire de Ron, trebuia să se descurce pe cont propriu. Nefiind condamnat la moarte, pentru el nu era disponibil nici un avocat din oficiu.

TOTUȘI, CURTEA DE APEL nu parafa întotdeauna sentința cerută de acuzare. Spre marea sa încântare, Mark Barrett a primit, pe data de 16 aprilie 1991, vestea că, în ceea ce-l privea pe Greg Wilhoit, se stabilise rejudecarea procesului. Tribunalul considerase că prestația mizerabilă a lui George Briggs, în calitate de apărător a lui Greg, era imposibil de ignorat și decretase că acesta din urmă nu fusese reprezentat în mod corespunzător.

Când ești judecat și miza e viața ta, angajezi fie cel mai bun avocat din oraș, fie pe cel mai prost. Greg optase, fără să vrea, pentru a doua variantă, ceea ce îl ajuta acum să aibă parte de un alt proces.

Când un deținut era scos din celula lui și dus în afara închisorii, indiferent din ce motiv, nu i se ofereau explicații. Paznicii își făceau, pur și simplu, apariția, ordonându-i să se îmbrace cât mai repede.

Deși știa că avusese câștig de cauză la Curtea de Apel, pentru Greg ziua cea mare a început în clipa când gardienii s-au înființat în pragul celulei.

– Împachetează-ți lucrurile, i-a spus unul dintre ei, după care a sosit momentul plecării.

În două minute, și-a îndesat într-o cutie de carton toată colecția de lucruri de preț, apoi s-a îndepărtat alături de cei trimiși să-l escorteze. Ron fusese mutat în capătul opus al coridorului, așa că nu a avut ocazia să-și ia rămas-bun. În timp ce ieșea din McAlester, gândurile i se îndreptau către prietenul său rămas în urmă.

După ce a ajuns în închisoarea din districtul Osage, Mark Barrett s-a grăbit să aranjeze o audiere pentru eliberarea pe cauțiune. Continuând să fie acuzat de o infracțiune pasibilă de pedeapsa cu moartea și data procesului nefiind încă stabilită, Greg nu era cu adevărat un om liber. În locul obișnuitei sume exorbitante, imposibil de adunat, judecătorul a fixat cauțiunea la cincizeci de mii de dolari, de care părinții și surorile acuzatului au făcut rost cu repeziciune.

După cinci ani de pușcărie, din care patru pe culoarul condamnaților la moarte, Greg era liber și nu avea să se mai întoarcă niciodată într-o celulă.

CONSTRUCȚIA Unității H începuse în anul 1990. Practic, totul era din beton - podelele, pereții, plafoanele, paturile, rafturile. Ca să se elimine posibilitatea confecționării unor arme, în plan nu fusese inclus nici un fel de metal. Existau destule gratii și ceva sticlă, dar nu în celule. Acolo totul era din beton.

După terminare, clădirea a fost acoperită cu zgură. Motivul invocat în mod oficial era randamentul energetic. Lumina naturală și ventilația fuseseră înlăturate.

În noiembrie 1991, la inaugurarea Unității H, conducerea închisorii a sărbătorit finalizarea noii sale case a morții, care îngloba toate realizările de ultimă oră din domeniul său, dând o petrecere. Au fost invitate persoane influente. S-au tăiat panglici. Orchestra închisorii a fost obligată să cânte câteva melodii. S-a făcut turul clădirii - viitorii ocupanți se mai aflau încă în Casa Mare, la patru sute de metri distanță. Oaspeților li s-a oferit ocazia de a plăti ca să doarmă o noapte într-un pat de beton nou-nouț, dintr-o celulă la alegere.

După zaiafet, în ideea unei rezolvări cât mai simple a oricărei probleme posibile, în noul corp de clădire au fost mutați, mai întâi, o serie de deținuți de agresivitate medie, supravegheați apoi îndeaproape, ca să se constate ce fel de necazuri ar fi putut provoca. Când clădirea Unității H s-a dovedit a fi rezistentă, funcțională și sigură în ceea ce privea evadările, a venit timpul să fie aduși băieții răi din Unitatea F.

Plângerile și reclamațiile au început fără întârziere. Nu existau ferestre, nu aveai nici o șansă să vezi lumina soarelui și nici o speranță să respiri aer proaspăt. Fusese implementat sistemul celulelor duble,

numai că acestea erau prea mici pentru două persoane. Paturile de beton erau prea tari, fiind despărțite de un spațiu de numai nouăzeci de centimetri. Între ele era înghesuită o toaletă/chiuvetă din oțel inoxidabil, astfel încât golirea intestinelor reprezenta un eveniment comun. Amplasarea compactată a celulelor era făcută astfel încât cea mai mare parte a pălăvrăgelilor zilnice – pâinea cea de toate zilele a condamnaților – era împiedicată. În calitatea sa de complex de carcere, Unitatea H era concepută astfel încât nu numai să împiedice contactul gardienilor cu deținuții, ci și să-i izoleze pe aceștia unii de alții. Mâncarea era mai rea decât în Unitatea F. Curtea, cel mai îndrăgit loc din vechiul sediu, nu era nimic altceva decât o cutie de beton mult mai mică decât un teren de tenis. Zidurile sale aveau cinci metri și jumătate înălțime și era acoperită, în totalitate, cu gratii groase, care împiedicau pătrunderea oricărei raze de soare ce ar fi putut străbate cupola. Era imposibil să zărești un petic de iarbă.

Betonul proaspăt nu fusese acoperit cu var sau cu vopsea. Praful de beton era pretutindeni. Se aduna în colțurile celulelor. Se lipea de pereți, se așternea pe podele, plutea în aer și era, bineînțeles, inhalat de către deținuți. Avocații care își vizitau clienții plecau adesea tușind și cu vocea răgușită din pricina prafului.

Sistemul de ventilație de concepție ultramodernă era „închis", prin aceasta înțelegându-se că nu exista absolut nici un schimb de aer cu exteriorul. Fapt suportabil până în momentul în care se întrerupea curentul electric, ceea ce se întâmpla destul de des în timp ce se rezolvau toate erorile existente în sistem.

Leslie Delk, care se număra printre avocații atribuiți din oficiu lui Ron Williamson, a ridicat problema într-o scrisoare adresată unui coleg care dăduse în judecată închisoarea:

> Mâncarea e groaznică și aproape toți clienții mei au scăzut în greutate. Unul dintre ei a slăbit patruzeci de kilograme în zece luni. Am adus asta la cunoștința conducerii închisorii, dar bineînțeles că ei mi-au spus că totul e perfect, etc. Unul dintre lucrurile pe care le-am descoperit în urma unei incursiuni recente în infirmerie este că hrana se aduce din vechea închisoare, în interiorul căreia este preparată. Când ajunge în Unitatea H, e distribuită de niște deținuți – care provin, cred, dintr-o tabără de încarcerare. Acestora li s-a spus

că pot lua tot ceea ce rămâne, indiferent de cantitate, așa că porțiile primite de condamnații la moarte reprezintă acum jumătate din cele de care beneficiază restul închisorii. Din câte am înțeles eu, supervizarea de către Departamentul de Corecție a hranei destinate condamnaților la moarte este insuficientă sau inexistentă. Toți clienții mei mi s-au plâns că, acum, mâncarea e întotdeauna rece, că e atât de prost gătită încât li se face greață și în cantitate atât de scăzută încât cei mai mulți sunt nevoiți să cumpere câte ceva de la bufet ca să se sature. E vorba, bineînțeles, de magazinul închisorii, care le dă tot ceea ce doresc din gama de produse alimentare pe care o oferă (de obicei la un preț mult mai ridicat decât cel de la băcănie). Totodată, mulți dintre clienții mei nu au o familie care să-i ajute, așa că rabdă de foame.

Unitatea H a reprezentat un șoc pentru deținuți. După doi ani în care au tot auzit zvonuri despre o clădire nouă, modernă, în valoare de unsprezece milioane de dolari, au fost năuciți de mutarea într-o închisoare subterană, cu mai puțin spațiu și cu mai multe restricții decât în Unitatea F.

Ron detesta Unitatea H a închisorii. Colegul lui de celulă era Rick Rojem, întemnițat din 1985, care avea o influență liniștitoare. Rick era budist, își petrecea ceasuri întregi meditând și îi plăcea să cânte la chitară. În celula înghesuită, nu te puteai bucura de intimitate. În spațiul dintre cele două paturi, agățaseră de tavan o pătură, într-un efort prea puțin satisfăcător de a se retrage fiecare în lumea lui.

Rojem era îngrijorat din pricina lui Ron. Acesta își pierduse interesul pentru lectură. Gândurile și conversația lui nu se puteau concentra asupra unui subiect. Primea medicamente din când în când, ceea ce era însă departe de un tratament corespunzător. Dormea ore întregi, după care măsura celula minusculă cu pasul cât era noaptea de lungă, mormăind fraze incoerente sau psalmodiind despre una dintre deziluziile sale. După care rămânea în picioare în fața ușii, urlând precum în chinurile morții. De când stăteau împreună câte douăzeci și trei de ore pe zi, Rick își privea colegul de celulă pierzându-și mințile și nu avea cum să-l ajute.

După mutarea în Unitatea H, Ron slăbise patruzeci de kilograme. Părul îi încărunțise și părea o stafie. Așteptându-l într-o zi la vorbitor,

Annette a văzut că paznicii aduceau un bătrân slab, vânos, cu părul lung, cărunt și rar și cu barbă. „Cine e ăsta?" s-a întrebat ea. Era fratele ei.

– După ce am văzut că l-au adus, ca să stea de vorbă cu mine, pe bărbatul ăla lățos, costeliv, oribil și sleit pe care nu l-aș fi recunoscut dacă l-aș fi întâlnit pe stradă, a povestit ea, m-am dus acasă și i-am scris directorului închisorii, cerându-i să solicite ca lui Ron să i se facă un test SIDA, pentru că era atât de sfrijit și, știind toate poveștile care circulă despre închisori, i-am rugat să-i facă un test SIDA.

Directorul i-a răspuns, asigurând-o că Ron nu suferea de această boală. Ea l-a asaltat cu o altă scrisoare, în care s-a plâns de mâncare, de prețurile piperate de la bufet și de faptul că sumele strânse astfel ajungeau într-un fond destinat achiziționării echipamentului necesar pentru antrenamentele paznicilor.

În ANUL 1992, închisoarea a angajat un psihiatru pe nume Ken Foster, care l-a consultat în curând pe Ron. L-a calificat drept îngălat, dezorientat, rupt de realitate, slab, încărunțit, plăpând, într-o stare fizică proastă. Pentru doctor Foster, a fost evident, așa cum ar fi trebuit să fie și pentru conducerea închisorii, că, în ceea ce-l privea pe Ron, ceva nu era în ordine.

Starea psihică a lui Ron era încă și mai gravă decât cea fizică. Își ieșea repede din fire, crizele sale de furie erau cu mult mai violente decât protestele obișnuite ale deținuților, iar faptul că se rupsese de realitate nu reprezenta un secret pentru paznici și pentru restul personalului închisorii. Doctorul Foster a fost de față în timpul mai multor crize și a reținut că urletele demențiale atingeau trei teme principale: 1) nevinovăția lui Ron, 2) faptul că Ricky Joe Simmons mărturisise crima și că trebuia judecat și 3) durerile fizice puternice ale lui Ron, mai ales cele din piept, și teama sa că era pe moarte.

Cu toate că simptomele erau evidente și excesive, evidențele trecute în revistă de doctorul Foster menționau că deținutului nu i se administrase, de foarte multă vreme, nici un tratament destinat ameliorării sănătății sale mintale. Dacă unei persoane atât de bolnave ca Ron i se refuză medicamentele, aceasta conduce, în mod normal, la apariția simptomelor psihotice.

„Reacțiile psihotice și deteriorarea aferentă a capacităților mintale", a consemnat doctorul Foster, „sunt agravate de faptul că o persoană se confruntă cu numeroșii factori de stres implicați de încarcerarea pe un culoar al condamnaților la moarte și de conștientizarea faptului că urmează să fie executată. Scala GAF (Global Assessment of Functioning), așa cum este descrisă în manualele de prestigiu din domeniul sănătății mintale, consideră întemnițarea un factor catastrofal de stres."

E imposibil să faci speculații asupra proporțiilor pe care le poate lua această catastrofă în cazul unui om nevinovat.

Foster a hotărât că Ron avea nevoie de medicamente mai eficiente și de un mediu ambiant mult îmbunătățit. Avea să fie întotdeauna bolnav mintal, dar ameliorările erau posibile, chiar și pe culoarul condamnaților la moarte. Însă doctorul Foster a aflat, în scurt timp, că ajutorul oferit deținuților bolnavi și condamnați se situa pe unul dintre ultimele locuri de pe lista priorităților.

A discutat cu James Saffle, unul dintre directorii regionali ai Departamentului de Corecție, și cu Dan Reynolds, guvernatorul închisorii McAlester. Amândoi îl știau pe Ron Williamson și îi cunoșteau problemele și amândoi aveau de rezolvat lucruri mai importante.

Însă Ken Foster s-a dovedit a fi un om mai degrabă încăpățânat și independent din fire, care detesta hotărârile birocratice și dorea într-adevăr să-și ajute pacienții. A continuat să trimită rapoarte către Saffle și Reynolds, asigurându-se că știau toate detaliile legate de starea gravă, psihică și fizică, în care se afla Ron. A solicitat, cu insistență, să stea de vorbă cu directorul cel puțin o dată pe săptămână, pentru a trece în revistă starea pacienților săi; Ron era amintit la fiecare întrevedere. Și discuta zilnic cu unul dintre directorii adjuncți, înaintându-i un raport de rutină al tuturor schimbărilor intervenite și asigurându-se că acesta ajungea la adjunctul guvernatorului închisorii.

Doctorul Foster le-a explicat, în repetate rânduri, tuturor membrilor conducerii închisorii, că Ron nu primea medicamentele de care ar fi avut nevoie și că afecțiunile sale mintale și fizice se agravau din cauza tratamentului inadecvat. Insista, cu furie, mai ales pentru ca Ron să fie transferat în Unitatea de Îngrijire Specială, sau SCU, a cărei clădire era vizibilă din Unitatea H.

Deținuții cu probleme mintale severe erau mutați, de obicei, la SCU, singura secție a închisorii concepută în vederea unui astfel tratament. Însă politica pe termen lung a Departamentului de Corecție interzicea accesul condamnaților la moarte în Unitatea de Îngrijire Specială. Motivația oficială era ambiguă, dar mulți dintre avocații acestora bănuiau că scopul era grăbirea execuțiilor. Dacă un condamnat cu tulburări mintale serioase era evaluat în mod corespunzător, putea fi declarat iresponsabil, ceea ce reprezenta un obstacol în calea trimiterii sale spre camera de execuție.

Era vorba de o politică atacată în nenumărate rânduri, dar care se dovedise imposibil de modificat.

Ken Foster a atacat-o încă odată. Le-a explicat lui Staffle și Reynolds, iarăși și iarăși, că nu îi putea prescrie lui Ron Williamson un tratament corect fără să-l aducă în SCU, unde îi putea monitoriza evoluția, adaptându-i medicația în consecință. Explicațiile pe care le oferea erau adesea tăioase, aprige pline de iritare. Însă Dan Reynolds se opunea, cu încăpățânare, ideii de a-l transfera pe Ron și nu vedea de ce ar fi fost necesar să i se îmbunătățească tratamentul. „Nu-ți bate capul cu condamnații la moarte, spunea el. Vor muri oricum."

Solicitările făcute de doctorul Foster în interesul lui Ron au devenit atât de sâcâitoare, încât Reynolds i-a interzis accesul în închisoare.

După ridicarea interdicției, Foster și-a reluat eforturile în vederea mutării lui Ron în SCU. A avut nevoie de patru ani.

DUPĂ ÎNCHEIEREA primului recurs, procesul lui Ron a intrat în „stadiul postprocesual", fază în care i se permitea să aducă dovezi neprezentate pe durata procesului.

Conform procedurilor aflate în vigoare la vremea respectivă, Bill Luker i-a transferat dosarul lui Leslie Delk, de la Biroul Public de Apărare a Apelanților. Prima prioritate a noii avocate era obținerea îmbunătățirii tratamentului medical al clientului ei. L-a întâlnit pe Ron o dată, pe când se afla în Unitatea F, și a realizat că era foarte bolnav. După transferul lui în Unitatea H, a fost alarmată de modul în care i se măcina sănătatea.

Cu toate că nu era nici psiholog, nici psihanalist, se bucurase de o pregătire extensivă în domeniul sesizării și identificării naturii

afecțiunilor mintale. În calitate de avocat al unui condamnat la moarte avea sarcina de a depista astfel de probleme și de a încerca să obțină un tratament adecvat, în vederea rezolvării acestora. Se baza pe opiniile unor experți în sănătate mintală, dar faptul că evaluarea corectă era imposibilă transforma cazul lui Ron într-unul dificil. Ca parte a regulamentului nescris al Unității H, nimănui nu-i era permis să stea în aceeași încăpere cu prizonierul, iar avocatul său nu reprezenta o excepție. Un psihiatru care încerca să-l examineze pe Ron trebuia să o facă privindu-l printr-un geam și discutând cu el prin telefon.

Delk a aranjat ca evaluarea psihologică a lui Ron, impusă de procedura postcondamnare, să fie făcută de doctor Pat Fleming. Aceasta din urmă a încercat de trei ori, dar nu a reușit să-și finalizeze estimarea. Pacientul era agitat, deziluzionat, necooperant și avea halucinații. Personalul a informat-o că nu era vorba de un comportament neobișnuit. Era evident că avea de-a face cu un nevropat incapabil de a colabora cu avocatul său sau de a acționa în mod rațional. Încercarea ei de a-l evalua a fost serios obstrucționată de faptul că nu i s-a permis să facă o vizită confidențială, în timpul căreia s-ar fi putut afla în aceeași încăpere cu pacientul, punându-i întrebări, studiindu-l și făcându-i unele teste.

Doctor Fleming a avut o întrevedere cu medicul Unității H, căruia i-a prezentat, în amănunt, tot ceea ce o neliniștea. Ulterior, i s-a adus la cunoștință că Ron fusese consultat de un profesionist din personalul închisorii, dar ea nu a constat nici o îmbunătățire. A recomandat, cu insistență, o încarcerare în cadrul Spitalului Eastern State, pe o perioadă extinsă, în vederea stabilizării stării lui Ron și a unei evaluări corespunzătoare a acesteia.

Sugestia a fost respinsă.

Leslie Delk s-a ținut scai de conducerea închisorii. A discutat cu personalul de pază, cu personalul medical și cu diverși directori, înaintându-și plângerile și solicitând un tratament mai bun. I s-au făcut promisiuni, pentru a fi apoi încălcate. Au avut loc câteva schimbări favorabile – o ușoară îmbunătățire a medicamentației –, dar Ron nu a beneficiat de nici un tratament semnificativ. Avocata și-a consemnat frustrările într-o serie de scrisori adresate oficialităților închisorii. Și-a vizitat clientul atât de des cât i-a stat în putință, dar starea lui s-a înrău-

tăcut exact când era sigură că așa ceva era imposibil. Leslie se temea că Ron ar fi putut muri în orice clipă.

ÎN VREME CE personalul medical se străduia din răsputeri să-i ofere lui Ron un tratament corespunzător, paznicii se distrau din plin pe seama lui. Unii dintre gardieni se amuzau jucându-se cu noul interfon instalat în Unitatea H. Camera de control era în legătură cu fiecare celulă prin intermediul unui aparat cu două căi, o altă jucărie deșteaptă, menită să țină personalul când mai departe de deținuți.

Dar nu destul de departe.

– Ron, aici e Dumnezeu. Glasul obsedant răsuna în celula lui în toiul nopții. De ce-ai ucis-o pe Debbie Carter?

Urma o pauză, după care paznicii începeau să chicotească, auzindu-l pe Ron care urla prin ușă:

– N-am ucis pe nimeni! Sunt nevinovat!

Răpăiala vocii lui profunde, hârjâite, spulbera liniștea părții de sud-vest a clădirii. Criza de isterie dura în jur de o oră, deranjându-i pe ceilalți deținuți, dar amuzându-i grozav pe paznici.

Când totul se liniștea, revenea vocea:

– Ron, sunt Debbie Carter. De ce m-ai omorât?

Țipetele lui îndurerate continuau, iarăși și iarăși.

– Ron, sunt Charlie Carter. De ce mi-ai ucis fiica?

Ceilalți deținuți îi implorau pe gardieni să înceteze, dar aceștia se distrau mult prea bine. Rick Rojem era de părere că doi dintre ei, cei mai sadici, trăiau ca să-l chinuiască pe Ron. Abuzurile au continuat vreme de luni de zile.

– Nu trebuie decât să-i ignori, insista Rick pe lângă colegul lui de celulă. Dacă nu-i bagi în seamă, o să se lase păgubași.

Ron nu putea îmbrățișa o asemenea idee. Era hotărât să convingă pe toată lumea de nevinovăția lui și i se părea că cea mai potrivită metodă era să zbiere cât îl țineau plămânii. De multe ori, când nu se mai simțea în stare să țipe, când era prea istovit sau prea răgușit ca să mai continue, stătea ceasuri întregi cu buzele lipite de interfon, șoptind vorbe lipsite de sens.

În cele din urmă, Leslie Delk a auzit cum se distrau paznicii și, pe data de 12 octombrie 1992, s-a grăbit să-i trimită o scrisoare administratorului Unității H. Un fragment din aceasta suna astfel:

> V-am mai vorbit, de asemenea, și despre faptul că am aflat, de la diferite persoane, că Ron e hărțuit, prin interfon, de numiți paznici care, după toate aparențele, găsesc că e amuzant să-și bată joc de „țicniți" și să-i lase să reacționeze. Îmi ajunge tot timpul la urechi câte ceva în această privință și, ultima dată, am auzit că gardianul Martin s-a dus lângă ușa celulei lui Ron și a început să-l hărțuiască și să-l ia în râs (cred că toată această batjocură se învârte, de obicei, în jurul numelor „Ricky Joe Simmons" și „Debra Sue Carter"). Din câte am înțeles, gardianul Reading a intervenit, cerându-i lui Martin să înceteze, dar a fost nevoit să-i spună în mod repetat să-l lase în pace pe Ron înainte ca acest lucru să se petreacă într-adevăr.
>
> Am aflat numele lui Martin din mai multe surse diferite, care l-au pomenit ca fiind una dintre persoanele care îl hărțuiesc pe Ron în mod frecvent și, așa stând lucrurile, aș vrea să știu dacă puteți investiga cele petrecute, luând măsurile de rigoare. Poate că ar fi [util] pentru dumneavoastră să organizați o serie de ședințe de instruire a gardienilor care au de-a face cu deținuți bolnavi mintal.

Nu toți paznicii erau cruzi. La o oră târzie a nopții, una dintre gardiene s-a oprit lângă celula lui Ron, ca să stea de vorbă. El arăta îngrozitor și i-a spus că era mort de foame, că nu mai mâncase de zile întregi. Femeia l-a crezut. A plecat pentru a reveni peste câteva minute, cu un borcan cu unt de arahide și cu o franzelă veche.

Într-o scrisoare către Renee, Ron a povestit că savurase „festinul" cu o plăcere imensă și că nu lăsase nici o firimitură.

KIM MARKS era una dintre anchetatoarele din solda Sistemului de Apărare a Persoanelor cu Venituri Reduse din Oklahoma care, în ultimă instanță, a ajuns să îi acorde lui Ron mai mult timp decât oricărui alt deținut din Unitatea H. Când i s-a încredințat cazul lui, a trecut mai întâi în revistă dosarul procesului, rapoartele și probele materiale. Era o fostă ziaristă și curiozitatea a împins-o să pună vinovăția lui Ron cel puțin sub semnul întrebării.

A întocmit o listă a potenţialilor suspecţi, doisprezece în total şi majoritatea cu antecedente penale. Glen Gore era numărul unu, şi asta din motive evidente. Fusese împreună cu Debbie în noaptea uciderii ei. Cei doi se cunoşteau de ani de zile; aşadar, putea pătrunde în locuinţa ei fără să facă uz de forţă. Avea un trecut dubios, plin de violenţe împotriva femeilor. Arătase cu degetul către Ron.

De ce manifestase poliţia atât de puţin interes faţă de Gore? Cu cât studia mai atent rapoartele acesteia şi procesul în sine, cu atât i se întărea convingea că protestele lui Ron erau întemeiate.

L-a vizitat de mai multe ori în Unitatea H, urmărindu-l şi lămurindu-se pe deplin, la fel ca şi Leslie Delk. Aborda fiecare vizită cu un amestec de curiozitate şi nelinişte. Nu mai văzuse niciodată un deţinut care să îmbătrânească cu atâta repeziciune. Părul lui negru încărunţea de la o întrevedere la alta şi nici nu împlinise încă patruzeci de ani. Era numai piele şi os şi aducea cu o fantomă, fapt datorat, în mare măsură, lipsei luminii solare. Purta haine murdare şi care nu-i veneau bine. Amărăciunea îi umplea ochii duşi în fundul capului.

Una dintre cele mai importante îndatoriri ale lui Kim consta în descoperirea problemelor psihice ale clientului, dacă acestea existau, şi în strădania de a găsi nu numai un tratament potrivit, ci şi experţi în domeniu, care să depună mărturie. La fel ca orice altă persoană care nu avea studii de specialitate, nu se îndoia că Ron era bolnav mintal şi că suferea din pricina stării în care se afla. Politica Departamentului de Corecţie de a interzice accesul condamnaţilor la moarte în Unitatea de Îngrijire Specială o deranjase de la bun început. Aidoma doctorului Foster, avea să poarte acest război ani de-a rândul.

A dat de urma unei înregistrări video a celui de-al doilea test cu detectorul de minciuni susţinut de Ron în 1983 şi a trecut-o în revistă. Cu toate că, la vremea respectivă, fusese deja diagnosticat ca fiind maniaco-depresiv şi bipolar, ba poate şi schizofrenic, era coerent, se controla şi era în stare să se comporte ca un om normal. Dar, nouă ani mai târziu, nimic din ceea ce îl privea nu se mai încadra în normalitate. Era frustrat, rupt de realitate şi măcinat de obsesii – Ricky Joe Simmons, religia, minciunile din procesul lui, lipsa banilor, Debbie Carter, judecata, muzica lui, procesul amplu în care avea să târască

într-o bună zi statul, cariera de baseballist, abuzurile și nedreptățile cărora le devenise obiect.

Kim a discutat cu personalul închisorii și a aflat despre capacitatea lui de a zbiera câte o zi întreagă, apoi a avut parte de o doză serioasă din acele țipete. Din cauza particularităților amplasării Unității H, toaleta femeilor avea o conductă de ventilație prin care se propagau zgomotele din partea de sud-vest a clădirii, unde era plasat Ron. La un moment dat, în timp ce se afla acolo, a fost surprinsă când l-a auzit urlând ca un nebun.

Asta a scos-o din fire și, în colaborare cu Leslie, și-a întețit eforturile pentru a sili închisoarea să-i acorde un tratament mai bun. Au încercat să convingă conducerea să facă o excepție, transferându-l în SCU. Au încercat să obțină o internare la Spitalul Eastern State, în vederea evaluării.

Strădaniile lor au fost inutile.

CA PARTE A procedurii postprocesuale, în luna iunie a anului 1992, Leslie Delk a completat o cerere de audiere la tribunalul districtual al districtului Pontotoc, în vederea stabilirii competenței mintale a lui Ron, Bill Peterson a obiectat și tribunalul a respins cererea.

Respingerea a fost urmată de un recurs la Curtea de Apel, care a confirmat-o.

În luna iulie, Leslie a solicitat o extindere a stadiului postprocesual. Cererea se baza, în primul rând, pe numeroasele rapoarte referitoare la starea sănătății mintale a lui Ron, iar ea a argumentat-o menționând că iresponsabilitatea lui ar fi trebuit luată în considerare în timpul procesului. Două luni mai târziu, cererea i-a fost respinsă, după care a făcut încă un recurs la Curtea de Apel din Oklahoma.

A pierdut din nou, ceea ce nu a reprezentat o surpriză. Pasul următor era un recurs de rutină și lipsit de speranțe, la Curtea Supremă a Statelor Unite. Un an mai târziu, în urma unei anchete făcute de mântuială, aceasta din urmă a emis o hotărâre de respingere. Au urmat alte cereri de rutină, urmate de alte respingeri și, la data de 26 august, după epuizarea tuturor recursurilor la nivel statal, Curtea de Apel a programat execuția lui Ron la data de 27 septembrie 1994.

Stătuse în închisoarea condamnaților la moarte șase ani și patru luni.

*

DUPĂ DOI ANI de libertate, Greg Wilhoit a fost târât înapoi, în sala tribunalului, fiind din nou acuzat de uciderea soţiei sale.

După ce ieşise din închisoarea McAlester, se stabilise în Tulsa şi încercase să reînceapă ceva cât mai apropiat de o viaţă normală. Nu era simplu. Purta cicatricele emoţionale şi psihologice ale calvarului prin care trecuse. Fiicele lui, acum în vârstă de opt şi nouă ani, erau crescute de nişte prieteni din aceeaşi parohie, un cuplu de profesori, şi duceau o viaţă perfect echilibrată. Părinţii şi surorile îl susţineau, ca de obicei.

Cazul atrăsese o oarecare atenţie. Avocatul său de la proces, George Briggs, se stinsese, din mila lui Dumnezeu, dar nu înainte ca statul să-i retragă dreptul de a profesa. Mai mulţi avocaţi de marcă, specializaţi în procese criminale, luaseră legătura cu Greg, oferindu-se să-l reprezinte. Avocaţii sunt atraşi de camerele de luat vederi precum furnicile de un picnic, iar Greg se amuza văzând când de mare era interesul acordat cazului său.

Dar i-a fost uşor să aleagă. Prietenul lui, Mark Barrett, îl scosese din închisoare şi Greg avea încredere în el că îi va obţine şi libertatea.

La primul proces, dovada care îl pusese în cea mai proastă lumină fusese reprezentată de mărturia celor doi experţi în muşcături aflaţi în solda statului. Amândoi spuseseră juriului că rănile de pe sânii lui Kathy Wilhoit fuseseră provocate de soţul ei alungat. Familia Wilhoit a găsit un specialist de frunte din domeniul urmelor lăsate de muşcături, doctorul Thomas Krauss din Kansas. Acesta a fost uluit de discrepanţele dintre amprenta dentară a lui Greg şi rana aflată în discuţie. Cele două erau extrem de diferite.

Pe urmă, Mark Barrett a trimis amprenta muşcăturii pe adresele a unsprezece experţi renumiţi pe plan naţional, dintre care mulţi certificau, de obicei, dovezile prezentate de acuzare. Printre aceştia se numărau cel mai bun dintre specialiştii FBI-ului şi specialistul care depusese mărturie împotriva lui Ted Bundy. Verdictul a fost unul singur – toţi cei doisprezece au ajuns la concluzia că Greg Wilhoit trebuia exclus de pe lista suspecţilor. Cele două amprente nu semănau câtuşi de puţin.

La o audiere de prezentare a dovezilor, un expert citat ca martor al apărării a identificat douăzeci de discrepanţe majore între amprenta

dentară a lui Greg şi cea a muşcăturii şi a declarat, sub jurământ, că fiecare dintre ele îl excludea pe inculpat, fără nici un dubiu.

Însă procurorul a făcut presiuni şi a insistat în privinţa necesităţii procesului, care s-a transformat curând într-o farsă. Mark Barrett a reuşit să-i excludă de pe lista martorilor pe specialiştii în studiul muşcăturilor angajaţi de stat, apoi a anulat credibilitatea expertului în teste ADN chemat tot ca martor al statului.

După ce acuzarea a încheiat prezentarea dovezilor, a urmat moţiunea extrem de convingătoare a lui Mark Barrett, menită să le discrediteze şi să conducă spre pronunţarea unui verdict favorabil lui Greg Wilhoit. Judecătorul a cerut apoi să se facă o pauză, aşa că au luat prânzul. Când s-au reîntors, după ce au revenit şi juraţii şi toată lumea din sală şi-a ocupat locurile, judecătorul a luat o hotărâre puţin obişnuită, anunţând că moţiunea era aprobată. Cazul se anulase.

– Domnule Wilhoit, a spus el, din momentul acesta sunteţi liber.

În dimineaţa zilei următoare, după o noapte lungă, în care a sărbătorit evenimentul alături de familie şi de prieteni, Greg s-a grăbit către aeroport, de unde a luat avionul spre California, pentru a nu se mai întoarce în Oklahoma decât ca să-şi revadă familia sau ca să lupte împotriva pedepsei cu moartea. La opt ani după uciderea lui Kathy era, în sfârşit, un om liber.

Hăituind pe cine nu ar fi trebuit, poliţia şi procurorii l-au ajutat pe adevăratul ucigaş să-şi piardă urma. N-a fost descoperit nici până în ziua de astăzi.

NOUA CAMERĂ de execuţie din Unitatea H funcţiona de minune. La data de 10 martie 1992 a fost executat Robyn Leroy Parks, un bărbat de culoare, în vârstă de patruzeci şi trei de ani, condamnat pentru uciderea unui vânzător de la o staţie de benzină în anul 1978. Stătuse pe culoarul condamnaţilor la moarte vreme de treisprezece ani.

Peste trei zile, a fost executat Olan Randle Robison, un alb în vârstă de patruzeci şi şase de ani, condamnat pentru uciderea a doi soţi în a căror casă de la ţară pătrunsese prin efracţie în anul 1980.

Ron Williamson trebuia să fie al treilea bărbat din Unitatea H imobilizat pe o targă înainte de a i se oferi şansa de a rosti câteva ultime cuvinte.

*

LA DATA DE 30 august 1994, Ron a fost întâmpinat, în uşa celulei sale, de o echipă ameninţătoare de paznici încruntaţi, care voiau să-l ducă undeva anume. I s-au pus cătuşe la încheieturile mâinilor şi la glezne, acestea fiind unite printr-un lanţ care îi înconjura mijlocul. Era vorba de ceva serios.

Ca de obicei, Ron era slab mort, murdar, nebărbierit şi se clătina pe picioare, iar gardienii i-au lăsat la dispoziţie cât mai mult loc posibil; Martin era unul dintre cei cinci.

L-au scos din Unitatea H, l-au urcat într-o camionetă şi au parcurs scurta distanţă care îi despărţea de birourile administraţiei, amplasate în partea din faţă a închisorii. Înconjurat de escorta sa, a fost condus în biroul guvernatorului închisorii, o încăpere cu o masă lungă pentru şedinţe, la care erau aşezate mai multe persoane, aşteptând să fie de faţă la un eveniment dramatic. Ron, încă şocat şi supravegheat îndeaproape de paznicii săi, a fost aşezat într-unul din capetele mesei. Guvernatorul închisorii stătea în celălalt şi a început discuţia, prezentându-l numeroşilor membri ai personalului înşiraţi de-a lungul mesei, cu chipuri mai degrabă sumbre.

– E o adevărată plăcere să vă cunosc pe toţi.

Lui Ron i s-a înmânat o „înştiinţare" pe care guvernatorul închisorii a început s-o citească:

> Aţi fost condamnat la moarte pentru infracţiunea de omor şi veţi fi executat marţi, 27 septembrie 1994, la ora 12.01 A.M. Scopul acestei întâlniri constă în a vă informa asupra regulilor şi procedurilor care trebuie respectate în următoarele treizeci de zile şi pentru a pune în discuţie anumite privilegii care vă pot fi acordate.

Ron s-a supărat şi a spus că el nu ucisese pe nimeni. Poate că făcuse o serie de lucruri rele în viaţa lui, dar omorul nu era unul dintre acestea.

Guvernatorul închisorii a continuat să citească, iar Ron a repetat, cu insistenţă, că nu o ucisese pe Debbie Carter.

Guvernatorul închisorii şi administratorul Unităţii H au discutat cu el câteva minute, liniştindu-l. Nu se adunaseră acolo ca să-l judece, i-au explicat ei, nu făceau altceva decât să respecte nişte reguli şi nişte proceduri.

Dar Ron avea înregistrarea video a lui Ricky Simmons, care își mărturisea crima, și voia să i-o arate guvernatorului închisorii. A negat din nou că ar fi ucis-o pe Debbie și a început să bată câmpii despre posibilitatea de a ajunge cumva la televiziunea din Ada, ca să-și declare nevinovăția. A menționat că sora lui mergea la facultate în Ada.

Guvernatorul închisorii a reluat lectura:

> În dimineața premergătoare datei execuției, veți fi transferat într-o celulă specială, unde veți rămâne până la ora ducerii la îndeplinire a sentinței. Pe timpul ședерii în această celulă și al execuției, vă veți afla sub supravegherea neîntreruptă a gardienilor.

Ron l-a întrerupt încă o dată, zbierând că el nu o ucisese pe Debbie Carter.

Guvernatorul închisorii a continuat, citind pagini întregi de reguli referitoare la vizitatori, la obiectele personale și la pregătirile de înmormântare. Ron a încetat să-l mai asculte și s-a potolit.

– Ce să facem cu trupul dumneavoastră neînsuflețit? a întrebat guvernatorul închisorii.

Ron era copleșit, confuz și luat prin surprindere de întrebare. În cele din urmă, a reușit să sugereze că trebuia trimis, pur și simplu, la Annette.

Nu a avut întrebări și, după ce a pretins că înțelesese totul, a fost dus înapoi, în celulă. Numărătoarea inversă începuse.

A UITAT S-O SUNE pe Annette. Două zile mai târziu, în timp ce își răsfoia corespondența, ea a dat peste un plic trimis de Departamentul de Corecție din McAlester. În interior era o scrisoare semnată de unul dintre directorii adjuncți:

> Doamnă Hudson,
>
> Cu regret, sunt nevoit să vă anunț că fratele dumneavoastră, Ronald Keith Williamson (134846), va fi executat în Penitenciarul Statului Oklahoma, în ziua de marți, 27 septembrie 1994, la ora 12:01 A.M.
>
> În ziua premergătoare execuției, nu va putea fi vizitat decât de preoți, de avocatul său principal și de alte două persoane aprobate de către guvernatorul închisorii.

Oricât de greu v-ar veni să o faceţi, pregătirile de înmormântare trebuie avute în vedere, ceea ce reprezintă o responsabilitate a familiei. Dacă aceasta nu şi-o asumă, Statul se va ocupa de funeralii. Vă rog să-mi aduceţi la cunoştinţă hotărârea dumneavoastră.

Cu stimă,
Ken Klingler

Annette a sunat-o pe Renee, dându-i cumplita veste. Amândouă erau înnebunite şi se străduiau din răsputeri să se convingă una pe cealaltă că nu putea fi adevărat. Au urmat alte discuţii şi au hotărât că nu aveau să-i aducă trupul în Ada. Nu avea să fie depus în capela funerară din Criswell pentru ca tot oraşul să vină să caşte gura. În loc de asta, aveau să organizeze, în McAlester, o ceremonie restrânsă, la care să participe numai persoanele invitate. Urmau să ia parte doar câţiva prieteni apropiaţi şi membrii familiei.

Conducerea închisorii le-a înştiinţat că le era permis să asiste la execuţie. Renee a spus că nu se simţea în stare să o facă. Annette era hotărâtă să fie de faţă până în ultima clipă.

Vestea s-a răspândit în Ada. Peggy Stillwell urmărea postul local de televiziune când a auzit ştirea, mai degrabă surprinzătoare, că fusese stabilită data execuţiei lui Ron Williamson. Cu toate că era o veste bună, s-a înfuriat fiindcă nu o anunţase nimeni. I se promisese că avea să i se permită să asiste la execuţie şi bineînţeles că ea dorea să o facă. Poate că urma să-i telefoneze cineva în următoarele zile.

Annette a păstrat totul pentru ea însăşi, încercând să nege că se întâmpla cu adevărat. Vizitele ei la închisoare s-au rărit şi s-au scurtat. Ronnie îşi ieşise din minţi şi fie începea să ţipe, fie pretindea că ea nu se afla acolo. Annette plecase, în câteva rânduri, fără să fi dat ochii cu el mai mult de cinci minute.

CAPITOLUL 13

Odată ce tribunalele din Oklahoma au declarat cazul lui Ron închis şi s-a stabilit data execuţiei, avocaţii săi s-au grăbit către tribunalele federale şi au început următoarea etapă a apelurilor. Aceste proceduri sunt cunoscute sub numele de habeas corpus – ceea ce înseamnă, în limba latină, „trebuie să ai un trup [liber]". O hotărâre judecătorească de habeas corpus impune ca un deţinut să fie adus în faţa instanţei pentru a se stabili legalitatea încarcerării sale.

Cazul i-a fost atribuit lui Janet Chesley, o avocată din Sistemul de Apărare a Persoanelor cu Venituri Reduse din Norman. Janet avea o experienţă bogată în privinţa habeas corpus şi era obişnuită cu ritmul frenetic de întocmire a unor moţiuni şi petiţii de ultim moment, în timp ce orele alergau către momentul execuţiei. S-a întâlnit cu Ron, i-a explicat procedura şi l-a asigurat că avea să obţină o amânare. În munca ei, astfel de conversaţii nu erau neobişnuite, iar clienţii aveau încredere în ea, deşi făceau crize de nervi lesne de înţeles. Data execuţiei era respectată cu stricteţe, însă nimeni nu punea sentinţa în aplicare înainte de finalizarea proceselor de habeas corpus.

Dar cu Ron lucrurile stăteau altfel. Anunţarea oficială a datei morţii sale îl împinsese cu şi mai multă putere în braţele demenţei. Număra zilele, fiind incapabil să creadă în promisiunile lui Janet. Timpul se scurgea fără oprire. Camera de execuţie îl aştepta.

S-a dus o săptămână, apoi două. Ron îşi petrecea mult timp rugându-se şi citind Biblia. Totodată, dormea foarte mult şi nu mai ţipa. Medicamentele i se ofereau cu generozitate. Pe culoarul condamnaţilor la moarte era linişte şi totul părea să fie în aşteptare. Ceilalţi deţinuţi nu

scăpau nici un amănunt şi se întrebau dacă autorităţile aveau într-adevăr de gând să execute pe cineva atât de nebun precum Ron.

Au trecut trei săptămâni.

TRIBUNALUL DISTRICTUAL al Statelor Unite din Oklahoma de Est se află în Muskogee. Acolo activau doi judecători, dintre care nici unul nu se dădea în vânt după apelurile de habeas copus sau după solicitările condamnaţilor. Acestea soseau cu toptanul. Fiecare deţinut avea probleme şi făcea plângeri, cele mai multe referindu-se la nevinovăţia lui şi la abuzuri. Tipii pe de culoarul condamnaţilor la moarte aveau avocaţi adevăraţi care îşi ofereau serviciile gratuite pentru binele public, iar cererile lor erau concentrate, ingenioase şi trebuiau luate în considerare. Cei mai mulţi dintre deţinuţi se reprezentau de obicei singuri şi nu le lipseau îndrumările primite de la alcătuitorii de petiţii, care îşi petreceau timpul în bibliotecile juridice şi îşi vindeau sfaturile pe ţigări. Dacă nu solicitau habeas corpus, se plângeau de hrana proastă, de duşurile reci, de josnicia paznicilor, de cătuşele prea strânse sau de lipsa luminii solare. Lista era lungă.

Majoritatea cererilor nu meritau să li se acorde atenţie şi erau respinse fără ezitare, fiind apoi trimise la Al Zecelea Circuit al Curţii de Apel din Denver, centrul administrativ al întinsului district din care făcea parte Oklahoma.

Cererea de habeas corpus întocmită de Janet Chesley i-a fost repartizată, din întâmplare, judecătorului Frank Seay, care îşi ocupase scaunul în 1979, fiind numit de Jimmy Carter. Era originar din Seminole şi, înainte de a prelua o funcţie federală, activase, vreme de unsprezece ani, ca judecător de primă instanţă în Districtul Douăzeci şi Doi, în care era inclus şi Pontotocul. Tribunalul acestuia îi era bine cunoscut, aşa cum îi erau şi oraşul şi avocaţii.

În luna mai a anului 1971, făcuse o călătorie cu maşina până în satul Asher, unde ţinuse un discurs la liceul din localitate, în ziua acordării diplomelor. Unul dintre cei şaptesprezece absolvenţi fusese Ron Wiliamson.

După cei cincisprezece ani scurşi de când îşi luase în primire scaunul judecătoresc, nu se mai ocupa cu prea multă răbdare de cererile de habeas corpus care îi aterizau pe birou. Petiţia lui Williamson a sosit

în septembrie 1994, cu numai câteva zile înaintea execuției. Bănuia – de fapt, știa – că avocații condamnaților la moarte așteptau adesea până în ultimul moment posibil înainte de a-și completa cererile, pentru ca el, precum și ceilalți judecători federali, să fie nevoiți să garanteze o amânare pe perioada în care se întocmeau toate hârtiile. Se întrebase adesea prin ce trecea bietul deținut care asuda necontenit în închisoare în timp ce avocații săi erau angajați într-o dispută pe termen scurt și pe marginea prăpastiei cu un judecător federal.

Dar era o procedură avocățească corectă și, cu toate că îi înțelegea motivele, judecătorul Seay nu o agrea. Era posibil să garanteze câteva amânări, dar niciodată un nou proces, nu într-un caz de habeas corpus.

Așa cum se proceda de obicei, petiția lui Williamson a fost citită mai întâi de Jim Payne, un magistrat al Statelor Unite din birourile Curții federale. Payne era cunoscut pentru convingerile sale conservatoare și pentru faptul că detesta în aceeași măsură procedura legată de habeas, fiind, totodată, extrem de respectat pentru corectitudinea sa înnăscută. De ani de zile, avea sarcina să se afunde temeinic în studiul fiecărei cereri de habeas corpus în căutarea unor pretenții valide care, deși erau rare, apăreau suficient de des pentru a face lectura interesantă.

Pentru Jim Payne, slujba sa avea o importanță crucială. Dacă îi scăpa ceva din cele îngropate în teancul voluminos de declarații și de dosare ale procesului, un om nevinovat putea fi executat.

Petiția redactată de Janet Chesley era atât de bine scrisă încât i-a captat atenția încă de la primul paragraf și, când a terminat-o, avea o serie de dubii asupra corectitudinii procesului lui Ron. Argumentele ei se axau pe probleme legate de apărarea necorespunzătoare, de responsabilitatea mintală și de faptul că analiza firelor de păr nu prezenta nici o garanție.

Jim Payne a citit cererea acasă, noaptea, și, a doua zi dimineață, când a revenit la birou, s-a întâlnit cu judecătorul Seay și a recomandat o amânare. Judecătorul avea un profund respect pentru magistratul său și, în urma unei discuții îndelungate pe marginea petiției Williamson, a fost de acord să oprească execuția.

După ce stătuse cu privirea lipită pe ceas și se rugase cu ardoare vreme de douăzeci și trei de zile, Ron a fost înștiințat că execuția sa se amânase pe termen nedefinit. A avut moartea în fața ochilor până în momentul în care nu-l mai despărțeau decât cinci zile de întâlnirea cu acul ucigaș.

*

JIM PAYNE i-a predat petiția de habeas corpus asistentei sale, Gail Seward, care a citit-o și a fost de acord că era nevoie de o analiză atentă și completă. După care a lăsat-o în seama unei stagiare, o juristă pe nume Vicky Hildebrand, care, din pricina lipsei totale de vechime, primise titlul neoficial de „secretară pentru rezolvarea problemelor legate de condamnările la moarte". Înainte de a se înscrie la facultatea de drept, Vicky lucrase la asigurările sociale și își asumase repede și în liniște rolul de inimă caritabilă în biroul moderat spre conservator al judecătorului Seay.

Williamson era primul ei caz de habeas corpus referitor la o condamnare la moarte și, când a citit petiția, a fost captivată de primul paragraf:

> Este vorba de un caz straniu, despre un vis transformat, pentru Ronald Keith Williamson, într-un coșmar. Arestarea a avut loc la aproape cinci ani după înfăptuirea crimei – după ce martorul care îi putea furniza domnului Williamson un alibi a încetat din viață – și s-a bazat aproape în întregime pe o „confesiune" relatată sub forma unui vis de către Ron Williamson, un om care suferă de afecțiuni mintale grave.

Vicky a continuat să citească și a fost curând izbită de sărăcia dovezilor credibile oferite în timpul procesului și de strategia hazardată adoptată de avocatul apărării. Când a terminat, avea îndoieli serioase în privința vinovăției lui Ron.

Și s-a întrebat imediat dacă avea nervii destul de tari pentru o astfel de slujbă. Oare toate petițiile de habeas corpus aveau să fie la fel de convingătoare? Urma să creadă tot ce afirma fiecare dintre deținuții condamnați la moarte? I s-a confesat lui Jim Payne, care a ticluit un plan. Aveau să-i dea o copie lui Gail Seward, ale cărei opinii erau, în mare măsură, de centru, cerându-i părerea. Vicky și-a petrecut întreaga zi de vineri copiind documentația voluminoasă a procesului – în trei exemplare, câte una pentru fiecare membru al conspirației. Fiecare dintre aceștia și-a petrecut întregul weekend citind-o din scoarță-n scoarță și, luni dimineața, când s-au întâlnit, verdictul a fost unanim. Dreapta, stânga și centrul au căzut de acord că justiția nu-și făcuse datoria. Nu numai că erau siguri că procesul fusese neconstituțional; credeau, totodată, că era posibil ca Ron să fi fost nevinovat.

Erau intrigați de referința la *Visele din Ada*. Petiția întocmită de Janet Chesley insista foarte mult asupra mărturisirii visului pe care se presupunea că o făcuse Ron. El citise cartea la scurt timp după arestare și o ținea în celulă când îi vorbise lui John Christian despre propriul vis, avut în închisoare. Fiind publicată cu șapte ani înainte, cartea se epuizase, dar Vicky a găsit câteva exemplare în anticariate și în biblioteci. Cei trei au citit-o în grabă și suspiciunile lor legate de autoritățile din Ada au devenit mult mai puternice.

Pentru că judecătorul Seay era cunoscut ca fiind mai degrabă tăios când era vorba de habeas corpus, au hotărât ca Jim Payne să-l abordeze, încercând să spargă gheața în cazul Williamson. Judecătorul l-a ascultat cu atenție, după care Vicky și Gail i-au împuiat capul. Cei trei erau ferm convinși că era nevoie de un nou proces și, după ce i-a ascultat cu răbdare, a fost de acord să studieze petiția.

Îi cunoștea pe Bill Peterson, pe Barney Ward și pe majoritatea avocaților din Ada. Pe Barney îl considera un vechi prieten, dar nu se sinchisise niciodată prea mult de Peterson. Cinstit vorbind, nu fusese surprins de procesul judecat de mântuială și de sărăcia dovezilor. În Ada se petreceau lucruri stranii, iar el auzise de ani de zile că poliția avea o reputație proastă. Ceea ce îl deranja în mod deosebit era faptul că judecătorul Ronald Jones nu fusese în stare să controleze desfășurarea procesului. Activitatea necorespunzătoare a poliției și acuzarea părtinitoare nu erau ceva neobișnuit, dar ar fi fost de așteptat ca judecătorul să garanteze imparțialitatea.

Nu era surprins nici de faptul că, la Curtea de Apel, nimeni nu avusese impresia că procesul fusese judecat în mod necorespunzător.

Când a căpătat convingerea că justiția nu-și făcuse datoria, el și subalternii săi s-au lansat într-o trecere completă în revistă a cazului.

DENNIS FRITZ pierduse contactul cu Ron. Îi scrisese vechiului său prieten o scrisoare, dar nu primise nici un răspuns.

Kim Marks și Leslie Delk au făcut un drum cu mașina până la Conner, ca să-l interogheze pe Dennis în contextul anchetei pe care o întreprindeau. Au adus înregistrarea video a mărturisii lui Ricky Joe Simmons și au derulat-o. Aidoma lui Ron, Dennis a fost furios fiindcă, deși altcineva mărturisise că ar fi săvârșit crima pentru care ei fuseseră

condamnați, informația nu fusese disponibilă în timpul procesului. A început să corespondeze cu Kim Marks, iar ea l-a ținut la curent cu evoluția cazului lui Ron.

Petrecându-și majoritatea timpului în biblioteca juridică, Dennis auzea toate discuțiile pe teme legislative și era la curent cu cele mai recente procese din întreaga țară. Lui și celorlalți juriști autodidacți din închisoare nu le scăpa nimic din ceea ce avea legătură cu procedurile criminalistice. Testul ADN fusese menționat pentru prima oară la începutul anilor 1990, iar el citise tot ce putuse descoperi în legătură cu acest subiect.

În anul 1993, în talk-show-ul *Donahue* au apărut patru bărbați care fuseseră achitați în urma unor teste ADN. Emisiunea s-a bucurat de o largă audiență, mai ales în închisori, și a servit drept catalizator al mișcării dedicate dovedirii nevinovăției din întreaga țară.

O grupare care atrăsese deja atenția era Innocence Project, fondat în 1992 de către doi avocați din New York, Peter Neufeld și Barry Scheck. Aceștia și-au început activitatea la Facultatea de Drept Benjanim N. Cordozo, punând bazele unei clinici juridice nonprofit, unde studenții analizau anumite cazuri sub supravegherea juriștilor. Neufeld avea în urmă o activitate îndelungată în Brooklyn, pe tărâm juridic. Scheck era expert în medicina legală, fiind specializat în teste ADN, iar faptul că era unul dintre avocații lui O.J. Simpson l-a făcut celebru.

Dennis a urmărit îndeaproape desfășurarea procesului acestuia din urmă și, după ce s-a încheiat, a început să aibă în vedere posibilitatea de a lua legătura cu Barry Scheck.

DUPĂ CE a primit nenumărate plângeri legate de Unitatea H, organizația Amnesty International a trecut, în 1994, la o evaluare completă a închisorii. A descoperit multe încălcări ale standardelor internaționale, inclusiv ale convențiilor adoptate de Statele Unite și ale minimumului de reguli stabilite de Națiunile Unite. Printre acestea se numărau celulele prea mici, necorespunzător mobilate, întunecoase, neaerisite, fără ferestre și lipsite de lumină naturală. Curțile interioare destinate exercițiilor fizice au fost găsite ca fiind nejustificat de restrictive și mult prea mici, fapt care nu a surprins pe nimeni. Mulți deținuți săreau peste acea oră pe zi la care aveau dreptul, astfel încât să

se poată bucura de intimitatea celulei în lipsa celui cu care o împărțeau. În afară de un curs destinat obținerii diplomei de liceu, nu exista nici un program educativ, iar deținuților nu le era permis să lucreze. Serviciile religioase erau interzise. Izolarea condamnaților era mult prea severă. Modul în care se servea masa trebuia revizuit în întregime.

În concluzie, organizația Amnesty International a considerat că, în Unitatea H, condițiile de detenție era crude și inumane sau implicau un tratament degradant, încălcând prevederile standardelor internaționale. Atunci când traiul „în asemenea condiții depășește un anumit interval se timp, poate avea ca efect degradarea sănătății fizice și mintale a prizonierilor".

Raportul a fost redactat, dar nu a condus la nici o schimbare. A dat apă la moară pentru o serie de plângeri ale deținuților.

După o întrerupere de trei ani, mecanismul camerei de execuție a fost repus în funcțiune. La data de 20 martie 1995, Thomas Grasso, un bărbat alb în vârstă de treizeci și doi de ani, a fost executat după o ședere de numai doi ani închisoarea condamnaților la moarte. Deși a fost dificil, lui Grasso i s-au epuizat toate posibilitățile de a face recurs și a terminat-o cu toate.

A urmat Roger Dale Stafford, criminalul josnic din carmangerie, a cărui execuție a fost una dintre cele mai notabile. Crimele în masă din orașele mari atrag mai mulți reporteri și Stafford s-a stins într-o răbufnire a gloriei. Își petrecuse cincisprezece ani pe culoarul condamnaților la moarte, iar cazul său fusese folosit de poliție, de procurori și, mai ales, de politicieni ca un prim exemplu de viciu al proceselor Curții de Apel.

La 11 august 1995 a avut loc o execuție bizară. Robert Brecheen, un bărbat alb în vârstă de patruzeci de ani, abia a mai ajuns în camera de execuție. Cu o zi înainte, a înghițit un pumn de tranchilizante, pe care le strecurase cumva în închisoare și le pusese la păstrare. Sinuciderea era ultima sa strădanie de a-i spune statului să se ducă naibii, dar acesta din urmă a avut câștig de cauză. Paznicii l-au găsit pe Brecheen fără cunoștință și s-au grăbit să-l trimită la spital, unde i s-au făcut spălături stomacale, fiind adus într-o stare suficient de stabilă ca să poată fi transportat înapoi, în Unitatea H, pentru a fi ucis așa cum se cuvenea.

*

JUDECĂTORUL SEAY şi-a condus echipa de-a lungul unei evaluări istovitoare a tuturor aspectelor cazului Williamson. Au studiat cu atenţie dosarul procesului, în care erau incluse atât audierea preliminară, cât şi toate apariţiile în faţa instanţei. Au catalogat evaluările medicale interminabile, legate de starea sănătăţii lui Ron. Au trecut în revistă dosarele poliţiei şi rapoartele experţilor OSBI.

Sarcinile au fost împărţite între Vicky Hildebrand, Jim Payne şi Gail Seward. S-au transformat într-un proiect de grup, din care nu lipseau ideile şi nerăbdarea. Procesul fusese o adevărată putreziciune, avusese loc o eroare judiciară clară, iar ei intenţionau să o corecteze.

Pentru judecătorul Seay, firele de păr nu reprezentaseră niciodată o dovadă demnă de încredere. La un moment dat, a prezidat ancheta federală a unui caz de condamnare la moarte, în care martorul de bază trebuia să fie cel mai bun dintre experţii FBI în analizarea firelor de păr. Aprecierile sale erau deasupra oricărui reproş şi depusese mărturie în nenumărate rânduri, dar judecătorul nu s-a lăsat impresionat. Expertul nu a fost inclus printre martori, fiind îndepărtat.

Vicky Hildebrand s-a oferit să facă cercetări în privinţa analizării firelor de păr. Timp de luni de zile, a trecut în revistă zeci de cazuri şi de studii de specialitate şi s-a convins că era vorba de o pseudoştiinţă. Prezenta atât de puţine garanţii, încât n-ar fi trebuit folosită nicicând drept dovadă într-un proces, o concluzie la care judecătorul Seay ajunsese cu mult timp în urmă.

Gail Seward s-a concentrat asupra lui Barney Ward şi a greşelilor făcute de acesta la proces. Jim Payne a atacat problematica ridicată de moţiunea *Brady*.

Vreme de luni întregi, echipa nu a lucrat la altceva, lăsând cazul Williamson deoparte numai pentru a se apleca asupra problemelor presante. Nu li se impusese nici un termen, dar judecătorul Seay era un şef care nu admitea timpii morţi. Lucrau noaptea şi în weekenduri. Fiecare citea şi corecta munca celorlalţi. Pe măsură ce pătrundeau în profunzimea cazului, descopereau tot mai multe greşeli şi entuziasmul lor creştea pe măsură ce se înmulţeau erorile comise la proces.

Jim Payne îi dădea în fiecare zi un scurt raport judecătorului Seay, care, aşa cum era de aşteptat, nu făcea economie de comentarii. Citea

ciornele întocmite de echipă, le corecta şi le trimitea înapoi, pentru a fi revizuite şi completate.

Când a devenit evident că trebuia cerut un nou proces, cazul a început să-l deranjeze pe judecător. Barney era un vechi prieten, un bătrân luptător, trecut de floarea vârstei, pe care criticile aduse aveau să-l rănească adânc. Cum avea să reacţioneze Ada aflând că fostul lor judecător trecea de partea unui criminal notoriu, precum Ron Williamson?

Echipa ştia că munca ei urma să fie verificată cu minuţiozitate la nivel superior, în cel de Al Zecelea Circuit al Curţii de Apel din Denver. Dacă concluzia lor avea să fie apreciată ca fiind greşită? Erau suficient de convinşi de justeţea cauzei pe care o susţineau? Puteau aduce argumente suficient de persuasive pentru a convinge Al Zecelea Circuit?

Au lucrat, vreme de aproape un an, sub îndrumarea judecătorului Seay. În cele din urmă, pe 19 septembrie 1995, la un an după oprirea execuţiei, acesta din urmă a emis o hotărâre judecătorească de habeas corpus şi a garantat susţinerea unui nou proces.

Memoriul care îi însoţea ordinul era complex, întinzându-se pe o sută de pagini şi reprezentând o capodoperă de analiză judiciară şi raţionament logic. Într-un limbaj limpede, dar academic, judecătorul Seay le amintea lui Barney Ward, Bill Peterson, Departamentului Poliţiei din Ada şi OSBI-ul care erau legile, le reproşa că nu le respectaseră şi, cu toate că se ferea să critice modul regretabil în care condusese procesul judecătorul Jones, lăsa puţine dubii legate de părerea sa în această privinţă.

Ron merita un nou proces din mai multe motive, cel mai important dintre acestea fiind ineficienţa apărării. Greşelile lui Barney erau multe şi dezastruoase. Printre ele erau incluse: absenţa ridicării problemei responsabilităţii mintale a clientului său; absenţa unei investigaţii complete asupra dovezilor existente în privinţa lui Glen Gore; absenţa detalierii faptului că Terri Holland depusese mărturie şi împotriva lui Karl Fontenot şi Tommy Ward; absenţa informării juriului în privinţa mărturisirii crimei de către Ricky Joe Simmons şi a existenţei înregistrării video a acestei mărturisiri, aflate în posesia lui Barney; absenţa unui atac la adresa confesiunilor lui Ron şi incapacitatea de a le anula înainte de proces, precum şi absenţa convocării unor martori care să ateste existenţa circumstanţelor atenuante în timpul etapei de stabilite a pedepsei.

Bill Peterson şi poliţia erau învinuiţi pentru că ascunseseră înregistrarea celei de a doua testări cu detectorul de minciuni a lui Ron, din 1983; pentru că apelaseră la mărturii obţinute prin metode discutabile, inclusiv la mărturisirea visului lui Ron; pentru că aduseseră în boxa martorilor informatori din închisoare, pe care îi puseseră să dea declaraţii sub jurământ; pentru că prezentaseră cazul în instanţă fără a avea aproape nici o probă materială; şi pentru că suprimaseră dovezile disculpatoare.

Judecătorul Seay analiza istoria examinării firelor de păr şi afirma, într-o manieră mai degrabă dramatică, că era mult prea neconcludentă şi că apelarea la o astfel de dovadă ar fi trebuit interzisă în orice proces. Îi blama pe experţii de la OSBI pentru modul în care manipulaseră mostrele în timpul anchetei referitoare la Williamson şi la Fritz.

Lui Bill Peterson, judecătorului Jones şi judecătorului John David Miller le reproşa faptul că nu întrerupseseră procesul pentru a solicita o evaluare a sănătăţii mintale a lui Ron.

Judecătorul Jones greşise stabilind o audiere de tip *Brady*, legată de dovezile disculpatoare, *după încheierea procesului!* Faptul că respinsese cererea lui Barney de a se apela la un expert în medicina legală pentru se dovedi netemeinicia mărturiilor echipei de la OSBI era, prin ea însăşi, o eroare revocabilă.

Seay analiza toate aspectele procesului cu o precizie de chirurg şi dezvăluia ridicolul condamnării lui Ron. Spre deosebire de Curtea de Apel din Oklahoma, care examinase cazul de două ori, el realiza viciile verdictului şi punea totul sub semnul întrebării.

În încheierea prezentării opiniei sale, adăuga ceva neobişnuit – un epilog. Judecătorul scria:

> În timp ce îmi analizam decizia legată de acest caz, i-am spus unui prieten, care nu este jurist, că eram de părere că dovezile existente şi legea impuneau, iar eu trebuia să accept, un nou proces al unui om întemniţat şi condamnat la moarte.
>
> – El e criminalul? m-a întrebat prietenul meu.
>
> – N-am de unde s-o ştiu, înainte de a avea parte de o judecată imparţială, am răspuns eu.
>
> Aşa să ne ajute Dumnezeu, dacă, în această ţară grandioasă, întoarcem capul în timp ce sunt executaţi oameni care nu au fost judecaţi după cum ar fi trebuit. Ceea ce, în acest caz, aproape că s-a întâmplat.

Din curtoazie, i-a trimis lui Barney Ward o copie a memoriului său, însoțit de o notă prin care specifica că îi părea rău, dar că nu avusese de ales. Barney nu avea să-i mai vorbească niciodată.

Cu toate că erau convinși de corectitudinea lucrării lor, Vicky Hildebrand, Gail Seward și Jim Payne s-au simțit neliniștiți în momentul în care hotărârea pe care o luaseră a fost adusă la cunoștința publicului. Să-i oferi unui deținut de pe culoarul condamnaților la moarte șansa unui alt proces nu era ceva obișnuit în Oklahoma. Cazul lui Ron le umpluse un an din viață și, cu toate că erau siguri pe ei înșiși, nu doreau ca judecătorul Seay și biroul său să fie dezaprobați.

„LEGĂMÂNTUL PROCURORILOR de a se opune hotărârii de susținere a unui nou proces", era titlul articolului de fond al ediției din 27 septembrie 1995 a ziarului *Ada Evening News*. Era încadrat de o fotografie mare, din liceu, a lui Ron Williamson, și de cea a lui Bill Peterson. Articolul începea astfel:

> Un Bill Peterson furios a declarat că ar fi „mai mult decât fericit" să apară, dacă ar fi necesar, în fața Curții Supreme a Statelor Unite, pentru a anihila decizia recentă a judecătorului federal care a ordonat susținerea unui nou proces al lui Ronald Keith Williamson, un criminal condamnat din districtul Pontotoc.

Din fericire, cel puțin pentru el însuși, lui Peterson nu avea să i se ofere șansa de a merge la Washington ca să susțină cazul. A continuat declarând că primise asigurări din partea procurorului general al statului că acesta în persoană urma să se ocupe de un apel „urgent", în cadrul celui de Al Zecelea Circuit din Denver. A fost citat ca afirmând:

> Sunt stupefiat, năucit, furios, tulburat și pradă multor alte sentimente. După ce cazul în discuție a trecut prin atâtea recursuri și prin atâtea examinări fără ca cineva să pună sentința sub semnul întrebării, apariția unei asemenea opinii este, pur și simplu, lipsită de sens.

A neglijat să spună, iar reporterul a omis să menționeze că toate condamnările la moarte urmează un traseu care implică o petiție de habeas corpus și care se încheie într-un tribunal federal, unde este emis, mai curând sau mai târziu, un anumit verdict.

Dar Peterson era în vervă. A continuat:

Acest caz a ajuns în atenţia Curţii Supreme a Statelor Unite cu două ocazii. Şi, în ambele rânduri, instanţa a confirmat condamnarea şi a respins cererea de reaudiere.

Lucrurile nu stăteau chiar aşa. Curtea Supremă a Statelor Unite nu a examinat niciodată justeţea verdictului în cazul lui Ron; de fapt, refuzând să solicite dosarul cazului, Curtea a refuzat să-l analizeze şi l-a trimis înapoi, în Oklahoma. Aceasta era procedura standard.

Peterson şi-a păstrat, pentru final, cea mai fantezistă dintre poveştile sale. Într-o notă de subsol a memoriului său, judecătorul Seay menţionase cartea lui Robert Mayer, *Visele din Ada*, referindu-se la o serie de condamnări pronunţate în acelaşi tribunal în baza mărturisirii unor vise. Procurorul era întors pe dos fiindcă volumul era amintit într-o hotărâre judecătorească şi a spus, bineînţeles, cu o mină serioasă:

Pur şi simplu, nu este adevărat că vreunul dintre aceşti trei oameni – Williamson, Fontenot sau Ward – ar fi fost condamnat pe baza mărturisirii unor vise.

STATUL OKLAHOMA a contestat hotărârea judecătorului Seay, făcând apel la instanţa superioară a celui de Al Zecelea Circuit din Denver. Cu toate că era mulţumit de întorsătura pe care o luaseră lucrurile şi de perspectiva unui nou proces, Ron continua să se afle în închisoare, supravieţuind de pe o zi pe alta în timp ce procedura juridică trena.

Totuşi, nu lupta de unul singur. Kim Marks, anchetatoarea sa, Janet Chesley, avocata şi doctorul Foster nu-şi întrerupeau eforturile de a-i obţine un tratament mai potrivit. În ultimii aproape patru ani, închisoarea refuzase să-l transfere pe Ron într-una dintre Unităţile sale de Îngrijire Specială, unde ar fi avut parte de o medicaţie mai eficientă şi de condiţii mai bune de trai. Unitatea Specială era aproape de Unitatea H, la o azvârlitură de băţ, dar o hotărâre oficială o făcea inaccesibilă pentru condamnaţii la moarte.

Kim Marks şi-a descris clientul prin următoarea dare de seamă:

Sunt atât de speriată, dar nu mă tem de el, ci pentru el. Am insistat asupra faptului că trebuie să încercăm şi să reuşim să obţinem ajutorul cuiva cu o poziţie mai înaltă în sistemul penal, pentru că părul îi crescuse până dincolo de umeri, era brăzdat de dungi galbene în locurile din care trăsese de el, pentru că se puteau vedea

urmele de nicotină care îi acopereau nu doar vârfurile degetelor, ci coborau în josul acestora, pătându-i și palmele, în totalitate; dinții îi putrezeau, realmente, în gură. Cred că și-i răsucise. Avea pielea de culoare gri, fiindcă era evident că nu se mai spălase de săptămâni întregi; era numai piele și os; cămașa îi arăta de parcă n-ar mai fi fost spălată, și cu atât mai puțin călcată, de luni de zile; și umbla încoace și încolo; abia dacă mai putea vorbi și, de fiecare dată când o făcea, își împroșca saliva. Oricum, ceea ce spunea era total lipsit de sens și m-am temut, sincer, că o să-l pierdem, că avea să moară în închisoare din pricina stării sale fizice deteriorate din cauza problemelor de sănătate mintală.

Janet Chesley, Kim Marks și Ken Foster i-au bătut la cap de diverșii directori care se perindau la conducerea închisorii McAlester, precum și pe directorii adjuncți și pe asistenți. Susan Otto, directoarea Biroului Federal de Apărare Publică și șefa lui Janet, a reușit să tragă niște sfori la Departamentul de Corecție. În cele din urmă, în luna februarie a anului 1996, James Saffle, pe atunci un oficial cu rang înalt din cadrul acestui departament, a fost de acord să discute cu Kim și cu Janet. La începutul întrevederii, le-a anunțat că îl autorizase pe Ron Ward, guvernatorul din acel moment al închisorii McAlester, să facă o excepție și să-l transfere imediat pe Ron Williamson în Unitatea de Îngrijire Specială.

În mesajul său către directorul SCU, Ron Ward recunoștea că unitatea era, în mod oficial, inaccesibilă pentru condamnații la moarte:

> Sunt autorizat să fac o excepție de la prevederile Procedurilor Operaționale Standard pentru Unitatea de Îngrijire Specială, care stipulează:
>
> „Orice deținut, cu excepția condamnaților la moarte, poate beneficia de serviciile Unității de Îngrijire Specială."

Ce se afla în spatele acestei schimbări de atitudine? Cu două săptămâni mai devreme, un psiholog de închisoare îi trimisese unui adjunct al guvernatorului închisorii un raport confidențial referitor la Ron Williamson. Printre alte comentarii, acesta oferea câteva motive valide pentru mutarea lui Ron în SCU:

> În cadrul dezbaterilor echipei noastre, am căzut de acord că domnul Williamson era psihopat și că ar fi fost indicat să beneficieze

de o corecție majoră a tratamentului său medicamentos. Am constatat, de asemenea, că a refuzat, cu încăpățânare, să discute despre o modificare.

După cum vă este cunoscut, Unitatea de Îngrijire Specială are libertatea de a administra medicamente cu forța atunci când este necesar.

Personalul Unității H se săturase de Ron și avea nevoie de un moment de respiro. Raportul continua:

Nu există aproape nici o îndoială asupra faptului că starea domnului Williamson se înrăutățește de la o săptămână la alta. Eu am constatat-o, iar personalul Unității H a adus problema în discuție cu regularitate. În prima parte a zilei de ieri, Mike Mullens a menționat, cu insistență, această înrăutățire și efectul negativ al crizelor nevrotice ale deținutului, care se face simțit în aripa de sud-vest.

Dar cea mai întemeiată rațiune a mutării lui Ron era grăbirea execuției sale. Raportul concluziona:

După părerea mea, ținând cont de starea actuală a domnului Williamson, psihoza de care suferă a atins o etapă în care este, probabil, incapabil să înțeleagă ce se petrece în momentul execuției sale. O perioadă de internare în SCU l-ar putea readuce, foarte bine, la un nivel acceptabil al responsabilității.

Ron a fost scos la plimbare până la SCU, a fost primit și i s-a repartizat o celulă mai bună, cu o fereastră. Doctorul Foster i-a schimbat medicația și a supravegheat efectuarea tratamentului. Cu toate că era departe de a fi sănătos, Ron era liniștit și nu se mai afla tot timpul în suferință.

Era, totodată, extrem de vulnerabil, mania sa fiind ținută cu greu sub control. S-au constatat unele progrese, apoi, la data de 25 aprilie, după trei luni petrecute la SCU, a fost mutat, pe neașteptate, înapoi în Unitatea H, pentru două săptămâni. Transferul nu a fost autorizat din punct de vedere medical; doctorul Foster nu a fost pus la curent. Nu s-a invocat nici un motiv. Când a fost readus în SCU, regresul era vizibil. Doctorul Foster a trimis un memoriu către conducerea închisorii, descriind efectele negative ale transferului inopinat asupra pacientului.

Întâmplarea a făcut ca mutarea bruscă al lui Ron de pe 25 aprilie să se petreacă cu o zi înaintea altei execuții. Pe 26 aprilie a fost dusă la îndeplinire sentința lui Benjamin Brewer, vinovat de înjunghierea unei

studente de douăzeci de ani, la Tulsa, în 1978. Brewer stătuse în închisoarea condamnaților la moarte mai bine de șaptesprezece ani.

Cu toate că se afla în SCU, Ron continua să fie unul dintre condamnații la moarte. Nu i se putea permite să nu asiste la drama unei alte execuții din Unitatea H.

Janet Chesley a bănuit că transferul neașteptat avea ceva în comun cu manevrele legale. Statul Oklahoma făcuse apel împotriva hotărârii judecătorului Seay la Al Zecelea Circuit din Denver și argumentările orale fuseseră programate. Pentru a o împiedica să afirme despre clientul ei că era atât de lipsit de responsabilitate încât se afla într-o unitate de îngrijire specială, Ron fusese adus înapoi, în Unitatea H. Ea și-a ieșit din fire când a auzit despre transfer. A admonestat conducerea închisorii și pe procurorii statului care organizau recursurile. În cele din urmă, a promis să nu includă în argumentația ei orală faptul că Ron era în SCU.

A fost adus înapoi, dar răul făcut era dureros de evident.

FAPTUL CĂ RON avusese câștig de cauză la nivel federal și că avea să fie judecat din nou era o veste bună, care a ajuns la urechile lui Dennis Fritz. El nu fusese atât de norocos. De vreme ce nu era condamnat la moarte, nu avea nici un avocat, fiind nevoit să-și întocmească singur petiția de habeas corpus. În 1995, pierduse la nivelul tribunalului districtual și, în momentul acela, făcea apel la nivel federal, la Al Zecelea Circuit.

Reluarea procesului lui Ron avea un gust amar pentru Dennis. Era demoralizat pentru că fusese condamnat în baza acelorași mărturii și a aceluiași set de dovezi și, cu toate acestea, apelul lui de habeas corpus fusese respins. În același timp, era foarte încântat fiindcă Ronnie urma să aibă parte de o altă apariție în fața instanței.

În cele din urmă, în luna martie a anului 1996, a trimis o scrisoare către Innocence Project solicitând ajutor. Unul dintre studenții care activau ca voluntari i-a răspuns și a anexat un chestionar. În luna iunie, studentul a cerut rezultate testelor de laborator care îl priveau pe Dennis – analiza sângelui, a părului și a salivei. Stând în celula lui, Dennis le-a redat cu acuratețe și s-a grăbit să expedieze răspunsul la New York. În august, a trimis rezumatele recursurilor sale, iar în

noiembrie, dosarul complet al procesului. O lună mai târziu, a primit o veste minunată: Innocence Project îi preluase cazul în mod oficial.

A urmat un schimb de scrisori și săptămânile și lunile s-au scurs una după alta. Al Zecelea Circuit i-a respins apelul și, în mai 1997, când Curtea Supremă a refuzat să-i audieze cazul, Dennis a trecut, la rândul său, printr-o criză de depresie. Recursurile lui se epuizaseră. Toți acei judecători înțelepți, în robe negre, afundați în tomurile lor groase, ticsite de legi, nu descoperiseră nimic dubios în desfășurarea procesului său. Nici măcar unul nu sesizase ceea ce era evident – un om nevinovat fusese condamnat pe nedrept.

Viitorul reprezentat de viața în pușcărie, pe care refuzase cu atâta tărie să îl accepte, era, în momentul acela, o posibilitate.

În luna mai, a trimis patru scrisori pe adresa Innocence Project.

ÎN 1979, în orășelul Okarche, aflat la o mică distanță, înspre nord, de Oklahoma City, doi bărbați, Steven Hatch și Glen Ake, au pătruns prin efracție în locuința reverendului Richard Douglass. În timpul calvarului care a urmat, Douglass și soția sa au fost uciși prin împușcare. Cei doi copii de o vârstă fragedă ai familiei au fost de asemenea împușcați și agresorii i-au crezut morți; dar ei au reușit, cumva, să supraviețuiască. Omorurile au fost săvârșite de Glen Ake, care a fost arestat și condamnat la moarte, fiind apoi rejudecat pe motiv că judecătorul nu îngăduise să fie consultat de un expert în boli mintale. Acceptarea apelului său, *Ake vs. Oklahoma*, a reprezentat un moment de cotitură. La al doilea proces, a fost condamnat la închisoare pe viață, sentință pe care o mai execută încă.

Participarea lui Steven Hatch la săvârșirea crimelor a ridicat numeroase semne de întrebare și a generat dispute fierbinți, dar, cu toate acestea, a fost condamnat la moarte. Pe data de 9 august 1996, Hatch a fost imobilizat pe o targă și dus în camera de execuție din Unitatea H. În camera martorilor erau prezenți cei doi copii ai familiei Douglass, care între timp deveniseră adulți.

Glen Ake, despre care se știa, fără nici un dubiu, că apăsase pe trăgaci, a scăpat cu viață. Steven Hatch, care nu omorâse pe nimeni, a fost executat.

În 1994, un indian american în vârstă de douăzeci de ani, pe nume Scott Dawn Carpenter a jefuit un magazin din Lake Eufaula și l-a ucis pe patron. După numai doi ani petrecuți în închisoarea condamnaților la moarte, i s-au epuizat posibilitățile de face recurs și a ajuns la injecția letală.

LA DATA DE 10 aprilie 1997, Curtea de Apel din Denver al celui de Al Zecelea Circuit a confirmat hotărârea judecătorului Seay. Tribunalul nu i-a luat în considerare propunerea de a se interzice folosirea analizei firelor de păr drept dovadă, dar a fost de acord că Ron fusese condamnat în urma unui proces necorespunzător.

Având în perspectivă o nouă apariție în fața instanței, cazul lui Ron a fost preluat de Secția de Procese ale Condamnaților la Moarte din cadrul Sistemului de Apărare a Persoanelor cu Venituri Reduse, al cărei nou director, Mark Barrett, avea în subordine o echipă de opt avocați. Date fiind experiența sa în privința colaborării cu Ron și complexitatea cazului, Mark l-a preluat el însuși. Materialele pe care le-a primit inițial erau atât de numeroase, încât a umplut șaisprezece lăzi.

În mai 1997, Mark și Janet Chesley s-au dus la McAlester să-și vadă clientul. Rolul lui Janet era să i-l prezinte din nou pe Mark lui Ron. Cei doi se văzuseră pentru prima oară în 1988, la scurt timp după ce Ron fusese adus în Unitatea F a închisorii, Mark fiind atunci desemnat să-l reprezinte în timpul primului său recurs.

Cu toate că le cunoștea pe Janet și pe Kim Marks, precum și pe cei mai mulți dintre avocații de la Curtea de Apel și cu toate că auzise multe zvonuri și povești despre aventurile lui Ron din închisoarea condamnaților la moarte, Mark a fost surprins de starea în care l-a găsit. În 1988, Ron avea treizeci și cinci de ani, cântărea o sută de kilograme și avea o constituție atletică, mersul ferm, părul negru și o față copilărească. Nouă ani mai târziu, împlinise patruzeci și trei și lăsa cu ușurință impresia că ar fi avut șaizeci și cinci. După un an petrecut în SCU, continua să fie numai piele și os, era palid, ciufulit, cu un aspect fantomatic și, evident, foarte bolnav.

Dar a fost capabil să susțină o conversație îndelungată asupra cazului său. A bătut când și când câmpii, lansându-se în monologuri lipsite de sens, dar, în cea mai parte a timpului, a știut ce se petrecea și ce întorsătură luase cazul lui. Mark i-a explicat că testul ADN urma să

compare mostrele lui de sânge, păr și salivă cu firele de păr și cu sperma descoperite la locul crimei și că rezultatele obținute aveau să reprezinte dovezi care nu puteau fi interpretate greșit, categorice și garantate.

Ron nu a ezitat; de fapt, era nerăbdător să se facă testul.

– Sunt nevinovat, repeta el, iarăși și iarăși. Și n-am nimic de ascuns.

MARK BARRETT și Bill Peterson au fost de acord ca Ron să fie evaluat pentru a i se stabili competența mintală. Au fost de aceeași părere și în privința testului ADN. Peterson insista cu tărie în această privință, fiind convins că, în cele din urmă, avea să dovedească vinovăția lui Ron.

Cu toate acestea, testul trebuia să mai aștepte, pentru că bugetul auster al lui Mark nu permitea efectuarea lui imediată. Conform unei aprecieri inițiale a costurilor, se aștepta ca acestea să se ridice la circa cinci mii de dolari, bani care aveau să fie disponibili abia peste câteva luni. Era posibil și ca, în final, suma să fie mai mare.

În loc de asta, Mark a trecut la pregătirea audierii pentru stabilirea responsabilității. El și personalul mai degrabă subțire pe care îl avea în subordine au adunat toate documentele referitoare la starea sănătății lui Ron. Au găsit un psiholog care le-a trecut în revistă și l-a consultat pe Ron, care era dispus să vină în Ada pentru a depune mărturie.

După două călătorii la Curtea de Apel din Oklahoma, după un popas de un an în biroul judecătorului Seay, după o oprire de doi ani la Al Zecelea Circuit din Denver, după două vizite inutile, dar necesare, la Curtea Supremă a Statelor Unite din Washington și după o droaie de perindări de rutină ale hârtiilor, încoace și încolo, între toate aceste tribunale, procesul *Statul Oklahoma versus Ronald Keith Williamson* se reîntorsese acasă.

Era din nou în Ada, la zece ani după ce polițiștii îl înconjuraseră și îl arestaseră pentru crimă pe Ron, atunci fără cămașă, lățos și folosindu-și mașina de tuns iarba cu numai trei roți ori de câte ori i se ivea ocazia.

CAPITOLUL 14

Pentru familia sa, Tom Landrith reprezenta a treia generație născută în districtul Pontotoc. A învățat la liceul din Ada și a jucat în echipa de fotbal, participând de două ori la campionatul statal. A absolvit colegiul și Facultatea de Drept la Universitatea din Oklahoma și, când a început să-și practice meseria, s-a întors în orașul său natal și s-a alăturat unei mici firme de avocatură. În 1994, a concurat pentru postul de judecător la tribunalul districtual și l-a surclasat cu ușurință pe G.C. Mayhue, care îl înfrânsese pe Ronald Jones în 1990.

Judecătorul Landrith îl știa bine pe Ron Williamson, cunoștea cazul Carter și, după ce Al Zecelea Circuit îi dăduse câștig de cauză judecătorului Seay, știuse că respectivul caz urma să se întoarcă în Ada, în sala lui de tribunal. În mod tipic pentru un oraș mic, la începutul anilor 1980 îl reprezentase pe Ron când fusese acuzat de conducere a unui vehicul în stare de ebrietate; făcuseră parte, pentru scurt timp, din aceeași echipă de softball; în liceu, jucase fotbal împreună cu Johnny Carter, unchiul lui Debbie; iar Bill Peterson se număra printre vechii lui prieteni. În timpul procesului lui Ron din 1988, se strecurase de mai multe ori în sala tribunalului, și nu numai din curiozitate. Și bineînțeles că îl cunoștea foarte bine pe Barney.

Erau în Ada, unde toată lumea cunoștea pe toată lumea.

Landrith era un judecător care se bucura de popularitate, sociabil și cu simțul umorului, dar sever în sala tribunalului. Nu fusese niciodată de deplin convins de vinovăția lui Ron, așa cum nu era convins nici de inocența acestuia. Aidoma majorității oamenilor din Ada, avusese

întotdeauna impresia că tipului îi lipsea o doagă. Dar era nerăbdător să-l revadă şi să se asigure că procesul lui era rejudecat în mod corect.

Crima fusese săvârşită cu cincisprezece ani în urmă şi era încă nerezolvată. Landrith simpatiza familia Carter şi o compătimea pentru agonia prin care trecuse. Venise timpul ca problema să fie rezolvată.

Duminică, 13 iulie 1997, Ron Willimason a părăsit închisoarea din McAlester, pentru a nu se mai întoarce niciodată. Doi poliţişti din districtul Pontotoc l-au adus cu maşina la Vinita, la Spitalul Eastern State. Conform relatării şerifului Jeff Glase, redată de un ziarist, comportamentul prizonierului a fost ireproşabil.

– Oricum, n-au raportat că le-ar fi făcut necazuri, a spus Glase. Dar, când eşti încătuşat, cu lanţuri la picioare şi în cămaşă de forţă, nu prea ai cum să le creezi altora probleme.

Ron era primit pentru a patra oară la Eastern State. A fost inclus în Programul de evaluare preliminară pentru a fi supus unor teste şi tratat astfel încât, într-o bună zi, să poată apărea în faţa unei instanţe.

Judecătorul Landrith a programat procesul pentru 28 iulie, amânându-l apoi în aşteptarea evaluării lui Ron de către medicii de la Eastern State. Deşi nu a avut obiecţii în această privinţă, Bill Peterson a lăsat puţine dubii în privinţa opiniei sale despre responsabilitatea lui Ron. Într-o scrisoare adresată lui Mark Barrett, a afirmat: „Părerea mea este că, în conformitate cu legile statului Oklahoma, nu avea probleme de responsabilitate şi că ieşirile sale din timpul procesului n-au fost altceva decât o manifestare a furiei stârnite de faptul că era judecat şi condamnat". Şi că „s-a comportat rezonabil în închisoare".

Lui Bill Peterson i-a surâs ideea unui test ADN. Convingerea sa că Ron era ucigaşul nu se clintise niciodată, iar, la momentul acela, acest lucru se putea dovedi într-un mod cu adevărat ştiinţific. El şi Mark Barrett au făcut schimb de scrisori şi le-a fost greu să se-nţeleagă asupra amănuntelor – ce laborator, cine plăteşte şi pentru ce, data începerii testelor –, dar amândoi au fost de acord că acestea trebuiau efectuate.

Starea lui Ron s-a stabilizat şi se simţea mai bine. Orice loc, chiar şi un spital de boli nervoase, reprezenta o îmbunătăţire faţă de McAlester. Eastern State avea mai multe secţii, iar paza celei în care a fost internat era extrem de strictă, fiind completată de gratiile de la ferestre şi de o grămadă de sârmă ghimpată. Rezervele erau mici, vechi

și nu prea arătoase, iar secția era supraaglomerată. Ron era norocos fiindcă ajunsese într-o cameră; alții dormeau în paturi puse pe coridoare.

A fost examinat imediat de către doctorul Curtis Grundy și considerat lipsit de responsabilitate. Ron înțelegea ce acuzații i se aduceau, dar nu era capabil să colaboreze cu avocații. Doctorul Grundy i-a scris judecătorului Landrith, comunicându-i că, în urma unui tratament adecvat, Ron avea să capete responsabilitatea necesară pentru a putea face față unui proces.

Peste două luni, Grundy l-a consultat iarăși. Apoi, într-un raport detaliat de patru pagini, trimis judecătorului Landrith, a specificat că Ron 1) era capabil să aprecieze natura acuzațiilor care i se aduceau, 2) era capabil să se consulte cu avocatul său și să-l ajute, în mod rațional, să pregătească apărarea și 3) era bolnav psihic și tratamentul nu trebuia întrerupt – „trebuie să continue tratamentul psihiatric pe toată durata participării la proces în scopul menținerii responsabilității necesare pentru a face față acestuia".

În plus, doctorul Grundy a stabilit că Ron era inofensiv, exprimându-se astfel: „Domnul Williamson nu pare să reprezinte o amenințare imediată și semnificativă la adresa sa sau a altora, chiar dacă ar fi eliberat fără a mai fi spitalizat în vederea continuării tratamentului. În momentul de față, neagă că ar avea idei sau intenții sinucigașe sau criminale. Pe durata spitalizării nu a avut un comportament agresiv față de sine însuși sau față de alte persoane. Faptul că, în prezent, este considerat periculos se bazează pe prezența sa într-o unitate de înaltă securitate și este posibil ca acest calificativ să nu fie valabil într-un mediu nerestricționat".

JUDECĂTORUL LANDRITH a programat audierea pentru stabilirea responsabilității pe data de 10 decembrie, iar Ron a fost adus înapoi, în Ada. A fost plasat în închisoarea districtului Pontotoc, l-a salutat pe vechiul său prieten John Christian și a fost închis în fosta lui celulă. Annette a venit în curând să-l vadă, i-a adus mâncare și l-a găsit în toane bune, plin de speranțe și foarte fericit fiindcă era „acasă". Era însuflețit de ideea unui nou proces și de perspectiva de a i se dovedi nevinovăția. Făcea întruna divagații referitoare la Ricky Joe Simmons, iar Annette îl tot ruga să schimbe subiectul. Dar el nu era în stare să o facă.

Cu o zi înaintea audierii, şi-a petrecut patru ore împreună cu Sally Church, psiholog, angajată de Mark Barrett pentru a depune mărturie în privinţa discernământului clientului său. Doctorul Church îl mai examinase de încă două ori şi a trecut în revistă numeroasele informaţii legate de istoria bolii sale. Era aproape sigură că Ron nu dădea dovadă de responsabilitatea necesară pentru a face faţă unui proces.

Cu toate acestea, el era hotărât să demonstreze că era pregătit să apară în faţa instanţei. De nouă ani de zile visa la şansa de a se confrunta încă o dată cu Bill Peterson, cu Dennis Smith, cu Gary Rogers, cu toţi mincinoşii şi cu toţi agenţii provocatori. Nu omorâse pe nimeni şi îşi dorea cu disperare să o poată dovedi, în sfârşit. Îi plăcea Mark Barrett, dar era furios fiindcă propriul avocat voia să demonstreze că era nebun.

Ron îşi dorea, pur şi simplu, un proces.

JUDECĂTORUL LANDRITH a stabilit ca audierea să aibă loc într-o sală mai mică a tribunalului, situată în partea de jos a holului faţă de sala principală în care fusese condamnat Ron. În dimineaţa zilei de zece, toate locurile erau ocupate. Annette era de faţă, precum şi o serie de reporteri. Janet Chesley şi Kim Marks aşteptau să depună mărturie. Barney Ward lipsea. Ultima dată când făcuse o scurtă plimbare, în cătuşe, de la închisoare în sala tribunalului, Ron fusese condamnat la moarte. Atunci avea treizeci şi cinci de ani, fiind un bărbat încă tânăr, cu o constituţie robustă şi care purta un costum elegant. A repetat plimbarea peste nouă ani, fiind un bătrân cu aspect fantomatic, cu părul alb, în veşminte de puşcăriaş şi clătinându-se pe picioare. Când a intrat în sală, înfăţişarea lui l-a şocat pe Tom Landrith. Ron s-a simţit foarte fericit dând cu ochii de „Tommy" acolo sus, pe scaunul judecătorului, în robă neagră.

Când l-a salutat dând din cap şi zâmbind, Landrith a observat că îi căzuseră aproape toţi dinţii. Avea părul brăzdat de dungi galbene, din cauza nicotinei de pe mâini.

Sarcina de a contesta, în calitate de reprezentant al statutului, pretenţia lui Ron că ar fi fost lipsit de responsabilitate îi revenea lui Bill Peterson, care era iritat de această idee în sine şi privea cu dispreţ întreaga procedură. Mark Barrett era asistat de Sara Bonnell, o avocată

din Purcell care urma să fie „mâna a doua" la rejudecarea procesului lui Ron. Avea o experienţă criminalistică bogată, iar Mark se baza într-o foarte mare măsură pe ajutorul ei.

Nu au pierdut timpul şi au trecut imediat la demonstrarea cazului. Ron era primul martor şi, în câteva secunde, a reuşit să deruteze, complet, pe toată lumea.

Mark i-a cerut să-şi spună numele, după care a avut loc următorul schimb de replici:

Mark: Domnule Williamson, există vreo persoană, alta decât dumneavoastră înşivă, despre care credeţi că a săvârşit această crimă?

Ron: Da, există. Numele său este Ricky Joe Simmons, domiciliat pe West 3rd Street, la numărul 323, care a mărturisit în faţa poliţiei din Ada la data de 24 septembrie 1987. Aceasta este adresa la care a declarat că locuia. Am primit rezultatele verificării făcute la adresa respectivă, conform căreia acolo domiciliau, împreună cu Ricky Joe Simmons, şi alte persoane cu acelaşi nume de familie. Existau un Cody şi o Debbie Simmons care stăteau acolo.

Mark: Şi aţi încercat să răspândiţi ştirea despre Ricky Joe Simmons?

Ron: Am vorbit despre el cu o mulţime de oameni. I-am scris lui Joe Gifford, le-am scris şi lui Tom şi Jerry Criswell, de la pompele funebre, ştiind că, dacă ar fi cumpărat un monument funerar, aici, în Ada, ar fi fost nevoiţi să-l cumpere de la Joe Gifford, fiindcă el e singurul care face aşa ceva. Iar florăria Nu-Mă-Uita face aranjamentele florale. Le-am scris şi lor. Le-am scris unor persoane de la Solo Company, unde era fostul lui loc de muncă. Am scris la fabrica de sticlă, fostul lui loc de muncă, şi la fostul loc de muncă al decedatei.

Mark: Să ne întoarcem puţin înapoi. De ce era atât de important pentru dumneavoastră să scrieţi la compania de monumente funebre?

Ron: Pentru că îl cunosc pe Joe Gifford. Când eram copil, i-am tuns iarba din curte, împreună cu Burt Rose, vecinul meu de alături. Şi, ştiind asta, dacă domnul Carter şi doamna Stillwell au cumpărat un monument funerar aici, în Ada, atunci l-au luat de la Joe Gifford, fiindcă numai el face aşa ceva aici. Am crescut lângă atelierul de monumente Gifford.

Mark: De ce aţi scris la florăria Nu-Mă-Uita?

Ron: Fiindcă, ştiind că, dacă ei au cumpărat flori aici, în Ada, doamna Stillwell e din Stonewall, Oklahoma, ştiind că dacă ei au cumpărat flori aici, în Ada, e posibil să le fi luat de la florăria Nu-Mă-Uita.

Mark: Ce e cu pompele funebre?

Ron: Ce să fie, pompele funebre sunt pompele funebre Criswell, am citit în declaraţia lui Bill Luker, care specifică faptul că ei s-au ocupat de funeralii şi de locul de veci pentru decedată.

Mark: Şi era important pentru dumneavoastră să-i anunţaţi că Ricky...?

Ron: Da, e un om extrem de periculos şi am cerut ajutor ca să poată fi arestat.

Mark: Asta din cauză că s-a ocupat de pregătirile pentru înmormântarea domnişoarei Carter?

Ron: Exact.

Mark: I-aţi scris şi managerului echipei Florida Marlins?

Ron: I-am scris antrenorului din a treia bază de la Oakland Athletics, care ajuns apoi, da, managerul echipei Florida Marlins.

Mark: Şi i-aţi cerut să păstreze secretul asupra anumitor informaţii pe care vi le-a dat?

Ron: Nu, i-am spus toată povestea despre sticla de sos picant Del Monte, despre care a zis Simmons că o ţinea Dennis Smith în mâna dreaptă în boxa martorilor şi Ricky Joe Simmons zicea că el a violat-o pe decedată cu o sticlă de sos picant, şi i-am scris lui Rene ca să-i povestesc că era cea mai şocantă dovadă pe care am văzut-o vreodată în cei patruzeci şi patru de ani de când sunt pe lume.

Mark: Dar ştiţi că managerul echipei Florida Marlins le-a povestit şi altora, nu-i aşa?

Ron: Probabil că da, pentru că Rene Lachemann mi-e prieten foarte bun.

Mark: Aşadar, aţi auzit ceva care vă face să credeţi asta?

Ron: Oh, da, pentru că obişnuiam să ascult emisiunea despre fotbal de luni noaptea şi pentru că am ascultat campionatul anual al Ligii Mari de baseball, şi pentru că ascult unele relatări televizate, sau difuzate în mass-media, din care am aflat că sticla aia de sos picant Del Monte a devenit notorie.

Mark: OK, deci îi auziţi vorbind...

Ron: O, da, categoric.

Mark: Luni noaptea...

Ron: Categoric.

Mark: Și în timpul campionatului Ligii Mari de baseball...

Ron: E un chin scârbos, cu majorete, prin care trebuie să trec, dar, cu toate acestea, pentru mine e necesar ca Simmons să mărturisească că, de fapt, el a violat-o, a violat-o cu ajutorul unor obiecte, a violat-o cu sodomie forțată și a ucis-o pe Debra Sue Carter în locuința ei de la numărul 1022, de pe East 8th Street, pe data de 8 decembrie a anului 1982.

Mark: Ați auzit, de asemenea, menționându-se numele Debra Carter în timpul...

Ron: Îi aud numele fără încetare.

Mark: Nu aveți televizor în celulă, nu-i așa?

Ron: Aud televizoarele altora. Le-am auzit la Vinita. Am avut televizor pe culoarul condamnaților la moarte. Am auzit limpede că sunt asociat cu această crimă oribilă și fac absolut tot ce-mi stă în puteri ca să-mi spăl numele de o asemenea mizerie.

Mark a făcut o pauză, pentru ca toată lumea să-și tragă răsuflarea. Spectatorii se uitau unii la alții. Alții încruntau din sprâncene, încercând să nu întâlnească privirea altcuiva. Judecătorul Landrith scria ceva în blocnotesul său cu însemnări oficiale. Și avocații scriau, cu toate că, în momentul acela, nu era ușor să pui cap la cap niște cuvinte cu miez.

Din punctul de vedere al unui avocat, este extrem de dificil să interoghezi un martor iresponsabil, pentru că nimeni, nici măcar martorul, nu știe ce răspunsuri e posibil să arunce. Mark s-a hotărât să-l lase, pur și simplu, să vorbească.

Din partea familiei Carter, în sală se afla Christy Shepherd, nepoata Debrei, care copilărise în apropierea casei familiei Williamson. Își luase diploma de consilier de sănătate și își petrecuse mai mulți ani ocupându-se de o serie de adulți cu afecțiuni mintale. După ce l-a ascultat pe Ron vreme de câteva minute, și-a format o convingere. Ceva mai târziu, în cursul aceleiași zile, le-a spus mamei sale și lui Peggy Stillwell că Ron Williamson era un om foarte bolnav.

Printre spectatori se număra, dar din cu totul alte motive, doctorul Curtis Grundy, martorul principal al lui Peterson.

Interogarea a continuat, cu toate că întrebările nu erau necesare. Ron fie le ignora, fie dădea un răspuns scurt, după care revenea la Ricky Joe Simmons şi bătea câmpii până când era întrerupt de următoarea întrebare. După ce l-a ţinut zece minte în boxa martorilor, Mark Barrett a considerat că auzise destule.

Annette a luat locul fratelui ei şi a depus mărturie despre ideile lui instabile şi despre obsesia legată de Ricky Joe Simmons.

Jane Chesley a depus o mărturie detaliată despre modul în care îl vedea pe Ron şi despre eforturile pe care le făcuse pentru a-l muta într-o secţie de Îngrijire Specială a închisorii McAlester. Şi ea a descris trăncăneala lui incoerentă şi neîncetată despre Ricky Joe Simmons şi a afirmat că nu era capabil să colaboreze cu avocatul său, pentru că nu vorbea despre nimic altceva. După părerea ei, starea lui Ron se îmbunătăţea, şi nutrea speranţa că avea să fie capabil să facă faţă unui nou proces. Dar ziua aceea era încă foarte departe.

Kim Marks a acoperit o mare parte a aceluiaşi aspect. Nu-l mai văzuse pe Ron de câteva luni şi era mulţumită de faptul că starea lui părea să se fi îmbunătăţit. I-a descris comportamentul din Unitatea H dând amănunte pline de culoare şi a povestit că se temuse adesea că Ron ar fi putut să moară. Făcuse progrese din punct de vedere al sănătăţii mintale, dar încă nu era capabil să se concentreze decât asupra lui Ricky Joe Simmons. Nu era pregătit pentru un proces.

Sally Church a fost ultimul martor al apărării. În îndelungata şi pitoreasca istorie a proceselor prin care trecuse Ron Williamson, ea era, în mod incredibil, primul expert care depunea mărturie despre starea sănătăţii lui mintale.

Era bipolar şi schizofrenic, suferind de două dintre cele mai greu de tratat afecţiuni psihice, pentru că pacientul nu înţelege întotdeauna rolul medicamentelor. Ron încetase adesea să-şi mai ia pastilele, ceea ce reprezenta o caracteristică comună a celor două dereglări. Doctorul Church a descris efectele, tratamentele şi cauzele potenţiale ale dereglării bipolare şi ale schizofreniei.

Cu o zi înainte, în timp ce îl examina pe Ron în închisoarea districtuală, el o întrebase dacă nu auzea un televizor, undeva, în depărtare. Ea nu era sigură de asta. El îl auzea fără nici un dubiu, iar în emisiune se vorbea despre Debbie Carter şi despre sticla de sos picant.

Lucrurile se petrecuseră cam așa: Ron îi scrisese lui Rene Lachemann, un fost jucător și antrenor al echipei Oakland, și îi povestise despre Ricky Joe Simmons, Debbie Carter și sticla de sos picant. Era de părere că, din anumite motive, Lachemann vorbise despre toate astea cu doi comentatori sportivi, care se apucaseră să abordeze subiectul în direct. Povestea se răspândise – *Monday Night Football*, campionatul Ligii Mari de baseball și așa mai departe – și, în momentul acela, era difuzată în toate emisiunile.

– Nu-i auziți? țipase Ron la doctorul Church. Strigă: Sos Picant! Sos Picant! Sos Picant!

Ea și-a încheiat mărturia exprimându-și opinia că Ron nu era capabil să colaboreze cu avocatul său pentru pregătirea unui proces.

În timpul pauzei de prânz, doctorul Grundy l-a întrebat pe Mark Barrett dacă putea sta de vorbă cu Ron între patru ochi. Mark îl considera un om de încredere, așa că nu a avut obiecții. Psihologul și pacientul/deținutul s-au întâlnit la vorbitorul închisorii.

După pauză, când s-a reîntrunit Curtea, Bill Peterson s-a ridicat și a declarat, cu un aer stupid:

– Da, domnule judecător, am avut o scurtă întrevedere cu martorul nostru [Grundy] în timpul pauzei și sunt de părere că Statul Oklahoma dorește să stipuleze că... se va ajunge la dobândirea responsabilității, dar că, în acest moment, domnul Williamson nu o are.

După ce îl urmărise pe Ron în sala tribunalului și după ce discutase cu el vreme de cincisprezece minute în timpul pauzei, doctorul Grundy se răzgândise, schimbându-și părerea întru totul. Pur și simplu, Ron nu era în stare să facă față unui proces.

Judecătorul Landrith a declarat că Ron era lipsit de responsabilitate și a hotărât ca acesta să revină în fața instanței peste treizeci de zile, pentru o altă evaluare. Către sfârșitul audierii, Ron a spus:

– Pot să pun o întrebare?

Judecătorul Landrith: Da, domnule.

Ron: Tommy, te cunosc pe tine și l-am cunoscut și pe Paul, tatăl tău, și îți spun, cu toată sinceritatea, că nu știu ce e cu acest Duke Graham și cu acest Jim Smith, înțelegi, nu știu ce legătură are asta cu Ricky Joe Simmons. Nu știu asta. Și, dacă e vorba despre responsabilitatea mea, lasă-mă să vin aici peste treizeci de zile și pune să-l

aresteze pe Simmons, adu-l în boxa martorilor, arată-i înregistrarea asta și încearcă să-l convingi să mărturisească ceea ce a făcut de fapt.

Judecătorul Landrith: Înțeleg ce vrei să spui.

Iar dacă „Tommy" îl înțelegea într-adevăr, atunci era singurul om din sală care reușea să o facă.

Contrar dorințelor sale, Ron a fost readus la Eastern State pentru a mai fi ținut sub observație și pentru a continua tratamentul. Ar fi preferat să rămână în Ada și să accelereze demararea procesului și era nervos fiindcă avocații săi îl lăsau în așteptare la Vinita. Mark Barrett își dorea cu disperare să-l scoată din închisoarea districtului Pontotoc înainte ca în scenă să intre mai mulți martori mincinoși.

Pe urmă, un dentist de la Estern State a examinat o inflamație care îi apăruse în cerul gurii, i-a făcut o biopsie și a descoperit că era de natură malignă. Umflătura era izolată și a fost îndepărtată cu ușurință. Operația a fost un succes, iar doctorul i-a spus lui Ron că, dacă ar fi fost, să zicem, în închisoarea districtuală sau la McAlester și nu ar fi făcut-o, cancerul i-ar fi ajuns la creier.

Ron l-a sunat pe Mark și i-a mulțumit pentru ședera la Eastern State.

– Mi-ai salvat viața, a spus el, și au redevenit prieteni.

ÎN ANUL 1995, statul Oklahoma a luat mostre de sânge de la toți deținuții, a început să le analizeze și a introdus rezultatele în noua sa bază de date despre ADN.

Dovezile referitoare la cazul Carter continuau să fie zăvorâte în laboratorul OSBI din Oklahoma City. Amprentele, mostrele de sânge, de spermă și de păr de la locul crimei, laolaltă cu numeroasele amprente și mostre de sânge, de păr și de salivă prelevate de la martori și de la suspecți, totul era pus la păstrare.

Faptul că statul era în posesia tuturor acestora nu-l liniștea câtuși de puțin de Dennis Fritz. Nu avea încredere în Bill Peterson și în poliția din Ada și, cu siguranță, nici în complicii lor de la Biroul Statal de Investigații din Oklahoma. Ce naiba, Garry Rogers era agent OSBI.

Fritz aștepta. Pe toată durata anului 1998, corespondase cu reprezentanții Innocence Project, se străduise să aibă răbdare și așteptase. Cei

zece ani petrecuți în închisoare îl învățaseră să fie răbdător și perseverent și avusese parte de experiența crudă a speranțelor neîntemeiate.

O scrisoare trimisă de Ron i-a fost de ajutor. Îl saluta și bătea câmpii pe șapte pagini cu atenția acordată de Eastern State, iar Dennis a citit-o chicotind. Vechiul său prieten nu-și pierduse nici vioiciunea minții, nici combativitatea. Ricky Joe Simmons era tot liber și, la naiba, Ron avea de gând să-l bage la închisoare.

Ca să-și păstreze mintea întreagă, Dennis stătea în biblioteca juridică, studiind cu atenție cazurile. A făcut o descoperire interesantă – cererea sa de habeas corpus ajunsese la Tribunalul Districtual al Oklahomei de Vest. Districtul Pontotoc era situat în Districtul de Est. A comparat observațiile cu cele făcute de alți juriști autodidacți și, din înțelepciunea lor combinată, a reieșit că nu se afla sub jurisdicția Districtului de Vest. Și-a rescris petiția și declarația și le-a trimis la tribunalul de care aparținea. Urmările aveau să apară într-un viitor îndepărtat, dar toată povestea l-a revitalizat și i-a dat ocazia să lupte iarăși.

În ianuarie 1999, a vorbit la telefon cu Barry Scheck. Acesta pornise un război pe mai multe fronturi; Innocence Project era asaltat de cazurile condamnaților pe nedrept. Dennis și-a exprimat îngrijorarea față de faptul că statul deținea controlul asupra tuturor probelor, iar Barry i-a explicat că așa se proceda de obicei. Liniștește-te, i-a spus el, n-o să se întâmple nimic cu mostrele. Știa cum să protejeze dovezile împotriva falsificării.

Cazul lui Fritz îl fascina pe Scheck dintr-un motiv simplu: poliția nu reușise să-l ancheteze pe ultimul om văzut în compania victimei. Era ca un imens steag roșu, iar el nu avea nevoie de mai mult pentru a prelua cazul.

MOSTRELE DE SPERMĂ colectate de la locul crimei – de pe chiloții rupți, de pe așternuturi și cele extrase din vagin – au fost testate, fiind comparate cu ADN-ul lui Ron Williamson și Dennis Fritz, la data de 26 și 27 ianuarie 1999, de către o companie numită Laboratory Corporation Of America (LabCorp), cu sediul în apropiere de Raleigh, în Carolina de Nord. Un expert în analize ADN din California, Brian Wraxall, fusese angajat de către avocații lui Ron și Dennis pentru a monitoriza testele.

Peste două zile, judecătorul Landrith a anunțat noutățile la care visaseră Mark Barrett și mulți alții. Rezultatele testelor ADN fuseseră analizate și confirmate de LabCorp și probele de spermă luate de la locul crimei îi excludeau din rândul suspecților pe Ron Williamson și Dennis Fritz.

Annette păstra îndeaproape legătura cu Mark Barrett, ca de obicei, și știa că, undeva, testele erau în plină desfășurare. Era acasă când a sunat telefonul. A auzit vocea lui Mark.

– Annette, Ron e nevinovat, au fost primele lui cuvinte.

Ei i s-au înmuiat genunchii și a fost gata să leșine.

– Ești sigur, Mark?

– Ron e nevinovat, a repetat el. Am primit rezultatele testelor.

Ea n-a mai putut vorbi din cauza lacrimilor și i-a promis că avea să-l sune mai târziu. S-a așezat pe un scaun, unde a plâns și s-a rugat vreme îndelungată. I-a mulțumit Domnului, iarăși și iarăși, pentru bunătatea sa. Credința ei creștină o susținuse în timpul coșmarului reprezentat de chinurile lui Ron, iar, în momentul acela, Dumnezeu dăduse răspunsul rugăciunilor sale. A murmurat câteva imnuri, a plâns din nou, apoi a început să-și sune familia și prietenii. Reacția lui Renee a fost aproape identică.

A doua zi, au făcut un drum de patru ore cu mașina până la Vinita. Acolo îi așteptau Mark Barrett și Sara Bonnell – puseseră la cale o mică sărbătorire. În timp ce Ron era adus la vorbitor, doctorul Curtis Grundy, care s-a întâmplat să treacă pe acolo, a fost invitat să afle veștile bune. Ron îi era pacient și între ei se înfiripase o relație strânsă. După optsprezece luni petrecute la Vinita, Ron era echilibrat, făcea progrese lente și începuse să ia în greutate.

– Avem niște vești extraordinare, a spus Mark, adresându-i-se clientului său. Au sosit rezultatele testelor de laborator. Analiza ADN dovedește că tu și Dennis sunteți nevinovați.

Emoția l-a copleșit pe Ron dintr-odată și și-a întins brațele către surorile sale. S-au îmbrățișat și au plâns, apoi au început instinctiv să cânte *I'll Fly Away*, un imn evanghelic popular, pe care-l învățaseră în copilărie.

*

MARK BARRETT a completat imediat o moțiune prin care solicita anularea acuzațiilor și eliberarea lui Ron, iar judecătorul Landrith era nerăbdător să facă public rezultatul. Bill Peterson a obiectat și a cerut și fie testate și firele de păr. A fost programată o audiere pe data de 3 februarie.

Bill Peterson a fost împotriva moțiunii, dar nu a reușit s-o facă fără zarvă. Înainte de audiere, spusele sale au fost citate în *Ada Evening News:* „Testul ADN al firelor de păr, care nu se putea face în 1982, va dovedi că sunt vinovați de uciderea lui Debbie Carter".

Declarația i-a derutat pe Mark Barrett și pe Barry Scheck. Dacă Peterson avea obrăznicia de a face o astfel de declarație publică în ceasul al doisprezecelea, însemna oare că știa ceva ce lor nu le era cunoscut? Avea acces la firele de păr găsite la locul crimei? Probele puteau fi înlocuite?

În ziua de 3 februarie, în sala principală a tribunalului nu era nici un loc liber. Ann Kelley, care se număra printre reporterii de la *Ada Evening News,* era fascinată de caz și îl prezenta în întregime. Reportajele de pe prima pagină erau citite de un număr foarte mare de persoane și, când judecătorul Landrith s-a așezat la pupitrul său, încăperea era ticsită de polițiști, de angajați ai tribunalului, de membrii familiei și de avocații din oraș.

Barney era prezent, fără să vadă nimic, dar auzind mai multe decât oricine altcineva. Nu era un tip sensibil și, începând din 1995, învățase să suporte părerea judecătorului Seay. Nu fusese niciodată de acord cu ea, dar nu putuse schimba nimic. Nutrise întotdeauna convingerea că poliția și Peterson îi atrăseseră clientul într-o cursă și era minunat să vadă cazul lor nefondat destrămându-se sub lumina reflectoarelor.

Avocații s-au certat vreme de patruzeci și cinci de minute, după care judecătorul Landrith a decis, cu înțelepciune, să fie testate firele de păr înainte de a da hotărârea finală. „Grăbiți-vă", le-a cerut el avocaților.

Spre meritul său, Bill Peterson a promis, spre consemnare în procesul-verbal și în fața întregii Curți, că avea să fie de acord cu eliberarea dacă analiza ADN a firelor de păr de la locul crimei avea să îi excludă pe Williamson și pe Fritz din rândul suspecților.

*

LA DATA DE 10 februarie 1999, Mark Barrett şi Sara Bonnell au făcut un drum cu maşina până la Centrul Corecţional Lexington, ca să-l vadă pe Glen Gore, pentru ceea ce trebuia să fie o întrevedere de rutină. Cu toate că rejudecarea procesului lui Ron nu fusese programată, ei se pregăteau oricum în acest scop.

Gore i-a surprins afirmând că se aşteptase la o vizită. Citea ziarele, fiind la curent cu desfăşurarea evenimentelor. În 1995, aflase care era părerea judecătorului Seay şi ştia că, la un moment dat, în viitor, urma să aibă loc un alt proces. Au discutat o vreme despre o asemenea posibilitate şi conversaţia a alunecat către Bill Peterson, un om pe care Gore îl dispreţuia, fiindcă îl vârâse în închisoare pentru patruzeci de ani.

Barrett l-a întrebat pe Gore de ce depusese mărturie împotriva lui Williamson şi Fritz.

Totul a fost din vina lui Peterson, a spus el. Peterson l-a ameninţat, a spus că avea să-l urmărească până în pânzele albe dacă nu-l ajuta să-i înfunde pe Williamson şi pe Fritz.

– Ai fi de acord să declari asta în cadrul unui test cu detectorul de minciuni? l-a întrebat Mark.

Gore i-a răspuns că nu avea nimic împotriva detectorului de minciuni şi a adăugat că se oferise să facă un test pentru poliţie, dar aşa ceva nu se întâmplase niciodată.

Avocaţii s-au interesat dacă era dispus să le dea un eşantion de salivă pentru testul ADN şi el a specificat că nu era necesar. Statul avea deja ADN-ul lui – tuturor deţinuţilor li se ceruse să ofere mostre. În timp ce discutau despre ADN, Mark Barrett i-a spus că Fritz şi Williamson fuseseră testaţi. Gore aflase deja.

– Crezi că pe cadavru ar putea fi descoperit ADN-ul tău? l-a întrebat Barrett.

Era posibil, a zis Gore, pentru că dansase cu ea de cinci ori în noaptea aceea. „Asta nu se întâmplă când dansezi", a precizat Mark, după care i-a explicat unde se regăseau urmele de ADN. În sânge, în salivă, în păr, în transpiraţie, în spermă.

– Au obţinut ADN-ul din spermă, a spus el.

Schimbarea expresiei lui Gore a fost de-a dreptul spectaculoasă, fiind evident că informaţia îl neliniştea. A cerut un răgaz şi a plecat

să-şi caute consilierul legal. S-a întors cu Reuben, unul dintre avocaţii închisorii. În lipsa lui, Sara Bonnell i-a cerut unui paznic un tampon de bumbac.

– Glen, ai vrea să ne dai o mostră de salivă? l-a întrebat ea, întinzându-i tamponul.

Gore l-a înşfăcat, l-a rupt în două, şi-a curăţat ambele urechi, apoi şi-a pus cele două jumătăţi în buzunarul cămăşii.

– Te-ai culcat cu ea? s-a interesat Mark.

El nu i-a răspuns.

– Vrei să spui că nu te-ai culcat niciodată cu ea? a insistat Mark.

– N-am zis asta.

– Dacă ai făcut-o, sperma aia o să se potrivească cu ADN-ul tău.

– N-am făcut-o eu, a zis Gore. Nu vă pot ajuta.

El şi Reuben s-au ridicat în picioare şi întrevederea s-a încheiat. Mark Barrett l-a întrebat dacă se mai puteau întâlni cu o altă ocazie. Sigur că da, i-a răspuns Gore, dar ar fi fost de preferat să îl caute la locul lui de muncă.

Loc de muncă? Mark credea că avea de executat o condamnare de patruzeci de ani de închisoare.

Gore i-a explicat că, în timpul zilei, lucra în Purcell, oraşul Sarei Bonnell, la Departamentul Serviciilor Publice. Dacă îl găseau acolo, puteau avea o discuţie mai lungă.

Cei doi au fost de acord, deşi vestea despre slujba lui din afara închisorii i-a lăsat cu gura căscată.

În după-amiaza aceea, Mark a sunat-o pe Mary Long, care conducea secţia de teste ADN a OSBI şi i-a sugerat să caute ADN-ul lui Gore în banca de date a închisorii şi să-l compare cu mostrele de spermă de la locul crimei. Ea a fost de acord.

Dennis Fritz era încuiat în celula sa pentru apelul de la 16.15. A auzit, de pe coridor, de dincolo de uşa metalică, vocea familiară a unui consilier al deţinuţilor. Vocea a strigat:

– Ei, Fritz, eşti un om liber!

Pe urmă a spus ceva despre „ADN".

Dennis nu putea ieși, iar consilierul a dispărut. Și colegul lui de celulă îl auzise și amândoi și-au petrecut restul nopții întrebându-se ce-o fi vrut să spună.

Era prea târziu ca să sune la New York. Dennis s-a chinuit toată noaptea, a dormit puțin și a încercat, fără succes, să-și înăbușe emoția. Vestea i-a fost confirmată în primele ore ale dimineții următoare, când a luat legătura cu Innocence Project. Testul ADN excludea posibilitatea ca urmele de spermă de la locul crimei să le fi aparținut lui Dennis și Ron.

A fost cuprins de euforie. La aproape doisprezece ani de la arestarea sa, adevărul ieșea în sfârșit la lumină. Dovada era solidă și de netăgăduit. Urma să fie reabilitat, achitat și eliberat. Și-a sunat mama, care a fost copleșită de emoție. I-a telefonat fiicei sale, Elizabeth, care avea atunci douăzeci și cinci de ani, și s-au bucurat împreună. Nu se mai văzuseră de doisprezece de ani și au vorbit despre revederea care urma să fie atât de minunată. Pentru a garanta siguranța firelor de păr găsite la locul crimei și a mostrelor date de Fritz și de Williamson, Mark Berrett a aranjat examinarea acestora de către un specialist și fotografierea imaginii lor microscopice cu o cameră în infraroșu.

La mai puțin de trei săptămâni după audierea moțiunii prin care se solicita eliberarea, LabCorp a încheiat prima parte a testelor și a transmis un raport neconcludent. Mark Barrett și Sara Bonnell s-au urcat în mașină și au plecat la Ada, pentru o întrunire care avea loc în biroul judecătorului. Tom Landrith era nerăbdător să primească răspunsurile pe care nu i le putea oferi decât testul ADN.

Datorită complexității acestuia, s-a apelat la mai multe laboratoare pentru a analiza diferite fire de păr. Folosirea mai multor laboratoare era necesară și din cauza neîncrederii existente între apărare și acuzare. În cele din urmă, în rezolvarea cazului au fost implicate cinci asemenea unități.

Avocații au discutat pe această temă cu judecătorul Landrith, care i-a presat din nou să rezolve totul cât mai curând cu putință.

După întrevedere, avocații au coborât spre biroul lui Bill Peterson din clădirea tribunalului. În scrisori și în timpul audierilor, procurorul devenise din ce în ce mai ostil. Poată că reușeau să topească puțin gheața cu o vizită prietenească.

În loc de asta, au ascultat o tiradă. Peterson continua să fie sigur că Williamson o violase şi o ucisese pe Debbie Carter, iar dovezile pe care se baza nu se modificaseră. Daţi uitării ADN-ul. Daţi-i uitării pe experţii de la OSBI. Williamson era un băiat rău, care violase femei în Tulsa, îşi pierdea vremea prin baruri, cutreiera pe străzi cântând la chitară şi locuia aproape de Debbie Carter. Peterson era pe deplin încredinţat că Gary Allen, vecinul lui Fritz, îi văzuse într-adevăr pe acesta şi pe Ron Williamson în curte, în noaptea crimei, spălându-se de sânge cu un furtun, timp în care râdeau şi înjurau. Trebuiau să fie vinovaţi! Peterson vorbea cu patos, fără încetare, străduindu-se din greu ca să se liniştească pe el însuşi şi ca să-i convingă pe Mark şi Sara.

Cei doi erau consternaţi. Omul era complet incapabil să-şi recunoască greşeala şi să înţeleagă realitatea.

PENTRU DENNIS FRITZ, luna martie a fost tot atât de lungă precum un an. Euforia a dispărut şi se lupta să îndure fiecare nouă zi. Era obsedat de ideea că ar fi fost posibil ca firele de păr să fie schimbate de Peterson sau de cineva de la OSBI. Mostrele de spermă odată excluse, statul era disperat să salveze cazul folosind singura dovadă care îi mai rămăsese. Dacă el şi Ron erau absolviţi de vină în urma testului ADN al părului, aveau să fie eliberaţi şi acuzaţia fictivă împotriva lor avea să rămână descoperită. Reputaţiile lor erau puse la bătaie.

Totul era în afara controlului său, iar stresul îl copleşea. Se temea de o criză cardiacă şi s-a dus la clinica închisorii, plângându-se de palpitaţii. Medicamentele pe care le-a primit nu i-au fost aproape de nici un folos.

Zilele se târau una după alta şi aşa a sosit luna aprilie.

ŞI ENTUZIASMUL lui Ron a pălit. Euforia dusă la extrem s-a spulberat, transformându-se într-o altă criză de depresie severă şi de anxietate şi a început să fie predispus la sinucidere. Îl suna adesea pe Mark Barrett, care îl liniştea întruna. Avocatul accepta toate convorbirile şi se asigura că, atunci când lipsea din birou, clientul său discuta cu altcineva.

Aidoma lui Dennis, şi Ron era îngrozit de ideea că autorităţile ar fi putut falsifica rezultatele testului. Amândoi erau în închisoare din cauza unor experţi aflaţi în slujba statului, care continuau să aibă acces la probe. Nu era greu să-ţi imaginezi un scenariu în care firele de păr

ar fi putut fi compromise, într-un efort de a proteja o serie de oameni și de a acoperi nedreptatea. Ron nu făcea un secret din dorința de a-i da pe toți în judecată imediat ce-și recăpăta libertatea. Probabil că anumite persoane sus-puse erau neliniștite.

Ron dădea telefoane atât de des cât i se permitea să o facă. Era paranoic și expunea tot soiul de scenarii de coșmar.

La un moment dat, Mark Barrett a făcut ceea ce nu mai făcuse niciodată și ceea ce, probabil, nu avea să mai repete nicicând. I-a garantat lui Ron că urma să-l scoată din închisoare. Dacă testul ADN avea să dea greș, atunci aveau să meargă la proces, iar el garanta achitarea.

Venind din partea unui avocat cu experiență, cuvintele erau liniștitoare, iar Ron a fost calm pentru câteva zile.

„MOSTRELE de păr nu coincid" era titlul apărut pe prima pagină a ediției de duminică, 11 aprilie, a ziarului din Ada. Ann Kelley anunța că LabCorp testase paisprezece dintre cele șaptesprezece fire de păr ridicate de la locul crimei și că acestea „nu erau compatibile, sub nici o formă, cu ADN-ul lui Fritz sau cu al lui Williamson". Bill Peterson a declarat:

> În momentul de față, nu știm care este proveniența firelor de păr. Nu au fost analizate decât pentru a se vedea dacă le aparțin lui Fritz și Williamson. Când am demarat procedeul de testare ADN, în mintea mea nu exista nici o îndoială în privința vinovăției celor doi. Doream ca acestea [probele materiale] să fie trimise spre evaluare cu scopul de a le confirma implicarea. Când am primit rezultatele referitoare la mostrele de spermă, am fost atât de surprins încât mi-a căzut fața.

Laboratorul trebuia să trimită raportul final în miercurea următoare, pe 14 aprilie. Judecătorul Landrith a programat audierea pe data de 15 aprilie și se presupunea că cei doi bărbați ar fi putut fi eliberați.

Iar Barry Scheck venea în oraș! Se bucura de o celebritate care crescuse enorm pe măsură ce Innocence Project obținea o achitare după alta pe baza testelor ADN și, când s-a răspândit vestea că urma să vină în Ada pentru a repurta încă un succes, mass-media a început circul. Companiile de știri statale și naționale au dat telefoane la Mark Barrett, la judecătorul Landrith, la Bill Peterson, la Innocence Project,

la familia Carter, la toți factorii importanți. Agitația a luat amploare cu repeziciune.

Oare Ron Williamson și Dennis Fritz aveau să fie într-adevăr eliberați joi?

DENNIS FRITZ nu aflase rezultatele testelor firelor de păr. Marți, pe 13 aprilie, era în celula lui când un gardian apărut ca din pământ s-a răstit la el.

– Împachetează-ți rahaturile. Pleci.

Știa că se întorcea în Ada și spera că o făcea în vederea eliberării. Și-a strâns repede lucrurile, și-a luat rămas-bun de la doi prieteni și s-a grăbit să iasă. Cel care trebuia să-l ducă cu mașina în Ada era nimeni altul decât John Christian, un chip familiar din închisoarea districtului Pontotoc.

Cei doisprezece ani petrecuți în închisoare îl învățaseră pe Dennis să-și prețuiască intimitatea și libertatea și să aprecieze lucrurile mărunte, precum spațiile deschise, pădurile și florile. Primăvara era pretutindeni, iar el se întorcea în Ada, așa că zâmbea privind prin geam fermele, dealurile unduitoare și zonele rurale.

Gândurile îi rătăceau la întâmplare. Nu știa care erau ultimele rezultate ale testelor și nici nu era sigur asupra motivului pentru care era dus la Ada. Exista șansa de a fi pus în libertate, după cum era posibil și ca un obstacol apărut în ultima clipă să dea peste cap totul. Cu doisprezece ani în urmă, aproape că fusese eliberat după audierea preliminară, când judecătorul Miller realizase că statul deținea atât de puține dovezi. Pe urmă polițiștii și Peterson îl scoseseră din mânecă pe James Harjo, iar el ajunsese în fața instanței și apoi la închisoare.

În minte i-a apărut Elizabeth și s-a gândit ce minunat ar fi fost s-o vadă și s-o strângă în brațe. Abia aștepta să plece din Oklahoma.

Pe urmă l-a cuprins din nou spaima. Era atât de aproape de libertate și totuși purta cătușe și se îndrepta spre o închisoare.

Era așteptat de Ann Kelley și de un fotograf. A intrat în închisoare zâmbind și fiind nerăbdător să vorbească cu reportera.

– Cazul acesta n-ar fi trebuit să ajungă niciodată în instanță, a declarat el pentru cititorii ziarului. Dovezile pe care le aveau împotriva mea erau insuficiente și, dacă poliția i-ar fi interogat cu conștiinciozitate pe toți suspecții, așa ceva nu s-ar fi întâmplat.

A explicat cum stăteau lucrurile cu sistemul de apărare a persoanelor cu venituri reduse.

– Când n-ai destui bani ca să te aperi, eşti la mila sistemului judiciar. Odată ce te-a prins în gheare, e imposibil să mai scapi, chiar dacă eşti nevinovat.

A petrecut o noapte liniştită în vechea lui vizuină, visând eliberarea.

Liniştea închisorii s-a făcut ţăndări în ziua următoare, pe 14 aprilie, când Ron Williamson a sosit din Vinita, purtând haine vărgate de puşcăriaş şi rânjind către aparatele de fotografiat. Se dusese vestea că urmau să fie eliberaţi a doua zi şi povestea captase atenţia presei din întreaga ţară.

Ron şi Dennis nu se mai văzuseră de unsprezece ani. Fiecare nu-i scrisese celuilalt decât o singură dată, dar, când s-au reîntâlnit, s-au strâns în braţe, au râs şi s-au străduit să înţeleagă cu adevărat unde se aflau şi ce se întâmpla. Le-au sosit avocaţii, care au discutat cu ei vreme de o oră. Erau de faţă reporteri de la emisiunea *Dateline,* difuzată de NBC, cu o cameră de luat vederi care înregistra totul. Jim Dwyer şi echipa de la *New York Daily News* sosiseră odată cu Barry Scheck.

Au fost înghesuiţi într-o încăpere mică, destinată anchetelor, situată în partea est a închisorii şi cu vedere spre tribunal. La un moment dat, Ron s-a întins cât era de lung pe duşumea, s-a uitat prin uşa de sticlă, apoi şi-a sprijinit capul într-o mână.

– Ei, Ron, ce faci? l-a întrebat cineva într-un târziu.

– Îl aştept pe Peterson.

Peluza tribunalului mişuna de reporteri şi de camere de luat vederi. S-a întâmplat ca unul să dea de Bill Peterson, care a acceptat să acorde un interviu. Când l-a văzut în faţa tribunalului, Ron a strigat către uşă:

– Ei, tu, nemernic gras! Noi te-am înfrânt, Peterson!

Mama şi fiica lui Dennis l-au luat prin surprindere când au apărut la închisoare. Deşi el şi Elizabeth făcuseră un schimb intens de scrisori, iar ea în trimisese multe fotografii, nu era pregătit pentru ceea ce avea în faţa ochilor. Era o tânără de douăzeci şi cinci de ani, frumoasă, elegantă şi foarte matură, iar el a plâns fără să vrea în timp ce o strângea în braţe.

În după-amiaza aceea, la închisoare s-au vărsat multe lacrimi.

RON ŞI DENNIS au fost plasaţi în celule diferite, de teamă ca nu cumva să înceapă să ucidă din nou.

– Am de gând să-i ţin despărţiţi, a explicat şeriful Glase. Pur şi simplu, nu mi se pare în ordine să pun doi deţinuţi condamnaţi pentru crimă în aceeaşi celulă – pentru că asta sunt, atâta vreme cât judecătorul nu spune altceva.

Celulele se învecinau, aşa că au putut sta de vorbă. Colegul lui de celulă avea un mic televizor, aşa că Dennis a auzit, la prima mână, dintr-un reportaj din emisiunea de ştiri, că urmau să fie eliberaţi a doua zi. Apoi i-a dat vestea lui Ron.

Nimeni n-a fost surprins de faptul că Terri Holland era din nou în închisoare, pentru o nouă dar scurtă întrerupere a uluitoarei ei cariere de găinar. Ea şi Ron au schimbat câteva vorbe, dar nu şi-au spus nimic deosebit de neplăcut.

Pe măsură ce noaptea se scurgea încet, cel din urmă şi-a regăsit vechile obiceiuri. A început să zbiere, pomenind de eliberarea lui şi despre nedreptăţi, să urle obscenităţi la adresa deţinutelor şi să vorbească în gura mare cu Dumnezeu.

CAPITOLUL 15

Achitarea lui Ron Williamson și Dennis Fritz a adus Ada în atenția întregii țări. În zorii zilei de 15 aprilie, clădirea tribunalului era înconjurată de camionetele emisiunilor de știri, de antene de satelit portabile, de fotografi, de cameramani și de reporteri. Locuitorii orașului se foiau încoace și încolo, privind plini de curiozitate agitația stârnită și fiind nerăbdători să vadă cât mai multe. Se trăseseră atâtea sfori pentru a obține locuri în sala tribunalului, încât judecătorul Landrith a fost nevoit să improvizeze un sistem gen loterie pentru reporteri și un cablu pentru transmisia prin satelit care ieșea prin fereastra biroului său îndreptându-se către carele de reportaje ale emisiunilor de știri.

În fața închisorii se afla o adevărată colecție de aparate de fotografiat, iar cei doi inculpați au fost înconjurați imediat ce și-au făcut apariția. Ron purta veston, cravată, cămașă albă și pantalonii pe care îi cumpărase Annette, în pripă, iar picioarele îi erau torturate de pantofii noi, prea mici. Mama lui Dennis îi adusese fiului ei un costum, dar el preferase hainele de stradă pe care i se îngăduise să le poarte în ultimul an de închisoare. Făceau, în grabă, ultimul lor drum în cătușe, zâmbind și luându-i peste picior pe reporteri.

Annette și Renee veniseră devreme și își ocupaseră locurile obișnuite, pe rândul din față, în spatele mesei apărării. Se țineau strâns de mână și se rugau și plângeau, reușind chiar și să râdă o dată sau de două ori. Li s-au alăturat copiii lor, o serie de alte rude și niște prieteni. Wanda și Elizabeth Fritz erau așezate în apropiere, ținându-se de asemenea de mână și șușotind însufletite. Sala tribunalului era plină.

Familia Carter se afla de partea cealaltă a culoarului de trecere, târâtă încă o dată la tribunal pentru a îndura chinurile unei alte audieri, în timp ce statul se poticnea în efortul de a rezolva crima şi de a le face dreptate. Trecuseră şaptesprezece ani de la uciderea lui Debbie, iar primii doi acuzaţi şi condamnaţi erau pe punctul de a fi achitaţi.

Scaunele s-au ocupat repede şi mulţimea a început să se îngrămădească de-a lungul pereţilor. Judecătorul Landrith a fost de acord să permită folosirea aparatelor de fotografiat şi a adunat fotografii şi reporterii în boxa juraţilor, unde au fost puse scaune pliante, înghesuite unele într-altele. Poliţiştii se aflau pretutindeni. Paza era strictă. Se primiseră telefoane anonime şi ameninţări la adresa lui Ron şi Dennis. Sala tribunalului era plină până la refuz şi încordarea ajunsese la maximum.

Erau de faţă o mulţime de poliţişti, însă Dennis Smith şi Gary Rogers lipseau.

Au sosit avocaţii – Mark, Sara şi Barry Scheck din partea apărării, Bill Peterson, Nancy Shew şi Chris Ross ca reprezentanţi ai acuzării. S-a făcut schimb de zâmbete şi de strângeri de mână. Tot statul se „alia" pentru a clasa cazul, eliberându-i pe cei doi. Era vorba de un efort cumulat pentru a corecta o eroare, era un exemplu rarisim, dat de o comunitate care se unea într-un moment crucial pentru a repara, în mod corespunzător, o nedreptate. O familie imensă şi fericită. Toată lumea trebuia felicitată şi trebuia să fie mândră de un sistem care lucra cu atâta splendoare.

Ron şi Dennis au fost aduşi înăuntru, unde li s-au scos cătuşele pentru ultima oară. S-au aşezat în spatele avocaţilor lor, la vreo doi metri depărtare faţă de rude. Ron privea fix, numai înainte, şi nu băga de seamă mare lucru. Dennis şi-a aruncat ochii asupra mulţimii şi a văzut chipuri posomorâte şi aspre. Cele mai multe dintre persoanele prezente nu păreau prea încântate de perspectiva eliberării lor.

Judecătorul Landrith şi-a luat în primire scaunul, le-a urat bun venit tuturor şi a trecut repede la treabă. I-a cerut lui Peterson să-şi cheme primul martor. Mary Long, care conducea în momentul acela secţia de testare a ADN-ului de la OSBI, a luat loc în boxa martorilor şi a început cu o prezentare a procedurii de verificare. A vorbit despre diferitele

laboratoare la care se apelase pentru a analiza firele de păr și sperma descoperite la locul crimei, precum și mostrele prelevate de la suspecți.

Ron și Dennis au început să transpire. Crezuseră că audierea avea să dureze doar câteva minute, timp suficient pentru ca judecătorul Landrith să anuleze acuzațiile care li se aduceau și să-i trimită acasă. Pe măsură ce minutele se târau unul după altul, se lăsau cuprinși de griji. Ron a început să se foiască pe scaun și să murmure, nemulțumit:

– Ce se întâmplă?

Sara Bonnell scria în grabă bilețele ca să-l asigure că totul era în ordine.

Dennis era un pachet de nervi. Încotro bătea depoziția martorei? Se puteau aștepta la o altă surpriză? Fiecare drum la tribunal fusese un coșmar. Stând așa, acolo, a evocat amintirea tuturor martorilor mincinoși, a juraților cu fețe de piatră și a lui Peterson, cerând pedeapsa cu moartea. A făcut greșeala de a-și arunca din nou privirea prin sală și iarăși nu a văzut prea mulți susținători ai cauzei lor.

Mary Long a ajuns la partea esențială. Fuseseră testate șaptesprezece fire de păr găsite la locul faptei – treisprezece de păr pubian, patru din părul capului. Zece fuseseră găsite pe pat sau în așternut. Două proveneau de pe chiloții sfâșiați, trei de pe cârpa de vase din gura victimei și două de sub cadavru.

Numai patru din cele șaptesprezece se potriviseră cu un profil ADN. Două îi aparțineau lui Debbie și nici unul nu provenea de la Ron sau de la Dennis. Nici unul.

Long a depus apoi mărturie că mostrele de spermă prelevate din așternut, de pe chiloții rupți și de pe victimă fuseseră analizate mai de mult și că Ron și Dennis fuseseră excluși, bineînțeles. De aceea ea își cerea scuze din boxa martorilor.

ÎN 1988, Melvin Hett depusese mărturie că, în urma analizei microscopice, treisprezece dintre cele șaptesprezece fire de păr se dovediseră a fi compatibile cu părul lui Dennis, iar patru cu mostrele obținute de la Ron. Existase chiar și o „coincidență". Îl exclusese pe Glen Gore ca sursă a provenienței părului. Mărturia lui, în calitate de expert, fusese singura dovadă directă „credibilă" adusă de acuzare împotriva lui Ron și Dennis, fiind în mare măsură responsabilă pentru condamnarea lor.

*

TESTUL ADN demonstrase că unul dintre firele din părul scalpului găsit sub cadavru şi unul de păr pubian, descoperit în aşternut, îi aparţineau lui Glen Gore. Fusese verificată, de asemenea, şi sperma recuperată din vagin în timpul autopsiei. Provenea de la Glen Gore.

Judecătorul Landrith o ştia, dar păstrase secretul până la audiere. Având aprobarea sa, Bill Peterson anunţase descoperirile legate de Gore în faţa publicului şocat din sala tribunalului.

– Onorată Instanţă, a spus Peterson, sistemul de justiţie criminală trece printr-un moment greu. Această crimă a fost săvârşită în 1982, iar procesul s-a desfăşurat în 1988. La acea dată, am avut probe prezentate în faţa unui juriu care i-a condamnat pe Dennis Fritz şi Ron Williamson în baza unor dovezi considerate copleşitoare, la acea dată şi după părerea mea personală.

Fără să împrospăteze memoria auditoriului menţionând în ce anume constau, de fapt, dovezile copleşitoare existente cu unsprezece ani în urmă, a continuat să facă divagaţii pe tema testului ADN care, în momentul acela, contrazicea multe dintre convingerile sale de odinioară. Bazându-se pe dovezile rămase în vigoare, nu îi putea acuza pe cei doi inculpaţi. A cerut ca propunerea sa de eliberare a acestora să fie aprobată, apoi s-a aşezat.

Nu a făcut, niciodată, nici un comentariu conciliator, nu a rostit nici un cuvânt de regret, nu a recunoscut greşelile făcute, nu a oferit nici măcar o scuză.

Ron şi Dennis se aşteptau cel puţin la aceasta din urmă. Câte doisprezece ani din vieţile lor fuseseră furaţi datorită abuzului, erorilor umane şi aroganţei. Nedreptatea căreia îi căzuseră victime ar fi putut fi evitată cu uşurinţă, iar statul le datora măcar ceva atât de simplu de oferit precum nişte scuze.

Ceea ce nu avea să se întâmple niciodată, transformându-se în schimb într-o rană deschisă, de nevindecat.

Judecătorul Landrith a făcut câteva remarci despre nedreptatea din spatele tuturor celor petrecute, apoi le-a cerut lui Ron şi Dennis să se ridice. A anunţat că, prin urmare, toate acuzaţiile se anulaseră. Cei doi erau oameni liberi. S-au auzit aplauzele şi ovaţiile câtorva dintre spectatori; cei

mai mulţi nu se simţeau totuşi într-o dispoziţie sărbătorească. Annette şi Renee şi-au îmbrăţişat copiii şi rudele şi au plâns din nou pe săturate.

Ron a sărit de la masa apărării, a trecut pe lângă boxa juraţilor, a ieşit printr-o uşă laterală şi a coborât până pe treptele din faţa tribunalului, unde s-a oprit şi şi-a umplut plămânii cu aerul răcoros. Pe urmă şi-a aprins o ţigară, prima din milionul pe care îl avea de fumat în lumea oamenilor liberi, şi şi-a fluturat mâna, jubilând, către un aparat de fotografiat. Fotografia a apărut în zeci de ziare.

S-a întors după câteva minute. El, Dennis, familiile lor şi avocaţii s-au strâns laolaltă, lăsându-se fotografiaţi şi răspunzând la întrebările unei hoarde de reporteri. Mark Barrett îl sunase pe Greg Wilhoit şi îl rugase să vină în Oklahoma pentru ziua cea mare. Când Ron a dat cu ochii de el, cei doi s-au îmbrăţişat ca nişte fraţi ce erau.

– Cum vă simţiţi, domnule Williamson? l-a întrebat un reporter.

– În ce privinţă? a ripostat Ron, după care a adăugat: Simt că picioarele mă ucid. Pantofii ăştia sunt prea mici.

Întrebările au continuat vreme de o oră, cu toate că, ceva mai târziu, urma să aibă loc o conferinţă de presă.

Fiicele şi surorile ei au ajutat-o pe Peggy Stillwell să părăsească sala tribunalului. Era uluită şi în stare de şoc; familia nu fusese avertizată în privinţa noutăţilor despre Glen Gore. În momentul acela, rudele victimei se întorseseră la locul crimei, aşteptau un alt proces şi nu se simţeau mai aproape de momentul în care avea să se facă dreptate. Şi erau nedumerite; cea mai mare parte a familiei continua să creadă că Fritz şi Williamson erau vinovaţi, dar ce rol avea Gore în toate astea?

Ron şi Dennis s-au îndreptat în sfârşit către ieşire, fiecare dintre paşii lor fiind înregistrat cu conştiinciozitate. Mulţimea şi-a făcut cu greu loc în josul scărilor, ieşind apoi pe uşa din faţă. Cei doi, în momentul acela oameni liberi, s-au oprit pentru o clipă, lăsându-se pătrunşi de razele soarelui şi de adierea răcoroasă.

Ieşiseră din închisoare, erau liberi, fuseseră achitaţi şi, cu toate acestea, nimeni nu le oferise vreo scuză, vreo explicaţie, sau vreun cent drept despăgubire – ca să nu mai vorbim despre vreun ajutor bănesc de orice fel.

ERA ORA prânzului. Localul preferat al lui Ron era Bob's Barbecue, situat în nordul oraşului. Annette sunase mai înainte şi rezervase mai

multe mese; aveau să fie necesare încă multe altele, căci, pe măsură ce se scurgeau minutele, anturajul devenea tot mai numeros.

Cu toate că nu mai avea decât câțiva dinți și cu toate că, în alte împrejurări, i-ar fi venit greu să mănânce în fața atâtor aparate de fotografiat, Ron a devorat o farfurie plină de cotlete de porc și a mai cerut și altele. Nu era genul care să savureze mâncarea, dar a reușit să savureze momentul. A fost politicos cu toată lumea, le-a mulțumit tuturor necunoscuților care s-au perindat pe la masa lui ca să-l încurajeze, i-a îmbrățișat pe toți cei care și-o doreau și a stat de vorbă cu fiecare dintre reporterii dornici să facă rost de o poveste.

Nici el, nici Dennis nu au reușit să-și șteargă zâmbetul de pe buze, chiar și atunci când aveau gura plină cu friptură.

ÎN ZIUA precedentă, Jim Dwyer, reporter la *New York Daily News*, și Alexandra Pelosi, de la emisiunea *Dateline* a NBC, făcuseră un drum cu mașina până la Purcell, în căutarea lui Glen Gore, căruia voiau să-i pună câteva întrebări. Gore știa că, în Ada, lucrurile erau în fierbere și că el avansa cu rapiditate către primul loc de pe lista suspecților. Dar, în mod uluitor, personalul închisorii nu aflase nimic.

Gore a prins de veste că îl căuta cineva din afara orașului și a presupus că era vorba de niște avocați sau de oameni ai legii, pe care prefera, mai degrabă, să-i evite. În jurul orei prânzului, și-a părăsit munca de spălător de vase din Purcell și a evadat. A ajuns într-o pădure și a mers pe jos mai mulți kilometri, apoi a ajuns la o autostradă și a făcut autostopul, îndreptându-se către regiunea orașului Ada.

Când au aflat despre evadarea lui, Ron și Dennis au izbucnit într-un hohot de râs. Probabil că era vinovat.

DUPĂ O MASĂ îndelungată, grupul Fritz-Williamson s-a urcat în mașini și a pornit-o către chioșcul din parcul Wintersmith din Ada, unde urma să se desfășoare conferința de presă. Ron și Dennis s-au așezat, alături de avocații lor, la o masă lungă, cu fața către camerele de luat vederi. Scheck a vorbit despre Innocence Project și despre activitatea desfășurată pentru a-i elibera pe cei condamnați pe nedrept. Mark Barrett a fost întrebat cum de fusese posibilă săvârșirea nedreptății și a redat povestea lungă a conducerii defectuoase a anchetei – întârzierea

de cinci ani, indolența și comportamentul dubios al polițiștilor, informatorii care îi induseseră în eroare, aparatura uzată. Cele mai multe întrebări li s-au adresat celor doi deținuți proaspăt achitați. Dennis a spus că intenționa să părăsească Oklahoma, să se întoarcă în Kansas City și să stea cât mai mult alături de Elizabeth și că, la momentul potrivit, urma să hotărască cum avea să-și petreacă restul vieții. Ron nu-și făcuse nici un fel de plan pentru viitorul apropiat, cu excepția faptului că intenționa să plece din Ada.

Panoplia lor a fost completată de Greg Wilhoit și de Tim Durham, din Tulsa, un alt deținut achitat de statul Oklahoma. Înainte ca Innocence Project să-i aducă eliberarea, ca urmare a unui test ADN, Tim stătuse patru ani în închisoare, pentru un viol pe care nu-l săvârșise.

LA TRIBUNALUL FEDERAL din Muskogee, Jim Payne, Vicky Hildebrand și Gail Seward și-au ținut în frâu, fără zarvă, satisfacția deplină. Nu au sărbătorit – munca lor dedicată lui Williamson se afla, în clipa aceea, la patru ani depărtare și erau ocupați până peste cap cu rezolvarea altor cazuri –, dar au făcut totuși o pauză, ca să savureze momentul. Aflaseră adevărul cu mult înainte ca testul ADN să spulbere misterul, prin vechea metodă care presupunea să-ți folosești rațiunea și să asuzi, salvând astfel viața unui om nevinovat.

Victoria nu l-a îmbătat nici pe judecătorul Seay. Reabilitarea îl umplea de încântare, dar era mult prea preocupat de alte probleme. Nu-și făcuse altceva decât datoria, atât și nimic mai mult. Chiar dacă, înaintea lui, toți ceilalți judecători care se ocupaseră de cazul Williamson dăduseră greș, Frank Seay înțelegea sistemul și îi cunoștea toate punctele slabe.

MARK BARRETT vorbise cu Annette să găsească un loc pentru conferința de presă și, poate, pentru o mică petrecere, ca un mod plăcut de a le ura bun venit acasă lui Ron și lui Dennis. Ea știa locul cel mai potrivit – sala comunității din biserica de care aparținea, aceeași biserică în care crescuse Ronnie și în care ea cântase atât la pian, cât și la orgă în ultimii patruzeci de ani.

Cu o zi înainte, l-a sunat pe pastor ca să-i ceară permisiunea și ca să stabilească toate amănuntele. El a ezitat, s-a bâlbâit și, în cele din

urmă, a spus că trebuia să supună cererea la vot, într-un consiliu al bătrânilor. Annette a simțit că ceva nu era în ordine și s-a dus la biserică. Când a sosit, pastorul i-a povestit că luase legătura cu bătrânii și că, după părerea lor, ca și după a lui, biserica nu trebuia să găzduiască un astfel de eveniment. A fost uimită și l-a întrebat de ce.

Era posibil să se ajungă la violențe, i-a explicat el. Fuseseră deja raportate o serie de amenințări la adresa lui Ron și Dennis, iar lucrurile puteau scăpa de sub control. Orașul vuia din pricina eliberării și cea mai mare parte a locuitorilor erau nemulțumiți. Câțiva tipi duri erau de partea familiei Carter și, în sfârșit, treaba nu avea cum să iasă bine.

– Dar în biserica asta s-au făcut rugăciuni pentru Ronnie vreme de doisprezece ani, i-a reamintit ea.

– Da, e adevărat, și o să continuăm să o facem, a răspuns pastorul. Dar există o grămadă de oameni care încă îl mai cred vinovat. Toată povestea e prea controversată. Biserica ar putea fi pângărită. Răspunsul e nu.

Annette s-a pierdut cu firea și a ieșit în fugă din biroul lui. El a încercat să o consoleze, dar ea n-a mai stat să-l asculte.

A plecat și a sunat-o pe Renee. Peste câteva minute, Gary Simmons era în mașină, îndreptându-se către Ada, aflată la trei ore distanță de locuința lor de lângă Dallas. S-a oprit direct la biserică și l-a înfruntat pe pastor, care și-a menținut părerea. S-au certat o bună bucată de vreme, fără să ajungă la nici un rezultat. Biserica nu-și schimba poziția; era, pur și simplu, prea riscant.

– Ron o să vină aici duminică dimineață, a spus Gary. O să-l primiți?

– Nu, a răspuns pastorul.

S-AU REZUMAT la o petrecere organizată de Annette în casa ei, unde s-a servit cina și unde prietenii se intersectau, intrând și ieșind. După masă, s-au adunat cu toții în salonul cu ferestre largi, unde și-au unit glasurile într-un cor evanghelic de modă veche. Barry Scheck, evreul din New York, a ascultat imnuri pe care nu le mai auzise niciodată și a încercat, plin de curaj, să le cânte împreună cu ceilalți. Era de față și Mark Barrett; trăia un moment important, de care se simțea mândru, și nu dorea să plece. Sara Bonnell, Janet Chesley și Kim Marks s-au alăturat corului. Greg Wilhoit și sora lui Nancy erau prezenți. Familia

Fritz – Dennis, Elizabeth şi Wanda – stătea laolaltă, bucurându-se împreună cu ceilalţi.

– Au rămas cu toţii peste noapte, ca să participe la petrecerea de sărbătorire a eliberării organizată de Annette, a povestit Renee. Erau multe feluri de mâncare, cântece şi râsete. Ea cânta la pian, Ronnie la chitară, iar noi, ceilalţi, ne-am unit vocile, interpretând tot felul de melodii. Toată lumea cânta, aplauda, se distra foarte bine. Pe urmă, la zece, s-a făcut linişte când la televizor a început emisiunea de actualităţi. Stăteam cu toţii în salonul plin de oameni dintr-un perete într-altul, aşteptând să auzim ştirea după care tânjeam de atât amar de ani, să auzim cum era anunţat întregul oraş că frăţiorul meu, Ronald Keith Williamson, nu era doar liber, ci şi nevinovat! Cu toate că era un moment atât de vesel şi că ne simţeam cu toţii atât uşuraţi, puteam vedea suferinţa adunată în ochii lui în numeroşii ani în care fusese chinuit şi supus atâtor abuzuri.

Au continuat petrecerea după emisiunea de ştiri. Când s-a terminat, Mark Barrett, Barry Scheck şi o parte a numeroşilor oaspeţi le-au urat noapte bună. Aveau în faţă o altă zi lungă.

În ultima parte a serii, a sunat telefonul şi cea care a răspuns a fost Annette. Un anonim i-a spus că Ku Klux Klan-ul era în apropiere şi că îl căuta pe Ronnie. Conform unuia dintre cele mai importante zvonuri ale zilei, cineva din tabăra familiei Carter plătise pentru ca Ron şi Dennis să fie atacaţi, iar KKK-ul devenise o sursă de ucigaşi cu simbrie. Klan-ul mai acţiona din când în când în sud-estul Oklahomei, dar trecuseră zeci de ani de când nu mai fusese suspectat de crimă. De obicei, nu îşi alegea nici un alb drept ţintă, dar, în febra momentului, organizaţia era considerată cea mai potrivită bandă organizată capabilă să ducă la bun sfârşit o astfel de lovitură.

Cu toate acestea, în urma unei asemenea veşti te treceau fiorii şi Annette le-a comunicat mesajul, pe şoptite, lui Renee şi lui Gary. Au hotărât că ameninţarea era serioasă, dar s-au străduit s-o împiedice să ajungă la urechile lui Ronnie.

– Cea mai fericită noapte din vieţile noastre s-a transformat, curând, în cea mai înspăimântătoare, a povestit Renee. Ne-am decis să chemăm poliţia din Ada. Ne-au informat că nu trimiteau pe nimeni şi că nu puteau interveni atâta vreme cât nu se întâmplase nimic. Cum am

putut fi atât de naivi încât să ne închipuim că aveau să ne protejeze? Cuprinşi de panică, am alegat prin toată casa, trăgând obloanele şi blocând ferestrele şi uşile. Era evident că nimeni n-avea să se culce, pentru că nervii tuturor erau întinşi la maximum. Ginerele nostru era îngrijorat fiindcă soţia şi bebeluşul lui se aflau într-un astfel de pericol. Ne-am adunat şi ne-am rugat, cerându-i lui Dumnezeu să ne redea calmul şi să-şi trimită îngerii să ne înconjoare casa şi să ne apere. Şi să trecem peste noaptea aceea, scăpând nevătămaţi. Domnul ne-a ascultat din nou ruga. Acum, când ne aducem aminte, aproape ne vine să râdem fiindcă primul nostru gând a fost să chemăm poliţia din Ada.

ANN KELLEY, de la *Ada Evening News,* a avut o zi grea, în care s-a străduit să acopere toate evenimentele. În noaptea aceea a primit un telefon de la Chris Ross, procuror districtual adjunct. Era supărat şi se plângea că procurorii şi poliţia erau calomniaţi.

Spunea că nu apărea nicăieri versiunea lor.

ÎN DIMINEAŢA următoare, la începutul primei zile pe care o petreceau în întregime în libertate, Ron şi Dennis s-au urcat în maşină alături de avocaţii lor, Mark Barrett şi Barry Scheck, şi s-au îndreptat către hotelul din reţeaua Holiday Inn din zonă, unde era instalată echipa de cameramani de la NBC. Au apărut în direct la emisiunea *Today,* fiind intervievaţi de Matt Lauer.

Povestea lor stârnea interesul într-o tot mai mare măsură şi majoritatea reporterilor mai erau încă în Ada, căutând pe oricine avea o legătură oricât de îndepărtată cu cele petrecute sau cu persoanele implicate. Evadarea lui Gore reprezenta un eveniment colateral de toată frumuseţea.

Grupul – condamnaţii achitaţi, familiile şi avocaţii – a plecat la Norman, oprindu-se la birourile din Oklahoma ale Sistemului de Apărare a Persoanelor cu Venituri Reduse, unde s-a organizat o altă petrecere. Ron a ţinut o scurtă cuvântare, mulţumindu-le tuturor celor care munciseră din greu pentru a-l apăra şi pentru a-l elibera în cele din urmă. După care s-au grăbit să ajungă în Oklahoma City, ca să ia parte la înregistrarea unei părţi din *Inside Edition* şi apoi la o altă filmare, destinată unei emisiuni numite *Burden of Proof.*

Avocaţii Scheck şi Barrett încercau să stabilească o întâlnire cu guvernatorul şi cu alţi legiuitori importanţi, pentru a face lobby în favoarea unei legislaţii care să faciliteze efectuarea testelor ADN şi să le ofere compensaţii băneşti persoanelor condamnate pe nedrept. Grupul s-a dus la Capitoliul din Oklahoma în vederea unui schimb de strângeri de mână şi pentru o altă conferinţă de presă. Sincronizarea era perfectă; pe urmele lor umblau reporteri din toată ţara. Guvernatorul era foarte ocupat, aşa că le-a fost trimis unul dintre adjuncţii săi, un tip cu imaginaţie, care a adoptat ideea ca Ron şi Dennis să se întâlnească şi cu membrii secţiei criminalistice a Curţii de Apel. Nu era limpede ce anume se aştepta de la această întâlnire, dar animozitatea era, cu siguranţă, una dintre posibilităţi. Totuşi, fiind vineri după-amiază, judecătorii erau, de asemenea, ocupaţi până peste cap. Dintre aceştia, unul singur s-a aventurat în afara biroului ca să-i salute – şi era inofensiv. Nu făcuse parte din instanţa care reanalizase şi ratificase condamnarile lui Fritz şi Williamson.

Barry Scheck a părăsit oraşul, întorcându-se la New York. Mark a rămas în Norman, unde locuia, iar Sara a plecat cu maşina la Purcell. Era o perioadă de acalmie, ivită în toiul freneziei, şi toată lumea avea nevoie de odihnă. Dennis şi mama lui au rămas în Oklahoma City, acasă la Elizabeth.

La întoarcerea în Ada, cu Annette la volan, Ron a stat, de dragul unei schimbări, pe scaunul din faţă. Fără cătuşe. Fără hainele vărgate de puşcăriaş. Fără un poliţist înarmat care să-l supravegheze. A sorbit din ochi peisajul din zona rurală, fermele, sondele împrăştiate pretutindeni şi dealurile cu pante domoale din sud-estul Oklahomei.

Abia aştepta să plece.

– ERA CA ŞI CUM ar fi trebuit să ne refamiliarizăm cu el, de vreme ce lipsise atât de mult din viaţa noastră, a povestit Renee. În ziua de după eliberare, ne-am simţit atât de bine în compania lui. I-am spus să aibă răbdare cu noi, fiindcă voiam să-i punem o mulţime de întrebări şi eram curioşi să aflăm ce fel de viaţă dusese pe culoarul condamnaţilor la moarte. A fost foarte afabil şi a răspuns cu eleganţă la întrebările noastre, vreme de câteva ore. Una dintre cele pe care i le-am pus eu a fost: „Ce-i cu toate cicatricele astea de pe braţele tale?“ „Am fost

atât de deprimat", mi-a răspuns el, „încât m-am așezat și m-am tăiat singur." Noi am vrut să știm cum arăta celula lui, dacă mâncarea era comestibilă, și așa mai departe. Dar, după mai multe întrebări, ne-a cuprins pe toți cu privirea și a zis: „Aș prefera să nu mai vorbesc despre asta. Să discutăm despre altceva". Iar noi i-am respectat dorința. A stat afară, în curtea interioară a casei surorii noastre Annette, și a cântat din gură și din chitară. Din când în când, îl auzeam dinăuntru, iar eu făceam tot ce-mi stătea în putință ca să-mi rețin lacrimile în timp ce îl ascultam, gândindu-mă prin ce trecuse. S-a dus la frigider și a rămas, pur și simplu, acolo, cu ușa deschisă, uitându-se la tot ce ar fi putut dori să mănânce. Era uluit fiindcă în casă exista atâta mâncare și, mai ales, fiindcă știa că putea mânca orice și tot ce dorea. S-a uitat, copleșit, pe fereastra bucătăriei, făcând comentarii despre automobilele noastre frumoase, spunând despre unele dintre ele că nu auzise niciodată. Într-o altă zi, în timp ce mergea cu mașina, a remarcat cât de neobișnuit era să vezi oamenii plimbându-se sau alergând și văzându-și de treburile lor zilnice.

Ron era emoționat de ideea întoarcerii la biserică. Annette nu-i povestise incidentul cu pastorul și nici nu avea s-o facă vreodată. Au fost invitați Mark Barrett și Sara Bonnell; Ron dorea ca ei să îi fie alături. Întreg grupul Williamsonilor a sosit la slujba de duminică în grabă și s-a repezit în primul rând. Annette era la orgă, ca de obicei, și, când a început primul imn mai antrenant, Ron a sărit în picioare, aplaudând, cântând și surâzând, fiind cu adevărat plin de duh.

În timpul vestirilor, pastorul nu a făcut nici o aluzie la întoarcerea lui Ron, dar, pe parcursul rugăciunii de dimineață, a reușit să strecoare că Dumnezeu iubea pe toată lumea, până și pe Ronnie.

Annette și Renee fierbeau de mânie.

La penticostali, serviciul divin nu e pentru timizi și, în vreme ce melodia lua avânt, corul începea să cânte rock și congregația devenea zgomotoasă, câțiva dintre enoriași și-au făcut loc către Ron, ca să-l salute, să-l îmbrățișeze, să-i ureze bun venit. Câțiva, al naibii de puțini. Restul bunilor creștini aruncau priviri crunte către criminalul din mijlocul lor.

În duminica aceea, Annette a plecat de la biserică pentru a nu se mai întoarce niciodată.

*

PE PRIMA pagină a ediției de duminică a ziarului din Ada se afla un articol intitulat „Procurorul își apără eforturile depuse pentru rezolvarea unui caz bine-cunoscut". Era însoțit de o fotografie care îl înfățișa pe Bill Peterson, în spatele unui podium, în sala tribunalului, în plin elan avocățesc.

Din motive evidente, nu era în apele lui după achitare și s-a simțit obligat să le împărtășească locuitorilor orașului resentimentele sale. Nu i se recunoștea, la justa valoare, aportul adus la protecția lui Ron și a lui Dennis, iar povestea amplă, scrisă de Ann Kelley, nu era nimic altceva decât accesul penibil de furie al unui procuror învins fără drept de apel, care ar fi trebuit să evite orice reporter.

Articolul începea astfel:

> Bill Peterson, procurorul districtual din Pontotoc, pretinde că avocaților lui Dennis Fritz și lui Ron Williamson li se atribuie în mod eronat meritul apelării la testul ADN care le-a eliberat clienții din închisoare.

Pe măsură ce Ann Kelley îi întindea o frânghie suficient de lungă ca să se spânzure, el reda, în amănunt, povestea testului ADN din cazul Carter. Ori de câte ori i se ivea ocazia, lovea în Mark Barrett și în Barry Scheck, pe motive de două parale, neratând în schimb nici o șansă de a se bate singur cu pumnul în piept. Testul ADN fusese ideea lui!

Izbutea să evite evidența. Recunoscuse, și nu numai o singură dată, că dorea să se facă un test ADN pentru a-i bate în cuie capacele coșciugelor peste Ron și Dennis. Era atât de convins de vinovăția lor, încât fusese de acord, cu dragă inimă, să se treacă la efectuarea testelor. Iar după ce rezultatele demonstraseră contrariul, cerea să i se recunoască meritul de a fi fost un tip atât de corect.

Învinuirile aduse cu neobrăzare continuau în paragrafele următoare. Făcea, cu nonșalanță, aluzii vagi, sinistre, referitoare la alți suspecți și la strângerea mai multor probe.

Articolul relata:

El [Peterson] a afirmat că dacă se vor descoperi noi dovezi care să-i lege pe Fritz şi pe Williamson de cazul Carter, cei doi ar putea fi judecaţi pentru a doua oară.

Peterson a declarat că ancheta legată de cazul Carter a fost redeschisă de o bună bucată de vreme şi că Glen Gore nu este singurul suspect.

Povestea se încheia cu două citate din spusele exasperante ale procurorului. Primul era:

În anul 1988, când i-am trimis în faţa instanţei, am făcut ceea ce se cuvenea. Recomandând să li se anuleze condamnările, am procedat corect din punct de vedere legal, moral şi etic, ţinând cont de dovezile pe care le deţin acum împotriva lor.

Bineînţeles că a uitat să menţioneze că acest consimţământ de o înaltă etică şi pe deplin moral faţă de anularea pedepsei venea la aproape cinci ani după ce Ron aproape că fusese executat şi la patru după ce îl admonestase, în public, pe judecătorul Seay, pentru că ordonase redeschiderea procesului. Intrând pe tărâmul înaltei etici în ceasul al doisprezecelea, Peterson îşi aducea neconvingător contribuţia la garantarea faptului că Ron şi Fritz şi-au petrecut în închisoare, în calitate de oameni nevinovaţi, mai mult de doisprezece ani.

Partea cea mai demnă de dispreţ a întregii istorii era reprezentată de un alt citat scos în evidenţă şi plasat în centrul primei pagini. Peterson spunea:

Cuvântul „nevinovat" nu mi s-a desprins niciodată de pe buze pentru a-i caracteriza pe Fritz şi Willimson. Toate acestea nu le dovedesc inocenţa. Nu înseamnă decât că nu-i pot acuza în baza dovezilor pe care le deţin în acest moment.

După numai patru zile de libertate, Ron şi Dennis erau sensibili şi nesiguri, aşa că articolul i-a îngrozit. De ce voia Peterson să le redeschidă procesul? Îi mai condamnase o dată şi nu se îndoiau că o putea face a doua oară.

Dovezi noi, dovezi vechi, sau nici o dovadă. Asta nu avea nici o importanţă. Pătimiseră doisprezece ani în spatele gratiilor fără să fi ucis pe nimeni. Dar, în districtul Pontotoc, dovezile nu reprezentau un factor demn de luat în considerare.

Povestea i-a scos din fire pe Mark Barrett şi pe Barry Scheck şi amândoi au compus replici ample pe care să i le trimită ziarului. Dar au fost destul de înţelepţi ca să nu se grăbească şi, după câteva zile, au realizat că la spusele lui Peterson pleca urechea un număr foarte mic de persoane.

ÎN DUPĂ-AMIAZA zilei de duminică, Ron, Dennis şi susţinătorii lor au venit în Norman, la cererea lui Mark Barrett. Din întâmplare, organizaţia Amnesty International îşi organiza concertul rock anual, în aer liber, în scopul strângerii de fonduri. În amfiteatrul neacoperit se adunase o mulţime numeroasă. Vremea era caldă şi însorită.

Mark Barrett a ţinut un discurs în pauza dintre două melodii, apoi i-a prezentat pe Ron, Dennis, Greg şi Tim Durham. Fiecare a vorbit câteva minute, împărtăşind experienţa prin care trecuse. Cu toate că erau emoţionaţi şi neobişnuiţi să ţină discursuri în public, au avut curajul de a-şi deschide inima. Spectatorii i-au idolatrizat.

Patru bărbaţi albi, patru oameni obişnuiţi, din familii onorabile, cu toţii condamnaţi de către sistem şi supuşi abuzurilor, fiind închişi pe perioade a căror sumă era de treizeci şi trei de ani. Mesajul era limpede: până în momentul în care sistemul avea să fie pus la punct, i se putea întâmpla oricui.

După ce au vorbit, şi-au pierdut vremea prin amfiteatru, ascultând muzica, mâncând îngheţată, bucurându-se de soare şi de libertate. Bruce Leba a apărut ca din pământ şi şi-a strâns în braţe vechiul prieten. Nu asistase la procesul lui Ronnie, nici nu îi scrisese când se afla în închisoare. Se simţea vinovat pentru că îl neglijase şi şi-a cerut scuze, din toată inima, faţă de cel mai bun dintre prietenii săi din liceu. Ron l-a iertat fără nici o ezitare.

Era dispus să ierte pe oricine. Parfumul îmbătător al libertăţii înăbuşise vechile ranchiune şi fanteziile legate de răzbunare. Vreme de doisprezece ani visase un proces de proporţii, dar, în momentul acela, totul nu mai era decât istorie. Nu avea chef să-şi etaleze coşmarurile.

*

MASS-MEDIA nu se mai sătura de poveştile lor. Lumina reflectoarelor se ţintea mai ales asupra lui Ron. Pentru că era un bărbat alb, dintr-un oraş de oameni albi, care fusese nedreptăţit de poliţişti albi, acuzat de un procuror alb şi condamnat de un juriu alcătuit din albi, devenise un subiect amplu, preferat de reporteri şi de ziarişti. Asemenea abuzuri se puteau săvârşi frecvent împotriva săracilor sau a minorităţilor, dar nu şi când era vorba despre eroul unui orăşel.

Cariera sa promiţătoare de baseballist, alunecarea urâtă pe panta nebuniei din perioada detenţiei de pe culoarul condamnaţilor la moarte, ameninţarea execuţiei apropiate, poliţiştii plini de ifose, incapabili să descopere criminalul evident – povestea era bogată şi stratificată.

Biroul lui Mark Barrett era inundat de solicitările de interviuri sosite din întreaga lume.

DUPĂ ŞASE ZILE petrecute prin hăţişuri, Glen Gore s-a predat. A luat legătura cu un avocat din Ada, care a sunat la închisoare şi a aranjat lucrurile. În timp ce se pregătea să se întoarcă după gratii, şi-a specificat clar dorinţa de a se evita să fie dat pe mâna autorităţilor din Ada.

N-ar fi trebuit să-şi facă griji. Şleahta care nu era în stare să acţioneze cu corectitudine nu se agita ca să-l aducă pe Gore înapoi, în Ada, pentru un alt proces. Aveau nevoie de timp ca să-şi tămăduiască orgoliile grav rănite. Peterson şi poliţia se ascundeau în spatele atitudinii oficiale prin care susţineau că ancheta fusese redeschisă, că trecuseră la acţiune, însufleţiţi de un nou entuziasm, pentru descoperirea criminalului, sau poate a criminalilor. Gore nu era decât unul dintre cei vizaţi prin acel efort.

Procurorul şi poliţia nu au fost niciodată capabili să recunoască faptul că se înşelaseră, aşa că se agăţau de convingerea nejustificată că, poate, avuseseră dreptate. Poate că vreun alt drogat avea să nimerească din întâmplare în secţia de poliţie şi să mărturisească, sau să-i implice pe Ron şi pe Dennis. Poate că avea să apară un nou informator, ale cărui spuse aveau să le fie pe plac. Poate că poliţiştii puteau strânge cu uşa un alt suspect sau vreun martor care să îşi mărturisească vreun vis.

Aşa era în Ada. Activitatea temeinică a poliţiei putea scoate la lumină tot soiul de piste noi.

Ron şi Dennis nu fuseseră excluşi.

CAPITOLUL 16

Când echipa lipsește din oraș, ritualurile de pe stadionul Yankee diferă foarte puțin de la o zi la alta. Fiindcă presiunea mulțimii și a aparatelor de fotografiat nu se face simțită și fiindcă nimeni nu e în așteptarea unei suprafețe de joc curate ca lacrima, vechiul stadion revine la viață încet și scârțâind, așa că, spre sfârșitul dimineții, oamenii din echipa de întreținere, în pantaloni scurți, kaki, și în tricouri de culoarea cenușii, se ocupă de teren cu mișcări vlăguite. Grantley, care răspunde de tunderea ierbii, își face treaba fără pic de simț de răspundere, folosindu-se de o mașină Toro, cu aspect de păianjen, în timp ce Tommy, specialistul în întreținerea porțiunii fără gazon, compactează și nivelează pământul din spatele bazei principale. Dan împinge o altă mașină de tuns iarba, mai mică, peste firuța deasă, plantată de-a lungul liniei primei baze. Stropitorile erup, la intervale bine stabilite, în jurul marcajului care mărginește terenul. Un grup de vizitatori se înghesuie în spatele amplasamentului destinat jucătorilor din baza a treia, iar ghidul le arată ceva aflat departe, dincolo de tabela de marcaj.

Cele cincizeci și șapte de mii de locuri sunt goale. Sunetele reverberează ușor în jurul stadionului – zgomotul înăbușit al motorului mașinii mai mici de tuns iarba, râsul unui muncitor, șuieratul îndepărtat al stropitorii care curăță băncile din partea de sus a tribunelor, huruitul metroului de pe linia 4 (care deservește stadionul echipei Yankee) care trece prin preajma zidului din dreapta, loviturile unui ciocan lângă tribuna presei. Toți cei care întrețin stadionul construit de Ruth

prețuiesc zilele din afara sezonului, dintre nostalgia măreției echipei și promisiunea următoarelor succese.

La vreo douăzeci și cinci de ani după ziua în care îi fusese așteptată sosirea, Ron Williamson a ieșit din tribuna jucătorilor echipei Yankee și a intrat pe pista de zgură maronie din jurul terenului. S-a oprit ca să contemple imensitatea stadionului și ca să se lase pătruns de atmosfera celui mai sfânt altar al baseballului. Era o zi de primăvară, cu cerul strălucitor de albastru. Aerul era limpede, soarele era sus, gazonul era atât de uniform și de verde încât părea un covor subțire. Razele soarelui îi încălzeau pielea palidă. Mirosul ierbii proaspăt tunse îi amintea de alte terenuri, de alte meciuri, de vechile visuri.

Avea pe cap o șapcă Yankee, o amintire oferită de conducerea echipei, și, fiindcă, pentru un segment al emisiuni *Good Morning America*, cu Diane Sawyer, era o celebritate a momentului, purta singura sa haină sport, o bluză bleumarin cumpărată de Annette, în mare grabă, cu două luni în urmă, precum și singura sa cravată și singura sa pereche de pantaloni. Își schimbase totuși pantofii. Își pierduse interesul față de haine. Cu toate că, odinioară, lucrase în domeniul vestimentației masculine și îi sfătuise pe alții cum să se îmbrace, în momentul acela, asta nu mai avea nici o importanță.

Sub șapcă era o claie strălucitoare de păr cărunt, tuns ca un castron, des și ciufulit. Ron avea patruzeci și șase de ani, dar arăta mult mai bătrân. Și-a aranjat mai bine șapca, apoi a intrat pe iarbă. Avea un metru optzeci și cinci înălțime și, cu toate că trupul îi fusese afectat de cei douăzeci de ani de abuzuri și de neglijență, constituția sa atletică mai era încă vizibilă. A traversat agale zona exterioară a terenului și s-a îndreptat către locul aruncătorului, unde s-a oprit pentru o clipă și și-a ridicat privirea către rândurile nesfârșite de scaune albastre. Și-a așezat încet piciorul pe dreptunghiul de cauciuc, apoi a clătinat din cap. Exact din locul acela, Don Larsen executase aruncarea perfectă. Whitey Ford, unul dintre idolii săi, fusese titularul acelui loc de aruncare. Și-a aruncat privirea peste umărul stâng, către partea din dreapta a terenului, unde zidul împrejmuitor părea prea aproape și unde Roger Maris trimisese mai multe mingi înalte, cu destul de multă putere încât să treacă dincolo de gard. Iar departe, în fața prinzătorului și în afara

terenului, Ron putea zări monumentele dedicate celor mai buni jucători ai echipei Yankee.

Mickey era acolo.

Mark Barrett stătea în baza principală, purtând şi el o şapcă Yankee, şi se întreba la ce s-o fi gândit clientul său. Eliberezi un om din închisoare, unde a petrecut doisprezece ani fără să fi avut vreo vină, fără să-ţi ceri nici un fel de scuze, pentru că nimeni nu are curajul de a recunoaşte că a greşit, fără nici un fel de rămas-bun, îi spui doar pleacă dracului de aici şi fă-o, te rog, cât mai fără zarvă. Nici o compensaţie, nici o îndrumare, nici o scrisoare din partea guvernatorului sau a unei alte oficialităţi; nici o ofertă de serviciu într-o instituţie a statului. Două săptămâni mai târziu, e în mijlocul furtunii stârnite de mass-media şi toată lumea vrea câte o bucăţică din el.

Faptul că Ron nu purta pică nimănui era remarcabil. El şi Dennis erau prea ocupaţi să guste triumful eliberării. Ranchiuna avea să apară mai târziu, după retragerea presei.

Barry Scheck era lângă tribuna jucătorilor, urmărindu-l pe Ron cu privirea şi stând de vorbă cu ceilalţi. Fiind un fan învederat al echipei Yankee, el dăduse telefoanele prin care se aranjase vizita aceea specială.

S-au făcut fotografii şi echipa de cameramani l-a filmat pe Ron stând pe locul aruncătorului, după care au continuat scurtul tur al stadionului mergând agale de-a lungul liniei de demarcaţie a primei baze, în timp ce ghidul le vorbea, la întâmplare, despre unul sau altul dintre membrii echipei. Ron cunoştea majoritatea statisticilor şi a poveştilor. Nici un baseballist n-a reuşit un tur complet pe stadionul Yankee, a spus ghidul, dar Mantle a fost cât pe ce. A trimis mingea tocmai acolo, a zis el, arătând către locul respectiv, la circa o sută şaizeci şi cinci de metri de baza principală.

– Dar lovitura din Washington a fost mai puternică, a intervenit Ron. Mingea a ajuns la o sută şaptezeci şi cinci de metri. Aruncătorul era Chuck Stobbs.

Ghidul s-a simţit impresionat.

Annette se afla la câţiva paşi în urma lui Ron, mergând în ritmul lui, ca de obicei, asudând pentru fiecare detaliu, luând deciziile dificile şi punând lucrurile la punct. Nu era amatoare la baseball şi, în momentul acela, principala ei grijă era să nu-şi lase fratele să se îmbete.

Ron se bosumflase fiindcă nu-i îngăduise să bea după poftа inimii în noaptea precedentă.

Din grupul lor făceau parte Dennis, Greg Wilhoit şi Tim Durham. Toţi cei patru condamnaţi achitaţi apăruseră în emisiunea *Good Morning America.* Costurile excursiei lor erau suportate de televiziunea ABC. Jim Dwyer îi însoţea în calitate de reprezentant al *New York Daily News.*

S-au oprit în centrul terenului, pe linia de avertizare. În partea opusă, în Monument Park, erau grupate busturile enorme ale lui Ruth, Gehrig, Mantle şi DiMaggio şi câteva zeci de mici plăci memoriale ale altor jucători celebri. Înainte de renovare, le-a spus ghidul, acel colţ de pământ aproape sacru se afla, de fapt, în interiorul terenului. Li s-a deschis o poartă şi au trecut de partea cealaltă a gardului, pătrunzând într-o curte interioară cu ziduri de cărămidă, unde, pe moment, îţi era uşor să uiţi că te afli pe un stadion de baseball.

Ron s-a apropiat de bustul lui Mantle şi a citit scurta biografie a acestuia. Încă mai putea cita statisticile legate de cariera jucătorului, pe care le memorase în copilărie.

Anul 1977 fusese ultimul an petrecut de Ron la Yankee, la Fort Lauderdale, într-o echipă din Clasa A, fiind la cea mai mare depărtare de imortalizarea printr-un monument la care se poate afla un jucător serios. Annette avea nişte fotografii vechi, în care Ron apărea în echipamentul de la Yankee, într-unul cât se putea de veritabil. De fapt, fusese purtat cândva, pe stadion, de un adevărat jucător al echipei. Imensul club le transmitea, pur şi simplu, din generaţie în generaţie şi, în timp ce îşi parcurgeau trista călătorie care le aducea în Liga mică, vechile uniforme se umpleau de cicatricele dobândite în timpul vieţii de la frontierele sportului profesionist. Fiecare pereche de pantaloni avea turul şi genunchii cârpiţi. Elasticul care susţinea fiecare betelie fusese strâmtat sau lărgit şi avea tot felul de semne în interior, astfel încât antrenorii să poată menţine jucătorii în formă. Fiecare tricou era pătat de iarbă şi de sudoare.

În 1977, când făcea parte din echipa Fort Lauderdale Yankees, Ron intrase pe teren de paisprezece ori, fusese aruncător în treizeci şi trei de reprize, câştigase de două ori, pierduse de patru şi fusese faultat în suficiente rânduri pentru ca Yankees să nu-şi facă probleme fiindcă îl suspendaseră când, prin mila Domnului, sezonul se încheiase, în sfârşit.

Turul a continuat. Ron a făcut o a doua pauză, ca să privească, cu un zâmbet batjocoritor, plăcuța dedicată lui Reggie Jackson. Ghidul vorbea despre modul în care erau percepute dimensiunile stadionului, despre faptul că părea mai mare când juca Ruth și mai mic când pe teren se aflau Maris sau Mantle. Echipa de cameramani se ținea pe urmele grupului, înregistrând scene care nu aveau să treacă niciodată dincolo de etapa de montaj.

Asta era amuzant, s-a gândit Annette, toată atenția asta. Când era copil și adolescent, Ronnie își dorise cu înfocare să ajungă în lumina reflectoarelor, o ceruse cu insistență, iar în momentul acela, cu patruzeci de ani mai târziu, camerele îi înregistrau fiecare mișcare.

Savurează clipa, își tot spunea ea, fără încetare. Cu o lună în urmă, era închis într-un spital de boli nervoase, iar familia nu avea certitudinea că și-ar fi putut recăpăta vreodată libertatea.

S-au întors agale către tribuna echipei Yankee, omorându-și o bucată de timp și acolo. În vreme ce se impregna de magia locului pentru câteva ultime minute, Ron i s-a adresat lui Mark Barrett:

– Aici au parte de atât de multă distracție, iar eu tocmai am gustat un strop.

Mark a dat din cap, dar în minte nu i-a venit nici un răspuns.

– Tot ce mi-am dorit vreodată a fost să joc baseball, a zis Ron. E singura bucurie pe care am avut-o vreodată. A tăcut, și-a rotit privirea, apoi a adăugat: Știi, toate emoțiile astea puternice te copleșesc după un timp. De fapt, nu vreau decât o bere rece.

Cheful a început la New York.

DUPĂ STADIONUL Yankee, circuitul victorios a continuat cu Disney World, unde costul a trei nopți de distracție pentru întregul grup a fost suportat de o companie germană de televiziune. Ron și Dennis nu aveau de făcut altceva decât să-și istorisească povestea, iar nemții înregistrau fiecare amănunt, cu fascinația tipică resimțită de europeni pentru condamnarea la moarte.

În Disney World, Ron s-a simțit cel mai bine la Epcot, în satul german, unde a găsit bere bavareză și a dat peste cap halbă după halbă.

Au luat avionul către Los Angeles, pentru o scurtă apariție în talk-show-ul *Leeza*. Cu puțin înainte de a intra în direct, Ron a plecat pe

furiș și a băut o jumătate de vodcă. Pentru că îi lipseau majoritatea dinților, nu vorbise prea clar de la bun început, așa că nimeni nu a băgat de seamă că limba i se împleticea ușor.

Pe măsura trecerii zilelor, povestea și-a pierdut o parte din actualitate, iar membrii grupului – Ron, Annette, Mark, Dennis, Elizabeth și Sara Bonnell – s-au îndreptat către casele lor.

Ada era ultimul loc în care și-ar fi dorit Ron să se afle.

A rămas cu Annette și a început procesul dificil al încercării de readaptare. În cele din urmă, reporterii au plecat.

Sub supravegherea atentă a surorii sale, Ron își lua medicamentele cu conștiinciozitate, iar starea lui era stabilă. Dormea foarte mult, exersa la chitară și visa să ajungă un cântăreț celebru. Annette nu tolera prezența alcoolului în casă, iar el ieșea foarte rar.

Teama că ar fi putut fi arestat și trimis înapoi, la închisoare, îl măcina, îl silea să se uite instinctiv peste umăr și îl făcea să tresară la orice zgomot puternic. Știa că polițiștii nu-l dăduseră uitării. Încă mai credeau că era, cumva, implicat în săvârșirea crimei. Iar o mare parte dintre locuitorii orașului nutreau aceeași convingere.

Ar fi vrut să iasă în lume, dar îi lipseau banii. Nu era în stare să păstreze o slujbă și nu vorbea niciodată despre angajare. Nu mai avea permis de conducere de aproape douăzeci de ani și nu manifesta nici un interes deosebit față de manualul șoferului și de susținerea testelor.

Annette îi pleda cauza în fața Serviciilor de Asistență Socială, străduindu-se să capete sumele pe care Ron ar fi trebuit să le primească între timp, ca indemnizație pentru incapacitatea sa de muncă. După intrarea în închisoare, nu mai primise nici un cec. În cele din urmă, eforturile ei au fost încununate de succes, iar totalul sumei acordate s-a ridicat la șaizeci de mii de dolari. Și-a recăpătat și ajutorul lunar, de șase sute de dolari, plătibil până la data încetării incapacității sale, ceea ce reprezenta un eveniment foarte puțin probabil.

A început să se simtă dintr-odată ca un milionar și a vrut să trăiască pe cont propriu. Totodată, își dorea cu disperare să plece nu numai din Ada, ci și din Oklahoma. Singurul copil al Annettei, Michael, locuia în Springfield, Missouri, așa că au plănuit ca Ron să se mute acolo. Au

cheltuit douăzeci de mii de dolari ca să cumpere o rulotă nouă, complet mobilată, cu două dormitoare, în care l-au instalat.

Cu toate că era un moment de glorie, pe Annette o îngrijora ideea că Ron urma să locuiască singur. Când, în cele din urmă, s-a îndurat să-l părăsească, l-a lăsat stând pe noul lui scaun pliant, uitându-se la noul lui televizor și simțindu-se în culmea fericirii. Când s-a întors, peste trei săptămâni, ca să-l verifice, l-a găsit stând pe același scaun, alături de o colecție descurajantă de cutii goale de bere stivuite în jurul lui.

Când nu dormea, nu bea, nu vorbea la telefon sau nu cânta la chitară, rătăcea prin magazinul Wal-Mart din apropiere, sursa lui de bere și de țigări. Dar s-a întâmplat ceva, un incident oarecare, și i s-a cerut să-și petreacă timpul în altă parte.

În zilele îmbătătoare ale traiului lui independent, a căpătat ideea fixă de a le înapoia banii tuturor celor care îl împrumutaseră de-a lungul anilor. I se părea ridicol să facă economii și a început să împartă banii în stânga și în dreapta. Era mișcat de apelurile televizate – copii care răbdau de foame, evangheliști pe punctul de a-și pierde locul de rugăciune, și așa mai departe. Le trimitea bani.

Notele lui telefonice erau enorme. Le suna pe Annette și pe Rennee, precum și pe Mark Barrett, pe Sara Bonnell, pe Greg Wilhoit, pe avocații angrenați în Sistemul de Apărare a Persoanelor cu Venituri Reduse, pe judecătorul Landrith, pe Bruce Leba, ba chiar și pe unele dintre oficialitățile din sistemul de detenție. De obicei era jovial și încântat fiindcă se afla în libertate, dar, către sfârșitul fiecărei conversații, vorbea cu patos despre Ricky Joe Simmons. Nu era impresionat de indiciul ADN lăsat în urmă de Glen Gore. Ron voia ca Ricky Joe Simmons să fie arestat fără întârziere pentru „viol, viol cu ajutorul unor obiecte, viol cu sodomie forțată și uciderea Debrei Sue Carter în locuința ei de la numărul 1022, de pe East 8th Street, pe data de 8 decembrie a anului 1982!!" Fiecare conversație includea cel puțin două declamări ale acestei cerințe formulate cu lux de amănunte.

Și, ceea ce este destul de straniu, Ron o suna și pe Peggy Stillwell, iar între cei doi a luat naștere, prin telefon, o relație amicală. El a asigurat-o că nu o întâlnise niciodată pe Debbie, iar Peggy i-a dat crezare. La optsprezece ani după ce își pierduse fiica, nu reușise încă să-și

ia într-adevăr rămas-bun. I-a mărturisit lui Ron că, preț de ani de zile, a fost sâcâită de bănuiala că poliția nu rezolvase cazul cu adevărat.

Ca regulă generală, evita barurile și femeile ușoare, dar, cu toate acestea, s-a petrecut ceva care l-a lăsat cu buzele umflate. În timp ce umbla pe străzi, văzându-și de treaba lui, o mașină în care se aflau două femei a oprit și el a urcat. Au dat o raită prin baruri, distracția s-a prelungit până noaptea târziu și s-au retras în rulota lui, unde una din însoțitoarele sale i-a găsit banii ascunși sub pat. Mai târziu, când a descoperit furtul a o mie de dolari, a jurat că avea să renunțe cu desăvârșire la femei.

Michael Hudson era singurul lui prieten din Springfield, iar el și-a încurajat nepotul să cumpere o chitară, după care l-a învățat câteva acorduri. Michael îl supraveghea cu regularitate și îi spunea totul mamei sale. Băutura devenea o problemă din ce în ce mai gravă.

Alcoolul și medicamentele nu se împăcau, iar Ron a devenit extrem de paranoic. Vederea unei mașini de poliție îi provoca un atac serios de panică. Refuza chiar să traverseze strada pe roșu, cu gândul că polițiștii stăteau mereu la pândă. Peterson și poliția din Ada puneau ceva la cale. Și-a lipit ziare deasupra ferestrelor, iar la uși a pus lacăte și le-a astupat, pe interior, geamurile. Dormea cu un cuțit de măcelărie la-ndemână.

Mark Barrett l-a vizitat de două ori și a rămas peste noapte. A fost alarmat de starea lui Ron, de paranoia sa și de halul în care bea, dar ceea ce l-a îngrijorat peste măsură a fost cuțitul.

Ron era singur – și era îngrozit.

NICI DENNIS FRITZ nu trecea strada pe roșu. S-a întors în Kansas City și s-a mutat împreună cu mama lui, în căsuța de pe Lister Avenue. Ultima oară când o văzuse, era înconjurată de o echipă SWAT demoralizată.

La mai multe luni după eliberarea lor, Glen Gore nu era încă pus sub acuzare. Ancheta se târa cu greutate într-o anumită direcție și, după cum vedea Dennis lucrurile, el și Ron continuau să fie suspectați. Tresărea când dădea cu ochii de o mașină de poliție. Își supraveghea spatele de fiecare dată când ieșea din casă. Sărea în sus când suna telefonul.

S-a urcat în mașină și l-a vizitat pe Ronnie la Springfield, speriindu-se când a văzut până unde ajunsese cu băutura. Au încercat să se distreze și să se lase în voia amintirilor, dar Ronnie bea prea mult. Nu era un bețiv violent sau emotiv, ci doar gălăgios și antipatic. Dormea până la prânz, se scula, deschidea o cutie de bere și o golea în loc de mic dejun și de prânz, după care începea să cânte la chitară.

Într-o după-amiază se plimbau cu mașina prin împrejurimi, bând bere și savurându-și libertatea. Ron cânta la chitară. Dennis conducea cu foarte mare atenție. Nu cunoștea orașul și necazurile cu poliția erau ultimul lucru pe care și-l dorea. Ron a hotărât că ar fi trebuit să se oprească la un anumit bar, unde ar fi putut cumva aranja să cânte pentru o noapte la chitară. Lui Dennis nu i-a plăcut ideea, mai ales fiindcă Ron nu era unul dintre obișnuiții localului și nu-l cunoștea pe patron și pe oamenii de ordine. Cei doi s-au certat cu aprindere și s-au întors în rulotă.

Ron visa să ajungă vedetă. Își dorea să susțină spectacole în fața a mii de oameni, să vândă albume și să ajungă celebru. Pe Dennis nu-l trăgea inima să-i pomenească nici despre vocea lui hârjâită și despre corzile vocale distruse, nici despre prea puținul talent de cântăreț la chitară; nu putea fi vorba despre nimic mai mult decât un vis. Totuși, i-a cerut cu insistență să termine cu băutura. I-a sugerat ca, în asaltul său zilnic asupra cutiilor de bere Budweiser să includă, din când în când, câte una fără alcool și să renunțe la băuturile tari. Începuse să se îngrașe, așa că l-a îndemnat să facă gimnastică și să se lase de fumat.

Ron l-a ascultat răbdare, dar a continuat să bea bere cu alcool. După trei zile, Dennis s-a întors în Kansas City. A revenit după câteva săptămâni, împreună cu Mark Barrett, care era în trecere prin zonă. L-au dus pe Ron la o cafenea, unde s-a urcat pe scena minusculă cu chitara în brațe și a cântat cântecele lui Bob Dylan în schimbul unor bacșișuri. Cu toate că publicul prea puțin numeros era mai interesat mai degrabă de mâncare decât de muzică, Ron dădea un spectacol și era foarte fericit.

CA SĂ AIBĂ o ocupație și ca să câștige niște bani, Dennis s-a angajat, cu jumătate de normă, și pregătea hamburgheri la grătar contra unui salariu minim. Pentru că, în ultimii doisprezece ani, stătuse cu nasul în

cărți de drept, își făcuse din asta un obicei la care îi era greu să renunțe. Barry Scheck l-a încurajat să se gândească la înscrierea la facultatea de drept și i-a promis că avea să-i dea meditații. Universitatea din Kansas City, Missouri, se afla în apropiere și programul cursurilor de drept era flexibil. Dennis a început să învețe pentru examenul de admitere, dar s-a simțit în curând copleșit.

Suferea de un anume tip de stres posttraumatic și, din când în când, efortul era epuizant. Teroarea închisorii era întotdeauna prezentă – coșmaruri, bruște aduceri aminte și teama de o nouă arestare. Ancheta crimei era în plină desfășurare și, cu polițiștii din Ada care umblau peste tot în voie, exista întotdeauna riscul să bată cineva la ușă în miez de noapte, sau ca să-și facă apariția o altă echipă SWAT. În cele din urmă, Dennis a apelat la ajutorul unui profesionist și, încet-încet, a început să-și aducă viața pe un făgaș normal. Barry Smith vorbea despre un proces civil, de o amplă punere sub acuzare a tuturor celor care generau și promovau injustiția, iar el și-a concentrat atenția asupra acestei idei.

La orizont se întrevedea o nouă luptă, iar Dennis se pregătea să-i facă față.

VIAȚA LUI RON se îndrepta în direcția opusă. Se purta ciudat, iar vecinii au băgat de seamă. Umbla prin parcarea rulotelor purtând după el cuțitul de măcelărie și pretinzând să Peterson și polițiștii din Ada erau pe urmele lui. Se proteja, ca să nu ajungă din nou la închisoare.

Annette a primit o înștiințare de evacuare. Când Ronnie a refuzat să-i răspundă la telefoane, a obținut o hotărâre judecătorească prin care să fie reținut pentru o evaluare a stării sale mintale.

Ron era în rulotă, cu ușile și ferestrele astupate, bând bere și uitându-se la televizor, când a auzit pe neașteptate o somație strigată prin portavoce.

– Ieși de acolo cu mâinile sus!

S-a uitat afară, a văzut poliția și a crezut că se zisese cu viața lui, încă o dată. Că urma să se întoarcă pe culoarul condamnaților la moarte.

Polițiștii se temeau de el în aceeași măsură în care se temea și el de ei, însă, în cele din urmă, cele două părți au găsit un limbaj comun.

Nu a fost dus pe culoarul condamnaţilor la moarte, ci într-un spital, pentru o evaluare psihiatrică.

Rulota, care nu era mai veche de un an, dar în care domnea o harababură cumplită, a fost vândută. După ce fratele ei a ieşit din spital, Annette a căutat un loc în care să-l instaleze. Nu i-a putut găsi un pat decât într-un azil din afara oraşului Springfield. S-a dus la spital, l-a urcat în maşină şi l-a mutat la Centrul de Îngrijire din districtul Dallas.

Rigurozitatea programului zilnic şi faptul că i se purta de grijă cu regularitate au fost, la început, bine-venite. Îşi lua întotdeauna medicamentele la timp, iar consumul de alcool era interzis. Ron se simţea mai bine, dar s-a săturat repede de compania domnilor bătrâni şi bolnăvicioşi, în scaune cu rotile. A început să se plângă şi a devenit insuportabil, aşa că Annette i-a găsit o altă cameră în Marshfield, Missouri. Un alt loc plin de tipi vârstnici şi posomorâţi. Ron nu avea decât patruzeci şi şapte de ani. Ce naiba căuta el într-un azil? Era întrebarea pe care o repeta întruna, aşa că, în cele din urmă, Annette s-a hotărât să-l aducă înapoi, în Oklahoma.

Nu avea să se întoarcă în Ada şi nu se putea spune că ceilalţi ar fi dorit-o. Annette i-a găsit un loc în Oklahoma City, la Harbor House, un fost motel transformat în cămin pentru bărbaţii care ieşeau dintr-o fază neplăcută a vieţii, îndreptându-se către o alta, pe care o sperau mai bună. Alcoolul era interzis, iar Ron a fost abstinent vreme de luni de zile.

Mark Barrett i-a făcut mai multe vizite la Harbor House şi ştia că Ron nu putea rămâne acolo pentru multă vreme. Nimeni n-ar fi putut. Dintre ceilalţi pensionari, cei mai mulţi erau un fel de zombi, fiind mult mai timoraţi decât el.

LUNILE SE SCURGEAU una după alta, fără ca Glen Gore să fie acuzat de crimă. Noua anchetă se dovedea a fi la fel de infructuoasă ca şi prima, desfăşurată cu optsprezece ani în urmă.

Poliţia din Ada, procurorii şi OSBI-ul aveau o analiză de necontestat a ADN-ului, care dovedea că sperma şi firele de păr găsite la faţa locului îi aparţineau lui Glen Gore, dar, pur şi simplu, nu puteau rezolva cazul. Aveau nevoie de dovezi suplimentare.

Ron şi Dennis nu fuseseră eliminaţi de pe lista suspecţilor. Şi, cu toate că erau oameni liberi, ceea ce îi făcea să se simtă în culmea

încântării, deasupra lor plana, în permanență, un nor întunecat. Stăteau de vorbă unul cu celălalt, precum și cu avocații lor, în fiecare săptămână și, uneori, chiar în fiecare zi. După ce au trăit cu frica-n sân un an de zile, s-au hotărât să se apere.

Dacă Bill Peterson, poliția din Ada și statul Oklahoma și-ar fi cerut scuze pentru nedreptatea săvârșită și ar fi închis dosarele lui Ron Williamson și Dennis Fritz, atunci autoritățile ar fi acționat cu corectitudine, punând capăt unei povești triste.

În schimb, cei doi le-au dat în judecată.

ÎN LUNA APRILIE a anului 2000, coreclamanții Dennis Fritz și Ron Williamson au intentat o acțiune penală împotriva unei jumătăți din statul Oklahoma. Inculpații erau orașul Ada, districtul Pontotoc, Bill Peterson, Dennis Smith, John Christian, Mike Tenney, Glen Gore, Terri Holland, James Harjo, statul Oklahoma, OSBI-ul și angajații acestuia Gary Rogers, Rusty Featherstone, Melvin Hett, Jerry Peters și Larry Mullins, plus Gary Maynard, Dan Reynolds, James Saffle și Larry Fields, în calitate de reprezentanții oficiali ai Departamentului de Corecție.

Procesul a fost înregistrat la tribunalul federal drept un caz de apărare a drepturilor civile, referitor la pretinsa încălcare a amendamentelor Patru, Cinci, Șase, Opt și Paisprezece ale Constituției. Și i-a fost încredințat, la întâmplare, nimănui altcuiva decât judecătorului Frank Seay care, ulterior, a refuzat să-l accepte.

Acuzarea pretindea că inculpații 1) nu au pronunțat sentința în urma unui proces corect, pentru că au prezentat dovezi contrafăcute și le-au tăinuit pe cele disculpatoare; 2) au pus la cale o arestare neîntemeiată și au judecat cu rea-voință acuzațiile aduse; 3) au acționat în mod incorect; 4) au cauzat, în mod intenționat, suferințe de natură emoțională; 5) au dat dovadă de neglijență în judecarea cazului; și 6) au inițiat și au menținut un rechizitoriu întocmit cu rea intenție.

Reclamația împotriva sistemului de detenție susținea că Ron fusese tratat necorespunzător pe culoarul condamnaților la moarte și că afecțiunea sa mintală nu fusese luată în considerare de către oficialitățile cărora li se atrăsese atenția în mod repetat în această privință.

Reclamanții cereau să li se plătească daune în valoare de o sută de milioane de dolari.

Ziarul din Ada a citat spusele lui Bill Peterson:

– După părerea mea, este vorba de un proces lipsit de sens, menit să atragă atenţia. Nu-mi fac nici un fel de griji din această cauză.

A reafirmat, totodată, că anchetarea crimei „continuă".

Dosarul procesului a fost depus de către firma lui Barry Scheck şi de către un avocat din Kansas City, pe nume Cheryl Pilate. Mark Barrett s-a alăturat echipei de avocaţi ceva mai târziu, când s-a retras din Sistemul de Apărare a Persoanelor cu Venituri Reduse şi a început să profeseze pe cont propriu.

ESTE EXTREM de dificil să ai câştig de cauză când intentezi un proces pentru o condamnare pe nedrept, iar celor mai mulţi dintre condamnaţii achitaţi li se interzice accesul în sala de judecată. Faptul că ai fost condamnat fără să ai nici o vină nu îţi dă în mod automat dreptul de a cere daune.

Un reclamant eficient trebuie să pretindă şi să demonstreze că i-au fost violate drepturile civile, că amendamentele constituţionale care îi oferă protecţie au fost încălcate şi că aceasta a dus la condamnare nedreaptă. După care urmează partea cea mai grea: realmente, toate persoanele implicate într-un proces juridic care a condus la o sentinţă eronată sunt la adăpostul imunităţii. Judecătorul este imun în ceea ce priveşte pronunţarea unei sentinţe incorecte, indiferent cât de prost ar fi condus procesul. Procurorul este imun atâta vreme cât îşi face datoria – cu alte cuvinte, atâta vreme cât aduce acuzaţii. Totuşi, dacă se implică prea mult în desfăşurarea anchetei, poate deveni pasibil de a fi tras la răspundere. Poliţistul este imun, cu excepţia cazului în care se poate că dovedi că a acţionat într-un mod atât de necorespunzător încât, în calitate de om al legii înzestrat cu raţiune, ar fi trebuit să-şi dea seama că violează Constituţia.

Susţinerea unui astfel proces este ruinător de costisitoare, avocaţii reclamantului fiind siliţi să acopere costurile de zeci sau chiar sute de mii de dolari ale litigiilor. Şi este extrem de riscant să o facă, pentru că recuperarea acestora durează extraordinar de mult.

Majoritatea persoanelor condamnate pe nedrept, precum Greg Wilhoit, nu au primit, niciodată, nici măcar zece cenţi.

*

ÎN LUNA IULIE a anului 2001, Ron şi-a început următorul popas, desfăşurat în Transition House din Norman, un aşezământ bine-cunoscut, care le oferea ocupanţilor săi de sex masculin un mediu de viaţă organizat, sfaturile unor specialişti şi o pregătire profesională. Scopul instituţiei era refacerea pacienţilor într-o asemenea măsură încât să poată trăi pe cont propriu, sub îndrumarea unui consilier. Ţinta finală era reintegrarea în comunitate, în calitate de cetăţeni activi şi echilibraţi.

Prima etapă consta dintr-un program de douăsprezece luni, în cadrul căruia bărbaţii locuiau în dormitoare comune, având o mulţime de colegi de cameră şi fiind nevoiţi să respecte o mulţime de reguli. Unul dintre exerciţiile cu care îşi începeau instruirea îi învăţa cum să folosească autobuzele pentru a se deplasa prin oraş. Gătitul, menţinerea curăţeniei şi igiena personală reprezentau alte deprinderi pe care erau învăţaţi să şi le însuşească şi pe care se punea un accent deosebit. Ron ştia să facă omletă şi sandvişuri cu unt de arahide.

Prefera să rămână în preajma camerei sale şi nu se aventura în afara clădirii decât ca să fumeze. După patru luni, nu reuşise să priceapă tainele sistemului de transport public bazat pe autobuze.

În copilărie, avusese o prietenă pe nume Debbie Keith. Tatăl fetei era preot şi îşi dorea ca fiica lui să se mărite tot cu un preot, iar Ron nu corespundea din acest punct de vedere. Fratele ei, Victor Keith, călcase pe urmele tatălui său şi era pastor în Templul Evanghelic, noua biserică din Ada de care aparţinea Annette. La insistenţele ei, adăugate cererii lui Ron, Keith s-a urcat în maşină şi s-a dus la Norman, la Transition House.

Ron dorea cu sinceritate să revină în sânul bisericii şi să îşi pună viaţa în ordine. În adâncul sufletului său, credea cu tărie în Dumnezeu şi în Isus Hristos. Nu uitase niciodată versetele din Biblie pe care le memorase în copilărie şi nici cântecele evanghelice pe care le îndrăgise. În ciuda greşelilor şi a cusururilor sale, dorea, cu disperare, să-şi regăsească rădăcinile. Era chinuit de sentimentul vinovăţiei pentru viaţa pe care o dusese, dar credea în iertarea divină, eternă şi deplină promisă de Isus.

Reverendul Keith a stat de vorbă cu el, s-au rugat împreună şi au discutat despre întocmirea unei serii de documente. I-a explicat că, dacă dorea într-adevăr să se alăture bisericii, trebuia să întocmească o cerere prin care să specifice că era un creştin renăscut, că avea să o sprijine din punct de vedere material şi prin prezenţa sa ori de câte ori era posibil şi că nu avea să reproşeze nimic, niciodată. Ron s-a grăbit să completeze şi să semneze formularul. Cererea a fost adusă în faţa comitetului parohial, luată în discuţie şi aprobată.

Vreme de câteva luni, Ron s-a simţit foarte mulţumit. Avea un aspect îngrijit şi nu mai bea, fiind hotărât să renunţe la acest obicei, cu ajutorul lui Dumnezeu. Se alăturase Alcoolicilor Anonimi şi lipsea arareori de la vreo întrunire. Urma un tratament medicamentos echilibrat, iar familia şi prietenii se simţeau bine în compania lui. Era amuzant şi vorbea cu voce sonoră, fiind întotdeauna gata să dea o replică promptă sau să spună o poveste amuzantă. Ca să-i uluiască pe străini, începea întotdeauna o istorisire nouă spunând:

– Mai demult, când eram pe culoarul condamnaţilor la moarte...

Rudele îi stăteau în preajma cât mai mult posibil, fiind adesea uimite de capacitatea lui de a-şi reaminti amănuntele unor întâmplări petrecute atunci când nu era, literalmente, în toate minţile.

Transition House se afla în apropierea centrului oraşului Norman şi era simplu să ajungi, pe jos, până la biroul lui Mark Barrett, aşa că Ron îi făcea des câte o vizită. Avocatul şi clientul său beau cafea, vorbeau despre muzică şi discutau despre proces. În privinţa litigiului, nu era câtuşi de puţin surprinzător faptul că Ron era interesat să afle, în primul rând, când avea să fie reabilitat şi câţi bani avea să primească. Mark l-a invitat să ia parte la una dintre slujbele oficiate în biserica lui din Norman, care făcea parte din congregaţia Apostolii lui Hristos. Ron a venit la unul dintre cursurile Şcolii de Duminică împreună cu soţia lui Mark şi a fost fascinat de discuţia deschisă şi liberă despre Biblie şi despre creştinism. Totul putea fi pus la îndoială, spre deosebire de bisericile penticostale, unde cuvântul Scripturii era considerat literă de lege, fiind infailibil, iar părerile contrare erau întotdeauna dezaprobate.

Ron îşi petrecea cea mai mare parte a timpului ocupându-se de muzică, exersând cântecele lui Bob Dylan, sau câte unul de-al lui Eric Clapton, până ce reuşea să-l redea cu cât mai multă exactitate. Şi a fost

angajat. Pentru câte un spectacol de o noapte, în barurile și cafenelele din împrejurimile orașului Norman și din Oklahoma City, unde cânta pentru bacșișuri melodiile alese de un public restrâns. Era plin de curaj. Avea un registru vocal modest, dar asta nu-l deranja. Cânta orice.

Organizația pentru Abolirea Pedepsei cu Moartea din Oklahoma l-a invitat să cânte și să vorbească în cadrul unui spectacol destinat strângerii de fonduri organizat la Firehouse, un local popular din apropiere de campusul universității. Aflându-se în fața a două sute de oameni, un public cu mult mai numeros decât cel cu care era obișnuit, s-a simțit copleșit și a stat prea departe de microfon. Abia dacă a fost auzit, dar, cu toate acestea, a fost apreciat. În seara aceea a cunoscut-o pe doctor Susan Sharp, profesoară de criminologie, implicată activ în lupta pentru desființarea pedepsei cu moartea. L-a invitat să asiste la unul dintre cursurile ei, iar el a acceptat cu dragă inimă.

Cei doi s-au împrietenit, deși Ron a început în curând să creadă că doctor Sharp era iubita lui. Ea se străduia să păstreze relația la un nivel prietenesc și profesional. Vedea în Ron un om bântuit de temeri, cu sufletul rănit, și era hotărâtă să-l ajute. Înfiriparea unei idile nu intra în calcul, iar el nu era agresiv.

A trecut de prima etapă a tratamentului de la Transition House și a fost promovat în cea de-a doua – instalarea în propriul apartament. Annette și Renee se rugau cu fervoare să fie în stare să locuiască singur. Încercau să nu includă sanatoriile, instituțiile de reeducare și spitalele psihiatrice în gândurile legate de viitorul lui. Dacă reușea să treacă de faza doi, pasul următor ar fi fost găsirea unei slujbe.

Ron a ținut lucrurile sub control pentru vreo lună de zile, după care totul a prins să se destrame. Fiind departe de așezământ și de supraveghetori, a început să-și neglijeze tratamentul. Era dornic de o bere rece. A început să-și piardă timpul la Deli, un bar din campus care atrăgea beți înrăiți și pușlimea nonconformistă.

A devenit unul dintre obișnuiții localului și, ca întotdeauna, nu era un beț simpatic.

PE DATA DE 29 octombrie 2001, Ron a depus mărturie în procesul pe care îl intentase. Începerea din Departamentul de stenografiere din

Oklahoma City era ticsită de avocaţi nerăbdători să-l interogheze pe omul care devenise o celebritate locală.

După întrebările preliminare, primul dintre avocaţii apărării i s-a adresat lui Ron:

– Sunteţi sub tratament medicamentos?

– Da.

– Şi este vorba despre medicamente prescrise de un medic, sau luate ca urmare a sfaturilor acestuia?

– Da, prescrise de un psihiatru.

– Aveţi o reţetă, sau ne puteţi da informaţii referitoare la medicamentele pe care le luaţi în cursul zilei de astăzi?

– Ştiu ce iau.

– Şi anume?

– Iau Depakote, două sute cincizeci de miligrame, de patru ori pe zi; Zyprexa, seara, o dată pe zi; şi Wellbutrin o dată pe zi.

– Ştiţi pentru ce sunt indicate medicamentele?

– Păi, Depakote este pentru schimbările de dispoziţie, Wellbutrinul pentru depresie, iar Zyprexa pentru stoparea halucinaţiilor auditive şi vizuale.

– OK. Astăzi ne interesează în mod deosebit dacă aceste medicamente vă pot afecta memoria. Au un asemenea efect?

– Păi, nu ştiu. Deocamdată nu m-aţi întrebat nimic care să-mi solicite memoria.

Depunerea mărturiei a durat câteva ore şi l-a sleit de puteri.

ÎN CALITATE de inculpat, Bill Peterson a completat o cerere de judecare în afara procesului, ca maşinaţie de rutină menită să-l excludă din desfăşurarea acestuia.

Reclamanţii au susţinut că imunitatea lui Peterson fusese anulată în momentul când îşi depăşise atribuţiile de procuror şi începuse să se ocupe de anchetarea cazului Debbie Carter. Au afirmat că existau două exemple clare de dovezi fabricate de cel în cauză.

Primul apărea în declaraţia dată de Glen Gore sub jurământ cu scopul de a fi folosită în procesul civil, în care acesta afirma că Peterson venise, de fapt, în celula lui din închisoarea districtului Pontotoc şi îl ameninţase, cerându-i să depună mărturie împotriva lui

Ron Williamson. Conform declarației, Peterson spusese că Gore ar fi făcut bine să spere că amprentele sale „nu apăreau în apartamentul lui Debbie Carter" și că „după aceea ar fi putut, pur și simplu, să-l acuze pe Gore".

Al doilea exemplu de fabricare a dovezilor, de asemenea menționat de către reclamanți, se referea la repetarea luării amprentelor palmei lui Debbie. Peterson a recunoscut că, în luna ianuarie a anului 1987, avusese o întrevedere destinată aducerii în discuție a acestor amprente cu Jerry Peters, Larry Mullins și cu anchetatorii din Ada. Se referise la anchetă spunând că „ajunsese într-un impas". Și sugerase că, la circa patru ani și jumătate după înmormântare, se putea obține o amprentă mai bună și le ceruse lui Peters și lui Mullins să facă o a doua verificare. Pe urmă cadavrul fusese exhumat, se luaseră alte amprente ale palmei, iar experții își schimbaseră brusc opinia.

(Avocații lui Ron și Dennis angajaseră un expert în identificarea amprentelor, pe un anume Bill Bailey, care descoperise că Mullins și Peters ajunseseră la noua lor concluzie examinând alte zone ale amprentei. Bailey își încheiase propria analiză declarând că, de fapt sursa amprentei din apartament nu fusese palma lui Debbie Carter.)

Judecătorul federal a respins cererea lui Peterson de judecare în afara procesului, spunând:

– Există afirmația întemeiată conform căreia atât Peterson, Peters și Mullins cât și alte persoane au fost angajate într-o activitate sistematică de fabricare a dovezilor, cu intenția de a obține condamnarea lui Williamson și Fritz.

Judecătorul a adăugat:

– În acest caz, dovezile suplimentare indică existența eforturilor conjugate ale lui Peterson și ale diverșilor anchetatori în scopul privării Reclamanților de unul sau mai multe dintre drepturile lor constituționale. Excluderea repetată, de către investigatori, a dovezilor disculpatoare în timp ce erau incluse cele încriminatoare și cele controversate, contrafăcute, abandonarea pistelor evidente și indiscutabile, care implicau alte persoane, precum și apelarea la o serie de deducții judiciare îndoielnice sugerează că Inculpații au acționat în mod deliberat pentru a ajunge la acele concluzii finale care implicau acuzarea lui Williamson și Fritz, fără a ține cont de indiciile

avertizatoare apărute pe traseu și referitoare atât la injustețea concluziilor, cât și la faptul că nu erau susținute de nici una dintre dovezile descoperite pe parcursul anchetei.

Această hotărâre, redactată la data de 7 februarie 2002, a reprezentat o lovitură majoră dată apărării și a schimbat orientarea procesului.

RENEE se străduise, vreme de ani de zile, să o convingă pe Annette că ar fi fost mai bine să plece din Ada. Oamenii aveau să fie întotdeauna suspicioși în privința lui Ron și să bârfească pe la colțuri pe seama surorilor sale. Biserica lor îl exclusese din rândurile enoriașilor. Iar procesul în așteptare, intentat orașului și întregului district, avea să stârnească și mai multe resentimente.

Annette a rezistat pentru că Ada era căminul său. Iar fratele ei era nevinovat. Se deprinsese să ignore bârfele și privirile insistente și se simțea în stare să-și apere punctul de vedere.

Dar procesul o îngrijora. După aproape doi ani de descoperiri intense, premergătoare judecării în instanță, Mark Barrett și Barry Scheck simțeau că vântul începea să le fie favorabil. Negocierile preliminare se desfășurau sporadic, dar avocații ambelor tabere aveau impresia generală că nu urma să se ajungă la un proces.

Poate că era momentul unei schimbări. În luna aprilie a anului 2002, după șaizeci de ani, Annette a plecat din Ada. S-a mutat la Tulsa, unde avea rude, și, la scurt timp după aceea, fratele ei a venit să locuiască împreună cu ea.

Era nerăbdătoare să-l scoată din Norman. Ron începuse din nou să bea și, când se îmbăta, nu izbutea să-și țină gura. Se lăuda cu procesul lui, cu numeroșii lui avocați, cu milioanele pe care avea să le obțină de la cei care îl trimiseseră pe nedrept pe culoarul condamnaților la moarte, și cu multe altele. Își pierdea timpul la Deli și prin alte baruri și atrăgea atenția a tot soiul de indivizi care s-ar fi înghesuit să-i devină cei mai buni prieteni imediat ce ar fi apărut banii.

S-a mutat la Annette și a învățat repede că în noul ei cămin din Tulsa erau valabile aceleași reguli care îl guvernaseră pe cel vechi, din Ada, ceea ce însemna că nu era îngăduită băutura. A renunțat la alcool, s-a alăturat enoriașilor din parohia ei și s-a împrietenit cu pastorul. Exista un grup de bărbați dedicat studiului Bibliei și intitulat

Lumina celor Rătăciți, care aduna bani pentru trimiterea misionarilor în țările sărace. Modul lor preferat de a strânge fonduri era organizarea unei cine lunare cu cotlete și cartofi, iar Ron s-a alăturat echipei din bucătărie. Sarcina lui era înfășurarea cartofilor copți într-o folie, ceea ce îi făcea o deosebită plăcere.

ÎN TOAMNA anului 2002, procesul „lipsit de sens" și-a găsit rezolvarea în schimbul a mai multe milioane de dolari. Ca să își pună la adăpost carierele și orgoliile, numeroșii inculpați au insistat pentru a se ajunge la o înțelegere confidențială, în urma cărora ei și societățile la care erau asigurați au plătit sume mari de bani, fără a admite că ar fi greșit cu ceva. Înțelegerea secretă a fost îngropată într-un dosar ținut sub cheie și protejat de un ordin al Curții Federale de Justiție.

Detaliile acestuia au fost curând întoarse pe toate fețele în cafenelele din Ada, consiliul municipal fiind silit să dezvăluie că scosese din buzunar peste cinci sute de mii de dolari, extrași din rezervele pentru zile negre și care reprezentau partea sa din compensația totală. În timp ce bârfa vuia, înconjurând orașul, suma varia de la o cafenea la alta, dar părerea că era vorba de vreo cinci milioane de dolari se bucura de o largă răspândire. De fapt, *Ada Evening News* chiar a tipărit această sumă, în baza informațiilor oferite de o sursă nespecificată.

Pentru că Ron și Dennis nu fuseseră eliminați de pe lista suspecților, mulți dintre oamenii cumsecade din Ada continuau să creadă că erau amestecați în săvârșirea omorului. Iar faptul că scoteau un profit atât de frumos de pe urma crimei lor a stârnit și mai multe resentimente.

Mark Barrett și Bary Scheck au insistat pentru cei doi să primească o sumă substanțială drept avans și, apoi, o rentă lunară, pentru a respecta aranjamentul stabilit.

Dennis și-a cumpărat o casă nouă în suburbiile orașului Kansas City. A avut grijă de mama sa și de Elizabeth, după care a depus restul banilor la o bancă.

Ron n-a fost atât de prudent.

A convins-o pe Annette să-l ajute să cumpere o locuință dintr-un complex aflat în apropiere de casa ei și de biserică. Au cheltuit șaizeci de mii de dolari pentru achiziționarea unui apartament frumos, cu două dormitoare, și Ron a încercat din nou să trăiască pe cont propriu. A

reuşit să se ţină în frâu vreme de câteva săptămâni. Dacă, dintr-un anumit motiv, Annette nu-l putea duce cu maşina, mergea cu plăcere pe jos până la biserică.

Dar, pentru el, Tulsa reprezenta un loc familiar şi, nu după multă vreme, s-a întors în cluburile de striptease şi în baruri, unde dădea de băut pentru toată lumea şi le oferea fetelor bacşişuri de mii de dolari. Banii şi gura mare i-au adus o mulţime de prieteni, noi şi vechi, mulţi dintre aceştia profitând de pe urma lui. Era extrem de generos şi pe deplin neştiutor în privinţa gospodăririi noii sale averi. Înainte ca Annette să apuce să-l strunească, cincizeci de mii de dolari se evaporaseră deja.

În apropiere de apartamentul lui se afla un bar de cartier, numit Bounty, o cârciumioară liniştită printre obişnuiţii căreia se număra Guy Wilhoit, tatăl lui Greg. Cei doi s-au întâlnit, au devenit tovarăşi de băutură şi s-au bucurat de ore întregi de discuţii animate despre Greg şi despre vechile amintiri de pe culoarul condamnaţilor la moarte. Guy le-a spus barmanilor de la Bounty, precum şi proprietarului, că Ron era un prieten aparte, al lui şi al lui Greg deopotrivă, şi că, dacă se întâmpla să dea vreodată de necaz, aşa cum îi stătea în obicei, să-l cheme pe el, pe Guy, şi nu poliţia. Toţi i-au promis că aveau să-l protejeze pe Ron.

Dar el nu reuşea să se ţină departe de cluburile de striptease. Favoritul său era Lady Godiva's, unde s-a îndrăgostit lulea de o anumită dansatoare, numai pentru a afla că era deja încurcată cu altcineva. Ceea ce nu avea nici o importanţă. Când a aflat că avea familie, dar nu şi locuinţă, a invitat-o să şi-o aducă pe cea dintâi în apartamentul lui, în dormitorul liber de la etaj. Stripteuza, cei doi copii ai ei şi presupusul lor tată s-au mutat în noua şi frumoasa casă a domnului Williamson. Dar nu existau nici un fel de provizii. Ron a sunat-o pe Annette, dându-i o listă lungă de articole de băcănie, pe care ea le-a cumpărat fără nici o tragere de inimă. Când a venit să le aducă, Ron nu era de găsit. Stripteuza şi familia ei se încuiaseră în dormitorul de la etaj, ascunzându-se de Annette, şi nici n-au ieşit de acolo. Ea le-a dat un ultimatum, cu voce puternică, prin uşă, ameninţându-i că-i dă în judecată dacă nu părăsesc imediat locuinţa. Cei patru au dispărut, iar Ron le-a dus dorul.

Aventurile au continuat până când Annette, în calitate de tutore legal, a intervenit în baza unui ordin judecătoresc. Au avut o dispută în privința banilor, dar Ron știa ce era mai bine. Apartamentul a fost vândut, iar el a mers la un alt azil.

Adevărații lui prieteni nu l-au abandonat. Dennis Fritz știa că Ron se zbătea ca să ajungă la un mod stabil de viață. I-a sugerat să vină în Kansas City și să locuiască împreună cu el. I-ar fi supravegheat tratamentul medicamentos și dieta alimentară, l-ar fi determinat să facă gimnastică, l-ar fi obligat să renunțe la băutură și la țigări. Dennis descoperise hrana sănătoasă, vitaminele, suplimentele alimentare, ceaiurile din plante medicinale și alte produse de același gen și era nerăbdător să vadă ce efect ar fi avut o parte dintre ele asupra prietenului său. Au discutat despre mutare vreme de săptămâni dar, în cele din urmă, Annette s-a opus.

Greg Wilhoit, care în momentul acela era californian cu drepturi depline și un luptător înverșunat pentru abolirea pedepsei cu moartea, l-a implorat pe Ronnie să se mute la Sacramento, unde viața era mai ușoară și mai puțin stresantă, iar trecutul putea fi dat cu adevărat uitării. Lui i-a plăcut ideea, dar era mai distractiv să vorbești despre asta decât să treci la acțiune.

Bruce Leba a dat de urma lui Ron și i-a oferit o cameră, ceea ce mai făcuse și în trecut. Annette a fost de acord, așa că s-a mutat la Bruce, care, la vremea aceea, era șofer de camion. Călătorea stând în dreapta lui și savura pe deplin senzația de libertatea de pe autostăzile din câmp deschis.

Annette a prezis că aranjamentul nu putea dura mai mult de trei luni, ceea ce, în cazul lui Ron, reprezenta o durată medie. Orice stil ordonat de viață și orice loc sfârșeau prin a-l plictisi și, peste trei luni, s-a certat cu Bruce dintr-un motiv pe care nici unul din ei nu a reușit să și-l mai aducă aminte. S-a mutat înapoi la Tulsa, a stat la Annette pentru câteva săptămâni, apoi a închiriat un mic apartament de hotel pentru trei luni.

ÎN 2001, LA DOI ANI după eliberarea lui Dennis și Ron și la aproape nouăsprezece ani după săvârșirea crimei, poliția din Ada a finalizat

ancheta. După care au mai trecut doi ani înainte ca Glen Gore să fie mutat din închisoarea din Lexington și adus în fața instanței.

Dintr-o multitudine de motive, reprezentantul acuzării nu a mai fost Bill Peterson. Nu i-ar fi fost la-ndemână să stea în fața juriului, arătând către inculpat și spunând ceva de genul „Glen Gore, meriți să mori pentru ceea ce i-ai făcut lui Debbie Carter", după ce arătase către alți doi bărbați, aducându-le aceeași acuzație. A cerut să fie scutit, invocând un conflict de interese, dar l-a trimis pe Chris Ross, asistentul său, să stea la masa acuzării și să ia notițe.

Din Oklahoma City a sosit un procuror special, Richard Wintory, care, înarmat fiind cu rezultatele testului ADN, a obținut condamnarea cu ușurință. După ce a aflat amănuntele activităților criminale, numeroase și violente, ale lui Glen Gore, juriul a recomandat, fără nici o ezitare, condamnarea la moarte.

Dennis a refuzat să urmărească desfășurarea procesului, însă Ron nu a reușit să-l ignore. Îi telefona în fiecare zi judecătorului Landrith, spunându-i:

– Tommy, trebuie să pui mâna pe Ricky Joe Simmons.

– Tommy, lasă-l pe Gore! Ricky Joe Simmons e adevăratul ucigaș.

PLECA DINTR-UN AZIL într-altul. Imediat ce se plictisea de noul loc în care ajunsese, sau după ce i se părea că stătuse prea mult, telefoanele începeau să sune și Annette se zbătea ca să găsească un alt așezământ care să accepte să-i acorde îngrijire. După care îl punea în mașină și făcea mutarea. O parte dintre aziluri duhneau a dezinfectant și a moarte, în timp ce, în altele, atmosfera era plăcută și primitoare.

Susan Sharp i-a făcut o vizită când se afla într-un loc plăcut, din orașul Howe. Ron nu mai băuse de săptămâni și se simțea excelent. S-au dus cu mașina în parcul de pe malul unui lac din preajma localității și au făcut o plimbare. Era o zi senină, cu aer răcoros și proaspăt.

– Părea un băiețel, a povestit Sharp. Se simțea fericit fiindcă ieșise la soare într-o zi superbă.

Era o plăcere să te afli în compania lui când nu bea și își lua medicamentele. În noaptea aceea au avut o „întâlnire", au cinat la un restaurant din apropiere. Ron a fost încântat de sine însuși pentru că îi făcea cinste cu o friptură unei doamne drăguțe.

CAPITOLUL 17

Durerile violente de stomac au început în primele zile ale toamnei anului 2004. Ron se simțea balonat și avea o senzație de disconfort când stătea pe scaun sau întins în pat. Când mergea îi era ceva mai bine, dar durerea era din ce în ce mai puternică. Era tot timpul obosit și nu putea să doarmă. Rătăcea toată noaptea pe coridoarele ultimului azil în care se instalase, încercând să scape de apăsarea din stomac.

Annette locuia la o depărtare de două ore și nu-l mai văzuse de o lună, deși îl auzise plângându-se la telefon. Când a venit ca să-l însoțească la o vizită la dentist, a fost șocată de dimensiunile stomacului lui.

– Arăta ca o femeie gravidă în luna a zecea, a povestit ea.

Au anulat programarea la dentist și s-au dus direct la Secția de urgențe a spitalului din Seminole. De acolo au fost trimiși la spitalul din Tulsa, unde, în ziua următoare, Ron a fost diagnosticat ca suferind de ciroză a ficatului. Inoperabilă, netratabilă, fără nici o posibilitate de transplant. Era o nouă condamnare la moarte și, de data asta, una dureroasă. După o prognoză optimistă, mai avea șase luni de trăit.

Împlinise cincizeci și unu de ani, dintre care petrecuse paisprezece în spatele gratiilor, fără a avea nici o ocazie de a consuma băuturi alcoolice. După eliberarea sa, care se petrecuse cu cinci ani în urmă, trăsese, fără nici o îndoială, serios la măsea, dar trecuse și prin perioade destul de lungi de abstinență totală, în care se străduise să lupte împotriva alcoolismului.

Ciroza părea ceva cam prematură. Annette a pus întrebări insistente și răspunsurile n-au fost ușor de oferit. Pe lângă toată băutura,

mai era vorba și de stupefiante, cu toate că, după eliberare, se drogase foarte puțin. O altă cauză erau tratamentele medicamentoase. Pe o durată egală cu cel puțin jumătate din viața lui, Ron consumase, în mai multe rânduri și în cantități variabile, doze mari de substanțe psihotropice puternice.

Poate că, de la bun început, ficatul lui fusese sensibil. În momentul acela, nu mai avea nici o importanță. Pentru a doua oară, Annette a sunat-o pe Renee dându-i veşti greu de crezut.

Medicii i-au extras mai mulți litri de lichid, iar conducerea spitalului i-a cerut Annettei să-l transfere în altă parte. A fost refuzată în șapte locuri înainte de a-i găsi o cameră într-un sanatoriu de boli incurabile. Acolo, infirmierele și personalul l-au primit pe Ronnie ca pe un vechi membru al familiei.

ANNETTE ȘI RENEE și-au dat curând seama că șase luni fusese o prognoză nerealistă. Ron se stingea cu repeziciune. Cu excepția mijlocului umflat, slăbise și se stafidise. Nu avea poftă de mâncare și, în cele din urmă, nu mai fuma și nici nu mai bea. Pe măsură ce ficatul înceta să-i mai funcționeze, durerile erau tot mai cumplite. Nu se simțea bine nici măcar o singură clipă și petrecea ore întregi târându-și picioarele în jurul camerei lui și în susul și în josul coridoarelor sanatoriului.

Familia se izolase de lume și petrecea alături de el cât mai mult timp posibil. Annette nu locuia departe, dar Renee, Gary și copiii lor stăteau în apropiere de Dallas. Făceau drumul de cinci ore cu mașina ori de câte ori le stătea în putință.

Mark Barrett și-a vizitat clientul în mai multe rânduri. Era un avocat ocupat, dar Ronnie avusese întotdeauna prioritate. Vorbeau despre moarte și despre viața de dincolo, despre Dumnezeu și despre mântuirea promisă de credința în Hristos. Ron înfrunta moartea cu o mulțumire aproape deplină. Reprezenta un eveniment pe care îl aștepta cu nerăbdare și o făcuse vreme de ani de zile. Nu era trist. Regreta multe dintre faptele sale, își regreta greșelile, regreta durerea pe care o provocase, dar implorase iertarea Celui de Sus cu toată sinceritatea și ea îi fusese acordată.

Nu purta pică nimănui, cu toate că Bill Peterson și Ricky Joe Simmons își bătuseră joc de el aproape până în ultimul moment. În cele din urmă, îi iertase și pe ei.

La următoarea sa vizită, Mark a adus vorba despre muzică și, timp de ore întregi, Ron a divagat pe tema noii sale cariere și a distracției de care urma să aibă parte după plecarea din sanatoriu. Boala n-a fost pomenită, așa cum n-a fost amintită nici acea despărțire reprezentată de moarte.

Annette i-a adus chitara, dar el a descoperit că-i era greu s-o folosească. În loc de asta, a rugat-o pe ea să cânte imnurile lor preferate. El a interpretat pentru ultima oară o melodie în timpul unui spectacol karaoke organizat la sanatoriu. A găsit, cumva, puterea să cânte. În momentul acela, infirmierele și ceilalți pacienți îi cunoșteau deja povestea și l-au aplaudat. Pe urmă a dansat cu amândouă surorile lui, pe muzica înregistrată.

Spre deosebire de majoritatea pacienților pe moarte care au timp să mediteze și să facă planuri, Ron nu a cerut un preot care să-l țină de mână și să-i asculte ultima spovedanie și rugăciunile. Cunoștea Sfânta Scriptură la fel de bine ca orice predicator. Studiase temeinic Evangheliile. Poate că se abătuse de la învățăturile lor mai mult decât mulți alții, dar se căia pentru asta și își dobândise iertarea.

Era pregătit.

În cei cinci ani de libertate, avusese câteva momente fericite, dar toate celelalte fuseseră, în general, neplăcute. Se mutase de șaptesprezece ori și, în mai multe ocazii, se dovedise că nu putea trăi pe cont propriu. Ce viitor îl aștepta? Era o povară pentru Annette și Renee. Fusese o povară pentru cineva în ceea mai mare parte a vieții lui, iar acum se săturase.

Încă de când se afla pe culoarul condamnaților la moarte îi spusese Annettei, în repetate rânduri, că ar fi preferat să nu se fi născut niciodată și că își dorea, cu disperare, ca lucrurile să își urmeze cursul și să moară. Îi era rușine de nefericirea pe care o adusese, mai ales părinților lui, și voia să li se alăture, să le spună că îi părea rău, să rămână cu ei pentru vecie. La puțin timp după eliberare, Annette l-a găsit într-o zi în bucătăria ei, privind pe fereastră, cu ochii în gol, de parcă ar fi fost în transă. A prins-o de mână și i-a spus:

– Roagă-te cu mine, Annette. Roagă-te ca Domnul să mă ia la el, chiar acum.

A fost o rugăciune pe care ea n-a reuşit să o ducă la bun sfârşit.

Când a venit în vacanţa de Ziua Recunoştinţei, Greg Wilhoit a petrecut zece zile alături de Ronnie. Cu toate că acesta se stingea pe nesimţite şi era puternic sedat cu morfină, au stat ceasuri întregi de vorbă despre viaţa de pe culoarul condamnaţilor la moarte, cumplită ca întotdeauna, dar transformată, în momentul acela, în sursa unui soi de umor tardiv.

Până în noiembrie 2004, Oklahoma executa condamnaţii într-un ritm record şi mulţi dintre foştii lor vecini îşi găsiseră, în cele din urmă, odihna de veci. Ron ştia că, atunci când avea să ajungă acolo, câţiva aveau să fie în rai. Dar ăsta nu era cazul celor mai mulţi.

I-a spus lui Greg că văzuse tot ceea ce era mai bun în viaţă, dar şi tot ceea ce era mai rău. Nu mai avea nimic de văzut şi era pregătit să-şi dea sfârşitul.

– Era complet împăcat cu Dumnezeu, a povestit Greg. Nu se temea de moarte. Vroia, pur şi simplu, să termine odată cu toate.

Când şi-a luat rămas-bun, Ron abia dacă mai era conştient. Morfina i se administra cu generozitate şi nu mai avea de trăit decât câteva zile.

Moartea care i se apropia cu paşi repezi i-a luat pe mulţi dintre prietenii lui prin surprindere. Dennis Fritz a trecut prin Tulsa, însă n-a reuşit să găsească sanatoriul. A plănuit să se întoarcă, în scurt timp, pentru a-i face o vizită, dar nu a izbutit să ajungă la timp. Bruce Leba lucra în alt stat şi, pe moment, pierduseră legătura.

Aproape în ultima clipă, Barry Scheck a dat un telefon. Dan Clark, un anchetator care se ocupase de procesul civil, a comutat convorbirea pe difuzor şi vocea lui Barry a răsunat în toată încăperea. Conversaţia a fost un monolog; Ron era îndopat cu medicamente şi aproape mort. Barry i-a promis că avea să-l viziteze curând, ca să stea la taclale, şi alte lucruri de acelaşi gen. L-a făcut pe Ron să zâmbească, iar ceilalţi au izbucnit în râs când a spus:

– Ah, Ronnie, dacă nu reuşesc, promit că, mai curând sau mai târziu, o să ţi-l trimit pe Ricky Joe Simmons.

După terminarea orelor de vizită, a fost chemată familia.

*

CU TREI ANI mai înainte, Taryn Simon, o fotografă de marcă, a făcut o călătorie prin țară, întocmind câte o scurtă biografie a condamnaților achitați, pentru o carte pe care intenționa să o scrie. I-a fotografiat pe Ron și pe Dennis și a adăugat un rezumat sumar al cazului lor. Fiecare a fost rugat să rostească sau să scrie câteva cuvinte care să i însoțească fotografia.

Ron a spus:

> Sper să nu ajung nici în rai, nici în iad. Aș vrea ca, atunci când îmi va sosi ceasul, să adorm pentru a nu mă mai trezi niciodată și să nu am nici un vis urât. Odihna eternă, așa cum stă scris pe unele pietre de mormânt, este cea pe care mi-o doresc. Pentru că nu vreau să ajung la Judecata Cerească. Nu vreau să mă mai judece nimeni, niciodată. Când eram pe culoarul condamnaților la moarte, m-am întrebat pentru ce mă mai născusem, dacă trebuia să îndur așa ceva. La ce mai venisem pe lume? Aproape că mi-am blestemat părinții – a atât era de cumplit – pentru că m-au adus pe acest pământ. Dacă ar trebui să trec din nou prin toate cele care mi s-au întâmplat, mi-aș dori să nu fi văzut lumina zilei.
>
> – din *The Innocents* (Umbrage, 2003)

TOTUȘI, în fața morții, Ron a bătut întru câtva în retragere. Și-ar fi dorit foarte mult să-și petreacă eternitatea în rai.

Pe data de 4 decembrie, Annette, Renee și familiile lor s-au strâns pentru ultima oară în jurul patului lui Ron și i-au spus rămas-bun.

Peste trei zile, în capela funerară Hayhurst a sanatoriului s-a adunat o mulțime de oameni, pentru a asista la slujba de înmormântare. Pastorul din parohia lui Ron, reverendul Ted Heaston, a oficiat „comemorarea" vieții acestuia. Charles Story, capelanul lui Ron din închisoare, a luat cuvântul și a evocat, cu căldură, câteva anecdote din vremurile pe care le petrecuseră împreună la McAlester. Mark Barrett a adus un elogiu emoționant prieteniei lor ieșite din comun. Cheryl Pilate a citit o scrisoare trimisă de Barry Scheck, care se ocupa nu de una, ci de două achitări undeva, la mare distanță.

În sicriul deschis, bărbatul vârstnic, palid, cu părul încărunțit, se odihnea în pace. În sicriu erau aranjate vesta, mânușa și bâta lui de baseballist, iar chitara se afla alături.

Din fondul muzical făceau parte două cântări evanghelice clasice, *I'll Fly Away* și *He Set Me Free,* două imnuri pe care Ron le învățase când era copil și pe care le cântase în decursul întregii sale vieți, la întruniri și în taberele religioase, la înmormântarea mamei sale, când avea lanțuri în jurul gleznelor, în cele mai negre zile ale vieții lui de pe culoarul condamnaților la moarte și acasă la Annette, în noaptea în care fusese eliberat. Muzica ritmată a spulberat încordarea mulțimii și a adus un zâmbet pe buzele tuturor.

Desigur că slujba era tristă, dar exista un sentiment puternic de ușurare. Se încheiase o existență tragică, iar cel care o trăise plecase într-o lume mai bună. Pentru asta se rugase Ronnie. Era liber, în sfârșit.

În ultima parte a serii, rudele îndoliate s-au reîntâlnit în Ada, la înmormântare. O serie dintre prietenii de suflet ai familiei care locuiau în oraș s-au adunat ca să-i aducă ultimul omagiu. Din respect pentru familia Carter, Annette nu alesese același cimitir în care era îngropată Debbie.

Era o zi rece, cu vânt puternic. 7 decembrie 2004, la exact douăzeci și doi de ani de când Debbie fusese văzută în viață pentru ultima oară.

Sicriul a fost purtat de un grup de prieteni, din care făceau parte Bruce Leba și Dennis Fritz. După ultimele cuvinte rostite de un preot local, o rugăciune și alte lacrimi, și-au luat ultimul rămas-bun.

Pe piatra de mormânt au fost inscripționate cuvintele:

Ronald Keith Williamson
Născut la 3 februarie 1953 Decedat la 4 decembrie 2004
Un supraviețuitor imbatabil
Condamnat pe nedrept în 1988
Reabilitat la 15 aprilie 1999

NOTA AUTORULUI

La două zile după înmormântarea lui Ron Williamson, am dat peste necrologul său în timp ce răsfoiam ziarul *New York Times*. Titlul – „Eliberat din închisoarea condamnaților la moarte, Ronald Willimason se stinge din viață la 51 de ani" – era suficient de captivant, cuprinsul articolului lung și detaliat, scris de Jim Dwyer, fiind însă demn de o poveste mai lungă. Exista și o fotografie frapantă, care îl înfățișa Ron, în sala tribunalului, în ziua achitării, părând oarecum nedumerit și ușurat, ba poate ceva cam prea plin de sine.

Se întâmplase ca povestea eliberării sale din 1999 să-mi scape și nu auzisem niciodată de Ron Williamson sau de Dennis Fritz.

Am recitit articolul. Nici în momentele mele cele mai inspirate n-aș fi reușit să scot din pălărie o poveste atât de bogată în evenimente și atât de stratificată ca a lui Ron. Și, după cum aveam să o aflu în curând, necrologul abia dacă îi scrijelea suprafața. După câteva ore, stătusem deja de vorbă cu surorile lui, Annette și Renee.

Ideea de a scrie o carte de nonficțiune nu-mi trecuse prea des prin minte – și nu aveam habar în ce mă bagam. Cercetările întreprinse și așternerea pe hârtie a poveștii mi-au luat aproape optsprezece luni. M-au adus în mai multe rânduri în Ada, la tribunal, la închisoare și în cafenelele din tot orașul, apoi atât în vechea clădire a închisorii condamnaților la moarte cât și în cea nouă, din McAlester, precum și la Asher, unde am stat două ore pe peluză, discutând despre baseball cu Murl Bowen, în birourile Innocence Project din New York, într-o cafenea din Seminole, unde am luat prânzul împreună cu judecătorul Frank Seay, pe stadionul echipei Yankee, în închisoarea din Lexington, unde am petrecut ceva timp în tovărășia lui Tommy Ward, și la

Norman, baza mea de operaţiuni, unde am umblat prin localuri alături de Mark Barrett şi am discutat despre toată povestea vreme de ceasuri întregi. M-am întâlnit cu Dennis Fritz în Kansas City, cu Annette şi cu Renee la Tulsa şi, când am reuşit să-l conving pe Greg Wilhoit să plece din California şi să se întoarcă acasă, am făcut împreună turul închisorii Big Mac, unde şi-a revăzut pentru prima oară celula pe care o părăsise cu cincisprezece ani înainte.

După fiecare vizită şi după fiecare discuţie, povestea lua o nouă turnură. Aş fi avut cu ce umple cinci mii de pagini.

Pe de altă parte, periplul mi-a adus în faţa ochilor şi lumea celor condamnaţi pe nedrept, la care nu mă gândisem niciodată prea mult, cu toate că am fost cândva avocat. Şi care nu reprezenta, nici pe departe, doar o problemă specifică statului Oklahoma. Oamenii sunt osândiţi pe nedrept în fiecare lună şi în fiecare dintre statele care alcătuiesc această ţară, iar motivele sunt diferite şi totodată aceleaşi – poliţişti care nu-şi fac datoria aşa cum ar trebui, probe măsluite, identificări eronate făcute de martorii oculari, avocaţi incompetenţi ai apărării, procurori indolenţi şi aroganţi.

În oraşele mari, programul de lucru al criminaliştilor e prea încărcat, ceea ce conduce adesea la proceduri şi comportamente nu tocmai profesionale. În cele mici, poliţiştii sunt adesea lipsiţi de experienţă şi lăsaţi de capul lor. Crimele şi violurile continuă să fie evenimente şocante, iar oamenii doresc să se facă dreptate, şi încă repede. Aceştia, cetăţeni şi juraţi, se încred în comportamentul corect al autorităţilor. Când încrederea le este înşelată, sunt condamnaţi oameni ca Ron Williamson şi Dennis Fritz.

Şi ca Tommy Ward, sau Karl Fontenot. Amândoi îşi execută, în prezent, condamnările la închisoare pe viaţă. Tommy ar putea avea, într-o bună zi, şansa unei eliberări condiţionate, ceea ce nu i se va întâmpla niciodată lui Kurt, din cauza unui viciu ciudat de procedură. Cei doi nu pot fi salvaţi de un test ADN, pentru că nu există nici o probă de natură biologică. Ucigaşul sau ucigaşii lui Denice Haraway nu vor fi descoperiţi niciodată, sau oricum, meritul nu va fi al poliţiei. Pentru a afla mai multe despre povestea lor, vizitaţi situl www.wardandfontenot.com.

Pe durata cercetărilor întreprinse în vederea scrierii acestei cărţi, am dat, din întâmplare, peste alte două cazuri, amândouă relevante pentru modul de rezolvare a problemelor din Ada. În 1983, un bărbat pe

nume Calvin Lee Scott a fost judecat pentru viol la tribunalul districtu lui Pontotoc. Victima era o văduvă tânără, atacată în patul ei, în timp ce dormea, şi care nu l-a putut identifica pe violator, fiindcă acesta îi acoperise faţa cu o pernă. Conform mărturiei unui expert de la OSBI, două fire de păr pubian descoperite la locul faptei erau „compatibile la nivel microscopic", cu mostrele prelevate de la acuzat, care şi-a negat cu vehemenţă vinovăţia. Juriul a fost de o altă părere, motiv pentru care l-a condamnat la douăzeci de ani de închisoare. A fost eliberat după executarea pedepsei. În anul 2003, când a fost achitat în urma rezultatelor unui test ADN, ieşise deja din închisoare.

De anchetarea cazului s-a ocupat Dennis Smith. Iar procurorul districtual a fost Bill Peterson.

De asemenea, în 2001, Dennis Corvin, fostul adjunct al şefului poliţiei din Ada, acuzat de procurorul federal de fabricare şi distribuire de metamfetamină, a pledat „vinovat" şi a fost închis pe o perioadă de şase ani. După cum s-ar putea să vă reamintiţi, Corvin era poliţistul menţionat de Glen Gore în declaraţia dată sub jurământ pe care a semnat-o la douăzeci de ani după presupusele lor aventuri ca vânzători de droguri.

Ada e un oraş liniştit, iar întrebarea care se ridică în mod evident este: Când vor reuşi băieţii buni să pună lucrurile la punct?

Poate că atunci când se vor sătura să-i tot plătească pe procurorii incompetenţi. În ultimii doi ani, municipalitatea din Ada a majorat de două ori taxele asupra proprietăţii pentru a recompleta fondurile folosite în timpul proceselor lui Ron şi Dennis. Ca o batjocură plină de cruzime, aceste impozite sunt achitate de toţi deţinătorii unei proprietăţi, printre care se numără numeroşi membri ai familiei lui Debbie Carter.

Valoarea totală a sumelor băneşti irosite este imposibil de calculat. Pentru a asigura întreţinerea unui deţinut, statul Oklahoma cheltuieşte, anual, 20 000 de dolari. Pe lângă cheltuielile suplimentare implicate de detenţia în închisoarea condamnaţilor la moarte şi a tratamentului în spitalele psihiatrice. În cazul lui Ron, totalul se ridică la 250 000 de dolari. Ceea ce este valabil şi pentru Dennis. Adăugaţi banii cheltuiţi în timpul desfăşurării proceselor şi rezultatul final se obţine cu uşurinţă. Se poate afirma, cu certitudine, că cele două cazuri au condus la irosirea mai multor milioane de dolari.

Aceste sume nu includ nici miile de ore petrecute de avocaţii care s-au ocupat de recurs şi care s-au străduit, cu sârguinţă, să-i elibereze pe

cei doi, nici timpul irosit de avocații din slujba statului, care încercau să le obțină condamnarea. Fiecare dolar cheltuit de acuzare și de apărare a fost scos din buzunarele contribuabililor.

Dar s-au făcut niște economii. Barney Ward a fost plătit cu exorbitanta sumă de 3 600 de dolari pentru a-l apăra pe Ron și, după cum vă aduceți aminte, judecătorul Jones a refuzat să-i acorde acestuia suma necesară angajării unui expert în medicina legală care să evalueze dovezile acuzării. Greg Saunders a primit același onorariu, de 3 600 de dolari. Nici lui nu i s-a aprobat consultarea unui expert. Contribuabilii trebuiau protejați.

Irosirea fondurilor financiare e suficient de frustrantă, dar acuzații au fost cu mult mai afectați. Bineînțeles că dereglările mintale ale lui Ron au luat amploare din cauza întemnițării pe nedrept și, odată eliberat, nu a mai reușit niciodată să revină la stadiul inițial. Majoritatea condamnaților achitați nu o fac. Dennis Fritz se numără printre cei norocoși. A avut curajul, inteligența și, în sfârșit, banii necesari pentru a-și reface viața. Își duce traiul liniștit, normal și prosper în Kansas City, iar anul trecut a devenit bunic.

Cât despre celelalte personaje, Bill Peterson continuă să fie procuror districtual în Ada. Nancy Shew și Chris Ross sunt doi dintre asistenții săi. Gary Rogers se numără printre detectivii cu care colaborează. Dennis Smith a ieșit la pensie, părăsind Departamentul Poliției din Ada în 1987, și a murit subit la data de 30 iunie 2006. Barney Ward a încetat din viață în vara anului 2005, în timp ce scriam această carte, și nu am avut niciodată șansa de a-l intervieva. Judecătorul Ron Jones a fost îndepărtat din funcție în 1990 și a părăsit orașul.

Glen Gore se mai află încă în Unitatea H al închisorii McAlester. În luna iulie a anului 2005, sentința sa a fost revocată de Curtea de Apel din Oklahoma, care a cerut rejudecarea procesului. Curtea a apreciat că Gore nu avusese parte de o judecată imparțială, datorită faptului că judecătorul Landrith nu i-a permis avocatului apărării să folosească drept dovadă faptul că doi alți bărbați fuseseră deja condamnați pentru aceeași crimă.

Pa data de 21 iunie 2006, Gore a fost găsit din nou vinovat. Juriul l-a considerat vinovat de crimă fără drept de apel, iar judecătorul Landrith l-a condamnat, conform legii, la închisoare de viață fără drept de eliberare condiționată.

*

LE DATOREZ mulțumiri numeroaselor persoane care m-au ajutat la scrierea acestei cărți. Annette, Renee și familiile lor mi-au dezvăluit, în întregime, toate detaliile vieții lui Ron. Mark Barrett a petrecut nenumărate ore ducându-mă cu mașina prin toată Oklahoma, povestindu-mi întâmplări care, în primă instanță, mi s-au părut greu de crezut, descoperind adresele martorilor, aducând la lumină dosare vechi și făcând apel la toată rețeaua lui de cunoștințe. Asistenta sa, Melissa Harris, a xerografiat un milion de documente și a păstrat totul în ordine, cu o deosebită meticulozitate.

Dennis Fritz și-a rememorat experiențele dureroase cu un entuziasm remarcabil și a răspuns la toate întrebările mele. Greg Wilhoit a făcut același lucru.

Brenda Tollett, de la *Ada Evening News*, a răscolit arhivele și a scos la iveală, ca prin farmec, exemplare din istoria extinsă a celor două crime. Ann Kelley Weaver, care lucrează acum pentru *The Oklahoman*, și-a reamintit, cu promptitudine, multe dintre poveștile referitoare la achitare.

La început, judecătorul Frank Seay nu a fost dornic să discute despre unul dintre cazurile sale. Încă mai este adeptul concepției de modă veche conform căreia judecătorul trebuie să fie auzit, dar nu văzut, însă, în cele din urmă, și-a schimbat punctul de vedere. Într-una dintre discuțiile noastre, am sugerat că a fost „un erou", calificativ pe care a refuzat cu promptitudine să-l accepte. Obiecțiile mele au fost respinse de la o distanță de două mii de kilometri. Vicky Hildebrand continuă să lucreze pentru el și își aduce limpede aminte cum a citit pentru prima oară cererea de habeas corpus a lui Ron.

Jim Payne a ajuns să fie el însuși judecător federal și, cu toate că a fost cooperant, nu s-a dovedit interesat să-și asume meritele salvării vieții lui Ron. Dar el este un erou. Acasă, în afara orelor de program, a citit cu atenție scurta expunere a dovezilor apărării redactată de Janet Chesley, ceea ce i-a trezit suficient de multe suspiciuni pentru a-l aborda pe judecătorul Seay, recomandându-i, în ceasul al doisprezecelea, amânarea execuției.

Deși a intrat în scenă abia în ultimul capitol, judecătorul Tom Landrith a avut plăcerea rar întâlnită de a prezida audierea de achitare din aprilie 1999. Vizitele în biroul său din clădirea tribunalului din Ada au fost întotdeauna o delectare. Poveștile lui, probabil majoritatea adevărate, curgeau lin, cu mare ușurință.

Barry Scheck și adevărații luptători implicați în Innocence Project au fost îndatoritori și sinceri. Până în momentul în care scriu aceste rânduri, au eliberat 180 de deținuți ca urmare a efectuării testelor ADN și au reprezentat sursa de inspirație a altor cel puțin 30 de proiecte similare pe tot cuprinsul țării. Pentru a le cunoaște activitatea mai îndeaproape, vizitați situl www.innocenceproject.org.

Tommy Ward a petrecut trei ani și nouă luni pe culoarul condamnaților la moarte din vechea Unitate F a clădirii, înainte de a fi transferat definitiv în închisoarea din Lexington. Am purtat o corespondență bogată. Multe dintre relatările sale se refereau la Ron și mi-a îngăduit să le folosesc în aceste pagini.

În ceea ce privește descrierea coșmarului său, m-am bazat într-o extrem de mare măsură pe volumul *Visele din Ada,* scris de Robert Mayer. E o carte fascinantă, un superb memento al excelenței unui adevărat scriitor de romane polițiste. În timpul cercetărilor pe care le-am întreprins, colaborarea mea cu domnul Mayer a fost desăvârșită.

Le mulțumesc avocaților și întreg personalului angrenat în Sistemul de Apărare a Persoanelor cu Venituri Reduse din Oklahoma – Janet Chesley, Bill Luker și Kim Marks. Și lui Bruce Leba, Murl Bowen, Christy Shepherd, Leslie Delk, dr. Keith Hume, Nancy Vollertsen, doctor Susan Sharp, Michael Salem, Gail Seward, Lee Mann, David Morris și Bert Colley. John Sherman, student în anul trei la Facultatea de Drept a Universității din Virginia, a petrecut un an și jumătate îngropat în teancurile noastre de note de cercetare și a reușit cumva să le pună în ordine.

Mi-au fost de un real folos volumele întregi de mărturii depuse sub jurământ de majoritatea celor implicați în acest caz. Pe unii nu a fost necesar să-i intervievez. Alții nu au acceptat să-mi acorde interviuri. Singurele nume care au fost schimbate sunt cele ale victimelor presupuselor violuri.

JOHN GRISHAM
1 iulie 2006

Ronnie pe când era membru al echipei Police Eagle, la zece ani.

Familia Williamson prin anii 1970: Annette, Ron și Renee, împreună cu părinții, Juanita și Roy.

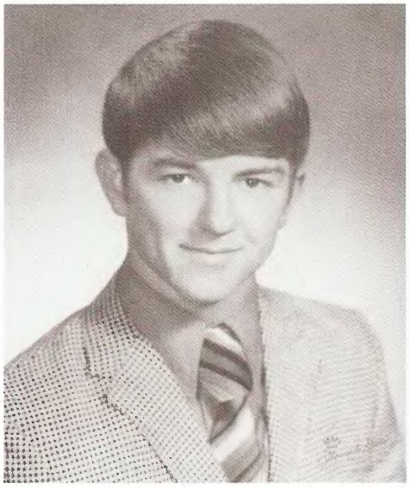

Fotografie din liceu, la optsprezece ani.

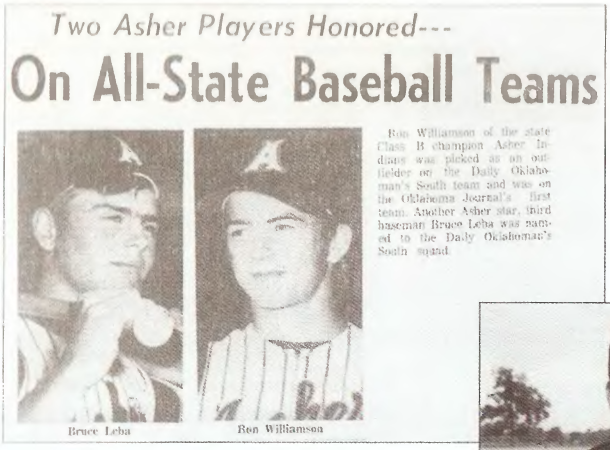

Two Asher Players Honored---

On All-State Baseball Teams

Ron Williamson of the state Class B champion Asher Indians was picked as an outfielder on the Daily Oklahoman's South team and was on the Oklahoma Journal's first team. Another Asher star, third baseman Bruce Leba was named to the Daily Oklahoman's South squad.

Bruce Leba

Ron Williamson

Mud Bowen *(dreapta)*. Echipa lui de la Asher a câştigat 2115 jocuri, un record încă neegalat.

Ron, ultimul din dreapta, la începutul ultimului său sezon *(jos)*.

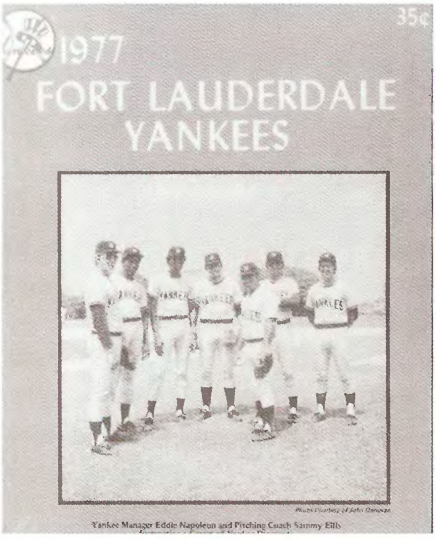

Jucător la Yankee, în Liga Mică, 1976 *(sus)*.

Debbie Carter, cu două zile înainte de a fi fost ucisă.

Locul crimei – Debbie locuia în apartamenttul de la etaj.

Denice Haraway, răpită în 28 aprilie, 1984.

Tommy Ward și Karl Fontenot duși la proces sub escortă.

Fotografia lui Ron Williamson la arestare.

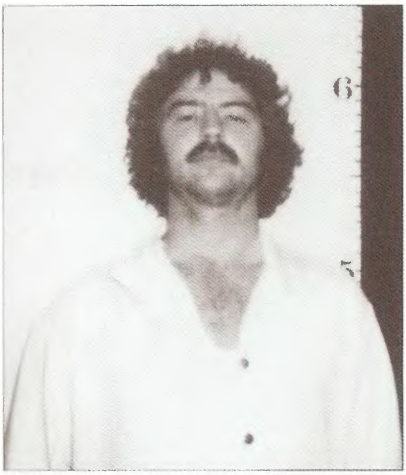

Fotografia lui Dennis Fritz la arestare.

Procurorul Bill Peterson.

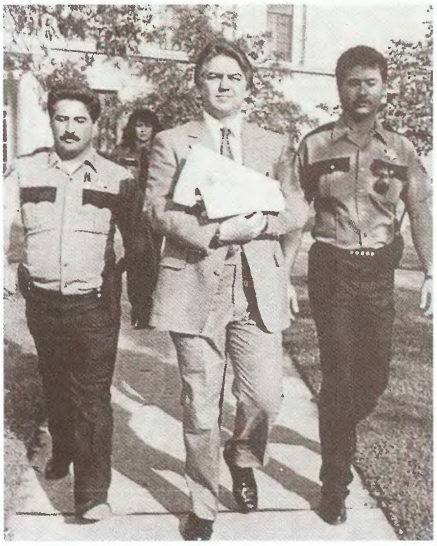

Ron, scos din tribunalul districtului Pontotoc după ce fusese condamnat la moarte.

Greg Wilhoit a petrecut patru ani în celulele condamnaților la moarte pentru o crimă pe care nu a comis-o. El și Ron Williamson au devenit buni prieteni pe culoarul condamnaților.

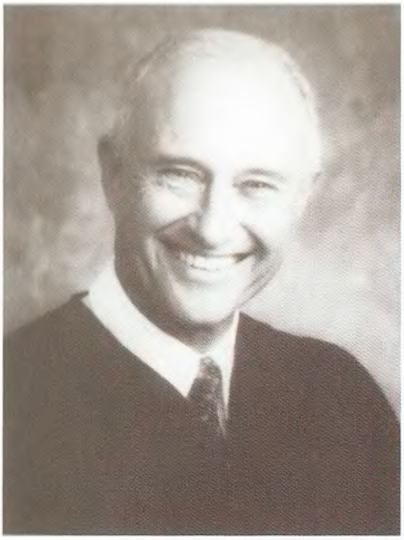

Judecătorul Frank H. Seay. La sfârșitul sentinței prin care cerea un nou proces, el spunea: „Domnul să ne ajute dacă și în această țară ne uităm în altă parte atunci când sunt executați cei care nu au beneficiat de un proces echitabil".

După unsprezece ani petrecuți în închisoare, Ron s-a întors în Ada.

Clientul și echipa sa. Pe primul rând: Kim Marks și Penny Stewart; al doilea rând: Bill Luker, Janet Chesley, Ron, Jenny Landrith, Mark Barrett și Sara Bonnell. (15 aprilie 1999)

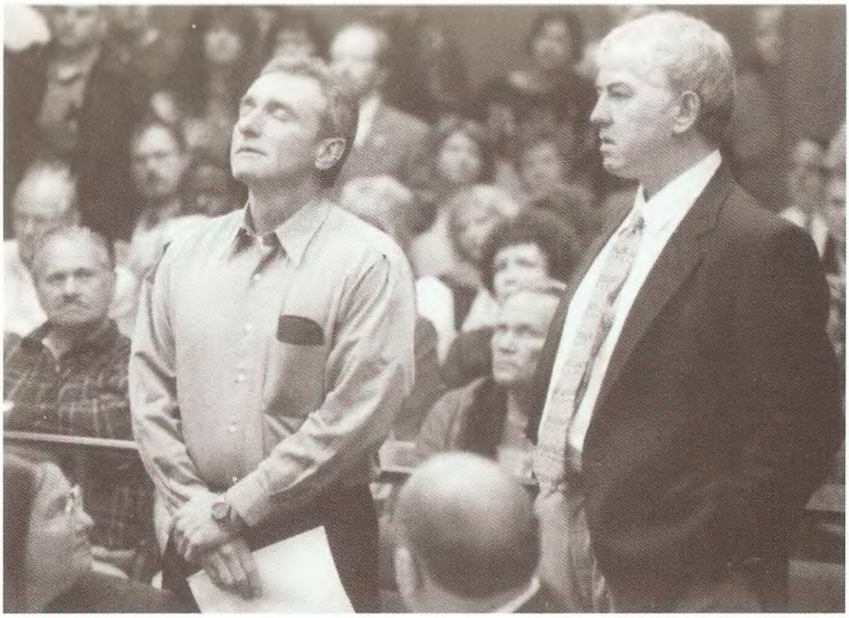

Dennis Fritz și Ron Williamson în timp ce-l ascultau pe judecătorul Tom Landrith respingând toate acuzațiile. (15 aprilie 1999)

Barry Scheck şi Mark Barrett la conferința de presă, sărbătorind eliberarea lui Ron și Dennis. (15 aprilie 1999)

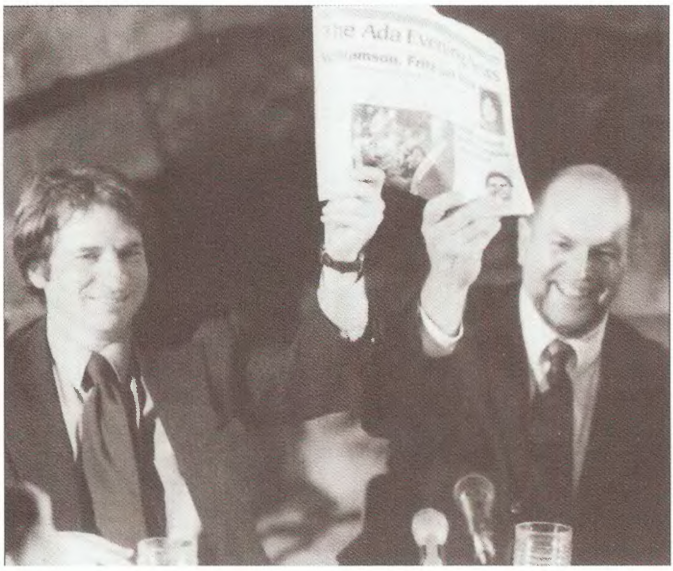

Ron la stadionul Yankee, la două săptămâni după eliberare.

Annette și Renee împreună cu fratele lor, cu puțin timp înainte de decesul acestuia.

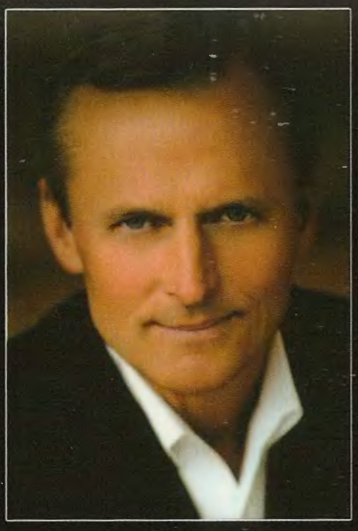

© Lynne Brubaker

Cu mult înainte ca numele său să devină sinonim cu thrillerul juridic modern, Grisham lucra 60–70 de ore pe săptămână la un mic birou de avocatură din Southhaven, Mississippi.

De la publicarea primului său roman în 1988 – *... Și vreme e ca să ucizi* –, Grisham a scris câte un roman pe an, și toate au devenit bestselleruri internaționale. În prezent, există 225 de milioane de cărți ale lui publicate în întreaga lume, fiind tradus în 29 de limbi.

Nouă dintre romanele sale au fost ecranizate cu mare succes, printre cele mai celebre fiind *Firma*, *Cazul Pelican* și *Clientul*.

John Grisham a scris prima sa carte bazată pe un fapt real –
o explorare a sistemului juridic dintr-un mic oraș de provincie –
care se dovedește a fi, după părerea criticilor,
„cel mai bun thriller juridic" al său de până acum.

În 1971, Ron Williamson, primul jucător ales din statul Oklahoma
pentru Liga Americană de Baseball, pleca din orășelul natal Ada,
cu o mulțime de speranțe și de vise de glorie. Şase ani mai târziu,
Williamson revine acasă, cu visele sfărâmate de sănătatea șubredă
și de obiceiurile proaste – băutură, droguri, femei.
Viața lui ia o turnură şi mai tragică în 1987, când este acuzat
de uciderea unei chelnerițe din Ada. Fără să aibă dovezi concrete,
acuzarea și-a construit cazul pe date pseudoștiințifice
și pe mărturia unor pușcăriași. Ron Williamson a fost condamnat astfel,
pe nedrept, la moarte.
Va reuși, în cele din urmă, justiția să găsească drumul către adevăr?

ISBN 978-973-103-191-0

rao international
publishing company

www.rao.ro
www.raobooks.com